

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

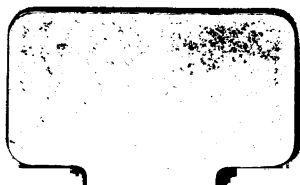
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

CT 3 VIG

Oxford University
ENGLISH FACULTY LIBRARY

Manor Road, Oxford.
(Oxford 49631)

*This book should be returned on or before the latest date
below:*

~~5-3 DEC 1980~~

~~21 NOV 1985~~

~~21 MAY 1987~~

~~9 MAR 1989~~

300035698Y

Digitized by Google

Clarendon Press Series

ICELANDIC PROSE READER

VIGFUSSON AND POWELL

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE

7 PATERNOSTER ROW

Clarendon Press Series

AN

ICELANDIC PROSE READER

WITH

NOTES, GRAMMAR, AND GLOSSARY

BY

DR. GUDBRAND VIGFUSSON

AND

F. YORK POWELL, M.A.

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

M DCCC LXXIX

[All rights reserved]

1917

TO THE BEGINNER.

ICELANDIC Literature is not merely the dying echoes of a dead language, nor a mouldering body of antiquarian learning, but a living voice appealing to the sympathies and the heart. It is with this in mind that the Reader has been put together, such specimens of the best works being chosen as would to our idea give the best pictures of life in the old days and interest all, men and women alike, in the natural, homely, and poetic scenes they set forth.

The historian and the philologist can take care of themselves, but a few words to those who wish to learn Icelandic in order to read and enjoy the Sagas for their own sake, will not be out of place here.

The beginner would, we think, do best to take first parts of the Gospel of Matthew,—may the whole New Testament, ere it is too late, be restored to Iceland!—and try to make out what he can, by the help of the English Version.

After the Gospel, either Eirik the Red's Saga—a charming story, which we hope will meet with a hearty welcome on the other side of the Atlantic, where it ought to become widely known, as well as in England—or else the bits of the life of Olaf Tryggvason, the hero king, should be read through. These might be followed by some of the small 'Thættir;' Laxdæla and Ari being reserved to the last, when the learner having made some way in the language, may be the better able to appreciate their style and worth.

The beginner should at first trouble himself as little as possible with *grammatical* details, but try the while to get hold of the chief particles, the pronouns, and a few important nouns and verbs—the *staple* words of the language; to which end the tabulated matter in the Grammar will help him. The vowel changes in the roots of words (umlaut, assimilation, agglutination, and the like) which are the prevalent features of the language, making familiar English words look so strange at first in their Icelandic garb, should be noted; even a cursory acquaintance with them being of much help at first.

The *inflexive forms* are of less import; they will be more easily learnt and better remembered, if they are allowed to grow bit by bit on the mind, as they occur in the reading. Grammar

is, after all, but the means to an end, and much of one's freshness and power of appreciation is lost, if it is incessantly diverted from the subject before one, to the ungrateful study of dry forms.

On the other hand, the beauties of style and diction peculiar to the Saga, such, for instance, as the impersonal verb, the reflexive forms, the elliptic usages, the play of the dialogue, and the disposition of words, must be carefully observed. For it is in them that the master's work is seen, whilst good writers and bad alike must use the same inflexions.

Head and heart should always work together, then the little difficulties and puzzles will be part of the pleasure of the reading.

The Notes should always be consulted before recourse is had to the Glossary, as they often explain idioms and uses which are not touched on there or in the Grammar.

Translations should be used as little as possible, even if they were good, which too few of them are. To render a Saga worthily into English, needs men with the vein of North or Defoe, and them we shall rarely meet. Moreover, one page read in the original is always worth twenty scrambled over with a translation.

The collection of Proverbs, the specimens of Manuscripts, the Runic inscriptions, and the Old Swedish texts have been put in for the help and amusement of more advanced students.

As to the arrangement of the book, the Grammar and Glossary come after the Notes, for the reasons we have given, and that repetitions might be avoided.

The Glossary is not meant to supersede the Dictionary, but to give a lift to the beginner. For the literary History of Iceland, the advanced student may supplement the Notes by reference to the Prolegomena to Sturlunga Saga, where also he will find information as to the best editions of the Sagas, etc.

Poetical specimens have been omitted for many reasons which unsuited them to the scope and design of this Reader; and the Poetic 'Edda' can easily be bought in a cheap and handy form: but no one should attempt its study, far less that of the later intricate Icelandic Verse, before the Saga has been thoroughly mastered.

To 'while away the time,' *skemta*, was the end of the old Sagas, an end which it is hoped this little book may fulfil for many English and American readers.

CONTENTS.

I. Ari the Historian.

	PAGE	PAGE
1. Extracts from Landnama-bok Text	1	Notes 337
2. " " Libellus "	9	" 341
3. " " Kristni Saga "	10	" 342
4. " " Konunga-bok "	14	" 343
5. " " Laws of Ulflot "	15	" 344
6, 7. " " Genealogies, etc. "	17	" 345

II. Greater Islendinga Sagas.

1. Extracts from Laxdæla "	20	" 346
2. " " Egils Saga "	82	" 361
3. " " Njala "	85	" 362
4. " " Eyrbyggja "	88	" 364

III. Minor Islendinga Sagas.

1. Extracts from Liosvetninga "	89	" 364
2. " " Hardar Saga "	94	" 367
3. " " Hrafnkels Saga "	99	" 368
4. " " Þidranda þattr "	102	" 369
5. " " Kormaks Saga "	106	" 370
6. " " Hallfredar Saga "	109	" 372
7. " " Sighvatr Saga "	111	" 373
8. " " Havardar Saga "	114	" 374
9. " " Vapnfirdinga Saga "	119	" 375
10. " " Gull þoris Saga "	121	" 375
11. " " Bandamanna Saga "	122	" 376
12. " " Eiriks Saga Rauda "	123	" 377
13. Þættir [small stories] "	141	" 385

IV. Konunga Sögur.

1. Extracts from Book of Kings "	150	" 386
2. " " Olafs Saga Tryggva sonar "	152	" 387
3. " " Olafs Saga Helga "	173	" 392
4. " " Lives of Magnus, Harald Hardrada, etc. "	180	" 394
5. " " Hryggjar-stykki "	186	" 396
6. " " Sverris Saga "	187	" 396

	PAGE	PAGE
7. Extracts from Hakonar Saga . . . Text	190	Notes 397
8. „ „ Skioldunga Saga . . „	191	„ 398
9. „ „ Jomsvikinga Saga . . „	200	„ 400
10. „ „ Orkneyinga Saga . . „	201	„ 400
V. Mythical and Heroical Sagas.		
1. Extracts from Edda . . . „	203	„ 401
2. „ „ Grettis Saga [Beowulf] . . „	209	„ 404
3. „ „ Norna-Gest, etc. . . „	213	„ 407
VI. Sturlunga Saga and Lives of Bishops.		
1. Extracts from Sturlunga . . . „	218	„ 408
2. „ „ Bishops' Lives . . . „	225	„ 413
VII. The Grammarians.		
1. Extract from Thorodd . . . „	238	„ 421
2. „ „ Second Grammarian. . . „	239	„ 422
VIII. Specimens of MSS.		
A. Norse Vellums . . . „	240	„ 423
B. Icelandic Vellums . . . „	252	„ 427
Proverbs or Sayings . . . „	259	„ 432
The Gospel of Matthew . . . „	265	„ 433
Extracts from Luke, John, Acts, Epistles, and Revelation . . . „	329	
Notes		337
Runes		444
Specimens of Old Swedish and Old Danish Grammar.		458
Ch. 1. Introduction, Letter and Sound Change . . .		464
2. Paradigms, Noun, Verb, Particles . . .		473
3. Word-formation		509
4. Syntax		515
Glossary		521
Scandinavian Loan-words in English . . .		558
Emendations, etc.		560

ICELANDIC READER.

I. ARI THE HISTORIAN.

1. *The First Discovery of Iceland from the Book of Settlement* (LANDNAMA-BOK).

Þetta er Prologus fyri bók þessi.

Í Aldarfars-bók þeirri, er Beda prestur heilagur görði, er getið eylandz þess, er Þífle heitir á bókum ; ok er sagt at liggi sex dœgra sigling norðr frá Bretlandi. Þar sagði hann eigi koma 5 dag á vetr, ok eigi nótt á sumar, þá er dagr er lengstr. Til þess ætla vitir menn þat haft, at Ísland sé Þífle kallat, at þat er víða á landinu, at sól skínn um nætr, þá er dagr er lengstr ; en þat er víða um daga, at sól sér eigi, þá er nótt er lengst. En Beda prestur andaðisk dcccxxv árum eptir holdgan 10 várs Herra Jesú Christi, at því er ritið er, meir en hundrað ára, fyrr en Ísland bygðisk af Norðmönnum. En áðr Ísland bygðisk af Norðmönnum, vóru þar þeir menn, er Norðmenn kalla Papa. Þeir vóru menn Kristnir, ok hyggja menn, at þeir muni verit hafa vestan um haf, því at fundusk eptir þeim 15 bœkr Írskar ok bjöllur ok baglar, ok enn fleiri hlutir þeir, at þat mátti skilja, at þeir vóru Vestmenn. Þat fansk í Papey austr ok í Papýli. Er ok þess getið á bókum Enskum, at í þann tíma var farit millim landanna.

Hér hefr LANDNÁMA-BÓK, ok segir í inum fyrsta capitula, hvert skemst er frá Íslandi :—

Á þeim tíma, er Ísland fansk ok bygðisk af Noregi, var Adrianus pávi í Róma, ok Johannes, sá er inn átti var með því nafni í postulligu sæti. En Hlöðver Hlöðvers son keisari fyrir norðan Fjall. En Leo ok Alexandr son hans yfir Miklagarði. Þá var Haraldr inn hárfagri konungr yfir Noregi, en Eiríkr Eymundar son yfir Svíaríki ok Björn son hans; en Gormr inn gamli at Danmörk; Elfráðr inn ríki í Englandi ok Játvarðr son hans; en Kjarvall at Dýflinni; Sigurðr inn ríki jarl at Orkneyjum.

Svá segja vitrir menn, at ór Noregi frá Staði sé sjau dœgra sigling í vestr til Horns á austan-verðu Íslandi. En frá Snjófjallz-nesi þar sem skemst er, er fjogurra dœgra sigling til Hvarfs á Groenalandi. Af Hernum af Noregi skal sigla jamnan í vestr til Hvarfs á Groenalandi; ok er þá siglt fyrir norðan Hjaltland; svá at því at eins sé þat, at all-góð sé sjóvar-sýn; en fyrir sunnan Færeyjar, svá at sjór er í miðjum hlöðum; en svá fyrir sunnan Ísland, at þeir hafa af fugl ok hval. Frá Reykja-nesi á sunnan-verðu Íslandi er þriggja dœgra haf til Jöldu-hlaups á Írlandi í suðr; en frá Langa-nesi á norðan-verðu Íslandi er fjogurra dœgra haf til Svalbarða norðr í Hafs-botn; en dœgr-sigling er til óbygða á Groenalandi ór Kolbeins-ey í norðr.

Garðarr hét maðr, son Svavars ins Svænska; hann átti jarðir í Sjólandi, en var fœddr í Svía-ríki; hann fór til Suðreyja at heimta föður-arf konu sínna. En er hann siglði í gegnum Pettlandz-fjörð, þá sleit hann undan veðr, ok rak hann vestr í haf. Hann kom at landi fyrir austan Horn; þar var þá höfn. Garðarr siglði um-hverfis landit, ok vissi, at þat var ey-land. Hann kom á fjörð þann, er hann kallaði Skjálfanda. Þar skutu þeir báti, ok gékk á Náttfari ok þræll hans. Þá slitnaði festrin, ok kom hann í Náttfara-vík fyrir

útan Skugga-björg. En Garðarr kom öðrum-megin fjarðar-
ins, ok var þar um vetrinn; því kallaði hann þar Húsa-vík.
Náttfari var eptir með þræl sinn ok ambátt; því heitir þar
Náttfara-vík. Garðarr siglði austr aptr, ok lofaði mjök landit,
5 ok kallaði Garðars-hólm.

Nadd-oddr hét maðr, bróðir Öxna-Þóris, mágr Ölvis barna-
karls. Hann var víkingr mikill; af því staðfestisk hann í
Færeyjum, at hann átti hvergi annars-staðar vel frítt. Hann
fór ór Noregi, ok vildi til eyjanna; ok varð sæhafi til Garðars-
10 hólms, ok kom í Reyðar-fjörð í Aust-fjörðum, ok gengu þeir
þar á in hæstu fjöll, at vita ef þeir sæi nökkurar manna-
vistir eða reyki; ok sá þeir ekki tíðenda. En er þeir siglðu
frá landinu, féll snjór mikill; af því kallaði hann Snæ-land.
Þeir lofuðu mjök landit.

15 Flóki Vilgerðar son hét víkingr mikill; hann bjósk af Roga-
landi at leita Snjó-landz. Þeir lágu í Smjör-sundi. Hann fékk
at blóti miklu ok blótaði hrafna þrjá, þá er hónum skyldu
leið vísa; því at þá höfðu hafsíglingar-menn engir leiðar-
stein í þann tíma í Norðr-löndum. Þeir hlóðu þar varða, er
20 blótið hafði verit, ok kölluðu Flóka-varða. Þat er þar, er
møetisk Hörða-land ok Roga-land. Hann fór fyrst til Hjalt-
landz, ok lá í Flóka-vági. Þá týndisk Geirhildr dóttir hans
í Geirhildar-vatni. Með Flóka var á skipi bóndi sá, er Þórólfr
hét, en annarr Herjólf, ok Faxi Suðreyskr maðr. Flóki
25 siglði þaðan til Færeyja, ok gipti þar dóttur sína; frá henni
var Þróndr í Götum. Þaðan siglði hann út í haf með hrafna
þá þrjá, er hann hafði blótið í Noregi. Ok er hann lét
lausan inn fyrsta, fló sá aptr um stafn. Annarr fló í lopt
upp, ok aptr til skips; inn þriði fló fram um stafn í þá átt,
30 er þeir fundu landit. Þeir kómu austan at Horni. Þá siglðu
þeir fyrir sunnan landit. En er þeir siglðu vestr um Rey-
kjanes, ok upp lauk firðinum, svá at þeir sá Snæfellz-nes,
þá mælti Faxi: 'Þetta man vera mikit land, er vér höfum

fundit; hér eru vatn-föll stór.'—Þat er síðan kallaðr Faxa-óss. Þeir Flóki siglðu vestr yfir Breiða-fjörð, ok tóku þar land, sem heitir Vatz-fjörðr við Barða-strönd. Fjörðrinn allr var fullr af veiðiskap, ok gáðu þeir ei fyrir veiðum at fá heyjanna, 5 ok dó allt kvik-fé þeirra um vetrinn. Vár var heldr kalt. Þá gékk Flóki norðr á fjöll, ok sá fjörð einn fullan af haf-ísum;— því kölluðu þeir landit Ísland. Þeir fóru brott um sumarit, ok urðu síð-búnir. Þar sér enn skála-topt þeirra inn frá Brians-loek, ok svá hrófit, ok svá seyði þeirra. Þeim beit 10 eigi fyrir Reykjanes, ok þar sleit frá þeim bátinn, ok á Herjólf. Hann kom í Herjólfshöfn. Flóki kom í Hafnar-fjörð. Þeir fundu hval á eyri einni út frá firðinum, ok kölluðu þar Hval-eyri. Þar fundusk þeir Herjólf. Um sumarit siglðu þeir til Noregs. Flóki lastaði mjök landit; en Herjólf sagði kost 15 ok löst af landinu; en Þórólfr kvað drjúpa smjör af hverju strái á landi því, er þeir höfðu fundit. Því var hann kallaðr Þórólfr smjör.

Björnólfr hét maðr, en annarr Hróaldr. Þeir vóru synir Hrómundar Grips sonar. Þeir fóru af Þela-mörk fyrir víga- 20 sakir, ok stað-festusk í Dals-firði á Fjöllum, Son Björnólfs var Örn, faðir Ingólfs ok Helgu, en Hróaldr son var Hróð-marr, faðir Leifs. Þeir Ingólfr ok Leifr, fóstbræðr, fóru í hernað með sonum Atla jarls ins mjóva af Gaulum, þeim Hásteini ok Hersteini ok Hólmsteini; með þeim fóru öll 25 skipti vel. Ok er þeir kómu heim, mæltu þeir til sam-fara með sér annat sumar. En um vetrinn gördðu þeir fóstbræðr veizlu sonum Atla jarls; at þeirri veizlu strengði Hólmsteinn heit, at hann skyldi eiga Helgu Arnar dóttur eða önga konu ella. Um þessa heit-strenging fannsk mönnum fátt; en Leifr 30 roðnaði, ok var fátt um með þeim Hólmsteini, þá er þeir skilðu. Um vart eptir bjoggusk þeir fóstbræðr í hernað, ok ætluðu at fara til mótz við sonu Atla jarls. Þeir fundusk við Hísar-gafl, ok lögðu þeir Hólmsteinn bræðr þegar til

orrostu við þá fóstbræðr. En er þeir höfðu barizk um hríð,
 þá kom at Ölmóðr inn gamli, son Hörða-Kára, frændi Leifs
 ok veitti þeim Ingólfi. Í þeirri orrostu féll Hólmsteinn, en
 Hersteinn flýði. Þá fóru þeir Leifr í hernað. En um vetrinn
 5 eptir fór Hersteinn at þeim Leifi, ok vildi drepa þá; en þeir
 fengu njón af för hans, ok fóru í mót honum, ok börðusk,
 ok féll þar Hersteinn. Eptir þat vóru menn sendir á fund
 Atla jarls ok Hásteins at bjóða sættir, ok sættusk þeir at því,
 at þeir Leifr guldu eignir sínar þeim feðgum. En þeir fóst-
 10 bræðr bjoggu eitt mikit skip, ok fóru at leita landz þess, er
 Hrafna-Flóki hafði fundit, er þá var Ísland kallað. Þeir fundu
 landit, ok vóru í Aust-fjörðum í Alfta-firði inum syðra. Þeim
 virðisk landit betra suðr en norðr. Þeir vóru einn vetr á
 landinu, ok fóru þá aptr til Noregs. Eptir þat varði Ingólfr
 15 fé þeirra til Íslandz-ferðar, en Leifr fór í vestr-víking. Hann
 herjaði á Írland, ok fann þar jarð-hús mikit; þar gékk hann
 í, ok var myrkt, þar til er lýsti af vápni því, er maðr hélt á.
 Leifr drap þann mann, ok tók sverðit ok mikit fé annat;
 síðan var hann kallaðr Hjör-Leifr. Hjörleifr herjaði víða á
 20 Írland, ok fékk þar mikit herfang. Þar fékk hann þræla tíu,
 er svá hétu: Dufþakr ok Geirröðr, Skjald-björn, Halldórr ok
 Drafdrit; eigi eru fleiri nefndir. Eptir þat fór Hjörleifr til
 Noregs, ok fann þar Ingólf fóstbróður sinn.—Hann hafði
 áðr fengit Helgu, Arnar dóttur, systur Ingólfs.

25 Vetr þenna fékk Ingólfr at blóti miklu, ok leitaði ser heilla
 um forlög sín, en Hjörleifr vildi aldri blóta. Fréttin vísaði
 Ingólfi til Íslandz. Eptir þat bjó sítt skip hvárr þeirra mága
 til Íslandz; hafði Ingólfr félags-fé þeirra á skipi, en Hjörleifr
 herfang sítt. Þeir lögðu til hafs, er þeir vóru búnir, ok
 30 sigldu út.

Sumar þat, er þeir Ingólfr fóru at byggja Ísland, hafði
 Haraldr konungr inn hárfagri verit tolf ár konungr í Noregi.
 Þá var liðit frá upp-hafi þessarar veraldar, ok frá því, er Adam

var skapaðr, sex þúsundir vetra, sjau tígir ok þrír vetr, en frá
 holdgan Drottins várs Jesú Kristi átta hundruð ára ok sjau
 tígir ok fjórir vetr. Þeir höfðu sam-flot þar til er þeir sá
 Ísland; þá skilði með þeim. En þá er Ingólfr sá land, skaut
 5 hann fyrir borð öndugis-súlum sínum til heilla. Hann mælti
 svá fyrir, at hann skyldi þar byggja, er súlurnar kæmi á land.
 Ingólfr tók þar land, sem nú heitir Ingólfs-höfði. En Hjörleif
 rak vestr fyrir land, ok fékk hann vatn-fátt. Þá tóku þræ-
 larnir Írsku þat ráð, at knoða saman mjöl ok smjör, ok
 10 kölluðu þat óporst-látt. Þeir nefndu þat minnpak; en er þat
 var til-búið, kom regn mikit, ok tóku þeir þá vatn af tjöldum;
 en er minnpakit tók at mygla, köstuðu þeir því fyrir borð,
 ok rak þat á land, þar sem nú heitir Minnpaks-eyrr. Hjörleifr
 tók land við Hjörleifs-höfða, ok var þar fjörðr, ok horfði
 15 botninn at höfðanum. Hjörleifr lét þar göra skála tvá, ok er
 önnur toptin átján faðmar, en önnur níttján. Hjörleifr sat
 þar um vetrinn, en um várit vildi hann sá. Hann átti einn
 oxa, ok lét hann þrælana draga arðrinn. En er þeir Hjörleifr
 voru at skála, þá görði Dufpakr þat ráð, at þeir skyldi drepa
 20 oxann, ok segja, at skógar-björn hefði drepit, en síðan skyldi
 þeir ráða á þá Hjörleif, er þeir leitaði bjarnarins. Eptir þat
 sögðu þeir Hjörleifi þetta. En er þeir fóru at leita bjarnarins,
 ok dreifðusk um skóginn, þá drápu þrælarnir sér hvern þeirra,
 ok myrðu þá alla jamn-marga sér. Þeir hljópu brott með
 25 konur þeirra ok fé ok bátinn. Þrælarnir fóru til eyja þeirra,
 et þeir sá til hafs í út-suðr, ok bjoggusk þar fyrir um hríð.
 Vífill ok Karli hétu þrælar Ingólfs; þá sendi hann vestr með
 sjó at leita öndugis-súlna sínna; en er þeir kómu til Hjör-
 leifs-höfða, fundu þeir Hjörleif dauðan. Þá fóru þeir aptr
 30 ok sögðu Ingólfi þau tíðendi, ok lét hann illa yfir. Eptir þat
 fór Ingólfr vestr til Hjörleifs-höfða; ok er hann sá Hjörleif
 dauðan, mælti hann: 'Lítit lagðisk hér fyrir góðan dreng,
 er þrælar skyldi að bana verða; ok sé ek svá hverjum verða,

er eigi vill blóta.'—Ingólfr lét búa gröpt þeirra Hjörleifs, ok sá fyrir skipi þeirra ok fjár-hlut. Ingólfr gékk þá upp á höfðann, ok sá eyjar liggja til hafs í út-suðr; kom honum þat í hug, at þeir mundu þangat hlaupit hafa, því at bátrinn
 5 var horfinn. Ok fóru þeir at leita þrælanna, ok fundu þeir þá, þar sem Eið heitir í eyjunum. Sátu þeir þá yfir mat, er Ingólfr kom at þeim. Þeir urðu felms-fullir, ok hljóp sinn veg hverr þeirra. Ingólfr drap þá alla. Þar heitir Dufpaks-skor, er hann lézk. Fleiri hljópu þeir fyrir berg, þar sem við
 10 þá er kent síðan. Þar heita síðan Vestmanna-eyjar, er þeir voru drepnir, því at þeir voru Vestmenn. Þeir Ingólfr höfðu með sér konur þeirra, er myrðir höfðu verit; fóru þeir þá aptr til Hjörleifs-höfða. Var Ingólfr þar vetr annan, en um sumarit eptir fór hann vestr með sjó; hann var hinn þriðja
 15 vetr undir Ingólfs-felli fyrir vestan Ölfus-á. Þau missari fundu þeir Vífill ok Karli öndugis-súlur hans við Arnar-hvál fyrir neðan heiði.

Ingólfr fór um várit ofan um heiði. Hann tók sér bústað þar, sem öndugis-súlur hans höfðu á land komit. Hann bjó
 20 í Reykjar-vík; þar eru enn öndugis-súlur þær í eld-húsi. En Ingólfr nam land milli Ölvus-ár ok Hval-fjarðar, fyrir útan Brynjudals-á, millim ok Öxar-ár, ok öll nes út. Þá mælti Karli: 'Til sllz fórum vér um góð héruð, er vér skulum byggja út-nes þetta.' Hann hvarf í brott ok ambátt með
 25 honum. Víffi gaf Ingólfr frelsi, ok bygði hann á Vívils-stöðum; við hann er kennt Vívils-fell; þar bjó hann lengi, ok var skil-ríkr maðr. Ingólfr lét göra skála á Skála-felli; þaðan sá hann reyki við Ölfus-vatn, ok fann þar Karla.

Ingólfr var frægastr allra landnáms-manna, því at hann
 30 kom hér at auðu landi, ok bygði fyrst landit. Ok görðu aðrir landnáms-menn eptir hans dæmum síðan. Hann átti Hallveigu Fróða-dóttur, systur Loptz ins gamla. Þeirra son var Þorsteinn, er þing lét setja á Kjalar-nesi, áðr Alþingi væri

sett. Hans son var Þorkell Máni, lögsögu-maðr, er einn heiðinna manna á Íslandi hefir bezt verit siðaðr, at því er menn vita doemi til. Hann lét bera sik í sólar-geisla í hel-sótt sinni, ok fal sik á hendi þeim guði, er sólina hefði skapað; hann hafði ok lifað svá hreinlega, sem þeir Kristnir menn, er bezt eru siðaðir. Son hans var Þormóðr, er þá var alsherjargoði, er Kristni kom á Ísland.—Chs. 1-9.

Örlygr hét son Hrapps, Bjarnar sonar bunu; hann var at fóstri með Patreki byskupi hinum helga í Suðreyjum. Hann fýstizk at fara til Íslandz, ok bað Patrek byskup at hann sæi um með honum. Biskup fekk honum kirkju-við, ok bað hann hafa með sér, ok plenarium ok jarn-klokku, ok gullpenning ok mold vígða, at hann skyldi leggja undir hornstafi, ok hafa þat fyrir vígslu, ok skyldi hann helga Columkilla. Þá mælti Patrekr byskup: 'Hvargi er þú tekr land, þá bygðu þar at eins er sér þrjú fjöll af hafi, ok fjörð at sjá á millim hvers fjallz, ok dal í hverju fjalli. Þú skalt sigla at hinu synzta fjalli; þar man skógr vera; ok sunnan undir fjallinu muntú rjóðr hitta, ok lagða upp eða reista þrjá steina. Reistu þar kirkju ok bú þar.' Örlygr lét í haf ok sá maðr á öðru skipi er Kollr hét, fóstbróðir hans. Þeir höfðu sam-flot. Á skipi var með Örlygi sá maðr er hét Þorbjörn spörr, annarr Þorbjörn talkni, þriði Þorbjörn skúma. Þeir voru synir Böðvars blöðru-skalla. En er þeir komu í land-vón, gerði at þeim storm mikinn, ok rak þá vestr um Ísland. Þá hét Örlygr á Patrek byskup fósttra sinn til landtöku þeim, ok hann skyldi af hans nafni gefa örnefni þar sem hann toeki land. Þeir voru þaðan frá lítla hríð áðr en þeir sá land. Hann kom skipi sínu í Örlygs-höfn; ok af því kallaði hann fjörðinn Patreks-fjörð. En Kollr hét á Þór. Þá skilði í storminum, ok kom hann þar sem Kollz-vík heitir, ok braut hann þar skip sítt. Þar voru þeir um vetrinn. Hásetar hans námu þar sumir land, sem enn man sagt verða. En um várit bjó Örlygr

skip sítt, ok siglði í brott með allt sítt. Ok er hann kom suðr fyrir Faxa-ós, þar kendi hann fjöll þau er honum var til vísat. Þar fell útbyrðis jarn-klokkan, ok sökk niðr. En þeir siglðu inn eptir firðinum, ok tóku þar land sem nú heitir Sandvík á 5 Kjalar-nesi, þar lá þá jarn-klokkan í þara-brúki. Hann bygði undir Esjubergi at ráði Helga bjólu frænda síns ok nam land á millim Mógils-ár ok Ósvifrs-lækjar. Hann gerði kirkju at Esju-bergi, sem honum var boðit. Hjalp hét kona hans. Þeirra son var Valbjófr er fulltíða kom til Islandz með Örlygi. Síðan 10 átti Örlygr Ísgerði dóttur Þormóðs Bresa sonar. Þeirra sunr var Geirmundr, faðir Halldóru er átti Þjóstolfr sun Bjarnar gullbera. Þeirra sun var Þórolfr er bjó at Esjubergi eptir Geirmund móður-föður sinn. Þeir trúðu á Columkilla þó at þeir væri óskírðir. Þorleifr var troll-aukinn ok tók þó Kristni. Frá 15 honum er mart manna komit.—Ch. 12.

2. *Preface to the Minor ISLENDINGA-BOK or LIBELLUS ISLANDORUM.*

Íslendinga-bók gørpa es fyrst byskopom órom Þorláki ok Katli, ok sýndak bæpi þeim ok Sæmundi presti. En með því at þeim líkapi svá at hava eða þar vípr auka, þá skrifapa ek þessa of et sama far, fyrir utan Ættar-tolo ok Konunga- 20 ævi, ok iókk því es mér varþ sþan kunnara ok nú es gørr sagt á þessi an á þeiri. En hvatki es mis-sagt es í frøpom þessom, þá es skylt at hava þat heldr es sannara reynisk.

. . . Í þann tþ vas Ísland vípi vaxit á mipli fjallz ok fíoro. 25 Þá vóro her menn Kristnir þeir es Norpmenn kalla Papa; en þeir fóro sþan á braut af því at þeir vildo eigi vesa her víp heiþna menn, ok léto eptir bœkr Írskar ok biollor oc bagla. Af því mátti skilia at þeir vóro menn Írskir. En þá varþ fœr manna mikil miok út hingat ur Norvegi til þess unz

konungrenn Haraldr bannapi, af því at hónom þótti landaupn nema. Þá sættosk þeir á þat, at hverr maþr skyldi gjalda konungi fimm aura, sá es eigi væri frá því skilþr, ok þapan føri hingat. En svá es sagt at Haraldr væri lxx vetra
 5 konungr, ok yrþi áttþr. Þau hafa upphæf verit at gialdi því es nú es kallap landaurar. En þar galzk stundom meira en stundom minna unz Óláfr enn digri gørþi skýrt, at hverr maþr skyldi gjalda konungi halfa mork, sá es føri á miþli Norvegs ok Íslandz, nema konor, eþa þeir menn es hann næmi frá.
 10 Svá sagþi Þorkell oss Gellis son. . . . En þá es Ísland vas víþa bygt orþit, þá hafþi maþr austrønn fyrst log út hingat ur Noregi, sá es Ulfiótr hét,—Svá sagþi Teitr oss—ok vóro þá Ulfióts-log kollop. Hann vas fapir Gunnars es Diúpdølir ero komnir frá í Eyiafirþi. En þau vóro flest sett at því sem
 15 þá vóro Golapings log eþa ræþ Þorleifs ens spaka Horþa-Kára sonar vóro til, hvar við skyldi auka, eþa af nema, eþa annan veg setia. Ulfiótr vas austr í Lóni. En svá es sagt, at Grímr geit-skór væri fóstbrøþir hans, sá es kannapi Ísland allt at rápi hans áþr Alþingi væri átt; en hánom fekk hverr
 20 maþr penning til á landi her, en hann gaf fé þat sþan til hofa.—Ch. I.

3. *The New Faith is preached by Hjalti and Gizur, and accepted at the Althing* (KRISTNI SAGA).

Um várit bjoggu þeir Hjalti ok Gizurr skip sítt til Íslandz; margir menn löttu þess Hjalta, en hann gaf sér ekki um þat. Þat sumar fór Óláfr konungr ór landi suðr til Vindlandz. Þá
 25 sendi hann ok Leif Eiríksson til Grøenalandz at boða þar trú; þá fann Leifr Vínland it góða; hann fann ok menn á skip-flaki í hafi, því var hann kallaðr Leifr inn heppni. Gizurr ok Hjalti kómu þann dag fyrir Durhólma-ós, er Brennu-Flosi reið um Arnarstakks-heiði til Alþingis. Þá

spurði hann af þeim mönnum, er til þeirra höfðu róit, at
 Kolbeinn, bróðir hans, var tekinn í gisling, ok allt um erendi
 þeirra Hjalta, ok sagði hann þau tíðindi til Alþingis. Þeir
 tóku þann sama dag Vestmanna-eyjar, ok lögðu skip sítt við
 5 Hörga-eyri; þar báru þeir fót sín á land, ok kirkju-við þann,
 er Óláfr konungr hafði látið höggva, ok mælti svá fyrir, at
 kirkjuna skyldi þar reisa, sem þeir skyti bryggjum á land.
 Áðr kirkjan var reist, var hlutað um, hvárum-megin vágins
 standa skyldi, ok hlautz fyrir norðan; þar vóru áðr blót ok
 10 hörgar. Þeir vóru tvær nætr í Eyjunum, áðr þeir fóru inn á
 land; þat var þann dag, er menn riðu á þing. Þeir féngu
 engan farar-greiða né reið-skjóta fyrir austan Rangá, því at þar
 sátu þing-menn Runólfs í hverju húsi; þeir gengu þar til er
 þeir kómu í Háf, til Skeggja Ásgautzsonar; hann fékk þeim
 15 hesta til þings, en Þorvaldr sun hans var áðr heiman riðinn,
 er átti Koltorfu, systur Hjalta. En er þeir kómu í Laugar-
 dal, féngu þeir þat af Hjalta, at hann var eptir með tólfta
 mann, því at hann var sekr fjörbaugs-maðr. Þeir Gizurr riðu
 þar til er þeir kómu til Vellan-kötlu við Ölfus-vatn, þá görðu
 20 þeir orð til Alþingis, at vinir þeirra ok venzla-menn skyldu
 ríða í mót þeim. Þeir höfðu þá spurt, at óvinir þeirra ætluðu
 at verja þeim þing-völlinn. En áðr þeir riði frá Vellan-kötlu,
 kómu þeir Hjalti þar, ok vóru þá frændr þeirra ok vinir
 komnir í móti þeim; riðu þeir þá á þing með miklum flokki,
 25 ok til búðar Ásgríms Elliðagríms sunar, systur-sunar Gizurar.
 Þá hljópu inir heiðnu menn saman með al-væpni, ok hafði
 stór-nær at þeir mundu berjask; en þó vóru þeir sumir, er
 skirra vildu vandræðum, þó at eigi væri kristnir. Þormóðr
 hét prestur, sá er Ólafr konungr hafði fengit þeim Hjalta ok
 30 Gizuri; hann söng messu um daginn eptir á gjá-bakka, upp
 frá búð Vestfirðinga. Þaðan gengu þeir til Lög-bergs. Þar
 vóru sjau menn skryðdir; þeir höfðu krossa tvá, þá er nú eru
 í Skarði'nu eystra; merkir annarr hæð Óláfs konungs, en

annarr hæð Hjalta Skeggja-sunar. At Lög-bergi var allr þing-heimr. Þeir Hjalti höfðu reykelsi á glóð, ok kendi svá í gegn vindi sem for-vindis ilminn. Þá báru þeir Hjalti ok Gizurr upp erendi sín vel ok sköruliga; en þat undruðu menn
 5 hversu snjallir þeir vóru, ok hversu vel þeim mæltisk; en svá mikil ógn fylgði orðum þeirra, at engir óvinir þeirra þorðu at tala í móti þeim. En þat görðisk þar at, at annarr maðr at öðrum nefndi sér vátta, ok sögðusk hvárir ór lögum við aðra, enir kristnu menn ok enir heiðnu. Þá kom maðr hlaupandi
 10 ok sagði, at jarð-eldr var upp kominn í Ölfusi ok mundi hann hlaupa á bœ Þóroddz goða. Þá tóku heiðnir menn til orðz: 'Eigi er undr í at guðin reiðisk tölum slíkum.' Þá mælti Snorri goði: 'Um hvat reiddusk guðin þá, er hér brann hraunit, er nú stöndu vér á?' Eptir þat gengu menn
 15 frá Lög-bergi. Þá báðu inir Kristnu menn, at Síðu-Hallr skyldi segja lög þeirra upp, þau er Kristninni skyldu fylgja. Hallr keypti hálfu hundraði silfrs at Þorgeiri, er þá hafði lögsögu, at hann segði upp lög hvár-tveggi, kristin ok heiðin, ok var hann þá enn eigi skírðr. En þá er menn kómu
 20 í búðir, lagðisk Þorgeirr niðr ok breiddi feld á höfuð sér, ok lá allan daginn ok um nóttina, ok annan daginn til jam-lengðar. Enir heiðnu menn höfðu þá stefnu fjöl-menna, ok tóku þat ráð at blóta tveimr mönnum ór hverjum fjórðungi, ok hétu á heiðin guð til þess, at þau léti eigi Kristni ganga
 25 yfir landit. Þeir Hjalti ok Gizurr áttu aðra stefnu við kristna menn, ok létusk þeir vilja hafa ok mann-blót, jam-fjölmennt sem inir heiðnu. Þeir mæltu svá: 'Heiðingjar blóta inum verstum mönnum ok hrinda þeim fyrir björg eða hamra; en vér skulum velja at mann-kostum, ok kalla sigr-gjöf við Dróttin
 30 várn Jesúm Kristum; skulu vér lifa því betr ok syndvarlegarr en áðr, ok munu vit Gizurr ganga til fyri várn fjórðung sigr-gjafarinnar.' En fyri Austfirðinga-fjórðung gengu þeir: Hallr af Síðu ok Þorleifr ór Krossa-vík fyri norðan Reyðar-

fjörð, bróðir Þórarins ór Seyðar-firði—Ingileif var móðir þeirra;—hónum hafði Digr-Ketill stefnt um kristni at ráði Brodd-Helga; þá görði veðr svá illt, at Ketill varð því feginn at hann kom til Þorleifs um kveldit ok hafði þar
5 góðan beina; af því féll stefnan;—en ór Norðlendinga-fjórðungi gengu til sigr-gjafarinnar Hlenni inn gamli ok Þorvarðr, son Spak-Böðvars; en ór Vestfirðinga-fjórðungi Gestr Oddleifs son. Þar var engi annarr til. Þat líkaði þeim Hjalta ok Gizuri illa. Þá tók til orða Ormr Koðrans son;
10 hann var vistum á Gils-bakka, því at Hermundr Illhugason átti Gunnhildi dóttur hans: ‘Verða mundi maðr til þessa, ef Þorvaldr bróðir míninn inn víðförli væri sam-lendr við mik; en nú mun ek til ganga, ef þér vilit við mér taka.’ Þeir játtu því, ok var hann þá skírðr þegar. En um daginn
15 eptir settisk Þorgeirr upp, ok görði orð í búðir, at menn gengi til Lög-bergs. Ok er menn kómu til Lög-bergs, mælti hann, at hónum þótti þá komit í óvænt efni á landinu, er menn skulu eigi hafa ein lög á landi hér, ok bað, at menn skyldu þat eigi göra; sagði at þar af mundu görask bardagar ok
20 ófriðr, ok mundi þat ryðja til land-auðnar. Hann sagði ok frá því, at konungar þeir, er annarr hét Dagr, sá var í Danmörku, en sá hét Tryggvi, er var í Noregi; þeir höfðu lengi haldit stríð millim sín, ok þar til er landz-menn námu þá ráðum ór hváru-tveggja ríkinu, ok görðu frið millim þeirra,
25 svá at þeir vildu eigi; en þat ráð gafsk svá, at þeir sendusk gjafir á millim á fára vetra fresti, ok hélzk þeirra vingan meðan þeir lifðu báðir;—‘Ok þikki mér þat ráð, at láta þá eigi ráða, er hér gangask með mestu kappi í móti, ok miðlum svá mál millim þeirra, at hvárir-tveggja hafi nokkut
30 til síns máls, en vér höfum allir ein lög ok einn sið; því at þat man satt vera: “ef vér slítum lögin, þá slítu vér friðinn.”’ Þorgeirr lauk svá tölunni, at hvárir-tveggju játtu því, at þau lög skyldi halda, er hann réði upp at segja. Þá var þat upp-

saga Þorgeirs, at allir menn skyldu vera skírðir á Íslandi, ok trúa á einn Guð; en um barna-útburð ok hrossa-kjötz-át skulu haldask in fornu lög; menn skyldu blóta á laun ef vildi, en varða fjörbaugs-garði, ef vátum kœmi við. Sú heiðni var
 5 af tekin nökkurum vetrum síðarr. Allir Norðlendingar ok Sunnlendingar voru skírðir í Reykja-laugu í Laugar-dal, er þeir riðu af þingi, því at þeir vildu eigi fara í kalt vatn. Hjalti mælti, er Runólfr var skírðr: ‘Gömlum kennu vér nú goðanum at geifla á saltinu.’ Þat sumar var skírðr allr þing-
 10 heimr, er menn riðu heim. Flestir Vestan-menn voru skírðir í Reykja-laugu í syðra Reykjar-dal. Snorri goði kom mestu á leið við Vest-firðinga.—Ch. 11.

4. *Ari's Preface to the Book of Kings* (KONUNGA-BOK).

Á bók þessi lét ek ríta fornar frásagnir um höfðingja þá er ríki hafa haft á Norðrlöndum ok á Danska Tungu, svá sem
 15 ek hefi heyrt fróða menn segja. Svá ok nokkurar kynslóðir þeirra eptir því sem mér hefir kent verit. Sumt þat er finz í Langfeðga-tali þar er konungar eða aðrir stór-ættaðir menn hafa rakit kyn sítt. En sumt er ritað eptir fornum frásögnum eða kvæðum eða sögu-ljóðum, er menn hafa haft
 20 til skemtanar sér. Þótt vér vitim eigi sannynði á því, þá vitu vér doemi til, at gamlir frœði-menn hafa slíkt fyrir satt haft. Þjóðolfr ór Hvini var skáld Haraldz konungs hins hárfagra; hann orti kvæði um Rögnvald konung Heiðum-hæra. Þat er kallat Ynglinga-tal. Rögnvaldr var son Óláfs Geirstaða-álfs,
 25 bróður Halfdanar Svarta. Í þessu kvæði eru nemndir þrír tigur langfeðga hans, ok sagt frá dauða hvers þeirra ok legstað. Fjólnir er sá nemndr er var son Yngvi-Freys, þess er Svíar hafa blótið síðan. Af hans nafni eru síðan kallaðir Ynglingar. Eyvindr Skálda-spillir talði ok langfeðga Há-
 30 konar jarls hins ríka í kvæði því er Háleygja-tal heitir, er

ort var um Hákon. Sæmingr er nemndr son Yngvi-Freys. Sagt er ok þar frá dauða hvers þeirra ok haug-stað. Eptir Þjóðolfs sögn er fyrst ritin æfi Ynglinga, ok þar við aukat eptir sögn fróðra manna. Hin fyrsta öld er kölluð Bruna-
 5 öld; þá skyldi breiða alla dauða menn ok reisa eptir bauta-
 steina. En síðan er Freyr hafði heygðr verit at Uppsölum, þá gerðu margir höfðingjar eigi síðr hauga en bauta-steina til minningar um frændr sína. En síðan er Danr inn mikil-
 láti Dana-konungr lét sér haug göra, ok bauð at bera sik
 10 þannig dauðan með konungs sknúði ok herbúnaði, ok hest hans við öllu söðul-reiði, ok mikit fé annat: ok hans ætt-menn görðu margir svá síðan, ok hófz þar hauga-öld í Danmörk; en lengi síðan hélzt bruna-öld með Svíum ok Norðmönnum. En er Haraldr hinn Hárfagri var konungr í Noregi, þá
 15 bygðizt Ísland. Með Haraldi konungi vóru skáld, ok kunna menn enn kvæði þeirra, ok allra konunga kvæði þeirra er síðan hafi verit í Noregi; ok tókum vér þar mest dæmi af, þat er sagt er í þeim kvæðum er kveðin vóru fyrir sjalfum höfðingjum eða sonum þeirra. Tökum vér þat allt fyrir satt
 20 er í þeim kvæðum finnz um ferðir þeirra eða orostur. En þat er háttr skálda, at lofa þann mest er þá eru þeir fyrir. En engi mundi þat gera at segja sjalfum honum þau verk hans, er allir þeir er heyrði, vissi at hégómi væri ok skrök, ok svá sjalfr hann. Þat væri þá háð en eigi lof.—*From Codex*
 25 *Fris.*

5. *The Heathen Oath according to the Constitution of Ulfjot.*

En er Ulfjótr var nær half-sextögr at aldri, þá fór hann til Noregs, ok var þar þrjá vetr. Þá settu þeir Þorleifr hinn spaki, móður-bróðir hans, lög þau, er síðan vóru kölluð Ulfjótz-lög. En er hann kom út, þá var Alþingi sett, ok
 30 höfðu allir menn ein lög síðan hér á landi. En lög þau vóru

sett flest at því, sem þá voru Gulapings-lög; ok eptir ráði Þorleifs ins spaka, hvar við skyldi leggja eðr af taka.

Þat var upphaf enna heiðnu laga, at menn skyldu eigi hafa höfuð-skip í haf; en ef þeir hefði, þá skyldi þeir af taka
 5 höfuð áðr þeir kæmi í landz-sýn, ok sigla eigi at landi með gapandum höfðum né gínandum trjónum svá at land-vættir fældizt við.

Baugr tví-eyringr eða meiri skyldi liggja í hverju höfuð-hofi á stalla. Þann baug skyldi hverr goði hafa á hendi sér til
 10 lög-þinga þeirra allra, er hann skyldi sjalfr heyja, ok rjóða hann þar áðr í roðru blót-nautz þess er hann blótaði þar sjalfr. Hverr sá maðr er þar þurfti lög-skil af hendi at leysa at dómi, skyldi áðr eið vinna at þeim baugi, ok nefna sér vátta tvá eða fleiri. 'Ykkir nefni'g í þat vætti,' skyldi hann
 15 segja, 'at ek vinn eið at baugi, lög-eið. Hjalpi mér svá nú Freyr ok Njörðr ok hinn almatki Áss, sem ek man svá sök þessa soekja eðr verja, eða vætti bera eða kviðu, eða dóma dæma, ok öll lögmæt skil af hendi leysa, þau er undir mik koma, meðan ek em á þessu þingi, sem ek veit réttast ok
 20 sannast, ok helzt at lögum.'

Þá var landinu skipt í fjórðunga, ok skyldu vera þrjú þing í fjórðungi hverjum, en þrjú höfuð-hof í þing-sókn hverri. Þar voru menn vandaðir til at varðveita hofin at hyggendi ok réttlæti, þeir skyldu dóm-nefnur eiga á þingum
 25 ok stýra sakferli. Því voru þeir hof-goðar kallaðir. Hverr maðr skyldi ok gjalda toll til hofs, svá sem nú er kirkju-tfund. Fé þat er til hofs var gefit, skyldi hafa til mann-fagnaðar þar er blót-veizlur voru.

Svá sagði vitr maðr Þormóðr, er þá var allz-herjar-goði er
 30 Kristni kom á Ísland, at með þessum orðum ok þingmörkum helguðu lang-feðgar hans Alþingi alla ævi. . . .

6. *Genealogies from ÆTTARTÖLUR (out of the lost
LIBER ISLANDORUM?).*

Hér hefr upp LANDNÁMS SÖGUR ÍSLENDINGA—Hér hefjaz
upp landnám í Sunnlendinga-fjórðungi, er nú má þykkja
með mestum blóma, ok um veizk til virðingar allz várs landz,
fyrir Guðs gæzlu ok hinu æztu höfðingja, er nú gæta með
5 hónum þessarar landz-bygðar, ok í þeim fjórðungi byggja:—

Maðr hét Þrasi Þórolfs son, Herjólfs sonar horna-brjótz.
Hann fór af Hörðalandi til Íslandz, ok nam land á milli
Kaldaklofs-ár ok Jökulvíkr-ár, ok bjó í Skógum hinum
eystrum. Hans son var Geirmundr, faðir Þorbjarnar, föður
10 Brandz í Skógum. Hrafn inn Heimski, Valgarðz son, Ælfars
sonar, Vemundar sonar vága-nefs, Þórolfs sonar Orðlo-kárs,
Þrondar sonar ins gamla, Haraldz sonar Hildi-tannar, fór ór
Þrondheimi til Íslandz, ok nam land á milli Kaldaklofs-ár ok
Lambafellz-ár, ok bjó at Raufarfelli inu eystra, ok var göfugr
15 maðr, auðigr ok ætt-stórr. Hans börn vóru, Helgi, Jörundr
goði ok Freygerðr. Ásgeirr kneif hét maðr, son Óleifs ins
hvíta, Skærings sonar, Þórolfs sonar. Móðir Þórolfs var
Þórhildr, Þorsteins dóttir hauga-brjótz. Hann kom til Ís-
landz, ok nam land á milli Lambafellz-ár ok Seljalandz-ár ok
20 bjó þar er nú heitir at Auðnum. Hans synir vóru, Jörundr
ok Þorkell, faðir Ögmundar, föður Jóns byskups ins helga.
Dóttir Ásgeirs var Helga, móðir Þórunnar, móður Þorláks,
föður Þórhallz, föður Thorlaks byskups ins helga. Þorgeirr
inn Hörðski, son Bárðar blöndu-horns, fór ór Viggju ór
25 Noregi til Íslandz. Hann keypti lönd at Ásgeiri á milli Lam-
bafellz-ár ok Ýr-ár ok bygði fyrstr í Holti. En fám vetrum
síðar fékk hann Ásgerðar, ok vóru synir þeirra, Þórir í Holti,
ok Þorgeirr inn mykli. Ófeigr hét maðr ágætr í Raumdæla-
fylki. Hann átti Ásgerði, dóttur Asks ins ómálga. Hann
30 varð mis-sáttr við Haralld konung, ok bjósk af því til

Íslandz-farar. En er hann þóttizt buinn til út-látz, þá lét konungr taka hann af lífi. En Ásgerðr fór út með börn þeirra ok Þórolfr, bróðir hennar laun-getinn. Hón nam land á milli Seljalandz-múla ok Markar-fljótz ok Langa-ness, 5 allt upp til Jöldu-steins, ok bjó norðan í Katanesi. Börn Ófeigs ok Ásgerðar voru Þorgeirr golldnir ok Þorsteinn flösku-skegg, Þorbjörn inn kyrrí, Álof Elliða-skjöldr, ok Þorgerðr, er átti Finnur Oddkels son. Þórolfr, bróðir Ásgerðar laun-getinn, nam land at ráði hennar fyrir vestan Fljót, 10 Þórolfs-fell, á milli Deildar-á tveggja, ok bjó hann þar síðan. Hann fósttraði Þorgeir golldni, son Ásgerðar, er þar bjó síðan. Hans son var Niall, er inni var brendr með sjaunda mann at Bergþórshváli. Ásbjörn Reyrr-Ketils son ok Steinfinnr, bróðir hans, námu land fyrir ofan Krossá, ok fyrir 15 austan Fljót. Steinfinnr bjó á Steinfinz-stöðum, ok er ekki manna frá honum komit. Ásbjörn helgaði landnám sítt Þór, ok kallaði Þórs-mörk. Hans son var Ketill, er átti Þóríði, dóttur Þorgeirs gollnis. Börn þeirra voru Helgi ok Ásgerðr.

Sighvatr inn rauði hét maðr göfugr í Noregi. Hann fór 20 til Íslandz ok nam land fyrir vestan Markar-fljót, Einhyrnings-mörk fyrir ofan Deildar-á, ok bjó í Bólstað. Hans son var Sigmundur er féll við Sandhóla-ferju, faðir Marðar gígju. Hárekr var annarr son Sighvatz, faðir Þórðar, föður Steina. Jörundur son Hrafns hins-heimska bygði fyrir vestan Fljót, 25 þar er nú heitir á Svertings-stöðum, ok gerði þar hof mikit. Bjórr lá ónuminn á millum Kross-ár ok Jöldu-steins. Þat land fór Jörundur eldi, ok lagði til hofs. Hann átti mart barna, ok er frá öllum stór-menni komit. Þorkell bundin-fóti nam land umhverfis Þrí-hyrning, ok bjó þar undir fjallinu. Hann var 30 hamramr mjök. Hans son var Börkr bláskeggr, faðir Starkaðar undir Þrí-hyrningi. Baugr var fóstbróðir Hæings. Hann fór til Íslandz, ok var inn fyrsta vetr á Baugs-stöðum, en annan með Hæingi. Hann nam síðan Fljótz-hlíð alla ofan

um Breiða-bólstað til mótz við Hæing, ok bjó at Hlíðar-enda. Hans son var Gunnarr í Gunnars-holti, faðir Hámundar, föður Gunnars ok Helga, Hafrs, Hjartar, Orms skógar-nefs. Hildir ok Hallgeirr bræðr, ok Ljót systir þeirra, voru Vest-
 5 menn. Þau námu land, er þau kómu til Íslandz, á milli Fljótz ok Rangár, Eyra-sveit upp til Þverár. Hildir var faðir Móeiðar; hann bjó í Hildis-eyju. Hallgeir var faðir Moblar, er átti Helgi bróðir Vestars, er bjó í Hallgeirs-eyju. En Ljót bjó á Ljótar-stöðum. Dufpакr hét leysingi þeirra,
 10 en nam Dufpaks-holt; ok var hamramr mjök; ok svá var ok Stórolfr at Hváli. En þá skilði á um beit. Þat sá ofreskr maðr um aptan nær dag-setri, at björn mikill gekk frá Hváli, en griðungr frá Dufpaks-holti, ok fundusk á Stórolfs-velli, ok gengusk þar at reiðir, [ok mátti björninn meira. Um mor-
 15 guninn var þat sét, at dalr var orðinn þar er þeir höfðu fundisk, sem um væri snuit jörðunni. Ok heitir þar nú Öldugröf. Báðir voru þeir meiddir ok lágu í rekkju.]—*From Melabok.*

7. *Abolition of Wager of Battle in Iceland.*

Ok annan dag eptir í Lögréttu var þat í lög sett, at af
 20 skyldi taka holm-göngur allar þaðan í frá; ok var þat gört at ráði allra vitrastu manna er við voru staddir—en þar voru allir þeir er vitrastir voru á landinu.—Ok þessi hefir holmganga síðast framin verit á Íslandi, er þeir Hrafn ok Gunnlaugr börðusk. Þat hefir it þriðja þing verit fjölmennast;
 25 annat eptir brennu Nials; it þriðja eptir Heiðar-víg.—*From an Interpolation in Gunnlaugs Saga, ch. 11.*

II. THE GREATER ISLENDINGA SOGUR.

I. LAXDÆLA SAGA.

The Death of Kjartan.

Kjartan Ólafsson sitr hinn fjórða dag Páska at Hóli; var þar hin mesta skemtan ok gleði. Um nóttina eptir lét Ánn slla í svefni ok var hann vaktr, ok spurðu þeir hann hvat hann hefði dreymt. Hann segir at kona kæmi at sér óþekkilig,
5 'ok kipti mér at stokkinum fram,' segir hann; 'hón hafði skálm í hendi, en trog í hinni; hón setti fyrir brjóst mér skálmina ok reist á mér kviðinn allan, ok tók í brott innyflin, ok lét koma í staðinn hrís, eptir þat gekk hón út,' segir Ánn. Þeir Kjartan hlógu mjök at drauminum, ok segja hann
10 heita skyldu Án hrís-maga; þrifu til hans, ok kvóðuz leita skyldu hvárt hrís væri í maganum. Þá tók Auður til orða, ok kvað eigi þurfa at spotta at þessu svá mjök; 'ok er þat mítt tillag at Kjartan geri annat-hvárt, at hann dveliz hér með oss lengr en hann hefir á kveðit, eðr ríði með meira lið
15 héðan en hingat.' Kjartan mælti: 'Vera kann, at Ánn hrís-magi þikki þér vera mjök merk-máll þá er hann sitr at tali við yðr um daga, er yðr þikkir sem þat sé allt vitran, er hann dreymir; ok fara mun ek sem ek hefi áðr ætlat fyrir þessum draumi.' Kjartan bjóz snimma Fimta-daginn í Páska-viku.
20 Þeir Þorkell hvölpr ok Knútr bróðir hans at ráði Auðar riðu með Kjartani á leið, ok vóru allz tolf saman. Kjartan kom ok heimti vaðmál Þórhöllu málgu sem hann hét; síðan reið hann suðr Svínadal. Þat var tíðinda at Laugum í Sælings-

dal, at Guðrún var snemma á fótum þegar í sólar-roð ok
 gekk þangat til er bræðr hennar lágu; hón tók á Óspaki.
 Hann vaknaði skjótt við, ok svá þeir fleiri bræðr, ok spurðu
 hvat hón vildi, at hón var svá snemma á fótum. Guðrún
 5 kvazt vildu vita hvat þeir ætluðu at at hafaz. Óspakr kvað þá
 mundu kyrru fyrir halda; sagði þá vera fátt til verknaðar at
 sinni. Guðrún mælti: 'Gótt skap-lyndi hafi þér féngið ef
 þér værit dætr eins hvers bónda ok vildut hvárki láta af yðr
 leiða gótt né illt; en slíka svívirðing ok skömm sem Kjartan
 10 hefir at yðr fært, þá sofi þér eigi minna ok leikit, at hann ríði
 hér hjá við annan mann nær þessum garði; ok hafa slíkir
 menn mikit svíns-minni; þikkir mér ok rekin ván, at þér
 berit áræði til at sækja Kjartan heim, er þér þorit eigi at
 finna hann nú, er hann er við annan mann eðr þriðja; en
 15 þér sitið heima ok látið vænliga, ok erut æ hölztu margir.'
 Óspakr kvað hana mikit af taka, en sagði illt til mótmælis;
 spratt upp þegar ok klæddiz ok hvárr þeirra at öðrum
 bræðra. Síðan bjogguz þeir at sitja fyrir Kjartani. Þá bað
 Guðrún Bolla til ferðar með þeim. Bolli kvað sér eigi sama
 20 fyrir frændsems sakir við Kjartan; en tjáði þat hversu Óláfr
 hefði hann upp fætt ástsamliga. Guðrún segir: 'Satt er
 þetta er þú hefir hér um talat; en eigi muntú bera giptu til
 at gjöra svá, at öllum líki vel;' segir ok lokit þeirra samvist
 ef hann skæriz undan ferðinni. En við fortölur Guðrúnar
 25 miklaði Bolli fyrir sér fjándskap allan ok sakir á hendr
 Kjartani, ok vápnaðiz skjótt; ok vóru fimm saman synir
 Ósvifrs: Óspakr ok Helgi, Vandráðr ok Torráðr ok Þórólfr;
 Bolli var hinn sétti, Guðlaugr hinn sjaundi systur-son Ósvifrs,
 manna vænligastr. Þar var Oddr ok Steinn synir Þórhöllu
 30 málgu; allz nfu. Þeir riðu til Svínadals ok námu staðar hjá
 gili því er Hafrs-gil heitir, ok bundu þar hesta sína ok sátu
 þar hjá. Bolli var hljóðr um daginn ok sat uppi á gils-
 þreminum.—Þat gil liggr norðan ór fjallinu ok fram í ána.

Lá þjóð-gatan eptir hléðinni nökkuru ofar en þeir Ósvífrs-synir sátu.—En þá er þeir Kjartan voru komnir suður ór Mjó-syndi ok rýmaz tekr dalrinn, þá bað Kjartan at þeir skyldu aptr hverfa. Þorkell kvað þá ríða mundu til þess
5 þryti dalinn. Ok er þeir kómu suður um sel þau sem Norðr-sel heita, þá mælti Kjartan til þeirra Þorkels hvölpz ok Knútz, kvað þeir skyldu eigi ríða lengra, kvað eigi Þórólf þjófinn skyldu eiga at því at hlæja, ‘at ek þora eigi at ríða leið mína fá-mennr.’ Þá segir Þorkell hvelpr: ‘Þat skal veita þér, at
10 ríða eigi lengra; en iðraz munu vér þess, er vér erum eigi við staddir ef þú þarft manna við í dag.’ Þá mælti Kjartan: ‘Eigi mun Bolli frændi slá bana-ráðum við mik; en ef þeir Ósvífrs-synir sitja fyrir mér, þá er þat eigi reynt hvárir frá tíðindum kunna at segja, þótt ek eiga við nokkurn liðs-mun.’
15 Síðan riðu þeir bræðr vestr; en Kjartan ríðr suður eptir dalnum ok voru þrír saman: Ánn svarti ok Þórarinn. Þorkell hét bóndi er bjó at Hafrs-tindum í Svínadal,—þar er nú auðn,—hann hafði farit til hrossa sínna um daginn ok smalamaðr hans með honum. Þeir sá hvára-tveggju, Lauga-menn
20 í fyrir-sátinni ok þá Kjartan, er þeir riðu suður eptir dalnum þrír saman. Þá mælti smalamaðr, at þeir mundi snúa til mótz við þá Kjartan; kvað þeim þat happ mikit ef þeir mætti skirra vandræðum svá miklum sem þá var til stefnt. Þorkell mælti: ‘Þegi þú skjótt; mundir þú, mann-fólinn
25 þinn, nökkurum manni líf gefa, ef bana er auðit. Er þat ok satt, at ek spari hváriga til, at þeir eigi nú svá illt saman, sem þeim líkar; sýniz mér þat betra ráð, at vit komim þar nær at vit megim gerst sjá fundinn, ok hafim svá gaman af viðskiptum þeirra; en okkr sé við engu hætt; þvíat þat
30 ágæta allir at Kjartan sé vígr manna bezt; væntir mik, at hann þurfi þess, þvíat okkr er þat kunnigt, at hér er ærinn liðs-munr,—ok varð Þorkell at ráða. En þeir Kjartan riðu nú fram at Hafrs-gili. Þá gruna þeir Ósvífrs-synir, hví Bolli

hefði sér þar komit, er hann mátti vel sjá ef menn riði vestan at. Gerðu nú ráð sítt, þótti sem Bolli mundi þeim eigi trúr vera, ganga þá at hónum upp á brekkuna, ok brugðu á glímu ok drógu hann á fótunum ofan fyrir brekkuna. Þá
 5 Kjartan bar brátt at, er þeir riðu hvatt. Þá er þeir Kjartan kómu suðr yfir gilið, þá sá hann fyrir-sátina ok kendi mennina, ok spratt þegar af baki ok sneri í mót þeim Ósvífrs-sonum. Þar stóð steinn mikill; þar bað Kjartan þá við taka. En áðr þeir mættiz, skaut Kjartan spjótinu, ok
 10 kom í skjöld Þórólfs fyrir ofan mundriðann, ok bar af hónum skjöldinn; ok gekk spjótið í gegnum skjöldinn ok handlegginn fyrir ofan alboga, ok tók þar í sundr afl-vöðvann; lét Þórólfr þá lausan skjöldinn, ok var hónum ónýt höndin um daginn. Síðan brá Kjartan sverðinu ok hafði hann þá ekki
 15 Konungs-naut. Þeir bræðr Þórhöllu-synir runnu at Þórarni; hann var ok ramr at afli; en þeir vóru ok vel knáir; mátti þar engi á milli sjá, hvárir þar mundi efri verða. Þá sóttu þeir Ósvífrs-synir at Kjartani ok Guðlaugr; vóru þeir sex, en þeir Kjartan tveir. Ánn varðiz vel, ok vildi jafnan ganga fram
 20 fyrir Kjartan. Bolli stóð hjá með Fótbf. Kjartan hjó stórt; en sverðit dugði illa; brá hann því jafnan undir fót sér; urðu þá hvárir-tveggju sárir, Ósvífrs-synir ok Ánn, en Kjartan var þá ekki sárr. Kjartan barðiz þá svá snarpt ok röskliga at þeir Ósvífrs-synir hörfuðu undan, ok sneru þar at er Ánn var fyrir.
 25 Ánn féll þá, ok hafði hann bariz við þat um hríð, at úti lágu iðrin. Í þessari svipan hjó Kjartan fót af Guðlaugi fyrir ofan kné, ok var hónum þessi áverki ærinn til bana. Þá sækja þeir Ósvífrs-synir at Kjartani, fjórir; hann varðiz vel ok röskliga lengi, svá at hann fór hvergi undan eða á hæl fyrir þeim. Þá
 30 mælti Kjartan: 'Bolli frændi, hví fórtú heiman, at þú vilt kyrr hjá standa? Ok er þér nú þat vænast at veita öðrum hvárum, ok reyna enn hve Fótbftr dugir.' Bolli lét sem hann heyrði eigi. En er Óspakr sá, at þeir mundi ekki bera af Kjartani,

þá eggjar hann Bolla á alla vega; kvað hann eigi vita vilja þá skömm eptir sik, at hafa heitið þeim vígs-gengi, en veita þat ekki; 'ok var Kjartan oss þá þungr, er ver höfðum eigi jafn-stórt til gört; ok ef Kjartan skal nú undan rekaz, þá mun þér, Bolli, sem oss, skamt til afar-kosta.' Þá brá Bolli Fótþátt, ok sneri at Kjartani. Þá mælti Kjartan til Bolla: 'Víst ætlar þú nú níðings-verk at gjöra; en miklu þikki mér betra at þikkja bana-orð af þér, frændi, en veita þér þat.' Síðan kastaði Kjartan vápnunum, ok vildi eigi verja sik; en þó var hann þú lítt sárr, en ákafliga víg-móðr. Engi veitti Bolli svör máli Kjartans; en þó veitti hann hónum bana-sár. Bolli settiz þegar undir herðar hónum. Kjartan andaðiz í knjám Bolla. Bolli iðraðiz þegar verksins ok lýsti vígi á hendr sér.

Bolli sendir þá Ósvífrs-sonu til héraðs, en hann var eptir ok Þórarinn hjá lfkunum. En er þeir Ósvífrs-synir kómu til Lauga ok sögðu tíðindin, lét Guðrún vel yfir; var þá ok bundit um höndina Þórarins, greri hún seint en varð aldri meinalaus. Lík Kjartans var fært í Tungu. Síðan reið Bolli heim til Lauga. Guðrún gekk á móti hónum ok spurði hversu fram-orðit væri. Bolli kvað þá væri nær nóni, Guðrún mælti: 'Mikil verða hermdar-verkin, ek hefi spunnit tolf alna garn, en þú hefir vegit Kjartan.' Þá segir Bolli: 'Þó mætti mér þat óhapp seint ór hug ganga, þótt þú mintir mik ekki á.' Guðrún mælti: 'Ekki kalla ek slíkt með óhöppum; þótti mér sem þú hefðir meiri metorð þann vetr er Kjartan var í Noregi; en nú er hann trað yðr undir fótum þegar hann kom til Íslandz; en ek tel þat þó síðast, er mér þikkir mest vert, at Hrefna mun eigi ganga hlæjandi at hvífunni í kveld.' Þá svarar Bolli ok var mjök reiðr: 'Ósýnt þikki mér at hún fölni meirr en þú við þessi tíðindi; ok þat grunar mik, at þér brygðir minna við, þótt þú sæir mik eptir liggja á vetvanginum, en Kjartan segði frá tíðindum.' Guðrún fann þat at Bolli reiddiz, ok þá mælti hún: 'Haf ekki slíkt

við,' segir hón, 'þvíat ek kann þér mikla þökk fyrir verk þetta; þikki mér þat nú vitað, at þú vilt ekki gera á móti mínu skapi.' Síðan gengu þeir Ósvifrs-synir í jarð-hús þat, er þeim hafði gert verit á laun; en þeir Þórhöllu-synir voru
 5 sendir til Helgafellz at segja tíðindin Snorra goða, ok þat með, at þau báðu hann at fá sér styrk nokkurn skjótan í móti Óláfi ok þeim mönnum, er eptir-máli vildu fylgja eptir Kjartan.

Þat varð til tíðinda í Sælingsdals-tungu þá nótt ina sömu er vígin höfðu orðit áðr um daginn, at Ánn settiz upp, er allir
 10 hugðu at dauðr væri; urðu þeir hræddir, er vöktu yfir líkunum, ok þótti þetta undr mikit. Þá mælti Ánn til þeirra: 'Ek bið yðr í Guðs nafni, at þér hræðiz mik eigi; þvíat ek hefi lifat ávalt, ok haft vit mítt allt til þessar stundar; rann nú á mik ómegins-höfgi. Þá dreymdi mik hina sömu konu
 15 ok fyrri nótt, ok þótti mér hón taka hrísit í brott ór maganum ok lét innyflin koma í staðinn, ok varð mér gótt við þat skipti.' Síðan voru bundin sár Áns, ok varð hann græddr, ok kallaðr síðan Ánn hrís-magi. Ok er Óláfr spyrir þessi tíð-
 indi þá þótti hónum mikit um víg Kjartans; en þó bar hann
 20 sik hraustliga; en þeir synir hans vildu þegar fara at Bolla ok drepa hann. Þá mælti Óláfr: 'Þat skal fjarri vera; er mér eigi bættr sonr míninn þótt Bolli sé drepinn. Ok unna ek Kjartani um fram alla menn; en ekki máttu ek mein vita Bolla. En sé ek yðr makliga sýslu at fara til mótz við sonu
 25 Þórhöllu málgu; er ek hefi frétt, at sendir hafi verit til Helgafellz at stefna liði at Ósvifrs-sonum; þikkir mér vel, at þér skapit þeim víti slíkt sem yðr líkar.' Síðan snaraz þeir Óláfs-synir til ferðar ok gengu á ferju þá er Óláfr átti, ok voru fjórir saman. Reru út eptir Hvamsfirði, ok sækja
 30 ákaflega fram. Þeir hafa veðr lítið ok hagstætt, ok roa undir seglunum þar til er þeir koma undir Skorrey, ok eiga þar dvöl nokkura, ok spyrjaz fyrir um ferðir manna; þá sjá þeir skip roa vestan yfir fjörðinn; þeir kendu brátt mennina, at

þar voru þeir Þórhöllu-synir; leggja þeir Halldórr þegar at þeim; ok varð þar engi viðtaka, þvíat þeir Óláfs-synir hljópu þegar at þeim Oddi á skipit; urðu þeir Steinn handteknir ok höggðir fyrir borð. Þeir Óláfs-synir hverfa aptr við svá búið
 5 ok þótti þeirra ferð allskörulig orðin.

Óláfr fór í móti líki sonar síns; en sendi menn suðr til Borgar at segja Þorsteini Egilssyni þessi tíðindi, ok þat með, at hann vildi hafa styrk af honum til eptir-máls, ef stórmenni sneriz í móti með þeim Ósvifrs-sonum, þá lézt hann vilja
 10 eiga allt undir sér. Slík orð sendi hann norðr í Víðidal til Guðmundar mágs síns ok þeirra Ásgeirs-sona; ok þat með, at hann lýsti vígi á hendr öllum þeim mönnum er í tilför höfðu verit, nema Óspaki Ósvifrssyni, ok var hann áðr sekr um konu þá er Ásdís hét ok var systir Hólmgöngu-Ljótz af
 15 Ingjaldz-sandi. Þeirra son var Úlfr, er síðan var stallari Haraldz konungs Sigurðarsonar; hann átti Jórunni Þorbergsdóttur; þeirra son var Jón, faðir Erlendz hímalda, föður Eysteins erkibiskups. Óláfr hafði lýst viginu til Þórnesþings. Hann lét flytja heim lík Kjartans ok tjalda yfir; þvíat
 20 þá var engi kirkja í Dölum. En er Óláfr spurði, at Þorsteinn hafði skjótt við brugðið, ok hafði tekit upp mikit fjölmenni ok svá þeir Víðdælir, þá lætr Óláfr stefna at sér mönnum um alla Dali; var þat mikit fjölmenni. Síðan sendir Óláfr lið þetta allt til Lauga, ok mælti svá: 'Þat er mín vili, at þér
 25 verit Bolla, ef hann þarf, eigi verr en þá er þér fylgðut mér; þvíat nær er þat mínni ætlan, at þeir þikkiz nokkut eptir sínum hlut eiga at sjá útanhéraðs-menninir, er nú munu koma á hendr oss brátt.' Ok svá var með farit. Síðan kómu þeir Þorsteinn ok Víðdælir, ok voru hinir óðustu;
 30 eggjaði Hallr Guðmundarson mest ok Kálfr Ásgeirsson, at ganga skyldi at Bolla, en leita Ósvifrs-sona þar til er þeir væri fundnir; kvóðu þá hvergi ór héraði stokkna á braut. En með því at Óláfr latti mjök at fara, þá voru borin sáttmál

á milli; var þat auðsótt við Bolla, þvíat hann bað Ólaf einn ráða fyrir sína hönd; en Ósvifr sá eingin sín efni í at mæla á móti, þvíat hönun kom ekki lið frá Snorra. Var þá í Ljár-skógum ákveðinn sáttar-fundr. Kómu mál öll óskorut
 5 undir Ólaf; skyldi fyrir koma víg Kjartans sem Óláfi líkaði, fé ok mann-sektir. Eigi kom Bolli til sættar-fundar, ok réð Óláfr þar. Gerðum skyldi upp lúka á Þórnes-þingi; var þá slitið sættar-fundinum. Ríða þeir Víðdælir ok Mýra-menn í Hjarðarholt. Þorsteinn Kuggason bauð Ásgeiri til fóstrs til
 10 huggunar við Hrefnu. En Hrefna fór norðr með bræðrum sínum ok var mjök harm-þrungin; en þó bar hön sik kurteisliga; þvíat hön var létt í máli við hvern mann. Engan tók Hrefna mann eptir Kjartan; ok lifði lítila hríð síðan er hön kom norðr. Ok er þat sögn manna, at hön
 15 hafi sprungit af stríði eptir Kjartan.

Lík Kjartans hafði staðit uppi viku í Hjarðarholti. Þorsteinn Egilsson hafði látið gera kirkju at Borg; hann flutti lík Kjartans heim með sér, ok var Kjartan at Borg grafinn; var þá kirkja ný-vígd ok þá í hvíta-váðum.
 20 Síðan leið til Þórnes-þings. Vóru mál til búin á hendr þeim öllum Ósvifrs-sonum ok urðu þeir allir sekir; var gefit fé mikit til at þeir skyldu vera ferjandi; en enginn skyldi eiga út kvæmt meðan nokkurr Óláfs son væri á fótum eðr Ásgeirr Kjartans son; en Guðlaugr, systur-son Ósvifrs, skyldi falla
 25 ógildir af tilförr ok fyrir-sát við Kjartan; ok engrar var sæmðar unnt Þórólfi fyrir áverkann þann er hann hafði fengit. Eigi vildi Óláfr láta sækja Bolla, ok vildi hann láta koma fé fyrir sik; þetta líkaði þeim Halldóri ok Steinþóri stór-illa ok svá öðrum sonum Óláfs, ok kvóðu þungt mundu
 30 veita ok út seljaz, ef Bolli skyldi sitja sam-héraðs við þá. Óláfr kvað hlýða mundu á meðan hann væri á fótum. Skip stóð uppi í Bjarnarhöfn, er Auðunn átti Festar-garmr. Hann stóð upp ok mælti: 'Þat er til kostar, at þessara manna sekt

muni eigi minni í Noregi ef vinir Kjartans lifa.' Þá mælti Ósvifr: 'Þú, Festar-hundr, munt eigi verða sann-spárr um þetta, þvfat synir mínir munu vera virðir mikils hjá tignum mönnum, en þú munt fara í trola-hendr í sumar.' Auðunn
 5 Festar-garmr fór útan þat sumar, ok braut skipit við Færeyjar, ok týndiz hvert mannz barn af skipinu. Þótti þeim á hafa hrinit mjök er Ósvifr hafði spáð um Auðun Festar-garm.

Ósvifrs-synir fóru útan þat sumar ok kom engi þeirra apter síðan; lauk þar eptir-máli, at Óláfr þótti vaxit hafa af; þvfat
 10 hann lét þar með beini ganga er makligast var, er þeir vóru Ósvifrs-synir, en hlífði Bolla fyrir frændsemis sakir. Þakkaði Óláfr mönnum vel liðveizlu. Bolli hafði landkaupit í Sælingsdals-tungu at ráðum Óláfs. Þat er alsagt, at Óláfr lifði þrjá vetr eptir þat Kjartan var veginn. En síðan er
 15 hann var allr, skiptu þeir bræðr arfi eptir hann; Halldórr tók bústað eptir hann í Hjarðarholti. Þorgerðr Egils-dóttir var með Halldóri, móðir þeirra, ok var mjök heipt-fengin til Bolla, ok þótti sár vera fóstr-laun hans. Þau Bolli ok Guðrún settu bú saman um várit í Sælingsdals-tungu, ok
 20 varð þat brátt reisuligt. Þau Bolli ok Guðrún gátu son; þeim sveini var nafns leitað ok kallaðr Þorleikr; hann var hinn vænsti sveinn. Halldórr Ólafsson bjó nú í Hjarðarholti sem fyrr var ritað, ok var mjök fyrir þeim bræðrum. Þat vár er Kjartan var veginn tók Þorgerðr húsfreyja vist frænd-sveini
 25 sínum með Þorkatli at Hafrs-tindum. Sveinninn gætti þar fjár um sumarit; hónum var Kjartan mjök harmdauði sem öðrum. Hann mátti aldri tala um Kjartan svá at Þorkell væri hjá; þvfat hann mælti jafnan illa til Kjartans, kvað hann hafa verit hvítan mann ok huglftinn, ok hermdi eptir hónum
 30 jafnan, hvernig hónum hefði orðit við áverkann. Sveininum varð illa at þessu getið, ok ferr í Hjarðarholt, ok segir þat Halldóri ok Þorgerði, ok bað þau viðtöku. Þorgerðr bað hann vera í vist sínni til vetrar. Sveinninn kvazt eigi hafa

þrótt til at vera þar lengr, 'ok mundir þú mik eigi þess biðja, ef þú vissir hversu mikla raun ek hefi af þessu.' Þá gekkz Þorgerði hugr við harm-tal hans, ok kvazt mundu láta hönnum uppi vist fyrir sína hönd. Þá svarar Halldórr, bað hana ekki
 5 gaum gefa at slíku, kvað svein þenna ómerkan í orðum. Þá segir Þorgerðr: 'Lítils er sveinninn verðr; en Þorkatli hefir allz-kostar illa farit þetta mál; þvíat hann vissi fyrir-sát þeirra Lauga-manna fyrir Kjartani, ok vildi eigi segja hönnum; en hafði af gaman ok skemtan af viðskiptum þeirra; en hefir
 10 lagt til síðan óvingjarnleg orð. 'Mun yðr fjarri fara bræðrum, segir hön, at þér munit þar ok hefnda leita, er ofr-efli er fyrir, ef þér getið eigi launat sínar tillögur slíkum mann-fýlum sem Þorkell er.' Halldórr svaraði fá hér um, en bað Þorgerði ráða vist sveinsins. Fám dögum síðarr ríðr Halldórr heiman
 15 ok þeir nokkurir menn saman; hann ferr þar til er hann kemr til Hafs-tinda, ok tók hús á Þorkatli. Þorkell var leiddr út fyrir dyrr ok drepinn; hann varð ódrengiliga við líflát sítt. Engu lét Halldórr þar ræna, ok fór heim við svá búit. Vel lét Þorgerðr yfir þessu, ok þótti þessi minning betri en engi.
 20 Þetta sumar var allt kyrt at kalla, ok var þó hit fæsta með þeim Bolla ok Ósvifrs-sonum; létu þeir bræðr hit álitligsta við Bolla; en hann vægði í öllu fyrir þeim frændum þess er hann minkaði sik í engu; þvíat hann var hinn mesti kappsmaðr. Bolli hafði optast fjölmenni ok hélt sik ríkmannliga,
 25 þvíat eigi skorti fé til. Steinpórr Ólafsson bjó í þenna tíma á Dönustöðum í Laxárdal; hann átti þá Þuríði Ásgeirs-dóttur, er átt hafði Þorkell kuggi, þeirra son var Steinpórr er kallaðr var Gró-slappi.—Chs. 48–53.

The Vengeance wreaked on Bolli.

Hinn næsta vetr eptir andlát Óláfs Höskuldz-sonar ok Hall-
 30 dórr bjó í Hjarðarholti, þá er þat sagt um vetrinn þegar á leið þá sendir Þorgerðr orð Steinpóri syni sínum, at hann skyldi

koma á fund hennar. Ok er þau funduz mæðgin, þá segir hún hönunum skil á, at hún vill fara heiman vestr til Saurbæjar at hitta Auði frænd-konu sína; hún segir ok at Halldórr skal fara; vóru þau fimm saman er þau fóru heiman. Halldórr fylgði móður sinni. Fara nú þar til er þau koma í Sælingsdal, ok fyrir bæinn í Tungu. Þá sneri Þorgerðr hesti sínum upp at bænum ok spurði: 'Hvat heitir bær sjá?' Þá segir Halldórr ok brosti við: 'Sjá bær heitir í Tungu.' 'Hverr býr hér?' segir hún. Þá svarar Halldórr: 'Þessa spyr þú eigi af því, móðir, at þú vitir eigi.' Þá segir Þorgerðr; ok blés við: 'Veit ek at vísu,' segir hún, 'at hér býr Bolli, bana-maðr bróður yðars. Ok furðu-ólíkir urðu þér yðrum frændum göfgum, er þér vilit eigi hefna þvílíks bróður sem Kjartan var; ok eigi mundi svá gera Egill móður-faðir yðarr; ok er allt, segir hún, at eiga dáðlausu sonu; ok víst ætla ek, segir hún, yðr betr til þess fallna at vera dætr föður yðars, ok værit giptar. Kemr hér at því, Halldórr, sem mælt at "Einn er aukvisi ættar hverrar;" ok sú er mér auðsýn ógipta Óláfs, er hönunum glapðiz svá mjök sona-eignin. Kveð ek þik at þessu því, Halldórr, at þú þikkiz mjök fyrir yðr bræðrum. Nú munu vér aptr snúa hér, segir hún. Var þetta erindi mítt, at minna yðr á þetta, ef þér myndit eigi áðr.' Þá segir Halldórr: 'Eigi munu vér kenna þér þat, móðir,' segir hann, 'þótt oss líði þetta skjótt ór minni.' Hann svarar hér fá um; en þrútnaði mjök við tal hennar. Ok nú eptir þetta snúa þau aptr ferð sinni, ok létta eigi fyrr en þau koma heim í Hjarðarholt. Líðr nú vetr sjá; ok er sumar kemr, líðr til þings framan, lýsir hann því, at hann vill ríða til þings um sumarit ok þeir bræðr hans. Riðu þeir bræðr með mikinn flokk; tjalda búð þá er Óláfr hafði átt. Þing þetta var kyrt ok tíðinda-laust. Þeir vóru á þingi norðan, Víðdælir, synir Guðmundar Sölmundar-sonar. Barði Guðmundarson var þá áttján vetra gamall, ok var mikill maðr ok sterkr. Þeir Óláfs-synir buðu

Barða, frænda sínum, heim með sér, ok lögðu þar mörg orð til.—Hallr Guðmundarson var þá erlendis.—Barði tók þessu vel, því at ástúðligt var með þeim frændum. Ríðr nú Barði vestr af þingi með þeim bræðrum. Óláfs-synir ríða heim
5 í Hjarðarholt; er Barði þar um sumarit. Nú segir Halldórr Barða í hljóði, at þeir bræðr ætli at fara heim at Bolla; kvóðuz eigi lengr þola frýju-yrði móður sinnar; ‘Er ekki því at leyna, Barði frændi,’ segir hann, ‘at mjök var þat undir heimboði við þik, at vér vildum hafa hér til þítt liðsinni
10 ok brautar-gengi.’ Þá segir Barði: ‘Ílla mun þat fyrir mælaz, at ganga á grið við frændr sína. En í annan stað þá sýniz mér Bolli torsóttligr; hann hefir mart manna um sik, en er sjálfr hinn mesti garpr; þar skortir ok eiga vitrligar ráða-gerðir, er þau eru, Ósvifr ok Guðrún; þikki mér við
15 þetta allt óauðveldligt um at brjótaz.’ Halldórr svarar: ‘Hins munu vit þurfa, at torvelda ekki þetta mál fyrir oss; hefi ek ekki þetta fyrr upp borit, en þat mun fram gengt verða at vér munum til hefnda leita við Bolla. Vænti ek ok, frændi, at þú skoriz eigi undan þessari ferð með oss.’
20 Barði segir: ‘Veit ek, at þér mun ósannlegt þikkja, ef ek víkjumz undan ferðinni; mun ek ok eigi þat gera, ef ek sé at ek fæ eigi latt.’ ‘Þá hefir þú vel af máli,’ segir Halldórr, ‘sem ván var at.’ Barði segir þeir muni þá verða ráðum at at fara. Halldórr kvazt þat spurt hafa, at Bolli hefði sent
25 heiman menn sína, suma norðr til Hrutafjarðar til skips, en suma út á Strönd. ‘Þat er mér ok sagt, at Bolli sé í seli í Sælings-dal; sé þar ekki fleira manna, en húskarlar þeir er vinna hey-verk; sýniz mér sem eigi sé í annat sinn vænna til at leita fundarins við Bolla en nú.’ Staðfestiz nú þetta
30 með þeim Halldóri ok Barða.

Maðr hét Þorsteinn svartir er bjó í Hundadal í Breiða-fjarðar-dölum; hann var vitr maðr ok auðigr; hann hafði verit kærri vinr Óláfs þá. Systir Þorsteins hét Sólveig;

hón var gípt manni þeim er Helgi hét Harðbeins son, hann var mikill maðr ok garpligr, hann var farmaðr mikill; hann var ný-kominn út ór för, ok var at vist með Þorsteini mági sínum. Halldórr sendir orð Þorsteini, ok Helga mági hans; kómu þeir í Hjarðarholt; segir þá Halldórr Þorsteini alla þessa ráða-gerð, ok bað hann til farar með sér. Þorsteinn lét illa yfir þessari ætlan. 'Er þat hinn mesti geigr, ef þér frændr drepiz niðr á leið fram; eru nú slíkir menn fáir í ætt yðarri sem Bolli er.' En þótt Þorsteinn talaði slíkt, kom þat fyrir ekki. Halldórr sendi orð Lamba, föður-bróður sínum; ok er hann kom á fund hans, segir hann hónum fyrir-ætlan sína. Lambi fýsti mjök, at þetta skyldi fram ganga. Þorgerðr húsfreyja var ok mikill hvata-maðr at þessi ferð skyldi takaz; kvað aldri mundu verða hefnt Kjartans nema Bolli kæmi fyrir. Eptir þetta buaz þeir til ferðar; vóru þeir í ferð fjórir bræðr, Halldórr ok Steinþórr, Helgi ok Höskuldr; hinn fimti maðr var Barði Guðmundarson, hinn setti Lambi, sjaundi Þorsteinn svarti, átti Helgi mágr hans, niundi Ánn hrísmagi. Þorgerðr húsfreyja rézt í ferð með þeim sonum sínum. Þeir löttu þess heldr; kvóðu slíkt ekki kvenna ferðir. Þorgerðr kvazt at vísu fara skyldu; kvazt 'svá görst vita,' segir hón, 'til yðar sona mínna, at þér þurfit brýningina.' Þeir kvóðu hana ráða mundu.

Eptir þetta ríða þeir heiman ór Hjarðarholti niu saman, 25 Þorgerðr húsfreyja var hin tiunda. Þau ríða eptir fjörum inn til Ljár-skóga; þat var öndverða nótt. Létta nú eigi ferðinni fyrr en þeir koma í Sælingsdal. Þá var mornat nokkut. Skógr var þykkr í dalnum.

*Bolli var þar í seli, sem Halldórr hafði spurt. Selin stóðu 30 við ána þar sem heita Bolla-toptir síðan. Holt mikit gengr fyrir ofan selit ok ofan at Stakka-gili. Milli hlíðarinnar ok holtzins er engi mikit, er í Barmi heitir; þar unnu húskarlar Bolla. Þeir Halldórr ok föru-nautar hans riðu at Yxna-gröf

yfir Ránar-völlu ok fyrir ofan þar er Hamar-engi heitir; þat er gegnt selinu. Þeir vissu at mart manna var at selinu; stigu af baki ok ætluðu at bíða þess, er menn drifi frá selinu til verks. Smala-maðr Bolla fór at fé snemma um morguninn
 5 í hlíðinni uppi. Hann sá menn í skóginum ok svá hrossin, er bundin voru í gröfinni; hann grunar, at þetta munu ekki vera frið-menn, er svá fóru leyniliga; stefnir þegar it beinst til selsins, ok ætlar at segja Bolla kvómu mannanna. Halldórr Ólafsson var allra manna skygnastr; hann sér, at maðr hleypr
 10 ór hlíðinni ofan ok heim til selsins; segir föru-nautum sínum, at þat mun vera smala-maðr Bolla, 'ok mun hafa sét ferð vára; ok skulu vér nú göra í mót hónum, ok látum hann eigi njósn koma til selsins.' Svá gördðu þeir föru-nautar hans, sem hann mælti fyrir. Ánn hrís-magi var þeirra skjótastr
 15 föru-nauta, ok getr farit smala-manninn; tekr hann höndum ok keyrir niðr; þat fall varð á þá leið, at hrygggrinn brotnaði í sundr í sveininum. Síðan riðu þeir til selsins. Selin voru tvau, svefn-sel ok búr.

Bolli hafði verit á fótum snemma um morguninn ok skipat
 20 til verks, en lagzt þá niðr til svefns, er húskarlar hans fóru á braut; voru þau tvau í selinu, Bolli ok Guðrún. Þau vöknuðu við dyninn, er þeir hljópu af baki; þau heyrðu, at þeir hjöluðu um þat, hverr fyrstr skyldi inn ganga í selit at Bolla. Bolli kendi mál Halldórs ok fleiri þeirra föru-nauta. Bolli ræddi
 25 þá við Guðrúnu, bað hana ganga í brott ór selinu; kvazt hyggja, at sá einn mundi verða fundr þeirra, er henni mundi eigi gaman á at sjá. Guðrún svarar, kvazt hyggja, at þau ein tíðindi mundi þar verða, at hón mundi sjá mega, kvað Bolla mundu ekki mein at sér verða, þótt hón væri nær hónum
 30 stödd. Bolli kvazt þessu ráða skyldu. Ok svá var, at Guðrún gékk út ór selinu ok ofan fyrir brekkuna til lækjar þess, er þar féll, ok tók at þvá lérept sín. Bolli var nú einn í selinu. Hann tók vápn sín, setti hjálm á höfuð sér; hann hafði skjöld fyrir

sér, Fótþít í hendi; enga hafði hann brynju. Þeir Halldórr ok föru-nautar hans ræða nú um sín í milli, hversu at skal orka, þvíat engi var fúss at ganga inn í selit. Þá mælti Ánn hrís-magi: 'Eru þeir menn hér í ferð,' segir hann, 'er Kjartani eru
 5 skyldari at frændsemi en ek, en engi man sá þó, er minni-samara muni vera um þann atburð er Kjartan var drepinn; var mér þat þá í hug, er ek var heim færðr í Tungu ódauðr at eins, en Kjartan veginn, at ek munda gjarna göra Bolla mein, ef ek mætta; mun ek ganga fyrst inn í selit.' Þá
 10 svarar Þorsteinn svarti: 'Hreystimannliga er slíkt mælt, en þó er þat ráðligr at rasa nú eigi fyrir ráð fram; fari menn varliga, þvíat Bolli mun eigi kyrr fyrir standa, er at hönun er sótt. Nú þótt hann sé fáliðr fyrir, þá munu þér þar eiga ván snarpligrar varnar, þvíat Bolli er bæði sterkr ok víg-fimr,
 15 en hefir sverð þat, er öruggt er til vápn.' Eptir þetta gengr Ánn inn í selit hart ok skjótt, ok hafði skjöldinn yfir höfði sér ok horfði fram hit mjórra. Bolli hjó til hans með Fótþít ok af skjaldar-sporðinn; þar með klauf hann Án í herðar niðr; fékk hann þegar bana. Síðan gekk Lambi inn; hann
 20 hafði hlíf fyrir sér, en sverð brugðit í hendi. Í því bili kipti Bolli sverðinu ór sárinu, ok bar þá af hönun við skjöldinn. Þa lagði Lambi í lær Bolla, ok varð þat mjök mikit sár. Bolli hjó í móti, ok kom högg þat á öxl Lamba, ok rendi sverðit ofan með síðunni; hann varð þegar óvigr. Aldri varð hönun
 25 höndin síðan meina-laus meðan hann lifði. Í þessari svipan gekk Helgi inn Hárðbeins son, ok hafði í hendi króka-spjót, þat er álnar var löng fjöðrin, ok jární vafit skapið. Ok er Bolli sér þat, þá kastar hann sverðinu, en tók skjöldinn tveim höndum ok gekk at sels-durunum í móti Helga. Helgi lagði
 30 til Bolla með spjótinu í gegnum skjöldinn ok sjálfan hann. Bolli hallaðiz þá upp at sels-vegginum. Nú þustu þeir inn í selit, Halldórr ok bræðr hans, Þorgerðr gékk ok inn. Þá tók Bolli til orða: 'Þat er yðr nú ráð bræðrum, at ganga

nær en hér til;’ kvazt vænta, at þá mundi verða skömm vörn. Þorgerðr svarar þá máli hans, kvað þat eigi spara þurfa, at vinna ógrunsamliga at við Bolla, bað þá ganga í milli bols ok höfuðs. Bolli stóð þá enn við vegginn ok hélt at sér 5 kyrtlinum, at eigi hlypi út iðrin. Þá hljóp Steindórr Ólafsson at Bolla ok hjó til hans með öxi mikilli; kom höggit á hálsinn við herðarnar ok gekk þegar af höfuðit. Þorgerðr bað hann njóta heilan handa, kvað nú Guðrúnu mundu verða at bua um rauða skör Bolla um hrið.

10 Nú ganga þeir út ór selinu, en Guðrún gengr neðan frá vatninu til tals við þá Halldór, ok spyrr hvat til tíðinda hafi görzt í skiptum þeirra Bolla. Þeir segja slíkt er var. Guðrún var svá buin, at hón var í nám-kyrtli, ok við vefjar-upphlutr þröngr, sveigr mikill á höfði; hón hafði knýtt at sér blæju, ok 15 vóru mörk blá í ok tröfr fyrir enda. Helgi Harðbeins son gekk at Guðrúnu, ok tók blæju-endann, ok þerði blóð af spjótinu þvfi ínu sama, er hann hafði lagt Bolla í gegnum með. Guðrún leit til hans ok brosti við. Þá mælti Halldórr, kvað þetta vera grimmliga gört ok illmannliga. Helgi bað hann þetta eigi 20 harma, ‘þvíat ek hygg þat,’ segir hann, ‘at undir þessu blæju-horni bui höfuð-bani mín.’ Síðan taka þeir hesta sína ok ríða í brott. Guðrún gekk á götu með þeim ok hjalaði við þá um hrið; hvarf aptr síðan. Þat ræddu þeir föru-nautar Halldórs, at Guðrúnu þætti lítið at um dráp Bolla, er hón 25 slóz á leiði-orð með þeim, ok átti allt tal slíkt við þá, sem þeir hefði ekki þat gört, er henni væri í móti skapi. Halldórr svarar þá: ‘Ekki er þat mín ætlan, at Guðrúnu þykki lítið lát Bolla, hygg ek at meir gangi henni til leiði-orðz þessa, at hón vildi skynja sem görst, hverir menn væri í ferð þessari; 30 er þat ok ekki ofr-mæli, at Guðrún er mjök fyrir öðrum konum um allan skörungs-skap; er þat ok eptir vánum, at Guðrúnu þikki mikit um víg Bolla, þvíat þat er satt at segja, at eptir slíka menn er mestr skaði sem Bolli var, þótt vér

frændr bærilm eigi giptu til samþykkis.' Nú ríða þeir Hall-
dórr heim í Hjarðarholt. Tíðindi þessi spyrjaz nú víða ok
þóttu mikil; var Bolli it mesta harm-dauði. Guðrún sendi
þegar menn á fund Snorra goða, þvíat þar þóttuz þau Ósvifr
5 eiga traust allt er Snorri var. Snorri brázt við skjótt orð-
sending Guðrúnar ok kom inn í Tungu með sex tigi manna.
Guðrún varð segin kvómu Snorra; hann bauzt til at leita um
sættir. Guðrún lét sér lítið um þat, at játa því fyrir hönd
Þorleiks at taka fé fyrir víg Bolla. 'Þykki mér þú, Snorri,
10 segir Guðrún, þat lið mér mest veita, at þú skipt við mik
bústöðum, svá at ek sæta eigi sam-týnis við þá Hjarð-
hyltinga.' Í þenna tíma átti Snorri deilur miklar við þá
Eyrbyggja. Snorri kvazt þetta mundu gōra fyrir vinfengis
sakar við Guðrúnu, en kvað þó Guðrúnu mundu þau misseri
15 verða at bua í Tungu. Býz nú Snorri í brott. Guðrún gaf
hónum virðuligar gjafir. Ríðr nú Snorri til þess er hann
kemr heim, ok var nú kyrt at kalla.

Hinn næsta vetr eptir víg Bolla fæddi Guðrún barn, þat
var sveinn, þann kallaði hón eptir Bolla; sá sveinn var
20 snemma mikill ok vænn; Guðrún unni hónum ok mikit.
Ok er vetr sjá líðr af ok vár kemr, þá fór kaup þetta fram,
sem rætt hafði verit, at þau mundu kaupa um lönd, Snorri
ok Guðrún; rézt Snorri í Sælingsdals-tungu ok bjó þar til
dauða-dags. Guðrún fór þá til Helgafellz ok þau Ósvifr, ok
25 setja þar bú saman reisuligt; vaxa þar upp synir hennar
Þorleikr ok Bolli. Þá var Þorleikr fjogurra vetra er Bolli var
vegin. —Chs. 53—56.

How Gudrun outwits Thorgils and revenges her Husband.

Maðr hét Þorgils ok var kendr við móður sína ok kallaðr
Höllu son; hann bjó í Hörðadal á þeim bæ er heitir í Tungu,
30 faðir hans hét Snorri, son Álfs í Dölum. Halla móðir Þorgils
var dóttir Gestz Oddleifssonar. Þorgils var mikill maðr ok

vænn, ok hinn mesti ofláti; enginn var hann kallaðr jafnaðar-
maðr; optast var heldr fátt með þeim Snorra goða; þótti Snorra
Þorgils hlut-gjarn ok áburðar-mikill. Þorgils gaf sér mart til
erinda út í sveitina; hann kom jafnan til Helgafellz, ok bauð
5 sik þar til umsýslu með Guðrúnu. Hón tók á því vel at
eins, ok tók lítinn af öllu. Þorgils bauð heim Þorleiki syni
hennar, ok var hann löngum í Tungu, ok nam at Þorgils
lög; þvíat hann var hinn lög-kænsti maðr.

Í þenna tíma var í förum Þorkell Eyjólfsson. Hann var
10 hinn frægsti maðr ok kynstórr; hann var vin mikill Snorra
goða; hann var jafnan með Þorsteini Kugga syni, frænda
sínum þá er hann var út hér. Ok eitt sinn, er Þorkell átti
uppi-standanda skip í Vaðli á Barða-strönd, þá varð sá
atburðr í Borgar-firði, at son Eiðs Skeggja sonar ór Ási, var
15 veginn af sonum Helgu frá Kroppi, sá hét Grímr er vegit
hafði vígit; bróðir hans hét Njáll, hann druknaði lítlu síðarr
í Hvítá. Grímr varð sekr skógar-maðr um vígit; Grímr lá
úti á fjöllum er hann var í sektinni; hann var mikill maðr ok
sterkr. Eiðr var þá mjök gamlaðr, er þetta var tíðinda;
20 varð því at þessu görr engi reki. Mjök lágu menn á hálsi
Þorkatli Eyjólfsson syni, er hann skyldi eigi reka þessa réttar á
nökkura lund, slíkr garpr sem hann var, en svá skyldr sem
hann var Eiði at frændsemi. Um sumarit er Þorkell hafði
búið skip sítt, þá ferr hann suðr yfir Breiða-fjörð; fær sér
25 þar hest, ríðr síðan einn saman suðr til Borgar-fjarðar; létir
eigi sinni ferð fyrr en hann kemr í Ás til Eiðs frænda síns.
Eiðr tók við honum feginsamliga. Þorkell segir honum þá
hvert erindi hans var, at hann vildi leita til fundar við Grím
skógar-mann hans; spyrr þá Þorkell hvárt Eiðr viti nökkut til
30 hvar bæli hans mundi vera. Eiðr svarar: 'Ekki em ek fúss
at þú farir þessa ferð; þikki mér, frændi,' segir hann, 'miklu
til hætt hversu tekz ferðin; en at eiga við heljar-mann slíkan
sem Grímr er; en ef þú vilt ekki annat en út fara, þá vilda

ek, at þú færir með marga menn, ok ættir allt undir þér.' 'Þat þikki mer engi frami,' segir Þorkell, 'at bera af einum manni með ofrefli liðs; en ek vilda, at þú léðir mér sverð þítt Sköfnung; ok vænti ek þá, at ek skuli af bera einum ein-
 5 hleypingi, þótt hann sé heldr vel at sér görr.' 'Þú mant ok þessu ráða,' segir Eiðr; 'en ekki kemr mér á óvart, þóttú iðriz þessa einræðis eitthvert sinn. En er þú þikkiz þetta fyrir mínar sakir gera, þá skal ek þessa eigi varna þér er þú beiðiz; þvíat ek ætla þá Sköfnung vel niðr kominn þóttú
 10 berir hann. En sú er náttúra sverðzins, at eigi skal sól skína á hjöltin, ok hónum skal eigi bregða svá at konur sé hjá. En ef maðr fær sár af sverðinu, þá má þat sár eigi græða, nema lyf-steinn sá sé riðinn við er þar fylgir.' Þorkell kvazt þessa ætla vandliga at gæta. Tekr hann nú við
 15 Sköfnungi, en bað Eiðr vísa sér leið þangat sem Grímr ætti bæli. Eiðr kvazt þat helzt ætla, at Grímr ætti bæli norðr á Tvídægru við Fiski-vötn. Eptir þetta riðr Þorkell norðr á heiðina leið þá sem Eiðr hafði helzt vísat hónum. Hann riðr norðr á heiðina mjök langt, allt þar til er hann sá
 20 hjá einu vatni skála; ok snýr hann þangat til; ok er hann kemr at skálanum, þá sér hann, at maðr sat við vatnið við lækjar-ós einn, ok dró fiska; sá hafði feld á höfði. Nú stígr Þorkell af baki, ok bindr hest sinn undir skála-veggnum; síðan gengr hann fram at vatninu þar sem maðrinn sat. Grímr
 25 sér nú skugga mannzins, er á bar vatnið; hann sprettr þá upp skjótt. Þorkell er þá kominn mjök at hónum, ok höggtr til hans; höggit kom á höndina fyrir ofan úlflið, ok varð þat ekki mikit sár. Grímr rann þegar á Þorkel; ok takaz þeir fangbrögðum. Kendi þar brátt afls-munar, ok fellr Þorkell, en
 30 Grímr á ofan. Þá spyrr Grímr, hvern þessi maðr er. Þorkell svarar; kvað hann engu skipta. Grímr kvað hér, nú öðruvís hafa til borit, en hann mundi ætla; kvazt þat hyggja, at nú mundi hans líf á hans valdi. Þorkell kvazt sér einskis friðar

biðja mundu; kvað sér ógiptusamliga tekiz hafa. Grímr kvað ærin sín óhöpp, þótt þetta liði undan; 'Mun þér annarra forlaga auðit verða en látaz hér á fundi okkrum. Mun ek þér líf gefa; en þú launa eptir því sem þú hefir 5 drengskap til.' Stendr nú Grímr upp, ok báðir þeir, ok ganga heim til skálans. Þorkell sér at Grím mæddi blóð-rás. Hann tekr þá Sköfnungs-stein, ok ríðr, ok bindr þat um hönd Grími; tók þegar allan sviða ok þrota ór hendinni. Þar voru þeir um nóttina. Um morguninn býz Þorkell í brot; 10 ok spyrr ef Grímr vill fara með hönnum; hann kvazt þat at vísu vilja. Þorkell snýr nú vestr, ok kemr ekki á fund Eids frænda síns. Þorkell léttir eigi fyrr, en hann kom í Sælingsdals-tungu. Snorri goði fagnar hönnum með mikilli blíðu. Þorkell segir hönnum at ferð þessi hefir hönnum illa tekiz. 15 Snorri kvað vel orðit hafa; 'Lízt mér á Grím giptusamliga; vil ek at þú leysir hann vel af hendi; væri þat nú mítt ráð, vinr, at þú létir af förum ok fengir þér staðfestu ok ráða-kost ok gerðiz höfðingi, sem þú átt kynferði til.' Þorkell kvað sér opt hafa vel gefiz hans ráð, ok spurði hvat hann hefði 20 hugsat, hverrar konu hann skyldi biðja. Snorri kvað hann þeirrar konu skyldu biðja, er beztr var kostur í, Guðrúnar Ósvífrs-dóttur. Þorkell kvað þat satt vera, at ráða-hagrinn var virðuligr, 'En mikit þykkir mér á liggja,' segir hann, 'ofstæri hennar ok stórræði; hón mun vilja láta hefna Bolla 25 bónda síns. Þorgils Hölluson þykiz þar vera at ráðum með henni; má ok vera at hönnum sé eigi allr getnaðr at þessu, en vel er mér Guðrún at skapi.' Snorri mælti: 'Ek mun í því bindaz, at þér mun ekki mein at Þorgilsi; ok meiri ván þikki mér, at nokkur umskipti sé orðin um hefndina Bolla um þat 30 er þessi misseri eru liðin.' Þorkell svarar: 'Vera kann, at þetta sé eigi tóm orð er þú talar nú; en um hefnd Bolla, þá sé ek þar nú ekki líkligra til en fyrir stundu, nema þar snariz nokkurir hinir stærri menn í bragð.' Þá svarar Snorri: 'Vel

líkar mér, at þú farir enn útan þetta sumar, ok sjám hvat við beri.' Þorkell kvað svá vera skyldu. Ok skilja við svá buit. Fór Þorkell nú vestr yfir Breiðafjörð í Vaðil; hann ferr útan þat sumar, ok flutti Grím með sér. Þorkatli byrjaði vel
 5 þat sumar, ok tók Noreg sunnarla. Þá mælti Þorkell til Gríms: 'Kunnigr er þér mála-vöxtr á því hverir atburðir urðu til félagsskapar okkars; þarf ek þat ekki at tjá; en gjarna vilda ek, at hann seldiz með minnum vandræðum út en á horfðiz um skeið; en at hraustum manni hefir ek þik
 10 reynt í alla staði; ok fyrir þat vil ek þik svá af höndum leysa sem ek hafa aldregi þungan hug á þér haft; ok kaupeyri mun ek fá þér svá mikinn, at þú megir vel ganga í hraustra manna lög, en nemir ekki staðar norðr hér í landi; þvíat frændr Eiðs eru margir í kaupföllum, þeir er þungan hug
 15 hafa á þér; en þeir eru ok mínir vinir, ok samir mér eigi at veita þér í móti þeim.' Grímr þakkaði vel Þorkatli þessi orð, ok kvazt eigi mundu kunna at beiða jafn-framarla sem hann bauð. Ok at skilnaði gaf Þorkell Grími góðan kaup-eyri; ræddu þá margir, at þetta væri gert all-stórmannliga.
 20 Síðan fór Grímr austr í Vík, ok staðfestiz þar; ok þótti mikill maðr fyrir sér. Ok endar þar frá Grími at segja. Þorkell Eyjólfsson var í Noregi um vetrinn.

Guðrún Ósvífrs-dóttir fór heiman þat sumar at Tvímánaði ok inn í Dali; hón reið í Þykkva-skóg. Þorleikr var ymist
 25 þar eðr með Arnmóðs-sonum, Halldóri ok Örnólfi, stundum var hann með Þorgilsi í Tungu. Sömu nótt sendi Guðrún mann Snorra goða, at hón vildi finna hann eptir um daginn. Snorri brá skjótt við þessa orðsending, ok reið þegar við annan mann þangað til er hann kom til Haukadals-ár.
 30 Hamarr stendr fyrir norðan ána, er Höfði heitir; í þeim stað hafði Guðrún á kveðit, at þau Snorri skyldu finnaz,—þat er í Lækjarskógs-landi. Þau kvómu mjök jafn-snemma; fylgdi ok einn maðr Guðrúnu, ok var þat Bolli Bolla son,

hann var þá tolf vetra gamall, en þó var hann full-kominn svá at affi ok viti, at þeir vóru margir er eigi biðu meira þroska, þótt alrosknir væri; hann hafði þá ok Fótþít. Þau Snorri ok Guðrún taka þegar tal; en Bolli ok föru-nautar

5 Snorra sátu á hamrinum ok hugðu at manna-ferðum um héraðit. En þá er þau Guðrún höfðu spurzt tíðinda, þá frétti Snorri at eyrindum, hvat þá hefði nýliga við borit er hón sendi hönun svá skyndiliga orð. Guðrún mælti: 'Þat er satt, at mér er þessi atburður spán-nýr, er ek mun nú upp

10 bera; en þó varð hann fyrir tolf vetrum; þvíat um hefnidina Bolla mun ek nökkut ræða. Má þér þat ok ekki á óvart koma, þvíat ek hefi þik ámint stundum, ok mun ek ok þat fram bera, at þú hafir mér þar heitið til nökkurum styrk, ef ek biða með þolinmæði; en nú þikki mér rekin ván, at né

15 einn muni gaum at gefa váru máli; ok hefi ek nú beðit þá stund alla er ek kann mér skap til; en þó vilda ek hafa af yðr heil ráð hvar þessi hefnd skal niðr koma.' Snorri spyrr, hvat hón hefði helzt ætlat. Guðrún mælti: 'Þat er mín vili, at þeir haldi eigi lengi öllu heilu Óláfs-synir. Snorri kvazt

20 þat banna, at farit væri á hendr þeim mönnum, er mest vóru verðir í héraðinu. 'En ná-frændr þeirra, er nær munu hefnd-unum ganga; ok er allt mál, at ætt-víg þessi takiz af.' Guðrún mælti: 'Þá skal fara at Lamba ok drepa hann; ok er þá af einn sá er ill-fúsastr var,' Þá svarar Snorri:

25 'Ærin er sök til við Lamba; en eigi þikki mér Bolla hefnt at heldr, þótt hann sé drepinn; ok eigi mun þeirra Bolla slíkr munr gerr í sættum, sem vert er, ef þeim vígum skal nokkut saman jafna.' Guðrún mælti: 'Vera kann at vér fáim ekki jafn-mæli af þeim Laxdælum; en gjalda skal nú

30 einshverjum afhroð í hverjum dal sem hann býr. Skal ok nú þar at snua, er Þorsteinn er svart; þvíat engi hefir sér verra hlut af deilt þessum málum.' Þá svarar Snorri: 'Slíkt er Þorsteinn í sökum frá yðr sem þeir menn er í tilför vóru

vígs Bolla, ok unnu ekki á hönun. En þú lætr þá menn sitja kyrra hjá þessari umræðu, er mér þikkir sem í meira lagi sé hefnd í, en borit bana-orð af Bolla, er Helgi er Harðbeinsson.' Guðrún mælti: 'Satt er þat; en eigi má ek þat vita, at þessir menn siti allir um kyrt, er ek hefi áðr þenna fjándskap miklaðan á hendr.' Snorri mælti: 'Ek sé þar gótt ráð til. Þeir Lambi ok Þorsteinn skulu vera í ferð með sonum þínum; ok er þeim Lamba þat skapligt friðkaup. En ef þeir vilja eigi fara, mun ek þá skapliga undan mæla, at eigi skapi þér þeim þat víti sem yðr líkar.' Guðrún mælti: 'Hvern veg skal at fara at koma þessum mönnum til ferðar?' Snorri mælti: 'Þat verða þeir at annaz er fyrir förrinni skulu vera.' Guðrún svarar: 'Munu vér hafa þína forsjá á því, hver vera skal fyrir þessi ferð?' Þá brosti Snorri, ok mælti: 'Hér hefir þú kjörít mann til.' Guðrún svarar: 'Þetta muntú mæla til Þorgils Höllu sonar?' Snorri kvað svá vera. Guðrún mælti: 'Rætt hefi ek þetta áðr við Þorgils, ok er sem því sé lokit; þvíat hann gerði þann einn kost á því, er ek vilda ekki á líta. En ekki fór Þorgils undan at hefna Bolla, ef hann næði ráða-hag við mik; en þess er borin ván; ok mun ek hann því eigi biðja þessar ferðar.' Snorri mælti: 'Hér mun ek gefa ráð til; þvíat ek fyrir-man ekki Þorgilsi þessar ferðar; ok skal hönun at vísu heita ráða-hag við þik; en gera þat þó með þeim undir-málum, at þú sér engum öðrum samlendum manni gipt en Þorgilsi; ok skal þat ok enda, þvíat Þorkell Eyjólfsson er nú eigi hér á landi; en ek hefi hönun ætlat þenna ráða-hag.' Guðrún mælti: 'Sjá mun hann þenna krók.' Snorri mælti: 'Sjá mun hann víst eigi; þvíat Þorgils er meirr reyndr at ákafa en hyggindi. Ger þenna máldaga með fárra manna vitni; lát hjá vera Halldór fóstbróður hans; en eigi Örnólf, því at hann er vitrari, ok kenn mér ef eigi dugir.' Eptir þetta skilja þau Guðrún tal sítt, ok bað hvárt þeirra annat vel fara. Reið Snorri

heim, en Guðrún í Þykkva-skóg; er hón þar um nóttina. Um morgininn eptir ríðr Guðrún ór Þykkva-skógi, ok með henni synir hennar, Þorleikr ok Bolli. Ok er þau riðu út eptir Skógar-strönd, þá sjá þau at menn ríða eptir; koma
 5 þeir menn brátt eptir. Þar var Þorgils Hölluson. Fagna þar hvárir öðrum vel. Ríða þau nú öll saman um daginn út til Helgafellz.

Fám nóttum síðarr en Guðrún kom heim, heimti hón sonu sína til máls við sik í lauka-garð sinn. Ok er þeir
 10 koma þar, þá sjá þeir, at þar vóru breidd nokkur lín-klæði, skyrta ok lín-brækr. Þau vóru blóðug mjök. Þá mælti Guðrún: 'Þessi sömu klæði, er þit sjáit hér, frýja ykkur föður-hefnda. Nú mun ek eigi hér mörg orð um hafa; þvíat ekki er þess ván, at þit skipiz við fram-hvöt orða, ef þit
 15 fhugit ekki við slíkar áminningar.' Þeim bræðrum brá mjök við þetta, er Guðrún ræddi; ok sögðu þó á þá leið; kvóðuz verit hafa ungir til hefnda at leita ok forustulausir; kvóðuz hvárki kunna at gera ráð fyrir sér né öðrum, 'en muna mættim vit hvat vit höfum látið.' Guðrún kvazt
 20 hyggja, at þeir mundi meirr hugsa um hesta-víg eðr leika. Eptir þetta gengu þau í brott. Um nóttina eptir máttu þeir eigi sofa Guðrúnar-synir. Þorgils varð þess varr, ok spurði hvat þeim var. Þeir segja hónum allt tal þeirra mæðgina; ok þat með, at þeir kvóðuz nú eigi bera mega lengr harm sinn
 25 ok frýju-orð móður sinnar; 'Viljum vér,' sagði Bolli, 'til hefnda leita; höfum vit nú bræðr þann þroska, at menn munu mjök á leita við okkr bræðr ef vit hefjumz eigi handa.' Um daginn eptir taka þau ræðu með sér, Þorgils ok Guðrún. Guðrún hóf svá mál sítt: 'Svá þyki mér, Þorgils, sem synir mínir
 30 nenni eigi kyr-setu þessi lengr, svá at þeir leiti eigi til hefnda eptir föður sinn. En þat hefir mest til þess borit, at mér þykkja þeir Þorleikr ok Bolli of ungir at standa í mann-ráðum, en eigi hafi ærin nauðsyn til verit at minnaz þess nøkkuru fyrr.'

Þá svarar Þorgils: 'Því þarftú eigi slíkt við mik at ræða, at þú hefir þvert tekit at ganga at þessum kostum sem ek hefi gert á þessu máli, en allt er mér þar samt í hug sem fyrr þá er vit höfum átt þetta at tala. Ef ek nái ráða-hag við þik, þá vex mér ekki í augum at stinga af einn hvern þeirra, eða báða tvá er nær gengu vígi Bolla.' Guðrún mælti: 'Svá þykki mér þorleiki þikkja, Þorgils, sem engi sé jafn-nær til fallinn sem þú at vera fyrir-maðr, ef þat skal nökkut starfa, er til harðræða er. En þik er ekki því at leyna, at þeir svein-
 10 arnir ætla at stefna at berserkinum Helga Harðbeins syni, er sitr í Skorradal í bui sínu ok uggir ekki at sér.' Þorgils mælti: 'Aldri hirði ek, hvárt hann heitir Helgi eðr öðru nafni; þvíat hvárki þikki mér ofressi at eiga við Helga eðr einn hvern annan; ok er rætt allt um þetta mál, ef þú heitr
 15 mér vitnum at giptaz mér ef ek kem hefndum fram með sonum þínum.' Guðrún kvazt þat mundu efna allt er þau yrði á sátt, þótt þat væri við fára manna vitni gert. Kvað hón þau þetta mundu af gera, ok bað þangat kalla Halldór fóst-bróður hans ok þá sonu sína. Þorgils bað ok
 20 Örnólf hjá vera. Guðrún kvað þess önga þörf; 'Er mér meiri grunr á um trúleika Örnólfs við þik en ek ætla at þér sé.' Þorgils bað hana at ráða. Koma þeir bræðr á fund Guðrúnar ok Þorgils; þar var ok Halldórr í tali með þeim. Nú segir Guðrún þeim tilgang á, at Þorgils hafði heitið henni, at
 25 geraz fyrir-maðr um ferð þá, 'at veita heimsókn Helga Harðbeinssyni með sonum mínum, at hefna Bolla. Þorgils hefir þat mælt til ferðarinnar, at hann næði ráða-hag við mik. Nú skír-skota ek við vitni yður, at ek heit Þorgils, at giptaz engum manni samlendum öðrum en hönun; en ek ætla eigi
 30 at giptaz í önnur lönd.' Þorgils þikkir nú þetta mega vel fyrir bíta. Sá hann nú ekki í þetta. Slíta nú þessu tali. Er þetta nú full-gört ráð, at Þorgils skal til ferðar ráðaz. Býz nú Þorgils frá Helga-felli ok með hönun synir Guðrúnar.

Ríður nú Þorgils inn í Dala ok heim fyrst í Tungu. Hinn næsti Dróttins-dagr eptir var Leiðar-dagr. Þorgils reið til Leiðar með flokki sínum. Snorri var eigi á Leið; var þar all-fjölmennt. Um daginn heimti Þorgils á mál Þorstein svarta:

5 'Svá er sem þér er kunnigt,' segir hann, 'at þú vart í tilför með sonum Óláfs þá er veginn var Bolli Þorleiksson, hefir þú þær sakir óbætt við sonu hans. Nú þótt þaðan sé langt liðit er þessir atburðir urðu, þá ætla ek þeim þat eigi úr minni gengit við þá menn er í þeirri ferð vóru. Nú virða þeir

10 bræður svá, at þeim sami þat sízt at leita á við Óláfs-sonu, fyrir sakir frændsemi. Nú er þat ætlan þeirra bræðra at venda til hefnda við Helga Harðbeinsson; þvíat hann veitti Bolla bana-sár. Nú vilju vér Þorsteinn, þess beiða þik, at þú sér í þessi ferð með þeim bræðrum, ok kaupir þik svá í sætt

15 við þá.' Þá svarar Þorsteinn: 'Eigi samir mér þetta,' segir hann, 'at sæta vélræðum við Helga mág mín; vil ek miklu heldr gefa fé til friðar mér svá at þat þikki góðr sómi.' 'Lítið ætla ek þeim bræðrum um þat,' segir Þorgils, 'at gera þetta til fjár sér. Þarftú ekki í því at dyljaz, Þorsteinn, at þú munt

20 hér eiga tvá kosti fyrir höndum, at ráðaz til ferðar þessarar eða sæta afar-kostum þegar þeir mega við komaz. Vilda ek at þú tækir þenna kost; þótt þér sé vandi á við Helga, þá verður hverr fyrir sér at sjá þá er menn koma í slíkt öng-þveiti.' Þorsteinn mælti þá: 'Mun gerr fleirum slíkr kostur þeim er í

25 sökum eru við sonu Bolla.' Þorgils svarar, kvað Lamba mundu um slíkt eiga at kjósa. Þorsteinn kvað sér þá þikkja betra, ef hann skyldi eigi um þetta einlagi verða. Nú kallar Þorgils Lamba til tals við sik; hann biður Þorstein heyra tal þeirra. Þá segir Þorgils: 'Slíkt hit sama mál vil ok við þik

30 ræða, Lambi,' segir Þorgils, 'sem ok hefi áður uppi haft við Þorstein. Hverja sæmð viltú bjóða sonum Bolla fyrir sakarstaði þá, er þeir eigu við þik; þvíat þat er oss með sönnu sagt, at þú ynnir á Bolla? Ferr þat saman, at þú ert sak-bitinn í

mesta lagi ; fyrir sakir þess, at þú eggjaðir mjök at Bolli væri drepinn ; var ok við þik mesta lagi várkunn um þat þegar leið sonu Óláfs.' Þá spyr Lambi, hvers beitt mun vera. Þorgils segir, at slíkr kostur mun hónum hugaðr sem Þorsteini, 5 at ráðazt í ferð með þeim bræðrum, þá er þeir ætluðu at leita til hefnda við Helga Harðbeinsson. Þá svarar Lambi : ' Íllt frið-kaup sýniz mér þetta ok ódrengiligt ; em ek ófúss þessarar ferðar.' Þá mælti Þorsteinn : ' Eigi er einsætt, Lambi, at skeraz svá skjótt undan ferðinni ; þvíat hér eigu stórir 10 menn í hlut, ok þeir er mikils eru verðir ; en þikkjaz lengi setið hafa yfir skerðum hlut. Er mér sagt um þá Bolla-sonu, at þeir sé þroska-menn miklir ok fullir ofr-kapps, en eigu mikils at reka. Megu vit ekki annat ætla, en leysaz af með nökkuru fyrir slík stórvirki ; munu menn ok,' segir Þorsteinn, 15 ' um þetta mér mest á hálsi liggja fyrir sakir tengda þeirra er með okkr Helga eru. Þikki mér sem svá verði flestum gefit, at allt láti fjörvi fyrr. Verðr því vandræði fyrst at hrinda er bráðast kemr at hendi.' Lambi mælti : ' Auð-heyrt er mér þat hvers þú fýsir, Þorsteinn. Ætla ek ok þat vel at þú ráðir 20 þessu, ef þér sýniz þetta svá einsætt ; þvíat lengi höfum vit átt vandræða-félag mikit saman. Vil ek þat til skilja, ef ek geng at þessu, at þeir frændr várir, Óláfs-synir, siti í friði, ef hefnd gengr fram við Helga.' Þorgils kvazt þessu játa mundu fyrir hönd þeirra bræðra. Rézt nú þetta af, at þeir 25 Þorsteinn ok Lambi skulu ráðaz til ferðar með Þorgilsi. Kvóðu nú á með sér, at þeir skyldu koma snemma þriðja daginn í Tungu í Hördadal. Eptir þetta skilja þeir tal sitt. Ríðr nú Þorgils heim um kveldit í Tungu. Líðr nú stundin sú er Þorgils hafði á kveðit, at þeir menn skyldu koma á 30 hans fund, er til farar vóru ætlaðir með hónum. Þriðja morguninn fyrir sól kvómu þeir Þorsteinn ok Lambi í Tungu ; Þorgils fagnar þeim vel.

Byz nú Þorgils heiman. Ok er hann er buinn, þá ríða

þeir upp eptir Hörðadal ok vóru tiu saman; þar var Þorgils Höllu son flokks-foringi. Þar vóru í ferð synir Bolla, Þorleikr ok Bolli; þar var hinn fjórði Þórðr kött bróðir þeirra; fimti Þorsteinn svartí; sétti Lambi; sjaundi ok hinn átti
 5 Halldórr ok Örnólfr, fóst-bræðr Þorgils; niundi Sveinn; tiundi Húnbogi, þeir vóru synir Dala-Álfs. Þessir menn allir vóru hínir vígligustu. Nú ríða þeir leið sína upp til Sópanda-skarðz, ok ofan Langavatz-dal ok svá yfir Borgarfjörð þveran. Þeir riðu at Eyja-vaði yfir Norðrá, en at Bakka-vaði yfir
 10 Hvítá skamt frá Bæ. Ríða síðan til Reykjar-dals ok yfir hálsinn til Skorradals, ok svá upp eptir skógum í nánd bænum at Vatz-horni. Stíga þar af hestum sínum; var þá mjök á liðit kveldit. Bærinn at Vatzhorni stendr skamt frá vatninu fyrir sunnan ána. Þorgils ræddi þá við föru-nauta
 15 sína, at þeir munu þar vera um nóttina. 'En ek mun fara heim til bæjarins á njósn hvat þar er títt, hvárt Helgi er heima á bæ sínum eðr eigi. Er mér svá sagt, at Helgi hafi heldr fáment optast; en sé allra manna varastr um sjálfan sik, ok hvíli í ramligri lok-reykkju.' Þeir föru-nautar Þorgils
 20 kvóðuz hans forsjá hlíta mundu. Þorgils gerir nú klæðaskipti; steypiti af sér kápu blári, er hann var áðr í, en tók yfir sik kufl einn grán; hann ferr nú heim til bæjarins; ok er hann er nálíga kominn at garði, þá sér hann at maðr gengr í móti hönun. Ok er þeir finnaz, þá mælti Þorgils:
 25 'Eigi mun þér, félagi, ek þikkja spyrja fróðliga,' segir hann; 'hvar em ek kominn í sveit; eðr hvat heitir bær sjá, eðr hverr býr hér?' Hann svarar: 'Þú munt vera furðu heimskr maðr,' segir hann, 'ok fávíss, ef þú hefir eigi heyrt getið Helga Harðbeins-sonar, er hér býr at Vatzshorni. Helgi er
 30 hinn mesti garpr ok mikil-menni.' Þá spyr Þorgils; hversu góðr Helgi væri viðtakna ef ókunnir menn koma til hans ok þeir er nokkut þurfa ásjá. Hann svarar: 'Gótt er þar satt frá at segja; þvíat Helgi er hit mesta stórmenni, bæði

um manna viðtökur ok um annan skörungskap.' 'Hvárt er Helgi nú heima,' segir Þorgils, 'ek vilda skora á hann til viðtöku.' Hinn spyr hvat honum væri á hendi. Þorgils svarar: 'Ek varð sekr í sumar á þingi; vilda ek nú fá mér
 5 traust nokkurs þess mannz er mikill væri fyrir sér; vilda ek þar í mót veita honum fylgð mína, ok þjónustu. Skaltú nú fylgja mér heim til bæjarins til fundar við Helga.' Hann svarar: 'Vel má ek þat gera, at fylgja þér heim; þvíat heimil mun þér gisting nátt-langt; en eigi muntú Helga
 10 finna, þvíat hann er eigi heima.' Spyr Þorgils þá hvar hann væri. Hann svarar, kvað hann vera at seli sínu þar sem heitir í Sarpi. Þorgils spurði hvat þar væri manna með honum. Hann kvað þar vera son hans Harðbein ok tvá menn Sunnlenzka með honum, þá er sekir vóru, ok hann
 15 hafði við tekit. Þorgils mælti þá, bað hann vísa sér sem gegnst til selsins, 'þvíat mér er annt,' segir hann, 'at hitta Helga.' Húskarlinn gerði sem hann bað. Ok er hann hafði vísat honum leiðina, þá skiljaz þeir. Snýr Þorgils þegar í skóginn ok til föru-nauta sínna, ok segir þeim hvers hann er
 20 viss orðinn um hagi Helga. 'Munu vér nú dveljaz hér nátt-langt en venda ekki fyrr til selsins en mornar.' Þeir gera nú sem hann mælti fyrir. Um morguninn riðu þeir Þorgils upp eptir skógunum þar til er þeir kómu skamt frá selinu. Þá mælti Þorgils, at þeir munu stíga af baki ok eta dagverð.
 25 Svá gera þeir; taka af hestum sínum ok dveljaz þar um hríð.

Nú er at segja hvat títt er at selinu, at Helgi var þar ok þeir menn með honum, er áður var sagt. Hann ræddi um morguninn við smala-svein sinn, at hann skyldi fara um
 30 skóga í nánd selinu, ok hyggja at manna förum, eðr hvat hann sæi til tíðinda: 'Erfitt hafa nú veitt draumarnir í nótt,' segir hann. Sveinninn fór eptir því sem Helgi mælti fyrir. Hann er í brottu um hríð; ok er hann kemr aptr, þá spyr

Helgi hvárt hann sæi nökkut þat er hónum þótti nýnæmi í, stórt eður smátt. Sveinninn segir, kvazt sét hafa þat er hann kvazt ætla at tíðindum mundi sæta. Helgi spyr hvat þat væri. Hann kvazt menn sét hafa eigi all-fá, 'ok hygg ek 5 at þat sé eigi hér-héraðsmenn.' Helgi mælti: 'Hvar vóru þeir er þú sátt? eður hvat höfðuz þeir at? eður hvárt hugðir þú nokkut at klæða-búnaði þeirra eður yfir-litum?' Sveinninn svarar: 'Eigi varð mér þetta svá mjök við felmt, at ek hugleidda eigi slíka hluti; þvíat ek vissá at þú mundir eptir spyrja.'

10 Hann segir nú, at þeir vóru skamt frá selinu, ok þeir átu þá dagverð sinn. Helgi spyr hvárt þeir sátu hvirfing, eður hverr út frá öðrum. Hann kvað þá víst sitja hvirfing ok í söðlum sínum. Þá mælti Helgi: 'Nú skaltú segja mér frá yfir-litum þeirra; vil ek vita ef ek mega nokkut ráða at líkindum 15 hvat mönnum þetta er.' Sveinninn mælti: 'Þar sat maður í steindum söðli, ok í blári kápu, sá var mikill ok drengiligr vikótt ok tann-berr nokkut.' Helgi svarar: 'Þenna mann kenni ek gerla at frá-sögn þinni; þar hefir þú sét Þorgils Hölluson vestan ór Hörðadal; eður hvat mun hann vilja oss 20 kappinn?' Sveinninn mælti: 'Þar næst sat maður í gyldum söðli, sá var í skarlatz-klæðum, kyrtli rauðum, ok hafði gullhring á hendi, ok hafði knýtt gull-hlaði um höfut sér; sá maður hafði gult hár ok liðaðiz allt á herðar niður; hann var ljós-litaður ok liður á nefi ok nokkut hafit framan nefit; eygður 25 all-vel, blá-eygr ok snar-eygr . . . igr, enni-breiður, ok fullr at vöngum, ok hafði brúna-skurð á hári; hann var vel vaxinn um herðar ok þykkir undir hönd ok sterkligan handlegg, vel vaxinn, ok allt var hans lát-bragð hit kurteisasta; ok því orði lýk ek á, at engan mann hefi ek sét jafn-sterkligan 30 at öllu. Hann var ok ungligr maður svá at hónum var ekki grön sprottin, ok sýndiz mér sem mjök mundi vera þrútin af trega.' Helgi mælti: 'Vendiliga hefir þú at þessum manni hugat, mun ok mikils um hann vert vera. Ekki mun ek sét

hafa mann þenna; en þó mun ek geta til hverr hann er. Þat hygg, at þar hafi verit Bolli Bollason; þvíat mér er hann sagðr hinn efniligasti maðr.' Þá mælti sveinninn: 'Þá sat maðr í smeltum söðli; sá var í gul-grænum kyrtli, ok hafði 5 fingr-gull mikit á hendi; sá maðr var hinn fríðasti sýnum, ok mun enn vera á ungum aldri; jarpr á hárs-lit, ok fór allvel hárit, ok at öllu var hann hinn sköruligsti maðr.' Helgi segir: 'Vita pikkjumz ek hverr þessi maðr mun vera, er þú hefir nú frá sagt; þar mun verit hafa Þorleikr Bollason. 10 Ertú skýrr maðr ok glögg-þekkin.' 'Þar næst sat ungr. maðr,' segir hann; 'hann var í blám kyrtli, ok í svörtum brókum, ok gyrðr í brækr; sá maðr var rétt-leitr, ok hvítr á hárs-lit, ok vel farinn í annliti; grannligr ok kurteisligr.' Þá svarar Helgi: 'Þenna mann mun ek sét hafa, at því er 15 ek hygg; ok mun þá verit hafa maðrinn ungr. Þar mun vera Þórðr Þórðarson, fóstri Snorra goða. Hafa þeir skraut-ligt lið Vestfirðingarnir,' segir Helgi. 'Eðr hvat er þá enn?' Þá mælti sveinninn: 'Þá sat maðr mikill í Skozkum söðli; hárr í skeggi ok skol-brúnn mjök; svartr á hár ok skrúf-hárr, 20 ok heldr ósýnligr, ok þó garpligr; hafði yfir sér felli-kápu grá.' Helgi segir: 'Glögt skil ek hverr þessi maðr er, Lambi Þorbjarnarson vestan ór Laxárdal; ok veit ek eigi hví hann er í föru-neyti þeirra bræðra.' Þá mælti sveinninn: 'Þá sat maðr í stann-söðli, ok hafði yzta heklu grá-blá, ok 25 silfr-hring á hendi; sá var hinn buandligsti maðr ok heldr af æsku-skeiði; dökk-jarpr á hár, ok hrökk mjök; vel yfir-litz, ok hafði örr í andliti.' 'Nú versnar mjök frásögnin,' segir Helgi; 'þar muntú sét hafa Þorstein Svarta, mág mín; ok víst þikki mér undarligt er hann er í þessari ferð; ok eigi 30 munda ek veita hönunum slíka heimsókn. Hvat er enn þá?' Sveinn svarar: 'Þá sátu tveir menn, þeir vóru mjök líkir yfir-litz, ok mundu vera miðaldra menn ok hinir knáligustu; rauðir á hárs-lit ok freknóttir mjök í andliti, ok þó góðir

sýndum.' Helgi mælti: 'Skil ek hverir þessir menn eru; þar eru þeir Arnmóðs-synir úr Þykkva-skógi, fóstbræðr Þorgils, Halldórr ok Örnólfr; ok ertú skilvíss maðr. Eðr hvárt hefir þú nú talðað þá menn alla, er þú sátst?' 'Líftlu mun ek nú við auka,' segir hann; 'Þá sat þar maðr, ok horfði úr hringinum; sá var í spanga-brynju ok hafði stál-húfu á höfði ok var barmrinn þværrar handar breiðr; hann hafði öxi ljósa um öxl ok mundi vera alnar fyrir munninn; sjá maðr var dökk-litaðr ok svart-eygr ok hinn vkingligsti.' Helgi segir: 10 'Þenna mann kenni ek glögt at frásögn þinni; þar hefir verit Húnbogi hinn Sterki, son Álfs ór Dölum. Ok vant er mér at vita hvat þeir vilja; en mjök hafa þeir valðað menn til farar þessarar.' 'Ok enn sat þar maðr hit næsta þessum hinum sterka manni; sá var svart-jarpr á hár, þykk-leitr ok 15 rauð-leitr, ok mikill í brúnunum, hár meðal-maðr.' Helgi mælti: 'Hér þarftú ekki lengra frá at segja; þar hefir verit Sveinn Álfsson, bróðir Húnboga. Ok betra mundi oss vera, at vera eigi ráðlausir fyrir þessum mönnum; þvíat nær er þat mínni ætlan, at þeir muni ætla at hafa mínn fund, áðr 20 þeir losaz ór héraði; ok eru þeir menn í för þessi, er várn fund munu kalla skaplígan, þótt hann hefði nokkuru fyrr at hendi komit. Nú skulu konur þær sem hér eru at selinu snaraz í karl-föt, ok taka hesta þá, sem hér eru at selinu, ok ríða sem hvatast til vetr-húsa; kann vera at þeir er um oss 25 sitja, at þeir þekki eigi hvárt þar ríða konur eðr karlar; munu þeir þurfa at ljá oss lítils tóms til, áðr vér munum koma mönnum at oss, ok er þá eigi sýnt hvárra vænna er.

Nú ríða konurnar á braut fjórar saman. Þorgils grunaði at njósn mun bórinn vera frá þeim ok til Helga, ok bað þá 30 taka hesta sína ok ríða at þeim sem tíðast, ok svá var gert. Ok áðr en þeir stíga á bak, reið maðr at þeim þjóðsýniliga; sá var lítill vexti ok all-kviklátr, var ákafliga marg-eygr ok hafði færilígan hest. Hann kvaddi Þorgils Hölluson kunn-

- liga; Þorgils spurði þann mann at nafni ok kynferði, ok svá hvaðan hann væri at kominn. Hann kvazt Hrappr heita ok vera Breiðfirzkr at móður-kyni ok þar hafa upp vaxit, kvazt hafa nafn Víga-Hrapps. Lézt þat ok hafa með nafni, 5 at hann kvazt eigi vera dælðar-maðr, þótt hann væri lítill vexti. Hrappr kvezt vera Sunnlenzkr at föður-kyni, ok lézt þar hafa dvaliz nokkura vetr. Ok enn mælti Hrappr: 'Vel hefir þetta til borit, er ek hefi þik hér ratað, Þorgils, þvíat ek ætla þó þínn fund at sækja, þó at mér yrði þat nökkuru 10 torsóttara, þvíat vandkvæði eru á höndum mér; ek hefi orðit mis-sátttr við húsbónda mínn. Hafða ek af hónum viðfarar eigi góðar; en ek hefi þat með nafni, at ek vil ekki sitja mönnum slíkar hneisur, ok veitta ek hónum tilræði; en þó get ek, at annat-hvárt hafi á hann komit lítt eðr ekki; en skamma 15 hríð var ek þar til raunar eptir, þvíat ek þóttumz þegar hirðr er ek kom á bak hesti þessum, er ek tók frá bónda.' Hrappr segir mart, en spurði fás; en þó varð hann brátt þess varr, at þeir ætluðu at stefna at Helga, ok lét hann vel yfir því, kvazt þat ætla, at hans skyldi lítt á bak at leita.
- 20 Þeir Þorgils tóku reið mikla þegar þeir kvómu ór skóginum, ok sá nú fjóra menn ríða frá selinu, ok hleyptu þeir all-mikit; mæltu þá sumir föru-nautar Þorgils, at þeir riði eptir þeim sem tíðast. Þá segir Þorleikr Bollason: 'Koma munu vér áðr til selsins nökkut, ok vita hvat þar sé manna; þvíat ek 25 ætla at síðr, at hér sé Helgi ok fylgðar-menn hans, at mér sýniz sem þat sé konur einar.' Þeir vóru fleiri er at móti mæltu. Þorgils kvað Þorleik ráða skyldu; þvíat hann vissi, at hann var allra manna skygnstr. Snua þá at selinu. Hrappr hleypti fyrir fram, ok dúði spjót-spikuna er hann hafði í 30 hendi, ok lagði því fram fyrir sik, ok kvað þá allt mál at reyna sik. Verða þeir Helgi eigi fyrr varir við, en þeir Þorgils taka selit á þeim. Lúka þeir Helgi aptr hurð ok taka vápn sín. Hrappr hleypr þegar á selit upp, ok spurði

hvárt Skolli væri inni. Helgi svarar : 'Fyrir þat mun þér ganga, sem sá sé nokkut skæðr er hér býr inni, ok muni hann bíta kunna ekki fjarri greninu.' Ok þegar lagði Helgi spjótinu um sels-glugginn ok í gegnum Hrapp, ok féll hann 5 þegar dauðr af spjótinu. Þorgils mælti : 'Sjaldan er flas til fagnaðar,' bað þá fara varliga ok gæta sín við slysum ; 'þvíat vér höfum ærin efni til at vinna Helga þar sem hann er kominn ; þvíat ek hygg, at hér sé mann-fátt fyrir.' Selit var gert um einn ás, ok lá hann með göflum ; stóðu ás-
 10 endarnir út af gaff-blöðunum, en einart húsit þakt, ok ekki gróin þekjan. Þá mælti Þorgils, at menn skyldu ganga at ás-endunum, ok treysta svá fast at ássinn brotnaði ; eðr raptarnir gengi af ásinum ; en skipaði sumum fyrir dyrnar, ef þeir leitaði út. Fimm vóru þeir Helgi í selinu ; Harð-
 15 beinn son hans var þar tolf vetra gamall ok smala-maðr hans, ok tveir menn aðrir, er þat sumar höfðu komit til hans, ok vóru sekir ; er annarr hét Þorgils en annarr Eyjólf. Þorsteinn hinn Svarti stóð fyrir sels-durum, ok Sveinn sonr Dala-Álfs ; en þeir aðrir fóru-nautar rifu af ræfrit af selinu, ok höfðu
 20 þeir þá skipt liði til ; tók annan ás-enda Húnbogi hinn Sterki ok þeir Arnmóðs-synir, en þeir Þorgils ok Lambi annan ás-enda ok treysta svá fast, at ássinn brotnaði í miðju. Ok í þessi svipan lagði Harðbeinn atgeiri út ór selinu, þar sem hurðin var áðr brotin ; kom lagit í stál-húfu Þorsteins svarta
 25 svá at í enninu nam staðar, ok var þat mjök sýnn áverki. Þá mælti Þorsteinn : 'Þat er satt, at hér eru menn fyrir ;' ok því næst hljóp Helgi út um dyrnar svá djarfliga, at þeir hrutu frá, er næstir stóðu. Þorgils var þá nær staddr, ok hjó eptir hónum með sverði, ok varð þat mikill áverki, ok kom
 30 á öxlina. Helgi sneriz þá í mót, ok hafði í hendi viðar-öxi. Helgi mælti þá : 'Enn skal þessi hinn gamli þora at sjá í mót vápnunum.' Hann fleygði þá öxinni at Þorgils, ok kom á fót hónum, ok særði hann mjök. Ok er Bolli sá

þetta, þá hleypr hann at Helga, ok hafði í hendi sverðit Fótþít, ok lagði í gegnum hann; varð þat bana-sár Helga. Þeir fylgdar-menn Helga, Þorgils ok Eyjólf, hljópu þegar út ór selinu eptir Helga ok svá Harðbeinn son hans. Þorleikr
 5 Bollason víkr at móti Eyjólf; hann var hinn sterkasti maðr. Þorleikr hjó til hans með sverði, ok kom á lærit fyrir ofan kné, ok tók af fótinn; féll hann þegar dauðr til jarðar. Hún-bogi hinn sterki hljóp í móti Þorgilsi; hann hjó til hans með öxi ok kom á hrygginn ok tók í sundr manninn í miðju.
 10 Þórðr Köttr var þar nær staddr, er Harðbeinn hljóp út, ok vildi þegar ráða til hans. Bolli hleypr til er hann sér þetta, ok bað hann eigi veita skaða Harðbeini; 'Skal hér engi vinna klækis-verk,' segir hann, 'skal Harðbeini gefa grið.' Helgi átti annan son er Skorri hét; hann var at fóstri á
 15 Englandi í Reykjardal hinum syðra.

Nú eptir þetta riða þeir Þorgils í brott ok yfir hálsinn, til Reykjardals ok lýstu þar vígum þessum. Riðu síðan sömu leið vestr, sem þeir höfðu vestan riðit; létu eigi sinni ferð fyrr en þeir kvómu í Tungu í Hörðadal, ok segja nú þessi tíðendi er
 20 gerzt höfðu í för þeirra. Var þessi ferð hin frægsta; þótti þetta mikit stór-virki, er slíkr kappi hafði látiz sem Helgi var. Þorgils þakkar mönnum vel ferðina, ok slíkt sama mæltu þeir bræðr Bolla-synir. Skiljaz þessir menn nú, er í ferð höfðu verit með Þorgilsi. Lambi ríðr nú vestr til Laxárdals; hann
 25 ferr fyrst í Hjarðarholt, ok sagði þeim frændum sínum inniliga frá þessum atburðum, er orðit höfðu í Skorradal. Þeir létu illa yfir, er hann hafði í ferðinni verit; kvóðu hónum þetta illa sama ok tölðu mjök á hendr hónum; kvóðu hann nú meirr hafa sagzt í ætt Þorbjarnar skríups en Mýrkjartans
 30 Íra-konungs. Lambi reiddiz mjök við orðtak þeirra; ok kvað þá kunna sik furðu ógerla, er þeir veittu hónum átölur; 'þvíat ek hefir,' segir hann, 'dregit yðr undan dauða.' Skip-tuz þeir eptir þetta fám orðum við, þvíat hvárum-tveggjum

líkaði nú verr en áðr. Ríðr nú Lambi heim til búss síns. Þorgils Hölluson ríðr nú út til Helgafellz ok með hónum þeir synir Bolla, ok fóstbræðr hans Halldórr ok Örnólfr. Þeir kvómu síð um kveldit til Helgafellz, svá at allir menn
 5 vóru í reykkju. Guðrún ríss upp, ok bað menn standa á fætr ok vinna beina þeim mönnum er komnir vóru. Hón gengr til stofu ok heilsar Þorgilsi ok spyr þá tíðinda. Þorgils tók kveðju Guðrúnar; hann hafði þá lagt af sér vápnin ok svá kápuna; hann sat upp til stafa ok var í rauð-brúnuðum
 10 kyrtli, ok hafði um sik all-breitt silfr-belti. Guðrún settiz niðr í bekkinn hjá hónum. Þorgils kvað þá vísu þessa:—

Sóttum heim at Helga; hrafn létum ná svelgja;

Ruðum fagr-röðul-eiki, þá er fylgðum þorleiki.

Þrjá létum þar falla þjóð-nýta görv-alla

15 Hjalms al-kæna þolla. Hefnt teljum nú Bolla.

Guðrún spyr þá vendiliga um tíðindi þessi er orðit höfðu í ferð þessi. Þorgils sagði slíkt sem hón spurði. Guðrún kvað orðna ferðina hina skörugligstu, ok bað hann hafa þökk fyrir. Er þeim nú beini veittr, ok er þeir vóru mettir
 20 var þeim fylgt til rekkna; sofa þeir af nóttina. Um daginn gengr Þorgils til tals við Guðrúnu; ok er þau hafa talat um hríð, þá mælti Þorgils: 'Nú er svá sem þú veizt, Guðrún, at ek hefi ferð þessi fram komit, er þú batt mik til; tel ek at þat sé heldr sköruliga af hendi innt; vænti ek ok, at ek hafa því
 25 vel varit; muntú ok muna hverjum hlutum þú játaðir mér þar í móti; þikkjumz ek nú til þess kaups kominn.' Þá svarar Guðrún: 'Ekki er síðan svá langt liðit, at vit ræddum þetta, at mér sé þat ór minni liðit; ætla ek þat eina fyrir mér, at efna við þik allt þat, er ek varð á sátt. Eðr hvers
 30 minnir þik, hversu mælt var með okkr?' Þorgils kvað hana muna mundu. Guðrún svarar: 'Þat hygg ek, at ek heta því, at giptaz engum manni samlendum öðrum en þér. Eðr viltú nökkut mæla þessu í mót?' Þorgils kvað hana rétt inna. 'Vel er þá,' segir Guðrún, 'ef okkr minnir hér eins

um. Nú ætla ek ok ekki þess þurfa, at draga þetta mál lengr fyrir þér; þvíat ek ætla þess ekki auðit verða,' segir Guðrún, 'at ek verða þín kona. Nú þikkjumz ek halda við þik öll ákveðin orð, þótt ek giptumz Þorkatli Eyjólfsyni; þvíat
5 hann er eigi hér á landi.' Þá svarar Þorgils, ok roðnaði mjök: 'Görla þikkjumz ek skilja,' segir hann, 'hvaðan alda sjá rennr undir; hafa mér þaðan jafnan köld ráð komit; veit ek at þetta eru ráða-gerðir Snorra goða.' Þorgils sprettr nú upp þegar af þessu tali, ok var hinn reiðasti. Gengr til
10 föru-nauta sínna, ok segir at hann vill í burt ríða þegar hinn sama dag. Þorleiki líkar þetta síla, er svá var til hægat, at Þorgils líkaði lítt, en Bolli samþykkiz hér um vilja móður sinnar. Guðrún kvazt gefa skyldu Þorgils góðar gjafir, ok blíðka hann með slíku. Þorleikr kvað þat ekki tjá mundu: 'Er Þorgils,'
15 kvað hann, 'miklu skap-stærri maðr, en hann muni hér at smám hlutum lúta.' Guðrún kvað hann þá mundu verða at huggaz heima. Við þetta ríðr Þorgils frá Helgafelli ok með hónum fóstbræðr hans. Hann ferr nú heim í Tungu, ok unír allra verst við sinn hlut. Er nú heima um vetrinn at bui sínu.

20 Þenna vetr tekr Ósvifr sótt ok andaðiz; þat þótti mannskaði mikill, þvíat hann hafði verit hinn mesti spekingr. Ósvifr var grafinn at Helgafelli, þvíat Guðrún hafði þar þá látið gera kirkju. Á þeim sama vetri fékk ok sótt Gestr Oddleifsson. Ok er at hónum leið sóttin, þá kallar hann til
25 sín Þórð hinn Lága, son sinn ok mælti: 'Svá segir mér hugr um, at þessi sótt skili várar samvistur. Ek vil mik láta færa til Helgafellz; þvíat sá staðr mun mestr verða hér í sveitum; þangat hefi ek opt sét ljós mikit.' Eptir þetta andaðiz Gestr. Vetrinn hafði verit kuldasamr; ok vóru ís-lög mikil, ok var
30 lagt langt út á Breiðafjörð, svá at eigi mátti koma skipum af Barða-strönd. Lík Gestz stóð uppi tvær nætr í Haga. Þá um nóttina gerði á veðr hvast, svá at ísinn rak allan frá landi. En um daginn eptir var veðr lygnt ok gótt; tók þá Þórðr

skip, ok lagði á lík Gestz. Fara þeir suður um daginn yfir Breiðafjörð; koma um kveldit til Helgafellz; er þar all-vel við Þórði tekit. Er hann þar um nóttina. Um daginn eptir var lík Gestz sett niður, ok hvíldu þeir Ósvifr í einni gröf. Kom nú
 5 fram spá-sagan Gestz, at skemra var í milli þeirra, en þá er annarr var á Barða-strönd vestr, en annarr í Sælingsdal. Þórðr fór heim. Hina næstu nótt eptir gerði á æði-veðr; rak þá ísinn allan at landi; hélt því lengi um vetrinn, at eigi mátti þar skipum fara. Þótti at þessu mikil merki verða, er svá gaf
 10 til at fara með líki Gestz, en hvárki var fært áðr né síðan.

Þórarinn hét maðr; hann bjó í Langa-dal, hann var goðorðz maðr ok ekki ríkr; son hans hét Auðgisl; hann var fráligr maðr. Af þeim feðgum tók Þorgils Hölluson goðorð, ok þótti þeim þat hinn mesti súr-skapr. Auðgisl
 15 fór á fund Snorra goða, ok sagði honum þenna ójafnað, ok bað hann ásjá. Snorri svarar vel at einu, ok tók lítinn af öllu; 'Geriz hann nú, Höllu-stálpi,' segir hann, 'fram-gjarn ok áburðar-mikill. Hvárt mun Þorgils enga þá menn fyrir
 20 maðr ok knáligr, en komit hefir orðit slíkum mönnum í hel, sem hann er.' Snorri gaf Auðgisli öxi rekna er hann fór í brott. Um várit fóru þeir Þorgils Hölluson ok Þorsteinn Svarti suður til Borgarfjarðar ok buðu bætr sonum Helga ok öðrum frændum hans; var á þat mál sæzt, ok var þar góð
 25 sæmð gör; galt Þorsteinn tvá hluti vígs-bóta, ok bauð heim Skorra syni Helga. Þorgils skyldi gjalda þriðjunginn ok greiða á þingi. Þetta sama sumar reið Þorgils Hölluson til þings, ok er þeir kvómu niður á hraunit at Völlum, þá sá þeir konu koma at móti sér; sú var mikil harðla. Þorgils
 30 reið í móti henni, en hón veik undan ok kvað þetta:—

Kosti fyrðar ef þeir framir þikkjask;

Ok varisk við svá vélum Snorra;

Eigi mun við varask; vitr er Snorri.

Síðan gekk hún leið sína. Þorgils mælti þá: 'Sjaldan fór þá svá, er vel vildi, at þú færir þá af þingi, er ek reið til þings.' Ríðr nú Þorgils á þing ok til búðar sínar; þingit var kyrt öndvert. Sá atburðr varð einn dag um þingit, at fest
 5 vóru úti til þerris klæði manna. Þorgils átti heklú blá, hún var breidd á vegginn búðarinnar. Menn heyrðu at heklan kvað þetta:—

Hangir vát á vegg, veit hatt-kilan bragð,
 Þvegit optarr þurr, þeygi dyl ek at hún viti tvau.

10 Þetta þótti hit mesta undr. Hinn næsta dag eptir gekk Þorgils vestr yfir ána, ok skyldi gjalda féit sonum Helga. Hann settiz á holknit fyrir ofan búðirnar; með hönun var Halldórr, fóstbróðir hans, ok vóru þeir nokkurir menn saman. Þeir synir Helga kvómu til mótzins; Þorgils tekr nú
 15 at selja silfrit. Auðgisl Þórarinsson gekk þar hjá; ok í því nefndi Þorgisl ellifu; þá hjó Auðgisl til hans; ok allir þóttuz heyra at höfuðit nefndi ellifu er þat fauk af halsinum. Auðgisl hljóp til Vatzfirðinga-búðar; en Halldórr hljóp þegar eptir hönun, ok hjó hann í búðar-durrunum til bana. Tíðindi
 20 þessi spyrjaz til búðar Snorra goða, at Þorgils Hölluson er veginn. Snorri svarar: 'Eigi mun þér skiliz hafa, hann mun vegit hafa, Höllusonr.' Maðrinn svarar: 'Enda fauk höfuðit af bolnum.' 'Þá má vera at satt sé,' segir Snorri. Sættz var á víg þessi sem segir í Sögu Þorgils.—Chs. 57-67.

Gudrun's Fourth Marriage.

25 Þat sama sumar er Þorgils Hölluson var veginn, kom skip í Bjarnarhöfn, þat átti Þorkell Eyjólfsson; hann var þá orðinn svá auðigr maðr, at hann átti tvá knörru í förum, kom annarr í Hrutafjörð á Borðeyri ok hvárr-tveggi viði hlaðinn. Ok er Snorri goði spurði útkvómu Þorkels Eyjólfssonar, þá
 30 ríðr hann þegar til skips. Þorkell tók við hönun allfegin-samliga. Þorkell hafði drykk mikinn á skipi sínu; var þar

veizla hin kappsamligasta er Þorkell veitti Snorra ok föru-
 nautum hans; varð þeim Þorkatli mart hjalat, spurði Snorri
 tíðinda af Noregi. Þorkell segir frá öllu vel ok merkiliga.
 Snorri segir hönnum ok þau tíðindi sem hér höfðu gerzt á
 5 meðan; 'Sýndiz mér nú þat ráð,' segir Snorri, 'sem ek rædda
 við þik áðr þú færir útan, at þú tækir þik ór kaupferðum ok
 settiz um kyrt, ok aflaðir þer kván-fangs þess sama, sem þá
 var orði á komit.' Þorkell kvezt skilja hvar orð hans kvómu
 til; er mér ok allt þar hit sama í hug, sem þá töluðum vit
 10 um, þvíat eigi fyrir-munda ek mér hins göfgasta ráðs, ef
 þat mætti við gangaz. Snorri svarar, kvazt till þess skyldu
 boðinn ok buinn at ganga með þeim málum fyrir hans hönd;
 'Er nú ok af ráðinn hvárr-tveggi hlutrinn sá er þér þótti
 torsóttligastr, ef þú skyldir ráðaz til félags við Guðrúnu: at
 15 Bolla er hefnt en Þorgils er frá ráðinn.' Þorkell svarar, kvað
 djúpt standa ráð hans, ok kvazt at vísu vilja venda at þessu.
 Snorri var at skipi nokkurar nætr. Síðan taka þeir skip
 tein-ært, er þar flaut við kaupskipit, ok bjugguz til ferðar ok
 vóru saman hálfri þriðri togr manna; fóru síðan til Helgafellz
 20 á skipi. Guðrún tók við Snorra allvel, ok þeim mönnum, er
 í ferð vóru með hönnum; var þeim þar vel fagnat með
 góðum beina. Ok er þeir Snorri ok Þorkell höfðu þar
 verit eina nótt þá kallar Snorri til máls við sik Guðrúnu:
 'Svá er mál með vexti,' segir hann, 'at ek hefi ferð þessa veitta
 25 Þorkatli Eyjólssyni vin mínum; er hann nú hér kominn sem
 þú sér; er þat eyrindi hans hingat at hefja bónorð við þik;
 er Þorkell hinn göfgasti maðr; er þér allr kunnleiki á ætt
 hans ok athöfn; skortir hann ok eigi fé; þikkir oss hann
 einn maðr líkligastr til höfðingsskapar vestr hingat, ef hann
 30 vill sik til þess semja; hefir Þorkell mikinn sóma þá er hann
 er út hér, en er þó miklu meira virðr þá er hann er í Noregi
 með tignum mönnum.' Guðrún svarar þá: 'Synir mínir,
 Þorleikr ok Bolli, munu hér mestu af ráða; en þú ert svá

hinn þriði maður, Snorri, er ek mun mest þau ráð undir leggja, er mér þikkja all-miklu skipta; þvíat þú hefir mér lengi heil-ráður verit.' Snorri kvað þetta einsætt þikkja, at hnekka Þorkatli eigi frá ráða-hagnum. Lét nú Snorri kalla 5 þá til talsins bræður, sonu Guðrúnar. Hefir Snorri þetta uppi við þá, ok tjár hversu mikill styrkr þeim mætti verða at Þorkatli fyrir sakir fjár-afla hans ok forsjá, talði þar mjúkliga um. Þá svarar Bolli máli hans: 'Móðir mín mun þetta gerzt sjá kunna; viljum vér ok samþikkjaz hér um hennar 10 vilja; en víst þikkir oss ráðligt, at virða þat mikils, Snorri, er þú flytr þetta mál; þvíat þú hefir marga hluti stór-vel til vár gert.' Þá tók Guðrún til orða: 'Mjök munu vér hlíta forsjá Snorra um þetta mál; Þvíat oss hafa þín ráð jafnan heil verit.' En Snorri fýsti þessa í hverju orði. Þá rézt þat 15 af, at þessi ráða-hagr skal takaz með þeim Guðrúnu ok Þorkatli. Þá var um talat hvar brullaup skyldi vera. Snorri bauð at hafa boð þat inni. Þorkatli kvazt þat vel líka, ok sagði eigi föng til skorta at leggja fram eptir því sem Snorra líkaði. Þá mælti Guðrún: 'Þat er vili mín, at boð þetta sé 20 hér at Helgafelli; vex mér eigi fyrir augum,' segir hón, 'at hafa hér kostnað fyrir; mun ek hvártki til þess krefja Þorkel né aðra menn at leggja starf á þetta.' 'Opt sýnir þú þat, Guðrún,' segir Snorri, 'at þú ert meiri skörungur en aðrar konur.' Verður nú þetta ráðit; at brullaup skal vera at 25 Helgafelli at sex vikum sumars. Fara þeir Snorri ok Þorkell við þetta í brot; ferr nú Snorri heim, en Þorkell til skips; er hann ýmist um sumarit í Tungu eður við skip. Líður nú sumarit allt þar til er boðit skyldi vera. Guðrún hafði þar mikinn viðr-búning ok til-aflan. Snorri goði sækir veizlu 30 þessa ok Þorkell, ok höfðu allz nær sex tigi manna, er þeir kvómu til Helgafellz, ok höfðu valit lið mjök; vóru þar flestir menn í lit-klæðum. Guðrún hafði þar boðit fyrir vel hundrað manna. Þeir bræður, Bolli ok Þorleikr, gengu at

móti þeim Snorra ok með þeim fyrir-boðsmenn. Er Snorra all-vel fagnat ok föru-neyti hans; er nú tekit við hestum þeirra; en þeim Snorra er fylgt inn í stofu, ok skipuðu þeir Þorkell bekk hinn æðra en boðsmenn Guðrúnar hinn óæðra.

- 5 Þetta sumar hafði Gunnarr Þiðranda-bani verit sendr Guðrúnu til traustz ok haldz; hafði Guðrún ok við hönum tekit; var leynt nafni hans. Gunnar hafði sekr orðit um víg Þiðranda Geitissonar ór Krossavík, sem segir í Sögu Njarðvíkinga; fór hann því mjök huldu höfði, at margir stórir
- 10 menn veittu þar eptir-sjár. Hit fyrsta kveld veizlunnar, er menn gengu til vatz, stóð þar maðr mikill hjá vatninu; sá var herði-pykkir ok bringu-breiðr, hafði hatt á höfði. Þorkell spyrr hvat manna hann væri; hann nefndiz sem hönum sýndiz. Þorkell mælti: 'Þú munt segja eigi satt; værir þú
- 15 líkari at sögn Gunnari Þiðranda-bana; ok ef þú ert svá mikil kenpa sem aðrir segja, þá muntú eigi vilja leyna nafni þínu.' Þá mælti Gunnarr: 'All-kappsamliga mælir þú til þessa; ætla ek mik ekki lengr þurfa at dyljaz fyrir þér; hefir þú rétt kendan manninn; eðr hvat hefir þú mér hugat at heldr?'
- 20 Þorkell kvazt þat mundu vilja, at hann vissi þat brátt. Hann mælti til sínna manna, at þeir skyldu handtaka hann. Guðrún sat innar á þver-palli ok þar konur hjá henni, ok höfðu lín á höfði. Ok er hón verðr vör þessara tíðinda, þá stígr hón af brúð-bekkinum ok heitr á menn sína, at veita Gunnari
- 25 lið; bað ok engum manni eira, er þar vildi nökkvari óvísu lýsa. Hafði Guðrún miklu meira lið. Horfði þar til annars en ætlaz hafði verit. Snorri goði gekk þar í milli manna, ok bað lægjaz storm þenna; 'er þat, Þorkell, einsætt, at leggja eigi svá mikit kapp á mál þetta; máttú sjá hverr
- 30 skörungr Guðrún er, ef hón berr okkr nú báða ráðum.' Þorkell lézt því heitið hafa Þorkatli Geitissyni, at hann skyldi drepa Gunnar, ef hann kæmi nokkur vestr í sveitir; 'en hann er vinr míninn hinn mesti,' segir hann. Snorri mælti: 'Miklu

• er þér meiri vandi á, at gera eptir várum vilja; er þér ok
 þetta hin mesta nauðsyn sjálfum, þvíat þú getr þér aldri slíka
 konu sem Guðrún er, þóttú leitir víða.' Nú við umtölur
 Snorra, ok þat, at hann sá, at hann mælti satt, þá sefaðiz
 5 Þorkell, en Gunnari var fylgt í brot um kveldit; en veizla fór
 þar fram vel ok sköruliga. Ok er boðinu var lokit, þá buaz
 menn í brott. Þorkell gaf Snorra goða all-fémiklar gjafir, ok
 öllum mönnum þeim er þar var mest virðing á. Snorri goði
 bauð heim Bolla Bollasyni, ok bað hann vera öllum stundum
 10 þeim með sér, er hónum þótti þat betra. Bolli þiggr þat;
 ríðr hann með Snorra heim í Tungu. En Þorkell sitr eptir
 at Helgafelli ok tekr þar til bús-umsýslu; ok sýndi hann þat
 brátt, at hónum var eigi þat verr hent en farirnar. Hann lét
 þegar um haustið leggja ofan skála, ok varð upp gerr at
 15 vetri; hann var mikill ok reisuligr. Nú takazt ástir miklar
 með þeim Guðrúnu ok Þorkatli. Líðr nú vetr sjá enn fyrsti,
 er þau vóru ásamt. Um várit spyrr Guðrún Þorkel, hvat
 hann vili sjá fyrir Gunnari Þiðranda-bana. Þorkell kvað
 hana þar munu mjök fyrir ráða, 'hefir þú þat áðr svá fast
 20 tekit, at þér mun eigi at getaz, nema hann sé sæmiliga
 af hendi leyst.' Guðrún kvað hann þar rétt geta; 'Vil ek,'
 segir hón, 'at þú gefir hónum skipit, ok þar með þá hluti, er
 hann má eigi missa at hafa.' Þorkell svarar þá, ok brosti
 við: 'Eigi at þér lítið í hug um mart, ok er þér ekki hent at
 25 eiga þann mann, er all-mikit vesal-menni sé; er þat ok eigi
 við þítt hæfi; skal þetta gera eptir þínum vilja.' Ferr nú
 þetta fram, at Þorkell gaf Gunnari skipit með öllum búnaði.
 Gunnarr tók við þessi gjöf all-þakksamliga, ok kvazt aldregi
 svá langhendr verða mundu, at hann fengi þeim launat þann
 30 sóma allan, er þau veittu hónum. Um sumarit eptir fór
 Gunnarr útan, ok kom til Noregs, ok heim til bua sínna;
 var hann stór-auðigr maðr ok mikils verðr, ok hinn bezt
 drengr.

Þorkell Eyjólfsson gerðiz brátt höfðingi mikill ; hélt hann sér mjök til virðingar ; var maðr hérað-ríkr ok mála-maðr mikill, þótt hér sé eigi getið þing-deilda hans ; þótti hann ok hlotið hafa þat kvánfang er göfgast var. Þorkell var ríkastr maðr í Breiðafirði meðan hann var uppi, þegar leið Snorra goða. Þorkell sat vel bæinn at Helgafelli ; hann lét gera öll hús mikil ok stór-kostlig. Hann markaði ok grundvöll til kirkju, ok lýsti því, at hann ætlaði at sækja kirkju-viðinn. Þau Þorkell ok Guðrún gátu son saman ; sá er nefndr Gellir ; hann var hinn efniligsti maðr, er hann vóx upp. Bolli, son Guðrúnar, var ýmist at Helgafelli eða í Tungu ; var Snorri til hans all-ástúðliga. Þorleikr bróðir hans var einart at Helgafelli. Gerðuz þeir bræðr miklir menn ok hinir knáligustu, ok hafði Bolli allt fyrir. Vel var Þorkatli til þeirra stjúpsona sínna. Guðrún unni Bolla mest allra barna sínna. Ok er Bolli var sextán vetra en Þorleikr tuttugu, þá ræddi Þorleikr þat við Þorkel, stjúpföður sinn ok móður sína, at hann vildi útan ; ‘Leiðiz mér nú þetta,’ segir hann, ‘at sitja heima hér sem dóttir, vilda ek at mér væri fengin farar-efni nokkur.’ Þorkell svarar : ‘Ekki þikkjumz ek vera ykkir bræðrum mótgerðasamr síðan tengðir várar tókuz ; þikki mér þetta mikil várkunn at þik fýsi þess at kanna siðu annarra manna ; þvíat ek vænti, at þú þikkir vaskr maðr hvar sem þú kemr með dugandis-mönnum.’ Þorleikr kvazt ekki mundu ágirnaz svá mikit fé ; kvað ósýnt hversu hónum gætiz til ; ‘þvíat ek em ungr ok at mörgu óráðinn.’ Þorkell kvað hann hafa skyldu sem hann vildi. Eptir þetta kaupir Þorkell í skipi til handa Þorleiki ; þat stóð uppi í Dögurðar-nesi. Fylgir Þorkell hónum til skips at bjó hann at öllu vel heiman. Ferr Þorleikr útan um sumarit ; kemr skip þat við Noreg, þá var landz-höfðingi Óláfr hinn Helgi Haraldz son. Þorleikr ferr þegar á fund Óláfs konungs. Konungr tók vel við hónum ok kannaðiz við kynferði hans ok bauð hónum

til sín. Þorleikr þektiz þat. Er hann með konungi um vetrinn, ok gerðiz hirð-maðr hans; virði konungr hann vel; þótti Þorleikr hinn vaskasti maðr; var Þorleikr með konungi svá at þat skipti vetrum. Nú er at segja frá Bolla Bollasyni, 5 þá hann var átján vetra gamall, þá ræddi hann um várit við Þorkel mág sinn ok þau Guðrúnu, at hann vill, at þau leysi út föður-arf hans. Guðrún spyr þá hvat hann ætlaðiz fyrir, er hann kallar til fjár í hendr þeim. Bolli svarar: 'Þat væri vili mín, at konu væri boðit til handa mér; vilda ek þat, 10 Þorkell mág, at þú værir mér þar um flutnings-maðr at þat gangi fram.' Þorkell spurði hvernar konu biðja skyldi til handa Bolla. Bolli svarar: 'Kona heitir Þórdís, hón er dóttir Snorra goða; hón er svá kvenna, er mér er mest um at eiga, ok ekki mun ek kvángaz í bráð, ef ek nai eigi þessu 15 ráði; þikkir mér hér ok allt undir, at þetta gangiz við.' Þorkell svarar: 'Heimilt er þat, mág, at ek ganga með máli þessu, ef þér þikkir skipta; vænti ek at þetta verði auðsótt við Snorra; þvíat hann mun sjá kunna, at hónum er vel boðit þar sem þú ert.' Guðrún mælti: 'Þat er skjótt at 20 segja,' segir hón, 'at til þess vil ek enga hluti spara láta, at Bolli fai þann ráða-hag sem hónum líkar; er þat bæði, at ek ann hónum mest, enda hefir hann öruggastr at því verit allra barna mínna, at gera allt at mínum vilja.' Þorkell kvazt þat fyrir sér ætla, at leysa Bolla vel af hendi; 'er þat fyrir 25 margs sakir makligt; vænti ek ok þess, at gótt verði mann-kaup í Bolla.' Verðr nú þetta ráð full-gert. Ok eigi miklu síðarr buaz þeir til ferðar, Þorkell ok Bolli, ok vóru saman eigi all-fáir menn. Fara nú þar til er þeir koma í Tungu Snorri tók við þeim all-blítt; eru þar hinar mestu ölværðir 30 af Snorra hendi. Þórdís dóttir Snorra var heima með föður sínum ok var hin vænsta konā ok hin gerfiligsta. Ok er þeir Þorkell höfðu fár nætr verit í Tungu, þá bar Þorkell upp erindi þeirra fyrir Snorra, 'at ek vil,' segir hann, 'mæla til

mægðar við þik fyrir hönd Bolla stjúp-sonar míns, en til samfara við Þórdísi dóttur þína.' Þá svarar Snorri: 'Slíkra mála kalla ek vel leitað, sem mér er at þér ván; vil ek þessu máli vel svara, því at mér þikkir Bolli hinn mannvænligsti
 5 maðr; þikki mér sú kona all-vel gipt er hönun er. En þó mun þat hér mestu um stýra hversu Þórdísi er þetta gefit; þvíat hón skal þann einn mann eiga, er henni er vel at skapi.' Er nú þetta mál rætt við Þórdísi. Hón svarar svá, at hón mundi þar hlíta forsjá föður síns; kvazt fúsari vera at
 10 giptaz Bolla en þeim manni, er henni væri með öllu ókunnr. En er Snorri fann, at þetta var ekki í móti skapi Þórdísar at ganga með Bolla; en margir voru þeir er þess fýstu mjök. Snorri sá ok glögt at þetta var eitt hit virðuligasta gjafirð ok fyrir-mundi eigi dóttur sinni þess. Er nú þetta at ráði gert;
 15 fóru nú festar fram. Skal Snorri hafa boð inni, ok skal vera at miðju sumri. Við þetta ríða þeir í brot, Þorkell ok Bolli, ok heim til Helgafellz, er nú Bolli heima þar til þess er at brullaups-stefnu líðr. Buaz þeir nú heiman, Þorkell ok Bolli, ok þeir menn með þeim er til ferðar voru ætlaðir; var þat
 20 mikit fjölmenni ok hit sköruligsta lið. Ríða nú leið sína þar til er þeir koma í Tungu, fá þar all-blíðar viðtökur; var þar fjölmenni mikit ok veizla hin prýðiligasta. Ok er boðit þrýtr, þá buaz menn í brott. Snorri gaf Þorkatli Eyjólfssyni sæmiligar gjafir ok þeim Guðrúnu báðum; slíkt sama öðrum
 25 sínum vinum ok frændum. Ríðr nú hverr heim til síns heimilis þeirra manna er þetta boð hafa sótt. Bolli var eptir í Tungu. Tókuz brátt ástir miklar með þeim Þórdísi ok samfarir góðar. Snorri lagði á all-mikla stund at veita Bolla vel; var til hans betr en sínna sona. Bolli þektiz þat ok vel;
 30 er hann þau misseri í Tungu er hann hafði kvángaz. Um sumarit eptir kom skip í Hvítá; þat skip átti hálf Þorleikr Bollason en hálf áttu Norrænir menn. Ok er Bolli bróðir hans spyrr útkvómu hans þá ríðr hann þegar suðr til Borgar-

fjarðar ok til skips í Hvítá; verður hvárr-tveggi þeirra bræðra all-feginn öðrum; er Bolli þar svá at þat skipti nóttum; ríða síðan báðir vestr til Helgafellz. Þorkell tekur við Þorleiki með mikilli blíðu ok þau Guðrún bæði, ok buðu hönum þar 5 at vera um vetrinn. Þorleikr kvazt þat þiggja mundu. Dvelz nú um hríð at Helgafelli, ríðr síðan til Hvítár ok lætr setja upp skip sítt ok flytja vestr varnað sínn. Þorleiki hafði orðit gótt til fjár ok virðinga; þvíat hann hafði gerzt hand-genginn hinum tignasta manni, Óláfi konungi, sem fyrr er ritað. Þor- 10 leikr var um vetrinn at Helgafelli en Bolli var í Tungu með Snorra mági sínum.

Þenna vetr hittaz þeir jafnan, Þorleikr ok Bolli, ok höfðu tal með sér. Hvártki henda þeir sér gaman at leikum né at annari gleði. Ok eitt sinn var Þorleikr at kynni í Tungu. 15 Þá töluðu þeir bræðr svá at dægum skipti; þá þóttiz Snorri vita, at þeir mundu stórt nokkut ráða. Þá gekk Snorri á tal þeirra bræðra. Þeir fögnuðu vel Snorra ok létu falla talit; hann tók vel kveðju þeirra, ok þá mælti Snorri: 'Hvat ráða-gerð hafi þit er þit gáit hvártki svefns né matar.' Bolli svarar: 20 'Þetta eru ekki ráða-gerðir, þvíat þetta tal er með lítlu marki er vit eigum at tala.' En Snorri fann at þeir vildu leyna hann öllu því, er þeim var í skapi, en hann grunaði þó at þeir mundi um þat tala, er stór vandkvæði mundi af geraz, ef fram gengi. Þá mælti Snorri enn til þeirra bræðra; 'Hitt 25 grunar mik, at þat mun hvártki hégómi né gaman-mál er þit munit lengstum um tala; ok virði ek ykkir til várkunnar þat þótt svá sé; ok gerit svá vel ok leynit mik eigi. Munu vér ekki verr kunna allir um þetta mál at ræða heldr en þit tveir; þvíat hvergi mun ek í móti standa at þat gangi fram er 30 ykkar sómi sé þá meiri heldr en áðr.' Þorleiki þótti Snorri vel undir taka, ok sagði hönum í fám orðum ætlan þeirra alla, at þeir ætla at fara at þeim Óláfs-sonum, ok muni þeir verða at sæta afar-kostum; kveða sik þá ekki til skorta, at

hafa jafnan hlut af slíkum mönnum sem Halldórr var ok bræðr hans; er Þorleikr var handgenginn Óláfi konungi en Bolli kominn í mægð við Snorra, slíkr höfðingi sem hann var. Snorri kvað ærit komit fyrir víg Bolla er Helgi var 5 Harðbeinsson fyrir goldinn, ok kvað höllzti mikil vandræði manna þótt staðar næmi um síðir. Bolli mælti: 'Hvat er nú, Snorri, ertú nú eigi jafn-hvass í liðveizlu sem þú lézt fyrir skömmu? ok eigi mundi Þorleikr enn þessa ætlan þér sagða hafa, ef ek hefða ráðit. Ok þar er þú telr Helga hafa komit 10 í hefnd Bolla, en þat er mönnum þó kunnigt, at fé kom fyrir víg Helga, en faðir mín er óbættur.' En er Snorri sá at hann fekk þeim eigi talit hug-hvarf, þá bauzt hann til at leita um sættir heldr en manndráp tækiz með mönnum; ok því játta þeir bræðr. Síðan reið Snorri í Hjarðarholt með nök- 15 kura menn; Halldórr tók vel við hönum ok bauð hönum þar at vera; Snorri kvazt heim mundu ríða um kveldit; en lézt þó eiga við hann skylt mál. Síðan taka þeir tal; ok lýsir Snorri þá yfir eyrindum sínum, at hann kvazt þess varr orðinn, at þeir Bolli ok Þorleikr, bræðrnir, unðu eigi lengr 20 at hafa föður sinn bótalausn af þeim Óláfs-sonum; 'en nú vilda ek leita um sættir, ok vita ef endir yrði á ógiptu yðvarri frænda.' Halldórr tók þessu ekki fjarri. 'Kunnigt er mér þat,' segir hann, 'at þeir Þorgils Hölluson ok synir Bolla ætluðu at veita mér árás ok bræðrum mínum áðr þú snerir 25 hefndinni fyrir þeim, svá at þaðan af sýndiz þeim at drepa Helga Harðbeinsson; ok hefir þú þér deilt góðan hlut af þessum málum hvat sem þú hefir til lagt um þin fyrri skipti vár frænda.' Snorri kvað sér þá þikkja miklu skipta at gótt yrði hans eyrindi, ok hann kæmi því til leiðar, er hönum var 30 mestr hugr á, at tækiz góð sætt með þeim frændum, ok yrði þeir trygðir at sinni; 'þvíat mér er kunnigt skaplyndi þeirra manna er málum eigu at skipta við yðr, at þeir munu þat allt vel halda, er þeir verða á sáttir.' Halldórr svarar: 'Þessu vil

- ek játa fyrir mína hönd, ef þat er vili bræðra mínna at gjalda fé fyrir víg Bolla, slíkt sem þeir dæma er gera hljóta um málin. En undan vil ek skilja sektir allra manna, svá goðorð mitt ok staðfestu; slíkt hit sama vil ek ok til skilja þær staðfestur, sem bræðr mínir bua á, at þeir eigi þær at frjálsu fyrir þessa mála-lykt; taka ok sinn mann hvárir til gerðar.' Snorri kvazt hann þikkja bjóða vel ok sköruliga; kvað þá bræðr þenna kost taka mundu ef þeir vildi hans ráð at nokkuru hafa. Ok reið heim síðan, ok segir þeim bræðrum hvert
- 10 orðit var eyrendi hans; ok svá þat, at hann mundi við skiljaz þeirra mál með öllu, ef þeir vildi eigi játa þessum kostum. Bolli bað hann þá fyrir sjá, ok bað Snorra dæma mál fyrir hönd þeirra bræðra. Síðan sendir Snorri orð Halldóri; at þá var ráðin sættin, ok bað hann þá kjósa
- 15 mann til gerðar til mótz við sik. Halldórr kauss til Steinvór Þorláksson af Eyri. Sættar-fundr skyldi vera á Dröngum á Skógar-strönd þá er fjórar vikur vóru af sumri. Eptir þat reið Þorleikr heim til Helgasellz ok var þaðan af tíðinda-laust allt um vetrinn. En er leið at þeirri stundu sem á kveðit var
- 20 um fundinn, þá kom Snorri goði með þeim Óláfs-sonum ok vóru allz fimmtán saman. Jafn-margir kvómu þeir Steinvórr til mótzins. Tóku þeir Snorri ok Steinvórr tal ok urðu sáttir á þessi mál. Þá luku þeir upp fé-sekt; en eigi er á kveðit hversu mikit þeir gerðu. Frá því er sagt, at féit galzt vel, ok
- 25 sættir vóru með því móti haldnar. Á Þórsness-þingi vóru gjöldin af hendi greidd. Sverð gótt gaf Halldórr Bolla, en Steinvórr Ólafsson Þorleiki skjöld, ok var þat hinn bezt gripr. Var nú slitið þinginu, ok þóttu hvárir-tveggju hafa vaxit af þessum málum.
- 30 Eptir þat er þeir Bolli ok Þorleikr höfðu sæzt ok þeir Óláfs-synir, ok Þorleikr hafði verit einn vetr á Íslandi, þá lýsti Bolli því, at hann ætlaði útan. Snorri latti þess; 'Þikki mér mikit í hættu hversu þér tekz. Nú ef þik fýsir at ráða

fleiru en áðr ræðr þú, þá vil ek fá þér staðfestu ok gera þér
 bú, ok þar með fá þér í hendr manna-forráð, ok halda þér
 til virðingar í öllu; vænti ek at þat sé auðvelt, þvíat flestir
 menn leggja góðan hug til þín.' Bolli segir þá: 'Þetta hefi
 5 ek lengi haft í hug mér, at ganga heiman um sinn; þikki
 mér maðr við þat fávíss verða, ef hann kannar eigi víðara en
 hér Ísland.' En er Snorri sér þat, at Bolli hefir þetta stað-
 fest fyrir sér, ok eigi mundi tjá at letja hann, þá býðr Snorri
 hönun, at hafa fé svá mikit sem hann vill til ferðarinnar.
 10 Bolli kvazt eigi mundu drepa hendi við því, at hafa fé mikit;
 'Vil ek,' segir hann, 'engis mannz miskunar-maðr vera, hvárki
 hér né útan-landz.' Lítlú síðarr en þeir Snorri hafa þetta
 við talaz, þá riðr Bolli suðr til Borgarfjarðar í Hvítá; hann
 kaupir skip þat hálf at þeim mönnum er þar áttu forráð;
 15 áttu þeir bræðr nú báðir saman skipit. Ríðr nú Bolli vestr
 apr. Þau Bolli ok Þórdís áttu eina dóttur, sú hét Herðís;
 þeirri meyju bauð Guðrún til fósturs; hón var þá vetr-gömul
 er hón fór til Helgafellz. Þórdís var ok þar löngum, þvíat
 hón var til hennar all-vel. Nú fóru þeir bræðr báðir til skips
 20 í Hvítá. Bolli hafði all-mikit fé útan; bjuggu nú skipit. Ok
 er þeir vóru búnir þá létu þeir í haf; þeim byrjaði ekki skjótt
 ok höfðu úti-vist langa; tóku um haustið Noreg; kómu at
 Þrándheimi. Óláfr konungr var austr í land ok sat í Vískinni,
 ok þar hafði hann efnat til vetr-setu. Ok er þeir bræðr
 25 spurðu þat, at konungs var ekki ván norðr um haustið til
 Þrándheims, þá segir Þorleikr, at hönun var á því hugr at
 þeir leitaði austr með landi ok færi á fund Óláfs konungs.
 Bolli segir: 'Lítið er mér um at rekaz á haust-degi millum
 kaupstaða; þykki mér þat mikil nauð ok ófrelsi; vil ek sitja
 30 hér vetr-langt í Þrándheimi. Er mér þat sagt, líkast at
 konungr muni koma norðr í vár; en ef hann kemr eigi, þá
 man ek ekki letja at við farim á fund hans.' Bolli ræðr
 þessu; ryðja þeir nú skip sítt ok taka sér bæjar-setu. Brátt

fanz þat á, at Bolli mundi vera maðr fram-gjarn, ok vildi vera fyrir öðrum mönnum; hónum tókz þat ok svá, þvíat maðrinn var örlátr, fékk hann brátt mikla virðing í Noregi. Bolli hélt sveit um vetrinn í Þrándheimi. Þat var ok auð-kent, hvar sem hann gekk til skytninga, at menn hans vóru betr búnir at klæðum ok vápnum en annat bæjar-fólk; hann skaut ok einn fyrir alla sveitunga sína þá er þeir vóru í skytningum. Þar eptir var annat örlæti hans ok stórmenzka. Eru þeir nú um vetrinn í bænum bræðr. Þenna vetr hafði Óláfr konungr 10 setið austr í Sarpsborg, ok þau fóru orð norðr til Þrándheims at konungs var ekki austan ván. Snimma um várit bjuggu þeir bræðr skip sítt, ok ætluðu austr til Víkr; fara síðan austr með landi. Tókz þeim nú greitt ferðin, ok kómu austr til Borgar ok fóru þegar á fund Óláfs konungs. Fagnar 15 konungr vel Þorleiki hirðmanni sínum ok þeim mönnum er þar vóru í ferð með hónum, ok spyrr hverr sá veri 'hinn vörpuligi maðr ok hinn væni, er í göngu er með þér.' Þorleikr svarar: 'Herra,' segir hann, 'sá er bróðir mín, ok heitir Bolli.' 'At vísu er hann sköruligr maðr,' segir konungr. 20 Nú býðr konungurinn þeim með sér at vera; ok þann kost taka þeir með þökk. Eru nú með konunginum um várið. Er konungr til Þorleiks hvergi verr en fyrr er hann var með hónum, en þó mat hann Bolla miklu framarr, þvíat hónum virðiz hann afbragð annarra. Ok er á leið várit, þá 25 ræða þeir bræðr um ferðir sínar; spyrr Þorleikr hvárt Bolli vill fara út til Íslandz um sumarit, 'eða viltú vera hér lengr í Noregi.' Bolli svarar: 'Ek ætla mér hvárki þeirra er þú ræðir nú; er þat satt at segja, Þorleikr,' segir hann, 'at þat hafða ek í hug mér þá er ek fór af Íslandi utan, at eigi skyldi 30 til mín at spyrja í öðru húsi; vil ek, Þorleikr, at þú takir við skipinu því er við eigum báðir.' Þorleiki kvazt þat pykkja mikit, ef þeir skulu skilja, 'en þú, Bolli, mant þessu ráða sem öðru.' Þessa sömu ræðu báru þeir fyrir konung. Konungr

svaraði svá máli þeirra : ‘ Viltú, Bolli,’ segir hann, ‘ ekki þýðaz oss lengr ; þótti mér hinn veg bezt at þú dvelðiz með oss um hrið ; man ek veita þér þá nafnbót sem ek gaf Þorleiki bróður þínum.’ Þá svarar Bolli : ‘ All-fúss væra ek, herra, at bindaz yðr á hendi ; en fara vil ek nú fyrst at sinni þangat sem mik fýsir ; en þenna kost vil ek gjarna taka ef mér verðr auðit aptr at koma.’ ‘ Þú mant ráða um ferðir þínar, Bolli,’ segir konungrinn ; ‘ þvíat þér eruð um flest ein-sannir Íslendingar ; en þó man ek því orði á lúka, at mér þykkir þú, Bolli, hafa komit merkiligastr maðr af Íslandi á mínum dögum.’ Ok er Bolli hafði fengit orlof af konungi, þá býz hann til ferðar. Hann gekk á kugg einn er suðr ætlaði til Danmerkr ; hann hafði mikít fé með sér ; fóru ok nokkurir með hönúm af hans sveitungum. Skilðuz þeir Óláfr konungr með mikilli vináttu ; veitti konungr Bolla gjafir at skilnaði. Þorleikr var eptir með konungi. En Bolli ferr ferðar sinnar þar til er hann kemr suðr til Danmerkr ; hann er þar um vetrinn í Danmörku ok fékk þar mikinn sóma af hinum ríkustum mönnum ; hann hélt sik ok þar at engu úríkmanngligar en þá er hann var í Noregi. En er Bolli hafði verit einn vetr í Danmörku, þá byrjar hann ferð sína út í lönd. Hann léttir eigi ferð sinni fyrr en hann kemr út í Miklagarð ; hann hafði þar skamma hrið verið áðr hann kom sér í Væringja-setu ; höfu vér ekki heyrt frá sagnir at ne einn Norðmaðr hafi fyrri gengit á mála með Garðz-konungi en Bolli Bollason. Hann var í Miklagarði mjök marga vetr, ok þótti hinn röskvasti maðr í öllum mann-raunum, ok gekk ávalt næst enum fremstum. Þótti Væringjum all-mikils um Bolla vert meðan hann var í Miklagarði út.—Chs. 68–73.

Guðrun's Fourth Widowhood. The End.

Nú er þar til máls at taka sem er Þorkell Eyjólfsson, hann sitr nú í höfðingskap sínum. Gellir son þeirra Guðrúnar vóx

upp heima þar at Helgafelli ok var snimma drengiligr maðr ok vinsæll. Þat er sagt eitt sinni, at Þorkell sagði Guðrúnu draum sinn. 'Þat dreymði mik,' segir hann, 'at ek ætta skegg svá mikit, at mér þótti taka um allan Breiðafjörð.'
 5 Þorkell bað hana ráða drauminn. Guðrún segir: 'Hvat hyggur þú þýða þenna draum?' 'Auð-sætt þykki mér þat, at þar man standa ríki mítt um allan Breiðafjörð.' 'Má at svá sé,' segir Guðrún; 'en hitt munda ek ætla, at þar mundir þú drepa skegginu niðr í Breiðafjörð.' Þat sama sumar setr
 10 Þorkell fram skip sítt ok bjó þat til Noregs. Gellir son hans var þá tolf vetra. Þorkell ýtti ór Þórnesi; ok lýsti því, at hann ætlaði at sækja sér kirkju-við, sem fyrr var ritað. Þorkell siglir nú þegar á haf. Hann fékk hægja úti-vist ok eigi all-skamma, taka Noreg norðarla. Þá sat Óláfr konungr í
 15 Þrándheimi. Þorkell sótti þegar á konungs fund ok Gellir son hans ok fengu þar all-góðar viðtökur; svá var Þorkell mikils metinn af konungi þann vetr, at þat er al-sagt at Óláfr konungr gaf Þorkatli eigi minna fé en tíu tigu marka brendz silfrs. Gelli gaf hann ok skikkju at Jólum, ok var þat hinn
 20 mesti ágætis-gripr. Þann vetr lét konungr kirkju gera í bænum af viði, var þat stofnat all-mikit mustari ok vandað allt til, ok um várit var viðr sá fluttr til skips er konungr gaf Þorkeli, kom þar bæði viðr saman góðr ok mikill, þvíat Þorkell gekk því nær; þvíat hann var í starfi allt várit ok
 25 flutningum.

Þat var einn morgun snimma er konungr gekk út með fá menn, at hann sá mann á kirkjunni uppi þeirri er þá var í smíð í bænum. Hann undraðiz þetta mjök, þvíat morni var minnr fram komit en smíðar vóru vanir upp at standa.
 30 Konungr kendi þá ok brátt, at þar var Þorkell Eyjólfsson; hann sá ok hvat hann gerði; þvíat hann lagði mál við öll hin stærstu tré, bæði bita ok syllr ok uppstöðu-tré. Konungr sneri þangat til sem Þorkell var, ok mælti:

‘Hvat er nú, Þorkell, ætlar þú hér eptir at semja kirkju-við þann er þú flytr til Íslandz?’ Þorkell kvað þat satt vera. Þá mælti Óláfr konungr: ‘Högg þú af tvær alnar af hverju stórtre ok man þó sjá kirkja mest ger á Íslandi.’ Þorkell svarar þá: ‘Þat er vili mín, at þú takir við til þín, ef þú þykiz of gefit hafa, eða þér leikr aptr munuð at, en ek man ekki alnarkefli af hónum höggva; man ek hafa til atferð ok eljan at afla mér annars viðar.’ ‘Bæði er nú, Þorkell,’ segir konungr, ‘at þú ert mikils virðr, enda geriz þú all-stórr; þvát víst þykki
 10 mér þat ofsi hverjum bónda at keppaz við oss. En eigi er þat satt, at ek fyrir-muna þér viðarins ef þér verðr auðit at gera af kirkju, þvát hón verðr eigi svá mikil, at þar muni of þítt allt inni liggja. En nær er þat mínu hugboði at menn hafi lítla nytsemð viðar þessa; ok fari at firr, at þú getir gört
 15 ne eitt mann-virki af viðinum.’ Eptir þetta skilja þeir þessa ræðu. Snýr konungr í brott, ok fanz þat á, at hónum þótti eigi betr, er Þorkell hafði þat at engu er hann lagði til. Lét konungr þat þó ekki við veðri komaz. Skilðuz þeir Þorkell með hinum mestum kærleikum. Stígr nú Þorkell á skips-
 20 fjöl; er hann er buinn, lætr hann í haf. Hónum byrjaði vel, vóru skamma hríð úti. Þorkell kom skipi sínu í Hrúta-fjörð. Hann reið brátt frá skipi ok kom heim til Helgafellz; urðu menn nú fegnir; hafði Þorkell fengit mikinn sóma í þessari ferð. Hann lét skip sítt upp setja ok um bua. Hann
 25 fékk kirkju-viðinn til varðveizlu þar er vel var kominn; þvát eigi varð norðan fluttr um haustið; þvát hann átti starfsamt jafnan. Þorkell sitr nú heima um vetrinn í bui sínu. Hann hafði Jóla-drykkju at Helgafelli, ok var þar fjölmenni mikit, ok at öllu hafði hann mikla rausn þann vetr. Guðrún latti
 30 þess ekki; kvað til þess fé nýtt vera, at menn miklaði sik af; var hón mjök á fram-reitum um alla stór-menzku, hafði Þorkell ok mikit fé út haft í góðum gripum er hann miðlaði með vinum sínum um vetrinn.

Penna vetr eptir Jól býz Þorkell heiman ok ætlaði norður til Hrutafjarðar at flytja við sína norðan. Hann ríðr fyrst inn til Dala ok þaðan í Ljár-skóga til Þorsteins frænda síns; ok þar aflar hann sér manna ok hesta ferr síðan norður til 5 Hrutafjarðar; dvelz Þorkell nokkura hríð norður þar, ok hefir ætlan á um ferðina, sópaz enn at hrossin þar um fjörðinn; þvíat hann vildi eigi fleiri farar at gera ef svá mætti til takaz; varð þetta allt ekki skjótt. Var Þorkell í flutningum þessum fram á Langa-föstu. Kemr Þorkell nú norðan, ok dró við 10 meirr en á tuttugu hestum; hann leggr viðinn af á Ljá-eyri ok ætlaði at flytja á skipi þaðan út til Helgafellz. Þorsteinn átti ferju mikla er hann hafði í flutningum, ætlaði Þorkell skip þat at hafa. Þorkell var um Föstuna í Ljár-skógum þvíat ástúðigt var með þeim frændum. Þorsteinn ræddi þat við 15 Þorkel, at þá mundi vel hent at þeir færi í Hjarðarholt, 'Vil ek fala land at Halldóri Ólafssyni, þvíat hann hefir lítil lausa-fé síðan hann galt sonum Bolla í föður-bætr; en þat er land svá at ek vilda helzt eiga.' Þorkell bað hann ráða. Fara nú síðan ok kómu í Hjarðarholt ok vóru saman vel tuttugu 20 menn. Halldórr tók hit bezta við þeim ok töluðu mart. Ekki var þar mart manna heima, þvíat Halldórr hafði sent menn norður til Steingrímsfjarðar, þar hafði komit hvalr er hann átti í. Beini hinn sterki var þá heimamaðr hans; hann einn var þá á fótum þeirra manna er verit höfðu með Óláfi 25 föður hans. Halldórr mælti til Beina: 'Görla sé ek örindi þeirra frænda, þeir munu fala at mér land mítt, en ef svá er sem ek get til, þá munu þeir heimta mik á tal, ok get ek, at á sína hönd mér setiz hvárr þeirra; ok ef þeir bjóða mér nokkurn ómaka, þá vertú eigi seinni at ráða til Þorsteins, en 30 ek mun gegna Þorkeli; hefir þú oss frændum lengi trúr verit. Sent hefi ek eptir mönnum á næstu bæi, vilda ek at, þat hæfðiz mjök á at lið þat kæmi ok vér slitim talinu.' Ok er á leið daginn, þá ræddi Þorsteinn við Halldór, at þeir Þorkell

skyldi ganga allir saman á tal, 'eigu vér eyrindi við þik.' Halldórr kvað þat vel fallit. Þorsteinn ræddi til föru-nauta þeirra, at ekki þyrfti at ganga með þeim. Beini gekk eigi at síðr eptir Halldóri, þvíat hónum þótti þetta mjök eptir því
5 fara sem Halldórr gat til. Þeir gengu brott eigi all-skamt í túnit. Halldórr hafði yfir sér samða skikkju, ok á nisti löng sem þá var títt. Hann settiz nú niðr en á sína hönd hónum hvárr þeirra frænda; ok þeir settuz nær á skikkju hans en Beini stóð nærr yfir Þorsteini ok hafði öxi mikla í hendi. Þá
10 tók Þorsteinn til orða: 'Þat er eyrindi mítt hingat at ek vil kaupa land þítt; legg ek þetta nú því til umræðu er Þorkell frændi er nú við; þætti mér okkr þetta eigi illa hent; þvíat mér er sagt, at þú hafir ógnóglig lausa-fé, en land dýrt undir; mun ek gefa þér at móti þá staðfestu er sæmilig er ok þar í
15 milli slíkt sem vit verðum á sáttir.' Halldórr tók þetta ekki þvert í fyrstunni. Þeir inntuz til um kaupa-kosti. Ok er þeim þótti hann þessu ekki fjarri taka, þá feldi Þorkell sik mjök við ræðuna ok vildi saman færa með þeim kaupit. Halldórr dró þá málit fyrir þeim; en þeir sóttu fast eptir; ok
20 þar kom um síðir, at þess firr var, er þeir gengu nær. Þá tók Þorkell til orða ok mælti: 'Sér þú eigi, Þorsteinn frændi, hversu þetta ferr; hann hefir þetta mál dregit fyrir okkr í allan dag, en vér setið hér at hégóma hans ok ginningum; nú ef þér er hugr í land-kaupi, þá munu menn verða nær at
25 ganga.' Þorstein kvazt á því hugr at vita nú sinn hluta; bað nú Halldór ór skugga ganga, hvárt hann vildi unna hónum land-kaups. 'Ek ætla,' segir Halldórr, 'at ekki þurfi at fara myrkt um þetta, at þú munt kauplaust heim ríða í kveld.' Þá svarar Þorsteinn: 'Ek ætla nú ekki þurfa at fresta
30 því, at kveða þat upp, er fyrir er hugat, at þér eru tveir kostir ætlaðir, þvíat vér þikkjumz nú hafa hamra undir oss um fjölmenni; er sá kostr annarr, at þú ger þetta með vild, ok haf þar í mót vinfengi vart; en sá er kostr, er sýnu er verri,

at þú réttir nauðigr fram höndina ok handsalir mér Hjarðarholtz-lönd.' Ok þá er Þorsteinn mælti þetta, þá sprettr Halldórr upp svá hart at rifnaði nisting skikkjunnar, ok mælti síðan: 'Verða mun annat fyrri en ek mæla þat, er ek vil eigi.' 'Hvat mun þat?' segir Þorsteinn. 'Þat þá, at bolöx mun standa í höfði þér af hinum versta manni ok steypa svá ofsa þínum ok ójafnaði.' Þorkell kvað þetta illa mælt, 'ok væntu vær at eigi gangi eptir; ok ærnar kalla ek nú sakir til þótt Halldórr láti land sítt, ok hafi ekki fé fyrir.'

10 Halldórr svarar þá: 'Fyrr muntú halda um þönguls-höfuðit á Breiðafirði en ek handsala nauðigr Hjarðarholtz-land.' Halldórr gengr nú heim eptir þetta; þá drífa menn á bæinn, þeir er hann hafði eptir sent. Þorsteinn var hinn reiðasti, ok vildi þegar veita Halldóri atgöngu. Þorkell bað hann þat eigi

15 gera, kvað þat hina mestu óhæfu á slíkum tíðum, 'En þegar er þetta líðr af, munu vær ekki letja, at oss lendi saman.' Halldórr kvezt þat hyggja, at hann mundi aldri van-buinn við þeim vera þótt reyna þyrfti. Eptir þetta ríða þeir í brott, ok ræddu þeir frændr í milli sín um ferð þessa. Þorsteinn

20 kvað þat sannast þar um at ræða, at ferðin var hin dáligasta, 'Eðr hví varð þér svá bilt, Þorkell, at ráða til Halldórs, at gera hönun nokkura svívirðing?' 'Sáttu eigi Beini hinn sterka,' segir Þorkell, 'er hann stóð yfir þér með öxina reidda? ok var þat hin mesta ófæra; þvíat þegar mundi hann keyra

25 öxina í höfuð þér ef ek hefða mik til nokkurs líkligan gert.' Ríða nú heim í Ljár-skóga. Líðr nú Föstunni þar til er kemr hin Efsta vika.

Skírdag snemma um morguninn lýsti Þorkell því, at hann mundi buaz til ferðar. Þorsteinn latti þess mjök; 'þvíat

30 mér lízt veðr ótrúligt.' Þorkell kvað hit bezta mundu veðr duga, 'skaltú eigi letja mik nú, frændi, þvíat ek vil heim fyrir Páskir.' Þorkell setr nú fram ferjuna hvat sem Þorsteinn talaði um, ok hlóðu skipit. Þorsteinn bar af útan jafn-skjótt

sem þeir Þorkell báru á. Þá mælti Þorkell: 'Hættú nú, Þorsteinn frændi, ok hept eigi ferð vára; eigi fær þú nú þessu ráðit at sinni.' Þorsteinn svarar: 'Sá okkar mun nú ráða, er verr mun gegna; ok uggi ek, at til mikils dragi um
 5 ferð þessa.' Þorkell bað þá heila hittaz. Gengr nú Þorsteinn heim óglaðr mjök, ok gekk til stofu ok bað leggja undir höfuð sér; ok svá var gert. Grið-konan sá, at tárin hrundu ór augum hönun á hægindit. Ok lítlu síðarr en hann hafði niðr lagiz, þá kom vindz-gnýr mikill á stofuna. Þá mælti
 10 Þorsteinn: 'Þar megu vær nú heyra gnýja bana Þorkels frænda.'

Nú er at segja frá ferð Þorkels, hann sigldi um daginn út eptir Breiðafirði, þeir vóru á skipi menn tiu eðr tolf. Veðrit tók at hvesa mjök er á leið daginn ok gerði hinn mesta
 15 storm áðr en létti. Þeir sóttu knálíga ferðina, þvíat menn vóru liðgóðir innan-borðz. Þorkell hafði með sér sverðit Sköfnung ok var í stokki. Þeir Þorkell sigla nú þar til er þeir kvómu at Bjarneyjum á Breiðafirði. Menn sá ferðina af hvárri-tveggju Ströndinni. Ok er þeir vóru þar komnir
 20 þá laust hviðu í seglit, ok hvelfði skipinu. Ok druknaði Þorkell ok allir þeir menn, er með hönun vóru. Viðuna rak víða um eyjarnar; horn-stafina rak í ey þá er síðan er köllut Stafey. Sköfnungr hafði festr verit í ferjunni við innviðu; hann hittiz við Sköfnungs-sker.—Þat sama kveld ok
 25 þeir Þorkell höfðu druknat um daginn, varð sá atburðr at Helgafelli, at Guðrún gekk til kirkju. Ok er hön kom í kirkjugarðz-hlið, þá sá hön draug standa fyrir sér; hann laut yfir hana ok mælti! 'Mikil tíðindi, Guðrún,' segir hann. Hön svarar: 'Þegi þú yfir þeim, hinn armí!' segir hön.
 30 Þá gekk Guðrún til kirkju sem hön hafði áðr ætlat. Ok er hön kom at kirkjunni, þá þóttiz hön sjá at þeir Þorkell vóru heim komnir ok stóðu allir úti fyrir kirkjunni; ok sá, at sjór rann ór klæðum þeirra. Hön mælti ekki við þá, ok

gekk inn í kirkju, ok dvaldiz þar slíka hríð sem henni sýndiz; gengr nú inn ok til stofu, þvíat hón ætlaði at Þorkell mundi hafa þangat gengit; en er hón kom í stofuna, þá var þar ekki manna. Þá brá Guðrúnu í brún mjök um
 5 atburð þenna allan jafn-saman. Frjádag inn Langa sendi Guðrún menn suma inn á Strönd, en suma um eyjar, at forvitnaz um ferð þeirra Þorkels; var þá víða kominn rekinn um eyjarnar ok svá til hvárrar-tveggju strandar. Þváttdaginn fyrir Páskir spurðuz tíðindin, ok þóttu mikil vera,
 10 þvíat Þorkell hafði verit hinn mesti merkis-maðr. Þorkell hafði átta vetr hins fimta tigar þá er hann druknaði, en þat var fjórum vetrum fyrr en Óláfr hinn Helgi féll. Guðrúnu þótti mikit lát Þorkels, en bar þó af sér hit sköruligasta. Fátt eitt náðiz af kirkju-viðinum. Gellir son Þorkels var þá
 15 þrettán vetra er faðir hans lézt, hann tók þá til bús-umsýslu með móður sinni, ok hann tók við manna-forráði því er Þorkell hafði haft. Var þat brátt auðsét á hónum, at hann mundi vel fallinn til fyrir-mannz. Guðrún gerðiz trúkona mikil; hón nam fyrst kvenna saltara á Íslandi; hón var löngum um
 20 nætr at kirkju á bænum sínum. Herdís Bolladóttir fór jafnan út með henni um nætrnar. Guðrún unni Herdísi mikit.

Þat er sagt eina nótt, at meyna dreymdi Herdísi, at kona kom at henni; sú var í vefjar-skikkju ok faldin höfuð-dúki; ekki sýndiz henni konan sviplig. Hón tók til orða: 'Segðu
 25 þat ömmu þinni, at mér hugnar illa við hana; þvíat hón þröltir á mér nætr allar ok fellir á mik ofan dropa svá heita, at ek brenn öll af. En því segi ek þér til þessa, at mér líkar til þín betr; en þó svífr enn nokkuru kynligu yfir þik, en þó munda ek við sæma, ef mér þætti eigi meira ábóta vant þar er
 30 Guðrún er.' Eptir þetta vaknaði hón mærin, ok sagði Guðrúnu drauminn. Guðrún kvazt þikkja góðr fyrir-burðrinn. Um morguninn lét Guðrún taka upp fjalir í kirkju-golfi þar er hón var optast vön at falla á kné-beð. Hón lætr þar

grafa, ok funduz þar undir bein ; þau vóru blá ok illilig. Þar fanz ok kinga ok seið-stafr mikill. Þóttuz menn þá skilja, at þar mundi verit hafa völu-leiði nokkut ; vóru þá beinin langt í brott færð þar er sízt var manna vegr.

- 5 Þá er fjórir vetr vóru liðnir frá druknan Þorkels Eyjólfssonar, þá kom skip í Eyjafjörð, þat átti Bolli Bollason ; flestir vóru menn Norrænir á skipinu. Bolli hafði all-mikit fé út ok marga dýr-gripi, er höfðingjar höfðu gefit honum. Bolli var þá svá mikill skartz-maðr, er hann kom út ór þessi ferð,
- 10 at hann vildi engi klæði önnur bera en skarlatz-klæði eða pellz-klæði, ok öll vóru vápn hans gull-buin ; hann var kallaðr Bolli hinn Prúði. Hann lýsti yfir því fyrir skipverjum sínum, at hann ætlaði vestr til héraða síinna. Hann fékk skip sítt til varðveizlu ok annan fjar-hlut félögum sínum. Bolli ríðr
- 15 nú frá skipi ok þeir tolf saman ; þeir vóru allir í skarlatz-klæðum fylgdar-menn Bolla, ok riðu í gylдум söðlum ; allir vóru þessir hinir listuligustu menn, en þó bar höfðinginn af. Bolli var í pellz-klæðum er Garðz-konungr gaf honum ; hann hafði yzta skarlatz-kápu rauða ; hann var gyrðr Fótþít, ok
- 20 vóru nú at hjölt gull-buin ok meðal-kaslinn gulli vafðr ; hann hafði gylðan hjálm á höfði, hann hafði rauðan skjöld á hlið, ok dreginn á riddari af gulli, er hann hafði haft utan ór Miklagarði ; hann hafði ok í höndum gladil sem títt er í útlöndum. Ok hvar sem þeir tóku gistingar þá gáðu konur
- 25 einskis annars en horfa á skart þeirra ok dramb. Ok með slíkri kurteisi ríðr Bolli vestr í sveitir allt þar til er hann kemr til Helgafellz. Guðrún verðr honum all-fegin ; dvalðiz Bolli eigi þar lengi áðr hann ríðr inn í Sælingsdals-tungu at hitta Snorra mág sinn ok Þórdísi konu sína ; varð þar ok hinn
- 30 mesti fagna-fundr. Snorri bauð Bolla til sín ok svá mörgum mönnum með honum sem hann vildi. Bolli þektiz þat ; er hann með Snorra þann vetr ok þeir menn er norðan höfðu farit með honum. Bolli varð svá frægr at maðr af þessi ferð,

at þetta spurðiz um allt land. Snorri lagði nú ok eigi minni stund á við Bolla en fyrrum þá er hann var með hönunum.

En er Bolli hafði einn vetr verit á Íslandi þá tók' sótt Snorri goði; sóttin fór í fyrstu ekki ótt. Snorri lá mjök
 5 lengi. En er hann fann at sóttin óx, þá heimti hann til sín frændr sína ok aðra nauðleyta-menn; hann mælti til Bolla mágs síns: 'Þat er vili mín,' sagði hann, 'at þú takir hér við bui ok manna-forráði eptir mín dag, þvíat ek ann þér eigi verr virðingar en sonum mínum. Er nú eigi sá son mín hér
 10 á landi, er ek ætla at mestr maðr verði þeirra, en þat er Halldórr.' Eptir þetta andaz Snorri goði; hann hafði þá átta vetr hins sjaunda tigar. Þat var einum vetri eptir fall Óláfs konungs hins Helga. Svá sagði Ari hinn Fróði. Snorri var grafinn í Tungu. Bolli ok Þórdís tóku þar við bui sem
 15 Snorri hafði fyrir mælt; létu synir Snorra sér þat vel líka, var Bolli fjölmennr jafnan ok hinn vin-sælsti. Herdís, dóttir Bolla, vóx upp at Helgafelli, ok var allra kvenna vænst; hennar bað Ormr son Hermundar, Illuga sonar hins Svarta; var Herdís gipt Ormi; fór hön til bús með hönunum í Kal-
 20 mans-tungu. Þeirra son var Koðran, er átti Guðrúnu Sig-mundar dóttur. Son Koðrans hét Hermundr; hann átti Álfeiði, dóttur Runólfs, Ketils sonar biskups; synir þeirra voru Ketill, er ábóti var at Helgafelli, ok Hreinn, Koðran ok Styrmir. Dóttir Orms ok Herdísar Bolla dóttur hét
 25 Þórvör, hana átti Skeggi Brandzson; þaðan er komit Skóg-verja-kyn. Óspakr hét sonr Bolla ok Þórdísar. Dóttir Óspaks Bollasonar hét Guðrún, hana átti Þórarinn Brandz-son; þeirra son var Brandr, er setti staðinn at Húsafelli; hans son var Sighvatr prestur, er þar bjó lengi síðan. Gellir
 30 Þorkelsson kvángaz nú; hann fékk Valgerðar, dóttur Þorgils, Ara sonar af Reykjanesi; hann varð höfðingi mikill. Gellir fór útan ok var með Magnúsi hinum Góða, ok þá af hönunum tolf aura gullz ok mikit fé annat. Synir Gellis voru þeir

Þorkell ok Þorgils. Son Þorgils var Ari hinn Fróði; son Ara hét Þorgils; hans son var Ari hinn Sterki.

Guðrún Ósvífrs dóttir tók nú mjök at eldaz ok lifði við slíka harma sem nú var frá sagt um hríð. Hón var nunna á Íslandi ok einsetu-kona á lesti. Er þat ok almæli, at Guðrún hafi verit göfgust jafn-borinna kvenna hér á landi. Þat er sagt eitt sinni, at Bolli kom til Helgafellz. Guðrúnu þótti ávalt gótt, er Bolli kom at finna hana; sat hann hjá henni löngum; varð þeim opt mart hjalat. Þá mælti Bolli: 10 'Muntú segja mér þat, móðir, er mér er forvitni á at vita, hverjum hefir þú manni mest unnt?' Guðrún svarar: 'Þorkell var maðr ríkastr ok höfðingi mestr; en engi maðr var gerfíligri en Bolli ok al-betr um sik; Þórðr Ingunnar son var þeirra maðr vitrastr ok laga-maðr mestr; Þorvaldz get ek at 15 engu.' Þá svarar Bolli: 'Skil ek þetta gerla hvat þú segir frá því, hversu hverjum þeirra hefir varit verit bænda þinna; en hitt þikkir mér enn ekki verða sagt hverjum þú unnir mest; þarftú ekki nú at leyna því lengr.' 'Fast skorar þú þetta, son mín, segir Guðrún; 'en ef ek skal þat nokkurum 20 segja þá mun ek þik til þess velja.' Bolli bað hana svá gera. Þá mælti Guðrún: 'Þeim var ek verst er ek unna mest.' 'Þat hygg ek,' segir Bolli, 'at nú sé sagt all-einarðliga; kvað hana nú vel gert hafa, er hón sagði hönnum þat er hann spurði. Hætta nú þessu tali. Ferr þá Bolli heim. Guðrún varð 25 gömul kona, ok er þat sögn manna at hón yrði sjónlaus. Guðrún andaðiz at Helgafelli, ok þar hvílir hón.

Gellir Þorkelsson bjó at Helgafelli til elli, ok er mart merkiligt frá hönnum sagt, kemr hann ok við margar sögur. Hann lét gera kirkju at Helgafelli, mikla ok virðuliga, sem 30 Arnórr Jarla-skáld váttaf í erfi-drápu þeirri, er hann orti um Gelli, ok kveðr þar skýrt á um þetta. En er Gellir tók at eldaz þá býr hann ferð sína af landi, hann kemr til Noregs, dvelz hann þar lítila hríð, ferr þegar af landi í brott ok gengr

suðr til Róms, ok sækir heim hinn helga Petrum postula; dvelz hann í ferð þessi mjök lengi; ferr síðan sunnan aptr þar til er hann kemr í Danmörk. Ok er Gellir er þar kominn, þá tekr hann sótt, ok lá mjök lengi, ok fékk alla 5 þjónustu. Eptir þat andaðiz hann, ok þótti verða hit merki-
ligasta um hans andlát. Hann hvílir í Roiskeldu. Gellir hafði haft Sköfnung með sér ok náðiz hann aldri síðan, þvíat hann var tekinn ór haugi Hrólfs Kraka. En er andlát Gellis spurðiz til Íslandz, þá tók Þorkell son hans við föður-
10 leifð sínni at Helgafelli, en Þorgils son Gellis druknaði ungr á Borgarfirði með alla skips-höfn sína. Þorkell Gellisson var hit mesta nyt-menni, ok manna fróðastr. Ok lýkr þar nú sögunni.—Chs. 74–78.

2. EGILS SAGA.

The Loss of his Sons; his Grief and Song.

Óláfr hét maðr, son Höskullz Dala-Kollz sonar ok son 15 Melkorku, dóttur Myrkjartans Íra-konungs. Óláfr bjó í Hjarðar-holti í Laxárdal, vestr í Breiðafjarðar-dölum. Óláfr var stór-auðigr at fé. Hann var þeirra manna fríðaztr sýnum, er þá vóru á Íslandi; hann var skörungr mikill. Óláfr bað Þorgerðar, dóttur Egils. Þorgerðr var væn kona ok kvenna
20 mest, vitr, ok heldr skap-stór, en hvers-dagliga kyrr-lát. Egill kunni öll deili á Óláfi, ok vissi at þat gjaf-orð var göfugt, ok fyrir því var Þorgerðr gipt Óláfi. Fór hón til búss með hönum í Hjarðarholt. Þeirra börn vóru þau Kjartan, Þorbergr, Halldórr, Steinpórr, Þuríðr, Þorbjörg,
25 Bergþóra. . . . Böðvarr, son Egils, var þá frum-vaxta. Hann var hinn efniligsti maðr, fríðr sýnum, mikill ok sterkr, svá sem verit hafði Egill eða Þórólfr á hans aldri. Egill unni hönum mikit; var Böðvarr ok elskr at hönum.

Þat var eitt sumar, at skip var í Hvítá, ok var þar mikil
30 kaup-stefna. Hafði Egill þar keypt við margan, ok lét

flytja heim á skipi. Fóru húskarlar, ok höfðu skip átt-ært, er Egill átti. Þat var þá eitt sinn, at Böðvarr beiddiz at fara með þeim, ok þeir veittu hónum þat. Fór hann þá inn á Völlu með húskörlum. Þeir voru sex saman á átt-æru skipi. 5 Ok er þeir skyldu út fara, var flæðrin síð dags; ok er þeir urðu hennar at bíða, þá fóru þeir um kveldit síð. Þá hljóp á útsynningr, stein-óði, en þar gekk í móti útfallz-straumr. Görði þá stórt á firðinum, sem þar kann opt verða. Lauk þar svá, at skipit kafði undir þeim, ok týnduz þeir allir; en 10 eptir um daginn skaut upp líkunum. Kom lík Böðvars inn í Einarsnes, en sum kómu fyrir sunnan fjörðinn, ok rak þangat skipit; fanz þat inn við Reykjar-hamar. Þann dag spurði Egill þessi tíðendi, ok þegar reið hann at leita líkanna. Hann fann rétt lík Böðvars; tók hann þat upp ok setti í kné 15 sér, ok reið með út í Digra-nes til haugs Skalla-gríms. Hann lét þá opna hauginn, ok lagði Böðvar þar niðr hjá Skalla-grími. Var síðan aptr lokinn haugrinn, ok var eigi fyrr lokit en um dagsetrs-skeið. Eptir þat reið Egill heim til Borgar. Ok er hann kom heim, þá gekk hann þegar til lok-rekkju 20 þeirrar, er hann var vanr at sofa í. Hann lagðiz niðr ok skaut fyrir loku. Engi þorði at krefja hann máls. En svá er sagt, þá er þeir settu Böðvar niðr, at Egill var buinn: hosan var strengð fast at beini; hann hafði fustans-kyrtil rauðan, þröngvan, upp-líttinn, ok laz at síðu. En þat er sögn 25 manna, at hann þrútnaði svá, at kyrtillinn rifnaði af hónum ok svá hosurnar. En eptir um daginn lét Egill ekki upp lok-rekkjuna. Hann hafði þá ok engan mat né drykk. Lá hann þar þann dag ok nóttina eptir. Engi maðr þorði at mæla við hann. Enn hinn þriðja morgin, þegar er lýsti, þá 30 lét Ásgerðr skjóta hesti undir mann—reið sá sem ákafligast vestr í Hjarðarholt—ok lét segja Þorgerði þessi tíðendi öll saman; var þat um nón-skeið, er hann kom þar. Hann sagði ok þat með, at Ásgerðr hafði sent henni orð, at koma

- sem fyrst suðr til Þorðar. Þorgerðr lét þegar söðla sér hest, ok fylgðu henni tveir menn. Riðu þau um kveldit ok nóttina, til þess er þau kómu til Þorðar. Gekk Þorgerðr þegar inn í elda-hús. Ásgerðr heilsaði henni ok spurði, hvárt þau hefði nátt-verð etið. Þorgerðr segir hátt: 'Engvan hefi ek nátt-verð haft ok engan mun ek, fyrr en at Freyju. Kann ek mér eigi betri ráð en faðir mín. Vil ek ekki lifa eptir föður mín ok bróður.' Hón gekk at lok-hvslunni ok kallaði: 'Faðir, lúk upp hurðunni. Vil ek at vit farim eina leið bæði.'
- 10 Egill spretti frá lokunni. Gekk Þorgerðr upp í hvslu-golfit ok lét loku fyrir hurðina; lagðiz hón niðr í aðra rekkju, er þar var. Þá mælti Egill: 'Vel görðir þú, dóttir, er þú vill fylgja feðr þínum. Mikla ást hefir þú sýnt við mik. Hver ván er, at ek muna lifa vilja við harm þenna?' Síðan þögðu
- 15 þau um hríð. Þá mælti Egill: 'Hvat er nú, dóttir, tyggr þú nökkut?' 'Tygg ek söl,' segir hón, 'þvíat ek ætla, at mér man þat verra en áðr; ætla ek ella, at ek muna of lengi lifa.' 'Er þat fílt manni?' segir Egill. 'All-fílt,' segir hón; 'viltú eta?' 'Hvat man varða?' segir hann. En stundu síðarr
- 20 kallaði hón, ok bað gefa sér drekka. Síðan var henni gefit vatn at drekka. Þá mælti Egill: 'Slíkt görir at, er sölin etr, þyrstir æ þess at meirr.' 'Viltú drekka, faðir?' segir hón. Hann tók við, ok svalg stórum, ok var þat í dýrs-horni. Þá mælti Þorgerðr: 'Nú eru vit vélt, þetta er mjolk.' Þá beit
- 25 Egill skarð ór horninu, allt þat er tennr tóku, ok kastaði horninu síðan. Þá mælti Þorgerðr: 'Hvat skulu vit nú til ráðs taka? Lokit er nú þessi ætlan. Nú vilda ek, faðir, at vit lengðim líf okkart, svá at þú mættir yrkja erfi-kvæði eptir Böðvar, en ek mun rísta á kefli; en síðan deyju vit, ef okkr
- 30 sýniz. Seint ætla ek Þorstein son þínn yrkja kvæðit eptir Böðvar; en þat hlýðir eigi at hann sé eigi erfðr; þvíat eigi ætla ek okkr sitja at drykkjunni þeirri, er hann er erfðr.' Egill segir, at þat var þá óvænt, at hann mundi þá yrkja mega,

þótt hann leitaði við—‘en freista má ek þess,’ segir hann. Egill hafði þá átt son, er Gunnarr hét, ok hafði sá ok andaz lítlu áðr. Ok er þetta upphaf kvæðisins :—

5 Mjok erum tregt tungu at hroera
ór lopt-ætt ljód-pundara.
Era nú vænligt um Viðris þýfi
né hóg-droegt ór hugar-fylgsni.

Egill tók at hressaz, svá sem fram leið at yrkja kvæðit. Ok er lokit var kvæðinu, þá færði hann þat Ásgerði ok
10 Þorgerði ok hjónum sínum. Reis hann þá upp ór rekkju ok settiz í öndvegi. Kvæði þetta kallaði hann Sona-torrek. Síðan lét Egill erfa sonu sína eptir fornri sið-venju. En er Þorgerðr fór heim þá leiddi Egill hana út með gjöfum.
—Ch. 8o.

3. NIALA.

How Gunnar's Horse stumbles, and he turns back.

15 Þá mælti Niall: ‘Nú man eigi mega sitjanda hlut í eiga, göngum nú þar til sem buarnir sitja.’ Þeir gengu þangat til ok kvöddu fjóra bua or kviðinum, en kvöddu hina fimm bjarg-kviðar, er eptir vóru, um málit Gunnars, hvárt þeir nafnar hefði farit með þann hug til fundar at vinna á Gunnari, ef
20 þeir mætti. En allir báru þat skjótt, at þat hefði verit. Kallaði Niall þetta lög-vörn fyrir málit, ok kvaz mundu fram bera vörnina nema þeir legði til sætta. Vóru í þessu þá margir höfðingjar at biðja sættanna; ok fekz þat af, at tolf menn skyldu gera um málit. Gengu hvárir-tveggju þá ok
25 hand-söluðu þessa sætt. Eptir þat var gert um málit, ok kveðit á fé-gjald, ok skyldi allt greitt þegar þar á þingi. En Gunnarr skyldi fara útan ok Kolskeggr ok vera í brotu þrjá vetr; en ef Gunnarr færi eigi, ok mætti hann komaz, þá skyldi hann dræpr fyrir frændum ens vegna. Gunnarr
30 lét ekki á sik finna at hónum þætti eigi góð sættin. Gunnarr spurði Nial at fé því er hann hafði fengit til varð-veizlu.

Niall hafði ávaxtað féit ok greiddi þá fram allt féit ok stóðz þat á endum ok þat er Gunnarr átti at gjalda fyrir sik. Ríða þeir nú heim. Þeir Niall ok Gunnarr riðu báðir samt af þingi. Þá mælti Niall til Gunnars: ‘Görðu svá vel, félagi, 5 at þú hallt sætt þessa; ok mun, hvat vit höfum við mælt; ok svá sem þér varð hin fyrri ferð mikil til sæmðar, þá man þér verða þessi miklu meirr til sæmðar. Muntú koma út með mikilli mann-virðingu, ok verða maðr gamall; ok man engi maðr hér þá á sporði þér standa. En ef þú ferr eigi 10 útan, ok rýfr sætt þína, þá mantú drepinn vera her á landi, ok er þat ílt at vita þeim er vinir þínir eru.’ Gunnarr kvazt ekki ætla at rjúfa sættir. Gunnarr riðr heim ok segir sættina. Rannveig kvað vel at hann færi útan, ok ætti þeir við annan at deila fyrst.

15 Þrinnn Sigfús son sagði þat konu sinni, at hann ætlaði at fara útan þat sumar. Hón sagði at þat væri vel. Tók hann sér þá fari með Högna hinum Hvíta. Gunnarr tók sér fari með Arnfinni hinum Víkverska ok Kolskeggr. Þeir Grímr ok Helgi Níals-synir báðu föður sinn leyfa at þeir færi útan. 20 Niall mælti: ‘Erfið mun ykkir verða útan-ferðin, svá at tví-sýnt man verða, hvárt þit fáit haldit lífinu, en þó munut þit fá sæmð í sumu ok mann-virðing; en eigi örvænt, at af leiði vandræði, er þit komit út.’ Þeir báðu jafnan at fara; ok varð þat, at hann bað þá fara, ef þeir vildi. Réðu þeir 25 sér þá fari með Bárði Svarta ok Óláfi Ketils-syni ór Eldu; ok er nú mikil umræða á, at mjök leysiz á braut hinir betri menn ór sveitinni. Þeir voru menn frum-vaxta synir Gunnars, Högni ok Grani. Þeir voru menn óskaplíkir; hafði Grani mikit af skaplyndi móður sinnar, en Högni var vel at sér. 30 Gunnarr lætr flytja vöru þeirra bræðra til skips. Ok þá er öll föng Gunnars voru komin ok skip var mjök buit, þá rför Gunnarr til Bergþórs-hváls ok [á] aðra bæi at finna menn, ok þakkaði liðveizlu öllum þeim er hönnum höfðu lið veitt.

Annan dag eptir býr hann ferð sína til skips, ok sagði þá öllu liði, at hann mundi ríða í brot alfari; ok þótti mönnum þat mikit, en væntu þó tilkvámu hans síðarr. Gunnarr hverfr til allra manna. Er hann var buinn gengu menn út með
 5 hónum allir. Hann stingr niðr atgeirinum ok stiklar í söðulinn, ok ríða þeir Kolskeggr í brot. Þeir ríða fram at Markarfljóti. Þá drap hestr Gunnars fæti, ok stökk hann af baki. Hónum varð litið upp til Hlíðarinnar ok bæjarins at Hlíðar-enda, ok mælti: 'Fögr er Hlíðin, svá at mér hefir hón aldri
 10 jafn-fögr sýnz, bleikir akrar, en slegin tún! ok mun ek ríða heim aptr ok fara hvergi.' 'Görðu eigi þann óvina fagnað,' segir Kolskeggr, 'at þú rjúfir sætt þína, þvíat þér mundi engi maðr þat ætla; ok muntú þat ætla mega, at svá man allt fara sem Niall hefir sagt.' 'Hvergi man ek fara, ok svá
 15 vilda ek at þú görðir,' segir Gunnarr. 'Eigi skal þat,' segir Kolskeggr, 'hvárki skal ek á þessu níðaz ok á öngu öðru, því er mér er til truat, ok man sjá einn hlutr svá vera, at skilja man með okkr; en seg þat frændum mínum ok móður mínni, at ek ætla ekki at sjá Ísland; þvíat ek mun spyrja
 20 þik látinn, frændi, ok heldr mik þá ekki til útferðar.' Skilr þá með þeim. Ríðr Gunnarr heim til Hlíðar-enda, en Kolskeggr ríðr til skips ok ferr útan. Hallgerðr verðr fegin Gunnari, er hann kom heim, en móðir hans lagði fátt til. Gunnarr sitr nú heima þetta haust ok vetrinn, ok hafði ekki
 25 mart manna með sér. Líðr nú vetr ór garði. Óláfr Pai bauð Gunnari með sér at vera ok Hallgerði, en fá bú í hendr móður sinni ok Högna syni sínum. Gunnari þótti fýsiligt fyrst, ok játaði því; en þá er at kom, þá vildi hann eigi. En á þingi um sumarit lýsa þeir Gizurr sekt hans at Lög-bergi.
 30 En áðr þing-lausnir vóru, stefndi Gizurr öllum óvinum Gunnars í Almannagjá.—Chs. 75, 76.

4. EYRBYGGJA SAGA.

The Holy Hill.

Þórólfr kallaði Þórs-nes milli Vigra-fjarðar ok Hofs-vágs. Í því nesi stendr eitt fjall: á því fjalli hafði Þórólfr svá mikinn átrúnað, at þangat skyldi engi maðr ópveginn líta, ok engu skyldi tor-tíma í fjallinu, hvárki fé né mönnum, 5 nema sjalft gengi í brott. Þat fjall kallaði hann Helga-fell, ok trúði, at hann mundi þangat deyja í fjallit, ok allir á nesinu hans frændr. Á tanganum nessins, sem Þórr hafði á land komit, lét hann hafa dóma alla, ok setti þar héraðs-þing. Þar var ok svá mikill helgi-staðr, at hann vildi með 10 engu móti láta saurga völlinn, hvárki í heiptar-blóði; ok eigi skyldi þar alf-rek ganga, ok var haft til þess sker eitt, er Drit-sker var kallat.—Ch. 4.

... En þat sumar er Þorsteinn var half-þrítögr at aldri, fæddi Þóra svein-barn, ok var Grímr nefndr, er vatni var ausinn; 15 þann svein gaf Þorsteinn Þór, ok kvað vera skyldu hof-goða, ok kallar hann Þorgrím. Þat sama haust fór Þorsteinn út í Höskullz-ey til fangs. Þat var eitt kveld um haustið, at sauða-maðr Þorsteins fór at fé fyrir norðan Helgafell; hann sá, at fjallit laukz upp norðan. Hann sá inn í fjallit elda 20 stóra, ok heyrði þangat mikinn glaum ok horna-skvol. Ok er hann hlýddi, ef hann næmi nökkur orða-skil, ok heyrði hann, at þar var heilsat Þorsteini Þorska-bít ok föru-nautum hans, ok mælt, at hann skyldi sitja í öndugi gegnt feðr sínum. Þenna fyrir-burð sagði sauða-maðr Þóru, konu Þor- 25 steins, um kveldit. Hón lét sér fátt um finnaz, ok kallar vera mega, at þetta væri fyrir-boðan stærri tíðenda. Um morguninn eptir kómu menn útan ór Höskullz-ey, ok sögðu þau tíðendi, at Þorsteinn Þorska-bítr hafði druknat í fiski-róðri, ok þótti mönnum þat mikill skaði.—Ch. 11.

III. THE MINOR ISLENDINGA SOGUR.

I. LIOSVETNINGA.

Sorli's Courtship and Gudmund's Love of Praise.

ÞAT er sagt, at Guðmundr inn Ríki var mjök fyrir öðrum mönnum um rausn sína. Hann hafði hundrað hjóna ok hundrað kua. Þat var ok siðr hans, at láta löngum vera með sér göfugra manna sonu; ok setti þá svá ágætliga at þeir
5 skyldu öngan hlut eiga at iðja; en vera ávallt í samsæti með hönum. En þat var þó sá siðr þeirra, er þeir vóru heima, at þeir unnu, þóat þeir væri af göfgum ættum. Þá bjó Einarr at Þverá.

•
Þat var eitt sumar sagt, at af þingi riði með Guðmundi
10 Sörli, sonr Brodd-Helga, inn siðmannligasti maðr; ok var með hönum í góðu yfirlæti. Þá var heima þar með Guðmundi Þórdís dóttir hans, er þá þótti vera inn beztu kostur; ok þat var mál manna at tal þeirra Sörla færi saman opt; kom þat fyrir Guðmund, ok kvazt hann ætla at eigi þyrfti orð á
15 því at göra; en þá er hann fann, at eigi varð við séð, lagði hann þó aldri eitt orð í við Sörla, en lét fylgja ofan til Þverár Þórdísi til Einars. Þat varð enn svá, at þangat bar kvámur Sörla. Ok einn dag, er Þórdís gekk út til lérepta sínna, var sól-skin ok sunnan-vindr ok veðr gótt. Þá getr hón at líta,
20 at maðr reið í garðinn mikill. Hón mælti, er hón kendi manninn: 'Nú er mikit um sól-skin ok sunnan-vind; ok ríðr Sörli í garð.' Þetta bar saman. Ok líða nú fram stundir; ok fór svá fram til þings um sumarit; ok ætlaði Sörli aptr til frænda sínna. Ok á þinginu gekk hann einn dag til Einars

Þveræings ok heimti hann á tal við sik, ok segir svá : ‘Ek vilda hafa liðsinni þítt til at vekja bónorð við Guðmund, bróður þínn, til Þórdísar dóttur hans.’ ‘Ek skal þat göra,’ segir Einarr, ‘en opt virðir Guðmundr annarra manna orð
 5 eigi minna en mín.’ Síðan gekk hann til búðar Guðmundar, ok hittuz þeir bræðr ok settuz á tal. Þá mælti Einarr : ‘Hversu virðiz þér Sörli?’ Guðmundr mælti : ‘Vel, þvfat slíkir menn eru vel mannaðir fyrir hver-vetna sakir.’ Einarr mælti : ‘Hversu er þá? Eigi skortir hann ættina góða, ok
 10 mann-virðing, ok auð fjár.’ ‘Satt er þat,’ segir Guðmundr. Einarr mælti : ‘Koma mun ek orðum þeim er Sörli lagði fyrir mik, sem er, at biðja Þórdísar dóttur þínnar.’ Hann svarar : ‘Ek ætla þat fyrir margs sakir vel fallit; en þó fyrir orðz sakir annarra manna, er á hefir leikit, mun ekki af því
 15 verða.’ Síðan hitti Einarr Sörla, ok segir hönun, at fast var fyrir; ok þat með hvat til var fundit, er við bar. Hann svarar : ‘Heldr þykki mér þungliga horfa svá buit.’ Þá mælti Einarr : ‘Nú mun ek leggja ráð fyrir þik. Maðr heitir Þórarinn Tóki Nefjólfs son, vitr maðr; hann er vinr mikill
 20 Guðmundar; far þú á fund hans ok bið hann at leggja ráð á með þér.’ Ok svá görði Sörli; kom norðr á fund Þórarins, heimti hann á tal við sik ok mælti : ‘Sá hlutr er um at væla, er mér þykkir miklu máli skipta at þú vildir til ráðaz, *at fara með orðum mínum til Guðmundar Eyjólfs-sonar, at biðja
 25 Þórdísar, dóttur hans, mér til handa.’ Hann svarar : ‘Hví leitar þú þessa við mik?’ Hann segir hönun þá hvar komit er, at menn hafa til orðit at tala um, en eigi lágu svörin laus fyrir. Þórarinn mælti : ‘Þat ræð ek nú, at þú farir heim; en ek mun forvitnaz ok senda þér orð, ef nökkut vinnz, þvfat
 30 ek sé, at þér þykkir þetta miklu varða.’ Hann lét sér þat vel líka. Síðan skildu þeir. Fór Þórarinn á fund Guðmundar; ok fékk hann þar góðar viðtökur. Síðan gengu þeir á tal. Þá mælti Þórarinn : ‘Hvart er svá sem komit er fyrir mik, at

Sörli Brodd-Helga son hafi beðit Þórdísar dóttur þínar?’
 ‘Satt er þat,’ segir Guðmundr. Þórarinn mælti: ‘Hverju léztú svarat verða?’ ‘Eigi sýndiz mér þat,’ kvað Guðmundr.
 ‘Hvat kom til þess? Hefir hann eigi ættina til, eða er hann
 5 eigi vel mannaðr, sem þú veizt?’ Guðmundr mælti: ‘Ekki skortir hann þá hluti; ok gengr þat meirr til; at ek vil ekki gefa hönunum Þórdísi, er orð hefir áðr á leikit um hag þeirra.’
 Þórarinn mælti: ‘Einskis er þat vert; annat berr til, at þú annt hönunum ekki ráðsins, ok veit ek þat, þótt þú látir á þessu
 10 brjóta.’ Guðmundr mælti: ‘Eigi er þat satt.’ Þórarinn mælti: ‘Ekki mantú mega leynaz fyrir mér, ok veit ek hvat í býr skapinu.’ Guðmundr mælti: ‘Ekki kann ek nú hlut í at eiga, ef þú veizt þetta görr en ek.’ Þórarinn mælti: ‘Far þú svá með!’ Guðmundr mælti: ‘Forvitni er mér
 15 á, hvat þú ætlar mér í skapi bua.’ Þórarinn mælti: ‘Eigi mundir þú mik til spara at kveða þat upp, er þér þikkir.’ Guðmundr mælti: ‘Þar er nú komit, at ek ætla at ek vilja þat.’ Þórarinn mælti: ‘Svá skal ok vera: Því viltú eigi at ráða-hagrinn takiz, at þú sér fyrir landz-bygðinni at eigi
 20 verði sá maðrinn fæddr, at hann sé dóttur-son þínn, er maðrinn ert ríkastr; ok ætlar þú at landz-bygðin megi eigi bera ríki þess mannz hér á landi, er svá göfugra manna er.’ Guðmundr mælti, ok brosti at: ‘Hví munu vér nú ekki göra þetta þá at álita-málum?’ Síðan vóru Sörli
 25 orð send, ok kom hann til mála þessa, ok gekk hann at eiga Þórdísi. Þau áttu tvá sonu, Einar ok Brodda, ok vóru hvárir-tveggju ágætir menn.—Nú er því frá þessu sagt, at Guðmundi þótti gótt lofit, en hinn sýndi eptirleitun vitrliga, ok gat nær skapi mannzins.—Ch. 5.

Guðmund's Dream and Death.

30 Þat barz at eitt sinn at Guðmund dreymsði draum mikinn. Síðan fór hann á fund Drauma-Finna norðr í Kalda-kinn

undir Fell, ok mælti; 'Draum vil ek segja þér er fyrir mik bar.' Hann svarar: 'Óþökk er mér á öllum kvómum þínum fyrir sakir harma várar.' Guðmundr mælti: 'Engi kemr grimð til þessa, ok þigg at mér fingr-gull.' Hann tók við
 5 ok mælti: 'Hvat dreymði þik?' Hann svarar: 'Ek þóttumz ríða norðr um Ljósavatz-skarð, ok er ek kom gagn-vart bænum at Öxará, þá sýndiz mér höfut Þorkels Háks á aðra hönd hjá mér, þá er at bænum vissi; ok er ek reið norðan, sat höfuðit á annarri öxl mér, þeirri er þá horfði við bænum—
 10 nú stendr mér ótti af þessu.' Finni mælti: 'Sjá þykjumz ek þenna fyrir-burð. Þat hygg ek, at hvert sinn, er þú ríðr norðr ok norðan, komi þér í hug víg Þorkels Háks; en frændr hans sitja hér í hverju húsi, ok mun þér ótti af því standa; en því skiptiz þat á öxlum þér, at svá berr bæinn við; ok eigi kemr
 15 mér þat á óvart at nær stýrt verði nökkurum þínum frænda.'

Síðan reið Guðmundr á brot, ok norðr í sveitir til þingmanna sínna, ok gisti á Tjör-nesi; ok var honum skipat í öndvegi; en innarr frá honum var skipat Ófeigi Járngerðar syni. Ok er borð kómu fram, þá setti Ófeigr hnefann á
 20 borðit ok mælti: 'Hversu mikill þykki þér hnefi sjá, Guðmundr?' Hann mælti: 'Víst mikill.' Ófeigr mælti: 'Þat muntú ætla, at afl muni í vera?' Guðmundr mælti: 'Ek ætla þat víst.' Ófeigr mælti: 'Mikit muntú ætla at högg verði af?' 'Stórum mikit,' segir Guðmundr. Ófeigr mælti: 'Þat muntú
 25 ætla at saka muni?' Guðmundr mælti: 'Bein-brot eðr bani.' Ófeigr mælti: 'Hversu mundi þér sjá dauð-dagi þykkja?' Guðmundr mælti: 'Stór-sllr, ok eigi munda ek vilja þann fá.' Ófeigr mælti: 'Sittú þá ekki í rúmi mínu.' Guðmundr mælti: 'Þat skal svá vera;' ok settiz öðrum
 30 megin. Þat fannz á, at Ófeigr vildi þar mest vera metinn,—en skipaði áðr öndvegit;—en hann sveifz einskis þess, er honum kom í hug.

Kona hét Þórhildr, ok var kölluð Vaðla-ekkja; ok bjó at

Naustum. Hón var forn í lund ok vinr Guðmundar mikill. Guðmundr fór á fund hennar ok mælti. 'Förvitni er mér á því mikil, Þórhildr, hvárt nokkur mann-hefnd mun fram koma fyrir Þorkel Hák.' Hón svarar: 'Kom þú í öðru sinni, ok hitt mik eina saman.' Síðan liðu stundir. Ok einn morgin reið Guðmundr heiman snemma einn saman, ok kom til Vaðla; ok var Þórhildr úti ok gyrð í brækr, ok hafði hjalm á höfði ok öxi í hendi. Hón mælti: 'Far þú nú með mér, Guðmundr!' Hón fór ofan til sjarðarins, ok görðiz heldr
10 þrýstilig; hón óð út á Vaðlana, ok hjó fram öxinni á sjóinn; ok þótti Guðmundi öngva skipun taka. Síðan kom hón aptr ok mælti: 'Ekki ætla ek at menn verði til at slá í mann-hefndir við þik; ok muntú sitja mega í sæmð þinni.' Þá mælti Guðmundr: 'Nú vilda ek at þú vissir hvárt synir mínir
15 munu undan stýra.' Hón svarar: 'Nú görir þú mér meira fyrir.' Síðan óð hón út á Vaðlana; ok enn hjó hón á sjóinn; ok varð af brestr mikill ok blóðugr allr sjóinn. Síðan mælti hón: 'Þat ætla ek, Guðmundr, at nær stýrt verði einhverjum syni þínum; ok mun ek þó nú eigi optar
20 þraut til göra, þvíat öngvan veg kostar mik þat lítið; ok munu hvárki tjóa við ógnir né blíð-mæli.' Guðmundr mælti: 'Eigi mun ek þessa þraut optar fyrir þik leggja.' Síðan fór Guðmundr heim, ok sat í virðingu sinni.—Ok er á leið æfi hans, þá er þess getið at maðr hét Þórhallr, góðr bóndi, ok
25 bjó á bæ nökkurum í Eyjafirði. Hann dreymði draum, ok fór hann norðr á fund Finna. Hann var í dyrum úti. Þórhallr mælti: 'Draum vilda ek at þú réðir, er mik hefir dreymt.' Finni mælti: 'Far í brot, ok vil ek eigi heyra drauminn;' ok rak aptr hurðina ok mælti: 'Far þú í brot sem skjótast ok
30 seg Guðmundi á Möðruvöllum, eðr þú munt með vápnum brot keyrðr þegar.' Síðan fór hann í brot ok á Möðruvöllu; en Guðmundr var riðinn um daginn út eptir héraði, ok var heim ván um kveldit. Einarr bróðir hans lagðiz niðr ok

sofnaði; hann dreymsði þat, at oxi gengi upp eptir héraðinu, skrautligr ok hyrndr mjök, ok kom á Möðruvöllu, ok gekk til * hvers húss, er var á bænum ok síðast til öndvegis, ok féll þar niðr dauðr. Síðan mælti Einar: 'Síkt er fyrir miklum
5 tíðendum, ok er þetta manna-fylgjur.' Þá kom Guðmundr heim; ok var þat siðr hans, at koma til hvers húss, sem á bænum var. Ok er hann gekk til öndvegis, þá lagðiz hann upp ok talaði við Þórhall; ok sagði hann hónum draum sinn; ok eptir þat réttiz hann upp, ok var þá fram kominn
10 matr. Mjolk var heit, ok vóru á steinar. Þá mælti Guðmundr: 'Ekki er heitt!' Þórlaug mælti: 'Kynliga er þá;' ok heitti steinana. Síðan drakk Guðmundr ok mælti: 'Ekki er heitt.' Þórlaug mælti: 'Eigi veit ek nú, Guðmundr, hvar kemr til heit-fengi þítt.' Ok enn drakk hann ok mælti:
15 'Ekki er heitt.' Þá hneig hann á bak aptr ok var þá andaðr. Þá mælti Þórlaug: 'Mikil tíðendi, ok munu víða spyrjaz; en engi maðr skal taka á hónum; en grunat hefir Einar opt minni tíðendi.' Síðan kom Einar ok veitti hónum umbúnað. Einar mælti: 'Eigi hefir draumr þinn, Þórhallr, lítinn kragt,
20 ok þat hefir Finni sét á þér, at sá væri feigr, er þú segðir drauminn; en þat unni hann Guðmundi; kaldr hefir hann nú verit innan, er hann kendi sín eigi.'—Ch. 21.

2. HARDAR SAGA.

The Boy's First Steps before his Mother's Knees, and the Curse.

Grímkell goði hét maðr; hann var son Bjarnar Gullbera; hann var auðigr maðr. Hann bjó fyrst á Grímkels-stöðum.
25 Þat er við Ölfus-vatn.—Þat er nú sauða-hús.—Hann hafði átt konu, ok var þá öndut, ok lifði dóttir hans er Þórunn hét; hun var upp fædd með þeim manni er Sigurðr Múli hét; hann bjó undir Fjalli. Grímkell var ríkr maðr ok auðigr. Högni hét maðr auðigr; hann bjó í Haga-vík skamt frá

Ölfus-vatni. Þorbjörg hét kona hans en Guðrós dóttir; hun var væn kona ok vinnu-góð. Grímkell færði bú sítt til Ölfus-vatz, þvíat hónum þóttu þar betri landz-kostir, ok bjó þar síðan. Valbrandr hét maðr, er bjó á Breiða-bólstað í Reykja-
5 dal inum Nyrðra; hann var son Valþjófs ins Gamla. Hans son var Torfi, ríkr maðr ok frægr, ok mjök harð-úðigr. Þar óx upp sá maðr er Sigurðr hét; Gunnhildr hét móðir hans. Hann var skyldr Torfa, ok var kallaðr Torfa-fóstri; efniligr maðr var hann, ok vel gerr at sér um marga hluti. Signý hét
10 kona; hun var systir Torfa; hun bjó á Signýjar-stöðum.— Þat er skamt frá Breiða-bólstað;—hun var ekkja. Hun var skörungr ok skap-stór. Grímr hét son hennar er þar óx með henni upp; hann var efniligr maðr. Þar óx upp með henni Grímr inn Lítli, fóstri hennar, ok var gildr maðr fyrir
15 sér. Kolr Kiallaks son bjó at Lundi í Syðra-Reykjadal. Þorvaldr hét maðr, er bjó at Vatzhorni í Skorra-dal, ætt-stórr maðr, ok á marga frændr. Þorgríma hét kona; hun var ekkja, ok bjó í Hvammi í Skorra-dal; hun var auðig, ok eigi við alþýðu skap. Eindriði hét son hennar, mikill maðr ok
20 efniligr.

Þat var eitt sumar at Grímkell reið til þings at vanða; ok einn dag gekk hann frá búð sinni með flokki sínum ok til mótz við Valbrand; ok sagði hónum at hann kveðz spurt hafa at hann ætti dóttur, ok væri skörungr mikill—‘Vil ek
25 hafa tilmæli við þik um þenna ráða-hag.’ Valbrandi kveðz vera kunnigt ok kveðz góða eina frétt af hónum hafa; ok kveðz því vildu vel svara. Ok hversu mart sem hér er um talat, þá lyktaðiz með því at Grímkatli var heitið konunni; ok skyldi brúðlaup vera at Tví-mánaði at Ölfus-vatni. Torfi
30 var eigi á þinginu; ok er Valbrandr kom heim, þá mælti Torfi, at lítils væri virð hans til-lög, er hann var ekki at kvaddr um þetta heit-orð. Ok er þau syzkin hittuz, lét Torfi sér um þenna ráða-hag ekki mikit. Signý mælti þá: ‘Ek sé

ráð til þessa, frændi,' segir hun, 'breytum við ekki ráði þessu, en fé mítt mun ek handsala þér, ok skaltú lykja heimanfylgju mína, slíka sem faðir míninn hefir á kveðit, en þá eig þú þat sem meira er.' Torfi vill nú þetta, þvíat hann var 5 fégjarn. Ok nú buaz þau til ferðar. Valbrandr var þá gamall, ok því fengu þeir feðgar Kol Kiallaksson at vera fyrir brúð-ferðinni. Vóru þau saman þrír tigur manna. Þau gistu at Þver-felli. Grímr inn Lífli, fóstri Signýjar, skyldi gæta hrossa á gistingu. Ok um morgininn er hann leitaði, 10 var vant hestz Signýjar, er hét Fjöllungr. Grímr fór yfir heiði norðr í Flókadal eptir döggs-lóð, ok fann hestinn dauðan í jarð-falli; ok tók af fjöturinn; ok fór aptr ok sagði Signýju; ok kvað slíkt furðu illa, ok kvezt fúsari at snua aptr. Kolr kvað þat ógöranda at bregða slíkum ráðum fyrir 15 engi tilefni; ok fóru þau ok kómu til Grímkels; ok fór veizlan all-vel fram. Signý var þar eptir, ok fósttra hennar, er Þórdís hét, ok Grímr inn Lífli. Grímkell mælti vel við Kol at skilnaði, en þóttu þeir feðgar allt óvirða sítt mál. Grímkell var stirð-lyndr en Signý fálát, ok var fátt í sam- 20 förum með þeim; ok máttu þau ekki saman eiga vini; en Grímr gat þó svá til gætt at til hlftar féll með þeim. Þeim varð barna auðit. Þau áttu son, ok hét Kolr, en Guðríðr dóttir, er síðan átti Kolr Kiallaksson. Um várit ræddi Grímr um við Signýju at hann vildi í brott; kvezt vant 25 þykkja þeirra á milli at ganga. Signý bað hann tala um við Grímkel: 'Ok mun hann heldr bæta kosti þína, þvíat hann er vel til þín.' Ok svá görir Grímr. Grímkell segir: 'Þat vil ek at þú sér heima; man ek göra svá at þér hugni.' Var Grímr heima þau misseri. Annat vár fór allt á sömu leið; 30 vildi Grímr þá enn brott fara; ok kvezt eigi vera mundu, nema Grímkell bæði Guðríðar Högna dóttur til handa hönun. Grímkell mælti: 'Dýrr göriz þú nú, Grímr; mun þeim þú þikkja fé-líftill, þvíat Högni er auðigr maðr.' Grímr

kvað þetta vel mega takaz með umsýslu hans. Grímkell ferr ok biðr konunnar ok flytr vel; ok með hans framkvæmð þá takaz þessi ráð með þeim Grími ok Guðríði. Hafði Grímkell inni boð þeirra; ok vóru þeirra samfarar 5 góðar. Ok eð þriðja várit vill Grímr á brautu. Grímkell kvað hann þar hafa vel verit, ok sagði hann nú fara skyldu þann veg sem hann vildi—'ok muntú verða þrifa-maðr.' Eptir þat reisti Grímr bú, ok fær Grímkell allt til þat sem þarf; ok leysa þau Signý hann vel af hendi. Er þat frá 10 Grími at segja, at hann rakar fé saman í búnaðinum svá at tvau höfut vóru á hvívetna því er hann átti.

Signýju dreyndi draum þann at hun þóttiz sjá tré mikit í hvílu þeirra Grímkels ok fagrt mjök; ok svá miklar limar á, at henni þótti taka yfir húsin öll; en engi á blómin á 15 limunum. Hun sagði Þordísi, fóstiru sinni, drauminn. Hun réð svá, at þau Grímkell mundu barn eiga. Ok lítlú síðarr fæddi Signý barn. Þat var svein-barn. [Sá var Hörðr nefndr.] Hann var mikill ok fríðr; ok gekk eigi fyrr [einn saman en hann var] þré-vetr; ok þótti þat seinligt um hann, slíkt 20 frág[örða-barn] sem hann var um annat. Þann dag er hofshelgi var haldin at Ölfus-vatni,—þvíat Grímkell var blót-maðr mikill,—sat Signý á stóli á miðju hofs-golfinu, ok bjóz um. Men hennar lá í knjám henni;—þat var henni minja-gripr. Þá gekk Hörðr fyrsta (sinni) frá stokki ok laust höndunum 25 báðum á kné henni; ok hraut menit ór knjám henni, ok brast í tvá hluti er á golfit kom. Signý reiddiz mjök ok kvað illa hans göngu ina fyrstu; sagði ok margar slíllar vera mundu ok versta ina síðustu. Grímkell kom at í því, ok tók upp sveininn þegjandi, ok reiddiz mjök; ok fór til mótz við 30 þau Grím ok Guðríði ok biðr þau taka við sveininum; ok þau vilja þat gjarna. Þau áttu son árs-gamlan, er hét Geirr. Signý unði verr en áðr síðan ok var færra með þeim.—Enn dreyndi Signýju, at hun sæi tré eitt mest niðr í rótum, en

visnaði upp þaðan ok væri á blómi mikill. Þórdís kvað hana eiga mundu mey-barn, ok sagði mundu koma frá henni mikla ætt.

Eptir þing um sumarit bað Signý Grímkel at hann mundi
5 lofa henni at hun færi at finna frændr sína. Grímkell kvez lofa mundu, ef hun væri eigi lengr í brott en halfan mánuð. Hun fór, ok með henni húskarlar tveir, ok Þórdís, fóstura hennar. Þau kómu til Torfa ok tók hann vel við þeim; ok bað þau þar vera um vetrinn; kvað þat vera ástleysi mikit
10 er Grímkell fór eigi með henni. Signý kvað sér eigi lengr lofat at vera en halfan mánuð; en þó at áeggjun Torfa vóru þau þar um vetrinn; ok fóru at heim-boðum til manna. Ok er þau vóru niðri í sveitum, varð Þórdís bráð-dauð; ok var jörðuð í Þórdísar-holti skamt frá Bæ.

15 Þat er sagt, at Signýju þótti mikit lát Þórdísar ok fór á Breiðabólstað; ok tók sótt er hun skyldi verða léttari; ok greiddiz þungliga. Ok um síðir fæddi hun mey-barn, ok andaðiz sjálf lítlu síðarr. Torfi varð svá styggr við lát Signýjar, at hann vill eigi láta upp fæða barnit; ok bað
20 Sigurð fóstura sinn fara með til Reykjadal-sár ok kasta út á ána. Sigurðr kvað þat illa gört, en vildi þó eigi synja hönnum. Hann tók nú við barninu, ok leizt vel á ok nenti eigi at kasta á ána. Ok sneri nú ferðinni ok lét barnit niðr í garðz-hliði á Signýjar-stöðum; ok þótti ván at brátt mundi
25 finnaz. Þetta sá Grímr bóndi; ok fór til ok tók upp barnit ok hefir heim; ok lét Helgu konu sína bregðaz sjúka; ok jós meyna vatni ok kallaði Þorbjörg. Grímr fór á Breiðabólstaði. Torfi sagði hönnum andlát móður sinnar, ok bauð hönnum fé—'ok munu vér vel til þín göra.' Grímr kvað
30 þetta vel mælt—'ok vil ek, at Sigurðr fóstri þínn fari með mér;' ok var svá gört. Tveim nóttum síðarr sendir Grímr Sigurð suðr á Eyrar; fékk hann hönnum tvá hesta, annan klyfjaðan; ok fór hann þar útan. Lítlu síðarr kom Torfi á

Signýjar-staði, ok spurði hví Helga. . . — *From Vatzhyrna ; the Fragment ends here.*

3. HRAFNKELS SAGA.

The Sacred Horse Freyfaxi. Rafnkel's Oath.

Hrafnkell átti þann grip í eigu sínni, er hónum þótti betri en annarr. Þat var hestr brún-móálóttir at lit, er hann kallaði 5 Frey-faxa ; hann gaf Frey, vin sínum, þann hest halfan. Á þessum hesti hafði hann svá mikla elsku, at hann strengði þess heit, at hann skyldi þeim manni at bana verða, er hónum riði án hans vilja.

Þorbjörn hét maðr. Hann var bróðir Bjarna, ok bjó á 10 þeim bæ í Hrafnkels-dal, er at Hóli heitir, gegnt Aðalbóli fyrir austan. Þorbjörn átti fé lítið en ómegð mikla ; sonr hans hét Einarr, inn ellzti ; hann var mikill ok vel mannaðr. Þat var á einu vári, at Þorbjörn mælti til Einars, at hann myndi leita sér vistar nökkurar,—‘þvíat ek þarf eigi meira forvirki en 15 þetta lið orkar, er hér er ; en þér man verða gótt til vistar, þvíat þú ert mannaðr vel. Eigi veldr ástleysi þessari braut-kvaðningu við þik, þvíat þú ert mér þarfastr barna mínna ; meir veldr því efna-leysi mítt ok fátækt ; en önnur börn mín göraz verk-menn ; man þér verða betra til vistar en þeim.’ 20 Einarr svarar : ‘Of síð hefir þú sagt mér til þessa, þvíat nú hafa allir ráðit ser vistir þær, er beztar vóru, en mér þykkir þó illt at hafa af órvöl ein.’ Einarr tók nú hest sínn ok reið á Aðalból. Hrafnkell sat í stofu. Hann heilsaði hónum vel ok glaðliga. Einarr leitar vistar við Hrafnkel. Hann svarar : 25 ‘Hví leitar þú þessa svá síð ? þvíat ek mynda fyrr við þér tekit hafa ; en nú hefi ek ráðit öll hjón mín, nema til þeirrar einnar iðju, er þú mant eigi hafa vilja.’ Einarr spurði, hver sú væri. Hrafnkell kvazt eigi mann hafa ráðit til smalaferðar, en lézt mikils við þurfa. Einarr kvezt eigi hirða hvat 30 hann ynni, hvárt sem þat væri eðr annat ; en lézt tveggja

missera bjargar-vist hafa vilja. 'Ek göri þér skjótan kost,' segir Hrafnkell, 'þú skalt reka heim fimm tigi ásauðar í seli, ok viðá heim öllum sumar-viði. Þetta skaltú vinna til tveggja missera vistar; en þó vil ek skilja á við þik einn
 5 hlut sem aðra smala-menn mína. Frey-faxi gengr í dalnum fram með liði sínu; hönnum skaltú umsjá veita vetr ok sumar; en varnað býð ek þér á einum hlut; ek vil at þú komir aldri á bak hönnum, hversu mikil nauðsyn sem þér er á, þvíat ek hefi þér all-mikit um mælt, at þeim manni skylda
 10 ek at bana verða, er hönnum riði. Hönnum fylgja tolf hross; hvert sem þú vill hafa þér til þarfa af þeim, á nótt eðr degi, skulu þau þér til reiðu. Gör nú sem ek mæli fyrir, þvíat þat er forn orðz-kviðr, at "Eigi veldr sá er varar annarr." Nú veiztú, hvat ek hefi um mælt.' Einarr kvað sér eigi mundu
 15 svá mein-gefit at riða þeim hesti, er hönnum var bannat, ef þó væri hross önnur til reiðar.

Einarr ferr nú heim eptir klæðum sínum ok flytr á Aðalból. Síðan var sært í sel fram á Hrafnkels-dal, þar sem heitir at Grjótteigs-seli. Einari ferr all-vel at um sumarit, svá at
 20 aldri verðr sauð-vant allt til mið-sumars; en þá varð vant nær þriggja tiga ásauðar eina nótt; leitar Einarr um alla haga ok finnr eigi. Hönnum var vant fjárins nær viku. Þat var einn morgin, at Einarr gekk út snimma, ok er þá birt af allri sunnan-þokunni ok úrinni. Hann tekr staf í hönd sér,
 25 beisl ok þófa; gengr hann þá fram yfir Grjótteigs-á. Hón fellr fyrir framan selit. En þar á eyrunum lá fé þat, er heima hafði verit um kveldit. Hann stökti því heim at selinu, en ferr at leita hins, er vant var áðr. Hann sér nú stóð-hrossin fram á eyrunum, ok hugsar at höndla sér hross
 30 nökkurt til reiðar, ok þóttiz vita, at hann myndi fljótara yfir bera, ef hann riði en gengi. Ok er hann kom til hrossanna, þá elti hann þau, ok vóru þau nú skjörr, er aldri vóru vön at ganga undan manni, nema Frey-faxi einn. Hann var svá

kyrr sem hann væri grafinn niðr. Einarr veit, at líðr morg-
 ininn, ok hyggr, at Hrafnkell myndi eigi vita, þótt hann riði
 hestinum. Nú tekur hann hestinn, ok slær við beisli, lætr
 þófa á bak hestinum undir sik ok ríðr upp hjá Grjótár-gili,
 5 svá upp til Jökla ok vestr með jöklinum, þar sem Jökuls-á
 fellr undir; svá ofan með ánni til Reykja-sels. Hann spurði
 alla sauða-menn at seljum, ef nökkurr hefði sét þetta fé, ok
 kvazt engi sét hafa. Einarr reið Frey-faxa allt frá eldingu
 ok til miðs-aptans. Hestrinn bar hann skjótt yfir ok víða,
 10 þvíat hann var góðr af sér. Einar kom þá í hug, at honum
 myndi mál heim at reka þat fé fyrst, er heima var, þótt hann
 fyndi hitt eigi; reið hann þá austan yfir halsa í Hrafnkels-dal.
 En er hann kemr ofan at Grjót-teigi, heyrir hann sauða-jarm
 fram með gilinu, þangat sem hann hafði fram um riðit áðr.
 15 Snýr hann þangat til, ok sér renna á móti sér þrjá tigi
 ásauðar, þat sama sem vantað hafði áðr viku, ok stökti hann
 því heim með fénu. Hestrinn var allr vátr af sveita, svá at
 draup ór hverju hári; hann var mjök leir-stokkinn ok móðr
 ákafliga. Hann veltiz um tolf sinnum, ok eptir þat setr
 20 hann upp gnegg mikit. Síðan tekur hann á mikilli rás ofan
 eptir götunum. Einarr snýr eptir honum, ok vill komaz fyrir
 hestinn, ok vildi höndla hann, ok færa hann aptr til hross-
 anna. En hann var þá svá styggr, at Einarr komz hvergi
 í nánd honum. Hestrinn hleypr ofan eptir dalnum, ok nemr
 25 eigi staðar fyrr en hann kemr heim á Aðalból. Ok er
 hestrinn kemr fyrir dyr, þá gneggjar hann hátt. Hrafnkell
 mælti við eina konu, þá er inni þjónaði fyrir borðum, at hón
 skyldi fara til duranna,—‘þvíat hross gneggjaði, ok þótti mér
 líkt vera gneggi Frey-faxa.’ Hón gengr fram í dyrnar ok
 30 sér Frey-faxi mjök ókræsiligan. Hón segir Hrafnkatli, at
 Frey-faxi var fyrir durum úti mjök óþokkaligr. ‘Hvat
 man garprinn vilja, er hann er heim kominn?’ segir Hrafn-
 kell, ‘eigi man þat góðu gegna.’ Síðan gekk hann út ok sér

Frey-faxa ok mælti við hann: 'Ílla þykkir mér, at þú ert þann veg til görr, fóstri mín, en heima hafðir þú vit þítt, er þú sagðir mér til; ok skal þess hefnt verða; ok far þú til liðs þíns.' En hann gekk þegar upp eptir dalnum til stóðs síns.

5 Hrafnkell ferr í rekkju sína um kveldit ok sefr af nóttina. En um morgininn lét hann taka sér hest ok leggja á söðul, ok ríðr upp til sels. Hann ríðr í blám klæðum; öxi hafði hann í hendi, en eigi fleira vápna. Þá hafði Einarr ný-rekit fé í kviar; hann lá á kvia-garðinum ok talði fé; en konur voru

10 at mjolka. Þau heilsuðu hönun. Hann spurði, hversu þeim færi at? Einarr svarar: 'Ílla hefir mér at farit, þvíat vant var þriggja tiga ásauðar nær viku, en nú er fundinn.' Hrafnkell kvazt eigi at slíku telja—'eðr hefir eigi verr at farit? hefir þat eigi svá opt til borit, sem ván hefir at verit, at fjárins

15 hefir verit vant, en hefir þú eigi nökkut riðit Frey-faxa inn fyrra dag?' Einarr kvazt eigi þræta mega allz um þat. 'Fyrir hví reittú þessu hrossi, er þér var bannat, þar er hin voru gnóg til, er þér voru heimiluð? þar myndi ek hafa gefit þér upp eina sök þá, hefði ek eigi svá mikit um mælt. En

20 þó hefir þú vel við gengit.' En við þann átrúnað, at ekki verði at þeim mönnum, er heit-strengingar fella á sik, þá hljóp hann af baki til hans ok hjó hann bana-högg. Eptir þat ríðr hann heim við svá buit á Aðalból ok segir þessi tíðindi. Síðan lét hann fara annan mann til smala í selit.

25 En hann lét færa Einar vestr á hjallann frá selinu, ok reisti þar vörðu hjá dysinni. Þetta er kölluð Einars-varða, ok er þar haldinn miðr-aptan frá selinu.—Chs. 5-7.

4. ÞIDRANDA ÞATTR.

Thidrandi and the Goddesses.

Þórhallr hét maðr Norrænn, hann kom út til Íslandz á dögum Hákonar jarls Sigurðar sonar. Hann tók land í

Sýrlækjar-ósi ok bjó á Hörgslandi. Þórhallr var fróðr maðr ok mjök fram-sýnn, ok var kallaðr Þórhallr Spámaðr. Þórhallr Spámaðr bjó þá á Hörgslandi, er Síðu-Hallr bjó at Hofi í Álptafirði, ok var með þeim in mesta vinátta; gisti Hallr á Hörgslandi hvert sumar, er hann reið til þings. Þórhallr fór ok opt til heimboða austr þangat, ok var þar löngum. Sonr Hallz inn ellzti hét Þiðrandi; hann var manna vænstr ok efniligastr; unni Hallr hónum mest allra sona sínna. Þiðrandi fór landa í milli, þegar hann hafði aldr til; hann var inn vinsælasti hvar sem hann kom, þvíat hann var inn mesti atgerfi-maðr, lítilátr ok blíðr við hvert barn. Þat var eitt sumar, at Hallr bauð Þórhalli vini sínum austr þangat, þá er hann reið af þingi. Þórhallr fór austr nökkuru síðarr en Hallr, ok tók Hallr við hónum sem jafnan með inum mesta blíðskap; dvalðiz Þórhallr þar um sumarit, ok sagði Hallr, at hann skyldi eigi fyrri fara heim, en lokit væri haust-boði. Þat sumar kom Þiðrandi út í Berufirði; þá var hann átján vetra; fór hann heim til föður síns; dáðuz menn þá enn mjök at hónum sem opt áðr, ok lofaðu atgörvu hans, en Þórhallr Spámaðr þagði jafnan, þá er menn lofaðu hann mest. Þá spurði Hallr einn tíma hví þat sætti, 'er þú leggr svá fátt til um hagi sonar míns Þiðranda, þvíat mér þikki þat merkiligt, er þú mælir, Þórhallr,' segir hann. Þórhallr svaraði: 'Ekki gengr mér þat til þess, at mér mislíki nökk-
 25 urr hlutr við hann eða þik, eðr ek sjái síðr en aðrir menn, at hann er inn merkiligasti maðr; heldr berr hitt til, at margir verða til at lofa hann, ok hefir hann marga hluti til þess, þóat hann virði sik lítils sjálfr; kann þat vera, at hans njóti eigi lengi, ok mun þér þó ærin eptir-sjá at um son þínn, svá vel
 30 mannaðan, þó at eigi lofi allir menn fyrir þér hans atgörvu.' En er á leið sumarit, tók Þórhallr mjök at ógleðjaz. Hallr spurði, hví þat sætti. Þórhallr svarar: 'Íllt hygg ek til haust-boðs þessa, er hér skal vera, þvíat mér býðr þat fyrir,

at spámaðr man verða drepinn at þessi veizlu.' 'Þar kann ek at göra grein á,' segir bóndi, 'ek á uxa tiu vetra gamlan, þann er ek kalla Spámann, þvíat hann er spakari en flest naut önnur; en hann skal drepa at haust-boðinu; ok þarf þik 5 þetta eigi at ógleðja, þvíat ek ætla, at þessi mín veizla sem aðrar skuli þér ok öðrum vinum mínum verða til sæmðar.' Þórhallr svarar: 'Ek fann þetta ok eigi af því til, at ek væra hræddr um mítt líf, ok boðar mér fyrir meiri tíðindi ok undarligri, þau er ek mun at sinni eigi upp kveða.' Hallr 10 mælti: 'Þá er ok ekki fyrir at bregða boði því.' Þórhallr svarar: 'Ekki mun þat göra at mæla, þvíat þat mun fram ganga sem ætlat er.' Veizlan var buin at vetr-nóttum; kom þar fátt boðs-manna, þvíat veður var hvasst ok viðgörðarmikit. En er menn settuz til borða um kveldit, þá mælti 15 Þórhallr: 'Biðja vilda ek at menn hefði ráð mín um þat, at engi maðr komi hér út á þessi nótt, þvíat mikil mein munu hér á liggja, ef af þessu er brugðit; ok hverigir hlutir sem verða í bendingum, gefi menn eigi gaum, þvíat illu mun furða, ef nokkurr anzar til.' Hallr bað menn halda orð 20 Þórhallz—'Þvíat þau rjúfaz ekki,' segir hann, 'ok er um heilt bezt at binda.' Þiðrandi gekk um beina; var hann í því sem öðru mjúkr ok lítilátr. En er menn gengu at sofa, þá skipaði Þiðrandi mönnum í sæng sína, en hann sló sér niður í sæti, yztr við pili. En er flestir allir menn voru sofnaðir, 25 þá var kvatt dyra, ok lét engi maðr sem vissi; fór svá prysvar. Þá spratt Þiðrandi upp ok mælti: 'Þetta er skömm mikil, er menn láta hér allir sem sofi, ok munu boðs-menn komnir.' Hann tók sverð í hönd sér ok gekk út; hann sá engan mann. Hónum kom þá í hug, at nokkurir boðs- 30 menn mundi hafa riðit fyr heim til bæjar, ok riðit síðan apr í móti þeim, er seinna riðu. Hann gekk þá undir við-köstinn ok heyrði at riðit var norðan á völinn; hann sá, at þat voru konur niu ok allar í svörtum klæðum, ok höfðu

brugðin sverð í höndum ; hann heyrði ok at riðit var sunnan á völinn ; þar voru ok niu konur, allar í ljósum klæðum ok á hvítum hestum. Þá vildi Þiðrandi snua inn ok segja mönnum sýnina ; en þá bar at konurnar fyrr inar svart-
 5 klæddu ok sóttu at hónum, en hann varðiz drengiliga. En langri stundu síðarr vaknaði Þórhallr ok spurði, hvárt Þiðrandi vekti, ok var hónum eigi svarat. Þórhallr kvað þá mundu af seinat. Var þá gengit, um bæinn innan ok síðan út ; var á tungl-skin ok fröst-viðri ; þeir fundu Þiðranda liggja
 10 særðan, ok var hann borinn inn. Ok er menn höfðu orð við hann, sagði hann þetta allt, sem fyrir hann hafði borit. Hann andaðiz þann sama morgin í lýsing, ok var lagðr í haug at fornum sið. Síðan var haldit fréttum til um manna ferðir, ok vissu menn ekki vánir óvina Þiðranda. Hallr
 15 spurði Þórhall, hverju gegna mundi um þenna undarlíga atburð. Þórhallr svarar : ‘ Þat veit ek eigi, en geta má ek til, at þetta hafi engar konur verið aðrar en fylgjur yðrar frænda ; get ek at hér eptir komi siða-skipti, ok mun þvísa næst koma siðr betri þingat til landz ; ætla ek þær dísir yðrar, er
 20 fylgt hafa þessum átrúnaði, munu hafa vitað fyrir siða-skiptið, ok þat með at þér munuð verða þeim afhendir frændr : nú munu þær eigi hafa því unat at hafa engan skatt af yðr áðr, ok munu þær þetta hafa í sinn hlut ; en inar betri dísir munu hafa viljað hjalpa hónum, ok kómuz eigi við at svá búnu.
 25 Nú munu þér frændr þeirra njóta, er þann inn ókunna sið munuð hafa, er þær boða fyrir ok fylgja.’ En Halli þótti svá mikit lát Þiðranda sonar síns, at hann unði eigi lengr at bua at Hofi ; færði hann þá bygð sína til Þvátár.

Þat var einn tíma at Þvátá, þá er Þórhallr Spámaðr var
 30 þar at þeim-boði með Halli. Hallr lá í þvílu-golfi ok Þórhallr í annarri rekkju, en gluggr var á hvílu-golfinu. Ok einn morgin, er þeir vöktu báðir, þá brosti Þórhallr. Hallr mælti : ‘ Hví brosir þú nú ? ’ Þórhallr svarar : ‘ At því brosir

ek, at margr hóll opnaz, ok hvert kykvendi býr sínn bagga bæði smá ok stór, ok göra Far-daga.' Ok lítlu síðarr urðu þau tíðindi, sem nú skal frá segja.—*Ol. Tryggvason*, ch. 215. *From AM.* 61 and 54.

5. KORMAKS SAGA.

The Wager of Battle. The Enchanted Sword Sköfnung.

- 5 Þá mælti Kormakr: 'Ek býð þér, Bersi, hólmgöngu á halfs mánaðar fresti í Leið-holmi í Mið-dölum'—þar er nú kallaðr Orrostu-hólmr;—Bersi kvezt koma munu, kallar Kormak þat kjósa, er minni sæmð fylgði. Eptir þetta ferr Kormakr at leita Steingerðar um bæinn, ok finnr hana; telr
10 hana hafa brugðiz sér, er hón vildi öðrum manni giptaz. Steingerðr segir: 'Þú ollir fyrr afbrigðum, Kormakr, en þetta var þó eigi at mínu ráði gört.' . . . Eptir þetta fara þeir Kormakr heim-leiðiss. Segir Kormakr mönnum sínum, hversu farit hefir. Dalla segir: 'Lítt verðr oss gæfu auðit
15 um þin forlög, því at þar hefir þú neitt hinum bezta kosti, en mjög óvænt at berjaz við Bersa; hann er garpr mikill, ok hefir góð vápn.'—Bersi átti þat sverð, er Hvítingr hét, bitrt sverð ok fylgði lyf-steinn, ok hafði hann þat sverð borit í mörgum mann-hættum.—Dalla mælti: 'Hvert muntú vápn
20 hafa í móti Hvítingi?' Kormakr kvaz munu hafa exi mikla ok bitrliga. Dalla telr ráðligt at finna Miðfjarðar-Skeggja, ok biðja Sköfnungs. Eptir þetta ferr Kormakr til Reykja, ok segir Skeggja mála-vöxt, ok biðr hann ljá sér Sköfnung. Skeggi kvaz þess ófúss; kvað þá óskap-glíka: 'Sköfnungur
25 er tóm-látr, en þú ert óð-látr ok óð-lundaðr.' Kormakr reið í brott, ok líkaði illa; kemr heim á Mel, ok segir móður sínni, at Skeggi vill eigi ljá sverðit. Skeggi veitti Döllu umsjá í sínum tillögum, ok var vin-gótt með þeim. Dalla mælti: 'Ljá mun hann sverðit þó, er hann láti eigi fljótt til.' Kor-
30 makr kvað eigi at högum til skipta, 'ef hann sparir eigi

við þik sverðit, en hann sparir við oss.' Dalla kvað hann forð-mann vera. Nökkurum dögum síðarr bað Dalla Kormak fara til Reykja:—'Mun nú Skeggi ljá sverðit.' Kormak hittir Skeggja, ok biðr Sköfnungs. 'Vandæfi man þér á þikkja með-ferðinni,' segir Skeggi, 'pungr fylgir, ok skaltú hann kyrran láta; eigi skal sól skína á it efra hjaltið; eigi skaltú ok bera þat, nema þú buiz til vígs, en ef þú kemr á vett-fang, sit einn saman ok bregð þar. Rétt fram brandinn ok blás á; þá man skríða yrmlingr undan hjaltinu; halla 10 sverðinu, ok ger hönun hægt at skríða undir hjaltið.' Kormakr mælti: 'Mart hafi þér við, tautfra-menninir!' Skeggi mælti: 'Þetta man þó fyrir fullt koma.' Eptir þetta ríðr Kormakr heim, ok segir móður sinni, hversu farit hefir; telr mikit mega vilja hennar við Skeggja; sýnir henni sverðit, ok 15 vill bregða, en þat gengr eigi ór slíðrunum. Dalla mælti: 'Of óráð-þægr ertú, frændi!' Kormakr setr þá fætrna við hjöltin, ok slítr af punginn. Sköfnungr grenjar þá, ok gengr eigi ór slíðrunum. Líðr nú fram at stefnunni. Ríðr Kormakr heiman með fimtán menn; slíkt it sama ríðr Bersi til holms 20 við jamn-marga menn. Kormakr kemr fyrr; segir Kormakr Þorgilsi, at hann vill einn saman sitja. Kormakr sezt niðr, ok tekr af sér sverðit, hirði eigi, þó at sól skíni á hjaltið hönun; en hann hafði gyrt sik útan um klæði, ok vill bregða, ok fekk eigi fyrr, en hann sté á hjaltið, ok kom yrmlingrinn, 25 ok var ekki með farit, sem skyldi, ok var brugðit heillum sverðzins, en þat gekk grenjanda ór slíðrum.

Eptir þat fór Kormakr á fund manna sínna; vóru þeir Bersi þá komnir, ok mart annarra manna, at sjá þenna fund. Kormakr tók upp törguna Bersa, ok laust á, ok rauk ór eldr. 30 Nú er tekinn feldr ok breiddr undir fætr þeim. Bersi mælti: 'Þú, Kormakr, skoraðir á mik til holm-göngu, en þar í mót býð ek þér ein-vígi; þú ert maðr ungr ok lítt reyndr, en á holm-göngu er vandæfi, en allz ekki á ein-vígi.' Ekki man ek

betr berjaz [í] ein-vígi; (segir Kormakr), 'vil ek til þessa hætta, ok í öllu til jafns halda við þik.' 'Þú ræðr nú,' segir Bersi.

Þat vóru holmgöngu-lög; at feldr skal vera fimm alna í skaut, ok lykkjur í hornum; skildi þar setja niðr hæla þá, 5 er höfuð var á öðrum enda. Þat hétu tjösnur. Sá er um bjó, skildi ganga at tjösnunum, svá at sæi himin milli fóta sér, ok héldi í eyrna-snepla með þeim formála, sem síðan er eptir hafðr í blóti því, er kallat er Tjösnu-blót; þrír reitar skulu um-hverfiss feldinn fetz breiðir; út frá reitum skulu 10 vera stengr fjórar, ok heita þat höslur. Þat er völlr haslaðr, er svá er gört. Maðr skal hafa þrjá skjöldu; en er þeir vóru farnir, þá skal ganga á feld, þó áðr hafi af hörfat; þá skal hlífaz með vápnum þaðan frá. Sá skal fyrr höggva, er skorat er á. Ef annarr verðr sárr, svá at blóð komi á feld, er eigi 15 skylt at berjaz lengr. Ef maðr stígr öðrum fæti út um höslur, ferr hann á hæl, en rennr, ef báðum stígr. Sínn maðr skal halda skildi fyrir hvárum þeim, er berjaz; sá skal gjalda holm-lausn, er meirr verðr sárr, þrjár merkr silfrs í holm-lausn.

Þorgils hélt skildi fyrir bróður sínum, en Þórðr Arndísar 20 son fyrir Bersa. Bersi hjó fyrri, ok klauf skjöld Kormaks; hann hjó til Bersa með slíkum hætti; hjó hvárr þrjá skjöldu fyrir öðrum til ónýtz. Þá átti Kormakr at höggva. Síðan hjó hann til Bersa; hann brá við Hvítingi; tók Sköfnungr af oddinn af Hvítingi fyrir framan vett-rimina, ok 25 hraut sverðz-oddrinn á hönd Kormaki, ok skeiðiz hann á þumal-fingri, ok klofnaði köggullinn, ok kom blóð á feldinn. Eptir þat gengu menn á milli þeirra, ok vildu eigi, at þeir berðiz lengr. Þá mælti Kormakr: 'Þetta er lítill sigr, er Bersi hefir fengit af slysi mínu, þótt við skiljumz.' En þá 30 er Sköfnungr reið ofan, kom á törguna, ok brotnaði skarð í Sköfnung, en eldr hraut ór törgunni Þorveigar-naut. Bersi heimti holm-lausn. Kormakr kvað hönunum goldit mundu verða fé, ok skilðuz við þá kosti.—Ch. 9.

The Bedridden Old Wiking and the Baby.

Í þenna tíma bjó Hólmgöngu-Bersi í Saurbæ á þeim bæ er í Tungu heitir. Hann ferr á fund Óláfs, ok bauð Halldóri syni hans til fósturs. Þat þiggr Óláfr, ok ferr Halldórr heim með hónum; hann var þá vetr-gamall.—Þat sumar tekr
 5 Bersi sótt ok liggr lengi sumars. Þat er sagt einn dag, en menn vóru at hey-verki í Tungu, en þeir tveir inni, Halldórr ok Bersi, lá Halldórr í vöggu. Þá fellr vaggan undir sveininum, ok hann ór vöggunni á golfit. Þá mátti Bersi eigi til fara. Þá kvað Bersi þessa :—

10 Liggjum báðir í bekk saman
 Halldórr ok ek, höfum engi þrek :
 Veldr æska þér, en elli mér;
 þess batnar þér, en þeygi mér.

Síðan kómu menn ok taka Halldór upp af golfinu; en Bersa
 15 batnar. Halldórr fæddiz þar upp ok var mikill maðr ok vaskligr.—*Laxdæla*, ch. 28 (*from a lost Saga of Bersi*).

6. HALLFREDAR SAGA.

The Dying Poet and his Fetch.

Hallfreðr var lengstum í ferðum ok unði sér engu eptir fall Óláfs konungs. Hann fór til Svíþjóðar at vitja Auðgils sonar síns ok fjár síns; hann ætlaði þar at festaz. Þá var
 20 Hallfreðr nær fertugum manni, er hann ætlaði til Íslandz at sækja fé sítt; Hallfreðr son hans var þá með hónum; þeir höfðu úti-vist harða. Hallfreðr jós at sínum hlut ok var þó sjúkr mjök. Ok einn dag er hann gekk frá austri, settiz hann niðr á ásin; ok í því laust áfall hann niðr í skipit
 25 ok ásin ofan á hann. Þá mælti Þorvaldr: 'Er þér, bróðir, erbitt við orðit?' Hallfreðr kvað vísu. . . . Þeir þóttuz sjá sótt á hónum, ok leiddu hann aptr eptir skipinu, ok bjoggu um hann, ok spurðu, hversu hónum segði hugr um sik.

Hann kvað vísu. . . . Þá sá þeir konu ganga eptir skipinu ;
hón var mikil ok í brynju ; hón gekk á bylgjum sem á landi.
Hallfreðr leit til ok sá, at þar var fylgju-kona hans. Hall-
freðr segir : 'Í sundr segi ek öllu við þik.' Hón mælti :
5 'Viltú, Þorvaldr, taka við mér?' Hann kvazt eigi vilja. Þá
mælti Hallfreðr ungi : 'Ek vil taka við þér.' Síðan hvarf
hón. Þá mælti Hallfreðr : 'Þér, son mín, vil ek gefa sverðit
Konungs-naut, en aðra gripi skal leggja í kistu hjá mér, ef ek
öndumz hér á skipinu.' Þá kvað hann vísu þessa :—

- 10 Ek munda nú andazk (ungr var ek harðr í tungu)
senn ef sálu mínni, sorg-laust, vissa 'k borgit :
Veit ek at vætki of sýti'g (valdi Guð hvar aldri),
(dauðr verðr hvern), nema hræðumk Helvíti (skal slíta).

Líftlu síðarr andaðiz hann, ok var í kistu lagðr ok gripir hans
15 með hónum, skikkja, hjalmr, ok hringr, ok skotið síðan fyrir
borð öllu saman. Kistan kom í Eyna Helgu í Suðr-eyjum,
ok fundu sveinar Ábóta. Þeir brutu upp kistuna ok stálu
féinu, en söktu líkinu í fen mikit. Ábóta dreymði þegar
um nóttina, at Óláfr konungr kæmi at hónum ; hann var
20 reiðuligr ok kvað hann illa sveina eiga—'Hafa þeir brotið
skip skaldz míns ok stolit fé hans, en bundit stein við hals
hónum ; nú haf þú sannar sögur af þeim, ella munu yðr
henda hver undr.' Síðan vóru sveinar teknir ok gengu þeir
við, ok var þeim gefit frelsi. Lfk Hallfreðar var flutt til
25 kirkju ok var grafit virðuliga ; kalekr var görr af hringinum,
en altaris-klæði af skikkjunni, en kerta-stikur ór hjalminum.
Þeir Þorvaldr tóku land ok fóru á Óttars-staði, ok vóru þar
um vetrinn. Þorvaldr fór útan um sumarit, en Hallfreðr
görði bú á Óttars-stöðum ; hann var kallaðr Vandræða-
30 skald ; hann var mikil-menni ok gæfu-maðr ; er mart manna
frá hónum komit.—Lýkr þar at segja frá Hallfreði.—*The
End of the Saga. From Fornsögur.*

7. SIGHVATZ SAGA.

Sighvat receives the Gift of Song.

Óláfr konungr hafði með sér marga Íslenzka menn, ok hafði þá í góðu yfirlæti, ok görði þá sína hirð-menn. Einn af þeim var Sighvatr skald; hann var Þórðar son. Hann var fæddr út á Íslandi á þeim bæ er at Apavatni heitir. Þar bjó sá maðr er Þorkell hét. Hann fæddi upp Sighvat ok fósraði. Sighvatr þótti heldr seinligr fyrst í æskunni. Í Apavatni var fisk-veiðr mikil á vetrum. Þat barz at einn vetr, þá er menn sátu á ísi ok veiddu fiska, at þeir sá einn mikinn fisk ok fagran í vatninu, þann er auð-kendr var frá 10 öðrum fiskum. Þann fisk gátu þeir eigi veitt. Austmaðr einn var á vist með Þorkatli. Hann mælti einhvern dag við Sighvat, at hann skyldi fara til vatz með hónum ok sitja á ísi. Ok er þeir koma á ísinn, þá bjó Austmaðrinn til veiðar-færi Sighvatz. Síðan sátu þeir á ísinum um daginn. 15 Sighvatr veiddi þá inn fagra fisk, þann er margir vildu veitt hafa. Síðan fóru þeir heim, ok sauð Austmaðr fiskinn. Þá mælti hann við Sighvat, at hann skyldi fyrst eta höfuðit af fiskinum, kvað þar vera vit hvers kvikendis í folgit. Sighvatr át þá höfuðit, ok síðan allan fiskinn. Ok þegar eptir kvað 20 hann vísu þessa. . . . Sighvatr varð þaðan af skýrr maðr ok skald gótt.—*From the Flatey-book.*

Sighvatr skald hafði verit lengi með Óláfi konungi, svá sem hér er ritað; ok hafði konungr gört hann stallara sinn. Sighvatr var ekki hrað-mæltr maðr í sundr-lausum orðum, en 25 skaldskapr hans var hónum svá tiltækr, at hann kvað af tungu fram, svá sem hann mælti annat mál. Hann hafði verit í kaup-ferðum til Vallandz, ok í þeirri ferð komit til Englandz, ok hitt Knút inn Ríka, ok fengit af hónum leyfi at fara til Noregs, svá sem fyrr var ritað. En er hann kom í 30 Noreg þá fór hann þegar til fundar við Ólaf konung, ok hitti

hann í Borg. Gekk fyrir konung þá er hann sat yfir borðum. Sighvatr kvaddi hann. Konungr leit við honum, ok þagði. Sighvatr kvað. . . . Þá sannaðiz þat er forn-kveðit mál er, at 'Mörg eru konungs eyru.' Óláfr konungr hafði spurt allt 5 um farar Sighvatz, at hann hafði hitt Knút konung. Óláfr konungr mælti til Sighvatz: 'Eigi veit ek hvárt þú ætlar nú at göraz mín stali, eðr hefir þú nú görzt maðr Knútz konungs.' Sighvatr kvað. . . . Þá mælti Óláfr konungr, at Sighvatr skyldi ganga til sætiss þess er hann var vanr at 10 hafa fyrr. Kom Sighvatr sér þá enn brátt í kærleika ena sömu sem áðr hafði hann haft.—*From St. Olaf's Saga.*

The King and Poet in the Snow.

Svá er sagt, at Sighvatr skald væri lengstum með Óláfi konungi, meðan þeir vóru á lífi báðir; ok einhverju sinni bar svá til förum þeirra Óláfs konungs, at þeir höfðu farit 15 um Dofrafjall, en þat var um vetr, ok var þar Sighvatr þá, ok þar tók þá snæ-fall mikit, ok gjörðiz ill færðin, ok var mjöllin svá djúp, at hrossin fengu eigi vaðit, ok fóru menn á fæti, ok vildu þó leita af fjallinu. Ok nú bar svá til, er á leið daginn ok dimma tók, at þeir urðu tveir saman Óláfr 20 konungr ok Sighvatr, ok hafði hann yfir sér feld grán. Ok er þeir sóttu af fjallinu ok færðin batnaði, þóttiz Sighvatr finna, at konunginum svalaði mjök, þvíat honum hafði orðit ákafliga heitt um daginn. Þá mælti Sighvatr við konunginn, ok kveðz mæðaz taka mjök undir feldinum af hita 25 ok erfiði, ok lézt eigi mega bera hann lengr eptir sér. Konungrinn bað hann selja sér feldinn, ok mundi hann bera; ok nú gerðu þeir svá, ok fóru þeir svá um hríð, ok tók konungi at orna undir feldinum. Ok þá koma þeir at bæ nokkrum, þá mælti Sighvatr: 'Eigi er þat minnr, at mik 30 tekr nú at kala, er mér var heitt fyrir stundu.' 'Er svá nú, skald!' segir konungr; 'eigi þiki mér skipta, þótt ek bera

klæði þín allt til bæjarins, ok sé ek nú bragð þítt.' Ok nú fara þeir til bæjarins, ok þá sagði Óláfr konungur : ' Vel kanntu at vera með tignum mönnum, Sighvatr ! ' Sighvatr skald minntiz þessa, þá er hann kom af Íslandi, ok var ný-kominn
 5 við land þar er konungurinn Óláfr var fyrir, ok var hann á móti nokkuru fjölmennu, ok var þröngt mjök um konunginn öllu megin af fólkinu, en Sighvatr vildi fyrir hvern mun hitta konunginn sem fyrst, ok ferr hann til mótzins, ok boraz fram á milli manna, ok fær eigi komiz allt fyrir konunginn, ok
 10 kvað vísu svá hátt, at hann skyldi heyra mega :—

Þröngvizk ér of ungan ítr-nenninn gram þenna ;

bægisk öld svá at eigi Óláfs náig máli :

Mér var orð at órum auð-sótt frömum dróttni

þá er óðum mjök móðir mjöll af Dofra-fjalli.

15 Konungur heyrði ok kendi manninn, ok bað gefa hönunum rúm, ok greiddiz þá ferð hans, svá at þeir konungurinn funduz ok töluðuz við slíkt er þeir vildu ok skilðu eptir þat. Svá er enn sagt, at Óláfr konungur hélt undir skírn dóttur Sighvatz skaldz er Tófa hét, ok um þat kvað Sighvatr vísu þessa :—

20 Dróttinn hjálp þú þeim er dóttur (dýrr er þín villi) mínni

heim ór heiðnum dómi hóf ok nafn gaf Tófu :

Hélt und vatn inn vitri (varð ek þeim feginn harða morni) mínu barni móð-rakkr Haraldz bróðir.

Sighvat the Poet's Death.

Sighvatr skald var með Magnúsi konungi ok hafði jafnan
 25 mikinn hugtreaga af andláti ins heilaga Óláfs konungs, svá sem heyra má í vísu þeirri, er hann kvað þá :—

Geng ek um þvert frá þengils (þroask ekki mér) rekka

(emk sem bast í brjósti bleikr) verðungar-leiki. . . .

Nú er at þeirri stundu leið, er almáttigr Guð vildi kalla
 30 Sighvat fram af þessum heimi, þá tók Sighvatr til at yrkja drápu um Ólaf konung inn Helga, ok stælti eptir Sigurðar-

sögu. Sighvatr kom þá með skipi við ey þá er Selja heitir. Ok er hann var þar kominn, þá varð sá atburður, at einn bóndi, sá er á megin-landi bjó inn frá eyinni, tók mikla sótt svá at hann var ban-vænn, en kona hans sat yfir hönnum með hryggum hug. Ok er máttir bóndans tók at minnkaz, þá vitraðiz Óláfr konungr konu bóndans í draumi, ok mælti við hana: 'Nú skulum vit skipta verkum; þú skalt fara til mótz við Sighvat, skald mítt, en ek mun sitja yfir bóndanum; ok seg hönnum svá, at ek vili eigi, at hann stæli drápu þá, er hann yrkir um mik, eptir Sigurðar-sögu, heldr vil ek at hann stæli eptir Uppreistar-sögu.' Nú eptir þessa vitran fór hús-freyja til mótz við Sighvat, ok sagði hönnum, hvat konungr hafði henni vitrað, ok eptir þat fór hön heim. En meðan hön hafði á brottu verit, þá hafði Óláfr konungr vitraz bóndanum ok gört hann heilan. Sighvatr sneri þá drápunni ok stælti hana eptir Uppreistar-sögu. Ok eptir þat tók Sighvatr sótt harða. Í þeirri sótt vitraðiz hönnum inn heilagi Óláfr konungr, ok bauð hönnum með sér at fara, ok kvað á dag, hvenær hann mundi í móti hönnum koma. Nú er 20 sá dagr kom, er konungr hafði á kveðit, þá kvað Sighvatr vísu þessa:—

Seinn þykki mér sunnan sókn-djarfr Haraldz arfi;
langr er (at lýða pengil lífs sorg) konungs morginn:

Hvatki er heiðis gotna hýr-tælanda sælan,
25 (nú hefk vætt í dag dróttins) dvelr, bíðk hans í Selju.

Ok eptir þat andaðiz Sighvatr, ok var lík hans fært norður til Kaupangs ok grafit at Kristz-kirkju.—*From the Flatey-book.*

8. HAVARDAR SAGA.

How Bjargey borrowed her Kinsmen's Nets and Turf-spade.

Þat var einn dag um sumarit, er þau réru á sjó, at þau sá skip fara innan eptir firðinum; kendu þau ok, at þar var 30 Þorbjörn ok heima-menn hans. Þá mælti Bjargey: 'Nú

skulu vit hafa uppi færi okkar ok roa í móti Þorbirni: vil ek finna hann. Skaltu roa framan at borði skútunnar, en ek skal tala við Þorbjörn nökkut, en þú skalt roa í hring um skútuna á meðan.' Þau gera nú svá, roa at skútunni. Bjargey 5 kastar nú orðum á Þorbjörn, heilsar hón hönnum ok spyrr, hvert hann ætli at fara. Hann kvazt skyldu fara vestr í Vaðil: 'Er þar kominn út Sturla bróðir míninn ok Þjóðrekr son hans; skal ek flytja þá hingat til mín.' Hón spurði: 'Hversu lengi muntú vera á brott, bóndi,' segir hón? 'Nær viku,' segir 10 hann. Þórhallr hafði þá roit um-hverfis skútuna. Ok er hón hefir at gert slíkt er hón vildi, þá meta þau í árum ok roa í brott slíkt er þau mega. Þá mælti Þorbjörn: 'Kvenna örmust farandi! ok skulum vit þegar roa eptir þeim ok drepa hann, en meiða hana.' Þá mælti Brandr: 15 'Nú sannar þú enn, þat er mælt er til þín, at þú munir eigi spara flest illt at gera, enda skal ek veita þeim er ek má; skaltú þá at keyptu komaz.' En við umtölur Brandz, ok þat er þau váru langt undan komin, þá lét Þorbjörn vera kyrrt, ok fór leið sína. Þá mælti Bjargey: 'Eigi er þat líkligt, en þó 20 er sú ætlan mín, at hefnt muni verða Óláfs sonar míns; skulu vit eigi heim.' 'Hvert viltú þá!' segir Þórhallr. 'Nú skal fara,' segir hón, 'ok finna Valbrand bróður míninn.'—Hann bjó á Valbrandz-stöðum; var hann gamall maðr mjök, en hafði verit hinn ágætasti maðr; hann átti tvá sonu, hinn væn- 25 ligstu menn; hét annarr Torfi, en annarr Eyjolfr; vóru þeir þá á ungum aldri.—Þau létta eigi fyrr en þau koma þangat. Valbrandr var úti á töðu-velli ok mart manna með hönnum. Hann gekk þá í móti systur sinni; ok fagnaði henni vel, ok bauð henni þar at vera. En hón kvað sér þat eigi gegna, 30 'verð ek heim í kveld.' Hann spurði: 'Hvat viltú þá, systir?' 'Ek vilda, at þú léðir mér nætr þínar.' Hann svaraði: 'Hér eru þrennar nætr, ok er ein forn mjök, ok nú eigi trúlig, en hefir verit örugg, en tvær eru nýjar ok óreyndar. Haf þú

hvárt er þú vill, tvær eða þrjár.' Hón svaraði: 'Þær vil ek hafa hinar nýju; en eigi vil ek hætta til at hafa hina fornu; en lát þú búna þessar, nær ek læt eptir koma.' Hann kvað svá vera skyldu. Eptir þat fóru þau á brott. Þá mælti Þórhallr: 'Hvert skulum vit nú fara?' Hón svarar: 'Nú skal fara, ok finna Þorbrand bróður mín.'—Hann bjó á Þorbrandz-stöðum; hann var þá gamall mjök; hann átti tvá sonu unga; hét annarr Oddr, en annarr Þórir; vóru þeir vænligir menn.—Ok er þau koma þar, fagnaði Þorbrandr
 10 þeim vel ok bauð þeim þar at vera. Hón kvazt þat eigi mega. 'Hvat viltú þá, systir?' segir hann. 'Ek vilda,' segir hón, 'at þú léðir mér net þín.' Hann svaraði: 'Ek hefi þrjú til, ok er eitt fornt mjök, en tvau eru ný, ok hafa eigi höfð verit. Haf hvárt er þú vill, tvau eðr þrjú.' Hón kvazt þau
 15 nýju hafa vilja, ok skildu at því. Síðan fara þau í brott. Þórhallr spurði: 'Hvert skulum vit nú fara?' 'Nú skal,' segir hón, 'finna Ásbrand karl, bróður mín.'—Hann bjó á Ásbrandz-stöðum. Hann var þeirra bræðra ellztr; hann átti systur Hávarðar karls. Hann átti son er Hallgrímr hét;
 20 hann var ungr at aldri, en bæði mikill ok sterkr, ófríðr sýnum, en þó karlmannligr.—Ok er Bjargey kemr þar, fagnar Ásbrandr henni vel, ok bað hana þar vera. Hón kvazt skyldu heim um kveldit. Hann spurði: 'Hvat viltú þá? ok kemr þú þó sjaldan at finna frændr þína.' 'Lítið er eyrendit,'
 25 segir hón, 'vær erum svá óbirg um torf-færi, ok vilda ek gjarna, at þú léðir mér torf-öxi þína.' Hann svaraði brosandí: 'Hér eru tvær til, ok önnur ryð-frakka mikil, forn ok skörðótt, ok þykkir nú til einskis fær; önnur er ný ok mikil, ok hefir til einskis höfð verit.' En hón kvazt hafa vilja þá
 30 hina nýju, 'þá er ek læt vitja.' Hann svaraði, at hón skal ráða. Síðan fara þau heim á Hávarðz-staði um kveldit.

Líða nökkurir dagar þar til er henni þótti vón at Þorbjörn mundi vestan koma. Ok einn dag gekk hón at sæng

Hávarðar, ok spurði hvárt hann svæfi. Hann settiz upp við, ok kvað vísu. . . . 'Þat er víst,' segir hón, 'at þetta er allmikil lygi, at þú hafir aldri sofit á þrim árum; en þó er nú upp at standa ok göra sik sem vaskastan, ef þú vilt hefna

5 Óláfs sonar þíns, þvíat eigi verður hans hefnt um aldr þinn, ef eigi verður á þessari nótt.' En er hann heyrði ummæli hennar, spratt hann upp ór sænginni fram á golfit, ok kvað þá vísu. . . . Hávarðr var þá inn sprækasti, ok skorti eigi göngu. Hann gekk til kistu einnar mikillar;—hón var full

10 af vápnnum,—ok lauk henni upp; tók hjálm á höfuð sér, ok fór í sterka brynju. Hann leit þá upp, ok sá at már einn fló yfir glugginn. Hann kvað vísu. . . . Hann vápnaðiz skjótt ok fimliga. Hann bjó ok Þórhall með góðum vápnnum. Ok er þeir vóru búnir, sneri hann at Bjargeyju, ok mintiz

15 við hana; kvað þá eigi sýnt vera nær þau fyndiz. Hón bað hann vel fara. 'Þarf ek eigi at hafa eggjanar-orð við þik um hefnd eptir Ólaf son okkarn, með því at ek veit, at þar fylgir kapp hreysti er þú ert.' Eptir þat skilðu þau. Gengu þeir ofan til sjávar, hrundu fram sex-ærum bát, ok tóku til ára.

20 Léttu eigi fyrr en þeir kómu fyrir bæ Valbrandz. Þar var eyrar-tangi langr, er gekk út í sjóinn, lögðu þeir þar at bátinn. Bað Hávarðr Þórhall at gæta bátzins; en hann gekk upp til bæjarins. Hann hafði spjót í hendi; var þat ágætt vápn. Ok er hann kom upp á völinn, vóru þeir þar feðgar. Þeir

25 bræðr vóru af klæðunum, ok rökuðu upp töðuna. Þeir höfðu tekit af sér skóna, ok sett á völinn hjá sér, vóru þat upphávir skuar. Valbrandr gekk í móti Hávarði, ok fagnaði hónum vel, ok bauð hónum þar at vera. Hann kvazt eigi þar vera mega. 'Em ek kominn at vitja nóta þínna, er þú

30 léðir systur þinni.' Hann gekk at sonum sínum ok mælti: 'Hér er kominn Hávarðr, mágr ykkarr, ok er þann veg buinn sem þá er hann mundi ætla til stórræða nökkura.' Ok er þeir heyra þetta, kasta þeir hrifunum, ok hlaupa til

klæða sínna. Ok er þeir skyldu taka skóna, höfðu þeir skorpnað í skininu. Þeir stigu í ofan sem skjótast, svá at þegar gekk skinnit af hælunum. Ok er þeir kómu heim, voru skórnir fullir af blóði. Valbrandr fékk sonum sínum

5 góð vörn ok mælti: 'Veitið Hávarði góða fylgð, hyggit meir á hefnd, en hvat eptir kemr.' Eptir þat fóru þeir á Þorbrandz-staði, voru þeir ok skjótt búnir, Oddr ok Þórir. Fóru nú þar til er þeir kómu á Ásbrandz-staði. Krafði Hávarðr þar torf-öxarinnar. Bjóz Hallgrímr frændi hans

10 þá til ferðar með hönunum. Ánn er maðr nefndr, hann var heima-maðr Ásbrandz; hafði hann húskarls verk. Hann var fóstri Hallgríms, ok bjóz til ferðar með þeim. Ok er þeir voru búnir, fara þeir þar til er bátinn var. Fagnaði Þorhallr þeim vel. Voru þeir þá átta saman, ok hverr öðrum

15 vígligri. Þá mælti Hallgrímr við Hávarð frænda sinn: 'Hví fórtú svá heiman, frændi, at þú hafðir hvárki sverð né öxi?' Hann svaraði: 'Verði svá vel, at vér finnim Þorbjörn Þjóðreks son, ok eptir várn skilnað, skaltú annat mæla; þvíat mér ætla ek sverðit Gunnloga er bezt vörn er.' Þeir báðu hann

20 lúka heilum munni sundr. 'Væri oss nú mikit undir, at oss tækiz karlmannliga til handa.' Þat var mjök at áliðnum degi. Þeir hrinda þá fram bátnum, ok stigu þar á, ok tóku til ára. Þeir sá, at hrafna-flokkur mikill fló fyrir þeim ok yfir eyrar-tangann er fyrir þeim var. Hávarðr kvað þá vísu. . .

25 Þeir fóru yfir sundit, ok var hvasst mjök á firðinum, ok fengu mjök framan-vátt. Sóttu þeir drengiliga, ok létu eigi fyrr, en þeir kómu fyrir Lauga-ból. Var þar gótt at at leggja, fyrir því at Þorbjörn hafði látið göra þar höfn góða; hann hafði látið ryðja ok hreinsa allt inn at landi. Var þar at-

30 djúp mikit; mátti þar fljóta skúta eðr stærra skip þó at vildi. Þar voru ok grafin niðr rif stór fyrir hlunna ok festir endarnir grjóti; þurftu þar eingi maðr vátr at verða, þó at af skipi stigi, eða á skip, hvárt er var meira skip eðr minna; en uppi

yfir var malar-kampr hár. Fyrir ofan kampinn stóð hurðanaust mikit, ok var vel um horfit. Til annarrar handar var lón mikit fyrir ofan kampinn. Frá naustinu sá eigi í fjöruna, en af malar-kampinum mátti bæði sjá til naustzins ok í 5 fjöruna. Ok er þeir koma at landi, hlaupa þeir af bátinum. Þá mælti Hávarðr: 'Nú skulum vér bera bátinn upp yfir kampinn á lónit; vér skulum ok vera fyrir ofan kampinn, svá at þeir megi eigi þegar sjá oss. Verum ok eigi of veiði-bráðir; hlaupi eingi fyrr upp en ek segi fyrir.' Var þá mjök 10 dimmat.

9. VAPNFIRDINGA SAGA.

How Thorvard the Leech played the Spy.

. . . at þér mun í skap hafa runnit við oss, ok vildum vér þat þó eigi. Bjarni var fá-máligr mjök. Kolfinnr fór heiman með Bjarna. Hann tók til orða illu heilli, ok mælti, ok sá í himininn upp: 'Nú er marg-háttað um veðrin, ok þótti 15 mér nokkut élligt vera ok all-kalt, en nú þykki mér því líkt göra sem þeyja muni.' Bjarni svarar: 'Þá mun ávalt þeyja, ef þetta verðr at því.' Bjarni stóð þá upp ok mælti: 'Dofinn er mér fótr mín.' 'Ligg þú þá kyrr,' segir Geitir. Bjarni hjó þá í höfuð Geiti, ok fekk hann þegar bana. Ok jafn- 20 skjótt sem hann hafði höggvit Geiti, iðraðiz hann, ok settiz undir höfuð Geiti, ok andaðiz hann í knjám Bjarna. Geitir var nú jarðaðr síðan. Eptir þetta fara menn braut (*a few words illegible*). Þetta verk mæltiz illa fyrir, ok þótti ómannligt orðit. Bjarni fór heim til Hofa. Ok er hann kom heim, 25 rak hann á braut Þorgerði Silfru, ok mælti, at hón skyldi aldri koma í augsyn hönunum. Þorkell, sonr Geitis, var eigi á Íslandi, er faðir hans var veginn, en Blængr varð-veitti bú í Krossavík með umsjá Egils-sona, er þá vóru mágar Þorkels Geitis sonar. Um vórit tóku bændr af þingit, ok vildu eigi 30 hafa, ok þótti ú[s]ynt í millum at ganga þeirra manna er

í slíkum stór-mælum áttu hlut. Þat er sagt, at Bjarni setti til mann er Birningr het, at hafa njósn af, ef nokkurs ófriðar væri ván, ok göra Bjarna varan við, svá at ekki mátti hönnum á óvart koma.

- 5 Þorvarðr hét maðr; hann var vin-sæll, ok var þá kallat, at hann væri beztr læknið þar í héraði. Hann bjó á Sireks-stöðum. Nú kemr Þorkell Geitis son út, ok ferr hann þegar til búss síns til Krossavíkr, ok lætr sem hann eigi ekki um at vera. Þá sendir Bjarni menn á fund Þorkels,
- 10 þá er beggja þeirra vinir vóru, at bjóða Þorkatli sætt ok sæmð, ok sjálf-dæmi. En er þeir báru sín erindi upp fyrir Þorkatli, lét hann sem hann heyrði ekki, ok eigi brá hann tali sínu, því er hann hafði áðr. Nú fara sendi-menn aptr, at segja Bjarna svá buit. Svá virðu menn, at Þorkell myndi
- 15 eigi til hefnda hyggja. Bjarni var vanr hvert haust at fara á fjall sem faðir hans hafði gört, ok treystiz þá eingi öðrum rangt at göra. Þorvarðr læknið varð (*unreadable*) varr at Þorkell bjóz til fjallgöngu, ok valdi hann menn með sér til brautar gengi[s]. Þorvarðr görði Bjarna varan við. Bjarni
- 20 settiz aptr, ok fær aðra menn í stað sinn. Nú gengu menn á fjallit. Fundr þeirra Bjarna varð eigi, sem Þorkell hafði ætlat; ok sátu þeir um kyrt um vetrinn.—Þat er nú næst frá at segja, at Þorkell sendir menn heiman um dag ór Krossavíkr, ok til Egils-staða at hitta Þórarin. Sá maðr hét Kollr er
- 25 sendr var. Þat var erendi Kollz at vita hversu fjöl-ment væri at Hofi. Ok er hann kom á Egils-staði, hitti hann Þórarin úti, ok sagði hönnum sítt erindi. Þórarinn mælti: 'Eigi man þér gestbeinliga þikkja boðit. Far þú heim sem tíðast, ok lát eigi verða við vart; en ek man varr verða þess er Þorkell
- 30 vill forvitnaz,' ok kvezt hönnum þat segja mundu. Nú snýr Kollr heim á leið, ok varð hönnum síð-farit. En á þessum sama ap[t]ni varð sá atburðr, at maðr braut fót sinn á næsta bæ frá Sireks-stöðum, ok var farit eptir Þorvarði lækni, ok

kom hann at binda fótinn. Hónum var boðit þar at vera ; en hann vildi heim ríða um nóttina ; ok hitti hann Koll á leið, ok kvödduz þeir ok spurðuz tíðenda. Ok spyrr Þorvarðr, hvaðan Kollr væri at kominn, en Kollr spyrr í móti, hví hann fari um nætr. Þorvarðr segir þat öngu sæta : ‘Seg mér nú þítt erendi, Kollr,’ segir Þorvarðr. ‘Ek fór upp í hérað, at leita sauða, ok fann eigi,’ segir Kollr. Skiljaz þeir nú, ok fór Kollr heim um nóttina. Þorvarðr fór ok heim um nóttina. En um morguninn eptir tók hann hest sinn, ok reið upp til Hofs. Var þar við hólum vel tekit, ok var spurðr at tíðendum ; en hann sagði at maðr braut fót sinn. Hann heimtíðir Bjarna á tal, ok segir hólum, at hann hitti Koll, ok þótti sem hann myndi kominn frá Egils-stöðum, ok sagðiz víst vita, at hann sagði hólum ekki orð satt um sína ferð. ‘Sé ek nú,’ kvað Bjarni, ‘at þú vilt, at ekki göriz þat út í héraði, at ek vita eigi, ok haf þú mikla þökk fyrir. Nú far þú heim, ok kom á bæ þann er heitir á Fáskrúðs-bakka í miðju héraði ; þar eru Þorkels menn fyrir ; ok ef at verðr spurt, hversu fjölmennt hér er, þá seg þú, at hér kvómu í morgin nokkurir várir menn, ok vóru hross heim rekin, eigi all-fá, en þú * vissir eigi hvat þau skyldi.’ Þorvarðr ferr nú ok kemr á Fáskrúðs-bakka, ok var hann spurðr, hversu fjölmennt væri at Hofi ; en hann segir slíkt sem hólum var sagt, ok ferr hann heim síðan. En þegar er hann var í braut, sendu þeir menn til Egils-staða, at seta mikil væri at Hofi. Síðan sendi Þórarinn Þorkatli Geitis syni orð, at eigi myndi at svá búnu auð-sótt til Hofs. Ok líðr nú vetrinn.

10. GULL ÞORIS SAGA.

The Passing of Gold Thori.

Þórir bjó á Þóris-stöðum langa ævi, ok átti annat bú í Hlíð. Hann görðiz slíkr ok ódæll viðr-skíptis æ því meirr er hann eldiz meirr. Þat var sagt eitt-hvert sinn, at Guðmundr son

hans hafði fallit í bardaga; en þat hafði þó logit verit. Þóri brá svá við þessi tíðendi, er hann frétti, at hann hvarf á brott frá bui sínu, ok vissi eingi maðr, hvat af hönnum veri orðit, eðr [hvar] hann kom niðr. En þat hafa menn fyrir satt, at 5 hann hafi at dreka orðit, ok hafi lagzt á gull-kistur sínar í orms líki.—Þat var lengi síðan, at menn sá dreka fljúga ofan um þeim megin frá Þóris-stöðum, er Gull-fors er kallaðr, ok yfir Fjörð í fjall þat er stendr yfir bænum í Hlíð. Atlí, son hans, tók fjár-varðveizlu eptir hann, ok bjó á Þóris-stöðum, 10 ok þokkaðiz vel ná-buum sínum. Lýkr þar þessi sögu.

II. BANDAMANNA SAGA.

How Hermund hid his Treasure so well, under cover of a fog, that he himself could not find it again.

Hermundr stóð upp ok mælti: 'Hlýðum til ósómans.' Þá mælti Gellir: 'Þat er gerð okkur Egils á hendr Oddi, at vit gerum þrjá tigi aura.' Hermundr segir: 'Hvárt skilðiz mér rétt at þú gerðir þrjá tigi hundraða aura?' 'Nei,' segir Egill, 15 'var eigi þat nú, at þú sætir á hlustinni, er þú stótt upp, xiii (sic) aura þeirra aura, en öngum óvesalla væri við tækir, eða í gjöld mælt, bauga-brot ok harka-gripir.' Þá segir Hermundr: 'Sviknir erum vér nú.' Egill segir: 'Telz þú svikinn?' 'Já,' kvað hann, 'svikinn teljumz ek, ok hefir þú svikit mik, 20 svikarinn.' Egill segir: 'Þat geri ek svá at mér þykki bezzt, at svíkjja þann er öngum truir; þú truir öngum manni; eigi truir þú vinum þínum né frændum, börnum né konu, ok eigi truir þú sjalfum þér. Því truir þú eigi þér, at þú fórt í þoku svá mikilli, at fela fé (pitt), at eigi veiztú heldr en aðrir hvar 25 þat er nú komit. En þótt þér ljái nú annars hugar, ok vilir þú nú féit hafa, þá muntú nú eigi finna.' Hermundr svarar: 'Þetta er lygi þín, sem mörg önnur. Þú lýgr ávallt. Fyrri vetr bauð ek yðr ór hrak-buinu ok yðr sjau saman; vórut þér þar á Gils-bakka. Ok er þú komt heim, þá sagðir þú þat, at

þar væri farnir þrír tigur klaka-hesta ok etnir allir.' Egill segir: 'Engi mun meira segja frá van-höldum þínum en verit hefir; en hitt ætla ek at annat-hvárt hafi etnir verit fáir eða engir.' Hermundr segir: 'Eigi skolum vit báðir á þingi annat sumar.' Egill segir: 'Nú mun ek þat mæla, er ek ætlaði at frestaz mundi, at þú lúk heill munni í sundr; þat var snemma spáð at ek munda verða allra manna elztr; mun þat við bera, ef vit erum eigi báðir á þingi, at þú munt fara allr í trollindr.'—*From Cod. Reg.*; see pp. 36, 37 in the old edition.

12. EIRIKS SAGA RAUDA.

How Gudrid came to Greenland and sung the Warlock Songs for the Sibyl.

Þorgeirr Vífilsson kvángaðiz ok fékk Arnóru, dóttur Einars frá Laugar-brekku, Sigmundar sonar, Ketils sonar-Þistils, er numið hafði Þistils-fjörð. Önnur dóttir Einars hét Hallveig. Hennar fekk Þorbjörn Vífils son ok tók með
 15 Laugarbrekku-land á Hellis-völlum. Rézt Þorbjörn þangat bygðum ok görðiz göfug-menni mikit. Hann var goðorðz-maðr ok hafði rausnar-bú. Guðríðr hét dóttir Þorbjarnar. Hón var kvenna vænst ok inn mesti skörungur í öllu athæfi sínu. Maðr hét Ormr, er bjó at Arnar-stapa; hann átti konu
 20 þá, er Halldís hét. Ormr var goðr bóndi ok vinr Þorbjarnar mikill; var Guðríð þar löngum at fóstri með hönunum. Maðr hét Þorgeirr, er bjó at Þorgeirs-felli; hann varr vell-auðigr at fé ok hafði verit lausingi; hann átti son, er Einarr hét. Hann var vænn maðr ok vel mannaðr ok skartz-maðr mikill.
 25 Einarr var í siglingum landa á milli ok tókz þat vel; var jafnan sinn vetr hvárt á Íslandi eðr í Noregi.

Nú er frá því at segja eitt haust er Einarr var út hér, at hann fór með varning sinn út eptir Snæfellz-nesi ok skyldi selja; hann kemr til Arnar-stapa; Ormr býðr hönunum þar at

vera ok þat þiggr Einarr, þvíat þar var vinátta með þeim Ormi. Varningrinn Einars var borinn í eitt-hvert úti-búr. Einarr brýtr upp varninginn ok sýndi Ormi ok heima-mönnum ok bauð Ormi slíkt af at taka sem hann vildi. Ormr þá þetta ok 5 talði Einar vera góðan far-dreng ok auðnu-mann mikinn. En er þeir héldu á varninginum gekk kona fyrir útibúrs-dyrnar. Einarr spurði Orm, hver sú in fagra kona væri, er þar gekk fyrir dyrnar—‘Ek hefi hana ekki hér fyrr séð.’ Ormr segir: ‘Þat er Guðríð föstra mín, dóttir Þorbjarnar bónda frá 10 Laugar-brekku.’ Einarr mælti: ‘Hón mun vera góðr kost; eða hafa nökkurir menn til komit at biðja hennar?’ Ormr svarar: ‘Beðit hefir víst verið, vinr, ok liggr eigi laust fyrir; finnz þat á at hón mun bæði vera mann-vönd ok faðir hennar.’ ‘Svá fyrir þat,’ kvað Einarr, ‘at hón er sú kona, er 15 ek ætla mér at biðja, ok vilda ek (at) á þessi mál kæmir þú fyrir mik við feðr hennar ok legðir á alendu at flytja, þvíat ek skal þér fullkomna vináttu fyrir gjalda. Má Þorbjörn bóndi á líta, at okkr væri vel hentar teingðir; þvíat hann er sóma-maðr mikill ok á staðfestu góða, en lausa-fé hans er 20 mér sagt at mjök sé á förum; skortir mik hvárki lönd né lausa-fé ok okkr feðga; ok myndi Þorbirni verða at því inn mesti styrkr, ef þessi ráð tækiz.’ Ormr svarar: ‘Víst þikkjumz ek vin þínn vera, en þó em ek ekki fúss at bera þessi mál upp; þvíat Þorbjörn er skap-stórr ok þó metnaðar-maðr 25 mikill.’ Einarr kvezt ekki vilja annat enn upp væri borið bónorðit. Ormr kvað hann ráða skyldu. Einarr fór suðr aptr unz hann kemr heim. Nökkuru síðarr hafði Þorbjörn haust-boð, sem hann átti vanða til, þvíat hann var stór-menni mikit. Kom þar Ormr frá Arnar-stapa ok margir aðrir vinir 30 Þorbjarnar. Ormr kemr at máli við Þorbjörn ok segir at Einarr sé þar skömmu frá Þorgeirs-felli ok görðiz efniligr maðr. Hefr Ormr nú upp bónorðit fyrir hönd Einars ok sagði at þat væri vel hent fyrir sumra hluta sakir. ‘Má þér,

bóndi, at því verða styrkr mikill fyrir fjár-kosta sakir.' Þorbjörn svarar : 'Eigi varði mik slíkra orða af þér, at ek munda þræls syni gipta dóttur mína. Ok þat finnz þér at fé mítt þverr ; ok eigi skal hón fara með þér, ef þér þótti hón ; svá lítils gjaforðz verð.' Fór Ormr heim ok hverr boðsmanna til sínna heim-kynna. Guðríðr var eptir með feðr sínum ok var heima þann vetr.

En at vári hafði Þorbjörn vína-boð, ok var veizla góð buin ; ok kom þar mart manna ok var veizlan in bezta. Ok at veizlunni
 10 kvaddi Þorbjörn sér hljóðs ok mælti svá : 'Hér hefi ek buit langa æfi ; hefi ek reynt góðvilja manna við mik ok ástúð, kalla ek vel vár skipti farit hafa. En nú tekr fjár-hagr míninn at óhægjaz, en kallat hefir verit hingat til ekki óvirðuligt ráð. Nú vil ek fyrr bui mínu bregða en sæmð minni týna ; fyrr af landi
 15 fara en ætt mína svívirða ; ætla ek nú at vitja heita Eiriks Rauða vinar míns, er hann hafði þá er vér skildumz á Breiða-firði ; ætla ek nú at fara til Grænlandz í sumar, ef svá ferr sem ek vilda.' Mönnum þótti mikil tíðindi um þessa ráða-görð. —Þorbjörn hafði lengi vinsæll verit,—en þóttuz vita, at Þor-
 20 björn myndi þetta hafa svá framt upp kveðit, at hann mundi ekki stoða at letja. Gaf Þorbjörn mönnum gjafir, ok var veizlu brugðit eptir þetta, ok fóru menn heim til heim-kynna sínna. Þorbjörn seldi lendur sínar ok kaupir skip, er stóð uppi í Hraunhafnar-ósi. Réðuz til ferðar með hönunum þrír
 25 tigur manna. Var þar Ormr frá Arnar-stapa ok kona hans, ok þeir vinir Þorbjarnar, er eigi vildu við hann skilja. Síðan létu þeir í haf. Þá er þeir höfðu út látið, var veðr hag-stætt. En er þeir kvómu í haf, tók af byri ok fengu þeir mikil veðr, ok fórz þeim ógreitt um sumarit. Því næst kom sótt í lið
 30 þeirra, ok andaðiz Ormr ok Halldís kona hans ok helmingr þeirra. Sjó tók at stæra ok fengu þeir vás mikit ok vesöld á marga vega, ok tóku þó Herjólfssnes á Grænlandi við vetr-nætr sjalfar. Sá maðr bjó á Herjólfssnesi, er Þorkell hét. Hann var

nytja-maðr ok inn bezti bóndi. Hann tók við Þorbirni ok öllum skipverjum hans um vetrinn. Þorkell veitti þeim skörliga. Líkaði Þorbirni vel ok öllum skipverjum hans.

Þenna tíma var hallæri mikit á Grænlandi; höfðu menn 5 feng-lítið, þeir sem í veiði-ferð höfðu verið, en sumir eigi aptr komnir. Sú kona var í bygð, er Þorbjörg hét; hón var spá-kona; hón var kölluð Lítill-völva. Hón hafði átt sér niu systur, ok vóru allar spá-konur, ok var hón ein eptir á lífi. Þat var háttir Þorbjargar á vetrum, at hón fór á veizlur ok 10 buðu menn henni heim, mest þeir er forvitni var á um forlög sín eðr ár-ferð; ok með því at Þorkell var þar mestr bóndi, þá þótti til hans koma at vita, hvenær létta mundi óaráni þessu, sem yfir stóð. Þorkell býðr spá-konu þangat, ok er henni buin góð viðtaka, sem siðr var til þá er við þess-háttar 15 konum skyldi taka. Buit var henni hásæti ok lagt undir hægindi; þar skyldi í vera hoensa-fiðri. En er hón kom um kveldit ok sá maðr er í móti henni var sendr, þá var hón svá buin, at hón hafði yfir sér tugla-möttul blán ok var settr steinum allt í skaut ofan. Hón hafði á halsi sér gler-tölur. 20 Hón hafði á höfði lambskinnz-kofra svartan ok við innan kattar-skinns hvítt. Staf hafði hón í hendi ok var á knapp; hann var buinn messingu ok settr steinum ofan um knappinn. Hón hafði um sik hnjósku-linda, ok var þar í skjóðu-pungur mikill, ok varðveitti hón þar í taufr þau, er hón þurfti 25 til fróðleiks at hafa. Hón hafði kálfskinnz-skó loðna á fótum ok í þvengi langa ok sterkliga; látúns-knappar miklir á endunum. Hón hafði á höndum sér kattarskinnz-glófa ok vóru hvítir innan ok loðnir. En er hón kom inn, þótti öllum mönnum skylt at velja henni sæmiligar kveðjur. En hón 30 tók því eptir því sem henni vóru menn skapeldir til. Tók Þorkell bóndi í hönd vísenda-konunnar ok leiddi hann hana til þess sætis, er henni var buit. Þorkell bað hana renna þar augum yfir hjörð ok hjú ok hýbýli. Hón var fá-málug um

allt. Borð kómu fram um kveldit, ok er frá því at segja, hvat spá-konunni var mat-buit. Henni var görr grautr af kiðja-mjolk, en til matar henni vóru buin hjörtu ór allz-konar kykvendum, þeim sem þar var til. Hón hafði messingar-
 5 spón ok kníf tann-skeptan, tví-holkaðan af eiri, ok var af brotinn oddrinn. En er borð vóru upp tekin, gengr Þorkell bóndi fyrir Þorbjörgu, ok spyr hversu henni virðiz þar hýbýli eðr hættir manna, eðr hversu fjóttliga hón mun þess vís verða, er hann hefir spurt eptir ok menn vildu vita. Hón
 10 kvezt þat ekki mundu upp bera fyrr en um morguninn, þá er hón hafði sofit þar um nóttina. En eptir at áliðnum degi var henni veittr sá umbúningr, sem hón skyldi seiðinn fremja; bað hón fá sér konur þær, sem kynni fræði þat, er þyrfti til seiðinn at fremja, ok Varðlokkur heita; en þær konur funduz
 15 eigi. Þá var at leitað um bæinn, ef nökkurr kynni. Þá svarar Guðríðr: 'Hvarki em ek fjölkunnig né vísenda-kona, en þó kendi Halldís fóstura mín mér á Íslandi þat fræði, er hón kallaði Varðlokkur.' Þorbjörg svaraði: 'Þá ertú happ-fróð.' Guðríðr svarar: 'Þetta er þess-konar fræði
 20 ok at-ferli, at ek ætla í engum atbeina at vera, þvíat ek em kona Kristin.' Þorbjörg svarar: 'Svá mætti verða, at þú yrðir mönnum at liði hér um, en værir kona eigi at verri en áðr; en við Þorkel met ek at fá þá hluti hér til er þarf.' Þorkell herðir nú at Guðríði, en hón kvezt mundu göra sem
 25 hann vildi. Slógu konur hring umhverfiss, en Þorbjörg uppi á seið-hjallinum; kvað Guðríðr þá kvæðit svá fagrt ok vel, at engi þóttiz fyrr heyrt hafa með fegri raust kveðit sá er þar var. Spá-konan þakkar henni kvæðit,—'ok hafa margar náttúrur hingat at sótt ok þótti fagrt at heyra þat er kveðit
 30 [var], er áðr vildi frá oss snuaz ok oss öngva hlýðni veita. En mér eru nú margir þeir hlutir auð-sýnir, er áðr var bæði ek ok aðrir dulðir. En ek kann þat at segja, at hallæri þetta mun ekki haldaz lengr, ok mun batna árangr sem várar.

Sóttar-far þat sem lengi hefir legit, mun batna vónu bráðara. En þér, Guðríðr, skal ek launa í hönd lið-sinni þat, sem oss hefir af þér staðit, þvíat þín forlög eru mér nú öll glögg-sæ. Þat muntú gjafirð fá hér á Grænlandi, er sæmiligast er til, þó
 5 at þér verði þat eigi til langæðar, því at vegir þínir liggja út til Íslandz, ok mun þar koma frá þér ætt-bogi bæði mikill ok góðr, ok yfir þínum ættar-kvís-lum mun skína bjartir geisli,— Enda far nú vel ok heil, dóttir mín!’ Síðan gengu menn at vísenda-konunni ok frétti hverr eptir því sem mest forvitni
 10 var á; var hón ok góð af frásögnum; gekk þat ok lítt í tauma sem hón sagði. Þessu næst var komit eptir henni af öðrum bæ, ok fór hón þá þangat. Var sent eptir Þorbirni, þvíat hann vildi eigi heima vera, meðan slík heiðni var framið. Veðrátta batnaði skjótt, þegar er vára tók, sem
 15 Þorbjörg hafði sagt. Byrr Þorbjörn skip sítt ok ferr unz hann kemr í Bratta-hlíð. Tekr Eiríkr við hönunum báðum höndum ok kvað þat vel er hann var þar kominn. Var Þorbjörn með hönunum um vetrinn ok skulda-lið hans. Eptir um várit gaf Eiríkr Þorbirni land á Stokka-nesi, ok var þar
 20 görr sæmiligr bær, ok bjó hann þar síðan.—Ch. 3.

Gudrid's First Marriage. The Discovery of Wineland.

Eiríkr átti þá konu er Þjóðhildr hét, ok tvá sonu; hét annarr Þorsteinn en annarr Leifr. Þeir synir Eiríks voru báðir efni-ligir menn. Var Þorsteinn heima með feðr sínum; ok var eigi þá sá maðr á Grænlandi er jafn-mannvænn þótti sem hann.
 25 Leifr hafði siglt til Noregs, var hann þar með Óláfi konungi Tryggva syni. En er Leifr siglði af Grænlandi um sumarit urðu þeir sähafa til Suðreyja. Þaðan byrjaði þeim seint, ok dvölðuz þar lengi um sumarit. . . . Þeir Leifr siglðu í brot ór Suðreyjum, ok tóku Noreg um haustið. Rézt Leifr til
 30 hirðar Óláfs konungs Tryggva sonar, ok lagði konungr á hann góða virðing, ok þóttiz sjá at Leifr mundi vera vel

mennt maðr. Eitt sinn kom konungr at máli við Leif, ok spyrr hann: 'Ætlar þú til Grænlanda í sumar at sigla.' Leifr svarar: 'Þat vilda ek, ef sá er yðvarr vili.' Konungr svarar: 'Ek get, at svá muni vel vera; skaltú fara at 5 eyrindum mínum at boða Kristni á Grænlandi.' Leifr kvað hann ráða mundu; en kvazt hyggja, at þat eyrindi mundi tor-flutt á Grænlandi. En konungr kvezt eigi þann mann sjá er betr væri til fallinn en hann, 'ok muntú giptu til bera.' 'Þat mun því at eins,' kvað Leifr, 'at ek njóta yðvar við.'

10 Leifr lét í haf þegar hann var buinn. Leif velkti lengi úti, ok hittu hann á lönd þau, er hann vissi áðr önga ván í. Vóru þar hveiti-akrar sjalf-sánir, ok vín-viðr vaxinn. Þar vóru ok þau tré er mösur hétu; ok höfðu þeir af öllu þessu nokkur merki; sum tré svá mikil, at í hús vóru lögð. Leifr fann 15 menn á skip-flaki, ok flutti heim með sér, ok fekk öllum vist um vetrinn. Sýndi hann svá mikla stór-menzku ok gæzku af sér, [er] hann kom Kristni á landit, ok hann bjargaði mönnunum. Var hann kallaðr Leifr inn Heppni. Leifr tók land í Eiriksfirði, ok fór heim í Bratta-hlíð. Tóku menn 20 vel við hónum. Hann boðaði brátt Kristni um landit ok almenniliga trú, ok sýndi mönnum orðsendingar Óláfs konungs Tryggva sonar; ok segir hversu mörg ágæti ok mikil dýrð þessum sið fylgði. Eiríkr tók því máli seint, at láta sið sinn; en Þjóðhildr gekk skjótt undir, ok lét göra kirkju eigi 25 all-nær húsum. Var þat hús kallat Þjóðhildar-kirkja; hafði hón þar fram bænir sínar ok þeir menn er við Kristni tóku; en þeir vóru margir. Þjóðhildr vildi eigi halda samfarar við Eirík síðan er hón tók trú; en hónum var þat mjök í móti skapi.

Af þessu görðiz umræða mikil, at hann mundi leita landa 30 þess er Leifr hafði fundit. Var þar fyrir-maðr at Þorsteinn Eiríks son, góðr maðr, ok fróðr ok vinsæll. Eiríkr var ok til beðinn, ok trúðu menn því, at hans gæfa mundi framast vera ok forsjá. Hann var þá (*unreadable*) við, er

vinir hans fýstu hann til. Bjoggu þeir skip þat síðan, er Þorbjörn hafði út haft ok vóru til ráðnir tuttugu menn. Höfðu þeir fé lítið, en mest vápn ok vistir. Þann morgin er Eiríkr fór heiman, tók hann kistil, ok var þar í gull ok silfr.

5 Fal hann þat fé, ok fór síðan leiðar sinnar. Ok er hann var skamt á leið kominn, féll hann af baki, ok braut rif sín, ok lesti öxl sína, ok kvað við: aiai! Af þessum atburð sendi hann konu sinni orð, at hón tæki féit í brot þat er hann hafði folgit; lét þess hafa at goldit, er hann hafði féit folgit. Síðan

10 siglðu þeir út ór Eiríksfirði með gleði, ok þótti vænt um sítt ráð. Þá velkti lengi úti í hafi, ok kvómu ekki á þær slóðir sem þeir vildu. Þeir kómu í sýn við Ísland, ok svá höfðu þeir fugl af Írlandi. Reiddi þá skip þeirra um haf innan. Fóru aptr um haustið, ok vóru væstir ok mjök þrekaðir, ok

15 kómu við vetr sjalfan á Eiríksfjörð. Þá mælti Eiríkr: 'Kátari vóru þér í sumar, er þér fórut út ór firðinum, en nú eru þér, ok eru nú þó mörg góð at.' Þorsteinn mælti: 'Þat er nú höfðingligt bragð at sjá nokkut ráð fyrr þessum mönnum sem nú eru ráðstafalausir, ok fá þeim vistir.' Eiríkr svarar: 'Þat er

20 jafnan satt sem mælt er, at "Eigi veit fyrr en svarat er;" skal nú hafa ráð þín um þetta.' Fara allir þeir er eigi höfðu aðrar vistir með þeim feðgum. Síðan tóku þeir land ok fóru heim.

Nú er frá því at segja at Þorsteinn Eiríks son vakti bónorð við Guðríði Þorbjarnar dóttur. Var því máli vel svarat, bæði

25 af henni ok svá af föður hennar. Ok er þetta at ráðum gört, at Þorsteinn gekk at eiga Guðríði, ok er brúðkaupit í Brattahlíð um haustið. Fór sú veizla vel fram, ok var vel fjölmenn. Þorsteinn átti bú í Vestri-bygð á bæ þeim er í Lýsufirði heitir; sá maðr átti þar helming í bui er Þorsteinn hét. Sigríðr hét

30 kona hans. Fór Þorsteinn í Lýsufjörð um haustið til nafna síns, ok þau Guðríðr bæði; var þar vel við þeim tekið. Vóru þau þar um vetrinn. Þat görðiz þar til tíðenda, at sótt kom á bæ þeirra er lítið var af vetri. Garðr hét þar verk-stjóri; hann

var óvinsæll maðr; hann tók fyrst sótt ok andaðiz. Síðan var skamt at bíða at hverr tók sótt at öðrum, ok önduðuz. Þá tók sótt Þorsteinn Eiriks son ok Sigríðr kona Þorsteins. . . .

Sá hafði háttir verit á Grænlandi síðan Kristni kom út þangat, at menn vóru grafnir þar á bæjum er menn önduðuz í óvígðri mold; skyldi þar setja staur upp of brjósti; en síðan er kenni-menn kvómu til, þá skyldi kippa upp staurinum ok hella þar í vígðu vatni, ok veita þar yfir-söngva þótt þat væri myklu síðarr. Líkin vóru flutt til kirkju í Eiriksfiörð ok 10 veittir yfir-söngvar af kenni-mönnum. Eptir þat andaðiz Þorbjörn. Bar þá féit allt undir Guðríði. Tók Eiríkr við kenni ok sá vel um kost hennar.—Chs. 4, 5.

Gudrid marries Karlsefni. Expedition to Wineland.

Maðr hét Þorfinnr Karlsefni, son Þórðar Hest-höfða, er bjó norðr í Reyninesi í Skagafirði, er nú er kallat. Karlsefni var 15 ætt-góðr maðr, vel auðigr at fé. Þórunn hét móðir hans. Hann var í kaupferðum, ok þótti far-drengr góðr. Eitt sumar býr Karlsefni skip sítt, ok ætlaði til Grænlandz. Rézt til ferðar með hónum Snorri Þorbrandz son ór Alptafirði, ok vóru fjórir tígir manna með þeim. Maðr hét Bjarni Grím- 20 ólfs son, Breiðfirzkr maðr; annarr hét Þórhallr Gamla son Austfirzkr maðr. Þeir bjoggu skip sítt sam-sumars sem Karlsefni, ok ætluðu til Grænlandz. Þeir vóru á skipi fjórir tígir manna. Láta þeir í haf fram tvennum skipum þegar þeir eru búnir. Eigi var um þat getið, hversu langa úti-vist 25 þeir höfðu. En frá því er at segja, at bæði þessi skip kómu í Eiriksfiörð um haustið. Eiríkr reið til skips ok aðrir landz-menn, ok tókz með þeim greiðlig kaup-stefna. Buðu stýri-menn Guðríði at hafa slíkt af varninginum sem hón vildi; en Eiríkr sýndi mikla stór-mennzku af sér í móti, þvíat hann 30 bauð þessum skipverjunum báðum heim til sín til vetr-vistar í Bratta-hlíð. Þetta þágu kaupmenn ok fóru með Eiríki. Síðan

var fluttr heim varningr þeirra í Bratta-hlíð; skorti þar eigi góð ok stór úti-búr at varðveita í; líkaði kaupmönnum vel með Eiriki um vetrinn. En er dró at Jólum, tók Eiríkr at verða óglaðari en hann átti vanða til. Eitt sinn kom Karlsefni at máli við Eirík ok mælti: 'Er þér þungt, Eiríkr? Ek þíkkjumz finna at þú ert nökkuru fálátari, en verit hefir, ok þú veitir oss með mikilli rausn, ok erum vér skyldir at launa þér eptir því sem vér höfum fengið á. Nú segðu hvat ógleði þínni veldr.' Eiríkr svarar: 'Þér þiggít vel ok góðmannliga. Nú leikr mér þat eigi í hug, at á yðr halliz um vár viðskipti; hitt er heldr, at mér þíkkir silt ef at er spurt, at þér hafit engi verri Jólin haft en þessi er nú fara í hönd, ok Eiríkr inn Rauði veitti yðr í Bratta-hlíð á Grænlandi.' Karlsefni svarar: 'Þat mun ekki á þá leið, vér höfum á skipum vórum malt ok mjöl ok korn, ok er yðr heimilt at hafa af slíkt sem þér vilit, ok görit veizlu slíka sem yðarri stórmenzku ber til.' Ok þat þiggr hann. Var þá buit til Jólaveizlu, ok varð hón svá skörulig, at menn þóttuz vart slíka rausnar-veizlu sét hafa. Ok eptir Jólin vegr Karlsefni við Eirík um ráða-hag við Guðríði, er hónum leizt sem þat mundi á hans forræði; en hónum leizt kona fríð ok vel kunnandi. Eiríkr svarar, kvezt vel mundu undir taka hans mál, en kvað hana góðz gjaforðz verða. 'Er þat ok líkligt, at hón fylgi sínum forlögum,' þó at hón væri hónum gefin, ok kvað góða frétt af hónum koma. Nú er vakit mál við hana, ok lét hón þat sítt ráð, sem Eiríkr vildi fyrir sjá. Ok er nú ekki at lengja um þat, at þessi ráð tókuz; ok var þá veizla aukin, ok gört brullaup—Gleði mikil var í Bratta-hlíð um vetrinn; þar vóru mjök töfl uppi höfð ok sagna-skemtan, ok mart þat er til hífýla-bótar mátti vera.

Á því léku miklar umræður í Bratta-hlíð, at menn skyldu leita Vínlandz ins Góða; ok var sagt, at þangat mundi vera at vitja góðra landz-kosta. En því lauk svá at þeir Karlsefni ok

Snorri bjoggu skip sítt, ok ætluðu at leita Vínlandz um sumarit. Til þeirrar ferðar réðuz þeir Bjarni ok Þórhallr með skip sítt, ok þat fóru-neyti er þeim hafði fylgt. Maðr hét Þorvaldr; hann var mágfr Eiriks Rauða. Þórhallr var kallaðr Veði-
 5 maðr; hann hafði lengi verit í veiði-förum með Eiriki um sumrum, ok hafði hann margar varðveizlur. Þórhallr var mikill vexti, svartr ok þursligr; hann var heldr við aldr, ódæll í skapi, hljóð-lyndr, fá-máligr hvers-dagliga, undir-förull ok þó atmælasamr, ok fýstiz jafnan hins verra. Hann hafði
 10 lítt við trú blandaz síðan hón kom á Grænland. Þórhallr var lítt vinsældum horfinn; en þó hafði Eiríkr lengi tal af hönnum haldit. Hann var á skipi með þeim Þorvaldi, þvíat hönnum var víða kunnigt í óbygðum. Þeir höfðu þat skip er Þor-
 15 björn hafði út þangat, ok réðuz til ferðar með þeim Karlsefni, ok vóru þar flestir Grænlenskir menn á. Á skipum þeirra var sjórir tígir manna annars hundraðs. Sigldu þeir undan landi; síðan til Vestri-bygðar, ok til Bjarneyja. Sigldu þeir þaðan undan Bjarneyjum norðan-veðr. Vóru þeir úti
 20 tvau dægr. Þá fundu þeir land, ok reru fyrir á bátum, ok könnuðu landit, ok fundu þar hellur margar ok svá stórar, at tveir menn máttu vel spyrnaz í iljar. Mel-rakkar vóru þar margir. Þeir gáfu nafn landinu, ok kölluðu Hellu-land. Þá sigldu þeir norðan-veðr tvau dægr, ok var þá land fyrir þeim, ok var á skógr mikill ok dýr mörg. Ey lá í land-suðr undan
 25 landinu, ok fundu þeir þar bjarn-dýr, ok kölluðu Bjarney, en landit kölluðu þeir Mark-land þar er skógrinn var. Þá er liðin vóru tvau dægr, sjá þeir land, ok þeir sigldu undir landit. Þar var nes, er þeir kvómu at. Þeir beittu með landinu, ok létu landit á stjórn-borða. Þar var öræfi, ok
 30 strandir langar ok sandar. Fara þeir á bátum til landz; ok fundu kjöl af skipi, ok kölluðu þar Kjalar-nes. Þeir gáfu ok nafn ströndunum, ok kölluðu Furðu-strandir, þvíat langt var með at sigla. Þá görðiz vág-skorit landit, ok héldu þeir

skipunum at vágunum.—Þat var þá er Leifr var með Óláfi konungi Tryggva syni, ok hann bað hann boða kristni á Grænlandi, ok þá gaf konungr hönnum tvá menn Skotzka, hét karlmaðrinn Haki en konan Hækja. Konungr bað
5 Leif taka til þessara manna, ef hann þyrfti skjótleiks við, þvát þau vóru dýrum skjótari. Þessa menni fengu þeir Eiríkr ok Leifr til fylgðar við Karlsefni. En er þeir höfðu siglt fyrir Furðu-strandir, þá létu þeir ena Skotzku menn á land, ok báðu þau hlaupa í suðr-átt ok leita landz-kosta, ok
10 koma aptr áðr þrjú dægr væri liðin. Þau vóru svá buin, at þau höfðu þat klæði er þau kölluðu *biafal*; þat var svá gört, at hattrinn var á upp, ok opit at hliðum, ok engar ermar á, ok knept á milli fóta. Hélt þar saman knappr ok nezla, en ber vóru þau annars-staðar. Þeir köstuðu akkerum, ok lágu
15 þar þessa stund. Ok er þrír dagar vóru liðnir, hljópu þau af landi ofan, ok hafði annat þeirra í hendi vínberja-köngul, en annat hveiti-ax sjalf-sait. Sögðu þau Karlsefni, at þau þóttuz fundit hafa landz-kosti góða. Tóku þeir þau á skip stítt, ok fóru leiðar sinnar, þar til er varð fjarð-skorit. Þeir lögðu
20 skipunum inn á fjörðinn. Þar var ey ein út fyrir, ok vóru þar straumar miklir um eyna; þeir kölluðu hana Straums-ey. Fugl var þar svá margr, at trautt mátti fæti niðr koma milli eggjanna. Þeir héldu inn með firðinum, ok kölluðu hann Straums-fjörð, ok báru farminn af skipunum ok bjogguz þar
25 um. Þeir höfðu með sér allz-konar fé ok leituðu sér þar landz-nytja. Fjöll vóru þar, ok fagrt var þar um at litaz. Þeir gáðu einskis nema at kanna landit. Þar vóru grös mikil. Þar vóru þeir um vetrinn, ok görðiz vetr mikill, en ekki fyrir unnit, ok görðiz ílt til matarins, ok tókuz af veiðarnar. Þá
30 fóru þeir út í eyna, ok vættu at þar mundi gefa nokkut af veiðum eða rekum. Þar var þó lítið til mat-fanga, en fé þeirra varð þar vel. Síðan hétu þeir á Guð, at hann sendi þeim nokkut til mat-fanga, ok var eigi svá brátt við látið sem

þeim var annst til. Þórhallr hvarf á brotu, ok gengu menn at leita hans; stóð þat yfir þrjú dægr í samt. Á hinu fjórða dægri fundu þeir Karlsefni ok Bjarni hann Þórhall á hamargnupu einni; hann horfði í lopt upp, ok gapði hann bæði
 5 augum ok munni ok nösnum, ok klóraði sér, ok klýpði sik, ok þulði nökkut. Þeir spurðu, hví hann væri þar kominn. Hann kvað þá þat öngu skipta; bað hann þá ekki þat undraz; kvezt svá lengst lifat hafa at þeir þurftu ekki ráð fyrir hönnum at göra. Þeir báðu hann fara heim með sér. Hann gördi
 10 svá. Líftlu síðarr kom þar hvalr, ok drifu menn til, ok skáru hann, en þó kendu menn eigi hvat hvala þat var. Karlsefni kunni mikla skyn á hvölum ok kendi hann þó eigi. Þenna hval suðu mat-sveinar, ok átu af, ok varð þó öllum silt af. Þá gengr Þórhallr at ok mælti: 'Var eigi svá, at hinn Rauð-
 15 skeggjaði varð drjúgari en Krístr yðvarr? Þetta hafða ek nú fyrir skaldskap mínn, er ek orta um Þór full-truann; sjaldan hefir hann mér brugðiz.' Ok er menn vissu þetta, vildu öngir nýta, ok köstuðu fyrir björg ofan, ok sneru sínu máli til Guðs miskunnar. Gaf þeim þá út at roa, ok skorti þá
 20 eigi birgðir um várit. Fara þeir inn í Straums-fjörð, ok höfðu fōng af hváru-tveggja landinu, veiðar af megin-landinu, eggver ok út-róðra af sjónum. Nú ræða þeir um ferð sína ok hafa tilskipan. Vill Þórhallr Veiði-maðr fara norðr um Furðu-strandir ok fyrir Kjalarnes, ok leita svá Vínlandz; en
 25 Karlsefni vill fara suðr fyrir land ok fyrir austan, ok þíkkir land því meira sem suðr er meir, ok þíkkir hönnum þat ráðligra at kanna hvárt-tveggja. Nú býz Þórhallr út undir eyjum, ok urðu eigi meirr í ferð með hönnum en niu menn; en með Karlsefni fór annat liðit þeirra. Ok einn dag er Þórhallr
 30 bar vatn á skip sítt, þá drakk hann ok kvað vísu þessa:—

Hafa kváðu mik meiðar malm-þings er ek kom hingat

(mér samir lítt fyrir lýðum lasta) drykk inn bazta:

Bíldr hattar verðr byttu beiði-týr at reiða;

heldr er svá at ek krýp at keldu; komað vín á grön mína.

Láta þeir út síðan, ok fylgir Karlsefni þeim undir eyna. Áðr þeir drógu seglit upp kvað Þórhallr vísu:—

Förum aptr þar er órir eru, sand-himins, landar,
látum kenni-val kamma knarrar-skeið hin breiðu:

5 Meðan bil-styggevir byggva bellendr þeir er hval vella
laufa-veðrs þeir er leyfa lönd á Furðu-ströndum.

Síðan skilðu þeir, ok siglðu norðr fyrir Furðu-strandir ok Kjalarnes, ok vildu beita þar fyrir vestan. Kom þá veðr á móti þeim, ok rak þá upp við Írland, ok voru þar mjök þjáðir
10 ok barðir. Þá lét Þórhallr líf sítt. Karlsefni fór suðr fyrir land ok Snorri ok Bjarni ok annat lið þeirra. Þeir sóru lengi, ok til þess er þeir kvómu at á þeirri, er féll af landi ofan, ok í vatn ok svá til sjóvar. Eyrar voru þar miklar fyrir ár-ósinum, ok mátti eigi komaz inn í ána nema at há-flæðum.
15 Siglðu þeir Karlsefni þá til ár-óssins, ok kölluðu í Hópi landit. Þar fundu þeir sjalf-sána hveiti-akra, þar sem lægðir voru, en vín-viðr allt þar sem holta kendi. Hverr lækr var þar fullr af fiskum. Þeir görðu þar grafir sem landit mættiz, ok flóðit gekk efst; ok er út féll, voru helgir fiskar í gröf-
20 unum. Þar var mikill fjölði dýra á skógi með öllu móti. Þeir voru þar halfan mánuð ok skemtu sér, ok urðu við ekki varir. Fé sítt höfðu þeir með sér. Ok einn morgin snemma, er þeir lituðuz um, sá þeir niu húð-keipa, ok var veift trjónum af skipunum, ok lét því líkast í sem í halm-pustum, ok ferr
25 sólar-sinnis. Þá mælti Karlsefni: 'Hvat mun þetta tákna?' Snorri svarar hönun: 'Vera kann, at þetta sé friðar-ták; ok tökum skjöld hvítan, ok berum í mót.' Ok svá görðu þeir. Þá reru hinir í mót, ok undruðuz þá, ok gengu þeir á land. Þeir voru smáir menn ok illiligir, ok silt höfðu þeir hár á
30 höfði; eygðir voru þeir mjök, ok breiðir í kinnunum. Ok dvölðuz þar um stund ok undruðuz. Reru síðan í brott suðr fyrir nesit. Þeir höfðu gört bygðir sínar upp frá vatpinu. Ok voru sumir skálarnir nær megin-landinu, en sumir nær

vatninu. Nú vóru þeir þar þann vetr. Þar kom allz engi snjár, ok allr fénaðr gekk þar úti sjalf-ala.

En er vára tók, geta þeir at líta einn morgin snemma, at fjölði húðkeipa reri sunnan fyrir nesit, svá margir sem kolum
 5 væri sáð, ok var þá ok veift á hverju skipi trjónum. Þeir brugðu þá skjöldum upp ok tóku kaup-stefnu sín á millum, ok vildi þat folk helzt kaupa rautt skrúð; þeir höfðu móti at gefa skinna-vöru ok algrá skinn. Þeir vildu ok kaupa sverð ok spjót, en þat bönnuðu þeir Karlsefni ok Snorri.
 10 Þeir höfðu ófölván belg fyrir skrúðit, ok tóku spannar-langt skrúð fyrir belg, ok bundu um höfuð sér, ok fór svá um stund. En er minka tók skrúðit, þá skáru þeir í sundr, svá at eigi var breiðara en þvers fingrar breitt; gáfu þeir Skrælingar jafn-mikit fyrir eða meira.

15 Þat bar til, at griðungr hljóp ór skógi, er þeir Karlsefni áttu, ok gall hátt við. Þeir fælað við Skrælingar ok hlaupa út á keipana ok reru suðr fyrir land. Varð þá ekki vart við þá í þrjár vikur í samt. En er sjá stund var liðin, sjá þeir sunnan fara mikinn fjölða skipa Skrælinga, svá sem straumr
 20 stæði; var þá veift trjónum öllum rang-sælis ok ýla allir Skrælingar hátt upp. Þá tóku þeir rauða skjöldu ok báru í mót. Gengu þeir þá saman ok börðuz; varð þar skot-hrífð hörð. Þeir höfðu ok val-slöngur Skrælingar. Þat sjá þeir Karlsefni ok Snorri, at þeir færðu upp á stöngum, Skræling-
 25 arnir, knött stundar mikinn því nær til at jafna sem sauðar-vömb ok blán at lit, ok fló upp á land yfir liðit ok lét illiliga við þar er niðr kom. Við þetta sló ótta miklum yfir Karlsefni ok á lið hans, svá at þá fýsti einskis annars en halda undan ok upp með ánni, þvíat þeim þótti lið Skrælinga drífa
 30 at sér öllum megin; ok létta eigi fyrr en þeir koma til hamra nökkurra; veittu þeir þar viðtöku harða. Freyðis kom út, ok sá er þeir héldu undan. Hón kallaði: 'Hví renni þér undan slíkum auvirðis-mönnum svá gildir menn, er

mér þætti líklegt at þér mættið drepa þá svá sem bú-fé? ok ef ek hefða vápn, þætti mér sem ek munda betr berjaz en einnhverr yðvar.' Þeir gáfu aungvan gaum hvat sem hón sagði. Freydís vildi fylgja þeim, ok varð hón heldr sein, 5 þvíat hón var eigi heil; gekk hón þá eptir þeim í skóginn; en Skrælingar sækja at henni. Hón fann fyrir sér mann dauðan, Þorbrand Snorra son, ok stóð hellu-steinn í höfði hónum; sverðit lá hjá hónum, ok hón tók þat upp, ok býz at verja sik með. Þá koma Skrælingar at henni; hón tekr 10 brjóstið upp ór serkinum ok slettir á (bert) sverðit. Þeir fælað við ok hlaupa undan ok á skip sín, ok héldu á brottu. Þeir Karlsefni finna hana ok lofa kapp hennar. Tveir menn féllu af Karlsefni, en fjórir af Skrælingum, en þó urðu þeir ofrliði bornir. Fara þeir nú til búða sínna, ok fhuga hvat 15 fjölmenni þat var, er at þeim sótti á landinu; sýniz þeim nú, at þat eina mun liðit hafa verit, er á skipunum kom, en annat liðit mun hafa verit sjón-hverfingar. Þeir Skrælingar fundu ok mann dauðan ok lá öx hjá hónum. Einn þeirra hjó í stein ok brotnaði öxin. Þótti þeim þá öngu nýtt, er eigi 20 stóð við grjótinu, ok kastaðu niðr.

Þeir þóttuz nú sjá, þótt þar væri landz-kostir góðir, at þar myndi jafnan ófriðr ok ótti á liggja, af þeim er fyrir bjoggu; bjogguz þeir á brutt ok ætluðu til síns landz. Sigldu þeir norðr fyrir, ok fundu fimm Skrælinga í skinn-hjúpum 25 sofandi, ok höfðu með sér skokka, ok í dýra-merg dreyra blandinn; virðu þeir svá, at þeir mundu gervir af landinu. Þeir drápu þá. Síðan fundu þeir nes eitt ok fjölda dýra, ok þann veg var nesit at sjá, sem myki-skán væri, af því at dýrin lágu þar um vetrna. Nú koma þeir í Straums-fjörð, ok er 30 þar allz-konar gnóttir. Er þat sumra manna sögn, at þau Bjarni ok Freydís hafi þar eptir verit ok tiu tigrir manna með þeim, ok hafi eigi farit lengra. En þeir Karlsefni ok Snorri höfðu suðr farit ok fjórir tigrir manna ok hafði eigi lengr verit

í Hópi en vart tvá mánuði, ok hafði it sama sumar aptr komit. Karlsefni fór á einu skipi at leita Þórhallz, en liðit var eptir, ok fóru þeir norðr fyrir Kjalarnes; ok ber þá fyrir vestan fram ok var landit á bak-borða þeim. Þar vóru
 5 eyðimerkr einar. Ok er þeir höfðu lengi farit, fellr á af landi ofan ór austri ok í vestr; þeir lágu inn í ár-ósinum ok lágu við hinn syðra bakkann. Þat var einn morgin er þeir Karlsefni sjá fyrir ofan rjóðrit flekk nökkurn svá sem glitaði við þeim, ok æptu þeir á. Þat hrærðiz, ok var þat Einfætingr, ok
 10 skýtz ofan þangat sem þeir lágu. Þorvaldr, son Eiriks hins Rauða sat við stýri, ok skaut Einfætingr ör í smá-þarma hónum. Hann dró út örina. Þá mælti Þorvaldr: 'Gótt land höfum vér fengit, feitt er um ístruna.' Þá hleypr Einfætingrinn á brutt ok norðr aptr. Þeir hljópu eptir Einfætingi,
 15 ok sá (þeir) hann stundum, ok þótti sem hann leitaði undan. Hljóp hann út á vág einn. Þá hurfu þeir aptr. Þá kvað einn maðr kviðling þenna:—

Eltu seggir, all-satt var þat,
 einn Einfæting ofan til strandar:
 20 En kynligr maðr kostaði rásar
 hart of stopi. Heyrðu Karlsefni!

Þeir fóru þá í brutt ok norðr aptr, ok þóttuz sjá Einfætingaland. Vildu þeir þá eigi lengr hætta liði sínu. Þeir ætluðu öll ein fjöll þau er í Hópi vóru, ok þessi er nú fundu þeir, ok
 25 þat stæðiz mjök svá á, ok væri jam-langt ór Straums-firði beggja vegna. Fóru þeir aptr ok vóru í Straums-firði hinn þriðja vettr. Gengu menn þá mjök sleitum; sóttu þeir er kvónlausir vóru í hendr þeim er kvángaðir vóru. Þar kom til hit fyrsta haust Snorri son Karlsefnis, ok var hann þá þre-
 30 vetr er þeir fóru í brott. Þá er þeir siglðu af Vínlandi höfðu þeir suðræn veðr, ok hittu Markland, ok fundu Skrælinga fimm, ok var einn skeggjaðr, tvær konur, börn tvau. Tóku þeir Karlsefni til sín sveinana; en hitt komz undan ok sukku

í jörð niðr. En sveinana höfðu þeir með sér ok kendu þeim mál ok vóru skírðir. Þeir nefndu móður sína Vætildi ok föður Uvægi. Þeir sögðu at konungar stjórnuðu Skrælingalandi; hét annarr Avalldamon, en annarr hét Valldidida.
 5 Þeir kvóðu þar engi hús, ok lágu menn í hellum eðr holum. Þeir sögðu land þar öðrum-megin gagn-vart sínu landi ok gengu menn þar í hvítum klæðum, ok æptu hátt, ok báru stangir, ok fóru með flískr. Þat ætla menn Hvítramanna-land. Nú kómu þeir til Grænlandz ok eru með Eiriki Rauða um
 10 vetrinn.

Þá Bjarna Grímólfs son bar í Írlandz-haf ok kómu í maðkasjá; fundu þeir eigi fyrr en skipit göriz maðk-smogit undir þeim. Þá töluðu þeir um, hvert ráð þeir skyldu taka. Þeir höfðu eptir-bát þann er bræddr var sel-tjöru. Þat segja menn,
 15 at skel-maðkrinn smjúgi eigi þat tré, er sel-tjörinni er brætt. Var þat flestra manna sögn ok tillaga, at skipa mönnum í bátinn svá sem hann tæki upp. En er þat var reynt, þá tók bátrinn eigi meirr upp en helming manna. Bjarni mælti þá, at menn skyldi fara í bátinn, ok skyldi þat fara at hlut-föllum,
 20 en eigi at mann-virðingum. En hverr þeirra manna vildi fara í bátinn, sem þar vóru; þó mátti hann eigi við öllum taka; fyrir því tóku þeir þetta ráð, at hluta menn í bátinn ok af kaup-skipinu. Hlutaðiz þar svá til, at Bjarni hlaut at fara í bátinn ok nær helmingr manna með hónum. Þá gengu
 25 þeir af skipinu ok í bátinn, er til þess höfðu hlotiz. Þá er menn vóru komnir í bátinn, mælti einn ungr maðr Íslenzkr, sá er verit hafði föru-nautr Bjarna: 'Ætlar þú, Bjarni, at skiljaz hér við mik?' Bjarni svarar: 'Svá verðr nú at vera.' Hann segir: 'Svá með því at þú hézt mér eigi því, þá er ek
 30 fór með þér af Íslandi frá bui föður míns.' Bjarni svarar: 'Eigi sé ek hér þó annat ráð til; en hvat leggtr þú hér til ráðs?' Hann s[varar]: 'Sé ek ráðit til: at vit skiptumz í rúmunum ok farir þú hingat, en ek mun þangat.' Bjarni

svarar : ' Svá skal vera ; ok þat sé ek , at þú vinnr gjarna til lífs ok þikkir mikit fyrir at deyja . ' Skiptuz þeir þá í rúmunum . Gekkk þessi maðr í bátinn , en Bjarni upp í skipit ; ok er þat sögn manna , at Bjarni létiz þar í maðka-hafinu ok þeir menn , sem í skipinu voru með hönnum . En bátrinn , ok þeir , er þar voru á , fóru leiðar sínar til þess er þeir tóku land , ok sögðu þessa sögu síðan .

Annat sumar eptir fór Karlsefni til Íslandz ok Snorri með hönnum , ok fór hann heim til búss síns í Reynines . Móður hans þótti sem hann hefði lítt til kostar tekit , ok var hön eigi heima þar inn fyrsta vetr . Ok er hön reyndi at Guðríðr var skörungr mikill , fór hön heim , ok voru samfarar þeirra góðar . Dóttir Snorra Karlsefnis sonar var Hallfríðr , móðir Thorlaks byskups Rúnolfs sonar . Þau áttu son er Þorbjörn hét ; hans dóttir hét Þórunn , móðir Bjarnar byskups . Þorgeirr hét sonr Snorra Karlsefnis sonar , faðir Yngvildar , móður Brandz byskups hins fyrra . Ok lýkr þar þessi sögu .—Chs. 6—15 .

13. ÞÆTTIR.

The Icelander telling Stories at Court.

Svá bar til á einu sumri , at einn Íslenzkr maðr ungr ok fráligr , en þó fé-lauss , kom til Haraldz konungs ok bað hann ásja . Konungr spurði , ef hann kynni nökkura fræði ; hann lézt kunna nökkurar sögur . Konungr mælti : ' Ek mun taka við þér , svá at þú skalt vera með hirð mínni í vetr , ok skemta ávalt , er menn vilja , hverr sem þik biðr . ' Ok svá görði hann ; afaði hann sér skjótt vinsælda af hirðinni , ok gáfu þeir hönnum klæði , en konungr sjalfr gaf hönnum gótt vápn í hönd sér . Leið nú svá fram til Jóla . Þá ógladdiz Íslendingr ; konungr fann þat , ok spurði hvat til bæri ógleði hans ; hann kvað koma til mis-lyndi sína . ' Ekki mun svá vera , ' segir konungr , ' ok mun ek geta til . Þat er ætlan mín , at nú muni uppi sögur

þínar, þvífat þú hefir jafnan skemt hverjum sem beitt hefir í vetr, ok löngum bæði nætr ok daga; nú mun þér silt þykkja at þrjóti sögunnar at Jólunum, en þú mundir vilja segja eigi inar sömu.' 'Rétt er svá sem þú getr,' segir hann, 5 'sú ein er sagan eptir, er ek þori eigi hér at segja, þvífat þat er Útfarar-saga yðar.' Konungr mælti: 'Sú er ok svá sagan, at mér er mest forvitni á at heyra. Skaltú nú ekki skemta framan til Jólanna, er menn eru í starfi miklu; en Jóla-dag inn fyrsta skaltú upp hefja þessa sögu, ok segja af 10 spöl nökkurn; þá eru drykkjur miklar, ok má þá sitja skömmum við at hlýða skemtaninni; mun ek svá stilla til með þér at jafn-drjúg verði sagan ok Jólin; ok ekki muntú á finna, meðan þú segir söguna, hvárt mér þykkir vel eðr flla.' Þetta fór svá, at Íslendingr hóf upp söguna Jóla-dag 15 inn fyrsta, ok sagði eigi lengi áðr konungr bað hætta; tóku menn þá umtal mikit um skemtanina; mæltu sumir at þat væri Íslendingi djörfung at segja þessa sögu; eðr hversu konungi mundi líka; sumum þótti hann vel segja, en sumum fannz minna um. Konungr var vandr at, at vel væri til hlýtt; 20 stózt þat ok á með til-stilli konungs, at Jólin þraut ok lokit var sögunni. Ok inn Þrettánda dag mælti konungr: 'Er þér eigi forvitni á, Íslendingr,' segir hann, 'hversu mér líkar sagan?' 'Hræddr er ek þar um, herra,' segir hann. Konungr mælti: 'Mér þykkir all-vel sögð, ok hvergi vikit frá því sem 25 efni stóð til; eðr hverr kendi þér?' Hann svarar: 'Þat var vanði minn út þar á Íslandi, at ek fór hvert sumar til Þings, ok nam ek hvert sumar nökkut af sögunni, er Halldórr sagði Snorra son.' 'Þá er eigi undarligt,' sagði konungr, 'at þú kunnir vel, er þú hefir af hónum numit; ok heldr mun þessi 30 saga þér at gagni verða; skaltú með mér vel-kominn hvern tíma er þú vill með mér vera.' Var hann með konungi um vetrinn; en um vórit fekk konungr hónum góðan kaup-eyri, ok varð hann síðan þrifnaðar-maðr.—*Har. S.*, ch. 99, (*Hulda.*)

Brand the Open-handed.

Nú er frá því sagt, at á einu sumri kom til Noregs utan af Íslandi Brandr, son Vermundar í Vatzfirði; hann var kallaðr Brandr inn Örvi; var honum þat sann-nefni. Brandr lagði skipi sínu inn til Níðaróss. Þjóðólfr skald var vinr Brandz
5 ok hafði mart sagt Haraldi konungi frá örleik hans ok stórmennzku. En er Brandr var kominn til bæjarins, sagði Þjóðólfr þat konungi, ok ræddi þá enn mart um vinsældir hans á Íslandi ok örleik. Þá mælti konungr: 'Þat skal nú skjótt reyna, hvárt hann er svá örr, sem þú segir: gakk til
10 hans ok bið hann gefa mér skikkju sína.' Þjóðólfr fór ok kom inn í skemmu eina þar er Brandr var fyrir; hann stóð á golfinu ok stikaði lérept. Hann var í skallatz-kyrtli ok hafði yfir utan skallatz-skikkju, ok hafði skikkju-böndin uppi á höfði sér meðan hann stikaði léreptit; hann hafði öxi
15 gull-rekna í handar-krika sér. Þjóðólfr mælti: 'Konungr vill þiggja skikkjuna.' Brandr hélt fram athöfn sinni ok svaraði öngu, en lét falla skikkjuna aptr af herðum sér. Þjóðólfr tók upp ok færði konungi. Konungr spurði, hversu færi með þeim. Hann sagði at Brandr hefði engi orð um;
20 sagði Þjóðólfr ok frá athöfn hans ok búningi. Konungr mælti: 'Víst er sjá maðr skap-stórr, ok mun vera mikilsháttar, er honum þótti eigi þurfa orð um at hafa; gakk enn ok seg, at ek vil þiggja af honum öxina þá ina gull-reknu.' Þjóðólfr mælti: 'Ekki er mér mikit um, herra, at fara optar;
25 veit ek eigi hversu hann vill þat taka, ef ek kref vápns ór hendi honum.' Konungr mælti: 'Þú vaktir þetta mál, ok sagðir mikit af örleik hans, bæði nú ok fyrr; skaltu af því fara; þykki mér hann ekki örr, ef hann gefr mér eigi öxina.' Þjóðólfr fór ok sagði Brandi, at konungr vildi þiggja öxina.
30 Hann rétti þegar frá sér öxina ok mælti ekki. Þjóðólfr færði konungi öxina, ok sagði hversu farit hafði. Konungr mælti:

‘Meiri ván at þessi maðr sé örvari en flestir menn aðrir; ok heldr fénar nú. Far þú enn ok seg, at ek vil þiggja kyrtlinn, er hann stendr í’ Þjóðólfr mælti: ‘Ekki heyrir mér, herra, at fara til þessa; kann vera, at hann virði sem ek vilja spotta
 5 hann.’ ‘Þú skalt fara,’ segir konungr. Þjóðólfr fór ok sagði Brandi, at konungr vill þiggja kyrtlinn. Brandr brá þá sýslunni, ok steypiti af sér kyrtlinum, ok mælti ekki; hann spretti af annarri erminni ok hafði eptir; en kastaði kyrtlinum til Þjóðólfs; en hann færði konungi. Konungr leit á ok mælti:
 10 ‘Þessi maðr er bæði vitr ok stór-lyndr; auð-sætt er mér, at því hefir hann erminni af sprett, at hónum þykkir sem ek eiga eina höndina, til þess þó at þiggja jafnan, en aldri at gefa; ok fari nú eptir hónum.’ Var svá gört. Kom Brandr ok fagnaði konungr hónum vel; þá Brandr af konungi mikla
 15 virðing ok stórar gjafir.—*Har. S., ch. 96, (Hulda.)*

Ivar the Love-sick Poet and King Eystein.

Eysteinn konungr hafði í marga staði bætt rétt landz-
 manna, ok hélt hann vel upp lögunum. Hann görði sér kunnig öll lög í Noregi, var hann spekingr mikill at viti. Á þeima hlut, sem eptir ferr, má marka, hverr ágætis-maðr
 20 Eysteinn konungr var at ráð-speki, eðr hversu vinholtr hann var, ok hugkvæmr eptir at leita við vini sína, hvat þeim væri at harmi, ef hann sá þá óglaða:—Sá maðr var með hónum, er hét Ívarr ok var Ingimundar son; hann var Íslenzkr, vitr maðr ok ætt-stórr. Konungr var ástsamliga til hans sem
 25 sýnaz mun. Þorfinnr hét bróðir Ívars; hann fór útan á fund Eysteins konungs, ok naut hann þar frá mörgum mönnum bróður síns; en Þorfinnr öfundaði þat, er mönnum þótti hann eigi jafn-menni bróður síns, ok þurfti hans at njóta; ok unði hann því eigi með konungi ok bjóz til Íslandz. En
 30 áðr þeir bræðr skildu, mælti Ívarr til Þorfinnz: ‘Nú vil ek, bróðir, bjóða þér eyrendi út til Íslandz; þú kennir konu þá,

er heitir Oddný ok er Joans dóttir ; ber þú henni þau orð mín með kveðju-sending, at hón giptiz eigi öðrum manni en mér, þvíat hón er svá af konum at mér leikr helst hugr á.' Síðan fór Þorfinnr út til Íslandz, ok rak ekki eyrendi
5 bróður síns, heldr bað hann þeirrar konu, Oddnýjar, sér til handa, ok var hón hónum gipt. Lítlu síðarr kom Ívarr út, ok þótti Þorfinnr slla hafa fyrir sér gört, ok unði hann lítt við svá buit. Fór hann þá aptr til Noregs, ok var enn með Eysteini konungi í góðu yfirlæti. Hann tók þá fáleika ok
10 ógleði ; en er konungr fann þat, þá heimti hann Ívar á eintal, ok spurði hví hann var óglaðr—'En fyrr er þú vart með oss, var mikil skemtan at ræðum þínum jafnan ; en eigi leita ek því eptir ; veit ek at þú ert svá vitr maðr, at þú munt þat sjá kunna, sem ek veit, at ek hefi engan hlut af gört við
15 þik ; nú seg mér, hvat er.' Ívarr svarar : 'Þat sem er, herra, má ek ekki frá segja.' Konungr mælti : 'Þá mun ek geta til. Eru þeir nökkurir hér, er þér getiz eigi at?' 'Eigi er þat, herra,' segir Ívarr. Konungr mælti : 'Þykkiz þú af mér hafa minna sóma en þú vildir?' Hann kvað eigi þat vera.
20 Konungr mælti : 'Hefir þú sét nökkura þá hluti, er þér hafi svá mikit um fundizt, at þér þykkir þat slla?' Hann lét ekki þat vera. Konungr mælti : 'Fýsir þik til annarra höfðingja?' Hann segir þat fjarri fara. Konungr mælti : 'Vandaz mun oss nú at geta ; eru nökkurar konur þær
25 hér eðr á öðrum löndum, er þér sé eptir-sjá at?' Hann sagði at þat væri. Konungr mælti : 'Ver eigi þar um hug-sjúkr. Ef sú kona er á Íslandi, þá far þú út, þegar er vórar ; mun ek fá þér bæði fé ok sæmðir, ok þar með bréf mítt ok insigli til þeirra manna, er ráða eigu fyrir kosti þeirrar konu,
30 ok veit ek eigi þeirra manna vórir, at eigi hneigiz fyrir mínum vin-mælum eða ógnar-orðum.' 'Þungligar er til farit, herra,' segir hann, 'bróðir míninn á þessa konu.' 'Hverfum þar þá frá,' segir konungr, 'sé ek þar gótt ráð

við : þegar eptir Jól mun ek fara á veizlur ok far þú með mér ; mun þú þá sjá margar kurteisar konur, ok ef eigi eru konung-bornar, mun ek fá þér einhverja.' Ívarr svarar : 'Herra, því er þungligar komit mínu máli, at ávalt er ek sé fagrar konur ok drengiligar, þá minnir mik þessarrar konu, ok er mín harmr æ því meiri.' Konungr mælti : 'Þá mun ek gefa þér forræði nökkur ok eigur, at þú skemtir þér við þat.' Hann svarar : 'Ekki uni ek því.' Konungr mælti : 'Þá fæ ek þér lausa-fé, ok far þú kaup-ferð þagat sem þú vill.' Hann sagðiz ekki þat vilja. Konungr mælti : 'Vandaz mun mér nú eptir at leita, þvíat ek hefi nú eptir leitað sem ek kann. Nú er einn hlutr eptir, ok er þessi lítils verður hjá þessum, sem ek hefi boðit þér, en þó má eigi vita, hvat helzt hlýðir ; far þú nú á fund mín hvern dag, þá er borð eru uppi, ef ek sit eigi yfir vanda-málum, ok mun ek tala við þik um konu þessa, alla vega sem þú vill, ok í hug má koma, ok mun ek gefa mér tóm til þessa ; þvíat þat kann henda, at mörgum verður harms síns léttara, ef um er talað ; ok þat skal þessu fylgja, at þú skalt aldri gjaflost af mínum fundi fara.' Hann svarar : 'Þetta vil ek, herra, ok hafit mikla þökk fyrir yðra eptirleitan.' Nú gördðu þeir svá, at jafnan er konungr sat eigi yfir vanda-málum, þá talaði hann við Ívarr um þessa konu ; ok bættiz hönunum skjótt, svá at lítil síðarr var hann glaðr ok kátr sem hann hafði fyrr verit. Var hann síðan með Eysteini konungi ok unði vel.—
Sig. S., Ch. 19 (*Hulda*).

The Shepherd Poet sitting on the Howe.

Sá maðr bjó þá á Þingvelli, er Þorkell hét. Hann var auðigr maðr at ganganda fé ok hafði jafnan hægt í bui ; engi var hann virðinga-maðr. Sauða-maðr hans hét Hallbjörn ok var kallaðr Hali. Hann vandiz optliga til at koma á haug Þorleifs, ok svaf þar um nætr ok hélt þar nálægt fé

sínu ; kemr hönnum þat jafnan í hug, at hann vildi geta ort lof-kvæði nökkurt um haug-buann, ok talar þat jafnan er hann liggr á hauginum. En sakir þess at hann var ekki skald ok hann hafði þeirrar listar eigi fengit, fekk hann ekki 5 kveðit, ok komz aldri lengra áfram fyrir hönnum um skaldskapinn, en hann byrjaði svá :—

Hér liggr skald.

En meira gat hann ekki kveðit.—Þat var eina nótt sem optar, at hann liggr á hauginum, ok hefir ina sömu iðn fyrir stafni, 10 ef hann gæti aukit nökkut lof um haug-buann. Síðan sofnar hann ; ok eptir þat sér hann, at opnaz haugrinn, ok gengr þar út maðr, mikill vexti ok vel buinn. Hann gekk upp á hauginn at Hallbirni ok mælti : ‘ Þar liggr þú, Hallbjörn, ok vildir fáz í því, sem þér er ekki lánat, at yrkja lof um mik. 15 Ok er þat annat-hvárt, at þér verðr lagit í þessi sprott, ok munt þú þat af mér fá, vel meira en flestum mönnum öðrum, ok er þat vænna at svá verði, ella þarftu ekki í þessu at brjótaz lengr. Skal ek nú kveða fyrir þér vísu ; ok ef þú getr numit vísuna ok kannt hana þá er þú vaknar, þá 20 munt þú verða þjóð-skald ok yrkja lof um marga höfðingja, ok mun þér í þessi sprótt mikit lagit verða.’ Síðan togar hann á hönnum tunguna ok kvað vísu þessa :—

Hér liggr skald, þat er skalda skörungr var mestr at flestu . . .

Nú skaltú svá hefja skaldskapinn, at þú skalt yrkja lof-kvæði 25 um mik, þá er þú vaknar, ok vanda sem mest bæði hátt ok orðfæri, ok einna mest kenningar.’ Síðan hverfir hann aþr í hauginn ok lykz hann aþr ; en Hallbjörn vaknar ok þikkiz sjá á herðar hönnum. Síðan kunni hann vísuna, ok fór síðan til bygða heim með fé sítt eptir tíma, ok sagði þenna atburð. 30 Orti Hallbjörn síðan lof-kvæði um haug-buann, ok var it mesta skald, ok fór útan fljóttliga, ok kvað kvæði um marga höfðingja ok fekk af þeim miklar virðingar ok góðar gjafir

ok græddi af því stór-fé. Ok gengr af honum mikil saga, bæði hér á landi ok útlendis, þóat hón sé hér eigi rituð.—
Flatey-book, i. 214, 215.

The Courting of Bishop Isleif.

Síðan fór hann (i. e. *Isleif*) til Íslandz, ok þótti frændum
 5 hans ráð at styrkja hann með kván-fangi; hann var maðr fé-
 lítill, en átti stað-festu góða í Skála-holti ok goðorð. Síðan
 fór hann norðr í Vísði-dal til Ásgeirs-ár; þar bjó sá maðr, er
 Þorvaldr hét; hann átti dóttur, er Dalla hét. Þeir kómu þar
 snemma dags, ok kvaddi bóndi þá ok bauð þeim þar at vera.
 10 Ísleifr kvað þá talaz mundu fyrst við—‘Því at svá stenz
 af, at ek ferr bónorðz-för, ok biðr ek dóttur þínar.’ Hann
 mælti: ‘Góðar fréttir ganga frá þér; en svá vil ek þessu máli
 svara, at þú skalt ráðaz norðr hingat, ef þú vill ráða-haginn.’
 Hann svarar: ‘Eigi get ek at mér sýniz þat, at láta stað-
 15 festu mína ok manna-forráð ok sveit, ok munu vit heldr
 skilja.’ Síðan sneru þeir hestum sínum ok riðu; en hón
 Dalla var uppi á hey-des ok var in vænligsta kona; gekk
 Þorvaldr þangat. Hón mælti: ‘Hverir kómu menn oss
 ókunnir?’ Hann sagði henni. Hón mælti: ‘Hvert var
 20 eyrendi þeirra?’ Hann sagði at bónorðz-för var til hennar.
 Hón mælti: ‘Hversu svaraðir þú?’ Hann segir henni þat.
 Hón mælti: ‘Eigi mundi þetta fyrir hafa staðit ráða-hagnum,
 ef ek hefða ráðit.’ Hann svarar: ‘Ertú þessa mjök fús?’
 Hón svarar: ‘Fyrir þat mun ganga; þvíat ek hefi þá
 25 metnaðar-girnd, at eiga inn bezta manninn ok inn göfgasta
 soninn með honum, er á Íslandi mun fæðaz; þykki mér
 eigi óráðligt at göra eptir þeim.’ Hann svarar: ‘Ekki hafa
 þín ráð lítið mátt hér til.’ Síðan var eptir þeim riðit. Nú
 segir Þorvaldr, at hann kvezt ætla, at eigi mundi þat við
 30 nema ráða-hagnum, þótt eigi réðiz hann norðr þangat.
 Ísleifr lézt þessum málum vel kunna. Síðan var hón gipt

hónum, ok bygðu síðan í Skála-holti, ok áttu at sonum Gizur ok Teit ok Þorvald, ok voru allir göfgir menn, þó at einn bæri af öllum. Gizurr var mikill maðr ok sterkr. Síðan var þat ráð landz-manna, at hafa byskup nökkurn yfir sér, ok var
 5 til þess valinn Ísleifr, ok fór hann útan, ok kom út ok var í Skála-holti, en Dalla vildi bua á hálfu landi. Þá var um óhægindi at leika með mönnum at skipta fjám með þeim. Tiundir voru þá öngar, en tollar voru til lagðir um land allt.

Ísleifr var inn ágætasti maðr í sínum háttum; með hónum
 10 var upp fæddr Jón Ögmundar son, er síðan var byskup á Hólum, ok mælti hann þeim lofs-orðum til Ísleifs, at jafnan þá er menn ræddu um þá menn, er vænir voru eðr hagir, eðr at öðru vel: 'Svá var Ísleifr, fóstri mín; hann var manna vænastr, manna hagrastr, allra manna beztr.' Þá mæltu þeir:
 15 'Hverr gat nú hans?' Hann svarar: 'Þá kemr mér hann í hug, er ek heyri góðs mannz getið; hann reynda ek svá at öllum hlutum.'—*Flatey-book*.

What King Harold thought of Gizur the Bishop.

Þá er Gizurr son Ísleifs byskups kom á fund Haraldz konungs, þá var talat um, at hann væri merkiligr maðr. Þá
 20 mælti Haraldr konungr: 'Svá er sem þér segit; þvíat af Gizuri má göra þrjá menn.' Hann má vera víkinga-höfðingi, ok er hann vel til þess fenginn. Þá má hann ok vera konungr af sínu skaplyndi, ok er þess vel fengit. Með þriðja hætti má hann vera byskup, ok er hann beztr til þess fallinn af
 25 þessum þrimr; ok þat mun hann hljóta, ok þykkja mesti ágætis-maðr.—*Har. S., ch. 109.*

IV. KONUNGA SOGUR OR LIVES OF KINGS.

I. FROM THE BOOK OF KINGS.

Snorri's Life of Ari.

ARI prestr hinn Fróði, Þorgils son, Gellis sonar, ritaði fyrst manna hér á landi at Norœnu máli frœði bæði forna ok nýja. Ok ritaði hann mest í upphafi sinnar bókar frá Íslandz bygð ok Laga-setning. Síðan frá Lögsögu mönnum, 5 hversu lengi hverr hafði sagt. Ok hafði fyrst ára-tal til þess er Kristni kom á Ísland, en síðan allt til sínna daga. Hann tók þar við mörg önnur dæmi, bæði Konunga æfi í Noregi ok Danmörk, ok svá á Englandi; eða enn stór-tíðendi er gerzt höfðu hér á Íslandi. Ok þikkir mörgum vitrum mönnum hans sögn öll merkilig. Var hann forvitri, ok þó 10 gamall, svá at hann var fœddr næsta vetr eptir fall Haraldz konungs Sigurðar sonar. Hann ritaði, sem hann sjalfr segir, Æfi Noregs Konunga eptir sögn Oddz Kols sonar, Hallz sonar af Síðu; en Oddr nam at Þorgeiri Afraðz-koll, þeim 15 manni er vitr var, ok svá gamall, at hann bjó þá í Níðar-nesi, er Hákon jarl inn Ríki var drepinn. Í þeim sama stað lét Óláfr Tryggva son efna til Kaupangs, þar sem nú er. Ari prestr Þorgils son kom sjau vettra gamall í Haukadal til Hallz Þórarins sonar, ok var þar xiv vetr. Hallr var stór- 20 vitr ok minnigr; hann mundi þat er Þangbrandr skírði hann þré-vetran. Þat var vettri fyrr en Kristni var í lög tekin hér á Íslandi. Ari var tolf vettra gamall þá er Ísleifr byskup andaðiz. Hallr fór milli landa, ok hafði félag Óláfs konungs hins Helga, ok fekk af því mikla uppreist; var hónum af því 25 kunnikt konungs-ríki hans. En er Ísleifr byskup andaðiz,

var liðit frá falli Óláfs konungs Tryggva sonar nær átta tigur vettra. Hallr andaðiz niu vettrum síðarr en Ísleifr byskup. Þá var Hallr at vettra-tali níróðr ok flogurra vettra. Hann hafði gert bú í Haukadal þríutgr, ok bjó þar sex tigi ok fjóra
 5 vettra. Svá ritaði Ari prest. Teitr, son Ísleifs byskups, var með Halli í Haukadal at fóstri, ok bjó þar síðan. Hann lærði Ara prest, ok sagði hönun marga frœði þá er Ari ritaði síðan. Ari prest nam ok marga frœði at Þúriði dóttur Snorra goða. Hón var spök at viti. Hón mundi Snorra
 10 feðr sinn. En hann var þá nær half-fertøgr er Kristni kom á Ísland, en andaðiz einum vettri eptir fall Óláfs konungs hins Helga. Því var eigi undarligt, at Ari prest væri sannfróðr at fornum tíðindum, bæði hér ok útan-landz, at hann var sjalfr nám-gjarn ok vitr ok minnigr, en hafði numit at
 15 gömlum mönnum fróðum. En kvæðin þikkja mér sízt ór stað færð, ef þau eru rétt kveðin ok röksamliga upp tekin.—
From the Preface to the Book of Kings.

The Beginning of Ari's Book of Kings.

Hér hefir upp KÖNUNGA-BOK eptir sögn Ara prestz Fróða. Ok hefr fyrst um þriðjunga skipti heimsins. En síðan frá
 20 öllum Noregs konungum.

KRINGLA heimsins sú er mann-folkít byggvir er mjök vágskorin; ganga stór höf ór út-sjánun inn í jörðina. Er þat kunnigt, at haf gengr af Niorva-sundum ok allt út til Jórsala-landz. Af hafinu gengr langr hafs-botn til land-norðs, er
 25 heitir Svarta-haf. Sá skilr heims-þriðjunga. Heitir fyrir austan Asia, en fyrir vestan kalla sumir Europa, en sumir Enea. En norðan at Svarta-hafi gengr Svíðjóð en Mykla eða hin Kalda. Svíðjóð hina Myklu kalla sumir menn eigi minni enn Serkland hit Mykla. Sumir jafna henni við Bláland hit Mykla.
 30 Hinn neyrðri hlutr Svíðjóðar liggr óbyggðr af frosti ok kulða, sem hinn syðri hlutr Blálandz er auðr af sólar-hita. Í Svíðjóð

eru stór hérot mörg, ok margs konar þjóðir undarligar, ok margar tungur. Þar eru Dvergar ok Risar, ok Blámenn, ok þar eru dýr ok drekar furðuliga stórir. Ór norðri frá fjöllum þeim er fyrir utan eru bygð alla, fellr á um Svíðjóð, sú er at 5 réttu heitir Tana-kvísl eða Vana-kvísl, hón kemr til sjáfar inn í Svarta-haf. Í Vana-kvísium var þá kallat Vana-land eða Vana-heimr. Sú á skilr heims-þriðjunga, heitir fyrir austan Asia, enn fyrir vestan Europa, sem fyrr er sagt.

Fyrir austan Tana-kvísl í Asia, var kallat Ása-land eða Ása-
10 heimr. En höfuð-borgin, er var í landinu, kölluðu þeir Ásgarð. Enn í borginni var höfðingi sá er Óðinn hét. Þar var blót-skapr mikill. Þat var þar siðr, at tolf höfðingjar voru æztir; skyldu þeir ráða fyrir blótum ok dómum manna í milli. Þat eru *Diar* kallaðir eða *dróttnar*. Þeim skyldi þjónustu veita allt
15 folk ok lotning. Óðinn var her-maðr mikill ok mjök víð-förull ok eignaðiz mörg ríki. Hann var svá sigr-sæll, at í hverri orrostu fekk hann gagn. Ok svá kom, at hans menn trúðu því, at hann ætti heimilan sigr í hverri orrustu. Þat var háttr hans, ef hann sendi menn sína til orrustu, eða aðrar
20 sendi-farar, at hann lagði áðr hendr í höfuð þeim ok gaf þeim *biannak*. Trúðu þeir, at þá mundi þeim vel faraz. Svá var ok um hans menn, hvar sem þeir voru í nauðum staddir á sjá eða landi, þá kölluðu þeir á nafn hans, ok þóttuz jafnan fá af því gagn. Þeir þóttuz þar eiga allt traust sem hann var. Hann
25 fór jafnan svá langt í brot, at hann dvalðiz í ferðinni mörg misseri.—*Ynglinga Saga, from the Book of Kings, chs. 1, 2.*

2. OLAFS SAGA TRYGGVA SONAR.

The Pitiful Death of Earl Hakon.

Lítlu síðar var Hákon jarl at veizlu í Gaulardal þar sem heitir á Meðalhúsum; en skip hans lágu út við Viggju. Ormr Lyrgja er nefndr ríkr bóndi; hann bjó á bæ þeim er
30 heitir á Býnesi. Ormr átti þá konu er Guðrún er nefnd;

hón var dóttir Bergþórs af Lundum. Guðrún var kölluð Lunda-sól, þvíat hón var kvenna fríðust. Hákon jarl sendi þræla sína til Orms Lyrgju, þeirra erenda, at færa jarli konu Orms. Þrælar kómu á Býnes ok báru fram sítt erendi. Ormr
5 tók því ekki fjarri. Bað þá fara fyrst til náttverðar. En áðr þrælarnir voru mettir, kómu margir menn ór bygðinni til Orms, sem hann hafði orð til sent. Lét Ormr þá engan kost, at Guðrún færi með þrælunum. Guðrún mælti til þrælanna: 'Segit þau mín orð jarli, at ek man eigi til hans
10 koma, nema hann sendi eptir mér þóru af Rímol.' Þóra var húsfreyja rík, ok ein af unnostum jarls. Þrælarnir fóru á brot mjök reiðir; en heitaðuz fast við bónda ok húsfreyju; sögðu, at þau mundi þessa iðraz áðr skamt liði þaðan; ok at þeir skyldi svá þar koma öðru sinni, at þeim þætti sá hinn bezti
15 báðum at gera vilja jarls. Skilðu þau við þat. Ormr skar upp herör, ok sendi til Halldórs á Skerðings-steðju; en Halldórr lét þegar fara ör frá sér. Sendu þeir Ormr örvar-boði fjogurra vegna í bygðina, ok létu þat boði fylgja, at allir vígir karlar skyldu fara með vápnum at Hákon jarli ok drepa hann. Ok
20 eptir örvar-boði hljóp upp múgr mannz, ok sótti þat lið allt til Meðalhúsa. Hákon jarl fekk njósn af her-hlaupi þessu. Fór hann þá með allt lið sítt af bænum í dal einn djúpan, er síðan er kallaðr Jarls-dalr; leynduz þeir þar. Eptir um daginn hafði jarl njósn allt af bónda-herinum. Bændr tóku vegu
25 alla; ætluðu þeir helzt, at jarl mundi farinn út til skipa sínna; en fyrir skipunum réð þá Erlendr, son jarls; hann var enn mannvænligasti maðr. En er náttaði þá dreifði Hákon jarl liði sínu. Bað hann sína menn fara mark-leiði út til Orkadals. 'Man engi maðr gera yðr mein,' segir hann,
30 'ef ek em hvergi í nánd. Segit Erlendi syni mínum, at hann fari með skip vár út eptir firði, ok svá suðr á Mæri til fundar við mik; þvíat ek man þangat fara, þegar er nokkut dreifiz herr bónda; en ek mun vel fá leynzt í fylsknum nær oss

meðan þeir leita sem ákafast eptir mér ok þeir halda saman flokkinum.' Fóru jarls-menn þá brottu; sumir út til skipanna á fund Erlendz, en þeir heim í bygð, er bú áttu. Jarl var eptir ok þræll hans, sá er hét Þormóðr Karkr. Þessi þræll
 5 hafði Hákon verið gefinn at tann-fé, þá er hann var barn, því at þeir voru jafn-gamlir báðir. Fóru þeir jarl þá at leita sér hælis. Reið jarl en Karkr gekk. En er þeir kómu at á þeirri er Gaul heitir, var íss á ánni mjök vökótt. Jarl fór af baki ok hratt hestinum í vök eina, ok þar lét hann eptir
 10 möttul sínn, ok festi við ís-brúnina, svá at eigi mátti með öllu ofan reka. Fóru þeir þá til hellis þess er síðan er kallaðr Jarls-hellir. Þeir lágu þar um hríð ok sofnuðu. En er þeir vaknaðu, mælti þrællinn: 'Dreymði mik nú, herra.' Jarl spurði hvat hann dreymði. 'Mér þótti,' segir hann, 'vit vera
 15 hér í hellinum. Ek sá at mikill maðr, svartr, ok illiligr, fór neðan at hellinum, ok hræddumz vit at hann mundi inn ganga í hellinn. Mér þótti hann stað nema fyrir hellis-durunum, ok mælti: "Nú er Ulli dauðr!" Síðan gekk hann brott ok upp til fjallz; en ek vaknaða.' Jarl mælti: 'Þar mun
 20 Erlendr, son mín, vera drepinn.' Karkr sofnaði öðru sinni, ok lét enn illa í svefninum sem fyrr. En er hann vaknaði, spurði jarl: 'Hvat dreymði þik nú?' Þrællinn svarar: 'Mér þótti þessi inn sami maðr aka ofan ór fjallz-hlíðinni. En er hann kom at hellinum, mælti hann til mín: "Seg þú jarli, at
 25 nú eru lokin sund öll?"' Jarl svarar: 'Skamt segir þú þá eptir líf-daga várra.'

Eptir dráp Þóris Klökku hélt Óláfr konungr utan fimm langskipum á fjörðinn. En þar reri innan at móti Erlendr, son Hákonar jarls, með þrem skipum. Logn var á veðrs, ok
 30 nálgaðuz skjótt skipin, er hvárir reru á mót öðrum. En er skamt var milli þeirra, grunaði þá Erlend, at ófriðr mundi vera. Sneru þeir þá sínum skipum at landi. Óláfr konungr sá þá langskip roa innan móti sér, ok hugði hann, at þar

mundi fara Hákon jarl. En er þeir Erlendr sneru undan, þá
 bað konungr sína menn roa eptir þeim sem ákafast. En er
 þeir Erlendr voru mjök svá komnir at landi, þá reru þeir
 á grunn. Hljópu þeir þegar fyrir borð, ok leituðu með sundi
 5 til landz. Þá rendi at skip Óláfs konungs. Konungr sá hvar
 maðr svamm forkunnliga fríðr. Hann greip hjalm-völinn, ok
 kastaði at þessum manni. Kom þat högg í höfuð Erlendi,
 syni Hákonar jarls, svá at haussinn brotnaði til heila. Lét
 Erlendr þar líf sítt. Drápu þeir Óláfr þar mart manna. Sumt
 10 liðit komz undan með flóttu; sumt tóku þeir ok gáfu grið,
 ok höfðu af tíðenda sögn. Var þá sagt konungi, at þessi
 maðr, er hann hafði drepit með hjalmun-velinum, var Erlendr,
 son Hákonar jarls, ok þat með, at bændr höfðu farit at
 Hákonu jarli með ófriði, ok hann var vorðinn forflóttu fyrir
 15 þeim, ok dreift var öllu hans liði.

Hákon jarl ok Karkr dvölðuz skamma hríð í hellinum.
 Stóðu síðan upp, ok gengu á bæinn Rimul. Sendi jarl þá
 Kark til Þóru, ok bað hana koma leyniliga á sinn fund. Hón
 gerði svá, ok fagnaði vel jarli er þau funduz. Jarl mælti til
 20 hennar: 'Veizt þú nökkut þat leyni hér á bæ þínum, at þú
 megir fela mik um nökkurra náttu sakir, þar til er bændr
 rjúfa samnaðinn?' Þóra svaraði: 'Þat man mér eigi verða
 auðvelt at varð-veita þik hér á laun; munu óvinir þínir hér
 koma at rannsaka bæ þenna sem vandligast, ok öll nálæg
 25 leyni. Man því hér frammar leitað en hvar-vitna annar-staðar,
 fyrir þá skyld, at mörgum mönnum er kunnigt, at ek man
 hjalpa þér allt slíkt er ek orka. En þó er sá staðr einn á
 þessum bæ, at ek munda eigi kunna at leita þvílíks höfðingja
 sem þú ert; þat er svína-bæli.' Þóra fylgði þeim þangat.
 30 Þá mælti jarl: 'Þetta fylskni er vel fengit ok vitrliga; hér
 skulu vér um buaz; lífsins skal nú fyrst gæta meir en hirða
 hvárt herbergit er all-ríkmannligt.' Tók þá þrælinn, ok
 görði þar mikla gröf, ok bar brottu moldina. En þau jarl

ok Þóra sátu meðan ok töluðu. Sagði hón þá jarli þau tíðendi, er hón hafði ný-spurt, at Óláfr Tryggva son var kominn í fjörðinn, ok hann hafi drepit Erlend son jarls. Síðan gekk Hákon jarl í gröfina, ok Karkr þræll með honum. Þóra fekk þeim nóga vist ok drykk, ok þar með ljós ok aðra hluti þá er þeir þurftu at hafa. Því næst byrgði hón aptr gröfina með viðum, ok sópaði á ofan moldu ok myki. Síðan rak hón þar yfir svínin. Tráðu þau niðr taðit svá, at ekki ný-virki sá á. Gekk Þóra þá heim til bæjar. Vissi eingi maðr
 10 at jarl var þar nema hón ein. Svína-bæli þat var undir steini einum miklum.

Bændr þeir, er í atför höfðu verit við Hákon jarl, fóru þegar á fund Óláfs Tryggva sonar, er þeir spurðu, at hann var í land kominn. Fagnaðu þeir hónum með öllum blífð-
 15 skap ok góðvilja, ok segja svá: 'Þess er oss vorðinn mikill tíma-dagr, er vér náðum þik at finna; ok svá væntum vér at þér skal verða. Vér ætlaðum eptir Jómsvíkinga bardaga, at eingi mundi slíkr höfðingi, sem Hákon jarl, sakir sigr-sæli ok margra annarra hluta er hann hafði til höfðingskapar.
 20 Vildi þá allt landz-folk ekki annat en halda jarl til ríks. En síðan hans ílzka ok ódád hefir svá mjök gengit ór dæmum at með öngu móti er þolanda, þá er nú orðinn öllum mönnum svá leiðr hans ósómi, at því síðr heldr hann ríkinu heðan af, at hann skal þegar týna lífinu sem vér nám hónum. Trúm
 25 vér at þat verði gert með þínu fulltingi ok hamingju svá giptusamliga sem þér hefir til tekiz um drápit Erlendz sonar hans. Því viljum vér biðja, at þú göriz höfðingi yfir þessum flokki, ok bíðir svá hærri tignar; þvíat vér vitum, at allr land-herr vildi helzt þjóna undir af-kvæmi Haralldz ens Hárfagra,
 30 þó at eigi sé jafn-ágætr maðr til sem þér erut.' Óláfr varð glaðr við ræðu þeirra. Gerðu þeir þá samlag sítt. Tóku bændr Óláf til konungs yfir sik. Höfðu allir eitt ráð, at leita eptir Hákon jarli. Þeir fóru upp í Gaulardal. Þótti mönnum

þat líkazt at jarl mundi vera á Rimul, ef hann hefði til manna-
bygða leitað, því at eingi var jafn-kærr vin jarls í þeim dal
sem Þóra. En er þeir kómu at ánni Gaul, fundu þeir möttul
jarls í vökinni, ok svá hestinn nökkuru neðar rekinn á eyri
5 eina. En er þeir kannaðu möttulinn, talaðu nökkurir menn,
at jarl mundi týnzt hafa í ánni, ok því þyrfti eigi lengr at
leita hans. Þá mælti einn gamall maðr: 'Eigi kunni þér við
slægðar-brögð jarls, ef þér truit hann týnzt hafa í á þessi; en
þér skilit eigi, at þetta er prettr hans at blekkja yðr.' Konungr
10 segir at svá var. Sam-þyktu þat allir, ok héldu fram ferð
sínni þar til er þeir kómu á bæinn Rimul. Þeir brutu þar
upp hvert hús, ok leitaðu jarls, bæði úti ok inni, sem Þóra
hafði getið til, ok fundu hann eigi. Þá átti Óláfr konungr
þing úti í garðinum. Stóð konungr upp á stein þann inn
15 mikla er þar var hjá svína-bælinu. Skaut konungr á erendi;
talaði hátt ok hveltt, ok segir svá: 'Þat er mönnum kunnigt,
at vér höfum leitað eptir Hákonu jarli. En fyrir því, at vér
finnum hann eigi at sinni, þá skulu þat allir vita, at þeim skal
ek gjalda makliga ömbun ok mikit verka-kaup, er verðr
20 bana-maðr jarls.' Því næst fór Óláfr konungr með allt lið sítt
brottu af bænum Rimul ok inn á Hlaðir, ok settiz þar.

Hákon jarl ok þrællinn voru í gröfinni. Heyrðu þeir full-
gerla hvat Óláfr konungr talaði. En er konungr var brottu
ok hans menn, mælti jarl við Kark: 'Mikill mátt ok ógn
25 fylgir þessa mannz máli. Ek hefir verit staddr í mörgum
háska ok mann-raunum, ok hefir þat mælt verit, at ek væra
eigi manna hræddastr. En nú við ein saman orð Óláfs þessa,
greip óttinn mítt hjarta svá fast sem aldri fyrr, at mín hugr
fylliz áhyggju ok hræzlu af hans ógnar-orðum.' Leit jarl þá
30 til þrælsins, ok sá hans yfirbragð ok ásjónu mjök dökkna
ok lit-verpaz. Jarl mælti til hans: 'Hvat er nú? hví ertú
svá bleikr, en stundum svartr sem jörð. Er eigi þat, at þú
vilir svíkja mik?' Karkr svarar: 'Eigi er þat; en hitt má

þér eigi undarligt þikkja, at ek hræðumz orð þessa mannz eigi síðr en þú.' Jarl mælti: 'Má þat fyrir því, at vit vórum á einum degi fæddir; mun ok skamt verða millum dauða okkars.' En er náttaði, snæddu þeir báðir samt, ok drukku 5 af einu keru. Jarl hélt vöku fyrir sér um nóttina, þvíat hann trúði illa þrælinum. En Karkr svaf bæði fast ok lengi, en þó vaknaði hann um síðir. Sá hann jarl vaka. Karkr mælti: 'Dreymði mik enn, herra. Mér þótti, sem vit værim báðir á einu skipi, ok skylda ek stýra.' Jarl mælti: 'Þar ræðr þú nú 10 fyrir lífs stundum hvárs-tveggja okkars; ok ver þú mér trúr, sem þú átt at vera; þar fyrir skaltú hafa af mér góða ömbun, ef hér aðrir dagar koma.' Karkr sofnaði öðru sinni, ok lét illiliga. En er hann vaknaði, spurði jarl, hvat hann dreymði. Hann svarar: 'Á Hlöðum var ek nú, ok lagði Óláfr Tryggva 15 son gull-men á hals mér. Ok enn þótti mér hann gefa mér einn mikinn hest.' Jarl mælti: 'Þar mun Óláfr láta hring blóð-rauðan um hals þér, ef þú kemr til hans. Vara þik svá, at hann mun láta afhöfða þik, ok þó eigi örvænt at síðan láti hann þik upp festa til háðungar, ok gefi þér svá hest. 20 En af mér muntú gótt hljóta, svá sem fyrr hefir verit, ef þú svíkr mik eigi.' Síðan vökðu þeir báðir, svá sem hvárrgi trýði öðrum. En móti deginum sofnaði jarl. Hann lét brátt illa í svefninum; æpti ógurliga, ok skaut undir sik hælunum ok hnakkanum, svá sem hann mundi vilja upp rísa. Við þat 25 varð þrællinn felms fullr. ok hræzlu. Hann greip mikinn kníf ok hvassan af linda sér. Hann lagði knífnum í gegnum barka jarls, ok skar út ór. Þat var bani Hákonar jarls. Síðan sneið Karkr höfuð af jarli, ok hljóp á brottu með. Kom þrællinn inn á Hlaðir daginn eptir. Hann færði Óláfi konungi 30 höfuð Hákonar jarls, ok segir alla atburði um ferð þeirra jarls, svá sem nú var áðr tínt. Þá mælti Óláfr konungr: 'Fyrir hverja sök sveikt þú jarl?' Karkr svarar: 'Ek drap mest jarl fyrir þau hin fögru fyrirheit, er þú hétzt þeim manni er

bana-maðr hans yrði; ok þat annat, at ek vissa varla, hvat
 ek skylda at hafaz við þau hræðiligu læti sem jarl hafði
 í svefninum.' Konungr mælti: 'Þat skal ek efna, sem ek
 hét þar um, at láta þik hafa makliga ömbun fyrir þítt starf,
 5 ok leiða svá þeim er eptir lifa, at svíkja sína lánar-dróttna;
 þó at þú þjónaðir sllum, þá var hann þó allt at einu þínn
 herra, ok áttir þú hönnum gótt at launa; ok eigi mundir þú
 at síðr hafa svikit, þó at þú hefðir átt góðan lánar-dróttinn.'
 Lét konungr hann þá út leiða, ok lét höggva af hönnum
 10 höfuð. Síðan lét konungr taka höfuð Hákonar jarls ok
 Karks. Fór þá Óláfr konungr, ok fjölði bónda með hönnum
 út til Níðar-hólms. Sá hólmr var þá hafðr til at drepa þar
 þjófa ok sll-menni. Stóð þar galgi. Þar lét konungr at bera
 höfuðin bæði, ok festa upp. Gekk þá til allr herrinn, ok
 15 æpti upp ok grýtti at höfði jarls, ok mælti, at þar skyldi fara
 níðingr með öðrum níðingum. Eptir þat vóru menn sendir
 upp í Gaulardal, ok tóku þeir bók jarls ór gröfnni, drógu
 brott ok brendu. Ok varð svá mikill rómr at fjándskap þeim,
 er Þrændir gerðu til Hákonar jarls, at engi maðr mátti nefna
 20 hann annan veg en Jarl enn Ílla. Var þat kall haft um allan
 Þrándheim, ok víða annarstaðar, bæði innan-landz ok útan-
 landz. En þó má þat segja af Hákon jarli, at hann hafði
 marga hluti til at vera höfðingi. Hann var maðr stór-ættaðr
 í allar kyn-kvísir, spakr at viti, ok kænn við alla ríkis-stjórn;
 25 snarpr ok harð-fengr í orrostum, ok bar opt hamingju til
 at vega sigr á sínum óvinum. Hákon jarl var örlyndr af fé
 við sína menn, ok langan tíma vinsæll af alþýðu innan-landz.
 En hina mestu óhamingju bar slíkr höfðingi til dánar-dægrs
 síns. Bar þat mest til, at þá var sá tími kominn at fyrir
 30 dæmaz skyldi blót-skaprinn ok blót-menninir, en í staðinn
 koma heilög trua.—Þá er Hákon jarl var drepinn, hafði hann
 verit jarl xxx ok iii vetr frá því er Sigurðr jarl fell faðir hans.
 Þá var Hákon half-þritögr er faðir hans fell; en nú skorti

hann tvá vetr á sex tigi er hann var drepinn.—*Olafs Saga*, chs. 102–104.

The King a Helper in Need. He is seen among Angels.

... Óláfr konungr sigldi norðan ór Þrándheimi með lið
sitt þá er hann var buinn. Fór hann suður með landi, ok
5 heldr tómliga; dvalðiz hann í mörgum stöðum; bætti hann
siðu manna þar er hónum þótti þurfa, ok skipaði mönnum
sínum í sýslur ok ármenningar, allt þar er hann fór. Görðuz
þá margir hlutir merkiligir í ferðum hans þeir er menn hafa
í frásagnir fært eður kveðit um. Óláfr konungr lá skipum
10 sínum í höfn einni. Þaðan skamt frá höfninni var hamra-
fjall eitt harla hátt ok hin brattaztu björg. Svá bar til einn
dag, at tveir hirðmenn konungs talaðu um spróttir sínar,
þóttiz hvárr öðrum meiri, ok kunna fleiri fimleika en annarr.
Þar kom at þeir höfðu kappmæli um hvárr þeirra mundi
15 bratt-gengri í björg. Deildu þeir þat mál um síðir með svá
miklum þóttu, at þeir veðjaðu um, lagði annarr við gull-hring,
en annarr höfuð sitt. Eptir þessa veðjan ok mörg kapp-
mæli gengu þeir báðir upp í bergit; gekk annarr svá langt at
hónum hélt við háska ok hrapan; leitaði sjá þá aptr með
20 hræzlu ok gat borgit sér meizla-laust ok þó sem nauðuligast.
Annarr gekk fyrri, ok komz sá allt upp í mitt fjallit, en þá
þorði hann hvárki at fara fram né aptr ok hvergi at hræra
sik, þvíat hann hafði bæði lítla handa-festi ok fóta; var hann
þá kominn svá háskasamliga, at hann sá fyrir sitt vísligt ofan-
25 fall ok bana, ef hann viki sér með nökkuru móti þaðan
sem þá var hann. Tók hann þá at kalla af mikilli hræzlu, at
Óláfr konungr eður menn hans skyldu hjalpa hónum. En er
Óláfr konungr heyrði óp hans, ok vissi hvat um var, bað
hann bjarga manninum; sagði þeim þat vera drengs-bót
30 mikla, ef nökkurr hans manna væri svá frækinn at þat fengi
gört. Ok er konungr sá, at eingi varð til, þá lagði hann af

sér skikkju sína; fór hann til, ok rann bergit upp at manninum nær sem slétt völlr væri. Tók hann þá manninn undir hönd sér, ok gekk með hann nökkuru lengra undir fjall-bergit. Sneri konungr þá ok gekk ofan aptr bergit svá at hann hafði manninn undir hendi sér, ok setti hann heilan niðr á jöfnu. Mæltu þat allir þeir er við vóru, at þetta væri mikit þrek-virki; ok er víð-frægt síðan.

Þat bar at optliga þá er Óláfr konungr lá í höfnum á skipum sínum, ok varðmenn vöktu á landi yfir skipunum, at
 10 konungr kom þá af landi ofan at þeim óvörum um nætr, er þeir ætluðu at hann svæfi á skipi úti; en þeir urðu ekki varir við, ok eingi vissi með hverju móti hann fór á land, þó at þeir vektu eðr héldi vörð á. Þat fylgði ok, þó at dögg væri mikil, sem víða kann á jörðu, at hvárki vöknuðu skuar hans
 15 né klæði neðan, þó at hann væri síð-klæddr. Aldri sá þeir ok döggvar-drep á grasi þó at loðit væri, þar er hann hafði áðr ný-gengit. Nú var liðs-mönnum mikil forvitni á með hverju móti slíkt mundi verða; en engi maðr bar traust til at fréttu konung eptir slíkum hlutum. Þat var eina nótt, at
 20 Þorkell Dyðrill, móður-bróðir konungs, sat um ef hann mætti viss verða, hversu konungr færi þess í land af Orminum, at varðmenn urðu ekki varir við þó at þeir vektu. Þorkell stóð upp ok klæddiz þá er aðrir menn vóru sofnaðir á Orminum; gekk hann ór lyptingunni ok varð þess varr at Óláfr konungr
 25 lá þar í sæng sinni. Settiz Þorkell þá út á stokkinn við bryggju-sporðinn, er lá upp á land af skipinu; horfði hann inn í skipit, ok sneri bakinu at landi, ok hélt svá vöku fyrir sér, at konungr mætti með engu móti ganga svá ór lyptingunni, at Þorkell yrði eigi varr við. Þorkell var skartz-maðr
 30 mikill, ok hélt sik ríkmannliga at klæðum ok öllum kosti; en nú er svá sagt, at hann hafði yfir sér ágæta guðvefjar-skikkju, sam-dregna hinum beztum grám skinnnum. En um morgininn, er nökkut var mornat, fann Þorkell eigi fyrr en gripit

- var í herðar hónum, ok steyppt hónum váveifliga á kaf út af stokkinum er hann sat á. Var þar þá kominn Óláfr konungr ofan af landi. Konungr mælti við hann er hann steyppti hónum útbyrðis: 'Haf þú þat nú fyrir forvitni þína!' Ok
- 5 jafn-skjótt kastaði konungr kaðli í mót hónum, ok dró hann upp í Orminn. Þá mælti konungr, er hann sá at Þorkell leit á skikkjuna: 'Hvat er nú, frændi, hvárt hefir vöknat dyðrillinn þinn?' Þorkatli þótti hann spotta sik ok svaraði engu, en kastaði af sér skikkjunni heldr hermiliga. Konungr
- 10 mælti: 'Ver enn kátr ok glaðr, frændi, þvíat ek gerða þetta fyrir glenz ok gaman, en ekki til háðungar við þik; eðr hví kastar þú svá órækiliga jafn-ágætum grip?' Þorkell svarar: 'Þat var víst dugandi skikkja, en þó er nú spillt ok ónýtt, ok angrar mik slíkt ekki, heldr hitt, satt at segja, ef yðr mislíka
- 15 mínar tiltekjur.' 'Engi hlutr mislíkar mér við þik, Þorkell frændi,' segir konungr, 'má ok vera, at skikkjuna skaði ekki.' Var Þorkell þá hinn kátasti. Konungr tók þá upp skikkjuna; skipaði hann henni fyrir sér, ok hafði hendr at lítla hríð; fekk hann síðan Þorkatli; var þá bæði þurr möttullinn ok
- 20 skinnin, ok skikkjan at öllu slík eðr betri en áðr hón vöknadi. Þorkell Dyðrill var hinn mesti ást-vin Óláfs konungs með frændsemi; veitti konungr hónum flesta hluti þá er hann kunni at beiða; sagði hann ok Þorkatli suma hluti í trúnaði, er hann vildi eigi at aðrir vissi. Þorkell kom opt at máli við
- 25 konung, ok spurði, hví hann fór svá leyniliga á land um nætr. Talaði Þorkell djarfliga þá er þeir voru tveir saman; sagði hann óvarligt ok eigi höfðingligt, at hann færi einn saman fylgðarlaust langt frá skipum. Konungr svarar fá um; sagði þó at ekki mundi saka.
- 30 Þorkell var jafnan á Orminum Langa með konungi, þó at hann væri kallaðr skipstjórnar-maðr á Trönunni með Jósteini bróður sínum. Þorkell lá um nætr við lyptingina í fyrir-rúminu. Þat var eina nótt at tekit var hógliga á fótum

Þorkatli. Hann fylgði upp hendinni, ok fann at þar var Óláfr konungr. Klæddiz Þorkell skjótt ok hljóðliga. Konungr tók í hönd hönunum, ok gengu þeir utan bryggjuna. En er þeir voru á land komnir, mælti konungr: 'Ef þér er svá mikil fýst á sem þú lætr, at vita til hvers ek ferr einn saman á land um nætr, þá skaltú nú ganga með mér, ef þú vill áðr heita því, at segja engum manni þá hluti er þú sér eðr heyrir á þessi nótt, meðan ek em konungr yfir Noregi, ok þú veizt líf mítt. Vit þat til sannz at þar skal við liggja líf þítt.' Þorkell hét þessu þegar með fullum trúnaði. Gengu þeir síðan til skógar, ok þar til er fyrir þeim var rjóðr. Í rjóðrinu var eitt fagrt hús. Þeir gengu at húsinu; ok einum-megin undir vegginn nærr durum hússins. Þá mælti konungr, at Þorkell skyldi þar bíða hans; en konungr lauk upp hurðunni, ok gekk inn í húsit ok lokaði innan hurðina. Þorkell gekk at, ok fann eina boru á hurðunni. Sá hann þá inn í húsit, at Óláfr konungr stóð á knjám til bænar, ok hélt upp höndunum yfir höfuð sér. Því næst kom ljós svá mikit yfir húsit ok konunginn, at Þorkell þóttiz varla mega í gegn sjá. Þar fylgði ilmr svá ágætr, at hann hafði alldri slíkan fyrr kennt. Þá sá hann komna í húsit til konungs bjarta menn sem sól, klædda snjá-hvítum klæðum. Þeir lögðu hendr yfir höfuð Óláfi konungi, ok skryddu hann háleitum konungs skrudða. Eptir þat sungu þeir allir samt ágætan lofsöng Guði með svá fögrum hljóðum, at Þorkell heyrði slíkan hvárki áðr né síðan. Þorkell varð við þessa sýn bæði feginn ok hræddr, svá at hann mátti varla upp standa. Fell hann þá allr til jarðar, ok þakkaði Guði er hann náði at sjá svá mikla dýrð. Nökkurri stundu síðarr kom konungr út ór húsinu; gengu þeir síðan til skipa. Þorkell efndi vel þat, er hann hafði heitið konungi, at hann sagði þenna atburð eigi fyrr en mörgum árum síðarr en Óláfr konungr lét ríki í Noregi; ok vann þar at margar sönnur, at hann hafði þetta séð ok heyrt, sem nú var

frá sagt. Þótti skynsömum mönnum hans sögn truanlig, þvíat hann var kallaðr merkr maðr ok sann-orðr.—Chs. 237–239.

King Olaf's Fleet sailing by before the Battle.

Sveinn Dana-konungr, Óláfr Svía konungr ok Eiríkr jarl lágu þar undir eyjunni með allan her sinn, sem áðr er sagt.

5 Þá var veðr fagrt ok sólskin bjart. Gengu þeir þá upp á hólminn allir höfðingjarnir ok miklar sveitir hersins með þeim. En er þeir sá at skipin Norðmanna sigldu mjök mörg saman út á hafit, við þat urðu þeir harðla glaðir, þvíat herrinn þeirra lét illa, er þeir höfðu þar legit at ónýtu svá

10 lengi, at sumum þótti örvænt, at Noregs konungr mundi koma til mótz við þá. Ok nú sá þeir, hvar sigldi mikit skip ok glæsiligt. Þá mæltu báðir konungarnir: 'Þetta er mikit skip ok einkar fagrt, þat mun vera Ormrinn Langi.' Eiríkr jarl svarar: 'Ekki mun þetta Ormrinn Langi, meiri ok

15 rausnarsamligri mun Ormrinn reynaz, en þó er þetta miklt skip ok frítt.' Ok svá var sem jarl sagði. Þat skip átti Styrkarr af Gimsum. Lítlú síðar sá þeir, hvar sigldi annat skip miklu meira ok á höfut. Þá mælti Sveinn konungr: 'Nú mun hér fara Ormrinn Langi, förum nú til skipa várra

20 ok verðum eigi of seinir í mót þeim.' Eiríkr jarl svarar: 'Eigi mun þetta vera Ormrinn Langi; þó er þetta vel buit.' Var ok svá sem hann sagði. Þat skip átti Þorkell Nefja, bróðir Óláfs konungs, en eigi var hann sjalfr þar á.—Ok nú sá þeir sigla mikit skip ok frítt. Þá mælti Sveinn konungr:

25 'Þar má nú sjá konungs skipit.' Jarl svarar: 'Víst er þetta mikit skip ok glæsiligt, en þó mun Ormrinn Langi miklu ágætligri.' Ok þegar eptir sigldi it fjórða skip mikit. Þessi tvau skip áttu þeir Víkverjarnir, Þorgeirr ok Hyrningr, en eigi stýrðu þeir skipunum, þvíat þeir vóru báðir á Orminum

30 Langa með Óláfi konungi. Lítilli stundu síðarr sigldi it fimta skip miklu meira en hin er áðr höfðu siglt. Þá mælti

Sveinn konungr hlæjandi : 'Hræddr er Óláfr Tryggva son nú, er hann þorir eigi at sigla við höfut á dreka sínum.' Eiríkr jarl svarar : 'Ekki er þetta konungs-skip; þetta skip kenni ek görla ok svá seglit, þvíat hér er stafat segl; þat á Erlingr 5 Skjálgs son af Jaðri; látum þá sigla; þvíat ek segi yðr satt af, at þar eru þeir drengir innan borðz, ef vér leggjum til bardaga við Ólaf Tryggva son, at oss er betra þar skarð ok missa í flota hans, en þetta skip svá skipat sem er; þvíat ek hygg at Erlingr stýri sjalfr skeiðinni.' Þá mælti Óláfr Svía 10 konungr : 'Eigi skyldim vér nú of mjök æðraz at leggja til bardaga við Ólaf Tryggva son, þóat hann hafi skip mikit; þvíat þat er óbætilig svívirðing, ef vér liggjum hér við óvígjan her, en hann sigli þjóð-leið fyrir útan.' Eiríkr jarl svarar : 'Herra, látum þetta skip undan sigla sem hin fyrri, 15 þvíat ek mun segja þér svá góð tíðendi ok sönn, at Óláfr konungr hefir enn eigi um oss siglt; ok sannliga munut þér þenna dag kost eiga at berjaz við hann; ok þat vænna, þó at hverr várr þriggja, sem höfðingjar skulum heita fyrir her þessum, hafim lið mikit hingat dregit, at vér fám þá hríð 20 áðr þessi dagr er allr, at vér þykkimz hafa ærit at vinna, þóat þessi skip sé eigi við bardagann, sem nú hafa um siglt.' —Ok nær-gætr varð Eiríkr, þvíat þar var Erlingr á skeið sinni, ok sigldi þá frá Óláfi konungi mági sínum, svá at hann sá hann aldri síðan, ok margir aðrir vaskir drengir ok vinir 25 konungs.—Ok er eigi leið langt frá því, er þessi fimm stór-skip höfðu um siglt, ok áðr allr smá-skipa flotinn, þá sá þeir ok kendu skip Sigvalda jarls, ok viku þau pangat at hólminum. Síðan sá þeir hvar sigldu þrjú skip, ok var eitt af þeim mikit höfða-skip. Þá mælti Sveinn konungr : 'Gangi menn nú til 30 skipanna, þvíat hér ferr nú Ormrinn Langi.' Eiríkr jarl mælti : 'Mörg hafa þeir önnur stór skip ok glæsilig en Orminn Langa, en fá hafa enn um siglt; ok bíðum enn.' Þá mæltu margir menn : 'Nú má sjá,' segja þeir, 'at Eiríkr vill

- eigi berjaz við Óláf Tryggva son, ok eigi þorir hann nú at hefna föður síns; ok er þetta svá mikil skömm, at spyrjaz mun um öll lönd, ef vér liggjum hér með jafn-miklu liði, en Noregs konungr sigli við hönd fulla manna við her várn at jafna á haf út hér hjá oss sjalfum.' Eiríkr jarl varð mjök reiður við orð þeirra, bað nú alla menn ganga til skipa—'en þess væntir ek,' sagði hann, 'þóat þér Danir ok Sviar frýit mér nú mjök hugar, at yðr hvárum-tveggjum sé eigi óleiðara, áðr en sól gengr í ægi í kveld, en mér ok mínum mönnum.'
- 10 En er þeir gengu ofan, sá þeir hvar sigldu fjögur skip mikil, ok eitt af þeim var dreki gull-buinn. Þá mæltu margir menn, at jarl hefði satt sagt—'ok hér ferr nú Ormrinn Langi,' segja þeir, 'ok er hann furðu-mikit skip ok frítt, svá at ekki lang-skip mun slíkt gört hafa verit at fegrð ok vexti á Norðr-löndum; ok er eigi kynligt at sá konungr sé ágætr víða, er rausn hefir til at láta göra slíka gripi.' Þá stóð upp Sveinn konungr ok mælti: 'Hátt mun Ormrinn bera mik í kveld, hónum skal ek stýra.' Þá mælti Eiríkr jarl: 'Þóat Óláfr konungr Tryggva son hefði eigi meira skip, en vér sjám nú,
- 20 þá mundi Sveinn konungr þat aldri fá unnit af hónum með einum saman Dana-her.'—En þessi in stóru höfða-skip, er þeir ætluðu Orminn Langa, var it fyrra Tranan, en it síðara Ormrinn Skammi.—Dreif nú allt fólk til skipanna ok ráku af sér tjöldin; skipaðu höfðingjar þá herinum til atlögu; ok
- 25 er svá sagt, at þeir hlutuðu um, hverr þeirra fyrst skyldi leggja at sjalfu konungs skipinu Orminum Langa, ok hlaut Sveinn Dana konungr fyrst at at leggja, en þá Óláfr Svía konungr, en síðast Eiríkr jarl, ef þeir þyrfti við, ok skyldi hverr þeirra eignaz þau skip, er sjalfir ynni ok hryði af
- 30 Óláfi konungi með sínu liði. En er höfðingjarnir áttu þetta at tala sín í milli, sem nú var frá sagt, þá sá þeir hvar sigldu þrjú skip all-stór ok it fjórða síðast; sá þá allir mikit dreka-höfuð á fram-stafni þess skips, ok buit svá sem á gull eitt

sæi, ok ljómaði víða af á sjóinn, er sólin skein á. En er menn sá þar á, þá undraðuz þeir mjök lengð skipsins, þvát stund var í milli, er þeir sá fram-stafninn ok inn eptri kom fram; kendu þá allir ok mælti engi í móti, at þat var Ormrinn 5 Langi. En við þessa sýn varð margr maðr hljóðr, ok skaut almúganum þegar skelk í bringu ok ótta; var þat eigi undarligt, þvát þetta it mikla skip flutti þar dauða furðu-mörgum manni. Þá mælti Eiríkr jarl: 'Makligt ok sæmiligt er þetta it ágæta skip slíkum konungi sem Óláfr er Tryggva son, þvát 10 þat er til hans sann-talat, at hann berr svá af öðrum konungum, sem Ormrinn Langi af öðrum skipum.'—Ch. 248.

The Passing of Tryggvason.

Kolbjörn stallari hafði varit stafninn um daginn með öðrum fram-byggjum. Kolbjörn var buinn at vápnum ok klæðum rétt á sömu leið ok Óláfr konungr; ok því hafði 15 hann svá buiz, at hann hugsaði, ef þess kynni við þurfa sem nú var, at veita nokkura hlífð Óláfi konungi. En er falla tók hit fræknasta lið Óláfs konungs í fyrir-rúminu, þá gekk Kolbjörn upp í lyptingina til konungs. Mátti þá eigi skjótt kenna hvárr þeirra var, þvát Kolbjörn var ok allra manna 20 mestr ok fríðastr sýnum. Var þá svá mikill vápna-burðr í lyptingina, at allir skildir þeirra Óláfs konungs ok Kolbjarnar vóru skúfaðir af skeytum. En er jarls-menn sóttu aptr at lyptingunni, þá sýndiz þeim svá mikit ljós koma yfir konunginn, at þeir máttu eigi í gegn sjá. En þá er ljósit leið af, 25 sá þeir hvergi Óláf konung.

Nú eru þar margar frásagnir um þá atburði er þar görðuz.—Snorri Sturlu son segir svá, at þá er Óláfr konungr sá, at flest hans lið var fallit, en Eiríkr jarl ok fjölði manna þusti aptr at lyptingunni, at Óláfr konungr ok Kolbjörn stallari 30 hljópu þá báðir fyrir borð, ok á stítt borðit hvárr; en jarls-menn höfðu lagt útan at smá-skútur, ok drápu þá menn er

á kaf hljópu. Ok þá er konungr sjalfr hafði á kaf hlaupit, vildu þeir, er á skútunum voru, taka hann höndum, ok færa hann jarli; en Óláfr konungr brá yfir sik skildinum, ok steyptiz í kafit. En Kolbjörn stallari skaut sínum skildi
 5 undir sik, ok hlífði sér svá við spjótum, er lagt var af þeim skipum er undir lágu; ok fell hann svá á sjóinn, at skjöldrinn varð undir hónum; ok komz hann af því eigi í kafit áðr hann varð hand-tekinn.—Þessi er sögn Snorra.—En svá er sagt frá orðum sjalfs Kolbjarnar stallara, at þá er hann var
 10 kominn upp í lyptingina, ok konungr tók at skjóta at Eiriki jarli, þá sá Kolbjörn þat sem aðrir menn höfðu áðr séð, at blóð hraut fram undan bryn-stúkunni. Ok lítlú síðarr þóttiz Kolbjörn sjá svipinn til konungs at hann stökk fyrir borð í brynju sinni ok öllum búnaði þeim, sem hann hafði haft um
 15 daginn, ok brá yfir sik skildinum, er óvinir hans vildu taka hann. Ok í þeirri svipan leit Kolbjörn til sínna mótstöðumanna, ok sá, at þeir voru þá svá margir upp komnir á Orminn, at kalla mátti fullt af þeim allt skipit. Sagði Kolbjörn síðan, at þá sló á hann ótta lítlum. Sneri hann þá
 20 á þat borðit sem Óláfr konungr hafði áðr verit. En með því, at hann sá þá ekki til konungs, þá lét hann eptir skjöldinn sinn, ok hljóp fyrir borð. En er hann kom niðr á sjóinn, varð undir hónum skjöldr einkar fagr, sá er hann þóttiz kenna, at Óláfr konungr hafði borit um daginn. En er Kol-
 25 björn kom niðr á skjöldinn, varð hann varr við, at maðr svamm hagliga undir skildinum. En sá maðr fyrir-lét skjöldinn þegar hann kendi at þunginn kom á. Því næst var Kolbjörn hand-tekinn, ok dreginn upp í skútu eina. Hugðu þeir at þar væri Óláfr konungr. Var hann þá leiddr fyrir
 30 Eirik jarl. En er jarl varð þess varr, at þar var Kolbjörn, en eigi konungr, þá voru Kolbirni grið gefin. Í þeirri svipan hljópu margir menn Óláfs konungs fyrir borð af Orminum, þeir er þá voru á lífi, ok áðr höfðu drengiliga vörn veitta,

svá at menn hafa í minnum haft þeirra hraustleik. En þó segir Hallfreðr, at menn kalli Þorkel Nefju einna ágætasta vörn ok fastasta fylgð hafa veitt Óláfi konungi bróður sínum. Váttar Hallfreðr þat með fullkomliga, at Þorkell hljóp síðast 5 fyrir borð allra manna Óláfs konungs. Lagdiz Þorkell til landz, ok hjalpaði svá lífi sínu. En þó tók hann sér síðan grið af Eiriki jarli, sem aðrir þeir er verit höfðu menn Óláfs konungs. Svá segiz, at sex menn aðrir en Kolbjörn stallari voru teknir af sundi þeir er grið voru gefin, Einar Þambar- 10 skelfir, Þrándr Skjálgr, Ögmundr Sandi, Þorsteinn Uxa-fótr, Björn ór Stuðlu, Ásbjörn ór Mostr. Sigvaldi jarl hafði legit með skip sín tíu um daginn, ok verit ekki í orrostunni.

En er Óláfr konungur hafði fyrir borð hlaupit, þá æpti herrinn allr sigr-óp, ok þáustu þeir árum í sjá, Sigvaldi ok 15 hans menn, ok reru þá til bardagans. En á þeirri sömu stundu sem ópit var, ok Sigvaldi reri til her-skipanna, lustu þeir menn árum í, ok reru brott sem harðast, er á þeirri voru Vinda-snekkjunni, er til tals höfðu gengit tysvar um daginn við Ólaf konung Tryggva son. Reru þeir aptr undir Vind- 20 land. Ok var þegar ræða margra manna, at Óláfr konungur mundi hafa steyppt af sér brynjunni í kafi, ok kafat út undan langskipunum, ok lagiz síðan til Vinda-snekkjunnar, ok hafi menn Ástríðar flutt hann til landz. Er þat allt saman síðan leitt til líkinda um braut-kvómu Óláfs konungs, hvat þeir 25 menn hafa síðast séð til hans, er þá voru í bardaganum, ok þær frásagnir, er Snorri Sturlu son váttar, at görvar hafi verit síðan um ferðir Óláfs konungs, ok nökkurir menn höfðu kennt hann út í löndum af þeim jarlegnum, er hann sjalfr hafði sent hingat á Norðr-lönd, sem síðarr mun sagt 30 verða. Þat er enn til þess dregit af sumum mönnum, at þat vissu allir menn þeir er þaðan kómuz ór bardaganum, at hann hefir eigi fallit á Orminum. En þó segir svá Hallfreðr Vandræða-skald. . . .

En hvárn veg sem þat hefir verit, þá kom Óláfr Tryggvason aldri síðan til ríkis í Noregi. En þó kallar Hallfreðr vinum Óláfs konungs, þá er mest angraði at missa slíks höfðingja, vera í harms léttu, at hann væri á lífi, þó at hann 5 væri firðr ríki ok sínu fóstr-landi. En þó at skynsamir menn þeir er þá vóru í bardaganum, segði hvat hverr sá síðast til Óláfs konungs, þá þóttiz engi fullan vísdóm mega á bera, hvárt konunginn hefði þaðan braut komiz eðr eigi.

Nú er áðr ritað hvat Kolbjörn stallari sagði, er næstr var 10 Óláfi konungi áðr hann stökk fyrir borð. En sú er sögn Einars Þambar-skelfis, at þá er Eiríkr jarl sótti aptr í fyrir-rúmit á Orminum at lyptingunni, þá sá Einarr þat til Óláfs konungs, at blóð-dropar runnu niðr á kinn konungi undan hjalminum, er hann hafði á höfði. En er Einarr vildi 15 at hyggja, hvat konungr tæki ráðs, þá er jarl kvæmi at hónum, þá sagði Einarr koma við eyra sér steins-högg svá mikit, at hann fell í óvit. En er hann vitkaðiz ok stóð upp, þá sá hann hvergi konunginn.—Svá sagði Skúli Þorsteins son, Egils sonar frá Borg, at hann sá Ólaf konung standa 20 í lyptingu á Orminum, þá er Skúli sótti aptr á skipit með Eiríki jarli. Ok þá sagðiz hann lúta niðr, ok velta manna-búkum frá fótum jarli. En er Skúli réttiz upp, þá var konungr horfinn. En lítlu síðarr, þá er sigr-ópit kom upp, þá sá nokkurir af mótstöðu-mönnum Óláfs konungs, at maðr 25 í rauðum klæðum svamm at Vinda-snekkjunni þeirri er sagt er at á veri menn Ástríðar konungs-dóttur, konu Sigvalda jarls. En þeir menn, er á því skipi vóru, stóðu upp í móti, ok drógu hann upp í skipit, ok reru þegar í brott sem harðast, svá sem áðr er ritað. Hefir þaðan síðan æ haldiz 30 sá orðrómr alþýðu, at þeir menn hafi flutt Ólaf konung lifanda með sér, þó at nokkurir menn hafi því í móti mælt. Fanz þat ok í kveðskap Hallfreðar, at hónum þótti á því meiri líkindi, at Óláfr konungr hefði eigi þaðan komiz með fjörvi

- fyrir sakir liðs-munar. En hitt væri þó fleiri manna sögn, at hann væri á lífi. Lék þá þó fyrst eptir mest á tveim tungum um þessa atburði. Sannaði annarr, at Óláfr konungur hefði á braut komiz ór bardaganum, en annarr synjaði. Svá sem
- 5 Hallfreðr segir. . . . En þá er sögur kómu útan ór löndum um ferðir Óláfs konungs, þá tók ifa af mörgum manni um brautkvámu hans. En Hallfreðr varð svá at kveða sem hónum var í fyrstu sagt. Sem hann váttar sik sjalfr, ok harmar sik, er hann var eigi þar at berjaz með Óláfi konungi.
- 10 Þat er mælt, at þessi hafi verit frægust orrosta á Norðr-löndum fyrir margra hluta sakir, fyrst af þeirri hinni ágætu vörn, er Óláfr konungur ok hans menn veittu á Orminum; er menn vita eigi dæmi til at nökkurir menn hafi jafn-lengi variz ok með slíkri hreysti sínum óvinum, við slíkt ofr-esli
- 15 sem þeir áttu at etja. Þar með af svá harðri atsókn Eiriks jarls ok hans liðs, at víð-frægt hefir orðit. Varð ok þessi fundr mjök frægr af miklu mannfalli, ok þeim sigri jarls, er hann hrauð þat skip, er þann tíma hafði mest ok fríðast gört verit í Noregi, ok margir menn mæltu at aldri mundi með
- 20 vápnum unnit verða á sjá fljótanda, ef því líkum drengjum væri skipat sem þá var. En mest fyrir þá skyld varð þessi orrosta ágæt, er sá konungur var sigraðr er frægstr var á Danska Tungu. Ok svá var mikil vinsæld Óláfs konungs, at þat var alþýðu hugsan, at eigi mundi slíkr höfðingi fæðaz
- 25 síðan í Noregi eðr víðara. Svá er sagt, at þessi orrosta hafi verit á öðrum degi viku hinn fimta *idus* dag *Septembris* mánaðar. Þat er einni nótt eptir Máriu-messu hina síðari. Þá var liðit frá holdgan Várs Herra Dróttins Jesu Kristz þúsund ára. Þat var á átta ári hins þriðja tigar ríkiss Aðal-
- 30 ráðs konungs á Englandi, en á átta ári ríkis Sveins Tjúguskeggs Dana-konungs. Á því sama ári andaðiz Otto, er hinn þriði var keisari með því nafni, en Heinrekr tók ríki.

Þá er lokit var mann-drápum á Orminum Langa, ok hann

var rann-sakaðr ok ruddr af líkum dauðra manna, þá var Þyri dróttning leidd upp undan þiljum; hón var mjök harm-prungin ok grét sárliga. En er Eiríkr jarl sá þat, þá gekk hann at henni ok mælti með mikilli áhyggju: ‘Hér hafa
 5 orðit stór tíoendi í frá-falli margra göfgra manna; höfum vér mikinn harm gört eigi að eins þér, dróttning, heldr ok allri alþýðu í Noregi, þó at þér falli einna næst sem ván er. Nú með því, at eigi má aptr taka unnit verk, þá skal með því bæta sem ek má, at ef ek fæ nökkut ríki í Noregi, þá skal
 10 ek göra yðra tign í því landi í alla staði sem ek má mesta, ok yðr sæma í öllum hlutum.’ Dróttning svarar: ‘Þessi þín heit eru mælt af miklum drengskap ok góð-vilja, sem þú munt opt af þér sýna, ok gjarna vilda ek lífa ef ek mætta, ok þekkjaz þínn góð-görning; en svá sárum harmi er mítt hjarta
 15 slegit, at ek ætla mér eigi ván lífs næringar.’ Ok at því gafz, sem hón sagði, at hón mátti hvárki eta né drekka fyrir trega. Spurði hón þá at Sigurð byskup, hvat manni væri minnzt lofat fyrir Guði at neyta af fæzlu til lífs lengingar; ok síðan bergði hón eptir því sem hann sagði at minnzt væri lofat.
 20 Ok með því hlýðni-marki andaðiz Þyri dróttning eptir niu daga.

Eiríkr jarl Hákonar son eignaðiz Ormínn Langa með sigrinum, ok hlut-skipti mikit. Skipaði jarl Ormínn sem knáligast af enum fræknustum mönnum, ok stýrði honum
 25 sjalfr. En með því at Ormrínn Langi var all-ramskipaðr hraustum drengjum, þá kómu þeir honum at kalla, ok þó sem tregligast, austan í Víkina, ok fór jafnan hallr, ok lét eigi at stjórnr. Því lét Eiríkr jarl höggva upp Ormínn Langa. Sumir menn segja at hann léti brenna hann.
 30 Einarr Þambar-skelfir ok aðrir þeir menn, er Eiríkr jarl hafði grið gefit eptir bardagann, fóru norðr til Noregs með jarli.—Vígi, hundr Óláfs konungs, hafði legit í fyrir-rúmi á Orminum fyrir lyptingunni um daginn meðan orrostan var,

ok svá alla stund síðan. En er jarl kom austr í Vikina með Orminn Langa, þá gekk Einarr Þambar-skelfir þar til sem hundrinn lá, áðr hann gekk á land, ok mælti: 'Dróttin-lausir eru vít nú, Vígi!' sagði hann. Við þessi orð spratt hundrinn
 5 upp gnístandi, ok gnöllraði hátt, svá sem hann hefði hjartverk tekit. Rann hann þá á land með Einari, ok gekk upp á einn haug. Þar lagðiz hann niðr, ok vildi at öngum manni mat þiggja, en þó varði hann öðrum hundum, dýrum ok fuglum, fæzlu sína. Tárin hrundu ór augunum niðr um trýnit,
 10 svá grét hann sinn lánar-dróttin; ok lá þar til þess er hann var dauðr.—Nú týndu Norðmenn svá hörmuliga þessum fjórum inum ágætastum hlutum ór því landi, sem fyrir hafði sagt bóndinn blindi í Mostr.—Chs. 255–257.

3. OLAFS SAGA HELGA.

The Latter Part of the Preface.

En síðan er Haraldr enn Hárfagri var konungr í Noregi,
 15 þá vitu menn miklu gørr sannendi at segja frá æfi konunga þeirra er í Noregi hafa verit. Á hans dögum byggðiz Ísland, ok var þá mikil ferð af Noregi til Íslandz. Spurðu menn þá á hverju sumri tíðendi landa þessa í milli, ok var þat síðan í minni foert ok haft eptir til frá-sagna. En þó þykki mér
 20 þat merkiligast til sanninda, er berum orðum er sagt í kvæðum eða öðrum kveðskap, þeim er svá var ort um konunga eða aðra höfðingja, at þeir sjalfir heyrðu, eða í erfi-kvæðum þeim er skaldin foerðu sonum þeirra. Þau orð er í kveðskap standa, eru en sömu sem í fyrstu vóru, ef rétt er kveðit, þótt
 25 hverr maðr hafi síðan numit at öðrum; ok má því ekki breyta. En sögur þær er sagðar eru, þá er þat hætt, at eigi skiliz öllum á einn veg; en sumir hafa eigi minni, þá er frá líðr, hvernig þeim var sagt, ok genguz þeim mjök í minni optliga.—Þat var meirr en tvau hundruð vetra tolf-rœð, er

Ísland var byggt, áðr menn tœki hér sögur at ríta; ok var þat löng æfi, ok vant, at sögur hefði eigi gengiz í munni, ef eigi væri kvæði, bæði ný ok forn, þau er menn tœki þar af sannindi frœðinnar. Svá hafa gört fyrr frœði-menninir, þá er 5 þeir vildu sanninda leita, at taka fyrir satt þeirra manna orð, er sjalfir sá tíðendi ok þá vóru nær staddir. En þar er skaldin vóru í orrostum, þá eru tœk vitni þeirra. Svá þat ok er hann kvað fyrir sjalfum höfðingjanum, þá myndi hann eigi þora at segja þau verk hans, er bæði sjalfr höfðinginn, ok allir 10 þeir er heyrðu, vissu at hann hefði hvergi nær verit. Þat væri þá háð en eigi lof.

Nú ritum vér þau tíðendi með nakkvarri minningu er gørðuz um æfi Óláfs ens Helga, konungs, bæði um ferðir hans ok landz-stjórn; ok enn nakkvat frá tilgöngum þess 15 ófriðar er landz-höfðingjar í Noregi gørðu orrostu í móti hónum þá er hann fell á Stikla-stoðum. Veit ek at svá man þykkja, ef útan-landz kœmr sjá frásögn, sem ek hafa mjök sagt frá Íslenzkum mönnum. En þat berr til þess, at Íslenzkir menn, þeir er þessi tíðendi sá eða heyrðu, báru higat til landz 20 þessar frá-sagnir, ok hafa menn síðan at þeim numit. En þó ríta ek flest eptir því sem ek finn í kvæðum skalda þeirra, er vóru með Óláfi konungi.—See pp. 14, 15.

Daily Life of St. Olaf.

Óláfr konungr lét húsa konungs-garð í Níðarósi. Þar var gør mikil hirð-stofa, ok dyrr á báðum endum; hásæti 25 konungs var í miðri stofunni, ok innar frá sat Grímkell hirð-byskup hans, ok þar næst aðrir kenni-menn hans, en útar frá ráðgjafar hans. Í öðru öndugi gegnt hónum sat stallari hans Björn Digri, ok þar næst gestir, ef göfgir menn kómu til hans. Við elda skyldi þá öl drekka. Hann skipaði mönnum 30 í þjónostur svá sem siðr konunga var til. Hann hafði með sér sex tigi Hirðmanna ok þrjá tigi Gesta, ok setti hann þeim

mála ok lög; hann hafði ok þrjá tigi Hús-karla, ok starfa skyldu í garðinum slíkt er þurfti ok til flytja; hann hafði ok marga þræla. Í garðinum var ok mikill skáli, er hirðmenn sváfu í; ok þar var mikil stofa, er konungr átti hirð-
5 stefnur í.

Þat var siðr hans at rísa snemma upp um morna ok klæðaz ok taka hand-laugar, ganga síðan til kirkju ok hlýða óttu-söngvi ok morgun-tíðum; ganga síðan á stefnur ok sætta menn, eða tala þat annat, er mönnum þótti skylt.
10 Hann stefndi til sín bæði ríkum ok óríkum ok þeim öllum, er vitrastir vóru. Hann lét upp telja fyrir sér lög þau, er Hákon Aðalsteins-fóstri hafði sett í Þrandheimi. Hann skipaði lögnum með ráði enna vitrustu manna, tók af eða lagði til þar er honum sýndiz þat; en Kristinn rétt setti hann við
15 ráð Grímkels byskups ok annarra kenni-manna, ok lagði á þat allan hug at taka af heiðni ok fornar venjur, þær er honum þótti kristni-spell í. Svá kom at boendr játtuðu þeim lögum, er hann setti. Óláfr konungr var maðr siðláttr, stilltr vel, fámálogr, örr ok fé-gjarn. Þá var með konungi Sighvatr
20 skald sem fyrr var sagt, ok fleiri Íslenzkir menn. Óláfr konungr spurði eptir vendiliga kvernig Kristinn-dómr væri haldinn á Íslandi, ok þótti honum mikilla muna á vant at vel væri; því at þeir sögðu konungi frá kristni-haldinu, at þat var lofat í lögum at éta hross ok bera börn út, sem heiðnir menn
25 gördðu; ok enn fleiri hlutir þeir er kristni-spell var í. Þeir sögðu ok konungi frá mörgu stórmenni er þá var á Íslandi. Skapti Þóroddz son hafði þá lögsögu á Íslandi. Viða af löndum spurði hann at siðum manna þá menn er görla vissu, ok leiddi mest at spurningum um Kristinn-dóm hvernig
30 haldinn væri, bæði í Orkneyjum ok á Hjaltlandi ok ór Færeyjum; ok spurðiz honum svá til sem víðast myndi mikit á skorta at vel væri. Slíkar ræður hafði hann optast í munni, eða um lög at tala eða landz-rétt.—Chs. 43, 44.

Thorgny the Lawman of the Swedes.

Rögnvaldr jarl kom einn dag at kveldi til bús Þorgnýs Lögmannz. Þar var bær mikill ok stórkostligr; vóru þar margir menn úti. Þeir fögnuðu vel Jarlinum ok tóku við hestum þeirra ok reiða. Jarl gekk inn í stofuna; var þar inni fjölmenni mikit. Þar sat í öndugi maðr gamall; engi mann höfðu þeir Björn sét jafn-mikinn; skeggit var svá sítt at lá í knjám hönunum, ok breiddiz um alla bringuna; hann var vænn maðr ok göfugligr. Jarlinn gekk fyrir hann ok heilsaði hönunum. Þorgnýr fagnaði hönunum vel, ok bað hann ganga til sætis þess er hann var vanr at sitja. Jarl settiz öðrum-megin gagn-vart Þorgný. Þeir dvölduz þar nakkvarar nætr áðr jarl bar upp erendi sín. Bað jarl þá, at þeir Þorgnýr skyldu ganga í mál-stofu. Þeir Björn fóru-nautar gengu þangat með jarlinum. Þá tók jarl til máls ok sagði frá því, at Óláfr Noregs konungr hafði senda menn sína austr þangat til frið-görða. Talaði ok um þat langt, hvert vandræði Vestr-Gautum var at því er ófriðr var þaðan til Noregs. Hann sagði ok frá því, er Óláfr Noregs konungr hafði þangat senda menn, ok þar vóru þá sendi-menn Noregs konungs, ok hann hafði þeim því ok heitið at fylgja þeim á fund Svía konungs; ok hann sagði þat, at Svía konungr tók þessu máli svá þungliga, at hann lét öngum manni hlýða skyldu at ganga með þessu máli. 'Nú er svá, fóstri, segir jarlinn, at ek verð eigi einhlítr at þessu máli. Hefi ek fyri því sótt nú á þinn fund, ok vetti ek þar heilla ráða ok traustz þíns.' En er jarl hætti sínu máli, þá þagði Þorgnýr um hríð. En er hann tók til máls mælti hann: 'Undarliga skiptið ér til; girniz at bera tignar-nafn, en kunnit yðr engi forráð eðr fyrir-hyggu, þegar er ér komit í nokkorn vanda. Hví skyldir þú eigi hyggja fyrir því áðr þú hétir þessi ferð, at þú hefir ekki ríki til þess at mæla í móti Óláfi konungi: þykki mér eigi

óvirðiligra at vera í buanda-tölu, ok vera frials orða sínna at mæla slíkt er maðr vill þótt konungr sé hjá. Nú mun ek koma til Uppsala-þings, ok veita þér þat lið, at þú mælir þar óhræddr fyrir konungi slíkt er þér líkar.' Jarl þakkaði honum
 5 vel þessi orð; ok dvalðiz hann með Þorgný ok reið með honum til Uppsala þings. Var þar all-mikit fjölmenni; þar var Óláfr konungr með hirð sína.

Inn fyrsta dag er þing var sett, sat Óláfr konungr á stóli ok þar hirð hans um-hverfis. En annan veg á þingit sátu
 10 þeir á einum stóli, Rögnvaldr jarl ok Þorgnýr, ok sat þar fyrir þeim hirð jarlsins ok húskarla-sveit Þorgnýs; en á bak stólinum stóð buanda-múgrinn ok allt um-hverfis í hring; sumir fóru á hæðir eða hauga at heyra þaðan til. En er
 15 á þingum, ok því var lokit, þá stóð upp Björn stallari hjá stóli jarls ok mælti hátt: 'Óláfr konungr sendi mik hingat þess örendis, at hann vill bjóða sætt Svía konungi, ok þat landa-skipti, sem at fornu hefir verit milli Noregs ok Sviðjóðar.' Hann mælti svá hátt, at Svía konungr heyrði görla.
 20 En fyrst er Svía konungr heyrði nefndan Ólaf konung, þá hugði hann, at sá maðr möndi reka vilja hans örendi nökkut; en er hann heyrði rætt um sætt ok landa-skipti milli Sviðjóðar ok Noregs, þá skilði hann af hverjum rifjum vera myndi; þá hljóp hann upp ok kallaði hátt, at sá maðr skyldi
 25 þegja, ok kvað slíkt ekki tjoa mundu. Björn setzk þá niðr. En er hljóð fezk, þá stóð jarl upp ok mælti. Hann sagði frá orð-sendingu Óláfs Digra ok sættar-boðum til Svía konungs, ok frá því, at Vestr-Gautar sendu konungi öll orð til, at sætt skyldi vera við Noregs menn; talði hann upp hver vandræði
 30 Vestr-Gautum var at missa þeirra hluta allra af Noregi, er þeim var ár-bót í, en í annan stað at sitja fyrir áhlaupum þeirra ok hernaði, ef Noregs konungr samnaði her saman ok herjaði á þá. Jarl sagði, at Óláfr Noregs konungr hafði

menn þangat sent þeirra örenda, at hann vill biðja Ingigerðar dóttur hans. En er jarl hætti at tala, þá stóð upp Svía konungr. Hann svarar þungliga um sættina, ok veitti jarlinum átölur þungar ok stórar um dirfð þá, er hann hafði
 5 gört grið ok frið við enn Digra mann, ok lagt við hann vináttu tal; sagði hann sannan at land-ráðum við sik; kvað þat makligt at Rögnvaldr væri rekinn ór ríkinu, ok sagði, at allt slíkt hlaut hann af áeggjan Ingibjargar konu sinnar, ok kvað þat vera et ósnjallasta ráð, er hann skyldi fengit hafa at
 10 girndum slíkrar konu. Hann talaði langt ok hart, ok sneri þá enn tölunni á hendr Óláfi Digra. En er hann settiz niðr, þá var fyrst hljótt.

Þá stóð upp Þorgnýr. En er hann stóð upp, þá stóðu upp allir buendr, þeir er áðr höfðu setit; ok enn þustu at allir,
 15 þeir er í öðrum stöðum höfðu verit, ok vildu hlýða til, hvat Þorgnýr mælti. Var þá fyrst gnýr mikill af fjölmenni ok vápnum. En er hljóð fekz, mælti Þorgnýr:

‘Annan veg er nú skaplyndi Svía konunga en fyrr hefir verit. Þorgnýr föður-faðir mín munði Eirík Uppsala konung
 20 Emundarson, ok sagði þat frá hónum, at meðan hann var á léttasta aldri, at hann hafði hvert sumar leiðangr úti ok fór til ýmissa landa, ok lagði undir sek Finnland ok Kirialaland, Estland ok Kúrland, ok víða um Austr-lönd, ok mun enn sjá þær jarð-borgir ok önnur stórvirki, þau er hann görði; ok
 25 var hann ekki svá mikil-látr, at eigi hlýddi hann mönnum, ef skylt áttu við hann at ræða. Þorgnýr faðir mín var með Birni konungi langa æfi; var hónum hans siðr kunnr, stóð um Bjarnar æfi hans ríki með styrk miklum en engum þurð, var hann ok góðr ok dæll vinum sínum. Ek má muna Eirík
 30 konung enn Sigr-sæla, ok var ek með hónum í mörgum herförum; jók hann ríki Svía, en varði harð-hendliga; var oss gótt við hann ráðum at koma. En konungr þessi, er nú er, lætr engi mann þora at mæla við sik, nema þat einu, er

hann vill vera láta, ok hefir hann þar við allt kapp; en hann lætr skatt-lönd sín undan sér hverfa af eljan-leysi ok þrek-leysi. Hann girniz til þess, at halda Noregs-veldi undir sik, er engi Svía konungr hefir fyrr ágirniz, ok görir þat mörgum
 5 manni óró. Nú er þat vili várr buandanna, at þú, Óláfr konungr, görir sætt við Ólaf Digra Noregs konung ok giptir hönnum Ingigerði dóttur þína. En ef þú vill vinna aptr undir þik ríki þau í Austr-vegi, er frændr þínir ok forellrar hafa þar átt, þá viljum vér allir fylgja þér þar til. Með því at þú vill
 10 eigi hafa þat, er vér mælum, þá munu vér veita þér atgöngu ok drepa þik, ok þola eigi ófrið ok ólög. Hafa svá gört enir fyrri forellrar várir; þeir steypðu fimm konungum í eina keldu á Mora-þingi, er áðr höfðu upp fyllz of-metnaðar sem þú við oss. Seg nú skjótt hvern kost þú vill upp taka.'

15 Þá görði lýðrinn þegar vápna-brak ok gný mikinn. Konungrinn stendr þá upp ok mælir, segir, at allt vill hann vera láta sem buendr vilja; segir, at svá hafi gört allir Svía konungar, at láta buendr ráða með sér öllu því, er þeir vilja. Staðnaði þá kurr buandanna. En þá tala höfðingjar, konungr ok jarl
 20 ok Þorgnýr, ok göra þá frið ok sætt af Svía konungs hendi, eptir því sem Noregs konungr hafði áðr orð til sent. Var á því þingi þat ráðit, at Ingigerðr dóttir Óláfs konungs skyldi vera gipt Óláfi konungi Haraldz syni. Seldi konungr jarlinum í hendr festar hennar, ok fekk hönnum allt sítt umboð um
 25 þann ráða-hag, ok skilðuz þar á þinginu at svá loknum málum.

En er jarl fór heim, þá hittuz þau Ingigerðr konungs dóttir ok töluðu sín í milli um þetta mál. Hón sendi Óláfi konungi slæður af pelli ok silki-ræmur. Fór jarl aptr í Gaut-
 30 land ok Björn með hönnum. Dvalðiz Björn þar þá lítla hríð, ok fór hann þá aptr til Noregs með föru-neyti sínu. En er hann hitti Ólaf konung ok sagði hönnum örendis-lok sín þau sem vóru. Þá þakkaði konungr hönnum vel ferðina, ok sagði,

sem var, at Björn hefði gæfu til borit at koma fram erendinu í ófriði þessum.—Chs. 63–65.

The Epilogue.

Óláfr konungr hafði þá verit konungr í Noregi fimtán vetr, með þeim vetri, er þeir Sveinn jarl vóru báðir í landi, ok 5 þessum, er nú um hríð hefir verit frá sagt, ok þá var liðit um Jól fram, er hann lét skip sín, ok gekk á land upp, sem fyrr er sagt.—Þessa grein konungdóms hans ritaði fyrst Ari prestur Þorgils son enn Fróði, er bæði var vitr ok sann-sögull, minnigr, ok svá gamall maðr, at hann munði þá menn ok 10 hafði sögur af haft, er þeir vóru svá gamlir, at fyrir aldrs sakir máttu muna þessi tíðendi; svá sem hann hefir sjalfr ritað á sínum bókum, ok nefnda þá menn til, er hann hafði frœði at numit—En hitt er alþýðu sögn, at Óláfr væri fimtán vetr konungr yfir Noregi, áðr hann fell. En þeir er svá segja, 15 þá telja þeir Sveini jarli til ríkis þann vetr, er hann var síðast í landi; því at Óláfr var síðan fimtán vetr konungr svá at hann lifði.—Ch. 175.

4. LIVES OF HARALD HARDRADA AND THE FOLLOWING KINGS.

King Harald invests Svein Ulfsson with the Earldom of Denmark.

Þá er Magnús konungr lá í Elfi við Konunga-hellu, kom til hans ofan af Gautlandi einn jungherra. Þessi maðr hét 20 Sveinn, son Ulfs, Sprakaleggs sonar, ok son Ástríðar, systur Knútz konungs Ríka, ok Óláfs konungs Sænska. Faðir Ástríðar var Sveinn konungr Tjúgu-skegg; en móðir hennar Sigríðr hin Stórráða dóttir Sköglar-Tosta. Hana átti, fyrr en Sveinn konungr, Eiríkr hinn Sigrsæli Svía konungr, ok var 25 þeirra son Óláfr Sænski. Sveinn Ulfs son hafði dvaliz með Óláfi konungi frænda sínum. Hann fór með fagr-mælum,

ok heimti sik svá í vináttu við Magnús konung. Sveinn tjáði konungi, at Ulfr faðir hans hafði lengi verit jarl í Danmörk, ok haft vald mikit af Sveini konungi, mági sínum; en sagði sik hafa fengit önga sæmð af Knúti konungi, frænda 5 sínum fyrir dráp föður síns. Hét hann nú Magnúsi konungi fullum trúnaði ok vinfengi, ef hann vildi sæma hann í nökkuru léni; ok mælti eigi frekliga til. Magnús konungr hlýddi á vinmæli hans, ok fann at hann var vitr maðr ok fríðr sýnum. Hugði konungr, at Sveinn mundi vera svá 10 fast-orðr sem fagr-máll, ok svá tryggir í trúnaði, sem hann var sæmiligr at sjá. Átti konungr löngum tal við hann.

Einn dag er menn sátu við drykk, gaf konungr Sveini skikkju sína, ný-skorna af hinum dýrasta guðvef; þar með sendi hann hónum eina skál fulla mjaðar, ok bað hann drekka 15 njótz-minni. 'Hér með,' segir konungr, 'vil ek gefa þér, Sveinn, jarls-nafn, ok slíkt af landz-gæzlu í Danmörk sem þá viljum vér á kveða er vér komum þar.' Sveinn roðnaði við mjök er hann tók við skikkjunni, ok gaf hana þegar einhverjum manni; en hann tók gráfeld einn. Einarrr Þambar- 20 skelfir sá þetta ok mælti: 'Of-jarl, of-jarl, fóstri!' Konungr svarar styggliga: 'Lítillar skynsemðar ætli þér mik, ok enga mann-raun kunna. Kann ek ekki við því, at yðr þykki sumt of-jarla, en sumt ekki at manna.' Hinn næsta dag eptir áðr messa var sungin, lét Magnús konungr taka skrín með 25 helgum dómum, ok bað Svein til ganga at sverja sér trúnaðar-eiða. Hann görði sem konungr beiddi. Magnús konungr innti svá eið-stafinn, þá er Sveinn lagði hönd sína á skrínit, at hann skyldi halda trúnað við Magnús konung, ok hans ríki auka í alla staði, en hvergi minka; vera undir hann 30 skyldr ok skeyttr í öllum hlutum meðan þeir lifði báðir. Var Sveinn þá með Magnúsi konungi. Ok er á leið sumarit, fóru þeir suðr til Danmerkr. Fekk Magnús konungr þá jarlinum vald ok ríki á Jótlandi.—Þat er first Noregi, en næst

Vindum ok Söxum, er jafnan veittu mikinn ófrið Dönum í þann tíma. Jótland er megin Dana-veldis.—Síðan um haustið fór Magnús konungr aptr til Noregs, ok allt norður með landi. Kom hann norður til Þrondheims lítlu fyrir Jól, 5 ok sat í Niðarósi um vetrinn. Þann sama vetr eptir Jól stefndi Sveinn jarl Vébjarga-þing í Danmörk. Ok er þing var sett, stóð jarl upp ok talaði. ‘Þat sýniz mér,’ sagði hann, ‘eigi ósannligt, at þér Danir þjónit mér heldr en Norðmanna konungi; því at þér vituð, at hér er ætt mín ok óðal. 10 Svá ok eigi síðr er yðr kunnigt um siðu mína ok skapferði. En oss Dönum verðr erfitt at þjóna Norðmönnum. Þótt Magnús konungr sé vel at sér, þá á hann enga ætt til þess at vera konungr yfir Dana-veldi. En þótt ek sé eigi konungs-son þá em ek hér óðal-borinn, dóttur son Sveins konungs, 15 ok systur son Knútz konungs Ríka. Nú vil ek beiða ættar-nafns af yðr, en veita yðr þar í mót mítt traust, viðrkvæm-ligar sæmðir, réttar-bætr ok fégjafir.’ Lauk svá þingi at þeir gáfu Sveini konungs-nafn yfir Dana-veldi.—*Magnus S.*, chs. 26, 27 (*Hulda*).

King Harald and Halldor Snorra son.

20 Halldórr Snorra son var mikill maðr vexti ok fríðr sýnum, allra manna sterkastr ok vápn-djarfastr. Þat vitni bar Haraldr konungr Halldóri, at hann hefði verit með hönnum svá allra manna, at sízt brygði við váfeifliga hluti, hvárt sem at höndum bar mann-háska eðr fagnaðar-tíðendi, þá var hann hvárki at 25 glaðari né óglaðari; eigi neytti hann matar eða drykkjar, eða svaf meira né minna en vanði hans var til, hvárt sem hann mætti blíðu eðr stríðu. Halldórr var maðr fá-mæltr, stutt-orðr, ber-mæltr, stygg-lyndr ok ómjúkr, ok kapp-gjarn í öllum hlutum, við hvern sem hann átti um. En þat kom illa við Harald 30 konung, er hann hafði nóga aðra þjónustu-menn. Kvómu þeir lítt lyndi saman síðan þeir kvómu í Noreg ok Haraldr varð

konungr. En er Halldórr kom til Íslandz, setti hann bú í Hjarðar-holti. Nökkurum vetrum síðarr sendi Haraldr konungr orð Halldóri, at hann skyldi fara útan ok vera enn með hónum, ok sagði, at eigi skyldi hans virðing verit hafa meiri, ok engan
 5 mann ótigin skuldi hann herra setja í Noregi, ef hann vildi þetta þekkjaz. Halldórr segir svá, er hónum kvómu þessi orð: 'Eigi mun ek fara á fund Haraldz konungs heðan af; mun nú hafa hvárr okkarr þat er fengit hefir. Veit ek görla skaplyndi hans; því at enda myndi hann þat, at setja öngan mann herra
 10 en mik, ef ek kæma á hans fund; því at hann myndi mik láta festa á hinn hæsta galga, ef hann mætti ráða.'—En er á leið ævi Haraldz konungs, þá er sagt, at hann sendi orð Halldóri Snorra syni, ok bað hann senda sér melrakka-belgi nökkura, at láta göra yfir rekkju sína, þvíat konungr þóttiz þá þurfa
 15 hlýss. En er Halldóri kvómu þessi orð, þá segir, at hann skyti því orði við í fyrstu: 'Eldiz ár-galinn nú!' sagði hann; en sendi hónum þó belgi sem hann beiddi. En ekki fór Halldórr útan, síðan þeir Haraldr konungr skildu í Þrónðheimi, sem nú var sagt. Bjó hann í Hjarðar-holti til elli ok varð
 20 maðr gamall.—*Har. S.*, ch. 46 (*Hulda and Hrokkinskinna*).

King Harald and Hogni the Lenderman.

Haraldr konungr fór þaðan til Högna, tók þar veizlu, ok var all-kátr. Sagði konungr sik spurt hafa vinsamlig orð til Högna, ok lét hónum því skyldu vel ráðit. Kvazt konungr vilja gefa hónum lendz mannz rétt. Högni svarar: 'Með
 25 þökkum vil ek taka, herra, yðra vináttu, ok allt þat er ek má, skal ek yðr til heiðrs gera, en lendz mannz nafn vil ek eigi hafa; þvíat ek veit, at þat mun talat, sem satt er, þá er lendir menn koma saman: 'Þar skal Högni sitja ytztr, hann er minztr lendra manna, þvíat hann er buanda ættar; verðr mér
 30 þá lendz mannz nafn at engri virðing heldr at hlægi. Nú vil ek heldr heita bóndi, sem ek á ætt til; verðr mér nökkut

heldr sæmð at þeirri ræðu, er þá mun talat, þóat lítið sé til haft, hvar sem bændr koma saman, at Högni er þeirra fremstr. En sæmð ok vináttu ok góð-vilja vil ek gjarna af yðr þiggja, þóat ek heita bóndi heðan af sem hér til.' Konungr 5 mælti: 'Þetta er bæði mælt stórmannliga ok vitrliga.' Skilðu þeir með kærleikum.—Ch. 62 (*Hrokkinskinna*).

Battle of Stanfordsbridge.

Því næst var Haraldr konungr Sigurðar son lostinn öru í óstinn, svá at þegar stóð blóð-bogi fram um munninn. Fell hann þar ok var þat hans bana-sár. Þar fell ok öll sú 10 sveit er fram hafði gengit með hönnum, nema þat lið er apttr hogaði, ok héldu þeir merkjum sínum. Ok var þá enn harðr bardagi, þvíat Norðmenn vóru all-ákafir, ok eggjaði þá hverr annan. En er Tosti jarl varð þess varr, þá sneri hann þangat at, er hann sá merkit Landeyðuna, ok gekk undir konungs- 15 merkit ok æpti hárri röddu ok eggjaði fast liðit. Lítlu síðarr tóku hvárir-tveggju hvíld, ok varð þá löng dvöl á orrostu. Þá kvað Þjóðólfr vísu. . . . Síðan bjogguz hvárir-tveggju til orrostu í annat sinn. En áðr en saman sigi fylkingar, þá bauð Haraldr konungr Guðínason Tosta jarli bróður sínum 20 ok öllum Norðmönnum grið, þeim er eptir lifðu. En þeir æptu á móti allir, ok sögðu at fyrr skyldi hverr falla um þveran annan, en þeir gengi til griða við Enska menn. Æptu Norðmenn þá her-óp, ok tókHz orrosta öðru sinni. Tosti jarl var þá höfðingi fyrir liðinu; hann barðiz drengiliga, ok fylgði 25 fram merkjunum. Ok áðr en létti, fell hann þar með mikilli prýði ok orðz-tír. Í því bili kom Eysteinn Orri frá skipum með því liði er hönnum fylgði. Vóru þeir allir brynjaðir, ok fekk Eysteinn þegar merki Haraldz konungs, Landeyðuna; var þá orrosta et þriðja sinn. Ok var sú en snarpasta. Fellu 30 þá mjök Enskir menn, ok var við sjalft at þeir mundu flýja. Sú orrosta er kölluð Orra-hríð. Eysteinn ok hans menn

höfðu farit ákafliga frá skipum, svá at þeir vóru nálíga fyrr ósærir af mæði, en þeir tóku til orrostu. En síðan vóru þeir svá ákafir, at þeir hlífðu sér ekki meðan þeir máttu. At lyktum steypu þeir af sér brynjunum. Var þá Enskum 5 mönnum hægt at fá högg-stað á þeim. Sumir sprungu með öllu, ok dó ósárir. Fell þar nálíga allt stór-menni Norð-manna. Þetta var enn efra hlut dags. Var þá sem jafnan þar sem mart folk kemr saman, at eigi vóru allir jafn-öruggir í fram-göngu. Leituðu margir til undan-kvámu á ymsa vega.

10 Var þat sem auðna bar til, var sumum auðit lengra lífs, ok dróguz þeir undan. Görðiz þá myrkt um kveldit, er lokit var öllum mann-drápum. . . .—Ch. 119 (*Hulda*).

Battle of Hastings.

Haraldr konungr Guðina son lofaði brotferð Óláfi syni Haraldz konungs, ok því liði er þar var með, ok eigi hafði 15 fallit í orrustu. En Haraldr konungr sneri þá með herinn suður á England, þvíat hann hafði þá spurt at Vilhialmr var kominn sunnan á landit, ok herjaði ok lagði undir sik. Þar vóru þá með Haraldi konungi jarlarnir, bræðr hans, Sveinn ok Gyrðr ok Valþjófr. Fundr þeirra var suður við Helsingja- 20 port, ok höfðu hvárir-tveggju all-mikinn her. Þá mælti Gyrðr jarl til Haraldz konungs, bróður síns. 'Þat uggir mik, at þér takiz eigi at berjaz við Vilhialm, þvíat þú hefir svarit þann eið at verja hónum eigi England.' Konungr svarar: 'Vera kann, bróðir, at þér sé betr hent at berjaz við hann en mér, 25 en ekki hefi ek vaniz at liggja í hreysum, þá er aðrir hafa bariz, ok eigi skal Vilhialmr þat spyrja, at ek þora eigi at sjá hann.' Eptir þat lét Haraldr konungr setja upp merki sín, ok réð til bardaga við Vilhialm. Varð þar in snarpasta orrosta, ok þótti langa hríð ósýnt, hvárir sigr mundu fá. En 30 er á leið orrostuna, sneri mann-fallinu á hendr Enskum mönnum. Vilhialmr hafði látið binda við merki sítt, áðr þeir

gengu saman, helgan dóm Othmari, þann sama sem Haraldr hafði svarið at. En er á leið bardagann, ok hann tók at hallaz á Harald konung, þá spurði hann: 'Hvat er bundit við merkit Vilhjalms?' Hónum var sagt. Hann mælti þá:
 5 'Kann vera, at vér þurfim eigi sigrs at vænta í þessi orrostu.' Ok svá lauk, at þar fell Haraldr konungr, ok Gyrðr jarl bróðir hans, ok mikill hluti liðs þeirra, en allir flýðu þeir er lífit þágu. Þessi orrosta var níttján nóttum eptir fall Haraldz konungs Sigurðar sonar.—Ch. 121 (*Hulda*).

*King Magnus dragging his Ships across the Tarbet
of Cantyre.*

10 Eptir þessa orrostu sneri Magnús konungr aptr liðinu, ok hélt fyrst til Skotlandz. Þá fóru menn í milli þeirra Melkolms Skota konungs, ok görðu þeir sætt milli sín, með því móti, at Magnús konungr skyldi eignaz allar eyjar fyrir vestan Skotland, þær er fara mætti stjórnföstu skipi milli ok megin-
 15 landz. Magnús konungr lagði skip sín sunnan at Sátiri. Þá lét hann draga skútu yfir Sátiris-eið, ok leggja stýri í lag. Konungr sjalfr settiz í lypting, ok hélt um hjalmun-völ, ok eignaðiz svá land allt þat er lá á bak-borða. Sátiri er mikit land, betra en hin bezta ey í Suðreyjum, nema Mön. Þar er
 20 eið mjótt í milli ok Skotlandz, svá at þar eru opt dregin skip yfir. Magnús konungr fór þaðan til Suðreyja, en sendi menn sína í Skotlandz-fjörðu, ok lét þá roa með öðru landi inn, en öðru út, ok eignaðiz hann svá allar eyjar fyrir vestan Skotland, bæði bygðar ok óbygðar.—*Magn. S.*, ch. 23.

5. HRYGGIAR-STYKKI (BY EIRIK ODDZSON).

The Chess-player with a Sore Toe and the Kittens.

25 Einn vetr var hann á Íslandi með Þorgilsi Odda syni í Saurbœ, ok vissu fair menn hverr hann var. . . . Þar vóru

fleiri útlendir menn ok hafði Sigurðr minzt yfirlæti. Einn dag er Sigurðr kom í stofu, tefldi annarr Austmaðr við heimamann Þorgils, ok var skartz-maðr mikill ok barsk mikit á; ok kallaði Austmaðr á Sigurð at hann réði um taflið með
 5 hönunum, fyrir því at hann kunni þat sem aðrar iðróttir; ok er hann leit á, þótti hönunum mjök farit vera taflið. En sá maðr er tefldi við Austmanninn hafði sáran fót, ok þrútnaði tá hans ok vægði. Sigurðr settiz í pallinn ok tekr eitt strá ok dregr eptir golfinu; en ketlingar hljópu eptir golfinu. Hann
 10 dregr æ fyrir þeim stráit, þar til er kömr yfir fót hönunum. Ok nú hlaupa at ketlingarnir, ok hnauð í fótinn; en hann spratt upp ok kvað við; en taflið svarfaðiz. Göra þeir nú þrætu-mál hvárr hafði.—Ok því er þessa getið at hann þótti nær sér taka bragðit.—*From Sigurd Slembis' Saga in Morkinskinna.*

6. SVERRIS SAGA (BY ABBOT KARL).

Sverris' Last Illness and Death; his Character.

15 Lauk svá þinginu at allir játtuðu at konungr skyldi ráða. Lét konungr þá gera orð til Reiðars at þeim var griðum heitið. Gengu þeir Reiðarr þá af Berginu um morgininn at dagverðar-máli. Sverrir konungr lét leiða þá fyrir sik, ok sóru þeir hönunum allir eiða. En síðan lét hann skipta þeim í
 20 sveitir. Tók konungr Reiðar í sína sveit. Hann bað menn mikinn hug á leggja at næra þá; ok var svá gört. Bað hann þá ok sjalfa taka fyrst með varygð bæði mat ok drykk. En þeir gerðu þat all-misjafnt. En svá nær vóru þeir komnir dauða, at allir fengu sjúkleik fyrr en styrk, ok margir önduðuz.
 25 Margir krömdu lengi þeir er lífi héldu. Reiðarr var lengi sjúkr, ok lagði Sverrir konungr þar til mörg lækningar-brögð. Sverrir konungr sat um Túnsberg tuttugu vikur. En brátt þegar Bergit var upp gefit bjóz konungs til brot-ferðar, ok lét fram setja skip sín.

Sverrir konungr tók sjúkdóm í Túnssbergi ok fór sú sótt ekki ótt. Fór konungr í brott, þá er hann var buinn ok norðr til Björgynjar, ok kom þar at Föstu eða líflu fyrr, ok lá hann lengstum um daga aptr á skipi uppi í lyptinginni.

5 Reiðarr lá ok þar; var honum buit rúm við lyptingina á hásaetis-kistunni; lét konungr veita honum alla hjúkrun ok hjalp sem sjalfum sér, ok talaði við hann optliga. Reiðarr var vitr maðr ok margra hluta vel kunnandi. Sverrir konungr fór upp til borgar í Björgyn, ok var honum veittr umbúnaðr

10 í höllinni. Þat var inn Þriðja morgin í annarri viku Föstu, at Sverrir konungr hafði fengit sveita, ok þóttiz þá verklauss; kvómu þá til hans margir menn, en optast var fátt manna hjá honum. Ok er flestir menn vóru brott farnir, talaði konungr til Pétrs Svarta ok kvez vilja segja honum draum

15 sínn. 'Maðr kom at mér,' sagði hann, 'sá inn sami er mér hefir opt fyrr sýnz ok aldri vilt fyrir mik borit; en ek þóttumz vita, at ek var sjúkr ok mátt-farinn. Þóttumz ek spyrja, hversu sótt þessi mundi lúkaz, en mér þótti hann þegar snua á brott frá mér ok svara á þessa leið: "Búz þú við upprisunni

20 einni, Sverrir," sagði hann. Nú líz mér þessi draumr mjök tvíslægr, en þess væntir mik eptir sveita þenna, at aðra-hvára skipan taki skjótt.' Pétr mælti: 'Allt muni þér þetta, herra, kunna gjörr at sjá en nökkurr annarr, en á þat horfir mín hugr, at um þá muni rætt upprisuna, er á enum efsta dómi

25 er, ok munda ek svá við buaz, herra, at þat muni draummaðrinn birt hafa.' Konungr mælti: 'Ekki er þetta óá-ræðiligt.' Var ok svá, at þá tók konungi at þyngjaz svá sem á leið daginn. En um morguninn eptir lét konungr senda í bæinn ofan eptir kenni-mönnum; var þá buit til at veita

30 honum oleun; lét hann þá upp lesa bréf þau, er hann sendi Hákonu syni sínum um skipan ríkisins, ok lét þau bréf inn-sigla. Hann mælti þá fyrir öllum þeim, er hjá vóru: 'At allra vitni,' segir hann, 'veit ek mik engan son eiga á lífi

nema Hákon einn, þó at þeir komi síðarr, er svá kalliz, ok vili fyrir þat ófrið göra hér í landi. Nú vil ek, áðr en ek sé oleaðr, láta hefja mik upp í hásetið ok vil ek þar bíða annat-hvárt bót eðr bana. Ok mun þetta á annan veg fara
 5 eðr til spyrja Nikulás byskup Árnason en hann muni vænta, ef ek öndumz hér í hásetinu ok standi yfir mér vinir mínir; en hann hefir sagt, at ek munda högginn niðr fyrir hund ok hrafn. En Guð sé þess lofaðr, er hann hefir gætt mín í mörgum þrautum fyrir vápnum óvina mínna.' Var þá
 10 konungi veitt olean, en eptir þat minkaðiz megin hans. Ok er hann fann, at nær dró andláti hans, þá mælti hann: 'Við dauða mín, segir hann, 'látið bert andlit mítt; látið þá sjá bæði vini mína ok óvini, hvárt þá birtiz nökkut á líkama mínum bann þat, er óvinir mínir hafa bannat mér eðr bölvat,
 15 ok mun ek þá ekki mega leynaz, ef eigi eru betri efni í, en þeir hafa sagt. Hefir ek meira starf, ófrið ok vandræði, haft í ríkinu en kyrrsæti eðr mikit hógílfí. Er svá at mínni virðingu sem margir hafi verit mínir öfundar-menn, þeir er þat hafa látið ganga fyrir fullan fjándskap við mik; sem nú fyrirgefi
 20 Guð þeim þat öllum, ok dæmi Guð milli vár ok allt mítt mál.'

Laugardaginn í Ymbur-dögum andaðiz Sverrir konungr; var um lík hans buit vegliga sem ván var at. Nú var ok svá gört sem konungr hafði beðit, at berat var andlit hans, ok sá
 25 allir þeir er hjá vóru, ok báru síðan allir eitt vitni um, at engi þóttiz sét hafa fegra líkama dauðs mannz en hans. Var hann ok, meðan hann lifði, allra manna fegrstr á hörundit. Sverrir var allra manna bezt látaðr. Hann var lágr maðr á vöxt ok þykk, sterkr at afli, maðr breið-leitr, ok vel farit andlitinu;
 30 optast skapat skeggit; rauðlituð augun ok lágu fast ok fagrt; hann var kyrrláttr ok hugaðsamer, manna var hann málsnjallastr, stórráðr, skýrt orðtakit, ok rómrinn svá mikill yfir málinu, at þó at hann þætti eigi hátt mæla, þá skilðu allir, þótt fjarri

væri. Hann var sæmiligr höfðingi þar er hann sat í hásætinu með vegligum búningi. Hann var hár í sætinu, en skammr fót-leggrinn. Aldri drakk hann áfenginn drykk, svá at hann spilti fyrir þat viti sínu. Sverrir konungr mataðiz jafnan ein-
5 mælt. Hann var djarfr ok frækn, ok eljunar-maðr mikill við vás ok vökur.—Chs. 179–181 (*Flatey-book*).

7. HAKONAR SAGA (BY STURLA).

The King's Death.

Konungrinn hafði haft um sumarit vökur miklar ok stórar áhyggjur; var hann opt kallzaðr, ok hafði lítið frelsi af sínum mönnum. En er hann kom útan ór Meðallandz-höfn frá
10 skipi sínu, sem áðr var sagt, þá lagðiz hann brátt í rekkju af sótt. Fór sóttin ekki mjök ákaft í fyrstu. Ok er konungr hafði legít nökkurar þrjár vikur, léttiz hónum heldr, ok var hann nökkura þrjá daga svá, at hann gekk fyrsta dag innan um herbergit, en annan dag í kapellu byskups ok hlýddi þar
15 messu. Enn þriðja dag gekk hann til Magnús-kirkju ok um skrín hins heilaga Magnúss jarls. Þann dag lét hann göra sér ker-bað, ok fór þar í, ok lét raka sér. Þá sömu nótt eptir tók at þyngja mjök hans sóttar-fari; ok lagðiz hann þá annat sinn í rekkju, ok þótti mönnum þá hans sóttar-far
20 mjök þyngjaz. Í sóttinni lét hann fyrst lesa sér Látínu-bækr. En þá þótti hónum sér mikil mæða í, at hugsa þar eptir hversu þat þýddi. Lét hann þá lesa fyrir sér Norænu-bækr, nætr ok daga, fyrst Heilagra-manna-sögur. Ok er þær þraut, lét hann lesa sér Konunga-tal frá Halfdani Svarta,
25 ok síðan frá öllum Noregs konungum, hverjum eptir annan. Þá er Hákon konungr þóttiz finna, at mjök þyngdiz sóttar-farit, þá görði hann ráð fyrir mála-gjöfum við hirð sína; ok kvað hann á, at gefa skyldi mörk brenda hverjum hirðmanni, en hálfa mörk gestum, ok skutil-sveinum, ok öðrum sínum

þjónostu-mönnum. Þá lét hann vega allan borð-búnað sinn, þann er eigi var gylldr; ok mælti svá fyrir, at þar sem þryti skírt silfr, þá skyldi borð-búnaðinn gefa, svá at allir hefði góð skil. Þá vóru ok rituð bréf þau, er hann vildi senda til
 5 Magnúss konungs, með allri þeirri skipan sem hónum þótti mestu varða. Hákon konungr var oleaðr einni nótt fyrir Luciu-messu. Vóru þar at byskupar: Þorgils byskup af Stafangri, Gillibert byskup af Hamri, Heinrekr byskup af Orkneyjum; Þorleifr ábóti; ok margir aðrir lærðir menn.
 10 Ok áðr hann væri smurðr, þá mintuz menn við hann, þeir er við vóru. Þá var konungrinn enn mál-hress. Hann var eptir fréttir í sóttinni af trúnaðar-mönnum sínum, ef svá erviðliga yrði, at hans missti við eðr Magnúss konungs, hvárt hann ætti engan son eptir; eðr hvárt nökkut væri í annan stað til
 15 at ganga þar sem hans afkvæmi væri. En hann tók mikit af því, at hann ætti engan son eptir sik, nema Magnús konung; ok eigi dóttur þá er menn viti eigi áðr.—Þá er lesit var Konunga-tal framan til Sverris, þá lét hann taka til at lesa Sverris-sögu. Var hón þá lesin nætr ok daga, jafnan er hann
 20 vakði. Messu-dagr Lucie meyjar var á Þórsdag. En Laugar-daginn eptir síð um kveldit þröngði svá sóttar-fari konungsíns, at hann misti máls síns. Nær miðri nótt var úti at lesa Sverris-sögu. En heldr at miðri nótt liðinni kallaði almáttigr Guð, Hákon konung af þessa heims lífi. Var þat
 25 öllum mönnum inn mesti harmr þeim er þar vóru staddir, ok mörgum öðrum þeim er síðan spurðu.—Chs. 329, 330.

8. SKIOLDUNGA SAGA.

Dream and Death of Ivar Vid-fadmi (Wide-fathom).

Þat var eina nótt, er konungr svaf á dreka sínum í lyptingu, at [hónum þótti sem] dreki mikill flygi útan af hafinu, ok þótti litr hans sem gull eitt, ok sindra af hónum upp á

himinn, sem sior flygi ór afli, ok lýsir á öll lönd in næstu af honum; ok þar eptir fljúga allir fuglar, þeir sem honum þóttu vera á Norðrlöndum. Ok þá sá hann í annan stað, at dregr upp ský mikit af lann-norðri, ok sér, at þar fylgir svá mikit regn ok hvass-viðri, at honum þótti sem allir skógar ok allt land flyti í vatni því, sem ofan rigndi; þar fylgðu reiðar ok eldingar. Ok er sá inn mikli dreki fló af sænum á landit, þá kom móti honum regnit ok ill-viðrit, ok svá mikit myrkr, at því næst sá hann eigi drekann né fuglana, en heyrði þó 10 gny mikinn af reiðunum ok af ill-viðrinu, ok gekk allt svá suðr ok vestr um landit, ok svá víða sem hans ríki var. Ok þá þóttiz hann sjá þar til, sem skipin vóru, at öll vóru orðin at hvölum einum ok renna út í haf. Ok síðan vaknar hann. Ok hann lét kalla til sín Hörð, fóstura sinn, ok segir honum 15 drauminn ok bað hann ráða. Hörðr kvez vera svá gamlaðr, at hann kvaz ekki kunna at skynja drauma. Hann stóð á bjargi fyrir ofan bryggju-sporð, en konungr lá í lyptingu, ok sprettir lang-skarir, er þeir rædduz við. Konunginum var óskaplétt ok mælti: 'Gakk á skip, Hörðr, ok ráð draum 20 mín.' Hörðr segiz eigi munu út ganga—'ok þarf eigi at ráða draum þinn; sjalfr máttú vita, hvat hann er, ok meiri vón at skamt líði heðan, áðr skipaz munu ríki í Svíðjóð ok Danmörk; ok er nú kominn á þik hel-gráðr, er þú hyggz öll ríki munu undir þik leggja, en þú veizt eigi at hitt mun fram 25 koma, at þú munt vera dauðr, en óvinir þínir munu fá ríkit.' Konungr mælti: 'Gakk hingat ok seg ill-spár þínar.' Hörðr mælti: 'Hér mun ek standa ok heðan segja.' Konungr mælti: 'Hverr er Halfdan Snjalli með Ásum?' Hörðr svarar: 'Hann var Balldr með Ásum, er öll Regin grétu, ok þér 30 ólfr.' 'Vel segir þú,' kvað konungr, 'gakk hingat ok seg tíðendi.' Hörðr svarar: 'Hér mun ek standa, ok heðan segja.' Konungr spyrr: 'Hverr var Hrorekr með Ásum?' Hörðr svarar: 'Hann var Hoenir, er hroeddaztr var Ása, ok

þó þér flr.' 'Hverr var Helgi inn Hvassi með Ásum?' segir konungr. Hörðr svarar: 'Hann var Hermóðr, er bazt var hugaðr, ok þér óparfr.' Konungr mælti: 'Hverr var Guðrøðr með Ásum?' Hörðr svarar: 'Heimdallr var liann, er heim-
 5 skaztr var allra Ása, ok þó þér flr.' Konungr mælti: 'Hverr em ek með Ásum?' [Hörðr svarar]: 'Muntú vera ormr sá, sem verstr er til, ok heitir Miðgarðz-ormr.' Konungr svarar, reiðr mjök: 'Ef þú segir mér fe[i]gð mína, þá segi ek þér at þú munt eigi lengr lifa, þvíat ek kenni þik, hvar þú stendr,
 10 þrúðna þursinn!'—'Þá far þú nú nær, Miðgarðz-ormrinn! ok reynum með okkr.' Þá hljóp konungr ór lyptinginni, ok varð hann svá reiðr, at hann hljóp út um skarirnar. En Hörðr steyptiz ór bjarginu ok á sæinn út, ok sá þat þeir menn, er vörð hélldu á konungs-skipinu, síðast til konungs ok
 15 Harðar, at hvárgi kom upp síðan. Ok eptir þessi tíðendi er blásit liðinu til land-göngu, ok eiga þing. Þessi tíðendi spyrjaz nú um allan herinn, er konungr er dauðr, ok þá er ráðs leitað, hve með þessum mikla her skal fara. Þat sýndiz þeim, þar sem Ívarr konungr var dauðr, en áttu öngar sakir
 20 við Raðbarð konung, at hverr fœri heim sem skjótazt at góðum byr. Þat var ráðs tekit, rofinn leiðangrinn; siglir hverr til síns landz.—*From Sogubrot.*

The Death of King Gorm.

Þá var Gormr konungr staddr á Jótlandi. Haralldr fór þegar þangat, ok segir móður sinni tíðendi. En Gormr kon-
 25 ungr hefði þess heit strengt, at hann skyldi deyja, ef hann spyrði fall Knútz sonar síns, ok svá sá er hónum segði. Þá lét dróttning tjallda höllina grám vaðmálum. En er konungr kom til borðz, þá þögðu allir þeir er inni vóru. Þá mælti konungr: 'Hví þegja allir menn? eru nökkur tíðendi at
 30 segja?' Þá segir dróttning: 'Herra, þér áttuð tvá hauka, annarr hvítr en annarr grár; hinn hvíti hafði flogit langt

í eyðimörk, þar kómu at hónum krákur margar, ok plokkuðu hann svá, at allar fjaðrar vóru af hónum reyttar; ok nú er hinn hvíti folginn, en hinn grái aptr kominn, ok mun hann nú drepa fogla til borðhalldz yðr.' Þá mælti Gormr konungr: 5 'Svá drúpir Danmörk, sem dauðr sé Knútr son mínn!' Þá segir dróttning: 'Sönn munu vera þessi tíðendi, er þér segit, herra,' ok sönnuðu þat þá allir er inni vóru.—Þann sama dag tók Gormr konungr sótt ok andaðiz annan dag at jafnlengð. Þá hafði hann konungr verit tíu tigi vetra. Haugr mikill var 10 orpinn eptir hann. Nú var Haralldr tekinn til ríkiss yfir öll þau ríki er faðir hans hafði átt, ok síðan görði hann erfi eptir feðr sínn, ok sezt síðan fyrst um kyrt.—*From Jomsvikinga Saga*, edition 1875.

The Choosing of a King at the Wiborg Thing.

Eptir andlát Sveins konungs varð þegar sundr-þykki mikit 15 með sonum hans, ok dró hverr þeirra at sér vini sína ok leitaði sér traustz ok fultings. Ásbjörn Eydana jarl hafði gipt dóttur sína Haralldi syni Sveins konungs, ok gekk hann at með inu mesta kappi at hallda Haralld til konungs; ok hurfu at því margir höfðingjar aðrir með hónum. Drógu þeir þat 20 framm sem forn lög vóru, at inn ellzti konungs son skyldi konungr vera; en hirtu ekki um hvat Sveinn konungr hafði þar um mælt, eðr hverju þeir höfðu hónum heitið. Knútr son Sveins konungs hafði áðr verit í hernaði í Austrvegi, ok hafði hann lið mikit ok góðan skipa-kost. Svá segir Kálfr 25 Mána son í kvæði sínu at Knútr hafi sigrat tíu konunga þá er hann herjaði í Austrveg. Þeir bræðr, Knútr ok Haralldr, sóttu nú báðir til Jótlandz, því at þar skyldi konung taka á Vébjarga-þingi. Var þar all-mikit fjölmenni. En er þingit var sett ok höfðingjar þar komnir þeir sem vón var, þá töluðu 30 þeir, annarr at öðrum, ok birtiz þá hverr hverjum fulltingði. Fór svá þann dag allan til nætr, ok ekki þá nær lyktinni en

áðr. En annan dag er menn kómu á þingit, ok nökkurir menn höfðu talat, þá stóð upp einn maðr í bónda-liðinu ok talaði ok mælti svá: 'Vér Jótarnir höfum lengi haft valld til þess at kjósa konung yfir Dana-velldi; höfum vér Danir
 5 jafnan verit konung-sælir; ok þessi konungr, er nú var næst, hafði alla hluti þá með sér er konung fríðir, en þat er herða ok stjórn at gæta landzins, þvíat land vart er mjök her-skátt af vikingum; þurvom vér þann konung at áðr sé reyndr at bardögum ok at stjórn hersins, ok þar með landz ok laga;
 10 hafi hann til bæði vit ok vanda at vera höfðingi. Konungr þarf at vera snjallr í máli ok stilltr vel, ok þó harðr til refsinga réttra; örr af fé, þvíat hann tekr af mörgum; skal hann af því mikit gefa. Þat er ok hans þryði, at hann sé fríðr ok fagr ok soemiligr í enum bezta búnaði. Tökum þann til konungs,
 15 er þessa hluti hefir einn alla, sem nú eru upp talðir, því at góðr konungr er oss betri ok nytsamligri en öll en fornu lög vár. Knútr einn hefir þetta með sér er nú er upp talt; hann viljum vér konung taka. Var ok Sveinn konungr svá heilráðr sínu landz-folki, at þat muni öllum bazt gegna at hafa hans forsjá
 20 á um slíka hluti, er oss liggr svá stórt við.' Þá varð at máli hans rómr mikill ok þótti öllum vel mælt. Eyvindr Bifra hét einn ríkr maðr, vinr mikill Ásbjarnar jarls; hann stóð þá upp (ok) talaði þegar hljóð feyz, ok tók svá til orðz: 'Mikit vanda-mál eigum vér hér at kæra; en þó eigi at síðr helldr
 25 nauðsyn til at taka einn-hvern konung yfir oss. Allir megu þér þat sjá, at Knútr hefir flesta hluti til þess, at vera konungr yfir Danmörk, þó at forn lög vár vísi helldr til annars, en eigi villdim vér í móti hónum mæla. En þó, ef vér skulum lögin brjóta, þá hœfir þat at allir höfðingjar ok landz-stjórnar-menn
 30 gjalldi þar til jákvæði, ok verði allir á eitt sáttir. Björn konungs-bróðir er eigi hér á þinginu er einn er ágætaztr af landz-mönnum, ok mest ráðandi. En þetta er ekki svá lítið vanda-mál, ok sýniz oss öllum þat ráð, at hafa hér við alla ina

beztu menn, þá sem nökkurs eru ráðandi. Finnumz hér á morgin, ok tökum oss þá konung at lögum, þóat Knútr sé nú líkaztr til.'—Sleit svá þinginu, ok fór Knútr til skipa sinna.

Á þeirri nótt áttu höfðingjar stefnu ok tal sítt. Var þar
 5 Haralldr Sveins son ok Ásbjörn jarl mágr hans; Björn konungs-bróðir, Eyvindr Bifra, ok margir aðrir vinir þeirra, þeir sem Haralldr villdu til konungs taka. Þá talaði Eyvindr Bifra, ok mælti svá: 'Þing áttum vér í dag við Knút, ok fór þat sem ek sagða yðr, at Knútr var mjök flytjandi síns máls, en hann
 10 hafði ólög at mæla; en þó kom hann svá sínu máli, at þat þótti öllum áheyriligt; var til þess snilld hans, ok prettr sá er hann hafði skotið í munn manni þeim er talaði í flokki várum, svá at allr múgr geystiz fram með einu samðykki, at vilja Knút til konungs taka. Brá ek fyrir þá sök upp þing-
 15 inu; mun oss ekki annat duga, ef vér viljum þó kapp á leggja, at Haralldr verði konungr, en at fullna þat, svá at Knútr sé hvergi nær. Skulu vér nú fá menn til at eiga þing við Knút, þá er snjallir sé ok sloegir; en sumir setja meðan laun-þing, ok taka Haralldr þar til konungs.'—Þetta ráð líkaði öllum vel.
 20 Ok var svá gert. Eyvindr Bifra var sendr at þinga við Knút, ok með hónum mikit bónda lið.

En er þingit var sett, kom Knútr þar. Hann stóð upp ok talaði langt ok snjallt, ok beiddi boendr gefa sér konungs-nafn, sem áðr var roett. Þá segir Eyvindr Bifra, bað boendr bíða
 25 þess, er Ásbjörn jarl komi til þingsins eða aðrir höfðingjar, þeir sem þangat var vón; 'þikkir oss þat meiri scemð at sem flestir sé við þeir sem nökkurs eru ráðandi. En vér væntum at mæli engi í móti.' Síðan veik svá roeðunni at hann talði upp mann-kosti Knúz, talaði þar um langt ok snjallt, at hann
 30 væri bazt til konungs fallinn allra sona Sveins konungs. Fann hann þar til mörg sönn orð. Hann talaði lengi. En áðr hann hafði lokit tölunni, kómu menn á þingit, ok sögðu þau tíðendi, at Haralldr Sveins son var til konungs tekinn

yfir allt Dana-velldi. En er Knútr heyrði þetta sagt, þá stóð hann þegar upp ok gekk í brott ok til skipa sínna. En er hann kom á skipin, þá undraðuz allir menn þeir sem hann sá, hvílskr hann var. Sumir hugðu af hann væri sárr vorðinn, því at andlit hans var svá rautt sem blóð. Hann settiz niðr á hásetiss-kistuna ok mælti ekki. Engi þorði at krefja hann máls, ok var svá langa stund dags. Eyvindr Bifra fór þegar á fund Haralldz konungs ok Ásbjarnar jarls ok annarra þeirra höfðingja er at þessu ráði höfðu horfit. Hann sagði þeim þessi tíðendi, ok lét þat fylgja, at hann hyggr at vís ván mun ófriðar í landi. Þeir segja, at svá buit mun nú standa hljóta, at þeir munu þann konung til landz hallda er þeir hafa þá tekit yfir sik. Eyvindr mælti: 'Þat mundi þá vera mítt ráð, at bjóða Knúti sættir; því at mun hann verða harðr í horn at taka, ef hann snýz til ófriðar.' Jarl svarar: 'Kunnu vér nú stórleika Knútz, ekki mun hann geala mega með sættar boðum.' Eyvindr segir: 'Knútr er grimmr ok skapstórr, vitr ok guð[h]ræddr; mun hann sjá alla þá meinbugi er á eru þessu máli, at berjaz við bræðr sinn; en ekki mun þurfa af at draga nema konung-dóminn einn ef duga skal.' Jarl svarar: 'Hvat villtu bjóða láta?' Eyvindr svarar: 'Bjóði hönnum jarldóm ok Sjóland, ok þar með swardaga af öllum Dana-höfðingjum, at Knútr skal konungr vera ef hann lifir lengr en Haralldr bróðir hans, hverir aðrir sem þá eru á lífi sona Sveins konungs.' Jarl svarar: 'Ekki mun Knútr annat vilja en vera konungr.' Eyvindr segir: 'Eigi má þat vita fyrr en reynt er; man ek enn fara til Knútz með þessum boðum ef þér vilit.' Þessu játuðu þeir allir. Ferr Eyvindr á fund Knútz, ok fann hann á skipi, ok gekk fyrir hann, ok bar upp þetta ørendi. Knútr svarar seint; en er hann tók til máls, segir hann svá: 'Þat mun ek af kjósa er yðr mun lítilmannligra (þikkja) at ek mun leifa konungs-nafnit helldr en berjaz við Harald bróður mínn til rískiss; ok skipti Guð vár

í milli stöðan.' Tók Eyvindr þessa sætt af Knúti ok kysti á hönd hönun, ok tók orlof af hönun at flytja svá buit til Haralldz konungs. Gekk sú sætt saman, ok var eiðum bundin.

- 5 Haralldr konungr Sveins son tók konungdóm í Danmörk eptir föður sinn, sem nú var sagt. Var þá Knútr bróðir hans yfir Sjólöndum; ok hells vel sætt þeirra ok frændsými meðan þeir lifðu. En aðrir synir Sveins konungs, þeir sem ekki ríki höfðu til forráða, unðu illa sínum hlut; ok var óró mikil
10 í landinu, svá sem segir:—

Stundum vér til stikka, styrr vex í Danmarku;
erat Sveins synir sáttir at sinn feðr dauðan;
Haralldr skal vígi verja, þá er vel tamiðr stikki,
jörð af ærnu magni fyrir ellifu bræðrum.

- 15 Haralldr konungr var kyrrlátir maðr ok fálátir, úmálugr, ekki talaðr á þingum; urðu aðrir mjök at hafa tungu fyrir hönun. Var hann lítil atkvæða-maðr um þá hluti, er þurfa þótti. Engi var hann hermaðr; kyrr ok hegr við folk; stóð ok lítil stjórn af hönun. Fór nær slíku hverr framm í landinu
20 sem villdi. Danir kölluðu hann Haralld Hein. En er hann hafði konungr verit fjóra (vetr), þá varð hann sótt-dauðr.

- Eptir andlát Haralldz konungs áttu Danir Vébjarga-þing.—
Þar skulu þeir konung taka jafnan á því þingi.—Þar var þá til konungs tekinn Knútr Sveins son at ráði allra landz-manna
25 yfir allt Dana-velldi. Hann gerðiz brátt ríkr maðr ok stjórn-samr. Mælti svá á einu þingi er hann talaði: 'Þér Danir launuðut svá Haralldi konungi bróður mínum (góðvilja) er hann hafði til yðar, er hann var við yðr höllzti hoegr ok linr, at þér kölluðut konung yðarn Haralld Hein, ok gerðut þat fyrir
30 spottz sakir. En nú skal ek þat launa yðr, er þér kunnut þat illa at þiggja, at nú skal ek vera yðr frekr harð-steinn.'—
Knútr konungr reið yfir landit. En er hann kom í Halland, átti hann þar þing, ok talar sjalfr á þinginu; bað bændr láta

sér reiðskjóta er hann fór þar yfir land, því at hann hafði með skipum þar komit. Einn bóndi, sá er þar var snjallaztr ok hœllzt var fyrri þeim bóndunum, stóð upp ok talaði; segir at boendr vildi ekki hafa frekari álög af Knúti en forn lög 5 stóðu til. En er hann hafði talat, gerðu boendr mikinn róm at máli hans; sögðu at þeir villdu svá gera at taka engi álög né fjöl-skylldur af Knúti. En er þessi kurr staðnaði, þá mælti konungr: 'Þér hafit vel gert, boendr, er þér segit at ek skal hafa af yðr lög, ok eigi framarr. Veit ek ok, at þér munut 10 mik ná láta lögum af yðr. Vil ek þá hafa í frelsi eign mína fyrir yðr.'—Ok því játaðu allir. Þá mælti konungr: 'Þá vil ek banna yðr Hallendingum at neyta eða beita mörk þá er ek á ok hér liggr nær yðr, bæði svínum yðrum ok öðrum smala.' En boendr urðu ókveða við þetta, ok sá at þat dugði þeim eigi, 15 því at konungs mörk liggr fyrir ofan allt Halland. En Hallendingar hafa mikinn fjölða svína er ganga í bæki-skógi eðr eiki-skógi. Taka boendr þá þat ráða, at játa konungi allt þat er hann beiddi. Var þat þá fest með þeim, þvíat boendr máttu eigi við hitt bua. Í þann tíma var drepinn bóndi sá er svarat 20 hafði konungi. Síðan fór Knútr konungr um Halland eptir því sem hann hafði ætlat, ok doemði mönnum landz-lög. En er Knútr konungr kom út í Skáni, átti hann þar þing, ok þótti boendum hann yfrið frekr í kvöðunum. Æpa þeir nú allir senn, ok neita því er konungr beiddi, ok kváðuz alldri 25 vilja gera konungi skatt eðr skyld framarr en lög vóru til. En er hljóð fekk, mælti konungr: 'Þér Skánungar erut menn vitrir; skil ek þat á tiltœki yðru, at þér hafit spurt hversu farit hafa skipti vár Hallendinga, hafi þér fundit miklu snjallara ráð en þeir, at neita því er ek villda beitt hafa, því at ek má 30 hér nú engum einum gefa sök á þessu. En þess vil (ek) enn beiða yðr sem fyrr krafða ek Hallendinga, at þér látið mik í friði ráða fyrir yðr mínni eign.' Því játuðu allir. Þá mælti konungr: 'Þat munu allir vita, hvat hér er konungs

(eign) í Danmörk eðr bónda, at konungr á auðn alla hér í landi; eða hvárt játi þér því?' Allir jáðu því at svá var.—Þat kallaði hann auðn sjóinn ok aðrar óbygðir.—Þá mælti konungr: 'Þá köllumz ek eiga Eyrar-sund; vil ek þá banna
 5 yðr allt fiski-ver þat sem þér hafit þar áðr haft, ef þér vilit ekki stoða mína nauðsyn.' En er konungr hafði þetta mælt, þá sá allir, at þetta mátti þeim eigi hlýða, at boendr skyldi missa síld-fiskis í Eyrar-sundi. Var þat ráð tekit sem Hal-
 lendar höfðu gört, at láta konung einn ráða, ok játa því
 10 öllu er konungr beiddi. Ok lauk svá því þingi.—*Knyttlinga*, chs. 26–28.

9. JOMSVIKINGA SAGA.

The Laws of the Vikings in Jomsburg.

Eptir þetta setr Palna-Tóki lög í Jómsborg með vitra manna ráði til þess at þeirra ágæti yrði sem víðfrægast, ok afli þeirra yrði sem mestr. Þat var upphaf laga þeirra, at þangat skyldi
 15 eingi maðr ráðaz sá er ellri væri enn fimmtugr. Ok eingi yngri en átján vetra, þar á meðal skyldu allir vera. Hvárki skyldi því ráða frændsemi, þó at þeir menn vildi þangat ráðaz er eigi væri í þeim lögum. Eingi maðr skyldi þar renna fyrir jafn-vígligum ok jafn-búnum. Hverr skyldi þar annars hefna sem bróður
 20 síns. Eingi skyldi þar æðru-orð mæla né kvíða neinum hlut, hvegi óvænt sem um þætti. Allt þat er þeir fengi í herförum, þá skyldi til stangar bera, minna hlut ok meira, þat er fé-mætt væri, ok ef hann hefði þat eigi gört, þá skyldi hann í brottu verða. Eingi skyldi þar róg kveykva. En ef tíðendi
 25 fregndiz, þá skyldi eingi svá hvat-víss at þau skyldi í hávaða segja, þvíat Palna-Tóki skyldi þar öll tíðendi segja. Engi maðr skyldi konu hafa í borgina. Ok eigi í brot vera þrim nóttum lengr. Ok þó at við þeim manni væri tekit, er vegit hefði föður eða bróður þess mannz er þar væri áðr, eða
 30 nakkvarn náinn mann, ok kœmi þat upp síðan er við hónum

væri tekit, þá skyldi Palna-Tóki þat allt doema, ok hvatki mis-sætti annat er þeirra yrði á milli.—Með þessu efni sitja þeir nú í borginni ok halda vel lög sín. Þeir fara hvert sumar í hernað á ymsi lönd, ok fá sér ágæti; þóttu vera enir mestu 5 hermenn, ok nálíga engir þeirra jafningjar í þenna tíma, ok vóru kallaðir Jóms-vfkingar.—*From the Stockholm vellum, edition 1875.*

10. ORKNEYINGA SAGA.

Earl Rognvald and the Shetland Fisher.

Sá atburður varð einn dag suður í Dynrastar-vági á Hjaltlandi, at einn bóndi gamall ok félfstíll beið lengi skipanar 10 sínna, en allir bátar aðrir reru út, hverr sem buinn varð. Þá kom maður at enum gamla bónda í hvítum kofli; ok spurði hví hann reri eigi til fiskjar sem aðrir menn. Bóndi segir, at skipan hans var eigi komin. ‘Bóndi,’ segir koflmaður, ‘viltu at ek roa með þér?’ ‘Vil ek þat,’ segir bóndi; 15 ‘en þó vil ek hafa hlut af skipi mínu; þvfat ek á börn mörg heima, ok starfa ek fyrir þeim slíkt er ek má.’ Síðan reru þeir út fyrir Dynrastar-höfða, ok fyrir innan Hundholma. Þar var straum-mikit, er þeir sátu, ok iður stórar; skyldi sitja í iðunni, en fiskja ór röstinni. Koflmaður sat í hálsi, ok 20 andæfði; en bóndi skyldi fiskja. Bóndi bað hann gæta, at þá bæri [eigi] í röstina; kvað þá við váða buit vera. Koflmaður fór ekki at hvat [er] hann sagði; ok hirti eigi, þótt bóndi kæmi í nökkura raun. Litlu síðarr bar þá í röstina; ok varð bóndi hræddr mjök, ok mælti: ‘Aumr var ek ógiptu 25 minnar, er ek tók við þér í dag til róðrar! þvfat ek mun hér deyja; en lið mitt er heima bjarglaust, ok allt á fátæki ef ek látumz.’ Ok varð bóndi svá hræddr, at hann grét; ok hann uggði bana sínn. Koflmaður svarar: ‘Ver kátr, bóndi, ok grát eigi; þvfat sá mun okkr ór draga röstinni, er okkr 30 lét í koma.’ Síðan reri koflmaður ór röstinni, ok varð bóndi

því all-feginn. Þá reru þeir at landi, ok settu upp bátinn. Ok bað bóndi kofmanninn at ganga til ok skipta fiskum. En kofmaðr bað bónda at skipta, sem honum líkaði; kvezt eigi vilja hafa meirr en þriðjung sinn. Þar var mart manna
 5 komit til strandar, bæði karlar ok konur, ok mart fátækt folk. Kofmaðr gaf fátækum mönnum alla þá fiska er hann hafði hlotið um daginn; ok bjóz síðan til brotferðar. Þar var at ganga upp á brekku eina; ok sátu konur margar í brekkunni. En er hann gekk upp í brekkuna, spratt honum fótr,
 10 er hált var af regni; ok féll hann ofan ór brekkunni. Kona ein sá þetta fyrst, ok hló mjök at honum; ok síðan annat fólk. En er kofmaðr heyrði þetta, kvað hann:—

Skelk aftar Sif silkis svinn at umbúð minni;
 hlær stórum mun meira mæz en fallit væri:

15 Fár kann jarl (en árla ör-lyndr) at sjá gjörla
 (hlunz dró ek eik af unnum áðr) í fiski-váðum.

Síðan fór kofmaðr í brott; ok urðu menn þess seinna varir, at þessi kofmaðr hafði verit Rögnvaldr jarl. Er þat ok síðan mörgum manni kunnigt orðit, at þau hafa mörg verit
 20 hans brögð, er bæði vóru hjálpsamlig fyrir Guði, ok skemtilig fyrir mönnum. Menn kendu ok orðz-kvið þann, er stóð í vísunni, at 'Fár kennir jarl í fiski-váðum.'

V. MYTHICAL AND HEROICAL SAGAS.

I. EDDA.

HER hefr *Gylva-ginning* frá því er Gylvi sótti heim Alföður í Ásgarð með fjolkyngi, ok frá villu Ása, ok frá spurningu Gylva.

Gylver var maðr vitr, ok hugsaði þat er allir lýðir lofuðu þá, ok allir hlutir gengu at vilja þeirra, hvárt þat mundi af eðli þeirra vera, eða mundi guð-mögnin valda því. Hann fór til Ásgarðz, ok brá á sik gamals mannz líki. En Æsirnir voru því vísari, at þeir sá ferð hans, ok gördðu í móti sjón-hverfingar. Þá sá hann Háva-höll. Þök hennar voru þökt 10 gylldum skjöldum sem spán-þak. Gylvir sá mann í hallardurum er lék at handsöxum, ok voru sjau senn á lopti. Sá spurði hann fyrri at nafni. Hann nefndiz Gangleri ok kominn af Refils-stigum, ok spyrr hverr höllina átti. Hann segir, at sá var konungr þeirra, 'ok mun ek fylgja þér at sjá hann.' 15 Þar sá hann margar hallir, ok mörg golf ok mart folk. Sumir drukku en sumir léku. Þá mælti Gangleri, er honum þótti þar mart ótrúligt:—

Gáttir allar áðr gangi fram
um skygnaz skyli:
þvíat óvíst er at víta hvar óvinir sitja
á fletjum fyrir.

20 Hann sá þrjú hásæti, ok hvert upp af öðru, ok sátu þar maðr í hverju. Þá spurði hann hvert nafn höfðingja þeirra veri. Sá sagði er hann leiddi inn: 'Sá er í neðzta sæti sitr er 25 konungr, ok heitir Hár, ok þar næst Jafn-Hár, en sá er efstr er, heitir Þriði.' Hann spyrr Ganglera, hvat fleira veri

eyrinda, 'en heimill er matr ok drykk.' Gangleri segir, at fyrst vill hann spyrja ef nökkurr er fróðr maðr inni. Hár segir, at hann komi eigi heill út, ef hann er [eigi] fróðari:—

Ok stattu fram meðan þú fregn,

5

sitja skal sá er segir.

Gangleri hóf svá sítt mál: 'Hverr er æztr eða ellztr með goðum?' Hár segir: 'Sá heitir Alföðr at vóru máli, en í Ásgarði hefir hann tolf nöfn.' . . . Þá svarar Gangleri: 'Hvar er sá guð, eða hvat má hann, eða hvat hefir hann unnit til
10 frama?' Hár svarar: 'Lifir hann um aldr, ok stjórnar öllu ríki sínu, stórum hlutum ok smám.' Þá svarar Jafn-Hár: 'Hann smíðaði himin ok jörð ok lopt.' Þá mælti Þriði: 'Hitt er meira er hann smíðaði himin ok jörð, at hann smíðaði mann, ok gaf honum önd at lifa; þó skal líkamr
15 fúna, ok skulu þá allir bua með honum rétt-siðaðir þar sem heitir Gimle, en vándir menn fara til Heljar ok þaðan í Niflheim niðr í niunda heim.' Þá svarar Gangleri: 'Hvat hafðiz hann at áðr himin ok jörð vóru sköpuð?' Þá svarar Hár: 'Þá var hann með Hrím-Þursum.' Gangleri segir:
20 'Hvat var upphaf, eðr hversu hófz?' . . . Þá svarar Jafn-Hár: 'Þat var mörgum vetrum fyrri en jörð var sköpuð er Niflheimr ver gerr, ok í honum miðjum liggir bruðr sá er Hvergelmir heitir; ok þaðan falla þær ár er svá heita. . . . Gjöll er næst Hel-grindum.' Þá segir Þriði: 'Fyrst var þó
25 Muspellz-heimr sá er svá heitir; hann er ljóss ok heitr ok ófært er þar útlendum mönnum. Surtr ræðr þar fyrir ok sitr á heims enda; hann hefir loganda sverð í hendi, ok í enda veraldar mun hann koma ok sigra öll goðin ok brenna heiminn með elldi.' . . .—*From Cod. Ups., chs. 5-7.*

Thor and the Peasant.

30 En þat er upphaf þessa máls, at Öku-Þórr fór með hafra sína ok reið, ok með honum sá áss, er Loki heitir. Þeir

koma at kveldi til eins buanda ok fá þar at nátt-stað. En um kveldit tók Þórr hafra sína, ok skar báða; eptir þat vóru þeir flegnir ok bornir til ketils. En er soðit var þá settiz Þórr til nátt-verðar ok þeir lags-menn. Þórr bauð til matar; með sér buandanum ok konu hans ok börnum þeirra; son buanda hét Þjalfi, en Røskva dóttir. Þá lagði Þórr hafr-stökurnar útar frá eldinum, ok mælti at bóndinn ok heima-menn hans skyldu kasta á hafr-stökurnar beinunum. Þjalfi, son bónda, hélt á lær-legg hafrsins, ok spretti á knífi sínum, ok braut til mergjar. Þórr dvalðiz þar um nóttina. En í óttu fyrir dag stóð hann upp ok klæddi sik, tók hamarinn Mjöllni, brá upp ok vígði hafr-stökurnar; stóðu þá upp hafrarnir, ok var þá annarr haltr eftra fæti. Þat sá Þórr, ok talði at húsbóndinn eða hans hjón mundi eigi skynsamliga hafa farit með beinum hafrsins; kennir hann at brotinn var lær-leggrinn. Eigi þarf langt frá því at segja, vita megu þat allir, hversu hræddr bóndinn mundi verða, er hann sá at Þórr lét síga brýnnar ofan fyrir augun; en þat er sá augnanna, þá hugðiz hann falla mundu fyrir sjóninni einni saman; hann herði hendrnar á hamar-skaptinu, svá at hvítuðu knuarnir. En bóndinn görði sem vón var, ok öll hjónin, kölluðu ákaflega, báðu sér friðar, buðu at yfirbót allt þat er þau áttu. En er hann sá hræzlu þeirra, þá gekk af honum móðrinn ok sefaðiz hann, ok tók af þeim í sætt börn þeirra, þjalfa ok Røsku, ok görðuz þau þá skyldir þjónustu-menn hans, ok fylgja þau honum jafnan síðan. Lét hann eptir hafra, en byrjaði ferðina austr í Jötunheima.—*Cod. Worm.*

The Death of Balder.

Þá mælti Gangleri: 'Hafa nökkur meiri tíðendi orðit með Ásum? All-mikit þrek-virki vann Þórr í þessi ferð.' Þá svarar Hár: Vera mun at segja frá þeim tíðendum er meira þótti vert Ásunum. En þat er upphaf þeirrar sögu, at Balldr

hinn Góða dreymði drauma stóra ok hættliga um líf sítt. En er hann sagði Ásunum draumana, þá báru þeir saman ráð sín, ok var þat gört, at beiða griða Balldri fyrir allz-konar háska, ok Frigg tók swardaga til þess, at eira skyldi Balldri :
 5 elldr, vatn, jarn, ok allz-konar malmr, steinar, jörðin, viðirnir, sóttirnar, dýrin, fuglarnir, eitrið, ormarnir. En er þetta var gört ok vitað, þá var þat skemtan Balldr ok Ásanna, at hann skyldi standa upp á þingum ; en aðrir Æsir skyldu, sumir skjóta á hann, sumir höggva til, sumir berja grjótinu. En
 10 hvat sem at var gört, sakaði hann ekki ; ok þótti þetta öllum mikill frami. En er þetta sá Loki Laufeyjar son, þá líkaði hönnum illa. Hann gekk til Fensalar til Friggjar, ok brá sér í konu líki. Þá spyrr Frigg ef sú kona vissi hvat Æsir hefðiz at á þinginu. Hón sagði at allir skutu at Balldri, ok þat, at
 15 hann sakaði ekki. Þá mælti Frigg : ‘Eigi munu vápn eða viðir granda Balldri, eða hefi ek fengit af öllum þeim.’ Þá spyrr konan : ‘Hafa allir hlutir þér eða unnit at eira Balldri?’ Þá svarar Frigg : ‘Vex viðar-teinungr einn fyrir vestan Valholl, sá er kallaðr Mistil-teinn, sá þótti mér ungr at krefja
 20 eiðsins.’ Því næst hvarf konan braut. En Loki tók Mistil-tein ok sleit upp, ok gekk til þings. En Høðr stóð útarliga í mann-hringinum, þvíat hann var blindr. Þá mælti Loki við hann : ‘Hví skýtr þú ekki at Balldri?’ Hann svarar : ‘Þvíat ek sé eigi hvar Balldr er, ok þat annat at ek em vápn-lauss.’
 25 Þá mælti Loki : ‘Gör þú þó í líking annarra manna, ok veit Balldri sæmð sem aðrir menn. Ek mun vísa þér til hvar hann stendr ; skjót at hönnum venði þessum.’ Høðr tók Mistil-tein ok skaut at Balldri at tilvísan Loka. Flaug skotið í gegnum (Balldr) ok fell hann dauðr til jarðar ; ok hefir þat
 30 mest óhapp gört verið með guðum ok mönnum.—Þá er Balldr var fallinn, felluz öllum Ásum orðtök ok svá hendr at taka til hans, ok sá hverr til annars, ok vóru með einum hug allir til þess er unnið hafði verkit ; en eigi mátti hefna ; þar var svá

mikill griða-staðr. En þá er Æsirnir vitkuðuz, þá var þat fyrst, at grátrinn kom upp, svá at engi mátti öðrum segja með orðunum frá sínum harmi. En Óðinn bar þeim mun verst þenna skaða, sem hann kunni mesta skyn hversu mikil
 5 aftaka ok missa Ásunum var í frá-falli Balldr. En er guðin vitkuðuz, þá mælti Frigg, ok spurði hverr sá væri með Ásum, er eignaz vildi, 'allar ástir mínar ok hylli, ok vili hann ríða á Hel-veg, ok freista ef hann fái fundit Balldr, ok bjóða Helju útlausn, ef hón vill láta fara Balldr heim í Ásgarð.' En sá
 10 er nefndr Hermóðr enn Hvati, son Óðins, er til þeirrar sendi-farar varð. Þá var tekinn Sleipnir hestr Óðins ok leiddr fram, ok steig Hermóðr á þann hest, ok hleypti brott.—*From Cod. Worm.*

The Story of King Hrolf Kraki and the Boy Woggr.

Konungr einn í Danmörk er nefndr Hrólfr Kraki; hann
 15 er ágætastr forn-konunga, fyrst af mildi ok frækneik, ok lítillæti. Þat er eitt mark um lítillæti hans, er mjök er fært í frá-sögn, at einn lítill sveinn ok fátækr er nefndr Voggr; hann kom í höll Hrólfs konungs; þá var konungr enn ungr at aldri ok grannligr á vöxt. Þá gekk Voggr fyrir hann ok
 20 sá upp á hann. Þá mælti konungr: 'Hvat viltú mæla, sveinn, er þú sér svá upp á mik?' Voggr svarar: 'Þá er ek var heima, heyrða ek sagt, at Hrólfr konungr í Hleiðru var mestr maðr á Norðrlöndum; en nú sitr hér í hásæti kraki einn lítill, ok kalla þeir þann konung sinn.' Þá svarar konungr:
 25 'Þú, sveinn, hefir gefit mér nafn, at ek skal heita Hrólfr Kraki; en þat er títt með oss at gjöf skal fylgja nafn-festi. Nú sé ek þik enga gjöf hafa til at gefa mér at nafn-festi, þá er mér sé þægilig; nú skal sá gefa öðrum er til hefir,'—tók gull-hring af hendi sér ok gaf honum. Þá mælti Voggr:
 30 'Gef þú allra konunga heilastr, ok þess strengi ek heit, at verða þess mannz bani, er þínn bani verður.' Þá mælti

konungr ok hló at : 'Lítlu verðr Voggr feginn.'—*From Cod. Worm.*

The Wonder-Mill.

Kvern heitir Grotti er átti Fróði konungr ; hón mól hvetvetna þat er hann vildi, gull ok frið. Fenja ok Menja hétu 5 ambáttir þær er mólu. Þá tók Mýsingr sæ-konungr Grottu ok lét mala hvíta-salt á skipum sínum, þar til er þau sukku á Petlandzfirði. Þar er svelgr síðan er sær fellr í auga Grottu. Þá gnýr sær er hón gnýr, ok þá varð sjórinns saltr.—*From AM. 748.*

Guðrun and Brynhild bathing in the River.

- 10 Þat var eitt sinn at þær Brynhildr ok Guðrún gengu til vatn at bleikja hadda sína. Þá er þær kómu til árinna, þá óð Brynhildr út á ána frá landi, ok mælti at hón vildi eigi bera í höfuð sér þat vatn er rynni ór hári Guðrúnu ; þvíat hón átti buanda hugaðan betr. Þá gekk Guðrún á ána eptir 15 henni, ok sagði at hón mátti fyrir því því ofar sinn hadd í önni, at hón átti þann mann, er eigi Gunnarr, ok engi annarr í veröldu var jafn-frœkn ' þvíat hann vá Fáfni ok Regin, ok tók arf eptir báða þá.' Þá svarar Brynhildr : 'Meira var þat vert er Gunnarr reið vafor-logann, en Sigurðr þorði eigi.' Þá hló 20 Guðrún ok mælti : 'Ætlar þú at Gunnarr riði vafor-logann ? Sá ætla ek at gengi í rekkju hjá þér er mér gaf gull-baug þenna ; en sá gull-baugr er þú hefir á hendi, ok þú þátt at línfé, hann er kallaðr Andvara-nautr ; ok ætla ek, at eigi sótti Gunnarr hann á Gnita-heiði.' Þá þagnaði Brynhildr ok gekk 25 heim. Eptir þat eggjaði hón Gunnar ok Högna at drepa Sigurð. En fyrir því at þeir vóru eið-svarar Sigurðar, þá eggjuðu þeir til Goðorm bróður sinn at drepa Sigurð. Hann lagði Sigurð sverði í gögnum sofanda. En er hann fekk sárit, þá kastaði hann sverðinu Gram eptir hönunum, svá at sundr sneið í miðju

manninn. Þar fell Sigurðr, ok son hans þre-vefr er Sigmundur hét, er þeir drápu. Eptir þat lagði Brynhildr sik sverði, ok var hón brend með Sigurði. En Gunnarr ok Högni tóku þá Fáfnis-arf, ok réðu þá löndum.—*From the Interpolated Sigurd Saga in Cod. Regius.*

2. GRETTIS SAGA (Beowulf Gretti).

Gretti wrestles with Glam.

Grettir reið á Þórhallzstaði, ok fagnaði bóndi hónum vel. Hann spurði, hvert Grettir ætlaði at fara, en hann sagðiz þar vilja vera um náttina, ef bónda líkaði at svá væri. Þórhallr kvazt þökk fyrir kunna, at hann væri, 'en fám þykkir
 10 slægr til at gista hér um tíma; mantú hafa heyrt getið um hvat hér er at væla, en ek vilda gjarna, at þú hlytir engi vandhæfi af mér; en þó at þú komiz heill á burt, þá veit ek fyrir víst, at þú missir hestz þíns, þvíat engi heldr hér heilum sínum farar-skjót, sá er kemr.' Grettir kvað gótt til hesta,
 15 hvat sem af þessum yrði. Þórhallr varð glaðr við, er Grettir vildi þar vera, ok tók við hónum báðum höndum. Var hestr Grettis læstr í húsi sterkliga. Þeir fóru til svefnis, ok leið svá af nóttin, at eigi kom Glámr heim. Þá mælti Þórhallr: 'Vel hefir brugðit við þína kvómu, þvíat hverja nátt er Glámr vanr
 20 at ríða húsum, eða brjóta upp hurðir, sem þú mátt merki sjá.' Grettir mælti: 'Þá man vera annat-hvárt, at hann man eigi lengi á sér sitja, eða man af reimaz meirr en eina nátt; skal ek vera nátt aðra, ok sjá, hversu ferr.' Síðan gengu þeir til hestz Grettis, ok var ekki við hann gletz. Allt þótti bónda
 25 at einu fara. Nú er Grettir þar aðra nátt, ok kom eigi þrællinn heim. Þá þótti bónda mjök vænkaz. Fór hann þá at sjá hest Grettis. Þá var upp brotið húsit, er bóndi kom til, en hestrinn dreginn til dyra útar, ok lamit í sundr í hónum hvert bein. Þórhallr sagði Gretti, hvar þá var komit, ok bað

hann forða sér,—‘þvíat víss er dauðinn, ef þú bíðr Gláms.’
 Grettir svarar: ‘Eigi má ek minna hafa fyrir hest mínn, en at
 sjá þrælinn.’ Bóndi sagði, at þat var eigi bati at sjá hann,
 ‘þvíat hann er ólíkr nökkurri mannligri mynd; en góð þykki
 5 mér hver sú stund, er þú vilt hér vera.’ Nú lýðr dagrinn.
 Ok er menn skyldi fara til svefns, vildi Grettir eigi fara af
 klæðum, ok lagðiz niðr í sætið gegnt lok-rekkju bónda; hann
 hafði röggvar-feld yfir sér, ok knepti annat skautið niðr undir
 fætr sér, en annat snaraði hann undir höfuð sér, ok sá út
 10 um höfuð-smáttina. Set-stokkr var fyrir framan sætið, mjök
 sterkr, ok spyrdi hann þar í. Dyra-umbúningrinn allr var
 frá brotinn úti-dyrnum; en nú var þar fyrir bundinn hurðar-
 flaki, ok óvendinga um buit. Þver-pilit var allt brotið frá
 skálanum, þat sem þar fyrir framan hafði verið, bæði fyrir
 15 ofan þver-treit ok neðan. Sængr allar vóru ór stað færðar.
 Heldr var þar óvistligt. Ljós brann í skálanum um nóttina.

Ok er af myndi þriðjungr af nátt, heyrði Grettir út dynur
 miklar; var þá farit upp á húsin, ok riðit skálanum ok barit
 hælunum um þekjuna, svá at brakaði í hverju tré. Því gekk
 20 lengi. Þá var farit ofan af húsunum, ok til dyra gengit; ok
 er upp var lokit hurðunni, sá Grettir, at þrælinn rétti inn
 höfuðið, ok sýndiz honum afskræmiliga mikit ok undarliga
 stór-skorit. Glámr fór seint, ok réttiz upp, er hann kom inn
 í dyrnar; hann gnæfði ofarlaga við rjáfrinu; snýr at skálanum,
 25 ok lagði handleggina upp á þver-treit, ok gægðiz inn yfir
 skálann. Eigi lét bóndi heyra til sín, þvíat honum þótti ærit
 um, er hann heyrði hvat um var úti. Grettir lá kyrr, ok
 hrærði sik hvergi. Glámr sá, at hrúga nökkur lá í sætinu,
 ok rézt nú innar eptir skálanum, ok þreif í feldinn stundar-
 30 fast. Grettir spyrdi í stokkinn, ok gekk því hvergi. Glámr
 hnykti í annat sinn miklu fastara, ok bifaðiz hvergi feldrinn.
 Í þriðja sinn þreif hann í með báðum höndum svá fast, at
 hann rétti Gretti upp ór sætinu; kiptu nú í sundr feldinum

í millum sín. Glámr leit á slitrið, er hann hélt á, ok undraðiz mjök, hverr svá fast myndi togaz við hann; ok í því hljóp Grettir undir hendr hönnum, ok þreif um hann miðjan, ok spenti á hönnum hrygginn sem fastast gat hann, ok ætlaði hann, at Glámr skyldi kikna við; en þrellinn lagði at handleggjum Grettis svá fast, at hann hörfaði allr fyrir orku sakir. Fór Grettir þá undan í ýms sætin. Gengu þá frá stokkarnir, ok allt brotnaði þat sem fyrir varð. Vildi Glámr leita út, en Grettir færði við fætr, hvar sem hann mátti; en þó gat Glámr 10 dregit hann fram ór skálanum; áttu þeir þá all-harða sókn, þvíat þrellinn ætlaði at koma hönnum út ór bænum. En svá illt, sem var at eiga við Glám inni, þá sá Grettir, at þó var verra at fáz við hann úti, ok því brauzt hann í móti af öllu afli at fara út. Glámr færðiz í aukana, ok knepti hann at 15 sér, er þeir kómu í ann-dyrit; ok er Grettir sér, at hann fekk eigi við spornað, hefir hann allt eitt atriðit, at hann hleypr sem harðast í fang þælnum, ok spyrnir báðum fótum í jarðfastan stein, er stóð í dyrunum. Við þessu bjóz þrellinn eigi; hann hafði þá togaz við at draga Gretti at sér; ok 20 í því kiknaði Glámr á bak aptr, ok rauk öfugr út á dyrnar, svá at herðarnar námu upp-dyrit, ok rjáfrit gekk í sundr, bæði viðirnir ok þekjan frerin; fell svá opinn ok öfugr út ór húsunum, en Grettir á hann ofan. Tungl-skin var mikit úti, ok glugga-þykk; hratt stundum fyrir, en stundum dró frá. 25 Nú í því, er Glámr fell, rak skýit frá tunglinu; en Glámr hvesti augun upp í móti; ok svá hefir Grettir sagt sjalfr, at þá eina sýn hafi hann sét svá, at hönnum brygði við. Þá sigaði svá at hönnum af öllu saman, mæði ok því, er hann sá at Glámr gaut sínum sjónum harðliga, at hann gat eigi brugðit 30 saxinu, ok lá nálíga í milli heims ok heljar. En því var meiri ófagnaðar kraptr með Glámi, en flestum öðrum aptrgöngu-mönnum, at hann mælti þá á þessa leið: 'Mikit kapp hefir þú á lagit, Grettir,' sagði hann, 'at finna mik; en þat

man eigi undarligt þykkja, þóat þú hljótir eigi mikit happ af mér. En þat má ek segja þér, at þú hefir nú fengit helming af þess ok þroska, er þér var ætlaðr, ef þú hefðir mik eigi fundit; nú fæ ek þat afl eigi af þér tekit, er þú hefir áðr hreppt; en því má ek ráða, at þú verðr aldri sterkari, en nú ertú, ok ertú þó ærit sterkr, ok at því man mörgum verða. Þú hefir frægr orðit hér til af verkum þínum; en heðan af munu falla til þín sektir ok víga-ferli, en flest öll verk þín snuaz þér til ógæfu ok hamingjuleysis. Þú mant verða útlægr görr, ok hljóta jafnan úti at bua einn samt; þá legg ek þat á við þik, at þessi augu sé þér jafnan fyrir sjónum, sem ek ber eptir, ok man þér þá erfitt þykkja einum at vera, ok þat man þér til dauða draga.—Ok sem þrællinn hafði þetta mælt, þá rann af Gretti ómegit, þat sem á hönum hafði 15 verit. Brá hann þá saxinu, ok hjó höfuð af Glámi, ok setti þat við þjó hönum. Bóndi kom þá út, ok hafði klæzt á meðan Glámr lét ganga töluna, en hvergi þorði hann nær at koma, fyrr en Glámr var dauðr. Þórhallr losaði Guð fyrir, ok þakkaði vel Gretti, er hann hafði unnit þenna óhreina anda. 20 Fóru þeir þá til ok brendu Glám at köldum kolum. Eptir þat báru þeir ösku hans í eina hít, ok grófu þar niðr, sem sízt voru fjár-hagar eða manna-vegir; gengu heim eptir þat, ok var þá mjök komit at degi. Lagðiz Grettir niðr, þvíat hann var stirðr mjök. Þórhallr sendi menn á menn á næstu 25 bæi eptir mönnum, sýndi ok sagði, hversu farit hafði. Öllum þótti mikils um vert um þetta verk, þeim er heyrðu; var þat þá almælt, at engi væri þvílíkr maðr á öllu landinu fyrir afis sakir ok hreysti ok allrar atgörfi, sem Grettir Ásmundar son. Þórhallr leysti Gretti vel af hendi, ok gaf hönum góðan hest, 30 ok klæði sæmilig, því at þau vóru öll sundr leyst, er hann hafði áðr borit. Skilðu þeir með vináttu.

Reið Grettir þaðan í Ás í Vatzdal, ok tók Þorvaldr við hönum vel, ok spurði inniliga at sameign þeirra Gláms, en

Grettir segir hónum viðskipti þeirra, ok kvazt aldri í þvflska afis-raun komit hafa, svá langa viðreign sem þeir höfðu saman átt. Þorvaldr bað hann hafa sik spakan,—‘ok man þá vel duga, en ella man þér slys-gjarnt verða.’ Grettir kvað eigi batnat hafa
 5 um lyndis-bragðit, ok sagðiz nú miklu verr stiltr en áðr, ok allar mótgörðir verri þykkja. Á því fann hann mikla muni, at hann var orðinn maðr svá myrk-fælinn, at hann þorði hvergi at fara einn saman, þegar myrkva tók; sýndiz hónum þá hvers kyns skrípi; ok þat er haft síðan fyrir orð-tæki, at þeim
 10 ljai Glámr augna eða gefi glám-sýni, er mjök sýniz annan veg en er. Grettir reið heim til Bjargs, er hann hafði gört eyrindi sín, ok sat heima um vetrinn.—Ch. 36.

3. NORNA-GEST.

The Fairies and the New-born Babe.

‘Þat var þá er ek var fæddr upp með föður mínum í þeim stað, er Græningr heitir. Faðir mín var ríkr at penningum
 15 ok hélt ríkuliga herbergi sín. Þar fóru þá um landit völvur, er kallaðar vóru spá-konur, ok spáðu mönnum aldr. Því buðu menn þeim ok görðu þeim veizlur ok gáfu þeim gjafir at skilnaði. Faðir mín görði ok svá; ok kvómu þær til hans með sveit manna ok skyldu þær spá mér örlög; lá ek
 20 þá í vöggu, er þær skyldu tala um mítt mál. Þá brunnu yfir mér tvau kertis-ljós. Þær mæltu þá til mín, ok sögðu mik mikinn auðnu-mann verða mundu, ok meira en aðra mína forellra eðr höfðingja-sonu þar í landi, ok sögðu allt svá skyldu fara um mítt ráð. In yngsta nornin þóttiz of lítills
 25 metin hjá hinum tveimr, er þær spurðu hana eigi eptir slíkum spám, er svá vóru mikils verðar. Var þar ok mikil ribbalda-sveit, er henni hratt ór sæti sínu, ok fell hón til jarðar. Af þessu varð hón ákafa stygg; kallar hón þá hátt ok reiðiliga, ok bað hinar hætta svá góðum ummælum við mik,—“því at

ek skapa hónum þat, at hann skal eigi lifa lengr, en kerti þat brennr, er upp er tendrað hjá sveininum." Eptir þetta tók in ellri völván kertið ok slökti, ok biðr móður mína varðveita ok kveikja eigi fyrr en á síðasta degi lífs míns. Eptir þetta
 5 fóru spá-konur í burt, ok bundu ina ungu norn, ok hafa hana svá í burt; ok gaf faðir mín þeim góðar gjafir at skilnaði. Þá er ek er roskinn maðr, fær móðir mín mér kerti þetta til varðveizlu; hefi ek þat nú með mér.' Konungr mælti: 'Hví fórtu nú hingat til vár?' Gestr svarar: 'Þessu sveif mér í
 10 skap; ætlaða ek mik af þér nökkura auðnu hljóta mundu, því at þér hafit fyrir mér verit mjök lofaðir af góðum mönnum ok vitrum.' Konungr sagði: 'Viltu nú taka helga skírn?' Gestr svarar: 'Þat vil ek göra at yðru ráði.' Var nú svá gört, ok tók konungr hann í kærleika við sik ok görði
 15 hann hirðmann sínn. Gestr varð trú-maðr mikill ok fylgði vel konungs-siðum; var hann ok vin-sæll af mönnum.

Þat var einn dag at konungr spurði Gest: 'Hversu lengi vildir þú nú lifa, ef þú réðir?' Gestr svarar: 'Skamma stund heðan af, ef Guð vildi þat.' Konungr mælti: 'Hvat mun
 20 líða, ef þú tekr nú kerti þítt?' Gestr tók nú kerti sítt ór hörpu-stokki sínum. Konungr bað þá kveikja, ok svá var gört. Ok er kertit var tendrat, brann þat skjótt. Konungr spurði Gest: 'Hversu gamall maðr ertu?' Gestr svarar: 'Nú hefi ek þrjú hundrut vetra.'—'All-gamall ertú,' sagði
 25 konungr. Gestr lagðiz þá niðr. Hann bað þá ólia sik; þat lét konungr göra; ok er þat var gört, var lítit óbrunnit af kertinu. Þat fundu menn þá, at leið at Gest. Var þat ok jafn-skjótt, at brunnit var kertið ok Gestr andaðiz, ok þótti öllum merkiligt hans andlát. Þótti konungi ok mikit mark
 30 at sögum hans, ok þótti sannast um líf-daga hans, sem hann sagði.—*From the Flatey-book.*

Thor and King Olaf.

Óláfr konungr kristnaði fjörð þann allan. Fór hann síðan leið sína suður með landi, ok varð í Þrándheimi mart til tíðenda þat er í frásagnir er fært, er tröll ok sllar vættir glettuz við konungs-menn ok stundum við hann sjalfan.—

5 Þat var einn dag er þeir fóru leið sína, at þeir sá mann einn roa frá hafi útan á einum nökkva ok stefndi at björgum nökkurum. Þessi maðr var bæði hár á poptu ok herði-mikill, ok sveigði fast árar. Konungr mælti til manna sínna: 'Takit nú vel á róðrinum, þvíat ek vil finna mann þenna inn mikla,

10 er hér rær fyrir oss, ok vita hvat drengja hann sé.' En er inn mikli maðr sá, at konungs-menn auka róðrinn, þá görir hann ok svá, dregr bráðliga árar ok lætr síga herðar, ok dregr ekki saman með þeim. Þá bað konungr sína menn auka enn róðrinn ok bera út árar sem flest voru rúm á

15 Orminum:—'Taki ok tveir eðr þrír hverja árina,' segir hann, 'ok mun þó allz við þurfa, at vér fáim þenna karl tekit.' Þeir görðu svá sem konungr beiddi, ok dró Orminn þá eptir. En er nökkva-maðr sér þat, þá þótti konungi sem hvaðan-æfa væri augu á hónum; skygniz hann um fast ok hyggr at,

20 hversu langt hann á til bjarganna; neytir hann þá afls ok kostgæfir með kappi undan-róðrinn, stendr upp við árarnar ok lætr fallaz í kjöl niðr; dregr þó þá saman, ok heldr seint. En er konungi þótti, sem nema mætti mál í milli þeirra, kallaði konungr á hann ok mælti: 'Bíð þú, inn mikli maðr,

25 ok ró eigi undan lengr, þvíat vér viljum finna þik.' Nökkva-maðrinn svarar: 'Svá at eins leikr þú við flesta vini vára, at mér er engi fýst á at finna þik; ok mun ek ekki bíða þín,' segir hann, 'þvíat at margr er um einn, ef vér finnumz,'—ok þá kvað hann. . . . Þá segir konungr: 'Allt at einn mundut

30 þit flýja, þóat þit værit tveir, eðr hverr ertu?' segir konungr. Hann svarar: 'Þat varðar þik öngu,' segir hann, ok kvað. . .

‘Ok þú skalt nú ok vægja,’ sagði konungr. ‘Eigi er ek ámalis-verðr,’ segir hann, ‘þóat ek vægja at sinni sem verða má, einn gamall karl fyrir svá mörgum ungum drengjum ok hraustum; en aldri at heldr skal ek koma á yðvart vald.’
 5 Spratt hann þá upp hart ok títt, kastaði árunum ok hvelfði nökkvanum undir sér. Skilði þar með þeim svá at þeir sá hann aldri síðan.—*Ol. Tryggvason*, ch. 212.

Odin and the Smith.

Þann sama vetr eptir jól fyrir Sætta-sumarit þá bjó smiðr einn á Nesjum. Þat var eitt kveld, er þar kom maðr einn
 10 ríðandi, ok bað hann gistingar, ok bað hann gera sér hestgang. Buandi kvað þat vel mega; þeir stóðu upp, er langt var til dags, ok tóku til smíðar. Buandi spurði: ‘Hvar vartu í fyrri nótt?’ ‘Í Meðaldal,’ sagði gestr. Þat var norðarlíga á þelamörk. [‘En hvar vartu aðra nátt?’ Gestrinn mælti:
 15 ‘Í Jardal.’ Þat er nyrzt í Rygjjar-fylki.] Smiðrinn mælti: ‘Þú munt vera hinn mesti lygimaðr, þvíat þetta má engan veg vera.’ Þá tók hann ok smíðaði, ok smíðaðiz ekki sem hann vildi. Hann mælti: ‘Aldri smíðaðiz mér svá fyrr,’ sagði hann. Gestrinn mælti: ‘Smíðaðu sem sjálfst vill fara.’ Ok urðu
 20 meiri hest-skuarnir, en hann hefði fyrr séna; en er þeir báru til, þá var sem hoefði hestinum. Þá skuaðu þeir hann. Þá mælti gestrinn: ‘Þú ert ófróðr maðr,’ sagði hann, ‘ok óvitr; hví spyrr þú enskis?’ Smiðr mælti: ‘Hvat manna ertu?’ eða hvaðan ertu kominn? eða hvert skaltu fara?’ Hann svaraði:
 25 ‘Norðan em ek at kominn ór landi, ok hér hefi ek nú lengi dvalzt í Noregi, en ek ætla nú at fara austr í Svía-veldi, ok lengi hefi ek nú á skipum verit, en nú mun ek verða at venjaz hestinum um hríð.’ Smiðrinn mælti: ‘Hvert ætlar þú í kveld?’ ‘Austr í Sparmörk,’ sagði hann. ‘Þat mun eigi satt,’ sagði
 30 buandi, ‘þvíat þat fær varla riðit á sjau dögum.’ Hann steig þá á hestinn. Buandi mælti: ‘Hverr ertu?’ Hann svaraði: ‘Hefir

þú heyrð getit Óðins?’ ‘Heyrt hefi ek hann nefndan,’ sagði buandi. ‘Hér máttu nú hann sjá,’ sagði gestrinn, ‘en ef þú truir eigi því, er ek hefi sagt þér, þá sé nú, er ek hleypi hesti mínum yfir garðinn.’ Hestrinn hopaði til; þá keyrði hann 5 hestinn sporum ok rendi hónum at; hestrinn hljóp yfir garðinn, ok kom hvergi við,—Sjau alna var garð-staurinn hár. En aldri sá hann hann síðan. Fjórum nóttum börðuz þeir síðar í Leinum, Sörkvir konungr ok Eiríkr konungr. Þessa frásögn sagði smiðrinn sjalfr Philippo jarli þann sama vetr í Túnsbergi, en sá sagði oss, er þá heyrði á. Boerinn heitir í Píslum, en buandinn, sá er hest-skuana gerði, hét Þórðr Vettir.—*Eirspennil.*

The Grateful Ghost.

Vikarr hét konungr, son Haralldz Egða konungs. Hans son var Vatnarr, sá er haug á fyrir sunnan Hákonar-hellu. Einn 15 kaupmaðr í Noregi var sá er sagði sögu Vatnars, er þeir sigldu með landi fram, ok kallaði hann verit hafa ágætan mann. En er hann lá við Vatnars-haug, dreymði hann, at Vatnarr konungr kom at hónum ok mælti við hann: ‘Þú hefir sagt sögu mína. Vil ek þat launa þér: leita þér fjár í 20 haugi mínum, ok mantú finna.’ Hann leitaði, ok fann þar mikit fé.—*From the Hauks-book.*

VI.

STURLUNGA SAGA AND LIVES OF BISHOPS.

Sturla and the Beggar.

NÖKKURU síðarr fór sótt mikil um hérað. Þess er getið, at einhvern aptan kom í Hvamm sá maðr er kominn var útan af Snæfells-nesi, en áðr ór Borgarfirði. Hann var umrenningr. En Sturla settisk á tal við hann ok spurði margs. 5 Hann spurði fyrst um ferðir hans. En hinn sagði. Þá mælti Sturla : 'Er sótt mikil suðr um héraðit?' Hann sagði at svá var. 'Komtú í Hitardal?' sagði Sturla. 'Já,' sagði hann ferða-maðrinn. 'Hversu mátti Þorleifr?' sagði Sturla. 'Því var betr, at hann mátti vel,' segir ferða-maðrinn. 'Já,' sagði 10 Sturla, 'svá mun vera; þvát allar kvalar munu hónum sparðar til annars heims.' Nú skilja þeir talit. Ok ferr hinn um morguninn, ok allt um haustið vestr í Fjörðu, ok vestan nær vetri. Ok þegar lítið er af vetri, kemr hann í Hitardal. Þorleifr beiskaldi var spurull við hann, ok frétti: 15 'Komtú ór Fjörðum vestan?' Ferða-maðr sagði svá vera. Þorleifr spurði: 'Hversu [er] þangat ært?' Hann segir þar gott ár, 'Nema sótt görðisk þar [nú] mikil.' Þorleifr mælti: 'Komtú í Hvamm?' 'Já,' sagði hann. 'Hversu mátti Sturla bóndi?' 'Vel mátti hann,' sagði ferða-maðr, 'er ek fór vestr; 20 en nú lá hann, er ek fór vestan, ok var mjök tekinn.' 'Svá mun vera,' sagði Þorleifr; 'hann mun nú hafa ílt, en hálfu verra síðarr.'—*Sturlu Saga*, ch. 24.

How the two sisters, Thora the Younger and Thora the Elder, chose their Husbands.

Í þenna tíma bjó Guðmundr gríss á Þingvelli; hann átti Sólveigu, dóttur Jóns Loptz sonar. Þau áttu tvær dætr, er Þóra hétu hvár-tveggi; ok vóru svá skilin nöfn með þeim, at önnur var kölluð Þóra in ellri en önnur Þóra in yngri. Þær vóru báðar inar görfilegstu konur; ok vel menntar. Þær þóttu þá kven-kostir vænstir af ógíptum konum. Þær fóru jafnan upp í Almanna-gjá, til ár þeirrar er þar fellr, með lérept sín. Ok er sagt einhvern dag, er þær vóru þar staddar at skemta sér við ána, þá tók Þóra in ellri svá til orða:

10 'Hvat ætlar þú, systir, hversu lengi þetta muni vera, at eigi verði menn til at biðja okkar? eðr hvat ætlar þú at fyrir okkr muni liggja?' 'Þar ber ek litla hugsan fyrir,' segir in yngri Þóra, 'þvíat ek uni allvel við meðan svá er búið.' 'Svá er ok,' segir in ellri Þóra, 'at hér er sæmilegt at vera með

15 föður ok móður; en eigi er hér glaðværi eðr svá unaðsamlegt at vera fyrir þat.' 'Svá er víst,' segir in yngri Þóra; 'en eigi er víst, at þú unir þá betr er þessu bregðr.' 'Nú er vel þá,' segir in ellri Þóra; 'göru vit okkr hér af gaman, ok reynum nú hugspeki okkra,—segðu mér, hvat þú mundir kjósa

20 hveirr maðr helzt bæði þín; þvíat þat þykkjumk ek vita, at eigi munu vit allan aldr ógíptar heima sitja.' 'Önga þörf ætla ek á þessu,' segir in yngri Þóra; 'þvíat allt mun þat ætlað fyrir; ok mun því ekki göra hugsan fyrir slíku at bera, eðr geipa þar um nökkut.' 'Nú er þat víst,' segir in ellri

25 Þóra, 'at þat er á kveðit er minna háttar er, en eru forlög manna. En þó vil ek eigi at síðr, at þú segir mér hvat þú hyggst hvat fyrir þér muni liggja, eðr hvat þú mundir kjósa.' 'Hiitt ræð ek,' segir in yngri Þóra, 'at vit látim þetta tal hér niðr falla; þvíat "Þegar ferr orð er um munn líðr."' 'Ekki

30 þykkir mér undir,' segir in ellri Þóra, 'þótt hér görizk nökkut

sögulegt af; ok mun ek segja þér fyrri, hvat ek vilda mér kjósa, ef þú vill þá síðan segja mér.' 'Þú ert fyrir okkr,' segir in yngri Þóra; ok skaltú nú þá fyrri segja víst, með því at þú vill [þó] at hér falli eigi niðr geipán sjá.' 'Þat vilda ek,' segir in ellri Þóra, 'at Jón Sigmundarson riði hingat ok bæði mín, ok væra ek hónum gefin.' In yngri Þóra svarar: 'Víst hefir þú at því hugat, at láta þann eigi undan ganga er nú þykkir beztr karl-kostr vera; ok vildir þú því fyrr kjósa, at þú sátt, at þá vandaðisk mér körit. Nú er miklu torvellegra ok ólíklegra er ek vilda at væri. Þat vilda ek, at Jóra biskups-dóttir andaðisk; en Þorvaldr Gizurarson færi hingat ok bæði mín.' 'Hættum þessu tali,' segir in ellri Þóra, 'ok getum eigi um.' Síðan gengu þær heim.

15 Nú vóru liðnir þeir tíu vetr frá því er Guthormr erkibiskup hafði leyft þeim Jóru ok Þorvaldi saman at vera; ok sagði hann svá, at aldri hefði hann henni meira unnt en þá; ok hann vissi eigi víst hvárt hann fengi af sér at skilja við hana, eptir því sem hann hafði heitið erkibiskupi. En þau sömu misseri andaðisk Jóra.—Ok um várit eptir áttu þeir Þorvaldr ok Jón báðir örendi vestr til Borgarfjarðar. Þeir riðu ok báðir samt, ok gistu á Þingvelli. Ok um daginn er þeir ríða vestr, varð þeim mart talat til þeirra Guðmundar-dætra. Þær systr lágu jafnan í einni rekkju, ok hvíldi in ellri Þóra jafnan við stökk. Ok er þeir kómu vestan, Þorvaldr ok Jón, þá gistu þeir enn á Þingvelli. Þá mælti in ellri Þóra til systur sinnar: 'Nú mun ek skipa þeim í hvílu okkra í kveld, Þorvaldi ok Jóni. En með því [at] þeir biði okkar nú, þá skal ek þann eiga er í minni hvílu liggir; en þú þann er við þili 30 liggir.'—Þat vissi hón, at Þorvaldr var jafnan vanr at hvíla við stökk, ok vildi þá hvár-tveggi hann heldr eiga.—'Hví muntú eigi þessu ráða,' segir in yngri Þóra, 'hversu þú skiptir hvílum? En þat mun verða [um] forlög okkur sem áðr er

fyrir ætlað.— Ok um kveldit er þeir Þorvaldr ok Jón kómu til hvílu, þá spurði Jón: ‘Þorvaldr bóndi, hvárt viltú hvíla við stökk eðr þili?’ Þorvaldr svarar: ‘Jafnan em ek vanr at hvíla við stökk; en þó skaltú nú kjósa.’ ‘Þá mun ek við
 5 stökk hvíla nú,’ segir Jón. Ok svá var. Ok um myrgininn höfðu þeir uppi bónorð sín. Ok fór þat fram, at Þóra in ellri var gipt Jóni Sigmundar syni, en in yngri Þóra Þorvaldi.— Þessi vóru börn þeirra Þorvaldz Gizurar sonar ok Þóru innar yngri: Halldóra var ellzt barna þeirra, þá Gizurr, þá Kol-
 10 finna. Halldóru Þorvaldz dóttur átti Ketill prestur Þorláksson Lögsögu-maðr.—*Islendinga Saga*, ch. 16.

Scenes from the Burning at Flugumyri.

Ok þá er Eyjólfur sá, at seint sóttisk, en ugði, at héraðsmenn mundu at koma, þá báru þeir eld at. Jón af Bakka hafði haft tjöru-pinn með sér. Þeir tóku gærur af þönum,
 15 er þar vóru úti, ok báru þar í eld ok tjöruna; sumir tóku töðu, ok tráðu í gluggana, ok lögðu þar eld í; ok varð þá brátt mikill reykur í húsunum ok svæla mikil. Gizurr lagðisk niðr í skálanum með set-stokkinum öðrum-megin, ok lagði nasarnar ok höfuðit við gólfít, ok var Gróa kona hans hjá
 20 hönnum. Þorbjörn nef lá ok þar hjá hönnum, ok horfðusk þeir Gizurr höfðum at. Þorbjörn heyrði, at Gizurr bað fyrir sér á marga vega ok háleitlega til Guðs, svá at aldri þóttisk hann hafa heyrt slíkan formála. Hann þóttisk eigi mega
 sinn munn í sundr hefja fyrir reyk. Ok eptir þat stóð Gizurr
 25 upp, ok hélt Gróa á hönnum, ok gekk hann þá í ann-dyri it syðra; ok var hönnum þá ervitt mjök, bæði af reyk ok hita; ok var þá í hug, at leita út, heldr en vera lengr svældr inni. Gizurr glaði stóð úti við dyrrin, ok talaði við Kolbein grön; bauð Kolbeinn hönnum grið, þvíat þeir höfðu þat fyrr við
 30 mælzk, at hvárr mundi öðrum grið gefa sem vald hefði til. Gizurr Þorvaldzson stóð at baki nafna sínum meðan þeir

mæltusk þetta við, ok svaraði hönun heldr meðan. Gizurr glaði mælti: 'Kjósa vil ek mann með mér til griða.' Kolbeinn játti því þegar, ef frá væri skilðir Gizurr ok synir hans. Þá kom þar til Gró í dyrrin Ingibjörg Sturlu dóttir; ok var
 5 hön í nátt-serk einum ok berfætt. Þá var hön þrettán vetra gömul, ok var mikil vexti ok sköruleg at sjá. Silfr-belti hafði vafizk um fætr henni, er hön kom ór hvíslunni fram; þar var á pungr ok í gull mörg er hön átti; hafði hön þat þar með sér. Gróa varð mjök fegin henni; ok segir, at eitt skyldi yfir
 10 þær ganga báðar. En er Gizuri hafði heldr svalat, þá varð hönun eigi þat fyrir at hlaupa út. Var hann í lín-klæðum ok í brynju, ok stál-húfu á höfði, ok sverðit Brynju-bít í hendi. Gróa var í nátt-serk einum. Gizurr gekk at henni Gró, ok tók fingr-gull tvau út ór bróka-beltis-pússi sínum, ok
 15 fekk henni í hönd; þvíat hann ætlaði henni líf en sér dauða; gullit annat hafði átt Magnús biskup föður-bróðir hans, en annat Þorvaldr faðir hans. 'Vil ek,' segir hann, 'at þessa gripa njóti vinir mínir, ef svá ferr sem ek vilda.' Gizurr fann á Gró, at henni þótti mikill skilnaðr þeirra. Leitaði þá Gizurr
 20 innar eptir húsunum, ok með hönun Guðmundr ofsi frændi hans; hann vildi aldri við hann skilja. Þeir kómu at Lítlu-stofu-durum, ok ætlaði Gizurr þar út at leita. Þá heyrði hann þar úti manna-mál ok bölván. Brott hvarf hann þaðan.

Nú skal hér fyrst frá hverfa. Þær Gróa ok Ingibjörg gengu
 25 í dyrrin. Gróa bað Ingibjörgu útgöngu. Þat heyrði Kolbeinn grön, frændi hennar, ok bað hana út ganga til sín. Hön kvazk eigi þat vilja nema hön kjöri mann með sér. Kolbeinn kvað eigi þat mundu. Gróa bað hana út ganga. 'En ek verð at leita sveinsins Þorláks, systur-sonar míns,' segir hön.—
 30 Þorleifr hreimr var faðir hans. Sveinninn hafði út hlaupit áðr, ok loguðu um hann lín-klæðin, er hann kom ofan á völlinn. Hann var tíu vetra gamall. Kómsk hann til kirkju. Þat er sumra manna sögn, at Þorsteinn genja hryndi Gró inn

í eldinn; ok þar fannsk hón í and-dyrinu. Kolbeinn grön
 hljóp inn í eldinn eptir Ingibjörgu, ok bar hana [út] til kirkju.
 Tóku þá húsinn mjök at loga. Hallr Gizurarson kom lítlu
 síðarr at þeim inum syðrum durum, ok Árni beiskr með
 5 hónum, fylgðar-maðr hans. Þeir vóru báðir mjök þrekaðir
 ok móðir af hita. Borði var skotið um miðjar dyrnar. Hallr
 horfði lítt á, hljóp þegar út yfir borðit; hann hafði sverð í
 hendi ok ekki fleira vápna. Einarr Þorgrímsson var þar nær
 staddr, er Hallr hljóp út, ok hjó í höfuð hónum með sverði,
 10 ok varð þat bana-sár. En er hann féll, hjó annarr á fótinn
 hægra fyrir neðan kné, ok mjök undan. Þorleifr munkr frá
 Þverá, ölgörðarmaðr, var út genginn áðr, ok var þar í túninu;
 tók hann eina gæru, ok skaut undir Hall, þá er þeir Einarr
 gengu frá hónum; hann kipði öllu saman, Halli ok gærunni
 15 á leið til kirkjunnar þá er þeir hugðu eigi at. En Hallr var
 fá-klæddr, ok kom kulði mikill í sár hans. Munkrinn var
 berfætt, ok kól hann, ok kom hann þeim báðum í kirkju um
 síðir. Árni beiskr hljóp þegar út eptir Halli; hann drap
 fótum í borðit; var hann þá við aldr; ok féll hann þá er
 20 hann kom út. Þeir spurðu hverr þar færi svá hrapallega.
 ‘Árni beiskr er hér,’ segir hann, ‘man ek eigi griða biðja;
 sé ek at sá liggir skamt frá mér, at mér líkar eigi illa at fara
 slíka ferð ok hann.’ Kolbeinn grön mælti þá: ‘Hvart man
 nú eingi Snorra Sturluson?’ Báðir unnu þeir á hónum, ok
 25 Ari Ingimundar son; ok fleiri hjoggu þeir hann; ok lét
 hann þar líf sítt.—Þá féll skálinn ofan; fyrst norðan suðr í
 loptið er í var skálanum. Nú tóku öll húsinn at loga, nema
 elda-hús brann eigi ok Lítla-stofa ok skyr-búr.

Nú er at segja frá Gizuri Þorvaldz syni: hann kom at
 30 skyr-búri, ok Guðmundr frændi hans fylgði hónum. Gizurr
 bað hann brott fara, ok kvazk heldr einn mega fá nökkut
 undanbragð ef þess yrði auðit, þat er eigi fengi tveir. Kom
 þar þá Jón prestur Halldórsson, ok bað [Gizurr] þá báða brott

fara at sinni. Gizurr steypði þá af sér brynjunni ok stálhúfunni, en hafði sverðit í hendi. Þeir Jón prestur ok Guðmundr leituðu til suðr-dura af búrinu, ok fengu báðir grið. Gizurr gekk í búrit. Hann sá, at skyr-ker stóð á stokkum í búrinu ;
 5 þar hleypði hann sverðinu í ofan Brynju-bít í skyrit, svá at sökk upp yfir hjöltin. Gizurr sá at ker var í jörðu hjá lítið, ok var í sýra, en skyr-kerit stóð yfir ofan, ok hulði mjök sýru-kerit hitt er í jörðunni var. Þar var rúm svá at Gizurr komsk niðr í sýru-kerit, ok settisk hann niðr í sýruna í lín-
 10 klæðum einum, ok tók hönnum sýran í geir-vörtur. Kallt var í sýrunni. Skamma hríð hafði hann þar verit, áðr hann heyrði manna-mál, ok var um talat, ef hann fyndisk, at þrír menn voru ætlaðir til áverka við hann. Ok skyldi sítt högg hverr þeirra höggva, ok fara ekki ótt at, ok vita hvernig hönnum
 15 brygði við. Til þess var ætlaðr Hrani, ok Kolbeinn grön, ok Ari Ingimundarson. Nú kómu þeir í búrit með ljósi, ok leituðu allt. Þeir kómu at kerinu er Gizurr sat í, ok lögðu í kerit þrem sinnum með spjótum eðr fjórum sinnum. Þrættu þeir um ; sögðu sumir at fyrir yrði nökkut, en sumir ekki.
 20 Gizurr hafði lófana fyrir kviði sér sem hóglegast, at þeir skyldi sem sízt kenna at fyrir yrði. Hann skeindisk á lóf-unum, ok svá framan á knjánum, ok á sköfnungunum ; voru þat lítil sár ok mörg. Svá hefir Gizurr sagt síðan, at áðr þeir kæmi í búrit, at hann skalf af kulða, svá at svaglaði í kerinu ;
 25 en er þeir kómu í búrit, þá skalf hann ekki. Tysvar leituðu þeir um búrit, ok fóru svá í hvárt-veggja sinni. Eptir þat gengu þeir út, ok bjoggusk í brott. Gengu menn þá til griða þeir er lífs voru : Guðmundr Fáлка son, Þórðr djákni, ok Óláfr, er síðan var kallaðr gestr, ok hafði Einarr Þorgríms-
 30 son áðr unnit á hönnum. Þat var í dagan.—*Islendinga Saga*, chs. 257-259.

LIVES OF BISHOPS.

The Drowning of Bishop Paul's Wife Herdis.

En þá er Páll biskup hafði setið at stóli tolf vetr í Skálá-
 holti, þá varð sá atburður, at Herdis fór heiman várit eptir
 Páska, í Skarði, til bús þess er þau biskup áttu, ok skyldi
 hún taka hjónum ok um aðra hluti þá sýsla, er þar þurfti.
 5 Henni fylgdu börn hennar tvau, Ketill ok Halla, en heima
 var með biskupi Loptr ok Þóra. En þá er Herdis var í
 Skarði, þá gördi vatna-vöxt mikinn ok gördi ána Þjórs-á
 óreiða; en hún vildi heim koma at nefndum degi, af því at
 mart var þat heima óráðit, er ætlat var at hennar skyldi bíða.
 10 Lét hún síðan sækja skip, ok færa til árinna; ok fara þau
 síðan til skipsins, Herdis, Ketill ok Halla, ok Jón bróðir
 Herdisar, ok Björn hét prestur, kapellan biskups, sá er þeim
 fylgdi; Þorsteinn hét djákn ór Skarði, Guðrún Þoroddz dóttir
 ok systur-dóttir Herdisar. Yfir ána fór fyrst Ketill ok Björn,
 15 farar-skjótar ok reiðingar þeirra; þá týndiz reið-hestur Her-
 disar. It efsta sinn, er yfir ána skyldi fara, var á skipi Sigfúss
 Gríms son; Þorsteinn djákn, Herdis ok Halla ok Guðrún, en
 veður nökkut byljótt. En er þau kómu í straum þann, er
 skamt var frá landi því er þau skyldi til fara, þá barz þeim
 20 á, ok kastaði skipinu undir þeim; en þau fóru öll í kaf ok
 kómu öll upp síðan, ok var þat heyrt til beggja þeirra mæð-
 gna, at þær sungu ok fálu sik ok sálir sínar Guði almáttkum
 á hendi. Skildi þar þá feigan ok ófeigan. Sigfús sveif at
 landi, en Herdis, Halla ok Guðrún druknuðu, ok Þorsteinn
 25 djákn; en Sigfús var þrekaðr mjök, er hann kom at landi;
 en ekki var þeirra manna á landi, er knáleikr var yfir. En
 Almáttigr Guð endi öll sín fyrir-heit, sá er því hefir heitið,
 at hann mundi gefa huggun með hverjum harmi, ok hann
 mundi einskis framar freista, en hvern mundi bera mega, þess
 30 hann bíðr, ok sýndi Guð þat hvárt-tveggja í þessum inum

hörmulega atburð : þá huggun brátt með harmi, at inn sama dag funduz öll lík þeirra manna, er þar höfðu fariz, ok var sú huggan þá mest þeim, er eptir lifðu ; en þat var þó lítt með líkindum, nema Guð gæfi af sinni mildi ok miskunsemi ; af því at svá var vatna-vöxtr mikill, at fáam nóttum síðar rak hestinn í Vestmanna-eyjar, þann er þar hafði fariz. En er þessi tíðendi kómu til eyrna Páli biskupi á náttar-þeli váveiflega, þá sýndiz öllum, at Guð hefði nær ætlat, hvat hann mundi bera mega. Hann mátti ekki matar neyta, ok hann hafði eigi svefn, áðr líkin vóru niðr sett, en þó leitaði hann alla at gleðja í því er hann mátti. En þó má hverr ætla, hválíka mann-raun hann hafði : hafa misst með hörmungu mannzins þess, er hann unni mest, en sjá í sífellu hrygð á börnum sínum, ok öllum þeim, er hann átti fyrir at hyggja.

15 Stillilega fór hann með allri eptir-görð eptir þær, bæði í fé-gjöfum við kenni-menn ok svá við fátæka menn, ok sá hann þat sem var, at um allt þat er miklu varðar er, Betri sígandi arðr en svívandi. Ár-tíð Herdísar ok þeirra manna, er líf sitt létu með henni, er fjórtán nóttum eptir Crucis-messu um

20 vart, ok var þat margra manna skylda, lærðra ok ólærðra, at minnaz hennar svá rækilega ok ástsamlega, sem sínna skyldustu naunga, fyrir sakir margra hennar dýnlegra mat-ráða. Páll biskup veitti Þorláki, bróður Herdísar, mikla huggan, bæði í orðum ok stórmannlegum fé-gjöfum, þeim er hann

25 gaf hönun, ok virði í öllum hlutum ekki minnr, en áðr hann missti hennar við ; huggaði hann þat allt ekki miðr eptir fráfall hennar en sítt lið. Þóra dóttir hans tók til forráða fyrir innan stökk eptir fráfall móður sinnar, með ástsamlegri ásjá föður síns, ok var hön þá eigi ellri en fjórtán vetra gömul ;

30 ok bar hön þat þó fram, svá at þeim virðiz öllum bezt hennar hættir, sem kunnastir vóru. Biskup drap svá brátt yfir harm sinn, þann er hann hafði beðit, at flestir menn þóttuz lítt á finna ; en þó megu allir þat at líkindum ráða, at meir olli því

þolinmæði hans, ok þat hann vildi sæma við alþýðu í sínu blíðlæti, en þat, at hónum gengi ór hug sá harmr meðan hann lifði.—*Pals Saga*, ch. 13.

Gizur Hallson's Funeral Sermon over Bishop Thorlak.

En áðr menn gengi frá greptri hins sæla Þorláks biskups,
 5 þá mælti Gizurr Hallz son langt erindi ok fagrt um þau
 tíðendi er þar höfðu görzt, eptir því sem siðr er til yfir
 tiginna manna grepti. Ok vil ek geta nökkurra orða hans,
 þeirra er hann talaði, ok mér ganga sízt ór minni. Hann tjáði
 þat fyrst fyrir þeim hverr nytjamaðr hann hafði verit staðnum
 10 ok öllu landz-fólkinu. Eptir þat mælti hann svá :—

‘ Ek hefir hér verit nökkurum sinnum staddr þá er þau
 tíðendi hafa görzt er þessum eru lík. Fimm biskupar hafa
 hér verit niðr settir at mér hjá veranda. Fyrst Þorlákr biskup
 Runólfs son, þá Ketill, en síðan Magnús biskup; eptir þat
 15 Klæingr biskup; en nú Þorlákr biskup. Ek hefir ok talat
 hér nökkur orð þá er þessir atburðir hafa görzt, sem siðvenja
 er til í öðrum löndum yfir tiginna manna grepti. En mála-
 efni hafa verit jafnan stórlega góð, þvíat þeir hafa allir verit
 hinir mestu merkis-menn í sínum biskupsdómi; ok er gótt á
 20 þat at minnaz, at várri grein, ok at sögn várra foreldra, um
 þá biskupa, er hér hafa verit fyrir vára daga, ok á vórum
 dögum, at sá þykkir hverjum beztr, sem kunnast er. En
 svá dýrlegir menn sem þeir hafa verit allir, þá er þat þó eitt
 sér, hversu Þorlákr hefir sík til buit biskups tignar langt frá
 25 því sem allir aðrir. Hann varðveitti sik í hreinlífi alla æfi;
 ok sýndiz hann allan sinn aldr lastvarlega lifa með lítilæti ok
 allzháttar ráðvendi. Hann var vígðr þegar á barns aldri
 hinum smærrum vígslum, hverja eptir aðra, þar til hann var
 prestur sem fyrst þótti mega fyrir aldrs sakir. En er hann var
 30 prestur, þá gafz hann Almáttkum Guði undir reglu-hald, ok
 var hann þá vígðr til Kanoka, eptir þat til Príors, en síðan til

Ábóta. Nú má sjá, hversu virzt hefir yfir-boðunum, ok hinum vitrustum mönnum, þeim er bezta forsjá kunnu, at vígja hann öllum vígslum þeim er til lágu, þvíat svá varðveitti hann vel vígslu-pallinn, at engi þótti annarr til en auka
 5 hans vígslur æ meðan þær vóru til. En vær væntum þó meðr Guðs miskunn, at nú skyli hans tign mest hafa aukiz sem hann er frá oss kallaðr til eilífrar sælu ok dýrðar með Guði. En svá kunnir sem oss eru margir hans góðir siðir, þá megum, vér trauðlega at oss geta, at gera eptir því sem boðit er,
 10 at vér skylim á engis mannz ráð glöggva dóma leggja. En svá mikit traust höfum vér á hans verðleikum, at ek uggi, at fáir muni vánar-menn vera, ef hann er eigi full-sæll, svá sem vér vitum hann ólíkastan verit hafa öllum mönnum öðrum í sínu góðlífi.—Mörg orð önnur vitrleg talaði Gizurr í sínu
 15 máli, en engi þau er meir hafi sýnt hans speki ok réttsýni, en þessi sem nú vóru sögð ok raun er á orðin.—*Thorlaks Saga*, ch. 31, in Bs. i. 299.

Bishop John's Childhood.

Þá er Jón var barn at aldri, þá breyttu þau faðir hans ok móðir ráði sínu, ok fóru útan; þau kómu til Danmerkr ok
 20 fóru til Sveins konungs, ok tók konungurinn við þeim virðulega, ok vár Þorgerði skipat at sitja hjá sjálfri dróttningunni, Ástríði, móður Sveins konungs. Þorgerðr hafði son sinn, enn helga Jón, undir borði með sér; ok er margs-konar krásir dýrðlegar, með góðum drykk, kómu á borð konungsins, þá varð svein-
 25 inum Jóni þat fyrir, sem jafnan er barnanna hátt, at hann rétti hendr til þeirra hluta, er hann fýsti at hafa; en móðir hans vildi þat kviðja hónum, ok drap á hendrnar hónum. Ok er dróttningin Ástríðr sá þat, þá mælti hún við Þorgerði:
 30 'Eigi svá! eigi svá, Þorgerðr mín! ljóstú eigi á hendr þessar, þvíat þetta eru biskups hendr.' Nú má af slíkum atburðum marka þat, sem fyrr kómum vér orði á, hversu vitrum mönnum

fannz' mikit um ; ok þeir sá ok fyrir þá hluti, er síðan kómu fram, eptir guðlegri fyrir-ætlan, um enn helga Jón biskup.—*Jons Saga*, ch. 2, in Bs. i.

How Thorodd the Carpenter became a Grammarian.

Jón biskup hafði skamma stund setið at Hólum, áðr hann
 5 lét ofan brjóta kirkju þá sem áðr var. Sú kirkja hafði gör
 verit næst þeirri kirkju, er Oxi Hjalta son hafði göra látið.
 Þat hyggja menn, at sú kirkja hafi mest verit gör á Íslandi.
 Lagði hann til þeirrar kirkju margar gersimar ok lét alla
 blý-þekja. En sú kirkja brann upp með allri sínni prýði at
 10 leyndum Guðs dómi. Síðan lét Jón biskup reisa at Hólum
 mikla kirkju ok volduga, sú er til skammrar stundar hefir
 staðit ok þó með mörgum atgörðum. Sparði hann ekki til
 þessarar kirkju-görðar, þat er Guðs heiðr væri þá meiri en
 áðr, ok þetta hús væri sem fagrlegast gört ok buit. Valdi
 15 hann þar til smið þann, er hagrastr var í þann tíma á Íslandi,
 er Þóroddr hét ok var Gamla son. Þat er sagt frá þessum
 manni, at hann hafði svá hvast næmi, at þá er hann var at
 smíð sinni, ok hann heyrði at klerkum var kend *Gramma-*
tika,—en þat er Látínu-list,—loddi hónum þat svá í eyrum, at
 20 hann varð inn mesti spróttar-maðr í sagðri list.—*Jons Saga*
by Gunnlaug, ch. 23, in Bs. i. 235.

Priest Gudmund and the Old Woman drawing her Last Breath.

Kerling var þar ein at Svínafelli afgömul ; hón lá í rekkju
 ok var komin at bana, svá at hón hafði sjau nætr mállaus
 verit, ok engi matr niðr komizt á þeim sjau nóttum ; hón
 25 hafði ekki hrært á sér nema framan-verða fingrna ok tær
 framan-verðar ; en þó hafði henni veitt verit oleun ok öll
 þjónosta til fram-farar ; en öndin skilðiz eigi við hana ; hón
 var góðmenni mikit í manna augliti. En er Guðmundr prestur
 var kominn til hestz síns ok á brot frá Svínafelli, þá tekr Guð-

mundr prestur til orða. 'Þat er satt,' segir hann, 'at ek hefi eigi kysst kerlinguna sælu inni, en þat skal þó eigi vera.' Þá gengr hann inn ok alþýða manna með hönunum. Hann kemr í stofu, ok at þar er kerling liggr, ok þótti mönnum hón þá nær önduð vera. Þá tekr Guðmundr prestur til orða; ok kyssti kerlingu, ok mælti við hana: 'Vertú nú heil ok sæl, kerling mín; ok muntú nú brátt fara til Guðs. Nú ber þú kveðju mína sælli Márie Guðs Móður, ok Michaelæ Hofuð-engli, Johanni Baptista, Petro ok Paulo, Óláfi konungi, ok einkum Ambrosio biskupi vin mínum, ok öllum helgum.' Þá svaraði kerling, svá at þeir heyrðu eigi ógörr er fyrir framan vóru stofuna: 'Já, Já!' kvað kerling. Þat orð mælti hón síðast. Þat var nær miðjum degi; en hón andaðiz at Nóni þann inn sama dag. Þat var Laugardagr. Um þessa alla hluti þótti Sigurði mikils vert, ok þökkðu Guði ok öllum Helgum.—*Guðmund Saga*, ch. 38, in Bs. i. 469, 470.

Scenes from the Youth of Bishop Laurence.

Á næsta sumri eptir Fardaga kom út Herra Pétur af Eiði á Knnerrinum; var hönunum skipat af konunginum allr Norðlendinga-fjórðungur til sýslu. Bauð Herra Jörundur biskup hönunum til Hóla, ok sat hann þar um vetrinn. Kom Sira Laurentius sér í vináttu ok tal við Herra Pétur. Réð hann sér ok far með hönunum at sumrinu; talaði hann ok spurði margra hluta hann með skemtan. Einn tíma spurði Laurentius Herra Pétur, hversu þeir menn væri í vexti eðr yfir-bragði sem flr væri sjór. 'Ymislegt er þat,' sagði Pétur; 'segi ek þér ekki meira af at sinni.' Um sumarit eptir reið Sira Laurentius suður í Skálholt. . . . Fór Laurentius þat sama sumar utan á Gáseyri meðr Herra Pétri áðr-nefndum, at fengnu áðr orlofi af Jörundi biskupi. Svá sem þeir kvómu í sjó, hafði Laurentius mikla þínu af sjó-sótt. Þá kom Herra Pétur til hans ok mælti með kallzi: 'Þú, prestur, spurðir mik í vetr

á Hólum, hversu þeir menn væri í skapan, sem flr væri
 sjórinn; nú mun ek ór leysa þinni spurningu: sá er gráleitr
 ok þunnleitr sem þú ert, Sira Lafranz.' Hafði Laurentius nú
 tvífalda þínu, af gabbi Herra Pétrs ok sjó-verkinum. Byrjaði
 5 þeim vel, ok tóku Noreg með heilu ok höldnu. . . . Sat þá
 Eiríkr konungr í Björgvin. . . . Konunginn sagði honum til
 reiðu at vera í sfnni þjónustu. Sira Laurentius þakkaði kon-
 unginum sítt boð, en segist hafa lofat sinni pslagríms-ferð til
 Sancte Óláfs í Níðarós.—'Kom til vór,' segir konunginn,
 10 'sem þú ferr aptr; en ver í boði váru um Jól ok allar hátíðir;
 ok þá tíma sem þér líkar.' Var hann ok um vetrinn í höll-
 inni með konunginum, en stundum upp á kost Herra Pétrs.
 Vóru þá með konungi Eiríki margir mikils-háttar menn af
 ýmissum löndum, þeir sem margs vóru kunnandi; millum
 15 hverra var einn maðr, Þrándr Fisiler at nafni; ok kunni mart
 klókt at leika, meirr með nátturlegri list en nökkurs kyns
 galdr; var hann Flæmskr at kyni. Viðr þenna mann lagði
 Sira Laurentius kærleika; sagði hann honum marga hluti,
 þvíat hann fór mjök eptir at nema fróðleik meðan hann var
 20 ungr, en fór þó aldri með galdr eðr forneskju. Í Jólum lék
 Þrándr Fisiler her-brest; hann verðr svá skjallr, at fáir einir
 menn standazt at heyra hann; með konum leysizt burðr,
 þeim sem með barni eru ok heyra hann; en karlmenn falla
 ór sætum sínum á gólf niðr, eðr verða ýmisleg viðbrögð.
 25 Segir Þrándr Laurentio, at hann skyldi stinga fingrum í eyru
 sér þá er brestrinn yrði. Stóðuzt margir eigi í höllinni, sem
 hann görði brestinn. Sýndi Þrándr Laurentio hvat til þurfti
 at hafa at göra brestinn; en þat eru fjórir hlutir: eldr, brenni-
 steinn, bók-fell ok strý. En menn göra til þess her-brest opt
 30 í stríði, at þeir sem ekki vita vónir í, flýja víðs-vegar.

Um várit eptir fór Laurentius norðr til Þrándheims; sat
 Jörundr Erkibiskup þar; var mis-sætti mikit millum Kórs-
 bræðra ok hans. Jörundr Erkibiskup var mikill höfðingi,

klerkr góðr, vinfastr ok stór-gjöf full við sína menn; manna sæmilegastr at sjá til hans. Var þá kominn fyrir lítlum klerkr einn mikill, Jón Flæmingi; hafði hann lengi til París staðit ok í Orliens *ad studium*; var hann svá mikill juristi, at enginn
 5 var þá í Noregi hans líki; hafði ok Erkibiskupinn þar við at styðjast sem hann var, þvíat allir mest-háttar Kórsbræðr voru hönunum mótstaðlegir. Appelleruðu þeir iðulega til Páfans; ok fengu bréf mörg af páfagarði Erkibiskupi til þunga; vildi ok Erkibiskupinn gjarna fá klerka hvar sem hann kunni.
 10 Mátti því Jón Flæmingi miðr gagna Erkibiskupi í deilum þeirra Kórsbræðra, at hann kunni ekki Norrænu at tala; ok skildi alþýðan ekki mál hans, þvíat hann talaði allt á Látínu, Franzisku eðr Flæmsku. Í þenna tíma kom Laurentius til Þrándheims; beiddizt hann orlofs at tala með Jörund Erki-
 15 biskup; ok at því fengnu, sýndi hann hönunum orlofs-bréf af Jörundi biskupi á Hólum, hvert er birti at hann gaf Sira Laurentio orlof til Erkibiskups, um svá langan tíma, sem hönunum líkaði hann hjá sér at hafa. Varð Erkibiskup mjök glaðr við þetta, svá talandi: 'Mikla þökk kunnum vér Jör-
 20 undi biskupi fyrir þat er hann sendi þik til vór; skaltú vera Guði vel-kominn með oss; en kom til vór á morgin ok sýn oss letr þítt ok ef þú kannt nökkut at dikta.' Næsta dag eptir kom Sira Laurentius til Erkibiskups, haldandi á einni rollu. Erkibiskupinn leit á, ok lofaði letrið ok mælti: 'Les
 25 fyrir oss þat er þú hefir diktað.' Hann las þar af vers, er hann hafði gört til Frú Hallberu Abbadísar at Stað.—'Er hön góð kona?' sagði Erkibiskupinn, 'er þú hefir svá lofat hana.'—'Þat halda menn satt á Íslandi,' sagði Laurentius.—
 'Legg af heðan af versa-görð,' sagði Erkibiskupinn, 'ok
 30 studera heldr í Kirkjunnar lögum; eðr veiztú eigi *quod: Versificatura nihil est nisi falsa figura*.'—'Vita munu þér ok,' sagði Laurentius, '*quod: Versificatura nihil est nisi maxima cura*.' Þá lét Erkibiskupinn kalla Jón Flæmingja ok mælti til hans:

‘Þenna mann, Sira Laurentium, felum vér þér á hendi, bjóðandi at þú leggir alla stund á kenna hönum kirkjunnar lög; skulu vér þér þat góðu launa. Eðr hvar fyrir berr þú rauð klæði?’ segir hann til Sira Laurentius, ‘þar sem þau eru 5 klerkum fyrir boðin at bera?’ ‘Því,’ sagði hann, ‘at ek hefi eingi önnur til.’ Þá mælti hann við einn sinn sveisn hljótt. Gekk sá burt, ok kom inn lítlu síðar með brún klæði sæmileg, er Erkebiskupinn hafði sjálf borit. Hann mælti þá til Laurentii: ‘Ber þessi klæði hátíðis-daga, en tak í hjá Ráðsmanni 10 vórum á garðinum peninga til at kaupa yðr með blátt klæði, at bera daglega; en gefit þessi rauðu klæði yðrum sveini. Sitið til borðz á Ráðsmannz-stóli hjá Jóni Flæmingja.’

... Nú er þar til at taka at Laurentius var með Jörundi Erkebiskupi í Níðarósi, ok studeraði jafnan í kirkjunnar lög- 15 um, er Meistari Jóhannes Flæmingi las hónum; vóru þeir ok miklir vinir sín í millum. Laurentio þótti mikil skemtan, at hann brautz við at tala Norrænu, en komz þó lítt at. Einn tíma mælti Jón Flæmingi við Laurentium: ‘Ek vildi at þú flyttir við mín herra, at hann veitti mér Márfa-kirkju hér í 20 býnum, þvíat hón er nú *vacans*.’ Laurentius svarar: ‘Hversu má þat vera, þar sem þér kunnit ekki Norrænu at tala?’— ‘Kann ek, sem mér þarf,’ sagði Jón, ‘ok þat sem mér liggir á at tala.’— ‘Skipum nú þá,’ sagði Laurentius, ‘sem kominn sé Föstu-inngangr; þá verðr at tala fyrir sóknar-fólki yðru, 25 hversu þat skal halda Langa-föstuna.’— ‘Á þenna máta,’ sagði Jón Flæmingi: ‘Nú er komin Lentin; hvern mann Kristin komi til kirkju; gjöri sína skriptin; kasti burt konu sinni; maki enginn sukk—*nonne sufficit, domine?*’ Þá hló Laurentius ok mælti: ‘Ekki skilr fólkit hvat Lentin er.’ Sagði hann 30 Erkebiskupi, ok gördu þeir at mikit gaman; en fengu Jóni nökkurn afdeiling sinnar beiðslu, þvíat hann var mjök bráðlyndr, ef eigi var svá gört sem hann vildi.

Einn tíma kómu mörg Íslandz-för til Þrándheims; ok vóru

á margir Íslenzkir menn; vildi Sira Laurentius þeim öllum
 nökkut til góða göra. Þar kom millum annarra sá maður, er
 Klængr Steypir hét, ok frændi Laurentii; ok hónum heim-
 legr. En sem Jón Flæmingi sá þat, vildi hann göra hónum
 5 nökkut athvarf, ok talaði einn tíma við Laurentium á Látinu,
 ok mælti: 'Kennit mér at heilsa á þenna yðar kompán upp
 á Norrænu.' Laurentio þótti mikit gaman at Jóni, ok sagði:
 'Heilsaðu hónum svá: Fagnaðar-laus, kompán!'—'Ek un-
 dirstend,' sagði Jón, 'at þetta mun vera fögr heilsan, því
 10 *gaudium* er fögnuðr, en *laus* er lof.' Gengr síðan at Klængi
 Steypi, klappandi hónum á hans herðar, ok mælti: 'Fagnaðar-
 laus, kompán!' Hinn hvesti augun í móti, ok þótti heilsan
 eigi vera svá fögr sem hinn ætlaði. Nú mælti Jón Flæmingi
 við Laurentium: 'Ek forstend nú, at þú hefir dárat mik, þvíat
 15 þessi maður varð reiðr við mik.'—*Laurentius Saga*, chs. 7–10,
 in Bs. i.

Archbishop Absalon and the Peasant.

Svá er lesit, at í Danmörku sat einn Erkebiskup Absalon at
 nafni í nafn-frægum stað er Lund heitir. Hann var merkilegr
 maður ok mikill skörungr í mörgu lagi, en mjök ágjarn til fjár,
 20 sem lýsitz í sögunni. Hann hafði eftir ok af grundvelli upp
 reist eitt Svartmunka-klaustr með föður-leið sinni með ríkum
 próventum ok vænum herbergjum. [Þat klaustr kallaði hann
 Soram; var þat eigi nærri erki-stólnum í Lund, heldr svá sem
 stór dagferð.] Er þat þessu næst segjanda, at akr einn harðla
 25 góðr lá til kirkjunnar í Lund; var þat en mesta gersemi;
 átti kirkjan halfan en bóndi einn halfan. Óx þar it bezta
 aldini. Byskupinn falaði margan dag at bónda hans hluta í
 garðinum; sagði hónum vera miklu hentara lausa-góz eða sú
 jörð, sem hann ætti einn alla aftekt af. En á hverjum árgangi
 30 var þat vani millum kirkjunnar ok bóndans, at skipta ávext-
 inum með mælum; var þat beggja gagn eðr skaði, hvárt

ábati eða brestr í varð. Nú svá opt sem Erkibiskup falaði, svá
 opt synjar bóndi sölunnar, ok segir þat forna eign sínna lang-
 feðga, ok því vill hann eigi af ganga. Ok sem þat er al-reynt
 ferr Erkibiskup í fors mikit. Ok einn tíma er þeir talast við,
 5 segir hann, at heilög kirkja skal frá þeim degi öngan hlut
 við hann eiga, heldr skal á nefndum degi skipta akrinum
 bæði til jarðar ok aftektar. Bóndi lætr sér þetta líka, þvíat
 honum þikkir harðna sambúðin í hverju. Líför nú þar til er
 hvárir-tveggju koma til akr-skiptis; er þat sumar-tími, ok
 10 akrinn sem fegrstr ok fýsilegastr ágjörnum manni. Erki-
 biskup vill hafa þann hátt á skiptinu, at vaðr sé dreginn yfir
 þveran akrinn; hann vill ok öngum til hlfta útan sér, at
 halda öðrum megin við bónda. Ok nú þann tíma sem jörðin
 lægizt millum hálsanna, leitar vaðrinn at jörðunni, ok berr
 15 eigi svá skírt eðr merkilega, hverja hann gerir yfir þveran
 akrinn. Erkibiskup kallar þá: 'Rétt betr, bóndi!' segir
 hann. Bóndi hugsar svá göra. En sakir þess at svá fallinn
 strengr, sem kunnigt er, þarf öruggt átak, áðr hann lyptir sér,
 nýtr bóndi afls, ok kippir rösklega vaðnum, þvíat hann hugði
 20 haldit annan veg eigi bila. En þat fór annan veg, þvíat Erki-
 biskup hrapar við rykkinn, ok fellr af fram svá ófímlega, at
 jarð-fastr steinn var í akrinum fyrir honum, ok þar kemr
 hann á, svá at blæðir; stendr upp síðan ok kastar vaðnum;
 segir at full-skipt sé akrinum síðan hann er skemdr með
 25 öfund. Þarf eigi hér langt um, útan á engu stendr öðru en
 bóndi sé fallinn í herra Pávans bann fyrir öfundar-þátt ok
 áverka. Ok yfir hann skal lýsast þat sama bann um alla *pro-*
vinciam, útan hann gefizt á dóm heilagrar kirkju ok skipan
 Erkibiskups. Svá verðr endir á þessu, at bóndi vill heldr lúta,
 30 en láta Kristilegt samneyti, þvíat hann kennir herða-mun, en
 væntir at þetta mál komi undir annan dóm um síðir; ok
 gengr til lausnar. En dóm upp sagðan milli sín ok kirkj-
 unnar heyrir hann þann tíma sem Erkibiskup hefir sik fyrir

hugsað. En þat er fljótt í órskurðinum, at þann hálfan part sem bóndi átti í akrinum, skal hann leggja til kirkjunnar. Kallar hann þetta minningar-bót, en öngan dóm, fyrir svá stórt afbrot. Bóndi lætr sér fátt um finnast, þvíat nú lýkr
 5 upp fyrir hónum, hvern veg lagit var þetta mál; Berr þó allt eins hraustlega sinn skaða, ok veitir Erkibiskupi sömu lýðskyldu sem fyrr hafði verit. Líða nú þaðan tímar þar til at sami bóndi tekr bana-sótt, ok kallar til sín heimoglegan klerk at göra sína nauðsyn, ok þiggja til skipat *sakramentum* af
 10 heilagri kirkju. Ok í millum annarra greina segir hann svá til prestzins: 'Sira minn,' segir hann, 'ek veit at þú ert röskr maðr ok einarðr, því vil ek gefa þér þann bezta hest er þú kýss af mínni eign, ok þar með Þyzkan söðul ok bitil, til þess, at þann tíma er ek em andaðr, berr þú erendi mítt Absaloni
 15 Erkibiskupi, svá fallit, at ek stefni hónum fyrir dóm-stól Himna-konungsins, at svara mér þar um akrinn, ok þær greinir fleiri sem þar til lúta.' Prestrinn játar gjöfinni, þvíat hón var fögr, en þikir þó á skafit nökkut. Görir bóndi lítlu síðarr sinn enda, ok fekk fagrt andlát fyrir manna augum.
 20 En prestrinn görir sem hann hafði játað; skundar á fund Erkibiskups, ok kemr svá í staðinn, at hann sitr yfir borðum fyrir máltíð. Gengr í höllina fram fyrir hásetið, ok heilsar upp á Erkibiskup, ok segir svá síðan: 'Sá bóndi,' er hann nefndi eignar-nafni, 'er nú farinn fram af veröldinni,' segir
 25 hann, 'ok bað mik bera yðr þau orð, herra, at hann stefndi yðr fyrir háseti Himna-konungsins, at svara hónum þar fyrir akr-skiptið forðum.' En á sama auga-bragði ok prestrinn hafði úti sítt mál, hné Erkibiskup aptr at dýnunum örendr í stað. Aflaði þetta mikils ótta um allt ríkit, sem enn mun
 30 síðarr getið verða. En nú skal fyrst vísja til þess klaustrs, er fyrr nefndum vér. Þat gekk til svá sama dag sem Erki-biskup var bráð-látinn, at eptir *completorium* síð um kveld, sem bræðr hugðuzt at fara til svefns, ok þeir höfðu enn eigi

spurt af hans annláti, þá kom hryggileg rödd af altaris-horninu, svá talandi með lágri ok mæðilegri raust: *Sora, Sora, pro me supplex ora!* Þat er skilningr þessara orða, at röddin biðr lifnaðinn mjúklega minnast sín í augliti Guðs. Birtizt enn í þessu sæt myskunn almáttugs Guðs, þóat Erkibiskupinn yrði brotlegr í sínu lífláti, fekk hann orlof fram-liðinn, at vitja þangat hjálpar ok huggunar, sem hann hafði mestu verðskuldat, því at síðan bræðr fréttu dagstætt andlát Erkibiskups, tók af þeim allan efa, at hans önd hafi þá krafit bæna-fulltings.

10 En nú er þat næst, at víkja með fljótu máli til þess efnis, hver ótti var um ríkit af þessum hlut. Þat görizt lítlu síðarr, at einn ill-virki var gripinn af valdz-manni, jarnaðr ok í dyflizzu settr. Hann var svá balldinn ok grálegr í sinni ilsku, at hann varði með lygðum ok meinsærum allar sínar sakir. Ok svá

15 sem hann sat í járnum dag ok nátt, hafði hann heyrt fagnaðarlauss, hvat fram fór í millum Erkibiskups ok bóndans. Því smíðar hann sér ráð, ok fær komit þeirri flugu í munn eins skiptings, at bera stefnu hans þeim herra-manni, sem hann hafði fangat. En sú stefnan var á nökkut líkan hátt ok

20 hin fyrri; útan þat bar í meðal sem ván var, at sjá stefnir til ens neðra höfðingjans, er öngum dæmir gótt. Fór svá hér, at með miklum klókskap þessa óvinar, at réttar-maðr treystizt eigi fram at halda við hann löglegri kvöl, ok lét hlaupa undan ribbalda, hvert er hónum líkaði.—Af fyrra efni gefr vel at

25 skilja, hversu formanni kirkjunnar er þat geymanda, at auðga hvárki sik né sína kyrkju með rang-fengnum fjár-hlut; þvíat reynd er ráðvendni Dróttins þar um, at eigi vill hann þat þiggja, sem eigi er löglega aflat. Amen.—*Fornmanna Sogur* xi. *From AM.* 624.

VII. THE GRAMMARIANS.

1. THORODD, THE FIRST GRAMMARIAN.

Í FLESTUM löndum setja menn á bækur annat-tveggja þann fróðleik er þar innan landz hefir giorz eðr þann annan er minnisamligaztr þikkir þóat annars sta[ðar hafi] heldr giorz; eða log sín setja menn á bækur, hver þjóð á sína 5 tungu. En af því at tungurnar eru ólíkar hver annarri, þær þegar er ór einni ok hinni sömu tungu hafa gengiðz eða greinz, þá þarf úlfka stafi í at hafa, en eigi ena sömu alla í öllum. Sem eigi ríta Grikkir Látínu-stöfum Girzkuna ok eigi Látínu-menn Girzkum stöfum Látínu, né en heldr Ebreskir 10 menn Ebreskuna hvárki Girzkum stöfum né Látínu, heldr ritar sínum stöfum hver þjóð sína tungu. Hverega tungu er maðr skal ríta annarrar tungu stöfum, þá verðr sumra stafa vant, af því at eigi finz þat hljóð í tungunni sem stafirnir hafa, þeir er af ganga. En þó ríta Enskir menn Enskuna Látínu- 15 stöfum öllum þeim er rétt-ræðir verða í Enskunni. En þar er þeir vinnaz eigi til, þá hafa þeir við aðra stafi, svá marga ok þess konar sem þarf; en hina taka þeir ór, er eigi eru rétt-ræðir í máli þeirra. Nú eptir þeirra dæmum, allz vér erum einnar tungu, þóat giorz hafi mjök önnur-tveggja eða nakkvað 20 báðar, til þess at hægra verði at ríta ok lesa, sem nú tíðiz ok á þessu landi, bæði lög ok ættvísi eða þýðingar helgar, eða svá þau hin spakligu fræði er Ari Þorgils son hefir á bækur sett af skynsamligu viti: þá hefir ek ok ritað oss Íslendingum stafróf, bæði Látínu-stöfum öllum þeim er mér þótti gegna til várs

máls vel, svá at rétt-ræðir mætti verða, ok þeim öðrum er mér þótti í þurfa at vera, en ór vóru teknir þeir er eigi gegna atkvæðum várrar tungu. Ór eru teknir samhljóðendr nökkurir ór Látínu-stafrófi, en nökkurir í giorfir raddar-stafir, en 5 öngvir ór teknir, en í giorfir mjök margir; þvíat vár tunga hefir flesta alla hljóðs eða raddar.—*The Preface.*

2. THE SECOND GRAMMARIAN (Anonymous).

Nú hafa þessir hlutir hljóð, sumir rödd ok sumir mál, sem sagt var. Sú er ein grein hljóðs, er þýr veðr eða vötn eðr sjór, eðr grjót eðr björg eða jörð hrynr: þetta hljóð heitir 10 gnýr eða þrymr, dynr eða dunr. Svo þat hljóð, er málmr mætið, eða manna þyss: þat heitir ok gnýr, glymr eða hlymr. Svá þat, er viðir brotna eða gnesta: þat heitir brak eða brestir: Þetta eru vitlaus hljóð. En hér um fram er þat hljóð, er stafi eina skortir til máls: þat heitir saungr, þat eru hörpur eða 15 önnur söngfæri. Önnur hljóðsgrein er sú, er fuglar eðr dýr eðr sæ-kvikindi hafa: þat heitir rödd; heita þær raddir á marga lund: fuglar sýngja eða gjalla eðr klaka, ok þó með ýmsum háttum. Dýra-rödd er greind með mörgum nöfnum, ok kunna menn skyn, hvat (kykvendin) þikkjaz benda í sínum 20 látum sumum; sæ-kvikindi blása eða gjalla. Allar þessar raddir eru mjög skynlausar, svá at flestr hluti manna viti. Þriðja hljóðs-grein er miklu merkiligust, er menn hafa: þat er hljóð ok rödd ok mál. Málið göriz af blæstrinum ok tungu-bragðinu ok skipan varanna. Ef maðr getr mikla mál-snild, 25 þá þarf þar til þrent: vit, ok orðfæri ok fyrirætlun, ok alhægt tungu-bragð. Ef tenn eru skörðóttar, ok missir tann-garðar, þat lýtir málit; svo ok, ef tungan er of mikil, þá er málit blest; nú er hón of lítil, þá er sá hol-gómr. Þat kann ok spilla máli manns, ef varrar eru eigi heilar. Muðrinn er leik- 30 völr orðanna, en tungan stýrið. Á þeim leik-velli eru reistir þeir stafir, er allt mál gjöra.—Ch. 2 (Edda ii. 46–48).

VIII. SPECIMENS OF MANUSCRIPTS.

A. NORSE VELLUMS.

I. SPECULUM REGALE (Cod. Arna-Magn. 243).

Nu er þat ænn æitt unndr i Grœnalanndz hafe er ec em æigi froðaztr um mæð hværium hætti er þat er. þat kalla mænn hafgerðingar. En þat er þvilicazt sœm allr hafstormr oc baror allar þær sœm i þvi hafi ero samnez saman i þria staðe 5 oc geraz af þvi þriar baror. Þær þriar gerða allt haf sva at mænn vitu hværgi lið aværa oc ero þær storum fiallum hæri licar brattum gnipum oc vitu mænn fa dœmi til at þær mænn hafe or hafum komez er þar hafa i værit stadder þá er þæssi atburðr hæfir orðet. En þvi manu sagur væra af gorvar at 10 Guð man æ noccora þaðan hafa frialsat þá sœm þar hafa værit stadder oc man þ'ra rœða siðan dræifz hafa oc flutz manna i millum. hvart sœm nu er sva fra sagt sœm þeir hafa hœllzt um rœtt eða er noccor þ'ra rœða aukin eða vanat. oc munu ver firi þvi varliga um þa luti rœða at ver hofum fa þa 15 hitta nyliga er þaðan hafi komiz oc oss kynni þæssi tíðænndi at sœgia. en í þvi sama hafi þa ero þo morg fleiri unndr þoat þau mægi æi mæð skrimslum tælia þviat þægar er or sœkir hinum mæsta haleic hafsens þa er sva mikell gnotr ísa í hafino at ec vita æigi dœmi til þvilicra annar staðar í allom 20 heiminom.

Ðeir isar ero sumer sva flater sœm þeir hafa frosit a hafino siolfu annat hvart fiugurra alna þiuckir eða fim. oc liggia sva langt unndan lannde at þat værðr annat hvart fiugurra daga

færð eða fleiri er menn fara at ísum. En þeir ísar liggja
 mæirr í lannd norðr eða til norðs firir lanndino hælldr en til
 suðrs eða útsuðrs eða væstrs oc firi því scal um lanndet sigla
 hværr er at lanndeno vil na til útsuðr oc væstr til þæss er hann
 5 er um komit alla þæssu van oc sigla þaðan oc til lannzens.
 En iðuliga hæfir menn þat hænnt at þeir hafa of snæmma
 lannzens leitað oc hafa þeir firi því í þæssu ísa komit. Oc
 sumer þeir er þar hafa í komit þá hafa tynnz en sumir hafa oc
 or komez. oc hofum ver noccora set af þeim oc heyrtr þ'ra
 10 røður oc frasagnir. en þat hafa aller til raðs tækit þeir sëm
 í þæssu ísa voc hafa komit at þeir hafa tækit smabáta oc
 drægit á ísa upp mæð ser oc hafa sva leitið lannzens en haf-
 skip oc allr annarr fiarlutr þá hæfir þar æptir dvalz oc tynz en
 summer hafa oc úti buit síðan afsum aðr en þeir hafi lannde
 15 náð fíora daga eða fim oc sumir ænn længr. Ísar þæsser ero
 unndarleger at natturo. þeir liggja stunnðum svá kyrrer sëm
 van er at mæð sunndr slitnum vakum eða storum fiarðum en
 stunnðum er sva mykel færð þeirra oc ákof at þeir fara æigi
 seinna en þat skip er gott byrleiðe hæfir oc fara þeir æigi
 20 sialldnarr moti væðri en firir þægar sëm þeir taca færðina.
 Ðar ero ænn oc sumer þeir ísar í því hafi er mæð aðrum
 væxti ero er Grønlonndingar kalla falliacla. Þeirra voxtr er
 æptir því sëm hótt fiall stannde upp or hafino oc blannðaz ey-
 vitar við aðra ísa nema ser einum saman hælldr h'. I því hafi
 25 ero oc hvala kyn morg þau sëm ver hofum fyrr um røtt. Sva
 er oc sagt at þar se oc oll sælakyn í því hafi oc fylgia þeir
 mioc ísum þæssum sva sëm þar se æcki þrot ørinnar áto.
 En þessor ero þau kyn sæla er þar ero. Eitt kyn af þeim er
 þat er no(.) sælar hæita oc værða þeir æcki længri en
 30 fiugurra alna langer. Ða er þar annat sæla kyn er ærcnsælar
 heita oc værða þeir fim alna langer eða vi. þeir er længster
 værða. Ða er þat hit þriðia sæla kyn er flætto sælar ero
 kallaðer oc værða þeir þvíficir at længð sëm þeir er aðr

røddum ver um. Da er þat hit fiorða sæla kyn ænn er gran-
 sælar hæita oc værða þeir sumer vi. alna eða vii. þeir er
 længster værða. Ðá ero ænn sum smæri þar sæla kyn oc er
 þat callat af þeim æitt kyn opnosælar oc ero þeir firir því sva
 5 callaðer at þeir symia æigi a grufu sæm aðrer sælar hælldr
 symia þeir opner eða ælligar á lið oc værða þeir æcki stœrri
 en fiugurra alna. Ða er þat ænn æitt sæla kyn ænn smæst
 er skemmingr heiter oc ero þeir æigi længri at væxti en
 tvæggia álna oc er þat mæð unndarlegre natturo þvíat sva er
 10 fra sagt at hann færri unnder þa ísa er flater ero oc annat
 hvart ero fiugurra alna þiockir eða fim, oc blasa í gegnum þa
 svá at þeir hafa storar vaker þar sæm þæir vilia. Nu er þat
 enn æitt kyn æptir er Grœnlænndingar kalla í tolu mæð hval-
 um. oc virðiz mer sva at þa mægi hælldr tælia mæð sælum.
 15 er rostungr heiter oc værða þeir at væxti fiugrtan alna eða
 fimtan þeir sæm længster værða. Voxtr þæss fisks er allr
 sæm sæl bæðe har oc hafuð oc húð oc fitiar apter oc sunndreifir
 framme sva sæm á sæl. Ælige er hann oc ætr a Fosto dogum
 hælldr en aðrer sælar. En þat brægðr af væxti hans fra aðrum
 20 sælum at hann hæfir tænr tvær storar oc langar um fram aðrar
 smátænnr oc stannda þær í œfra gomi í anndværðu hofðe. huð
 hans er goð oc þiucc til reipa oc rista mænn þar af stærkar alar
 sva at væl draga sex tigi manna æitt reip eða fleiri oc geta þo
 æigi slitit. Ðæsse sæla kyn er nu hafum ver um røtt þá ero
 25 fiskar kallaðer þvíat þeir fœðaz í sio oc lifa við aðra fiska oc
 ero þeir mannum væl ætir oc þo æigi sæm hvalar þvíat hvalar
 ero ætir a fostodagum sæm aðrer fiskar. En þæsser fiskar
 ero æigi ætir nema þa er kiot skal eta. En æigi væit ec
 fleiri luti í Grœnalannz hafe siolfu þa er mer þycki getu værðer
 30 eða frasagnar nema þat sæm nu hofum ver røtt.

Sunnr.—Þæsser luter manu allum þyckia unndarleger þeim
 sæm heyra. bæðe um skrimsl þau er tolð hafa værit í hafe
 því. Sva skilz mer oc at þætta haf man væra stormsamara

en hvært annarra. oc þycker mer því þat unndarlect at þat er þakt mæð ísum um vætrum oc sumrum um fram oll annor hof þau sëm ero. oc þyckir mer unndarlect hvi mænn girnaz þangat sva miok at fara er sva mikell lifs haski liggr við
 5 eða hvat mænn sækia til þæss lannz þat sem til nytsæmðar horfir eða gøzku. Sva vil ec oc þæss mæð læyfi spyria við hvat sa lýðr lifir er þat lannd bygger eða hværso lanndeno er farit hvart þat er ísum þact sëm hafit eða er þat þítt þoat hafit se frosit eða er nocqvot sað a lanndino sëm a aðrum
 10 lanndum. Sva forvitnar mic oc þat hvar þer ætlit at þat se mægin lannd eða eylandd eða ero þar dyrr noccor a því lannde eða slíker luter sëm í aðrum lonndum ero.

Fader.—Þar er þu forvitnar um þat hvat mænn sækia þingat til lannz þæss eða hvi mænn fara þangat í sva mikenn lifs
 15 haska þa drægr þar til þræfolld natura mannzens. Einn lutr er kapp oc frægð því at þat er mannzins natura at fara þangat sëm mykels er haska van oc gera sec af því frægan. En annarr lutr er forvitni þvíat þat er oc mannzens natura at forvitna oc sia þa lute er hanum ero sagðer oc vita hvart sva
 20 er sëm hanum var sagt eða æige. Hinn þriðe lutr er fiarfong þvíat hværvætna leita mænn æptir feno þar sëm þeir spyria at fefongin ero þo at mykell haske se annan væg við. En a Groñalannde er sva sëm þu matt vano ner vita at alt þat sëm þangat kœmr af aðrum lonndum þa er þar dyrt því at þat lannd
 25 liggr sva í fiarska við annur lonnd at þangat fara sialldan mænn. En hvæt vætna þat sem þeir skolo lanndino mæð hialpa þa værða þeir þat allt at kaupa af aðrum lonndum. bæðe iarn oc sva við allan þænn sëm þeir skolo hus af gera. En þænna fiarlut flytia mænn þaðan móti sínum varningi. bucca
 30 voru oc nauta voro oc sæla huðer oc reip þau er fyrr roddum ver um er mænn rista af fiskum þeim er rostungr er callaðr oc svarðreip heita oc tænnr þ'ra. En þar sëm þu rodder um þat hvart þar væri nocot sað eðr æcki þa ætla ec þat lannd

litit af því fram flytiaz. en þó ero þeir menn þar er hællzt ero
 agetazter oc rikazter kallaðer at þeir leita við firi fræistni sakar
 at sa. En þat er þó mæstr fiolðe a því lannde er æigi væit
 hvat brauð er oc allðrægi sa ænn brauð. En er þu leitaðer
 5 um mikelleika lannzens eða hvart þat er eylandd eða mægin
 lannd. þa ætla ec fa vita mikelleica lannzens eða hvart þat er
 eylandd eða mægin lannd. En aller geta þæss at þat se
 mægin lannd oc afast við annur mægin lonnd því at þat er a
 synt at þar er fiolðe þ'ra dyra er menn vitu a mægin lonndum
 10 fœðaz en litt í eylonndum. Þar er heri margr oc vargar oc
 mikill fiolðe reindyra. oc þyckiaz menn vita at þæssi dyr fœðaz
 æcki a øylonndum nema menn flyti í. þat þyckiaz menn
 oc vist vita at ængi maðr hæfir flutt þau a Grœnlannd nema
 þau hafa siolf runnit af oðrum mægin lonndum. Biorn er þar
 15 oc a því lannde oc er hvítr oc ætla menn at hann fœðez a því
 lannde þvíat hann hæfir allt aðra natturu en svarter birnir er
 ískogum ganga. þeir væiða at ser ross oc naut oc annat bú
 oc fœðaz við þat. En hinn hviti biorninn er á Grœnalannde
 er þa fær hann mæst í hafi oc a ísum oc væiðer þar at ser
 20 bæðe sæla oc hvala oc lifir við þat. Sva er hann oc væl fœrr
 til sunnz alz sœm sælar eða hvalar. En þar sœm þu spurðer
 hvart lanndet væri þítt eða æigi eða væri þat ísum þact sœm
 hafit þa skaltu þat vist vita at þat er litill lutr a lanndino er þitt
 er en allt annat þa er ísum þact oc vito menn því æigi hvart
 25 lanndet er mykit eða lítit at aller fiallgarðarner oc allir dalarner
 ero isom þacter sva at hværgi finnr lið á. En þat man þó
 raunar væra at væra mano þau lið annat tvæggia í dolum
 þeim er liggia millum fiallanna eða mæð stronndum er dyrin
 mægu gagnum hitta þvíat æigi mætti dyrin elligar rænna af
 30 aðrum lonndum nema þau finni lið a ísum oc lanndet þítt.
 En opt hafa menn freistað at ganga upp a lanndet a þau fioll
 er hæst ero iymisum stoðum oc siaz um oc vildu vita æf þeir
 fynni noccot er þitt væri á lanndeno oc byggiannde oc hafa

‘mænn hværgi þat funnit nema þar sæm nu bua mænn oc er þat litit fram mæð stronndinni sialfri. Marmari er þar mykill a því lannde þar sæm bygt er mæðr imisum litt bæðe rauðr oc blár oc grænfaenn. Val er þar oc mikell oc margr í því
 5 lannde sa er í aðrum lonndum þœtti mykil gørsymi i væra. hviter valir oc er hann gnogare þar en a ængu lannde aðru oc kunnu lannz mænn sialfir þo ser æcki af at nyta.

Sunnr.—Þer gator þæss oc fyrr í yðarri rœðu at æcki sað er a því lannde oc vil ec nu þæss spyria við hvat þat folk lifir er á
 10 því lannde er eða hværso mikit þat folk er eða hvat matvistum þat hæfir eða hvarþ þat hæfir tækit við Cristni eða æigi.

Faðer.—Fatt er folk á því lannde því at litit er þitt sva at byggiannde er en þat folk er cristit oc kirkiur hafa þeir oc kenni mænn. En æf þat lægi nærr aðrum lonndum þa munnde
 15 þat væra callaðr þriðiungr af æinum byskups domi. en þo hafa þeir ser nu b’p þvíat æigi lyðer annat sacar sva mykillar fiarvistar sæm þeir ero við aðra mænn. En þar er þu leitar æpter því við hvat er þeir lifa a því lannde mæð því at þeir hafa æcki sað. en við fleira lifa mænn en við brauð æitt.
 20 Sva er sagt at a Grœnalannde ero gros goð oc ero þar bu goð oc stor þvíat mænn hafa þar mart nauta oc sauða oc er þar smiorgerð mikel oc osta lifa mænn við þat mioc oc sva við kiot oc við allz conar væiðe bæðe við reina holld oc hvala oc sæla oc biarnar holld oc fœðaz mænn við þat þar a lannde.—
 25 Chs. 16–18.

2. BARLAAMS SAGA (Cod. Holm. 6).

Slikan mala oc starflaun taka þeir vpp. er slikum hofðingia þiona er bæðe er illviliaðr oc vdygr oc þo margsløgr. fa þeir slikt skiptti a er sik firra goðo raðe. þa er þeir ællska hegoma heimsins. oc gløyma þurpt salo sinnar. Oc þykki mer
 30 likazt at iafna þeim við mann þann er firir ræzlo saker oc otta flyði vnndan dyri þui hinv ræðelega er heitir unicornius.

Oc því at hann varð miok ræddr oc hamstole við rodd oc
 við rautan oc grimleg læte dyrssins. þa flyði hann sem mest
 at forða ser. at dyrit glöyptti honom eigi. Oc af því at hann
 gaðe eigi firir sakar ofmykllar ræzlo huert er hann skyldi
 5 stefna. þa fann hann eigi fyrr en hann flaug ovan firir eitt
 berg harðla háát oc bratt. Oc sem hann var a flogeno. þa
 fekk hann halldet ser i eina viðar rislv. oc hellt hann nv sva
 baðom hondum sem hann matte fastazt. en fotafesti fek hann
 i einni litilli skor. Oc þottezt hann þa val hava forðat ser.
 10 En sva sem hann leit vpp yuir sik. þa sa hann mys tvær.
 aðra hvita en aðra svartta. oc lago við oc gnagaðu sem mest
 matto þær vm røtr tres þess. er hann hellt a. oc var nv við
 sialptt at þær hefði sundr gnaget. Oc siðan eptir þetta leit
 hann niðr vndir sik oc sa hann einn mykynn dreka oc vndar-
 15 lliga grimlegan. oc bles elldi or ser með øselegom augum
 vpp lypttannde munni miok askramlega. sva sem hann være
 buinn at glöypa honom ef hann niðr felli. Þa er hann leit
 til þeirrar bergrifv er hann hafðe føtr sina a festa. þa sa
 hann figvr hofuð fram koma illileg oc eitreg orma þeirra er
 20 heita a latinv aspides. Oc ottaðezt hann alla þessa luti nv
 avar miok. sem von var at. er hann var i sva myklum harska
 stadr. Þa leit hann vpp oðrv sinni oc sa hann nv or kuistum
 þess hins litla tres. er hann hellt a. renna fagra dropa hun-
 angis miok tilfysilega. oc af því at hugr hans gladdezt miok
 25 af þessarre tilfysilegre syn. þa huarf fra honom oll su ræzla
 oc otte er hann hafðe aðr. oc glöymdi hann þa ollu saman
 bæðe huerssu dyrit unicornius ellti hann. oc huerssu drekenn.
 er vndir honom miðium (var). var buinn at glöypa honom.
 sva oc huersu mysnar hafðu gnagat treet er hann hellt a. sva
 30 oc huerssu þau hin illu kuikuenndi buin varo at hogua hann
 með eitregom tungum i føtr honom. þessa alla ogn oc otta
 firirlet hann oc glöymdi. en giætte þess hins litla søtleiks er
 hann sa drivpa or treno.—Ch. 6o.

3. OLAFS SAGA LEGEND. (Cod. Upsal. 8).

Nu hværir konongr a braut. oc er Rane kómr i haugenn
 þa syndizt hanum sa maðrenn er hanum bar i draumenn.
 Giængr nu at hanum oc sprættir af hanum bælltinu oc tækr
 af hanum ringenn oc er þat mikil gersime. Siðan brægðr
 5 hann sværðinu oc þikci allbitrlect. ognazt miok at hogua til
 hans. tækr þo til oc hæggr af hanum hanuðet. oc var sem
 i vatn brygði. Siðan fýsir hann ut or hauginum. dro hann
 sic nu upp a haugenn. Ber hann nu feet til stangar. oc vill
 nu iarlenn hava .ij. lutina. en Rane kvað sic þa æigi halldenn
 10 af. oc værðr þo sva at vera. Nu synir hann hanum gripina
 at skilnaðe þeirra. oc fær nu þangat sem fyr var sact. Riðr
 nu i braut oc kómr til Guðbranz kulu. er hanum þar væl
 fagnat. Hann ser þar mikinn rygglaic a folceno oc fretter at
 oc er hanum sact. En hann svarar. raðrlæitni man til sliks
 15 vera sagðe hann. Nu er hann beðenn at hann læggi til
 nokcor rað. En hann giængr at hænne oc læggr um hana
 bælltit. oc vano braðare æftir þat værðr hon lettare með
 svæinbarne. Nu vill Guðbrandr lata bera ut barnet. oc quez
 æigi vilia fœða Harallde barn. En menn biðia hann æigi þat
 20 gera. oc Rane sægir at þessor svæinn man værða mikill firir
 ser. Ængu kómr oðru við en barnet værðr ut at bera. En
 þar hafðe veret aðr forn skæmma oc af ræfret. þangat var
 svæinnenn fœrðr oc sættr niðr i grof æina. Liðr nu a kvælldet.
 oc er menn ero komner i sømn. er Rane uti staddr oc ætr
 25 hugenom hvart hann skal a braut taka svæinenn. oc træystizc
 æigi. vaker um nottena oc horuer a huset oc þikcizt hæyra
 barnet. Oc nu ser hann at liose brægðr upp ivir huset. oc
 hann sægir þat Guðbrande oc quazt enn vænnta at barnet
 mindi liva. oc sægir at þat barn mindi værða mikill mærkis-
 30 maðr. Oc bað hann lova ser braut at taka barnet. en hann
 uilldi æigi læyua hanum oc quazt æigi trua. Nu biðr Rane at

gange annar maðr ut með hanum oc horva enn a huset. Sia
 nu enn mæira lios en fyrr ivir husinu. ganga inn oc sægja
 Guðbrande. Rane biðr Guðbrand læyua ser at taka braut
 svæinenn. kvað ser sva hug sægja at sa svæinn mindi agiætr
 5 maðr værða oc mikill vegr mindi frændom hans at hanum
 værða. Guðbrandr quazt þat æigi vilia. Nu biðr Rane at
 Guðbrandr skal ut ganga með hanum. oc kvazc vænnta at
 enn mindi birtazt su syn. Nu gengo þeir ut Rane oc Guð-
 brandr oc sa mikit lios ivir husinu. Nu biðr Guðbrandr at
 10 Rane skilldi braut taka svæinenn. oc sva gerðe hann. Er nu
 svæinnenn upp fœddr með moðor fæðr sinum. oc fostrar
 Rane. Oc þegar er Rane finnr hanum tonn. þa gaf hann
 hanum bælltit oc þui næst ringenn þa er hann hafðe ausit
 svæinenn vatne oc kallaðe Olaf.—Ch. 4.

15 En i þann tima kœmr Olaf Tryguason i land. oc boðar
 þegar truna. oc er hann kœmr a Upplond þa kristnar hann
 þar. oc sialfr hellt hann namna sinum undir skirn. Rane
 reð namne. Kærti var hanum i hændr sællt. þa mællte
 svæinnenn. Lios lios lios. Þa var hann .v. vætra gamall.
 20 Væx upp svæinnenn skarulegr með miklu manviti oc at allre
 atgœrvi mæir en at vætratale.—Ch. 6.

4. HOMILIES (Cod. Arna-Magn. 619).

Sva segir Matheus guðspiallamaðr, at engil drotens vitr-
 aðesc Joséph í draoumi oc mælte: Ris upp þu oc far til
 Egyptalannz með svæin oc með moðor hans, oc ver þar
 25 til þes er ec sægi þer, því at Herodes man læita svæinsens oc
 vilia glata honum. Ða ræis Joséph upp oc for til Egypta-
 lannz með Mariam oc með svæin, oc var hann þar allt til
 dauða Herodis konongs, at fylidiz þat er sagt var fyr Ysaia
 spamann: Af Egyptalande kallaðe ec sun min. En er He-
 30 rodes konongr sa, at hann var tæltr af austrvægs konongum,
 þa sendi hann menn í Bethleem oc let drepa alla tvevættra

svæina oc yngre, þa er varo í Bethleem oc í ollum ende-
maorkum hennar. Ða fyldisc þat er sagt var fyr Ysaia spa-
mann: Rodd var hœyrð í loft, grátr mykil oc ryglæicr, þa er
Rachel gret sono sina, oc vildi hon æigi huggasc, því at þær
5 ero æigi.—Page 8r.

5. STRENGLEIKAR (Cod. Upsal. 4-7).

Athæve þæirra er i fyrnskunni varo likaðe oss at forvitna
oc rannzaka. þui at þær varo listugir i velom sinom glœg-
synir i skynsemdom hygnir i raðagærðom vaskir i vapnom
hœverskir i hirðsiðum millder i giofum oc (at) allzskonar
10 dræhgscap hinir frægiazsto. Oc fyrir þui at i fyrnskunni
gerðuzc marger undarleger lutir oc ohœyrðir atburðir a varom
dogum. þa syndizc oss at frœða verande oc viðrkomande
þæim sogum er margfroðer menn gærðo um athæve þæirra
sem i fyrnskunni varo oc a bokom leto rita til ævenlægrar
15 aminningar til skæmtanar oc margfroðes viðrkomande þiða.
at huerr bœte oc birte sitt lif af kunnasto liðenna luta. oc at
æigi lœynizsk þat at hinum siðarstom dogum er gærðezk
i andværðom. sva oc at huerr ihugi með allre kunnasto oc
koste með ollu afle fremre oc fullgere með ollum fongum at
20 bua oc bœta sialvan sec til rikis guðs með somasamlegum
siðum oc goðom athævom oc hægom lifsænda. Þui at daðer
oc drængskaper oc allzkonar goðlæikr er skryddi oc pryddi
lif þæirra er guði likaðo oc þæirra er i þæssa hæims at-
gærðom frægðost oc vînsældozt i fyrnskonne huerfr þess
25 giorsamlegre sem hæims þæssa dagar mæirr fram liða.

En bok þessor er hinn virðulege Hacon konongr let nor-
rœna or volsko male ma hæita liða bok. Þui at af þæim
sogum er þessor bok birtir gærðo skolld i syðra Brætlande
er liggr i Frannz liðsonga þa er gæræz i horpum gigiom
30 simphanom organom timpanom sallterium oc corom oc allz-
konar oðrum strænglæikum er menn gera ser oc oðrum til

skemtanar þæssa lífs. oc lykr her forræðo þæssare. oc þessu nest er upphaf sanganna.—*The Preface.*

6. ÞIDREKS SAGA (Cod. Holm. 4).

Jron iarll kallar riddara sina oc biðr þa bua sic sem huatlegast. Jron iarll riðr nu ut af Brandinaborg með sina hunda.
 5 Oc þat er mællt i sogum. at æigi mun getit vera betri veiðihunda en hann atti .xii. voru enir bæztu hundar þeir er allir eru nefndir i þyðeskum kveðum. en allz hafði hann með ser .lx. goðra veiðihunda. Hann riðr nu með sina ueiðihunda oc sina menn til moz við Apollonius iarll broður sinn. oc allz
 10 hava þeir .lx. manna er þeir riða a skoginn. Þeir riða fyrst i sinn skog er heitir Ungaraskogr. oc veiða þar nockura daga oc steicia dyr til matar ser. Æinn dag taka þeir sina hæsta oc riða þann dag allan. oc um nott æptir oc annan dag. oc allt þar til er þeir koma i Valslænguskog. Þar sla
 15 þeir sinum hundum oc beita þar martt dyr. hiortu oc biornu oc hindr oc allzkonar dyr. oc eru þar marga daga. Einn dag hava þeir riðit við a skoginn oc veitt mœrg dyr. Þeir koma a sloðena. þar er laupit man hafa nockuerskonar dyr. þessi spor eru mycklu meiri en þeir hefði fyrr seð. Þeir
 20 lœypa hundum sinum at sporinu. oc þar riða þeir æptir sealfir. Siðla um kuelldit sea þeir huar hundarnir laupa oc firir þeim morg dyr oc stor. þar er visundr æinn mikill. sua at ængi þeirra hævir set iammikit dyr oc iafnogurlegt. oc honum fylgia enir ungu. sua at allz ero .x. saman visundarnir.
 25 Jarllarnir laupa æptir dyrunum oc heita fast a sina hunda. Dyren spilla þar morgum goðum hundum firir þeim. oc æigi at siðr komaz þau undan. næma .iii. en minztu hava þeir veitt. Jarllarnir veiða i Valslænguskogi allz .lx. dyra. þeirra er oll eru stor. hiortu oc biornu með visundunum. oc hvert dyr er fellt er
 30 lata þeir liggia. sua at æcki hua þeir af næma þat er hundar þeirra eta. oc þat annat er sueinar þeirra steicia.—Ch. 258.

7. FAGRSKINNA (Cod. Arna-Magn. 303).

Her hefr upp Ættar tal Noreghs kononga oc segir fyrst fra Halfðane hinum svarta.

Halfðan svarti sunr Guðroðar veiðikonongs hafðe meira ríki enn hans foreldri oc var fiolmennr oc vinsæll. hann feck
 5 ser konu góðrar oc kyngofgrar Ragnildar at namni dóttor Harallz Gullskeggs konongs í Soghni. Ðou áttu sun saman sa var Haralldr kallaðr þvíat Haralldr móður faðir hans gaf hanum namn sitt oc toc hann sveininn til sín oc gerði hann fostr sun sinn oc gaf honum allt ríki sitt eptir sína dagha.
 10 En þa er Haralldr ungi var .x. vetra gamall þa andaðez móður faðir hans. ouc meðr því at hann do sunarlous þa toc dottur sunr hans arf oc ríki sem fyrr var gevit. oc var hann til konongs tekinn ivir allt Sygnafylki. oc á sama are þa andaðezk hann enn þa toc ríkit faðir eptir sun sinn oc setti Halfðan
 15 konongr ivir ríkit iarl þann er het Atli hinn miovi. enn á því sama are sem andask hófðu þeir .ii. konongar þa feck Ragnhildr kona Halfðanar konongs sott oc andaðezk or þeirri.

Um Dagh hinn froða.—Daghr het maðr er bio á bœ þeim a Haðalande er þengils staðir heita. En hann var callaðr
 20 Daghr hinn froðe ok var ríkr hersir. Daghr hinn fróðe átte tvou born sun oc dottor. Sunr hans het Guððormr hinn raðspake oc þat mæltu menn at ungan mann vissu þeir eighi vænna til viz enn Guððorm. Hølgða het dotter hans hin siðláta sumir callaðo Hølgða hina harprúðu. Ðat var oc
 25 mælt um Hølgða at engha vissu menn þa aðra kono er betr væri um skoruleic sinn oc um aseu oc um alla meðfærð enn Hølgða. Halfðane kononge fell hugr til Hølgða oc bað hennar oc sva fec hann hennar oc gat með henni sun þann sem marger menn hava høyrð getit er Haralldr het hinn har-
 30 faghri. Haralldr toc þeghar í bernsku sinni við mykilli vinsælð bæðe firir friðleics sakir oc bliðletis er hann hafðe við

hvern mann. Halfðan konongr gerðez vinsæll maðr í ríki sínu þvíat hann var ríkr maðr oc vitr oc eighi vissu menn ársælla konong enn hann var.—Chs. 1, 2.

B. ICELANDIC VELLUMS (c. 1140–1240).

1. THE HOMILY BOOK (Cod. Holm. 15).

Scritfene eigo vokor at fylgia. þuiat þær hefia hug manz
 5 fra iorþo til himins. þápan af heover oss at vaka. sem ysaias
 sagþe. A nottene vaker ande min til þín dominus. þuiat líós
 ero boþorn þin a iorþo. EN mæler david. A mipre nótt
 refsek upp at iata þer yver dóma retlættes bragþa þina. Siálfr
 iesus eggiaþe sína faronauta til vocunar. þa er hann talþe
 10 sæla þa þræla. er hann fynde vakendr þa er hann keomr.
 Sat sege ec yþr at hann mon setia þa yver alla góþa hlute
 sina. Elska ec mik elskendr qvaþ dominus. oc fina mono
 mic þeir er snimma vaka til mín. vakeþer þuiat eige vitopér
 hue nær drotten mon koma. sþ þa snima þa a mipre nótt.
 15 at eigi fine hann yþr sofendr þa er hann keomr. En at eige
 ælaþe men postolom einom þetta boþet. þa lét þat fylgia.
 þat er yþr segeec. ollom segeec vakeþér. þat fylgþe oc at
 eige kende hann vokornar orþom at eins. heldr styrþe hann
 þær meþ síno dømme. Sva er sagt i guþspialle at iesus vacþe
 20 nætr i gognom a bõnom. Vakanda er ollom trufaostom.
 þuiat góþfýse vacnana er venia allra heilagra. þuiat þeir vito
 at eige keomr til enskess at vaka of nêtr til bõna. þuiat drotten
 hét vegsemp vokondom.—Page 62.

Sva er oc meþan maþr vner við synþer sinar. þa verþra
 25 honom gagn at líóse kevinga heldr meþn. þui gerþe goþ oc
 vár drotten sva. at hann sende ioan fyrst at eige of stóþosc
 men ener ellegar biartlefc' hans. Sva verþr oc at at fara við
 oþstyrkia men. at mina þa hóglega a þurpt sína. En huf se
 eige þa sem váon var at mikit stopaþe til gagns þat er ioan

var sendr allz hann þýðesc misericordia góps; en at ver
 megem góþ systken halda hotsp hans eige sþr andlegom
 fagnaþe en likamlegom. fðrom ver hug várn til miscunar víþ
 vðsalinga. oc vesom fripsamer víþ alla. kost gæfom at staopva
 5 oss siálfa sem vér megom á slíkom hótspom at ferlego orþa-
 lage. oc sva alla þa er hia eoss ero fyr guþs sakar. oc laotom
 hvartke oss saurga sva hēlga tþ. grimþar orþ ne munuþar.
 þa ma sanctus ioan geta at goþe þat er hann biþr fyr oss. ef
 hann sér oss hallda hotsp sína fripsama oc hreína oc grand-
 10 vara. A þessa hlute hefe ec yþr mint. Góþ systken af faopor-
 legre umbhygio. En sva treystómc ek ypware gøtsko at ér
 breóþr monop varþveíta yþr hreinlega. oc sva alla þa er ér
 megoþ orþom víþ koma. þaþan af geore ek þakker almótkom
 goþe oc þess biþ ec at sa er yþr gaf at hefia helga hlute. sa
 15 late yþr vel til loka lesþa þat er ér hófoþ vel. En ef ver erom
 stapfaster i góþom hlutom. en lesþomk anmarka. þa mon hann
 laþa oss til eilfrar vistar meþ sér a dóms dege.—Pages 14, 15.

Hann var boren i borg gyþinga þeiræ er bepleem heiter.
 fra mario meyio ón oldlegom faopor. Oc sa er avallt hafþe
 20 goplect uphaf. sa tþc uphaf mandomsens af meyar qviþe.
 Sa en same sette augustvm keisera til ríkess allz heims. oc i
 hans ríki lét hann verþa en mesta friþ. þuiat þat heóþe at
 friþar konungren keome i sanan friþ þa er hann keóme til
 iarþar. A tþ augustus urþo margar iartefner þær er sýndo
 25 at cristr var boren i ríki hans. Augustus kom i uphæfe ríkis
 síns meþ tiberio syne sínom í rómaborg i eini kerro. sþan er
 hann feck ríki fyr utan haf. Sva kom cristr i kerom mis-
 cunar sinar til heíms þessa at stýra heime þessom sem fyr. oc
 nú oc a vallt meþ goplegom faopor í einom vilia oc í eine
 30 vesningo. J ríki avgustvs vas sēn goplegr hringr umb sól.
 sa er merþe at sa mōnde boren verþa í hans hrike er hans
 mótttr. fægriþ oc liós. specþ. oc prýþe. oc crafstr meonde
 yver bera oc ráþa mōnde sólo oc tungle. oc aollom hlutom.

J ríki avgustus spratt upp víðsmíors brúpr frá morne til aptans. sa er merþe at i hans ríki mǫnde boren verþa sa er es brúpr miscunar oc víðsmíor allrar sélo. þa er augustvs kom i rúmsborg. oc gaf alla sculld þa er folket átte at giallda 5 honom a þui áre. Sva at víso gefr oss dominus noster synþer órar oc scvlder fyr helga skírn oc fyr sana iátning oc algörva ípron gleópa vára. þeira er ver gerþom i gegn vilia hans.— Pages 46, 47.

2. ST. GREGORY'S HOMILIES (Cod. Arna-Magn. 677).

IHC mǫlti við lerisveina sína. Sa es elscar mic mon halda 10 mǫl mín. Oc mon faþer mín elsca hann. oc monom vit coma til hans oc hafa vist með honom. Sa er eigi elscar mic. eigi heldr hann mǫl mín. Þetta er eigi mitt mal es er hǫrþot heldr fopor míns er mic sendi. Þetta mǫli ec við vþr nu er ec em með yþr. En hugari heilagrar andi. es faþer mon 15 senda i mino nafni. hann mon vþr kena allt oc mína ýþr a allt þat er ec sagþa yþr. Friþ let ec eþter með vþr. friþ mín gef ec vþr. oc gef ec eigi sva sem heimrín gefr. Eigi scal hiarta ýþvart hrvgvasc ne oasc. Hevrþot er at ec sagþa yþr. at ec fer oc mon ec coma til ýþvar. Ef er elscit mic. þa 20 mǫndot er fagna þvi er ec fer til fopor. þvi at faþer er meiri en ec. Nu segi ec ýþr þetta aþr verþi. at er trviþ þa er verþr. Eigi mon (ec nu fleira) við ýþr mǫla. Hofþingi heims mon coma (oc hefir hann etki) i mer. At heimr scili þat at ec elsca fopor oc goric sva sem faþer gaf mer boþorþ.—Page 17.

25 BERSVNDGIR MEN COMO TIL IHM AD HEVRA ORÞ HANS. En ývir gvþingar mogloþo umb þat oc m(ǫlto). Fvr hvi tegr sia við svndgom m(onom). oc etr með þeim. EN IHC sagði þeim dǫmisogo oc m(ǫlti). Sa ýþvar er hevir hundrap savþa ef hann glatar einom af þeim þa mon eptirlata nio tego oc nio 30 a evþimorc oc leita ens glataþa savþar unz hann fídr. En er hann fídr þa legr hann savþin a axlir ser fagnandi. Oc es

hann cømr heim þa callar hann vini sina oc nógrana oc
 mēlir vid þa. Fagnid er með mer því at ec fan savþ min
 þan er ec glataþa. En ec segi ýþr quad drottin at slicr
 fognodr mon vera ývir einom svngom þeim er ípron górir
 5 sem ývir niategom oc ix. retlotom þeim er eigi þurfo ípronar.
 Ef cona necquer a x. qingor oc glatar hon eini af þeim. þa
 mon hon quøcqua lios i kere oc snua umb ollo því er i husino
 er oc leita vandliga unz hon fiþr. Siþan callar hon vinor sinar
 oc cunconor oc mēlir vid þer. Fagnid er með mer því at ec fan
 10 cingo mina þa er ec glataþa. Sva segi ec ýþr at fognodr mon
 vera englom Gvþs ývir einom svndgom þeim er ípron górir.—
 Page 33.

Ihc sagþi lerisveinom sinom domisogo þessa. Gligt es
 rici himna konongmani þeim es brullavp gorþi sóni sinom oc
 15 sendi hann þrela sina at biþa monom til brullavps oc vildo
 þeir eigi coma. En sendi hann aþra þrela. oc mēlti. Segid
 er boþs monom at dogorþr min es buin. óxn minir sóþfir oc
 alifoglar oc allt buit at er comit til brullavps. En þeir oróþo
 oc foro sumir til bóia sina. en sumir til cavpscapar sins en
 20 sumir toco þrela hans oc vogo. En konongr reidisc es hann
 fra þat. oc sendi her sin at glata mandraps monom þessom
 oc brendi hann borg þeirra. þa mēlti hann við þrela sina.
 Brullavp er buit. en þeir voro eigi verþir er callaþir voro.
 Farit er oc þa til gatna mots oc kallaþit hvern es er finit til
 25 brvllavps. Prelar gingo ut a gotor. oc somnoþo ollom þeim
 es þeir fundo goþom oc illom oc varþ hollin scipod boþs
 monom. þa gek konongr in at sia þa er up soto. oc sa hann
 þar man .i. eigi cleðan brullavps cleþom. oc mēlti vid hann.
 Vinr fvr hvi gectu hingat oc hafþir eigi brullavps cleþi. En
 30 hann þagnaþi. þa m(ēlti) konongr vid þrela sina. Bindit er
 hendr hans oc fœtr oc castit honom i en ýtri mvrer þar er
 gratr oc tana gniston. Margir ero callaþir en fair valþir.—
 Page 43.

3. COD. ARNA-MAGN. 645.

I stað þeim göðom oc dyrligom es í Reykiahólte heiter. varð sa atvörðr. at konor ij. scyldo bera heim ketil or hver. en er þær höfðu vp tekit ketilin oc hafit a axler ser stöngina. er ketilin hek á. þa slap avnor þeira i hverin bóðom fotom. 5 en ketilin var miðc þvngi es hon scylde bera. en hveren var bœði heitr oc divr. máte hon eki fyr yr hvernóm comasc. en hon óþ ór þangat es lengra var oc grypra. En þa er hon com ór. þa vildo men fara hana ór sconom. En er sokonom var ofan stefpt at sconom. þa fylgði þar bœði scinit oc holdit. 10 Þa bauð ógn micla þeim es ifer stopo. af því at ólóm þóte vón at myclo meir mynde brvner vera niðr fótner en vp of legina. Héto þav síðan a en sēla Thorlac byscop. at han scylde þeim lícn vesta oc miscvñ með síno arnabær orði. at hon mæte heil verða. Síðan var hon fótþ ór sconom. oc var 15 þar niðr brvnet es áþrer hvíðo til meira brvna. Varð hon síðan heil a einóm manaðe. þar er áþr væto þeir hene travt lífs en þóte hon rapin til ørcvmla þót hon réte víð. oc lofoþo gvð oc en sēla Thorlac byscop.—Bs. i. 342.

4. COD. REG. OF GRAGAS (No. 1157).

Vm lögbergs göngo.

20 Ver scolom fara til lögbergs a morgin. oc fœra doma vt til hrvþningar sva it siparsta at sol se a gia hamri envm vestra. or logsogv manz rými til at síá. a lögbergi. Laugsogv maþr scal fyrstr vt ganga. ef hann hefir heilindi til. þa eigv gopar at ganga með domendr sina. ef þeim er meina laust. 25 ella scal hverr þeirra geta man fyrir sik. þa scal gopi setia niðr domanda sín. oc scal hvers þeirra forrað iafn rett er þa er til tekin. Logsogv maþr scal rapa oc at queða hvar hvergi domr scal sitia. oc scal logsogv maþr lata hringia til doma út færslv. þeim er rett sakar at sekia oc veria. er her 30 erv komnir drottins dag in fyrri i þingi. en øngum þeim er

sípar kemr. nema þeir atburðir verði. at sakar gerðir sva
 síparlīga. eða upp quemi. at þeir mætti eigi komaz fyrr til
 þings en eftir drottins dagen. oc verða þeir men þó saka
 sökiendr oc þingheyendr vm þav mal oll er þeir höfðu með
 5 at fara. ef þeir quomu sva snemma. at ganga metti fyr
 til queðia enn domar ferir vt. þeir eigv eigi doma at ryðia vm
 sin mal.—Ch. 24.

5. AGRIP (ARNA-MAGN. 325. 2).

En Hocon iarl reð eigi fyrir því einn fur Noregi at hann
 ætti efter þa at taca er næst hafðu apr fyrir honum konungar
 10 verit nema fyrir sturcs sacar oc megins oc at hann var vitr
 maðr. þóat hann snæri viti sino til illz. oc fyrir þess annars
 sacar. at æt avll Gunhildar suna var þa farin oc slavð nálega.
 oc þóat hon væri nockor. þa var avllom monnom a henni hatr.
 oc vænte ser þa betra. oc gafsc vavn at laygi. En hann atti
 15 þó æterni til konungs þess at telia langfegom. er Hersir het.
 hann var konungr i Navmodale. het cona hans Vigða. er enn
 heiter aven efter Vigða i Navmodali. en Herser misti hennar.
 oc vildi tyna ser efter hana. ef davmi fundis til at þat hefði
 necqverr konungr furr gavrt. en davmi fundusc til at iarl
 20 hefði þat gavrt. en eigi at conungr hefði þat gavrt. oc hann
 fór þa a havg necqvern. oc veltisc fyrir ofan. oc quæð þa
 hafa velz oc konungs nafni. oc hengði sic síðan i iarls nafni.
 oc vildi hans afspringr síðan avalt eigi við konungs nafni
 taka. En savnnendi til þessa ma hayra i Havlayia tali, er
 25 Ayyindr orti. er callaðr var scaldaspiller.

6. FRAGMENT OF EGILS SAGA (ARNA-MAGN. 162).

. . . oc þat þott þu hafir fengit ambattar at kalla hana arf
 gengia. Vil ec þes krefia domendr at þ'r dōmi mer allan
 arf biarnar. en dōmi asgerði ambatt k's þui at hon var sua
 getin at þa var faðir h'ar oc móðir iutlegð k's. Þa toc arinb.

.t. mals. Vitni munum u' f^m b'a eiríkr k'r .t. þess oc lata
 eiða fylgia at þ var skilit ísett þ'ra þ'is favðor mins oc
 biarnar havlldz. at asgerðr dott' þ'ra .b. oc þoro var .t. arfs
 leidd ept' .B. favðor sín. oc sua þ sem yðr er sialfom kuníkt
 5 k'r at þu geyrðir .B. ilendan. Oc avllo þ' mali var þa lukt er
 aðr hafði milli staðit settar m^a k'r suarar ecki skíott mali h's.
 þa k. egill. Þyborna kueðr þorna þorn reið ár horna syslir
 h' um sina singirnd avnundr mina. nadd hristir a ec næsta
 norrn .t. arfs of borna. þigþu avða konr eiða eiðsørt er þ
 10 greiða. Arinb. let þa fram b'a uitnis burðin. xii. mn oc allir
 uel .t. valðir oc havfðo allir þ'r heyrt a sett þ'ra þ'is oc .B. oc
 buðo þa k'i oc domavndom at su'ia þar ept'. domendr uilldo
 taka eiða þ'ra ef k'r banaði eigi. k'r sagði at h' myndi þar
 huarki at uina at legia aþ lof .e. ban. Þa toc .t. Gunh. d.
 15 Sagði sua. þ'ta er undarlikt k'r. huernig þu lętr egil þena in
 micla uefia mal avll fyr þer. Eða huart myndir þu eigi moti
 ho' męla þott h' kallaði .t. k'gdomsins i hendr þer. En þott
 þu vilir avnga orscurði ueita þa er avnundi se lið at. þa scal
 ec þat eigi þola at Egill troði sua undir fotom uini mina at h'
 20 taki m; rangyndi sín fe þ'ta af avnundi. en huar ertu asc m^r
 far þu .t. með sveit þina þar sem domendrnir ero oc lat eigi
 dōma rangyndi þesi. Siðan hliop asc m^r oc þ'r sueitungar .t.
 domsins. skaro isundr uebavndin oc brutu niðr stengnar. en
 hleypðo a bravt domavndonum. þa geyrðiz yss mikill a þing-
 25 ino. en m' voro þar allir vapnlavsir þa mlti egill huart mun
 b'gavnundr heyra orð min. Heyri ec sagði h' þa uil ec
 bioða þer holmgavngo oc þat at uið berimc her a þingino.
 hafi sa fe þ'ta lavnd oc lausa avra er sigr fęr. en þu uer huers
 m^z niðingr ef þu þorir eigi.

PROVERBS OR SAYINGS.

- A SEINT er afglapa at snotra. Fas. iii. 584.
 Hefir hverr til síns ágætis nökkut. Nj.
 Íllt er þeim er alandi er alinn. Nj.
 Bíðendr eigu byr, en bráðir andróða. Profect. ad Terr. Sanct.
- 5 Aptans bíðr óframs sök. Sighvat.
 Betri er sígandi arðr en svífandi. Páls S.
 Eigi leyna augu ef ann kona manni. Gunnl.
 Unir auga meðan á sér. Völs.
 Eigi er sá heill er í augun verkir. Fóstbr.
- 10 Sá drepr opt fæti er augnanna missir. Arna S.
 Náíð er nef augum. Nj.
 Einn er aukvisi ættar hverrar. Ld. pass.
- B Guð gefr björg með barni.
 Barnið vex en brókin ekki.
- 15 Bráð-geð er bernskan. Har. S.
 Bisna skal til batnaðar. O. H. L.
 Blóð-nætr eru hverjum bráðastar. Glúm.
 Bráð eru brautingja erendi. Mag., cp. Hm.
 Sá hafi brek er beiðiz. Grett.
- 20 Berr er hverr á baki, nema sér bróður eigi. Nj.
 Saman er bræðra eign best at sjá. Gísl.
 Móður-bræðrum verða menn líkastir. Páls S.
 Sá er brytinn vestr er sjalfan sik tælir. Mag.
 Svá skal böf bæta at bíða annat meira. Grett.
- D Mörg eru dags augu. Hm.
- 26 Allr dagr til stefnu. Jónsb.
 Sjaldan veldr einn ef tveir deila. Hák. S.
 Deyja skall hverr um sinn; or, Eitt sinn skal hverr deyja. Sturl.
 Ekki er mark at draumum. Sturl.
- 30 Opt er ljótr draumr fyrir líflu. Bs. ii. 225.
 Dýrt er dróttins orð. O. H. pass.
 Margr druknar nærri landi. Cp. Valla L.
- E Íllt er at eggja óbilgjarnan. Grett. Or, Íllt er at eggja ofstopa-
 mennina. Fb. i. 522.

- Eigi verður einn eiður alla. Nj., Bjarn.
- 35 Litið skyldi í eiði ósoert. Grett.
 Þá verður eik at fága sem undir skal bua. Eg.
 Eingi er einna hvataztr. Hm.
 Allir eldar brenna út um síðir.
 Sá er eldrinn heitastr sem á sjalfum liggr. Grett.
- 40 Öndverðir skolu ernir kloaz. O. H.
 Þar eru eyru sæmst sem óxu. Nj.
- F Fram eru feigs götur. Sl.
 Allt er feigs forað. Fafn.
 Ekki má feigum forða. Harð.
- 45 Fé er bezt eptir feigan. Gísl.
 Þá mun hvern deyja er feigr er. Rd. *Or, Verður hvern at fara*
 er hann er feigr. Grett.
 Bergr hverjum nökkut er ekki er feigr. Sturl.
 Ekki má ófeigum bella. Heið.
 Ekki kemr ófeigum í hel. Sverr.
- 50 Ferr hvern er feigðin kallar. Fás. i.
 Koma man til mín feigðin hvar sem ek em staddr. Nj.
 Fár er fagr er grætr. Fb. i. 566.
 Fár hyggr þegjanda þörf. Sl.
 Fár er vamma vanr. Mirm.
- 55 Fár bregður hinn betra ef hann veit hit verra. Nj.
 Fár er full-rýninn. Am.
 Fás er fróðum vant. Hm.
 Fátt veit sá er söfr. Mork.
 Fátt er ljótt á Balldri. Edda.
- 60 Fátt segir af einum.
 Fátt veit fyrr en reynt er. Har. S.
 Fátt er svá fltt at einugi dagi. Al.
 Fast-orður skyli fyrða þengill. Sighvat.
 Fé er fjörvi fyrra. Nj.
- 65 Fé veldr frænda rógi. Rkv.
 Frekr er hvern til fjörsins. Þorst. Stang.
 Sjaldan er flas til fagnaðar. Ld.
 Skjóta verður til fogs áðr fai. Orkn.
 Opt eru flögð í fögru skinni. Eb.
- 70 Betra er leifa fósra góðan en son illan. Manx Runic Stone.
 Fjórðungi bregður til fósrs. Nj.
 Foruðin sjáz bezt við. Orkn.

- Fé er fóstri (drottni) glíkt. Glúm.
 Frest eru sllz bezt. Hrolf. Gautr.
- 75 Fróðr er hverr fregvís. Art.
 Flest frum-smíð stendr til bótar. Ht.
- G Opt er gott þat er gamlir kveða. Hm.
 Garðr er granna sættir. N. G. L.
 Eigi veit hvar óskytja ör geigar. Hák. Herðibr.
- 80 Vex hverr af gengi. Ht.
 Án er sllz gengis nema heiman hafi. Dropl., pass.
 Guð elr gesti. Páls S.
 Glöggst es gestz augat.
 Ey sér til gildis gjöf. Hm. Or, Æ sér gjöf til gjalda. Gísl.
- 85 Sitt er hvárt, gæfa eðr görfuleiki. Grett.
 Gott er til görs at taka. Hakm.
- H Halb er öld hvar. Hm.
 Hverb er haust-gríma. Hm.
 Fall er farar heill. Har. S.
- 90 Íllt er fyrir heill at hrapa. Fafn.
 Hátíðir eru til heilla beztar. Ld.
 Eigi veit hverju heilli hvergi kemr. Gautr. S.
 Gótt er heilum vagni heim at aka. Orkn.
 Bezt er um heilt at binda. Ld.
- 95 Betra er heilt en gróit.
 Halr er heima hverr. Hm.
 Dælt er heima hvat. Hm. Cp. Sætt er allt á sjalfs bui.
 Opt verðr heitum heimskr maðr feginn. Þorst. Stang.
 Allt kann sá er hófit kann. Gísl.
- 100 Opt er í holti heyrandi nær. Grett.
 Hugr ræðr halfum sigri. Har. S.
 Hús skal hjóna fá. Páls S.
 Skamma stund verðr hönd höggvi fegin. Nj.
 Sjalfs hönd er hollust. Glúm., O. H.
- 105 Hönd skal í hófi stytta. Sighvat.
 Bregðr hönd á venju. Ht. Or, Fús er hönd á venju. Nj. *
 Blíð er bætandi hönd.
 Erat héra at borgnara þótt hœna beri skjöld. Hulda.
 Sá hefir er hættir. Sverr.
- I Ílla gefazt sllz ráð. Nj.
- 111 Íllt man af sllum hljóta. Grett.
 Íllt er sllr at vera. Grett.

- K Ekki er sopit kálit þótt í ausuna sé komit. Grett.
 Feitt flesk fell þér í kál, ef þú kant at súpa. Skjöld.
- 115 Mart er í karls koti sem ekki er í konungs garði. Gísl.
 Mörg eru konungs eyru. O. H.
 Til frægðar skal konung hafa. Magn. Berf., cp. Mk. v.
 Betri er ein kráka í hendi en tvær á skógi. Ld.
 Opt stendr flt af kvenna hjali. Gísl.
- 120 Köld eru kvenna ráð. Gísl., pass.
 Ey getr kvíkr kú. Hm.
 Sjaldan eru kvistir betri en aðal-tré. O. H.
- I Seint er um langan veg at spyrja tíðenda. Edda.
 Létt er lauss at fara. Sl.
- 125 Sjaldan hittir leiðr í lið. Hm.
 Opt sparir leiðum þatz hefir ljúfum hugat. Hm.
 Lítil er líðandi stund. Hák. S.
 Eigi deilir litr kosti. Nj.
 Fram koma ljóð þau löngu vóru sungin. Arna S.
- 130 Aptr hverfr lygi þá er sönnu mætir. Hrafn S.
 Hinn lægri verðr at lúta. Vápn.
 Með lögum skal land byggja (en með ólögum eyða). Nj.
- M Eigi má göra tvá mága at einni dóttur. Hr. Gautr.
 Skal maðr eptir mann lifa. Eg.
- 135 Maðr er mannz gaman. Hm.
 Mart verðr á mannz æfinni. Fær.
 Seint má manninn reyna. Hulda. Or, Lengi skal m. r. Grett.
 Munr er at mannz liði.
 Engi má við marginum. Hr. Gautr., cp. Bær. S.
- 140 Æ koma mein eptir munuð. Sl.
 Muna þeir mein er þiggja. Lv.
 Mjótt er mundangs hófit. N. G. L.
 Langr er konungs morgin. Sigh., Mk. v.
- N Nauð görir nappa kosti. Rkv.
- 145 Neiss er nökvíðr halr. Hm.
- O Skammæ eru of öll. Hrafn S.
 Skömm er óhófs æfi. Hrafnk.
 Ofleyfingjarnir bregðaz mest. Grett.
 Opt verðr villr sá er geta skal. Fb. iii. 384.
- 150 Ferr orð er um munn líðr. Vápn., Sturl.
 Þeir lifa lengst er með orðum eru vegnir. Nj.
 At ósi skal á stemma. Edda.

- Eptir koma ósvinnum ráð í hug. Vápn.
- R Hafa skal heil ráð hvaðan sem þau koma. Band. Or, Hafa skal góð ráð þó ór refs-belg komi. Gullþ.
- 155 Skammar'ro skips rár. Hm., cp. Mkv.
Er við ramman reip at draga. Nj., O. T. pass.
Jafnan segir inn ríkri ráð. Mkv., cp. Oddr. Grát.
Engi maðr er roskinn þegar. Mkv.
- S Jafnan er half-sögð saga ef einn segir. Grett.
- 160 Kemz þótt seinna fari. Nj.
Verðr hverr með sjalfum sér lengst at fara.
Fár gengr sekr af sjalfs dómi. Arngr.
Fátt er sköpum ríkra. Vd.
Eigi má við sköpunum sporna. Vd.
- 165 Fár gengr of sköp Norna. Km.
Mæla verðr einn hverr skapanna málum. Gísl.
Sjaldan vegr sofandi maðr sigr. Vápn., Hm.
Spá er spaks geta. Grett.
Spakir menn henda á mörgu mið. Flóam. S.
- 170 Opt verðr sveipr í svefni. Sturl.
Opt hit sama svín í akri. Sverr.
Seigt er svöngum at skruma. Þorl. Jarlask.
Sitt ráð tekr hverr er í svörfin ferr. Fms. iv.
Eigi veit fyrr en svarat er. Eirik. R., p. 130.
- 175 Sjón er sögu ríkri. O. H. (in a verse).
Sá er svinnr er sik kann. Hrafnk.
Í salti liggr sök ef sækendr duga. Jónsb.
- T Þökk grætr þurru tárur. Edda.
Fallz er ván at fornu tré. Kjaln.
- 180 Eigi fellr tré við it fyrsta högg. Nj.
Tunga er höfuðs-bani. Hm.
Jafnan orkar tvímælis þótt hefnt sé. Nj. Or, Allt orkar tvímælis þá gört er. Nj. 139.
- U Fangs er ván at frekum úlf. Eb.
Þar er mér úlfs ván er ek eyru sék. Fasn., Finnb.
- 185 Úlfar eta annars eyrendi. Ld.
Skalat ala ungan úlf. Skv.
Úlfr er í ungum syni. Sdm.
Lengi man þat er ungr getr. Gunnl.
Upp at eins er ungum vegar. Mkv.
- 190 Urðar orði kveðr engi maðr. Fsm.

- Fyrr á gömlum uxa at bæsa en kalfinum. Hulda.
- v Þá er öðrum vá fyrir dyrum er öðrum er inn komin. Grett.
 Spyrja er bezt til váligra þegna. Hoensa Þ.
 Vant er við vándum at sjá. Hrafnk.
- 195 Veldrat sá er varir. Nj. *Or*, Eigi veldr sá er v. annan. Hrafnk.
 Vil er mest ok dul. Hallfred, cp. Sl., Thorodd.
 Vinr er sá er vörnuð býðr. Sighvat.
 Erat sá vinr öðrum er vilt eitt segir. Hm.
 Hverr á sér vin með óvinum. O. T. pass.
- 200 Í þörf skal vinar neyta. Sverr.
 Langvinirnir rjúfaz sízt. Grett.
 Aldri er örvænt hvar óvinum mætir. Rd., cp. Hm.
 Auðr er valtastr vina. Sl.
 Mjór er mikils vísir. Sighvat.
- 205 Jafnan vægir hinn vitrari. Har. S.
 Engi lætr annars víti at varnaði. Þorst. Stang. Cp. Gott er
 annars víti at hafa at varnaði. Sl.
 Litlu verðr Voggr feginn. Edda.
- y Ymsar verðr sá er margar ferr. Eg.
 Ymsir verða brögðum fegnir. Hák., Sd. (in a verse).
- 210 Ymsir eiga högg í annars garð.
 þ Þjóð veit ef þrír'ro. Hm.
 Þrysvar varð allt forðum. Sturl.
 Íllt er at eiga þræl at einga-vin. Grett.
 Þrællinn hefnir, en argr aldri. Grett.
- 215 Þjökva skal hræsinn nið (*or* við) með hrísi. Sighvat.
 Þegja skal þursi, ef hann sitr nökkviðr við elld. Heið.
 ö Við elld skal öl drekka. Hm.
 Öl er annarr maðr. O. T., Jomsv.
 Karli hverjum kemr at örverpi. Þorl. Jarlask.
-
- 220 Stikk mér í, kvað reka. Gull-Æsu Þ. (Hulda).
 Of nær nefi, kvað selr, var skotinn í auga. Hak. Herðibr.
 Slíkt verðr opt á sæ, kvað selr, var skotinn í auga. Sverr.
 Era hlunnz (hlums) vant, kvað refr, dró hörpu at fsi. Sveinki.
 Snæliga snuggir, kvóðu Finnar, áttu andra fala. Sveinki.
- 225 Putt, Putt, Skitu refar í brunn karls. Sveinki.
 Varat af vöru, sleikti þvöru. Flóam.
 Slíkt görir at er sölin etr, þyrstir æ þess at meirr. Eg.

MATHEUS GUDSPIALL

ACCORDING TO THE TRANSLATION OF LAWMAN ODD
GOTSKALKSSON, SURNAMED THE WISE.

(ED. 1540.)

1 ÞESSI er fæðingar bók Jesu Christi, sonar Davíðs, sonar
Abrahams :

2 Abraham gat Isaac, Isaac gat Jacob, Jacob gat Judam og
3 bræðr hans, Judas gat Pharem og Zaran af Thamar, Phares
4 gat Hezron, Hezron gat Ram, Ram gat Aminadab, Aminadab
5 gat Naasson, Naasson gat Salma, Salma gat Boas af Rahab,
6 Boas gat Obed af Ruth, Obed gat Jesse, Jesse gat konginn
Davið, en Davið kongr gat Salamon af þeirri sem var húsfrú
7 Urie, Salamon gat Roboam, Roboas gat Abia, Abia gat Assa,
8 Assa gat Josaphat, Josaphat gat Joram, Joram gat Osia,
9 Osia gat Jotham, Jotham gat Achas, Achas gat Ezechia,
10 Ezechia gat Manases, Manases gat Amon, Amon gat Josia,
11 Josia gat Jechonia og bræðr hans um Babiloneskan herleið-
12 ingar tíma. Og eptir Babiloneska herleiðing gat Jechonia
13 Sealthiel, Sealthiel gat Zorobabel, Zorobabel gat Abiud, Abiud
14 gat Eliachim, Eliachim gat Asor, Asor gat Zodoch, Zodoch
15 gat Achin, Achin gat Eliud, Eliud gat Eleazar, Eleazar gat
16 Mathan, Mathan gat Jacob, Jacob gat Joseph mann Mariu,
af hverri eð fæddr er Jesus sá er kallast Krístr.

17 Allir ætt-liðir frá Abraham allt at Davið eru fjórtán liðir, og
frá Davið allt til Babiloneskrar herleiðingar eru fjórtán liðir, og
frá Babiloneskri herleiðing allt til Christum eru fjórtán liðir.

18 En Kristz hingat-burðr var svo : Nær eð Maria hans móðir
 var föstnuð Joseph, og áðr en þau skyldu saman koma, fanst
 19 hún ólétt af Heilögum Anda. En Joseph maðr hennar var
 réttvís, vildi því eigi ófrægja hana, en þeinkti sér þó leyniliga
 20 at forláta hana. En sem hann hugsaði þetta, sjá, þá vit-
 aðist honum engill Drottins í draumi, og sagði, Joseph sonr
 Davíðs, þú skalt eigi óttast at taka Mariam þína festar-kvón
 til þín, þvíat hvat með henni alit er, þat er af Helgum Anda ;
 21 og hún mun son fæða, og hans nafn skaltú Jesus kalla ; þvíat
 22 hann mun frelsa sitt fólk af þeirra syndum. En allt þetta
 skeði svo at upp fylldist hvat sagt er af Drottni fyrir spá-
 23 manninn svo segjanda, Sjáit, at mey mun þungut verða, og
 son fæða, og hans nafn skal kallast Emanuel, Hvat er þýðist,
 24 Guð með oss. En þá Joseph vaknaði af svefni, gjörði hann
 svo sem engill Drottins hafði honum boðit, og tók sína festar-
 25 kvón til sín, og kendi hennar eigi þar til hún fæddi son sinn
 frumgetinn, og kallaði hans nafn Jesus.

2 **N**ÆR Jesus var fæddr til Bethlehem á Gyðinga-landi á
 dögum Herodis kongs, sjá, þá kómu vitringar af Austr-
 2 ríki til Jerusalem, og sögðu, Hvar er sá ný-fæddi kongr
 Gyðinga? því vér höfum séð hans stjörnu í Austrríki, og
 erum komnir at tilbiðja hann.

3 En er Herodes kongr heyrði þat, hrygðist hann og öll
 4 Jerusalem með honum, og lét saman safna öllum kennimanna-
 höfðingjum og skriptlærðum lýðsins, og forheyrði af þeim
 5 hvar Krístr skyldi fæðast. En þeir sögðu honum, Til Beth-
 6 lehem í Judea : þvíat svo er skrifat fyrir spámanninn, Og þú
 Bethlehem á Júða-landi ert öngvaneginn hin minzta á meðal
 höfðingja Júða, þvíat af þér mun koma hertogi sá, er stjórna
 7 skal yfir fólk mitt Israel. Þá kallaði Herodes vitringana
 leyniliga til sín, og hugarlátliga spurði þá á hverjum tíma at
 8 stjarnan hafði birzt þeim, og vísaði þeim til Bethlehem, og
 sagði, Fari þér, og spyrit inniliga at sveininum, og nær þér

finnit hann, þá kunngjörir mér aptr, svo eg komi einnig at tilbiðja hann.

9 Sem þeir höfðu nú konginum heyrtr, fóru þeir af stað; og sjá, at stjarnan, sem þeir séð höfðu í Austrríki, gekk fram fyrir þeim allt þar til hún kom og stóð þar upp yfir hvar
10 sveinninn var. En er þeir sáu stjörnuna, glöddust þeir af
11 næsta myklum fagnaði, og gengu í húsit inn, og fundu þar sveininn með Mariu móður sinni; féllu og fram og tilbáðu hann. Og at opnuðum sínum fjársjóðum, offruðu þeir honum
12 gjafir, gull, reykelsi, og mirru; og fengu þá ávísan í svefni at þeir gæfi sig eigi aptr til Herodem. Og fóru svo annan veg aptr í sitt land.

13 En þá þeir voru í burt farnir, sjá, at engill Drottins vitraðist Joseph í draumi, ok sagði, Statt upp, tak sveininn og móður hans til þín, og flý í Egiptaland; vert þar allt þangat til eg segi þér; þvíat þat er eptir komanda, at Herodis mun leita
14 sveinsins, at fyrifara honum. En hann stóð upp, og tók sveininn og móður hans til sín um nátt, og fór í Egiptaland,
15 og var þar allt fram yfir líflát Herodis. Svo þat upp fylldist hvat sagt er af Drottni fyrir spámanninn, eð segir, Af Egiptalandi kallaði eg son minn.

16 Þá Herodis sá nú, þat hann var gabbaðr af vitringunum, varð hann afar-reiðr, og sendi út, og lét drepa öll sveinbörn til Bethlehem, og í öllum hennar endimörkum, tvævetr, og þaðan af minni, eptir þeim tíma, sem hann hafði út spurt af
17 vitringunum. Þá upp fylldist hvat sagt er fyrir Hieremia
18 spámann, sem segir: Á hæðum hefir heyrzt kall mykillar kveinunar, óps og ýlfbranar, at Rachel æpti sonu sína, og vildi eigi huggast láta, þvíat þat var með þeim úti.

19 En þá Herodis var látinn, sjá, at engill Drottins birtist
20 Joseph í draumi á Egiptalandi, og sagði, Statt upp og tak sveininn og móður hans til þín, og far til Israels jarðar; því
21 þeir eru í helju sem leituðu at lífi sveinsins. Hann stóð upp

og tók sveininn og móður hans til sín, og kom til Israels
 22 jarðar. En þá hann heyrði, þat Archilaus ríkti í Judea, í
 staðinn föður síns Herodis, óttaðist hann þangat at fara; og
 í draumi fekk hann undirvísan af Guði, og fór í álfur Galilea-
 23 landz, kom og byggði í þeirri borg sem hét Nazareth; svo þat
 upp fylldist hvat sagt er fyri spámennina: at hann skyldi
 Nadverskr kallast.

3 **E**N á þeim dögum kom Jon Baptizta og predikaði í eyði-
 2 mörk Judea-landz og sagði, Gjörít iðran, þvíat Guðs
 3 ríki tekr at nálgast. Hann er og einninn sá, af þeim at sagt
 er fyri Esaiam spámann, sem segir, Hrópandi rödd í eyði-
 mörku, Reiðit til götu Drottins, og gjörít hans stigu rétta.

4 En Johannes hafði klæðnað af ulfbaldz hárum, og ólar-
 belti um sínar lendar; hans matr vóru engi-sprettur og
 5 skógar-hunang. Þá gekk og út til hans lýðr Hierusalem-
 borgar og allt Judea-land og öll um liggjandi héröð Jórdanar,
 6 og skírðust af honum í Jórdan, játandi sínar syndir.

7 En þá hann sá marga Phariseis og Saduceos koma til sinnar
 skírnar, sagði hann til þeirra, Þér nöðru-kyn, hver kendi
 8 yðr at flýja til komandi reiði? Af því gjörít verðugan ávöxt
 9 iðranarinnar, og verit ei þess hugar, þat þér segit með sjalfum
 yðr, at Ábraham höfum vær fyri föður: þvíat eg segi yðr, at
 Máttugr er Guð upp at vekja Abrahams sonu af steinum
 10 þessum. Af því at nú er öxin sett til rótar viðanna; því mun
 hvert þat tré sem eigi gjörir góðan ávöxt, af sníðast og í eld
 11 kastast. Eg skíri yðr í vatni til iðranar; en sá eptir mig
 kemr, er mér sterkari, hvers skóklæði at eg er eigi verðugr at
 bera; hann mun skíra yðr með Heilögum Anda og eldi;
 12 hvers vind-skúpla er í hans hendi, og hann mun hreinsa sinn
 láfa, og hveitinu safna í sína korn-hlöðu, en agnirnar brenna
 í eldi óslökkvanligum.

13 Í þann tíma kom Jesus af Galilea at Jordan til Johannis,
 14 at hann skírðist af honum. En Johannes varnaði honum

þess, og sagði, Mér er þörf at eg skríst af þér, og þú kemr
 15 til mín. En Jesus svaraði, og sagði, Lát nú svo vera;
 þvíat svo hæfir oss allt réttlæti upp at fylla. Og þá lét
 16 hann þat eptir honum. En er Jesus var skríðr, sté hann
 jafn-skjótt upp úr vatninu. Og, sjá, at himnarnir lukust upp
 yfir honum, og Jóhannis sá Guðs Anda ofan stíga, sem dúfu,
 17 og yfir hann koma. Og, sjá, at röddin af himni sagði, Þessi
 er Sonr minn elskuligr, at hverjum mér vel þóknast.

4 ÞA var Jesus teygðr af anda á eyðimörk upp á þat hann
 2 freistaðr yrði af djöflinum. Og þá hann hafði fastað í 40
 3 daga og 40 náttu, hungraði hann. Og freistarinn gekk til
 hans og sagði, Ef þú ert Sonr Guðs, seg at steinar þessir
 4 verði at brauðum. Hann svaraði og sagði, Skrifat er, at
 Maðrinn lifir eigi af einu saman brauði, heldr af sérhverju
 orði sem fram gengr af Guðs munni.

5 Þá tók djöfullinn hann með sér í borgina helgu, og setti
 6 hann upp á bust musterisins, og sagði til hans, Ef þú ert
 Guðs Sonr, fleyg þér hér ofan; þvíat skrifat er, at Hann mun
 bjóða sínum englum um þig, at á höndum bæri þeir þig, svo
 7 at þú steyttir eigi fót þinn við steini. Jesus sagði aptr til
 hans, Skrifat er, at Eigi skaltú freista Drottinn Guð þinn.—
 8 Og enn aptr flutti djöfullinn hann með sér upp á ofr-hátt
 9 fjall, og sýndi honum öll ríki veraldar og þeirra dýrð, og
 sagði til hans, Allt þetta man eg gefa þér, ef þú fellr fram
 10 og tilbiðr mig. Þá sagði Jesus til hans, Far burt, þú and-
 skoti, þvíat skrifat er, Drottinn Guð þinn skaltú tilbiðja og
 11 honum einum þjóna.—Þá forlét djöfullinn hann; og sjá, at
 englar kómu til hans og þjónuðu honum.

12 En er Jesus heyrði þat Jóhannis var gripinn, fór hann til
 13 Galilea-landz, og forlét borgina Nazareth; kom og bygði í
 borginni Capernaum, hver eð liggr við sjáfar-síðu í endi-
 14 mörkum Zabulons og Nephtalins: Svo at þat upp fylldist
 15 hvat sagt er fyri Esaíam spámann, sem segir, Landit Zabulon,

landit Nephtalim við sjáfar-götu, hinu-megin Jórdanar, og
 16 Galilea hinnar heiðnu þjóðar. Lýðr sá er sat í myrkrunum,
 hann sá ljós mikit; og þeir sem sátu í þeirri bygð og dauðans
 17 skugga, þeim er nú ljós upp runnit.—Þaðan í frá tók Jesus
 til at predika og segja, Gjörir iðran, þvíat himnaríki tekr at
 nálgast.

18 En er Jesus gekk með sjónum í Galilea, leit hann tvo
 bræðr, Símon sá er kallaðist Petrus, og Andream bróður
 hans, hverir eð vóru at varpa neti í sjóinn, þvíat þeir vóru
 19 fiski-menn. Og hann sagði til þeirra, Fylgit mér eptir, og
 20 mun eg gjöra yðr at fiskurum manna. En þeir forlétu jafn-
 snart netin, og fylgdu honum eptir.

21 Og er hann gekk fram lengra burt þaðan, sá hann tvo aðra
 bræðr, Jacob son Zebedei, og Johannem bróður hans, vera
 á skipi með feðr sínum Zebedeo, net sín at bæta. Og hann
 22 kallaði þá. En þeir forlétu strax skipit og föður sinn, og
 fylgdu honum eptir.

23 Jesus fór og um allt Galilea, kennandi í þeirra samkundu-
 húsum, og predikaði Euangelium ríkisins, og læknaði öll
 24 sóttar-ferli og öll krankdæmi með fólkinu. Og hans rykti
 barst út um allt Syriam. Og þeir færðu honum alla þá sem
 krenktir vóru af margvísnum sóttar-ferlum, og í ýmisligum
 píslum höndlaðir, og þá er djöful höfðu, tungla-mein, eða ikt-
 25 sjúkir vóru. Og hann læknaði þá alla. Og margt fólk fylgdi
 honum eptir úr Galilea, og úr þeim tíu borgum, og af Jeru-
 salem, og Judea, og af þeim héröðum er vóru hinu-megin
 Jórdanar.

5 **E**N er Jesus sá fólkit, gekk hann upp á fjallit. Og þá hann
 2 setti sig niðr, gengu hans lærisveinar til hans. Hann
 lauk sinn munn upp, ok tók at kenna þeim, og sagði:

3 Sælir eru þeir sem andliga eru volaðir; þvíat þeirra er
 4 himnaríki. Sælir eru þeir sem harma; þvíat þeir munu
 5 huggaðir verða. Sælir eru hógværir; þvíat þeir munu jarð-

- 6rfski erfa. Sælir eru þeir sem hungra ok þyrsta eptir rétt-
 7lætinu; þvíat þeir skulu saddir verða. Sælir eru miskunn-
 8samir; þvíat þeir munu miskunn hljóta. Sælir eru hrein-
 9hjartaðir; þvíat þeir munu Guð sjá. Sælir eru þeir sem
 friðinn gjöra; þvíat þeir munu Guðs synir kallaðir verða.
 10 Sælir eru þeir sem fyrir réttlætisins sakir ofsóktir verða;
 11 þvíat þeirra er himnaríki. Sælir eru þér, nær eð lýðrinn
 formælir yðr og ofsókn veitir, og talar í gegn yðr alla
 12 vondzku fyri mínar sakir, þó ljúgandi. Fagni þér og verit
 glaðir; þvíat yðar verðkaup eru mikil á himnum; þvíat svo
 hafa þeir ofsókt spámennina þá er fyri yðr vóru.
- 13 Þér erut sallt jarðar: nú ef salltið deyfist, í hverju verðr þá
 saltað? þá dugir þat til einskis meir, nema at þat verðr út
 14 snarat, svo þat sé fót-troðit af mönnum. Þér eruð ljós veraldar.
 15 Sú borg sem á fjallinu er sett, fær eigi folgizt. Og eigi tendra
 þeir ljósit, og setja þat undir mæli-ask, heldr yfir ljós-halld-
 16 inn, svo at þat lýsi öllum þeim sem í húsinu eru. Líka skal
 yðvart ljós lýsa fyri mönnum, svo at þeir sjái yðar góðverk,
 og dýrki Föður yðvarn á himnum.
- 17 Þér skulut eigi meina at eg sé kominn lögmálit eðr spá-
 mennina upp at leysa: Eg em eigi kominn at leysa, heldr
 18 upp at fylla. Þvíat eg segi yðr fyri sann, þangat til himin og
 jörð forgengr, mun eigi hinn minzti bókstafr eða titill af lög-
 19 málinu forganga, þar til at allt þetta skeðr. Því hver hann
 upp leysir eitt af þessum minztu boðorðum, og kennir þat
 lýðnum svo, sá mun kallast minztr í himnaríki. En hverr
 þat gjörir og kennir, hann mun mykill kallast í himnaríki.
- 20 Þvíat eg segi yðr, nema svo sé at yðvart réttlæti sé betra en
 hinna skriptlærðu og Phariseis, þá munu þér eigi inn ganga
 í himnaríki.
- 21 Þér hafit heyrt hvat sagt er til inna gömlu, Þú skalt eigi
 mann vega. En hver eð mann vegr, hann verðr dóms sekr:
 22 En eg segi yðr, Hverr eð reiðist bróður sínum, at hann verðr

dóms sekr. En hver sem til bróður síns segir, Rachal! hann verður ráðs sekr. En hver eð segir, Þú afglapi, hann verður
 23 sekr helvítis eldz. Fyrir því; nær þú offrar þína gáfu á altarit, og þér kemr þar til hugar, þat bróðir þinn hafi nokkut
 24 á móti þér, þá láttu þar þína gáfu fyrir altarinu, og gakk áðr at sætta þig við bróður þinn; og kom þá at offra þína gáfu.
 25 Vertú snarlíga sam-þykkir þínum mótstöðu-manni; á meðan þú ert enn á vegi með honum; svo at eigi seli þig þinn mótstöðu-maðr dómaranum, og dómarinn seli þig þénaranum, og
 26 verðir þú í dýplizu kastaðr. At sönnu segi eg þér, at þú munt eigi þaðan út fara, þar til þú borgar hinn síðasta pening.

27 Þér hafit og heyrt þat sagt er til hinna gömlu, Þú skalt eigi
 28 hórdóm drýgja: En eg segi yðr, at hverr hann lítr konu til at girnast hennar, sá hefir þegar drýgt hór með henni í sínu
 29 hjarta. Því, ef þitt hægra auga hneykslar þig, þá kipp því út, ok rek þat frá þér; þvíat skárri er þér, at einn þinna lima farist,
 30 heldr en allr þinn líkami kastist í helvítzkan eld. Og ef þín hægri hönd hún hneykslar þig, þá sníð hana af, og rek frá þér; þvíat skárri er þér, at einn þinna lima tortýnist, en at allr líkami þinn fari í helvítzkan eld.

31 Svo er og enn sagt, at hver hann skilr sig við sína eigin-
 32 konu, sá skuli gefa henni skilnaðar-skrá: En eg segi yðr, Hver hann forlætr sína eigin-konu, at undan-tekinni hórunar-sök, sá gjörir þat, at hún verður hórdóms kona; og hver eð fastnar þá eð frá manni er skilin, sá drýgir hór.

33 Þér hafit enn framar heyrt hvat sagt er til hinna gömlu, at Eigi skulir þú rangt sverja; og þú skalt Guði þín særi lúka:
 34 En eg segi yðr, at þér skulut ölldungis ekki sverja, hvorki við
 35 himinn, þvíat hann er Guðs sæti; eigi heldr við jörð, þvíat hún er skör hans fóta; eigi við Jerusalem, þvíat hún er borg
 36 hins mykla konungs. Þú skalt og eigi sverja við höfuð þitt,
 37 þvíat þú formátt eigi at gjöra eitt hár hvítt eðr svart. Því sé

yðar ræða, Já, Já; Nei, Nei: En hvat fram yfir þat er, þá er af hinu vonða.

38 Þér hafit og heyrt hvat sagt er, Auga fyri auga, tönn fyri
39 tönn: En eg segi yðr, at þér skulut eigi brjótast í gegn illu.

Heldr ef nokkur slær þig á þína hægri kinn, þá bjóð honum
40 hina aðra. Og þeim sem við þig vill lög þreyta, og þinn
41 kyrtíl af þér hafa, þá lát honum og þinn möttul lausan. Og
hver þig neyðir um mflu eina, þá gakk með honum og tvær
42 aðrar. Gef og þeim er þig biðr, og vert eigi afundinn þeim
er af þér vill lán taka.

43 Þér hafit heyrt at sagt er, Elska skaltú náunga þinn, og
44 óvin þinn at hatri hafa: En eg segi yðr, Elski þér óvini yðra;
blezit þá er yðr bölvá; gjörir þeim gott sem yðr hata; og
45 biðit fyri þeim er yðr lasta og ofsókn veita; svo at þér séut
synir Föðurs yðvars þess á himnum er, hver sína sól lætr upp
ganga yfir vonða og yfir góða, og rigna lætr yfir réttláta og
46 rangláta. Því ef þér elskit þá sem yðr elska, hvert verðkaup
47 hafi þér fyri þat? Gjöra þat eigi líka tollheimtu-menn? Og
þó þér látið kært at eins við bræðr yðra, hvat gjöri þér þeim
48 meira? Gjöra þetta og eigi líka hinir heiðnu? Fyrir því,
verit algjörðir, svo sem yðar himneskr Faðir er algjörðr.

6 **GÆTID** at, þat eigi gjöri þér yðrar ölmusur fyri mönnum,
svo at þér sjáist af þeim; annars hafi þér ekkert verð-
2 kaup hjá yðrum Föður sem á himnum er. Því, nær þú gefr
ölmusu, skalt þú eigi lúðr þeyta láta fyrir þér, svo sem hræsn-
arar gjöra, í ráðhúsum og á strætum, svo at þeir heiðrist af
mönnum. Sannliga segi eg yðr, at þeir hafa sín laun út tekin.
3 En nær þú gefr ölmusu, þá lát þína vinstri hönd eigi vita hvat
4 hin hægri gjörir, svo at þín ölmusa sé í leyni: og Faðir þinn,
sá er í leynum sér, gjaldi þér opinskárt aptr.

5 Og nær þú biðr, skalt þú eigi vera svo sem hræsnarar,
hverjum kært er at standa og biðjast fyrir í samkundu-húsum
og á gatna-hornum, svo at þeir sjáist af mönnum. Sannliga

6 segi eg yðr, at þeir hafa sín laun út tekin. En nær þú biðst fyrir, gakk inn í þinn svefn-kofa; og at luktum þínum dyrum, bið þú Föður þinn sem í leynum er: og Faðir þinn, sá í leyni sér, mun þér þat opinskárliga aptr gjalda.

7 Og nær þér biðit, skulu þér eigi fjölmálugir vera, svo sem heiðingjar gjöra; þvíat þeir meina, at af sinni fjölmælgí munu 8 þeir heyrðir verða. Fyri þat skulu þér eigi þeim líkjast; þvíat Faðir yðar veit hvers yðr er þörf, áðr en þér biðit 9 hann. Af því skulu þér svo biðja:

10 Faðir Vor, sá þú ert á himnum. Helgist nafn þitt. Til 11 komi þitt ríki. Verði þinn vili, svo á jörðu sem á himni. Gef 12 oss í dag vort dagligt brauð. Og fyrirlát oss vorar skuldir, 13 svo sem vér fyrirlátum vorum skuldu-nautum. Og inn leið oss eigi í freistni. Heldr frelsa þú oss af illu: þvíat þitt er ríkit, mátt og dýrð um alldir allða. Amen.

14 Þvíat ef þér fyrirlátið mönnum sínar afgjörðir, þá mun 15 yðar himneskr Faðir fyrirláta yðr og yðar brot: En ef þér fyrirlátið eigi mönnum sínar misgjörðir, þá mun yðar Faðir og eigi fyrirgefa yðr yðrar syndir.

16 Nær þér fastið, skulu þér eigi vera svo sem kámleitir hræsnarar; þvíat þeir syrta sína ásýðnu, svo at skíni fyri mönnum þat þeir fasti. Sannliga segi eg yðr, at þeir hafa út 17 tekit sín laun. En nær þú fastar, smyr höfut þitt, og þvo þitt 18 andlit, svo at eigi skíni fyri mönnum þat þú fastir; heldr fyri Föður þínum sem er í leyni. Og Faðir þinn, sá í leynum sér, hann mun þér þat opinskárligt aptr gjalda.

19 Eigi skulu þér fjár-sjóðum safna á jörðu, hvar þeim má mölr og ryð granda, og hvar eð þjófar megu eptir grafa og stela: 20 heldr safnit yðr fjár-sjóðum á himni, hvar eð hvorki má mölr né ryð granda, og hvar þjófar fá eigi stólit né eptir grafit: 21 Þvíat hvar yðar sjóðr er, þar er yðvart hjarta.

22 Ljós þíns líkama er þitt auga: og ef auga þitt er einfallt, 23 þá er allr líkami þinn skær; en ef auga þitt er skalkr, þá er

allr líkami þinn myrkr; því ef þat ljós sem at er í þér er myrkr, hve mykil munu þá myrkrin sjálf!

- 24 Einginn kann tveimr herrum í senn at þjóna: annat-hvort hann afrækir þann eina, eða elskar hinn annan; elligar. hann þýðist þann eina og forlítr hinn annan. Þér getið eigi Guði
25 þjónat og hinum Mammon. Fyri því segi eg yðr, Verit eigi hryggvir fyri yðru lífi, hvat þér skulut eta eðr drekka; og eigi fyri yðrum líkama, hverju hann skal klæðast. Er eigi
26 lífit meir en fæðan, og líkaminn meir en klæðin? Sjáit fugla himins, þeir eð hvorki sá né upp skera, og eigi safna þeir í korn-hlöður; og yðar himneskr Faðir hann fæðir þá. Eru
27 þér eigi myklu framar en þeir? Eða hver yðar getr aukit
28 með sinni áhyggju alin eina at lengd sinni? Og hvar fyri eru þér hugsjúkir fyri klæðnaðinum? Hyggit at akrsins lilju-
29 grösum, hvernin þau vaxa; þau vinna hvorki né spinna: En eg segi yðr, þat Salamon í allri sínni dýrð var eigi svo
30 skryðdr svo sem eitt af þeim. Þvíat ef Guð skryðir svo grasit, þat í dag er á akri, og á morgun verðr í ofn kastað, skyldi hann eigi myklu framar við yðr gjöra, ó þér lítiltrú-
31 aðir? Fyrir því skulu þér ekki hryggvir vera, og segja, Hvat munu vær eta? eða hvat munu vér drekka? eða hverju munu
32 vér klæðast? Þvíat eptir þessu öllu sækir heiðin þjóð; og yðar himneskr Faðir veit, at þér þurfit allz þessa við. Fyrir því, leitið fyrst Guðs ríkis og hans réttlætis, og mun yðr allt þetta
33 til leggjast. Og fyrir því skulu hér eigi önn ala annars morguns, af því at morgun-dagr mun kvíðu fyrir sjálfum sér bera. Hverjum degi nægir sín óvæð.

- 7 **E**IGI skulu þér dæma, svo at þér verðit eigi dæmdir; 2 þvíat með hverjum dómi þér dæmit, munu þér dæmdir verða; og með hverri mælingu þér mælit, mun yðr endr-
3 mælt verða. En hvat sér þú ögn í auga bróður þíns, en at
4 þeim vagli sem er í sjálfs þíns auga gáir þú ekki? Eða hvernin dirfist þú at segja bróður þínum, Bróðir, leyf at eg

dragi út ögnina af auga þínu; og, sjá, at vagl er þó í sjálfs þíns auga. Þú hræsnari, drag fyrst út vaglinn af þínu auga; og gef þá gætr at, at þú fái út dregit ögnina af þíns bróðurs auga.

6 Eigi skulu þér gefa handum hvat heilagt er; og varpit eigi heldr perlum yðar fyrir svín, svo at eigi troði þau þær með fótum sér; og atsnúist þau og yðr í sundr slíti.

7 Biðit, og mun yðr gefast; leitið, og munu þér finna; knýit 8 á, og mun fyrir yðr upp lokit. Þvíat hver eð biðr, hann öðlast; hver eð leitar, hann finnr; og fyrir þeim eð á knýr, 9 mun upp lokit. Eða hver er þann mann af yðr sá, ef sonrinn 10 biðr hann um brauð, at hann bjóði honum stein; elligar ef 11 hann biðr um fisk, at hann bjóði honum þá höggorm? Því ef þér, sem þó eru vondir, kunnit at gefa góðar gjafir sonum yðar, miklu meir mun yðar Faðir, sá á himnum er, gefa þeim 12 gott er hann biðja? Því allt hvat þér vilit mennirnir gjöri yðr, þat skulu þér og þeim gjöra: þvíat þetta er lögmálit og spámennirnir.

13 Gangit inn um hið þröngva hlið; þvíat þat hlið er vítt, og sá vegr er breiðr, sem leiðir til fortöpunar; og þeir eru margir 14 sem á honum reika. Og þat port er þraungt, og sá vegr er mjór, sem til lífs leiðir; og þeir eru fáir er hann rata.

15 Vaktið yðr fyrir fals-spámönnum, sem til yðar koma í 16 klæðum sauðanna, en innra eru þeir glefsandi vargar. Af ávöxtum þeirra megi þér þá kenna. Verða nokkut vínber 17 saman lesin af þyrnum, elligar fíkjur af þistlum? Svo mun hvert gott tré gjöra góðan ávöxt; en hvert vondt tré vondan 18 ávöxt. Gott tré getr eigi fært vondan ávöxt; og eigi heldr 19 getr vondt tré fært góðan ávöxt. Og hvert þat tré, sem eigi færir góðan ávöxt, mun af höggvit verða, og í elld kastast. 20 Fyri því megi þér af þeirra ávöxtum þá kenna.

21 Þeir munu eigi allir sem til mín segja, Herra, Herra, inn ganga í Guðs ríki; heldr þeir sem gjöra vilja mínas himneska

22 Föðurs. Margir munu til mín segja á þeim degi, Herra, Herra, höfum vér eigi spáð í þínu nafni? höfu vér og eigi í þínu nafni djöfla út rekit? og í þínu nafni gjörðu vær mörg 23 krapta-verk? Og eg mun þá játa þeim at, Aldri þekta eg yðr : Farit frá mér allir illgjörðar-menn.

24 Fyrir því, hver hann heyrir þessi mín orð, og gjörir þau, þann mun eg líkja þeim vitrum manni, sem bygði upp sitt 25 hús yfir hellu-stein. Og er hríðviðri gjörði, og vatz-flóðit kom, og vindar blésu, og dundu at húsinu: og húsit féll eigi 26 at heldr, þvíat þat var grundvallat yfir helluna.—Og hver hann heyrir þessi mín orð, og gjörir þau eigi, hann er líkr 27 þeim fávísa manni, sem upp bygði sitt hús á sandi. Og er þeysi-dögg gjörði, og vatz-flóð kom, og vindar blésu, og dundu at því húsi : og þat hrapaði, og þess hrapan varð mykil.

28 Og það skeði, þá Jesus hafði lyktað þessa sína ræðu, at 29 fólkinu ægði hans kenning; þvíat hans predikan var voldug, og eigi líka sem hinna skriptlærðra og Phariseis.

8 **E**N er Jesus gekk ofan af fjallinn, fylgdi honum margt 2 fólk eftir. Og, sjá, at lík-prár maðr kom, tilbað hann, 3 og sagði, Herra, ef þú vilt, þá getr þú mig hreinsat. Ok Jesus út rétti höndina, snart hann, og sagði, Eg vil, vert 4 hréinn. Og jafn-snart varð hans lík-prá hrein. Og Jesus sagði til hans, Sjá til, at þú segir þat eigi neinum; heldr far þú og sýn þig kennimanninum, og offra þína gáfu þá er Moyses bauð, til vitnis-burðar yfir þeim.

5 En þá Jesus gekk inn í Capernaum, kom til hans hundraðs- 6 höfðingi nokkur, biðjandi hann, og sagði, Herra, þjón minn 7 liggr kveisu-sjúkr heima og kvelst þungliga. Jesus sagði til 8 hans, Eg vil koma, og lækna hann. Höfðinginn svaraði og sagði, Lávarðr, Eg em eigi verðugr, at þú gangir inn undir mitt þak; heldr seg þú eitt orð, og mun minn þjón heil- 9 brigðr verða. Þvíat eg em maðr höfðingjaskapnum undir

- gefinn, hafandi undir mér hernaðar-sveina; og nær eg segi þessum, Far, þá fer hann; og öðrum, Kom þú, og hann kemr; og þræli mínum, Gjör þetta, og hann gjörir þat. En þá Jesus heyrði þat, undraðist hann, og sagði til þeirra, er honum eptir fylgdu, Sannliga segi eg yðr, at slíka trú hefi eg eigi fundit í Ísrael. En eg segi yðr, þat margir munu koma af austri og af vestri, og sitja með Abraham, Isaac, og Jacob í himnaríki; en ríkisins synir verða út reknir í yðztu myrkr, þar sem vera mun' óp og tanna gnístan. Og Jesus sagði til höfðingjans, Gakk héðan, verði þér eptir því þú trúðir. Og hans þjón varð heill á þeirri sömu stundu.
- 14 Og þá Jesus kom í hús Pétrs, leit hann, at móðir konu hans lá haldin í köldu. Hann tók um hönd hennar; og kaldan forlét hana. Hon stóð upp og þjónaði honum.
- 16 En er kvelda tók, færðu þeir marga djöful-óða til hans; og hann rak andana út með orðinu, og læknaði þá alla er 17 krankir voru; svo at upp fylldist hvat sagt er fyri Esaiam spámann, Hann hefir vor meinelæti upp á sig tekit, og vorar sóttir hefir hann borit.
- 18 En Jesus leit margt fólk kringum sig, bauð hann sínum lærisveinum, at þeir færi yfir um hinu-megin þess sjáfar. 19 Sé, og einn skriptlærðr gekk at, og sagði til hans, Meistari, 20 eg vil fylgja þér hvert þú fer. Jesus sagði til hans, Refar hafa holur, og fuglar loptzins hreiðr, en Mannzins Sonr hefir eigi hver hann sitt höfud at hneiði. Enn annar af hans lærisveinum sagði til hans, Lávarðr, losa mér fyrst at fara og 22 greptr föður mín. Jesus sagði til hans, Fylg þú mér eptir, og lát þá dauðu greptr sína hina dauðu.
- 23 Og er hann sté á skip, fylgdu hans lærisveinar honum eptir. Og, sjá, at mykill ókyrrleiki gjörðist í sjónum, svo at 25 skipit huldist bylgjum. En hann svaf. Og hans lærisveinar gengu at honum, ok vöktu hann upp, og sögðu, Herra, hjálpa 26 þú oss, vær forgöngum. [Og hann sagði til þeirra], Hvat

hræðist þér, lítiltrúaðir? Hann reis þá upp, og hastaði á
 27 vindinn og sjóinn; og þá varð logn mykit. En mennirnir
 undruðust, og sögðu, Hvílfkr er þessi, þvíat vindr og sjór eru
 honum hlýðnir!

28 Og er Jesus kom yfir sjóinn í bygðir Gergeseni-manna,
 hlupu tveir djöful-óðir í móti honum, komandi úr leiðum
 fram-liðinna, þeir eð mjög voru ólmir, svo at einginu mátti
 29 um þann veg fara. Og, sjá, at þeir kölluðu og sögðu, Hvat
 höfum vær með þig, þú Jesus, Guðs Sonr? komtú hingat at
 30 kvelja oss áðr tími er til? En þar var langt í burt frá þeim
 31 hjörð margra svína í gæzlu. Djöflarnir báðu hann og sögðu,
 Ef þú rekr oss út heðan, þá leyf oss at fara í svína-hjörðina.
 32 Og hann sagði til þeirra, Fari þér. En þeir fóru út, og hlupu
 í svínin. Og, sjá, at öll svína-hjörðin fleygði sér með ös
 33 mykilli í sjóinn; og þau drektust í vatninu. En hirðarnir
 flýðu, og kómu í borgina; kunngjörðu allt þetta, og hvat
 34 þeim djöful-óðum hafði veitst. Og, sjá, at allr borgar-múgr
 gekk út í mót Jesu. Og er þeir sáu hann, báðu þeir hann
 burt fara af sínum landa-merkjum.

9 **O**G er Jesus sté á skip, fór hann yfir um aptr, og kom í
 2 sína borg. Og sjá, at þeir færðu til hans iksjúkan
 mann, sá er í sæng lá. En sem Jesus leit þeirra trú, sagði
 3 hann til hins iksjúka, Þínar syndir eru þér fyrirgefnar. Og,
 sjá, at nokkrir af skriptlærðum sögðu með sjálfum sér, Þessi
 4 guðlastar. Og sem Jesus sá þeirra hugsanir, sagði hann,
 5 Hvar fyri hugsir þér svo vondt í yðrum hjörtum? Hvort er
 auðveldara at segja, Þér eru þínar syndir fyrirgefnar; eða
 6 at segja, Statt upp og gakk? En svo at þér vitið, þat Mannzins
 Son hefir makt á jörðu syndir at fyrirgefa, þá sagði hann til
 hins iksjúka, Statt upp; tak flegu þína, og gakk í þitt hús.
 7 Og hann stóð upp, og fór í sitt hús. En þá fólkit sá þetta,
 8 undraðist þat og prísaði Guð, sá er þvílíka makt hafði mönn-
 um gefit.

- 9 Og er Jesus gekk þaðan, sá hann mann sitja í tollbúðinni, Matheum at nafni, og sagði til hans, Fylg þú mér. Og hann
 10 stóð upp, og fylgdi honum eptir. Og þat skeði, er hann sat til borðs í húsinu, sjá, at margir tollheimtu-menn og ber-
 11 syndarar kómu og settu sig til borða með Jesu og hans læri-
 12 sveinum. Og er Pharisei sáu þat, sögðu þeir til hans læri-
 13 sveina, Því etr yðarr meistari með tollheimtorum og glæpa-
 14 mönnum? En þá Jesus heyrði þat, sagði hann til þeirra, Megendr hafa eigi læknarans þörf, heldr þeir sem van-megna
 15 eru. En fari þér og nemit hvat þat er, At miskunn hefi eg þóknan, og eigi at offri: þvíat eigi kom eg at kalla réttláta, heldr synduga til iðranar.
- 14 Þá gengu Johannis lærisveinar til hans, og sögðu, Hvar fyrri föstu vér og Pharisei svo tíðum; en þínir lærisveinar
 15 fasta eigi? Jesus sagði til þeirra, Eigi mega brúðguma börnin þvingan líða, svo lengi sem brúðguminn er með þeim. En þeir dagar munu koma, eð brúðguminn mun frá þeim takast, og þá munu þeir fasta.
- 16 Einginn setr bót af nýju klæði á gamalt fat: því at bótin
 17 gliðnar frá fatinu aptr, og verða svo slitin verri. Og eigi láta þeir nýtt vín í forna leðr-belgi; annars sprengjast belgirnir, og vínit spillist, og belgirnir fordjarfast; heldr láta þeir nýtt vín í nýja belgi, og verði svo bæði samt forvarat.
- 18 Og sem hann var þetta at tala við þá, sjá, at foringi nokkur gekk at, og kraup fyrri honum niðr, og sagði, Herra, dóttir mín er ný-sáluð; því kom, og legg þína hönd yfir hana, og
 19 mun hún lifna. Jesus stóð upp, og fylgdi honum eptir, og
 20 svo hans lærisveinar.—Og, sjá, at kona hver eð í tólf ár hafði blóðfall haft, gekk á bak til við hann, og snerti fald hans
 21 klæða; því at hún sagði með sjálfri sér, Ef eg mætta at eins
 22 snerta hans klæðnað, munda eg heil verða. En Jesus snerist við, leit á hana, og sagði, Vert glöð, dóttir, þín trúa gjörði þig holpna. Og konan varð heil á þeirri sömu stundu.

23 Og er Jesús kom í foringjans hús, og sá spilmennina, og
 24 ys fólksins, sagði hann til þeirra, Farit frá; þvíat stulkan
 25 er eigi dauð, heldr sefr hún. Og þeir dárðu hann. En er
 fólkit var út drifit, gekk hann þar inn, og greip um hönd
 26 hennar. Og stulkan stóð upp. Og þetta rykti barst út um
 allt þat sama land.

27 Og er Jesús gekk burt þaðan, fylgdu honum eptir tveir
 menn blindir, þeir eð kölluðu og sögðu, Ó þú sonr Davíðs,
 28 miskunna oss. En er hann kom inn í húsit, gengu hinir
 blindu til hans. Jesús sagði til þeirra, Trúi þér at eg
 kunni at gjöra yðr þetta? Þeir sögðu til hans, At vísu,
 29 Lávarðr. Þá snart hann þeirra augu, og sagði, Verði yðr
 30 eptir trú ykkarri. Og þeirra augu lukust upp. Og Jesús
 31 ógnaði þeim, og sagði, Sjáit til, at þat viti eigi nokkur.
 En er þeir gengu burt þaðan, báru þeir hans rykti út um
 allt þat land.

32 En þá þessir voru út gengnir, sjá, höfðu þeir til hans þann
 33 mann sem dumbi var og djöful-óði. Og at út reknum djöflin-
 um, talaði hinn mállausi. Og fólkit undraðist þat, og sagði,
 34 Aldri hefir slíkt séð verit í Israel. En Pharisei tóku at segja,
 þat hann ræki djöful út fyrir djöfla-höfðingjann.

35 Og Jesús gekk kring í öllum borgum og kaптúnúm,
 kennandi í þeirra samkundu-húsum, predikaði euangelium
 ríkisins, og læknaði allar sóttir og öll krankdæmi með fólkinu.
 36 Og er hann leit fólkit, sá hann aumr á því, þvíat þeir voru
 hungur-morða vorðnir, og tvístraðir sem þeir sauðir er öngvan
 37 hirði hafa. Hann sagði þá til sinna lærisveina, At sönnu er
 38 kornskeran mykil, en verkmennirnir fáir; fyrir því biðit
 herrann kornskerunnar, at hann sendi verkmenn í sína korn-
 skeru.

10 **O**G hann kallaði tólf sína lærisveina til sín, og gaf þeim
 makt yfir óhreina anda, at þeir ræki þá út; og at þeir
 2 læknuðu allz kyns sóttir og öll meinvæti. En þeirra tólf

Postulanna nöfn eru þessi: Fyrstr er Símon sá er kallaðist Petrus, og Andreas bróðir hans, Jacob son Zebedei, og
 3 Johannis hans bróðir, Philippus, og Bartholomeus, Thomas, og Matheus tollheimtari, og Jacob Alphei son, Lebbeus er at
 4 viðr-nefni hét Taddæus, Simón Cananeus, og Judas Scarioth sá er forréð hann.

5 Þessa tólf út sendi Jesus, bjóðandi þeim og sagði, Farit
 eigi á götu heiðinnar þjóðar, og gengit eigi inn í borgir Sam-
 6 verskra manna, heldr gangit til þeirra fortapaðra sauða af
 7 húsi Israels. En farit út, predikit, og segit, þat himnarski
 8 tekr at nálgast; Læknit sjúka; hreinsit lík-práa; upp vekit
 dauða, út rekit djöfla: fyrir ekkert hafi þér þat fengit; gefit
 9 þat og út fyrir ekkert. Þér skuluð eigi eignast gull eðr silfr,
 10 né peninga hafa í lindum yðar, né tösku til vegar, og eigi tvo
 kyrtla, eingin skóklæði, öngvan staf; þvíat verður er verk-
 11 maðrinn sinnar fæðu. En í hverja borg eðr kauptún þér inn
 gangit, spyrit at hver í henni verðugr sé; og þar hjá þeim
 12 sama blífut þar til þér farit burtu þaðan. En nær þér inn
 13 gangit í húsit, heilsit því; og ef þat sama hús er þess verðugt,
 mun yðar friður koma yfir þat. En ef þat er þess eigi verðugt,
 14 mun yðar friður til yðar aptr hverfa.—Og hver hann með tekr
 yðr eigi, og eigi heyrir yðvarri ræðu, gangit út af því húsi eða
 15 borg, og hristið duptið af fótum yðrum. Sannliga segi eg
 yðr, at bæriligra mun verða landinu Sodome og Gomorre á
 dóms-degi, heldr en þeirri sömu borg.

16 Sjáit, eg sendi yðr svo sem sauði í millum varga: Fyrir því,
 verit forsjálir svo sem höggormar, og einfaldir sem dúfur.
 17 En varit yðr við þeim mönnum, þvíat þeir munu ofr-selja yðr
 fyrir sín ráðhús, og í sínum samkundu-húsum munu þeir
 18 yðr strýkja. Þér munut leiddir verða fyrir konga og landz-
 19 höfðingja til vitnis yfir þá, og yfir heiðinn lýð. En nær eð
 þeir fram selja yðr, verit eigi hugsjúkir fyrir, hvernin eða hvat
 þér skulut tala, þvíat þat mun yðr á þeirri stundu gefit verða,

- 20 hvat þér eigit at tala ; þvíat þér erut eigi þeir sem tala, heldr
andi yðvars Föðurs sá er talar fyrir yðr.
- 21 En bróðir mun selja bróður í dauða, og faðir soninn ; og
niðjarnir munu upp rísa í móti foreldrunum, og þeim fjörræði
- 22 veita, og þér verðið at hatri hafðir af öllum mönnum fyrir
míns nafns sakir. En hver hann er staðfastur allt til enda, sá
- 23 mun holpinn verða. En nær þeir ofsækja yðr í þeirri borg,
flýit í aðra. Sannliga segi eg yðr, at þér munut eigi full-
komnat geta borgirnar í Israel, þar til at Mannzins Sonr, hann
- 24 kemr. Eigi er lærisveinninn yfir meistaranum, og eigi þjónn-
25 inn yfir sínum herra. Nægist lærisveininum at hann sé svo
sem hans meistari, og þjóninum sem hans herra. Ef þeir
hafa húsföðurinn Beelzebub kallat, hve myklum mun meir
- 26 munu þeir þá hans heima-menn svo kalla ? Af því, óttist þá
eigi. Því at ekkert er svo hulit at eigi verði augljóst ; og eigi
- 27 svo leynt at eigi vitist. Hvat eg segi yðr í myrkri, þat talit í
ljósi ; og hvat þér heyrir í eyra, þat predikit á ræfrum.
- 28 Hræðist eigi þá sem líkamann aflífa og sálina geta eigi líf-
látið ; heldr hræðist þann framar sem sálu og líkama getr tor-
29 týnt til helvítis. Kaupast eigi tveir skógar-þrestir fyrir pening ?
- 30 og eigi fellr einn af þeim á jörð án yðvars Föðurs vild. Svo
- 31 eru einninn öll yðar höfuð-hár talin. Fyrir því, óttist eigi, þér
- 32 eruð mörgum skógar-þröstum betri. Fyrir því, hver hann
meðkennir mig fyrir mönnum, þann mun eg meðkenna
- 33 fyrir mínum Föður sem á himnum er : En hver hann afneitar
mig fyrir mönnum, þeim mun eg afneita fyrir mínum Föður
sem á himnum er.
- 34 Þér skulut eigi meina at eg sé kominn frið at senda á
- 35 jörðina : Eigi kom eg frið at senda, heldr sverð. Því at eg
em kominn at ýfa manninn í móti föður sínum, og dótturina
í gegn móður sinni, og sonar-konuna í gegn móður mannz
- 36 síns ; og mannzins óvinir eru hans eigin hjú. Hver hann
- 37 elskar föður og móður meir en mig, sá er mín eigi verðugr :

og hver hann elskar son eður dóttur yfir mig, sá er mín eigi
 38 verðugr: og hver hann tekur eigi sinn kross á sig, og fylgir
 39 mér eptir, sá er mín eigi verðugr. Hver eð finnr sitt líf, sá
 mun týna því: og hver sínu lífi týnir minna vegna, hann
 40 mun þat finna. Hver hann meðtekr yður, sá meðtekr mig;
 og hver mig meðtekr, hann meðtekr þann sem mig sendi;
 41 Hver hann meðtekr spámann í spámannz nafni, sá fær
 spámannz laun; og hver hann meðtekr réttlátan í réttlátz
 42 nafni, sá fær réttlátz laun; og hver hann gefir einum af
 þessum vesalingum kaldan vatn-bikar at drekka í lærisveins
 nafni, sannliga segi eg yður, at eigi missir hann sín verðlaun.

11 **O**G það skeði, er Jesus hafði lyktað þessar boðanir til
 sinna tólf lærisveina, gekk hann þaðan at kenna og
 predika í þeirra borgum.

2 En þá Jóhannis heyrði í fjötrunum verk Kristz, sendi hann
 3 tvo af sínum lærisveinum, og lét segja honum, Ertú sá sem
 4 koma mun, eða eigu vér annars at bíða? Jesus svaraði og
 sagði til þeirra, Fari þér og kunngjörir Jóhanni aptr hvat
 5 þér sjáit og heyrit: Blindir sjá, haltir ganga, lík-þráir hreinsast,
 daufir heyra, dauðir upp rísa, og fátækum verða Guðspjöllin
 6 boðut. Og sæll er sá sem eigi hneykslar sig á mér.

7 En at þeim burt gengnum, hóf Jesus at segja til fólksins
 af Jóhanni, Hvat fóru þér á eyðimörk at sjá? Vildu þér sjá
 8 reyr vindi skekinn? Eða hvat fóru þér út at sjá? Vildu þér
 sjá mjúk-klæddan? Sjáið, þeir eð mjúkan klæðnað bera, eru
 9 í konga-húsum. Eða hvat fóru þér út at sjá? Vildu þér
 spámann sjá? Eg segi yður fyrri sann, þann meiri er en
 10 nokkur spámann; þvíat þessi er, af hverjum skrifat er, Sjá, eg
 sendi minn engil fyrri þínu augliti, sá er þinn veg skal tilreiða
 11 fyrri þér. Sannliga segi eg yður, Á meðal þeirra sem af konum
 eru fæddir, er eigi annar upp um kominn sá meiri sé en Jón
 Baptista. En hann sem minztr er í himnaríki er honum
 12 meiri. En í frá dögum Jóhannis Baptista allt til þess nú er

komit, þolir himnaríki ofr-efli; og þeir sem ofr-eflit gjöra,
 13 hripsa þat til sín; þvíat allir spámenn og lögmálit spáðu til
 14 Jóhannis. Ef þér vilit þat meðtaka, þá er hann Elías sá er
 15 koma skal. Hver eyru hefir at heyra, hann heyrir.

16 En hverju skal eg þessari kynslóð forlíkja? Lík er hún
 þeim börnum sem sátu á torgi; hver eð kölluðu til sinna líka,
 17 og sögðu, Vær höfum yðr í þípur blásit, og þér vildut eigi
 danza; vær þuldum yðr vorar raunir, og þér grétuð eigi.
 18 Jóhannes er kominn, át eigi og drakk eigi; og þeir segja
 19 hann hafi djöful. Mannzins Son er kominn, át og drakk; og
 þeir segja, Sjáit ofátz-manninn, og vín-svelgjarann, vininn toll-
 heimtu-manna og syndugra. Og spekin hlýtr svo at rétt-
 lætast láta af sínum niðjum.

20 Þá tók hann at formæla borgunum í hverjum gjörð vóru
 21 flest hans krapta-verk, og höfðu þó eigi betrað sig: Vé þér,
 Chorazin! Vé þér, Bethsaida! þvíat ef í Tyro og Sidon hefði
 gjörzt þau krapta-verk, sem í yðr hafa gjörzt, hefði þeir
 22 forðum í sekk og ösku iðran gjört. En þó segi eg yðr, at
 Tyro og Sidon mun bæriligra vera á dóms-degi, heldr en yðr.
 23 Og þú, Capernaum, sem allt til himins ert upp hafin, munt
 niðr þrykkjast allt til helvítis; þvíat ef í Sodoma hefði þau
 krapta-verk gjörzt, sem í þér hafa gjörð verin, kann vera, at
 24 þær hefði staðit allt til þessa dags. En þó segi eg yðr þat, at
 bæriligra mun vera landi Sodomu á dóma-degi en þér.

25 Á þeim sama tíma andsvaraði Jesus og sagði, Eg þrísá þig,
 Faðir, herra himins og jarðar, at þú duldir þetta fyrir speking-
 26 um, og forvitringum, og opinberaðir þat smælingjum: at
 27 sönnu, Faðir, þvíat svo var þat þekt fyrir þér. Allir hlutir
 eru mér ofr-gefnir af mínum Föður, og einginn kennir Soninn
 nema Faðirinn: og einginn kennir Föðurinn nema Sonrinn,
 og hverjum eð Sonrinn vill þat opinbera.

28 Komit til mín allir þér sem erfiði drýgit, og þunga erut
 29 hlaðnir, og eg mun endr-næra yðr. Takit á yðr mitt ok, og

lærit af mér; þvíat eg em hógvær og af hjarta lítilátr: og
 30 munu þér hvíld finna sálum yðrum. Þvíat mitt ok er sætt, og
 minn þungi er léttur.

12 I ÞANN tíma gekk Jesus um korn-sæði á Þvottdegi; og
 hans lærisveinar voru hungraðir, tóku at tína axin af,
 2 og at eta. En er Pharisei sáu þat, sögðu þeir til hans, Sjá,
 þínir lærisveinar gjöra hvat þeim leyfist eigi á þvottdögum at
 3 gjöra. En hann sagði til þeirra, Hafi þér eigi lesit hvat Davíð
 gjörði, nær hann, og þá er með honum voru, hungraði,
 4 hvernin eð hann gekk inn í Guðs hús, og át þau fórnunar-
 brauð, hver honum leyfðust eigi at eta, né heldr þeim sem
 5 með honum voru, nema einum saman kennimönnum? Eða
 hafi þér eigi lesit, þat kennimennirnir á þvottdögum í muster-
 6 inu brjóta þvottdaginn, og eru þó án sakar? En eg segi yðr,
 7 at sá er hér, sem musterinu er meiri. En ef þér vissut hvat
 þat væri, At miskunn hefi eg þóknan og eigi at offri, hefði
 8 þér aldri saklausa fordæmt; því Mannzins Son er herra
 einnin þvottdagsins.

9 Og er hann gekk burt þaðan, kom hann í þeirra samkundu-
 10 hús. Og, sjá, at maðr var þar, sá er hafði visnaða hönd. Og
 þeir spurðu hann at og sögðu, En eigi leyfiligt at lækna á
 11 þvottdögum? svo at þeir gætu áklagat hann. En hann sagði
 til þeirra, Hver maðr er sá af yðr, sem hefir einn sauð, og ef
 hann fellr á þvottdögum í gryfju, grípr hann eigi hann og
 12 upp dregr? Hve myklu meir er maðrinn sauðnum betri?
 13 Fyrir því leyfist á þvottdögum gott at gjöra. Þá sagði hann
 til mannzins, Rétt út hönd þína. Og hann rétti hana út. Og
 hún varð heil sem hin önnur.

14 En Pharisei gengu út, og tóku at hafa ráða-gjörðir í móti
 15 honum, hvernin þeir mættu honum helzt fyrirfara. En er
 Jesus fornam þat, veik hann þaðan. Honum fylgdi og margt
 16 fólk eptir; og þá alla læknaði hann, og bannaði þeim, at
 17 þeir gjörði hann eigi opinskáran. Svo þat upp fylldist hvat

18 sagt er fyri Esaiam spámann, er segir, Sjáit, þjón minn hvern
 eg útvalda, og minn elskuligan, á hverjum sála mín hefir
 þóknan: yfir hann mun eg anda minn setja, og sá skal
 19 heiðnum dóminn kunngjöra. Eigi mun hann kífa né kalla;
 20 og eigi man nokkur heyra hans kall á strætum. Marinn reyr
 mun hann eigi sundr mylja, og reykjandi hör eigi út slökkva,
 21 þar til hann út drífr dóm til sigranar. Og heiðnir munu á
 hans nafn vona.

22 Þá varð til hans hafðr djöful-óða maðr, sá er blindr var og
 mállaus; og þann læknaði hann, svo at hinn dumbi og blindi
 23 talaði og sá. Og allt fólkit óttaðist, og sagði, Er þessi eigi
 24 sonr Davíðs? En er Pharisei heyrðu þat, sögðu þeir, Eigi
 rekr þessi djöfla út, nema fyrir Beelzebub djöfla-höfðingja.
 25 En Jesus fornam þeirra hugsanir, og sagði til þeirra, Hvert
 ríki í sjálfu sér sundr-þykkt man eyðast; og hver borg eðr
 26 hús, sem mis-þykk er í sjálfri sér, fær eigi staðit. Og ef and-
 skotinn rekr andskotann út, þá er hann sundr-þykkir í móti
 27 sjálfum sér. Hvernin fær hans ríki þá staðit? Og ef eg út
 rek djöfla fyri Beelzebub, fyri hvern verða þeir þá af yðrum
 28 sonum út reknir? Af því verða þeir yðrir dómendr. En ef
 eg út rek djöfla með Guðs Anda, þá er þó Guðs ríki til yðar
 komit.

29 Eða hvernin fær nokkur inn gengit í öflugs hús, og hans
 borð-búnað í burt gripit, nema hann bindi áðr hinn öfluga,
 30 og ræni þá hans hús? Hver hann er eigi með mér, sá er
 í móti mér; og hver eigi með mér safnar, sá sundr dreifir.
 31 Fyrir því segi eg yðr, Öll synd og lastanir verða mönnum
 32 fyrirgefnar: en löstum í mót Andanum fyrirgefst eigi. Og
 hver hann talar nokkurt orð í móti Mannzins Syni, honum
 mun fyrirgefast: en hver eð talar nokkurt orð í móti Helgum
 Anda, honum mun hvorki fyrirgefast í þessum heimi né
 öðrum.

33 Annat-hvort setið gott tré, og mun ávöxtrinn góðr; elligar

setið vondt tré, og mun ávöxtrinn vondr; þvíat af ávextinum
 34 þekkist tréit. Þér nöðru-kyn, hverninn megí þér gott mæla,
 á meðan þér erut sjálfir vondir? þvíat munnr mælir af gnægð
 35 hjartans. Góðr maðr fram flytr gott af góðum sjóð síns
 hjarta; en vondr maðr af vondum sjóð síns hjarta fram flytr
 36 vondt. En eg segi yðr, at af hverju því fáfengu orði, þat
 sem mennirnir tala, munu þeir reikningskap af gjalda á dóms-
 37 degi; þvíat af þínum orðum muntú réttlætast; og af þínum
 orðum muntú fordæmast.

38 Þá svöruðu honum nokkrir út af skriptlærðum og Phariseis,
 39 og sögðu, Meistari, vér vildum teikn af þér sjá. Hann svaraði
 og sagði til þeirra, Þetta vonda og hórunar-slekti leitar teikns;
 og því mun eigi teikn gefast, nema teikn Jona spámannz :
 40 svo sem Jonas var í kviði hvalsins þrjá daga og þrjár nætr,
 svo mun Mannzins Son vera í fýlsni jarðar þrjá daga og
 41 þrjár nætr. Menn Ninive-borgar munu upp rísa á efsta dómi
 með þessari kynslóð, og munu hana fordæma; þvíat þeir
 gjörðu iðran eptir predikan Jonas. Og, sjá, hér er meir en
 42 Jonas. Drottningin af Suðri mun upp rísa á efsta dómi með
 þessari kynslóð, og mun hana fordæma; þvíat hún kom af
 endimörkum jarðar at heyra speki Salamonis. Og, sjá, hér er
 meir en Salamon.

43 En nær óhreinn andi ferr út af manninum, reikar hann um
 44 þur-lendur, leitandi hvíldar, og finnr eigi. Þá segir hann,
 Aptr mun eg snúa í mitt hús, þaðan eg fór út; og nær hann
 kemr, finnr hann þat tómmt, sóp-limum hreinsat, og fágat.
 45 Þá fer hann, og tekr sjö aðra anda með sér, þeir eð verri
 eru en sjálfir hann. Og nær þeir eru inn komnir, byggja þeir
 þar: og verðr þá þess mannz hið síðara verra hinu fyrra.
 Svo mun og ské þessa vondu kynslóð.

46 Sem hann var enn þetta at tala til fólksins, sjá, at móðir
 hans og bræðr stóðu þar fyrir útan, og sóktu at tala við
 47 hann. En nokkur sagði til hans, Sjá, at móðir þín og bræðr

48 þínir standa úti, og vilja þig finna. En hann svaraði, og sagði til þess sem til hans talaði, Hver er mín móðir? og 49 hverir eru mínir bræðr? Og hann rétti út sína hönd yfir sína lærisveina, og sagði, Sjáit, mína móður og mína bræðr, 50 Þvíat hver hann gjörir míns Föðurs vilja þess á himnum er, sá sami er minn bróðir, og systir, og móðir.

13 **A** ÆEIM sama degi gekk Jesus út af húsinu, og sat við 2 sjóinn; og mart fólk safnaðist at honum; svo hann sté 3 á skip, setti sig; og allt fólkit stóð í fjörunni. Og hann talaði margt til þeirra í eptirlíkingum, og sagði:

4 Sá er sáði gekk út at sá sínu sæði. Og þá hann sáði, féll 5 sumt við veginn, og fuglar kómu og átu þat. En sumt féll í grýtta jörð, hvar þat hafði eigi mykla jörð, og rann fljótliga 6 upp, þvíat þat hafði eigi jarðar-dýpt. En sem sólin rann upp, skrældist þat; og af því at þat hafði eigi rót neina, visnaði þat. 7 En sumt féll á millum þyrna; og þyrnarnir spruttu upp, og 8 kæfðu þat. En sumt féll í góða jörð, og færðu ávöxt, sumt 9 hundraðfaldan, sumt sextugfaldan, sumt þrítugfaldan. Hver 10 eyru hefir at heyra sá heyri.—Og lærisveinarnir gengu til hans og sögðu, Fyrir hví talar þú til þeirra í eptirlíkingum? 11 Hann svaraði og sagði, Yðr er unnt at vita leynda dóma 12 himnarskis; en þeim er þat eigi veitt. Þvíat hver eð hefir, honum mun gefast svo hann gnóg hafi; en sá er eigi hefir, 13 af honum mun og takast þat hann hefir. Fyrir því tala eg til þeirra í eptirlíkingum, at með sjáanda augum sjái þeir eigi; og heyranda eyrum heyri þeir eigi; þvíat þeir skilja þat eigi; 14 svo at á þeim upp fylldist spádómr Esaia, er hann segir, Eyrinum munu þér heyra, og þó munu þér þat eigi skilja; og með sjáandi augum munu þér sjá, og eigi skynjat geta: 15 þvíat þessa fólks hjarta er forharðnat, og þeirra eyru eru þung-heyrð, og augu þeirra saman-lukt, svo at þeir eigi með augum sjái, og eyrum heyri, né með hjartanu skili til at leiðrétta sig, svo at eg lækni þá.

- 16 En sæl eru yðar augu, þat er þau sjá: og yðar eyru, þat er
 17 þau heyra. Sannliga segi eg yðr, þat margir spámenn og rétt-
 látir fýstust at sjá hvat þér sjáit, og hafa þat eigi séð; og at
 18 heyra hvat þér heyrit, og hafa þat eigi heyrt. Af því heyrit
 19 þessa eptirlíking sæðarans: Þá er nokkur heyrir orðit ríkisins,
 og undirstendr eigi, kemr hinn vondi, og hripsar burt hvat
 sáð er í hans hjarta. Þetta er þat hvat við veginn er sáð.
 20 En sá sem í grýtta jörð er sáðr, er sá hver orðit heyrir, og
 21 fljótliga af fagnaði meðtekr þat; en hann hefir eigi rót í sér,
 heldr er hann fráhverfr: nær eð hrellingar og ofsóknir hefjast
 22 fyrir orðzins sakir, skamm-fyllist hann jafn-skjótt. En hann
 á millum þyrna er sáðr, er hann sem heyrir orðit; og áhyggja
 þessarar veraldar, og fláttskapr fédráttar kefr orðit, og verðr
 23 svo án ávaxtar. En sá í góða jörð er sáðr, er hann sem
 heyrir orðit, og undirstendr þat, og færir ávöxt, sumir hund-
 raðfaldan, sumir sextugfaldan, sumir þrítugfaldan.
- 24 Aðra eptirlíking sagði hann þeim fyrir og sagði: Himna-
 ríki er líkt þeim manni, sá er sáði góðu sáði í akr sinn.
 25 En þá menn sváfu, kom hans óvin, og sáði illgresi með
 26 í bland hveitið, og fór í burt. En er grasit spratt upp og
 27 bar ávöxt, þá auglýstist og illgresit. En þénararnir gengu
 til húsføðursins, og sögðu: Lávarðr, sáðir þú eigi góðu sáði
 28 í akr þinn? hvaðan kemr honum þá illgresit? Og hann sagði
 til þeirra, Þat hefir fjándmaðr gjört. Þjónarnir sögðu þá,
 29 Viltú at vær förum og út lesum þat? Hann sagði, Nei, svo
 at þér upp rætið eigi hveitið undir eins nær þér út lesit ill-
 30 gresit; látið hvort-tveggja vaxa allt til kornskurðar; og á
 kornskeru-tíma skal eg segja til kornskurðar-manna, Lesit
 fyrst illgresit saman, og bindit þat í smá byndini til brenzlu,
 en hveitinu saman safnit í mína kornhlöðu.
- 31 Aðra eptirlíking lagði hann enn fram fyrir þá og sagði:
 Himnaríki er líkt mustarðz-korni, þat maðr tók og sáði í akr
 32 sinn, hvat eð minzt er allra sæða; en nær þat sprettr upp, er

þat stærst allra kálgrasa, og verður þat tré, at fuglar loptzins koma og byggja undir þess kvistum.

33 Enn aðra eptirlíking sagði hann til þeirra : Líkt er himnaríki súrdegi, þat kona tók og faldi í þeimr mælum mjöls, þar til at þat sýrðist allt til sama.

34 Þetta allt talaði Jesus í eptirlíkingum til fólksins ; og fyrir
35 útan eptirlíkingar talaði hann eigi til þeirra ; svo at upp fylldist hvat sagt er fyrir spámanninn þann er segir, Munn minn mun eg upp lúka í eptirlíkingum, og leyndan dóm mun eg út mæla af upphafi veraldar.

36 Þá lét Jesus fólkit frá sér, og kom inn í húsit ; og hans lærisveinar gengu til hans og sögðu, Kenn þú oss líkingina
37 illgresis akrsins. Jesus svaraði og sagði til þeirra, Hann sem sár góðu sæði er Mannzins Sonr, en akrinn er heimrinn.

38 Góða sæði eru þeir ríkisins synir ; en illgresit eru illzkunnar
39 synir ; en óvinrinn sá er sáði því, er djöfullinn ; en kornskeru-tíminn er ending þessarar veraldar. Kornskurðar-
40 mennirnir eru englarnir ; því líka sem nú verður illgresit út lesit, og eldi brent, svo man og ské í enda þessarar veraldar ;
41 því at Mannzins Son mun út senda sína engla, og þeir munu saman lesa af hans ríki öll hneyksli, og þeim er rangindi
42 gjöra ; og þeir munu svo kasta þeim í eldzins ofn : þar man
43 vera grátr og tanna gnístran. En þá munu réttlátir ljóma sem sól í ríki Föðurs þeirra. Hver eyru hefir at heyra, hann heyrir.

44 Og enn, Þá er himnaríki líkt fólgnum fjár-sjóð á akri, hvern er maðr fann og faldi hann ; og af þeim fagnaði er hann hafði yfir honum, gekk hann burt, og seldi allt hvat hann hafði, og keypti þann sama akr.

45 Og enn aptr, Er himnaríki líkt þeim kaupmanni, er
46 góðrar perlu leitaði. Og þá hann fann eina forkostuliga perlu, fór hann til og seldi allt hvat hann hafði, og keypti þá sömu.

47 Og enn aptr, Er himnarfski líkt neti því, sem í sjó er
 48 kastað, og með hverju af öllu fiska-kyni dregit verður. En
 nær þat er fullt, draga þeir þat at landi; sitja síðan og saman
 49 lesa hina góðu í keröld, en vondum snara þeir út. Svo man
 og ske í enda veraldar, at englar munu út fara, og hina vondu
 50 mitt frá réttlátum skilja; og þeim munu þeir kasta í eldzins
 ofn, hvar vera man óp og tanna-gnistran.

51 Og Jesus sagði til þeirra, Hafi þér allt þetta undirstaðit?
 52 Þeir sögðu, Einninn, Herra. Þá sagði hann, Fyrir því, hver
 sá skriptlærður sem til himnarfskis mentaðr er, hann líkist
 þeim húsföður, sem fram ber af sínum thesaur nýtt og
 gamalt.

53 Og þat skeði, þá Jesus hafði lyktað þessar eptirlíkingar, at
 54 hann gekk þaðan, og kom til sínna fóstur-jarðar, og kendi
 þeim í þeirra samkundu-húsum, svo at þeim grúaði, og sögðu,
 55 Hvaðan kemr þessum slík speki og kraptar? Er þessi eigi
 timbr-smíðsins son? Heitir hans móðir ekki Maria, og
 56 bræðr hans Jacob og Joseph, Simon og Juda? Og eru hans
 systir eigi hér hjá oss? Hvaðan kemr þessum allt þetta?
 57 Og svo skamm-fylldust þeir við hann. En Jesus svaraði og
 sagði til þeirra, Spámaðr er eigi án vegsemda, nema á sinni
 58 fóstur-jörð og í sínu húsi. Og eigi gjörði hann þar mörg
 kraptaverk fyrir sakir vantrúar þeirra.

14 **A** ÞEIM tíma heyrði Herodis Tetrarchas ryktið af Jesu.
 2 Og hann sagði til sinna hirðsveina, Þessi er Jón Bapt-
 ista, hver af dauða er upp aptr risinn, og því gjörast þessi
 3 krapta-verk af honum. Þvíat Herodis hafði fanga látið
 Johannem, bundit og í varðhöld sett fyrir sakir Herodiadis,
 4 húsfreyju Philippi bróður hans. Því at Johannis hafði til
 5 hans sagt, Eigi hæfir þér hana at hafa. Og því vildi hann
 hafa líflátið hann; en þorði þó eigi fyrir fólkinu, þvíat þat
 6 hélt hann fyrir spámann.—En at ártíðar-degi Herodis, danz-
 aði dóttir Herodiadis mitt frammi fyri honum; og þat hagaði

7 Herodis ofr-vel. Af því lofaði hann með eiði at gefa henni
 8 hvers hún æskti af honum. Og eptir því hún var áðr til
 eggjuð af móður sinni, sagði hún, Gef mér hér á diskri höfud
 9 Jóns Baptista. En konungurinn varð hryggur; en þó fyrir
 eiðsins sakir, og þeirra er með honum til borðs sátu, bauð
 10 hann at þat gefist henni; sendi út, og lét afhöfða Johannem
 11 í myrkva-stofu; og var höfud hans borit á diskri, og gefit
 12 stulkunni; og hún færði móður sinni. Þá fóru lærisveinar
 hans, og tóku hans líkama, og grófu, kómu síðan og kunn-
 gjörðu þat Jesu.

13 En er Jesus heyrði þat, fór hann þaðan á skipi alleina til
 eyðimerkr. Og þá fólkit heyrði þat úr stöðunum, fylgdi
 14 þat honum eptir á fæti. Og Jesus gekk fram undan, og leit
 þann mykla múg, og sá aumr á þeim, og læknaði þá af þeim
 15 sem krankir voru. En at kveldi gengu hans lærisveinar til
 hans, og sögðu, Þessi staðr er í eyði; tíminn tekr at líða; lát
 fólkit frá þér, at þat gangi í kaптúnin, og kaupi sér þar
 16 fæðu. En Jesus sagði til þeirra, Þeir hafa þess eigi þörf at
 17 þeir gangi í burt. Gefi þér þeim at eta. Þeir sögðu, Vær
 18 höfum ekki hér nema fimm brauð og tvo fiska. Hann sagði,
 19 Færit mér þau hingat. Og hann bauð fólkinu niðr at setjast
 á grasit, og tók þau fimm brauð og tvo fiska, leit til himins,
 blezaði, og braut þau, og gaf sínum lærisveinum brauðin;
 20 en lærisveinarnir gáfu þau fólkinu. Og þeir snæddu allir, og
 urðu saddir, og tóku upp þær leifar er af gengu, tólf karfir
 21 fullar. En þeir eð etið höfðu, voru tals fimm þúsund manna,
 undan teknum konum og börnum.

22 Og jafn-snart kom Jesus sínum lærisveinum til at þeir
 gengi á skip, og færu fyrir honum yfir um sjáinn, þar til hann
 23 léti fólkit frá sér. Og er hann hafði fólkit frá sér látið, gekk
 hann einn saman upp á fjallit at biðjast fyrir. Og um kveldit
 24 var hann þar alleina. En skipit var þá mitt á sjánum, ok
 25 hraktist í bylgjunum; þvíat vindrinn var þvert í móti. En

um fjórðu eykt nætr kom Jesus til þeirra gangandi á sjánum.
 26 En er lærisveinarnir sáu hann á sjánum ganga, hræddust þeir,
 og sögðu, at þat væri skrimsl, og kölluðu upp af hræðzlu.
 27 En Jesus talaði strax til þeirra, og sagði, Verit stöðugir; ek
 28 em hann; óttist eigi. En Pétur svaraði honum og sagði, Ef
 þú ert þat, Herra, þá bjóð mér at koma til þín á vatninu.
 29 Og hann sagði, Kom. Og Pétur sté af skipinu, og gekk á
 30 vatninu, at hann kæmi til Jesu. En er hann leit megnan
 vind, óaði honum, og tók at sökkva, kallaði og sagði, Herra,
 31 hjálpa þú mér. En Jesus rétti jafn-snart höndina út, og
 greip hann, og sagði til hans, Þú lítiltrúaðr; fyrir hví ef-
 32 aðir þú? Og er þeir voru á skipit komnir, kyrði vindinn.
 33 Og þeir sem á skipinu voru, kómu og féllu fram fyrir honum,
 34 og sögðu, Sannliga ertú Guðs Sonr. Og þeir fóru yfir um,
 35 og kómu til Genesareths jarðar. Og er hann þektu þar-
 sveitar menn, sendu þeir út um allt þat bygðar-lag, og færðu
 36 til hans alla vanfæra menn, og báðu hann um, at þeir mættu
 at eins snerta föld hans fata. Og svo margir sem at hann
 snertu, urðu allir heilbrigðir.

15 **Þ**A gengu til hans skriptlærðir og Pharisei af Jerusalem,
 2 og sögðu, Fyrir hví ofr-troða þínir lærisveinar öldung-
 anna uppsetninga, með því þeir þvo eigi sínar hendr er
 3 þeir brauð eta? Hann svaraði og sagði til þeirra, Fyrir hví
 4 ofr-troði þér Guðs boðorð fyrir yðvarn uppsetning? Því
 Guð sagði, Heiðra skalt þú föður þinn og móður; og hver
 5 hann bölvar föður eðr móður, sá skal dauða deyja. En þér
 segit, at hver skuli segja til föður eða til móður, þat er Guði
 6 gefit, hvar með eg skylda þér hjálpa. Af því sker þat, at nær
 einginn heiðrar meir föður sinn né móður; og hafit svo ónýt
 7 gjört Guðs boðorð fyrir yðvars uppsetnings sakir. Þér hræ-
 8 snarar, vel hefir Esaias spáð af yðr, er hann segir, Þessi lýðr
 nálægist mig með sínum munni, og heiðrar mig með vörum
 9 sínum, en þeirra hjörtu eru langt frá mér. At öngu dýrka

þeir mig, á meðan þeir kenna þær kenningar sem ekki eru annat en boðorð manna.

10 Og hann kallaði fólkit til sín og sagði til þeirra, Heyrit þér
 11 og undirstandit. Þat hvat er inn gengr í munninn, þat saurgar
 eigi manninn; heldr hvat er framm af munninum gengr, þat
 12 saurgar manninn. Þá gengu hans lærisveinar at honum og
 sögðu. Veizt þú, at þá er þeir Pharisei heyrðu þat orð,
 13 skamm-fyllust þeir? En hann svaraði og sagði, Öll plantan,
 hverja minn himneskr Faðir plantar eigi, mun upp rætast.
 14 Látið þá fara; þeir eru blindir og blindra leiðtogarar. Því
 15 ef blindr leiðir blindan, þá falla þeir báðir í gröfina. Þá
 svaraði Pétr, og sagði til hans, Þýð oss þessa eptirlíking.
 16 Jesus sagði til þeirra, Eru þér enn svo skilningslausir?
 17 Skynit þér eigi, at allt hvat í munninn inn gengr, þat hverfr
 18 í magann, og verður fyrir eðliliga rás út skúfat? En hvat
 19 af munninum fram gengr, þat kemr út af hjartanu. Þvíat
 út af hjartanu koma vondar hugsanir, mann-dráp, hórdómr,
 20 frillu-lífi, þjófnaðr, ljúg-vitnan, lastanir. Þetta er þat hvat
 manninn saurgar. En með óþvegunum höndum at eta,
 saurgar eigi manninn.

21 Jesus gekk burt þaðan og fór í landz-álfur Tyro og Sid-
 22 onis. Og, sjá, at Canversk kona gekk út af þeim sömum tak-
 mörkum, kallaði og sagði, Ó Herra, sonr Davíðs, miskunna
 23 þú mér. Mín dóttir kvelst illa af djöflinum. Og hann svaraði
 henni eigi orði. Hans lærisveinar gengu til hans og sögðu,
 24 Lát hana fara, at því hún kallar eptir oss. En hann svaraði
 og sagði, Eg em eigi sendr, nema til fortapaðra sauða af húsi
 25 Israel. En hún kom, og féll niðr fyrir honum og sagði,
 26 Hjálpa þú mér, Herra! En hann svaraði henni og sagði,
 Þat er eigi térligt at taka brauðit þat barnanna er, og kasta
 27 því fyrir hundana. En hún sagði, Satt er þat, Herra, en þó
 eta hundar af molum þeim, sem detta af borðum drottna
 28 þeirra. Þá svaraði Jesus og sagði til hennar, Þú kona, mykil

er trúa þín. Verði þér svo sem þú villt. Og á þeirri sömu stundu varð hennar dóttir heilbrigð.

29 Og er Jesus gekk þaðan, kom hann at sjánum í Galilea ;
30 gekk upp á fjallit, setti sig þar, og margt fólk dreif til hans, hafandi með sér halta, blinda, mállausa, vanaða, og marga aðra, og snöruðu þeim fram fyrir fætr Jesu. Og hann
31 læknaði þá, svo at fólkit undraðist, er þat sá mállausa mæla, og vanaða heila, halta ganga, blinda sjáandi. Og vegsömuðu Guð Israels.

32 Og Jesus kallaði sína lærisveina til sín og sagði, Mig aumkar fólksins, þvíat þeir hafa þrjá daga hjá mér verit, og hafa ekki til matar ; og fastandi vil eg þá eigi frá mér fara
33 láta, svo at eigi verði þeir hungur-morða á veginum. Lærisveinarnir sögðu til hans, Hvaðan töku vær svo mörg brauð hér á eyðimörku at vér seðjum með jafn-margt fólk ? Jesus sagði til þeirra, Hversu mörg brauð hafi þér ? Þeir sögðu,
34 Sjö, og fá fiska-korn. Og hann bauð fólkinu at þat settist
35 niður á jörðina, og tók þau sjö brauðin og fiskana. Og er hann hafði þakkir gjört, braut hann þau, og gaf lærisvein-
37 unum. Hans lærisveinar gáfu þau fólkinu. Og þeir átu allir og urðu saddir ; og töku upp þat sem yfir var molanna, sjö
38 karfir fullar. En þeir sem matast höfðu, voru fjórar þúsundir
39 manna, fyri utan konur og börn. Og er hann hafði fólkit frá sér látið, sté hann á skip og kom í endimerkr Magdala-landz.

16 **Þ**A gengu Pharisei og Saducei til hans, freistandi hans, og
2 báðu hann at sýna sér teikn af himni. En hann svaraði þeim og sagði, Á kveldin segi þér, þat verður sínt veður ; þvíat
3 himin-roði er ; og á morna segi þér, í dag verður hregg-viðri, þvíat himininn er rauður og dimmr. Þér hræsningar, himinsins ásján kunni þér at dæma ; en at vita teikn þessara tíma
4 kunni þér eigi. Þessi vonða hórdóms kynslóð æskir teikns ; og henni skal ekkert teikn gefit verða, nema teikn Jona spámannz. Og hann forlét þá, og gekk í burt.

- 5 Og er hans lærisveinir vóru yfir um farnir, höfðu þeir
6 gleymt brauð með sér at taka. En Jesus sagði til þeirra,
Sjáið til, og vaktið yðr við súrdegi þeirra Phariseis og
7 Saduceis. Þá þenktu þeir með sér og sögðu, Þat mun
8 vera, þat vær höfum eigi brauð með oss tekit. En er Jesus
fornam þat, sagði hann til þeirra, Þér lítiltrúaðir, hvar fyrir
hugsi þér um þat, þó þér hafit eigi brauðin með yðr haft?
9 Skilit þér enn ekki? Minnist þér eigi á þau fimm brauð á
meðal fimm þúsunda, eða hversu margar karfir at þér tókut
10 þá upp? og eigi enn á þau sjö brauð á meðal fjöggra þús-
11 unda, og hversu margar karfir eð þér tókut þá upp? Hvar
fyrir skili þér eigi, at eg sagða yðr ekki af brauðinu? En eg
segi: Vaktið yðr við súrdegi þeirra Phariseis og Saduceis.
12 Þá undirstóðu þeir, at hann hafði eigi sagt þeim þat þeir
skyldu vara sig við súrdegi brauðsins, heldr við lærdómi
þeirra Phariseis og Saduceis.
- 13 Þá kom Jesus í landz-álfur borgarinnar Cesaree Philippi;
og spurði sína lærisveina at og sagði, Hvat segja menn til
14 hver Mannzins Sonr sé? Þeir sögðu, Sumir segja, þú sért
Johannis Baptista; en aðrir, þú sért Elias; sumir, at þú sért
15 Jeremias; eðr einn af Spámönnum. Jesus sagði til þeirra,
16 Hvern segi þér mig vera? Þá svaraði Símon Petrus, og
17 sagði, Þú ert Kristr, Sonr Guðs lifanda. En Jesus svaraði
og sagði til hans, Sæll ertu, Símon Jónas son, þvíat hold og
18 blóð birti þér þat eigi, heldr minn himneskr Faðir. Eg segi
þér og, at þú ert Petrus; og yfir þennan hellu-stein mun eg
upp á þyggja mína samkund; og hliðin helvítanna skulu
19 eigi magn hafa í gegn henni; og þér mun eg gefa lykla
himnaríks; og allt hvat þú bindr á jörðu, skal á himnum
bundit vera; og allt hvat þú leysir á jörðu, skal á himnum
20 leyst vera. Þá fyrirbauð hann sínum lærisveinum at þeir
segði þat öngum, at hann væri sá Jesus Kristr.
- 21 Þaðan í frá tók Jesus til at auglýsa fyrir sínum lærisveinum,

þat honum byrjaði at ganga til Jerusalem, og margt at líða af öldungum, skriptlærðum, og kennimanna-höfðingjum, og líflátinn verða, og á þriðja degi upp at rísa. En Pétur tók hann út af, átalði hann, og sagði, Herra, þyrn sjálfum þér, at eigi hendi þig þetta. En hann snerist við, og sagði til Pétrs, Far frá mér, Andskoti, þú ert mér hneykslanligr; þvíat þú skilt eigi hvat Guðs (er) heldr hvat mannanna er.

Jesús sagði þá til sinna lærisveina, Ef nokkur vill mér eptir fylgja, þá afneiti hann sjálfum sér, og taki sinn kross á sig, og fylgi mér eptir. Því hver hann vill sitt líf forvara, sá mun því týna; en hver sínu lífi týnir fyrir mínar sakir, sá mun þat finna. Því hvat stoðar þat manninum, þó hann hrepti allan heiminn, en gjörði tjón sinnar sálu? Eðr hvat mun maðrinn fá gefit þat hann sálu sína með endr-leysi? Þvíat þat man ske, at Mannzins Son mun koma í dýrð síns Föðurs með sínum englum, og þá mun hann gjalda hverjum sem einum eptir sínum verkum. Sannliga segi eg yðr, at nokkrir standa þeir hér, sem dauðann munu eigi smakka, þar til at þeir sjá Mannzins Son komanda í sínu ríki.

OG sex dögum þar eptir tók Jesús með sér Petrum og Jacobum, og Johannem bróður hans, og hafði þá afstíðis upp á hátt fjall, og auglýstist fyrir þeim. Og hans ásján skein sem sól; en hans klæði urðu svo björt sem ljós. Og, sjá, at honum birtust þeir Moyses og Elias, og töluðu við hann. En Pétur anzaði og sagði til Jesu, Herra, hér er oss gott at vera. Ef þú vilt, þá vilju vær gjöra hér þrjár tjaldbúðir, þér eina, Moyse eina, Elye eina. Og þá er hann var þetta at tala, sjá, at bjart ský um skygði þá, og sjá, at röddin úr skýinu sagði, Þessi er Sonr minn elskuligr, at hverjum mér vel þóknast; heyrit honum. Og er lærisveinarnir heyrðu þat, féllu þeir fram á sínar ásjánir, og urðu mjög hræddir. En Jesús gekk til þeirra, tók á þeim, og sagði, Standit upp, og

8 verit eigi hræddir. En er þeir litu upp, sáu þeir öngvan nema
 9 Jesum einn saman. Og er þeir gengu ofan af fjallinu, bauð
 Jesus þeim og sagði, Þér skulu öngum þessa sjón segja, þar
 10 til at Mannzins Son er upp aptr risinn af dauða. Og hans
 lærisveinar spurðu hann at og sögðu, Hvar fyrir segja hinir
 11 skriptlærðu þá, þat Elias hljóti áðr at koma? Jesus svaraði,
 og sagði til þeirra, Elias á at sönnu áðr at koma, og alla
 12 hluti at lagfæra; En eg segi yðr, þat Elias er nú kominn, og
 þeir kendu hann eigi; heldr gjörðu þeir við hann hvat helzt
 þeim líkaði. Svo man og Mannzins Son verða af þeim at
 13 líða. Þá undirstóðu lærisveinarnir, þat hann hafði sagt af
 Jóhanni Baptista.

14 Og er þeir kómu til fólksins, gekk maðr til hans; féll og á
 15 knéin fyrir honum, og sagði, Herra, miskunna þú syni mín-
 um, þvíat hann er tungl-sjúkr, og er herfíliga þvingaðr; því
 16 opt fellr hann á eld, og þrátt-sinnis í vatn. Eg hafða hann
 17 og til þinna lærisveina, og þeir gátu hann eigi læknað. En
 Jesus svaraði og sagði, Ó þú vantrúuð og rang-snúin kynslóð,
 hversu lengi skal eg hjá yðr vera? Hversu lengi á eg yðr at
 18 líða? Hafit hann hingat til mín? Og Jesus hastaði á hann;
 og djöfullinn fór út af honum, og sveinninn varð heilbrigðr á
 19 samri stundu. Þá gengu lærisveinarnir heimoliga til Jesu, og
 20 sögðu, Fyrir hví gátu vær eigi rekit hann út? Jesus svaraði
 og sagði til þeirra, Fyrir yðvarrar vantrúar sakir. Því eg segi
 yðr fyrir sann, at ef þér hefðut trú svo sem mustarðz-korn,
 mætti þér segja fjalli þessu, Far þú heðan og þangat; og
 21 mundi þat fara; og ekkert mundi yðr ómáttugt vera. En
 þetta kyn rekst eigi út nema fyrir bæn og föstu.
 22 En sem þeir sýsluðust um í Galilea, sagði Jesus til þeirra,
 Eptir komandi er þat Mannzins Sonr man ofr-seldr verða í
 23 manna hendr, og líflátinn verða; og á þriðja degi mun hann
 upp rísa. Og við þat urðu þeir næsta hryggvir.
 24 Og er þeir kómu til Capharnaum, gengu þeir at Pétri sem

skatt-gjaldit upp báru, og sögðu, Yðar meistari, geldr hann
 25 eigi skatt-peninginn? Hann sagði, Já. Og er hann gekk
 inn í húsit, kom Jesus fram at honum, og sagði, Hvat lízt
 þér Símon, af hvorum taka jarðligir konungar toll eður skatt-
 26 pening, af sínum sonum, eður af annarligum? Pétur sagði, Af
 27 annarligum. Jesus sagði til hans, Þá eru synirnir frí. En
 svo at vér séum þeim eigi at hneykslan, þá far til sjáfar, og
 varpa út önglinum, og þann fisk sem fyrstr kemr upp tak þú;
 og er þú opnar hans gin, muntú finna eina stateram, þá
 sömu tak og gef honum fyrir mig og þig.

18 **I** ÞANN sama tíma gengu lærisveinarnir til Jesu, og sögðu,
 2 Hver er mestr í himnaríki? Jesus kallaði barn til sín,
 3 og setti þat mitt á millum þeirra, og sagði, Sannliga segi eg
 yður, nema þér snúist og verðit svo sem smá-börn, munu þér
 4 eigi inn ganga í himnaríki. Hver sjálfr sig lækkar svo sem
 5 ungbarni þetta, sá er mestr í himnaríki; og hver sem með-
 tekr eitt þvflíkt ungmenni í mínu nafni, sá meðtekr mig.
 6 En hver hann hneykslar einn af þeim vesalingum sem á mig
 trúa, þarfara væri honum, at mylnu-steinn hengdist á háls
 honum, og væri í sjáfar-djúp söktr.

7 Vé sé heiminum fyrir hneykslanir. Þar hljóta hneykslanir
 at koma; en þó, vé sé þeim manni fyrir hvern at hneykslunin
 8 kemr! En ef þín hönd eður þinn fótr hneykslar þig, sníð
 hann af, og snara honum frá þér: betra er þér inn at ganga
 til lífsins haltr og handar-vani, en þat þú hafir tvær hendr
 9 og tvo fætr og verðir í eilífan eld kastaður. Og ef auga þitt
 hneykslar þig, þá slít þat út, og snara því frá þér: betra er
 þér eineygðum inn at ganga til lífsins, en þat þú hafir tvö
 augu og verðir í helvitzkan eld kastaður.

10 Sjáit til at þér forsmáit ekki einn af þessum vesalingum;
 þvíat eg segi yður; at þeirra englar á himnum sjá jafnan
 11 míns Föðurs auglit á himnum; þvíat Mannzins Son kom at
 12 frelsa hvat fortapat er. Hvat virðist yður? at ef einhver hefði

hundrað sauða, og villist einn af þeim; skilst hann eigi við þá nfu og nftigi á fjöllum uppi, og fer at leita hans sem villist? Og ef svo sker at hann finnr þann, sannliga segi eg yðr, at hann fagnar meir yfir þeim en yfir hinum nfu og nfu tigum sem eigi viltust. Svo er eigi vili fyrir Föður yðrum sem á himnum er, at einn af þessum vesalingum farist.

En ef bróðir þinn brýtr við þig; far þú og straffa hann milli þín og hans eins samans. Ef hann heyrir þig, þá hefr þú þinn bróður unnit; en ef hann heyrir þig eigi, þá tak enn einn eðr tvo til þín, svo at í munni tveggja eðr þriggja vitna standi öll orð. Nú ef hann heyrir eigi þeim, þá seg þat samkundunni; en ef hann heyrir eigi samkundunni, þá halt hann sem annan heiðingja og tollheimtu-mann. Sannliga segi eg yðr; hvat helzt þér bindit á jörðu, skal og á himnum bundit vera; og hvat helzt þér leysit á jörðu, skal leyst vera á himni. Og enn segi eg yðr, þat hvat er tveir af yðr samtaka á jörðu, um hvern hlut sem þat er eð þeir vilja biðja, skal þeim veittr vera af mínum Föður sem á himnum er. Þvíat, hvar tveir eðr þrír saman safnaðir eru í mínu nafni, þar em ek mitt í millum þeirra.

Þá gekk Pétur til hans og sagði, Herra, hversu opt hlýt eg mínum bróður, þeim sem við mig brýtr, at fyrirgefa? er þat nóg sjö sinnum? Jesus sagði til hans, Eg segi þér, eigi sjö sinnum, heldr sjö tigi sinnum sjö sinnum.

Fyrir því er himnaríki líkt þeim konungi, sem reikna vildi við þjóna sína. Og er hann tók til at reikna, kom einn fyri hann, sá er honum var skyldugr tíu þúsund punda. En þá hann hafði eigi til hvat hann skyldi gjalda, bauð herrann at selja hann og hans húsfreyju, svo og börnin, og allt hvat hann átti, og borga með. En sá þjón féll fram, tilbað hann, og sagði, Herra, haf þolinmæði við mig, allt skal eg þér gjalda. En herrann sá aumr þess þjóns, og lét hann lausan, og gaf honum upp skuldina. Þá gekk sá sami þjón út, og

fann einn af sínum samlags-þjónum; sá var honum hundrað peninga skyldugr. Þann greip hann, og tók fyrir kverkar
 29 honum, og sagði, Gjalt hvat þú ert mér skyldugr. Þá féll hans samlags-þjón fram, það hann og sagði, Haf þolinmæði
 30 við mig, því allt skal eg þér gjalda. En hann vildi eigi, heldr fór hann til og lét hann í dyplitzu þar til hann hefði borgat
 31 sína skuld. En er hans sam-þjónar sáu hvat skeði, urðu þeir mjög hryggvir við, kómu og undirvísuðu sínum herra
 32 allt hvat gjörzt hafði. Þá kallaði hans herra á hann, og sagði til hans, Þú hinn strákligi þjón. Alla þessa skuld gaf eg þér
 33 til, með því þú baðzt mig; byrjaði þér eigi miskunsamr at vera við þinn samlags-þjón líka sem eg var þér miskunsamr?
 34 Og hans herra varð reiðr, og ofr-seldi hann kvölurunum, þangat til at hann hefði borgat allt hvat hann var honum
 35 skyldugr. Svo mun minn himneskr Faðir gjöra yðr, ef þér fyrirgefit eigi af yðrum hjörtum hver einn sínum bróður misgjörðir sínar.

19 **O**G þat skeði, sem Jesus hafði lyktað þessa ræðu, at hann fór af Galilea, og kom í endimerkr Gyðingalandz öðru
 2 megin Jordanar; og margt fólk fylgdi honum eptir; og þar læknaði hann þá.

3 Þá gengu Pharisei til hans, freistuðu hans, og sögðu, Leyfist nokkut manningum at forlata sína eigin-kon(u) fyrir hverja
 4 sem eina sök? En hann svaraði og sagði til þeirra, Hafi þér eigi lesit, at sá er í upphafi skapaði manninn, hann gjörði
 5 þat, at vera skyldi maðr og kona, og sagði, Fyrir því mun maðrinn forlata föður og móður, og við teingjast eigin-konu
 6 sinni, og þau tvö munu eitt hold vera. Svo eru þau nú eigi tvö, heldr eitt hold; því hvat Guð hefir saman teingt, þat
 7 skal maðrinn eigi í sundr skilja. Þá sögðu þeir, Fyrir því bauð Moyses þá at gefast skyldi skilnaðar-skrá, og hana at
 8 forlata? Hann sagði til þeirra, Moyses hefir fyrir harðúð yðvars hjarta leyft yðr at forlata húsfreyjur yðrar; en at upp-

9 hafi var þat eigi svo. En eg segi yðr, þat hver sína eigin-
konu forlætr, nema þat sé fyrir hórunar-sök, og giptist annarri,
sá drýgir hór; og hver sem fráskilinni giptist, sá drýgir og
10 hór. Þá sögðu lærisveinarnir til hans, Ef svo er háttað
mannzins málefnum við eignar-konuna, þá er eigi gagn í at
11 giptast. En hann sagði til þeirra, Þetta orð fá eigi allir
12 höndlat, heldr þeir hverjum þat er gefit; því at þar eru þeir
geldingar, sem svo verða af móður-kviði fæddir; og þeir
geldingar eru, hverir af mönnum eru geldir; og þar eru líka
þeir geldingar, sem sjálfa sig hafa gellt fyrir himnarfkis sakir.
Sá gripit getr, hann grípi þat.

13 Þá voru smá-börn til hans höfð, svo at hann legði hendr
yfir þau; og hann bæðist fyrir. En lærisveinarnir ávstuðu
14 þá. Jesus sagði til þeirra, Látið börnin kyrr, fyrir bjóðit
15 þeim eigi til mín at koma; þvíat slíkra er himnarfki. Og er
hann hafði hendr yfir þau lagt, gekk hann þaðan.

16 Og sjá, at einn gekk at honum, og sagði til hans, Góði
meistari. Hvat skal eg þess gott gjöra, at eg hafi eilíft líf?
17 Hverjum hann svaraði, Hvat kallar þú mig góðan? einginn
er góður nema einn, sannarligr Guð. En ef þú vilt til lífsins
18 inn ganga, svo varðveit þú boðorðin. Hann sagði þá til
hans, Hver helzt? En Jesus sagði, Eigi skaltú mann vega.
Eigi skalt þú hórdóm drýgja. Eigi skalt þú annan stela.

19 Eigi skalt þú ljúg-vitni mæla. Heiðra skalt þú föður þinn og
móður. Og, Elska skalt þú náunga þinn svo sem sjálfan þig.

20 Þá sagði ungi maðrinn til hans, Þetta allt hefi eg varðveitt í
21 frá barnæsku minni; hvat brestr mig þá? Jesus sagði til
hans, Ef þú vilt algjörðr vera, far burt, og sel allt hvat þú
hefir, og gef fátækum, og munt þú þá sjóð hafa á himni;
22 kom þá og fylg mér svo eptir. Og er hinn ungi maðr heyrði
þat orð, gekk hann hryggr í burt; þvíat hann hafði myklar
23 eigur.—En Jesus sagði til sinna lærisveina, Sannliga segi eg
24 yðr, at torvellt er rískum inn at ganga í himnaríki. Og enn

segi eg yðr, þat auðveldara er ulfbaldanum at smjúga í gegn-
 25 um nálar-auga en ríkum inn at ganga í Guðs ríki. Og er
 lærisveinarnir heyrðu þat, urðu þeir mjög ótta-slegnir, og
 26 sögðu, Hver fær þá hjálpast? En Jesus leit við þeim, og
 sagði til þeirra, Hjá mönnum er þat ómöguligt; en hjá Guði
 27 er allt möguligt.—Þá svaraði Pétur, og sagði til hans, Sjá þú,
 at vér forlétum allt, og fylgjumst þér eptir. Hvat sker oss
 28 þar fyrir? En Jesus sagði til þeirra, Sannliga segi eg yðr,
 at þér hverir mér hafit eptir fylgt í endrfæðingunni, þá er
 Mannzins Son sitr á stóli sinnar tignar, munu þér og sitja
 29 á tólf stólum, dæmandi tólf kynkvíslir Israel. Og hver hann
 forlætr hús, eðr bræðr, systur, föður eða móður, eðr eigin-
 konu eðr börn eðr akra fyrir míns nafns sakir, sá mun
 30 hundraðfalt í staðinn taka, og erfa eilíft líf. En margir þeir
 sem eru fyrstir, verða síðarstir; og þeir sem síðarstir eru,
 verða hinir fyrstu.

20 **H**IMNARIKI er líkt þeim húsföður, sem út gekk snem-
 2 ma morguns verkmenn at leiga í víngarð sinn. En at
 gjörðum samningi við verkmennina af dagligu penings gjaldi,
 3 sendi hann þá í sinn víngarð. Og nær þriðju stund gekk
 4 hann út, og leit aðra iðjulausa standa á torginu, og sagði til
 þeirra, Fari þér í minn víngarð; og hvat réttvíst er, mun eg
 5 gefa yðr. Þeir gengu og þangat. Og enn gekk hann út
 6 aptr um séttu og níundu stund, og gjörði svo líka. Enn um
 elliftu stund gekk hann út, og fann enn aðra standa iðjulausa;
 og sagði til þeirra, Hvar fyrri standi þér hér allan dag iðju-
 7 lausir? Þeir sögðu til hans, Þvíat einginn hefir leigt oss.
 Hann sagði til þeirra, Fari þér og í minn víngarð; og hvat
 8 réttvíst er, skulu þér fá. En þá kveld var komit, sagði
 herrann víngarðzins til síns ráðamannz, Kallaðu verkmenn-
 ina, og gjallt þeim verðkaupit. Og hann tók til í frá enum
 9 seinasta, og allt til ens fyrsta. Þá kómu þeir sem um elliftu
 10 stund leigðir voru; og hver þeirra meðtók sinn pening. En

er hinir fyrstu kómu, meintu þeir, þat þeir mundu fá meira ;
 11 og hver þeirra meðtók sinn pening. Og þá er þeir höfðu
 12 hann meðtekit, mögðu þeir í móti húsföðurnum, og sögðu,
 Þessir seinustu hafa eina stund erfiðat, og þú gjörðir þá
 13 oss jafna, vér sem borit höfum þunga og hita dagsins. En
 hann svaraði og sagði til eins þeirra, Vinr, eigi gjöri eg þér
 14 órétt ; ertú ekki ásáttir vorðinn við mig um peninginn ? Tak
 hvað þitt er, og far burt. En þessum seinasta vil eg gefa svo
 15 sem þér ; eða lofast mér ekki at gjöra af mínu hvað eg vil ?
 16 Eða ertú um þat rangeygðr, þó at eg sé góðgjarn ? Svo
 verða nú síðastir hinir fyrstu, og fyrstir hinir síðustu ; þvíat
 margir eru kallaðir, en fáir útvaldir.

17 Og hann ferðaðist upp til Jerusalem, og tók þá tólf læri-
 18 sveina heimogliga til sín á veginum, og sagði til þeirra, Sjáit,
 vér reisum nú upp til Jerusalem, og Mannzins Son mun ofr-
 seljast kenningum höfðingjum og skriptlærðum ; og þeir
 19 munu hann fordæma til dauða, og ofr-selja hann heiðingjum
 til spottunar og húðstroku og til krossfestingar. Og á þriðja
 degi mun hann upp aptr rísa.

20 Þá gekk móðir sona Zebedei til hans meðr syni sína,
 21 fallandi fyri hann fram, og bað nokkurs af honum. Og hann
 sagði til hennar, Hvað vilt þú ? Hún sagði til hans, Lát
 þessa mína tvo sonu sitja í ríki þínu, þann eina til þinnar
 22 hægri handar, og annan til þinnar vinstri handar. En Jesus
 svaraði og sagði, Þér vitið eigi hvað þér biðit. Geti þér þann
 kalek drukkit, hvern at eg mun drekka, og þeirri skírn skírast
 látið, hverri eg mun skírast ? Þeir sögðu til hans, Þat getu
 23 vit. Og hann sagði til þeirra, minn kalek munu þér at sönnu
 drekka, og þeirri skírn, hverri eg skírunst, munu þér skírast.
 En þat at sitja til minnar hægri og vinstri handar, er eigi
 mín at gefa yðr, heldr þeim hverjum þat er fyrir búit af
 24 mínum Föður. Og er þeir tíu heyrðu þat, þyktust þeir þeim
 25 tveimr bræðrum. En Jesus kallaði þá til sín, og sagði, Þér

vitið, at veraldar manna höfðingjar drottna yfir þeim; og þeir
 26 eð völdugir eru, hafa yfirvöld. Svo skal eigi vera yðar á
 milli; heldr, hver hann vill yðar á milli völdugr vera, sé sá
 27 yðar þénari; og hver yðar sem fremstr vill vera, veri sá yðar
 28 þjón. Svo sem Mannzins Son kom eigi, at hann léti sér
 þjóna, heldr upp á þat hann þjónaði, og gæfi sitt líf út til
 endrlausnar fyrir marga.

29 Og þá er þeir gengu út af Hiericho, fylgdi honum margt
 30 fólk eptir. Og sjáit, at tveir blindir sátu við veginn. Og þá
 þeir heyrðu þat at Jesus gekk þar fram hjá, kölluðu þeir og
 31 sögðu, Ó Herra, sonr Davíðs, miskunna þú oss. En fólkit
 hastaði á þá, at þeir þegði. En þeir kölluðu því meir og
 32 sögðu, Ó Herra, sonr Davíðs, miskunna þú oss. Og Jesus
 staðnæmdist, kallaði á þá, og sagði, Hvat vili þið at eg skuli
 33 gjöra ykkur? Þeir sögðu til hans, Herra, þat at okkar augu
 34 upp lúkist. En Jesus sá aumr á þeim, snart augu þeirra, og
 þeir sáu jafn-skjótt, og fylgdu honum eptir.

21 **O**G er þeir tóku at nálgast Jerusalem, og kómu til Beth-
 phage við fjallit Oliveti, sendi Jesus út tvo sína læri-
 2 sveina, og sagði til þeirra, Fari þér í þat kauptún sem fyri
 yðr er; og strax þá munu þér finna ösnu bundna og fola
 3 hjá henni; leysit hana og leiðit til mín. Og ef einn hver
 segir nokkut til yðar, þá segit þat Herrann hafi þeirra
 4 þörf; og jafn-snart mun hann láta þau laus. En þat skeði,
 svo at upp fylldist hvat sagt er fyrir spámanninn, er segir,
 5 Segit dótturinni Syon, Sjá, þinn konungr kemr til þín
 hógvær, sitjandi á ösnu, og á fola klyfbæriligrar ösnu.—
 6 En lærisveinarnir gengu burt, og gjørðu svo sem Jesus
 7 hafði boðit þeim; og leiddu með sér ösnuna og folann,
 og lögðu yfir þau sín klæði, og settu hann þar upp á.
 8 En margt fólk breiddu sín klæði á veginn, og aðrir hjuggu
 9 kvistu af trjánum, og dreifðu þeim á veginn. En þat fólkit,
 sem fyrir gekk og eptir fylgdi, kallaði og sagði, Hosianna

syni Davíðs! Blezaðr sé sá sem kemr í nafni Drottins!
Hosianna í hæstum hæðum!

10 Og er hann fór inn í Jerusalem, var öll borgin á riðu-
11 skjálfi, og sagði, Hver er þessi? En fólkit sagði, Þetta er
12 Jesus, spámaðrinn af Nazareth úr Galilea. Og Jesus gekk
inn í Guðs musteri, og rak út alla selénðr og kaupendr í
musterinu; og borðum veslunar-manna, og stólum þeirra er
13 dúfur seldu, hratt hann um, og sagði til þeirra, Skrifat er,
14 Mitt hús skal bæna-hús kallast, en þér hafit gjört þat at spill-
virkja-inni. Og til hans gengu blindir og haltir í musterit,
og hann læknaði þá.

15 En er kennimanna höfðingjar og skriptlærðir sáu þær undr-
anir sem hann gjörði, og þat börnin kölluðu í musterinu, og
16 sögðu, Hosianna þeim syni Davíð, reiddust þeir, og sögðu
til hans, Heyrir þú hvat þessir segja? Jesus sagði til þeirra,
Já, viti menn, hafi þér aldri lesit, þat, Af munni ungbarna og
17 brjóst-mylkinga hafðir þú lofit til reitt. Og hann forlét þá, og
gekk út af borginni til Bethania, og bleif þar.

18 En at morni, er hann gekk aptr til borgarinnar, hungraði
19 hann. Og sem hann sá eitt fíkju-tré við veginn, gekk hann
þangat at, og fann ekkert á því, nema einasta blöðin; og
sagði til þess, Heðan í frá vaxi aldregi ávöxtr af þér at eilífu.
20 Og þat fíkju-tré visnaði upp jafn-snart. Og er lærisveinarnir
sáu þat, undruðust þeir, og sögðu, Hvernin er fíkju-tréit svo
21 snart upp þornat? En Jesus svaraði og sagði til þeirra,
Sannliga segi eg yðr, ef þér hafit trúna, og efít eigi, mun þér
eigi einasta gjöra þetta við fíkju-tréit; heldr og, ef þér segðut
þessu fjalli, Tak þig upp, og fleyg þér í sjóinn, þá mundi
22 þat ské. Og allt hvat þér biðit í bæninni, ef þér trúit því, þá
munu þér þat öðlast.

23 Og sem hann kom í musterit, gengu til hans, sem hann
var at kenna, présta-höfðingjar og öldungar lýðsins, og sögðu,
Út af hvaða makt gjörir þú þetta? og hver gaf þér þessa

- 24 makt? En Jesus svaraði og sagði til þeirra, Eg man spyrja
 yðr og at einu orði; ef þér segit mér þat, mun eg og segja
 25 yðr, út af hvat makt eg gjöri þetta: Skírn Jóhannis, hvaðan
 var hún? hvort af himni eðr af mönnum? En þeir hugsuðu
 með sér, Ef vér segjum, Af himni, segir hann til vor, Fyrir
 26 því trúðu þér henni eigi. En ef vér segjum, Af mönnum, þá
 megu vær óttast fólkit; þvíat allir héldu Jóhannem fyrir spá-
 27 mann. Og þeir svöruðu Jesu og sögðu, Vér vitum eigi?
 Hann sagði þá til þeirra, Svo segi eg yðr eigi heldr, út af
 28 hvat makt eg gjöri þetta. En hvat lízt yðr? Maðr nokkur
 hafði tvo sonu; og gekk til ens fyrsta, og sagði, Sonr, far
 29 þú í dag at verka í víngarði mínum. En hann svaraði og
 sagði, Eigi vil eg. Eptir á iðraði hann þessa, og gekk burt.
 30 En hann gekk til hins annars, og sagði slíkt hið sama. En
 31 hann svaraði og sagði, Fara skal eg; og fór ekki. Hvor af
 þeim tveimr gjörði föðursins vilja? Þeir sögðu til hans,
 Hinn fyrsti. Jesus sagði til þeirra, Sannliga segi eg yðr, at
 tollheimtarar og pútur munu fyrri komast í Guðs ríki en
 32 þér; þvíat Jóhannis kom til yðar, og lærði yðr réttlætis götu,
 og eigi trúðu þér honum; en tollheimtu-menn og pútur trúðu
 honum. En þó at þér lituð þetta, gjörðu þér öngva yfirbót;
 svo at eptir á hefði þér honum trúat.
- 33 Heyrit enn aðra eptirlíking: Húsfaðir nokkur var þar, sá
 er plantaði víngarð, og girti í kring um hann, og gróf í
 honum vín-prúgu, og upp bygði turn, og leigði hann vín-
 34 garðz-mönnum, og ferðaðist síðan langt burt. En þá er
 frjófgunar-tími tók at nálgast, sendi hann sína þjóna til
 35 víngarðz-mannanna, at þeir meðtæku hans ávöxtu. Þá tóku
 víngarðz-mennirnir hans þjóna; þann eina strýktu þeir;
 36 annan aflífuðu þeir; hinn þriðja grýttu þeir. Og í annat
 sinn sendi hann aðra þjóna út, sem meiri voru hinum fyrrum;
 37 og þeim gjörðu þeir slíkt hið sama. En síðast sendi hann
 son sinn til þeirra, og sagði, Má vera at þeir feili sér fyrir

38 syni mínum. En er víngarðz-mennirnir sáu soninn, sögðu
 þeir með sér, Þessi er erfinginn; komi þér, og aflífu vær
 39 hann, og leggjum svo undir oss hans arfleifð. Og þeir gripu
 40 hann, og ráku hann út af víngarðinum, og aflífuðu hann. En
 nær herrann víngarðzins kemr, hvat mun hann gjöra við þessa
 41 víngarðz-menn? Þeir sögðu til hans, Þeim vondum mun
 hann vondzliga fyrir fara, og sinn víngarð byggja öðrum vín-
 garðz-mönnum, þeir eð honum ávöxt gjalda í réttan tíma.

42 Jesus sagði til þeirra, Hafi þér aldri lesit í ritningunum, at
 þann stein, sem byggendr höfðu út kastað, hann er nú vorð-
 inn at höfði hyrningar; af Drottni er þat gjört, og er undar-
 43 ligt fyrir vorum augum. Fyrir því segi eg yðr, at Guðs ríki
 mun frá yðr takast, og heiðnum gefit verða, þeim sem þess
 44 ávöxt færa. En hver yfir þennan stein fellr, hann mun sundr
 myljast; en yfir hvern hann fellr, þann man hann sundr
 45 mérja. Og þá er kennimanna-höfðingjar og Pharisei heyrðu
 hans eptirlíkingar, formerktu þeir, þat hann sagði af þeim,
 46 og sóktu at grípa hann; en óttuðust þó fólkit; þvíat þat
 hélt hann fyrir spámann.

22 **O**G Jesus svaraði, og talaði í annat sinn í eptirlíkingum til
 þeirra, og sagði:

2 Himnaríki er líkt þeim konungi, sem brúðkaup gjörði syni
 3 sínum, og sendi út sína þjóna at kalla boðs-mennina til brúð-
 4 kaupsins. Og þeir vildu eigi koma. Í annat sinn sendi hann
 aðra þjóna út, og sagði, Segit boðs-mönnumum, Sjáit, mína
 máltíð hefi eg til búit; mínir uxar og alit fé eru slátraðir, og
 5 allt er reiðu-búit; komit til brúðkaupsins. En þeir forsmáðu
 þat, og gengu í burt, einn á sinn bústað, en annar til sinnar
 6 sýslunar; en sumir gripu hans þjóna, dárðu þá og drápu.
 7 En þá konunggrinn heyrði þat, varð hann reiðr, og sendi út
 sinn her, og fyrirfór þessum morðingjum, og brendi upp
 8 borg þeirra. Þá sagði hann til sinna þjóna, Brullaupit er at
 sönnu reiðu-búit; en þeir sem boðit var, voru þess eigi

9 verðugir. Fyrir því farit út á strætin, og bjóðit til brúð-
 10 kaupsins hverjum sem þér finnit. Og hans þjónar gengu út
 á strætin, og saman söfnuðu öllum sem þeir fundu, vondum
 11 og góðum; og brúðlaupit varð al-skipat af mönnum. Þá gekk
 konungrinn inn at sjá gestina; og hann sá þar mann, eigi
 12 klæddan með brullaups-klæðum; og sagði til hans, Vinr,
 hvernin gekktu inn hingat hafandi eigi brúðlaups klæði? En
 13 hann þagði. Konungrinn sagði þá til sinna þénara, Bindit
 hans hendr og fætr, og varpit honum í yðztu myrkr; þar
 14 man vera óp og tanna gnístran: Þvíat margir eru kallaðir,
 fáir útvaldir.

15 Þá gengu Pharisei burt, og settu ráð saman, at þeir gætu
 16 veitt hann í orðum; og sendu til hans sína lærisveina með
 Herodis þénurum, og sögðu, Meistari, vær vitum at þú ert
 sann-sögull, og kennir Guðs götu í sannleika; skeytir eigi
 17 nokkrum; þvíat þú fer eigi at yfirlitum manna. Fyrir því
 seg oss hvat þér lízt, Hvort leyfist at gefa keisaranum skatt
 18 eðr eigi? En Jesus formerkti þeirra fláttskap, sagði hann,
 19 Sýnit mér myntina peningsins. Og þeir fengu honum pening-
 20 inn. Jesus sagði til þeirra, Hvers er þessi mynt og yfir-
 21 skript? Þeir sögðu honum, Keisarans. Þá sagði hann til
 þeirra, Gefit keisaranum hvat keisarans er; og þat Guði hvat
 22 Guðs er. Og er þeir heyrðu þat, undruðust þeir, forlétu
 hann, og gengu í burt.

23 Á þeim sama degi gengu Saducei til hans, hverir eð segja
 24 upprisuna eiga vera, spurðu hann at, og sögðu, Meistari,
 Moyses hefir sagt, at ef nokkur andaðist, og hefði eigi barn
 eptir, þá skyldi bróðir hans eiga hans eigin-konu, og upp
 25 vekja sínum bróður sæði. En hjá oss voru sjö bræðr; hinn
 fyrsti fastnaði sér konu. Og hann andaðist, og af því hann
 hafði ekkert sáð, lét hann bróður sínum eptir eigin-konu sína.
 26 Líka sá annar og hinn þriði, allt til ins sjöunda; en síðast
 27 allra andaðist og konan. Hvers þeirra sjö verður hún nú
 28

29 eignar-kona í upprisunni, þvíat allir þeir hafa hana haft? En
 Jesus svaraði og sagði til þeirra, Þér villist, og vitið eigi
 30 ritningarnar, né heldr Guðs krapt; þvíat í upprisunni munu
 þeir hvorki kvænast, né sig kvæna láta; heldr eru þeir sem
 31 englar Guðs á himni.—En hafi þér eigi lesit hvat af Guði er
 32 sagt af upprisu fram-liðinna, er Hann segir, Eg em Guð
 Abrahams, og Guð Isaacs, og Guð Jacobs? Því Guð er eigi
 33 Guð dauðra, heldr lifandra manna. Og er fólkit heyrði þetta,
 undraðist þat hans kenning.

34 Og er Pharisei heyrðu þat hann hafði þaggat Saduceis,
 35 söfnuðust þeir saman í eitt. Og einn lögvitringr af þeim
 36 spurði hann at, freistandi hans, Meistari, hvert er hið mesta
 37 boðorð í lögmálinu? En Jesus sagði til hans, Elska skalt þú
 Drottinn Guð þinn af öllu þínu hjarta, og af allri önd þinni,
 38 og af öllu þínu hugskoti. Þetta er hið fyrsta og mesta boðorð.
 39 En annat er þessu líkt, Elska skalt þú náunga þinn svo sem
 40 sjálfan þig. Í þessum tveimr boðorðum hengr allt lögmál og
 spámenn.

41 En þá Pharisei voru til samans komnir, spurði Jesus þá at,
 42 og sagði, Hvat virðist yðr af Kristi, hvers son eð hann sé?
 43 Þeir sögðu honum, Davíðs. Hann sagði til þeirra, Hvernin
 kallar Davíð hann þá í andanum, Herra, er hann segir,
 44 Drottinn sagði mínum Drottni, Sit þú til minnar hægri
 45 handar, þar til eg set óvini þína til skarar þinna fóta. Nú
 46 ef Davíð kallar hann Herra, hvernin er hann hans Sonr?
 Og einginn gat honum orði svarat; og eigi dirfðist nokkur
 upp frá þessum degi hann frammar at spyrja.

23 Þá talaði Jesus til fólksins og til sinna lærisveina, og
 sagði:

2 Á Moyses stóli sitja skriptlærðir og Pharisei; allt hvat þeir
 3 segja yðr þér skulit halda, þat haldit og gjörít; en eptir þeirra
 verkum skulu þér eigi gjöra; þvíat þeir segja þat, og gjöra
 4 eigi; því þeir saman binda þungar byrðir og óbæriligar, og

leggja þær mönnum á herðar; en sjálfir þeir vilja eigi áhræra
 5 þær fingri sínum. Því öll sín verk gjöra þeir, at þeir sjáist af
 mönnum. Sín minningar-blöð út þenja þeir; og fald sinna
 6 klæða mykla þeir. Kær hafa þeir hin fremstu sæti at kveld-
 7 verðum; æðztu sessa í samkundu-húsum; og kveðjur á torg-
 8 um; og af mönnum Rabbi kallaðir verða. En þér skulut
 eigi Rabbi kallast; þvíat einn er yðar meistari, Krístr; en
 9 þér allir erut bræðr; og öngvan skulu þér yðar föður kalla
 10 á jörðu; því einn er yðar Faðir sá sem á himnum er. Og
 þér skulut eigi meistarar kallast; því einn er yðar meistari,
 11 Krístr. Sá sem at mestr er yðar, sé hann yðar þenari:
 12 þvíat hver sig upp hefr, sá man niðr lægjast; og hver sjálfan
 sig niðr lægir, hann man upp hafinn verða.
 13 Vei yðr, skriptlærðum, og Phariseis, þér hræsningar! hverir
 himnaríkit aptr lokit fyrir mönnum; þvíat eigi gangi þér þar
 14 inn; og þeim er inn vilja ganga í þat, þá lofi þér eigi.—Vei
 yðr, skriptlærðum, og Phariseis, þér hræsningar! hverir ekkna
 húsin upp etið með yfir-hylmingu langra bæna. Fyrir þat
 15 munu þér þess meiri fordæming öðlast.—Vei yðr, skript-
 lærðum, og Phariseis, þér hræsningar! hverir um kring farit
 sjó og lönd, svo at þér gjörít einn at samlendings Gyðingi; og
 nær hann er þat vorðinn, gjöri þér hann at helvítzkum syni
 16 tvefallt meir en þér erut.—Vei yðr, blindum leiðtogurum!
 þér sem segit, Hver hann sver við musterit, þat sé ekkert; en
 17 hver (hann) sver við gullit musterisins, sá er sekr. Þér sífl og
 forblindaðir! Hvort er meira gullit, eða musterit, þat er
 18 gullit helgar? og, Hver eð sver við altarit sé ekkert; en
 19 hver hann sver við þat offr sem á því er, sá sé sekr. Þér
 heimskir og blindir: Hvort er meira offrit eða altarit þat sem
 20 offrit helgar? Fyrir því, hverr hann sver við altarit, sá sver
 21 við þat, og við allt hvat þar er upp á; og hver hann sver við
 musterit, sá sver við þat, og við þann sem þar byggir inni.
 22 Og hver (hann) sver við himininn, sá sver við Guðs sæti, og

23 við þann sem þar upp á sitr.—Vei yðr, skriptlærðum, og
 Phariseis, þér hræsningar! hverir tífundit myntu, aneth, cim-
 inum, og yfir gefit þat hvat þyngst er í lögmálinu, einkum
 dóminn, miskunsemd og trúna. Þetta byrjaði at gjöra, og
 24 hitt eigi eptir at skilja. Þér blindir leiðtogarar, sem sfið
 25 mýfluguna, en gleypit ulfbaldann.—Vei yðr, skriptlærðum,
 og Phariseis, þér hræsningar! sem hreinsit hið ytra, bikara og
 26 diska; en innan eru þér fullir ráns og óhreininda. Þú blindr
 Phariseari, hreinsa fyrst hið innra á bikurum og diskum, svo
 27 at hið ytra verði og hreint.—Vei yðr, skriptlærðum, og Phari-
 seis, þér hræsningar! hverir líkir erut forfáguðum leiðum
 fram-liðinna, hver eð utan sýnast mönnum fögr, en innan
 28 eru þau full af dauðra manna beinum og allri óþekt. Svo og
 þér, skínit at sönnu utan fyrir mönnum réttlátir, en fyrir
 29 innan eru þér fullir hræsni og ranginda.—Vei yðr, skript-
 lærðum, og Phariseis, þér hræsningar! hverir upp byggit spá-
 30 manna leiðin, og prýðit grafir réttláttra manna, og segit, Ef
 vér hefðum verit á dögum feðra vorra, skyldu vér eigi verit
 31 hafa samlags-menn þeirra í blóði spámanna. Því svo beri
 þér yðr sjálfum vitni, at þér erut synir þeirra sem spá-
 32 mennina aflífuðu; og svo upp fylli þér mæling feðra yðvarra.
 33 Þér eitror-mar, og nöðru-kyn! hvernin um flýi þér helvitzka
 fyrirdæming?
 34 Fyrir því, sjáit, eg sendi til yðar spámenn, spekinga, og
 skriptlærða menn, og nokkra af þeim munu þér aflífa og
 krossfesta, og suma munu þér húðstrýkja í samkundu-húsum
 35 yðar; og af annarri borg í aðra munu þér þá ofsækja; svo at
 yfir yðr komi allt réttlátt blóð, sem á jörðina út er hellt, í frá
 blóði Abels réttláta allt til blóðs Zacharie sonar Barachia,
 36 hvern þér dráput á millum mustervis og altarisins. Sannliga
 segi eg yðr, at allt þetta man koma yfir þessa kynslóð.
 37 Jerusalem, Jerusalem, þú sem aflífar spámennina, og grýtir
 þá er til þín eru sendir; hversu opt hefi eg viljat saman safna

sonum þínum, líka eð hæna safnar ungum sínum undir vængi sér; og þér hafit eigi viljat. Sjáit, yðvart hús skal yðr í eyði látið verða; þvíat eg segi yðr, at þér munut eigi sjá mig upp frá þessu, þar til þér segit, Blezaðr sé sá sem kemr í nafni Drottins.

24 **O**G sem Jesus gekk út af musterinu, þá gengu hans lærisveinar til hans at þeir sýndu honum bygging mustersins: En Jesus sagði til þeirra, Sjái þér ekki allt þetta? Sannliga segi eg yðr, at hér mun eigi eptir látast steinn yfir steini, sá er eigi man niðr brotinn verða.

3 En sem hann sat í fjallinu Oliveti, gengu hans lærisveinar at honum heimogliga, og sögðu, Seg þú oss, hvenar þetta man ské, og hvert teikn er þinnar tilkomu, og veraldarinnar enda?

4 En Jesus svaraði og sagði til þeirra, Sjáit til, at einginn villi yðr; þvíat margir munu koma undir mínu nafni, og segja, Eg em Kristr. Og þeir munu marga villa. Því þér munut heyra bardaga og hernaðar úðindi: Sjáit til, at þér skelfist ekki; þvíat allt þetta hlýtr at ské. Þó er þá enn eigi endirinn kominn. Þar mun og ein þjóð hefja sig upp í mót annarri, og ríki í mót ríki. Drepsóttir og hungur, og jarð-skjálftar munu þar verða í sumum hverjum stöðum. En allt þetta eru upphöf harmkvæla. Þá munu þeir ofr-selja yðr í harmkvæli, og yðr munu þeir lífi firra, og þér verðit hataðir af öllum þjóðum fyrir míns nafns sakir; og þá munu margir hneykslum fyllast, og innbyrðis hver annann tæla, og hver annan at hatri hafa; og margir fals-spámenn munu sig upp hefja, og margan afvega leiða; og af því at ranglætið man yfir gnæfa, mun kærleikrinn margra út kólna. En hver eð staðfastr blífr allt til enda, sá mun holpinn verða. Og þetta Euangelium ríkisins mun predikat verða um allan heim til vitnisburðar yfir allar þjóðir. Og þá mun endirinn koma.

15 Því, nær þér sjáit svívirðing eyðzlunnar, af hverri eð sagt er fyri spámanninn Daniel, standandi í helgum stað: Hver

16 þat les, hann hyggi þar at. Hverir þá eru á Gyðingalandi,
 17 flýi þeir á fjöll; og hver hann er á ræfri, fari sá eigi ofan
 18 nokkut at taka úr sínu húsi. Og sá sem á akri er, snúi hann
 19 eigi aptr at taka upp kyrtil sinn. En vei þunguðum og
 20 brjóst-mylkingum á þeim dögum! Af því biðit, at yðar flótti
 21 ské eigi um vetr, eðr á þvottdegi, þvíat þá man verða svo stór
 hörmung, hvílk at eigi var í frá upphafi veraldar allt til þess-
 22 arar stundar, og eigi heldr verða mun. Og nema þat at
 þessir dagar sé styttr, verðr ekkert hold holpit; en fyrir út-
 23 valdra sakir þá eru þessir dagar forstyttir. En ef nokkur segir
 þá til yðar, Sjáit, Hér er Kristr, eðr þar, skulu þér eigi því
 24 trúa; þvíat upp munu rísa fals-Kristar og fals-spámenn; og
 þeir munu gjöra stór tákn og undr, svo at í villu munu leiðast,
 25 ef ské mætti, einnin útvaldir. Sjáit, eg sagði yðr þat fyrir.
 26 Nú ef þeir segja til yðar, Sjáit, hann er á eyðimörk; þá
 gangit eigi út: Sjáit, hann er í laun-kofum; þá trúit eigi;
 27 þvíat svo sem elding út gengr af uppgöngu, og skín allt til
 28 niðrgöngu, líka svo mun vera tilkoma Mannzins Sonar. Því
 hvar helzt at hræit er, þangat munu ernir og safnast.
 29 En strax eptir hörmung þessara daga man sólin sortna, og
 tunglit eigi sitt ljós gefa, og stjörnur af himni hrapa; og
 30 kraptar himnanna munu hrærast; og þá mun skína teikn
 Mannzins Sonar á himni; og munu sér þá kveina allar
 kynkvíslir jarðar. Og þeir munu sjá Mannzins Son kom-
 anda í skýjum himins með krapti myklum og tignar-veldi;
 31 og sína engla man hann út senda með lúðra þeytingu mykilli;
 og hans útvöldum munu þeir saman safna af fjórum vindum
 frá yðztu álfum himnanna og allt til þeirra endimarka.
 32 Af fíkjju-trénu lærit eptirlíking. Nær eð þess kvistr gjörist
 frjór, og lafin út spretta, þá viti þér þat sumarit er í nánd:
 33 líka svo, nær þér sjáit allt þetta, þá vitið at þat er nærri fyrir
 34 dyrum. Sannliga segi eg yðr, at þessi kynslóð mun eigi
 35 forganga, þar til at allt þetta sker. Himin og jörð munu

36 forganga, en mín orð munu eigi forganga. En af þeim degi
 eður stundu veit einginn, og ekki englar af himnum, nema
 37 minn Faðir einn saman. En líka sem var um daga Nohe,
 38 svo mun og verða í tilkomu Mannzins Sonar; því svo sem
 þeir vóru á þeim dögum fyrir flóðit, at þeir átu, þeir drukku,
 þeir giptust, og létu sig gipta, allt til þess dags á hverjum
 39 Nohe gekk í örkina. Og þeir sættu því ekki, þar til at flóðit
 kom, og tók þá alla í burt; svo man og vera í tilkomu
 40 Mannzins Sonar. Munu þá tveir á akri vera; og man einn
 41 meðtekinn, en annar forlátinn verða. Og tvær munu í
 kvern-húsi malandi vera; og mun ein meðtekin, en önnur
 forlátin verða.

42 Fyrir því vakit; þvíat þér vitið eigi á hverri stundu yðar
 43 herra muni koma. En þat skulu þér vita, at ef húsfaðirinn
 vissi á hverri stundu eð þjófrinn kæmi, mundi hann vaka,
 44 og láta eigi sitt hús í sundr grafa. Fyrir því; verit þér og
 reiðu-búnir; þvíat Mannzins Son mun koma á þeirri stundu
 45 þér meinit ekki. En hver hann er trúr þjón og forsjáll, sem
 herrann hefir sett yfir sín heima-hjú, at hann gæfi þeim fæði í
 46 réttan tíma: sæll er sá þjón, nær hans herra kemr, og finnr
 47 hann svo gjöranda. Sannliga segi eg yðr, at hann mun þann
 48 setja yfir öll sín auðæfi. En ef sá vondi þjón segir í sínu
 49 hjarta, Minn herra gjörir dvöl á at koma; og tekr at slá sína
 50 samlags-þjóna; etr og drekkur með drykkju-rúturum. En
 herra þess þjóns mun koma á þeim degi sem hann vonar
 51 eigi, og á þeirri stundu er hann grunar eigi, og í sundr partar
 hann, og setr hans hlut-skipti með hræsnurum; þar man vera
 óp og tanna gnástran.

25 **Þ**A man himnarski líkt vera tíu meyjum, hverjar eð tóku
 2 sína lampa, og gengu út í móti brúðgumanum. En
 3 fimm af þeim vóru fávísar, og fimm forsjálar. Þær sem fávísar
 vóru, tóku sína lampa, en tóku þó ekkert viðsmjör með sér.
 4 En hinar forsjálu tóku í sínum kerum viðsmjör með lömp-

5 unum. Og er brúðguminn gjörði dvöl á at koma, syfjaði
 6 þær allar, og sofnuðu. En um miðnætti kom kall, Sjáit,
 7 brúðguminn kemr, gangi þér út í móti honum. Þá stóðu
 8 upp allar þessar meyjar, og prýddu sína lampa. En þær fá-
 vísu sögðu til hinna forsjálu, Gefit oss af viðsmjóri yðru ;
 9 þvíat vorir lampar slokna út. Hinar forsjálu svöruðu og
 sögðu, Má vera, at eigi sé nóg fyrir oss, og svo yðr ; fari þér
 10 heldr til sölu-manna, og kaupit yðr. En er þær gengu at
 kaupa, kom brúðguminn. Og þær sem reiðu-búnar voru,
 gengu með honum inn til brullaupsins, og hurðinni var apr
 11 lokat. En at síðastu kómu og hinar aðrar meyjar, og sögðu,
 12 Herra, herra, lúk þú upp fyrir oss. Enn hann svaraði og
 sagði til þeirra, Sannliga segi eg yðr, at eg þekki yðr eigi.—
 13 Fyrir því vakit, at þér vitið eigi þann dag né stund á hverri
 Mannzins Son mun koma.

14 Líka sem sá maðr er ferðaðist langt burt, kallaði sína
 15 þjóna, og fékk þeim sitt gótz. Og einum fékk hann fimm
 pund ; en öðrum tvö ; hinum þriðja eitt ; hverjum einum eptir
 16 sínum formætti ; og ferðaðist strax af stað. Þá gekk sá til
 sem fimm pund hafði meðtekit, og verkaði með þeim sömum,
 17 og vann þar á önnur fimm pund. Líka einninn sá sem fimm
 18 pund hafði meðtekit, vann og á tvö önnur. En sá er eitt
 hafði meðtekit, fór burt, gróf í jörð, og faldi þar síns herra
 19 fé. En eptir langan tíma liðinn kom herrann þessara þjóna,
 20 og hélt reikningskap við þá. Og sá gekk til sem fimm pund
 hafði meðtekit, og færði honum önnur fimm pund, og sagði,
 Herra, fimm pund fékkstu mér : sjá, önnur fimm hefi eg á
 21 unnit. Hans herra sagði honum, Ey, þú hinn góði og
 trúlyndi þjón, af því þú vart trúr yfir litlu, þá man eg setja
 22 þig yfir mikit : gakk inn í þíns herra fögnuð. Þá gekk og
 sá at, sem tvö pund hafði meðtekit og sagði, Herra, tvö pund
 23 fékkstu mér : sjá, önnur tvö pund hefi eg á unnit. Hans
 herra sagði til hans, Ey, þú hinn góði þjón og trúlyndi,

þvíat þú vart trúr yfir fáu, mun eg setja þig yfir mikit; gakk
 24 inn í þíns herra fögnuð. Þá gekk sá at sem eitt pund hafði
 meðtekit og sagði, Herra, eg veit, at þú ert harðr mann; upp
 sker hvar þú sáðir eigi, og saman safnar hvar þú dreifðir eigi;
 25 og ótta-sleginn fór eg burt, og faldi pund þitt í jörðu. Sjá, þar
 26 hefir þú þat hvat þitt er. En hans herra svaraði og sagði til
 hans, Þú vondr þjón og latr; vissir þú, at eg sker upp hvar
 27 eg sáði eigi? og saman safna hvar eg dreifða eigi? Því
 byrjaði þér at fá minn pening veslunar-mönnum; og nær eg
 28 kæma, hefða eg hvat mitt er til mín tekit með ábata. Fyrir
 því, takit af honum þat pund, og gefit honum sem tíu pund
 29 hefr: þvíat hverjum sem hefr, honum mun gefit verða, og
 mun hann nægð hafa. En hver eð eigi hefr, frá þeim mun
 30 tekit verða og þat hann sýnist hafa. Og þeim ónýta þjón
 kasti þér í hin yðztu myrkr; þar man vera óp og tanna
 gnístran.

31 Og þá Mannzins Son mun koma í sínu tignar-veldi, og
 allir helgir englar með honum. Hann mun þá sitja í sæti
 32 síns veldis; og allar þjóðir munu saman safnast fyri honum.
 33 Og hann mun þá sundr skilja hvora frá öðrum, svo sem
 hirðir sundr greinir sauði frá kiðum: og sauðina mun hann
 34 skipa til sinnar hægri handar, en kiðin til vinstri. Þá mun
 konungrinn segja til þeirra sem á hans hægri hönd eru,
 Komið, þér blezaðir Föður míns, og eignist þat ríki, sem yðr
 35 var til búit frá upphafi veraldar. Þvíat hungraðr var ek,
 og þér gáfut mér at eta: þyrstr var eg, og þér gáfut mér at
 36 drekka: gestr var eg, og þér hýstuð mig: nakinn var eg, og
 þér klæddut mig: sjúkr var eg, og þér vitjuðut mín: í
 37 myrkva-stofu var eg, og þér kómut til mín. Þá munu hinir
 réttlátu svara honum, og segja, Herra, hvenar sáu vær þig
 hungraðan, og söddum þig? eðr þyrstan, svo vær gæfum
 38 þér drekka? eðr hvenar sáum vær þig gest-kominn, og
 39 hýstum þig? eða nakinn, og klæddum þig? eða hvenar sáu

40 vær þig sjúkan, eða í myrkva-stofu, og kómum til þín? Og konungurinn mun svara, og segja til þeirra, Sannliga segi eg yðr, hvat þér gjörðut einum af þessum mínum minztum bræðrum, þat gjörðu þér mér.

41 Þá mun hann og segja til þeirra sem til vinstri handar eru, Farit burt frá mér, þér bölvaðir, í eilífan eld, þann sem fyri
42 búinn er Fjandanum og hans árum! Þvíat hungraðr var eg, og þér gáfut mér eigi at eta: þyrstr var eg, og þér gáfut mér
43 eigi at drekka: gestr var eg, og þér hýstuð mig eigi: nakinn var eg, og þér klæddut mig eigi: sjúkr og í myrkva-stofu var
44 eg, og þér vitjuðut mín eigi. Þá munu þeir svara og segja, Herra, hvenar sáu vær þig hungraðan, eða þyrstan, gest, eða nakinn, sjúkan, eða í myrkva-stofu: og höfum þér eigi
45 þjónat? Þá mun hann svara þeim og segja, Sannliga segi eg yðr, Hvat þér gjörðut eigi einum af þessum enum minzt-
46 um, þat gjörðut þér mér eigi. Og munu þeir þá ganga í eilífar þíslir, en réttlátir í eilíft líf.

26 **O**G þat gjörðist, þá Jesus hafði lyktað þessi orð, sagði
2 hann til sinna lærisveina, Þér vitið at eptir tvo daga verða Paskar, og Mannzins Son mun ofr-seljast at hann kross-festr verði.

3 Þá saman-söfnuðust kennimanna höfðingjar, skriptlærðir, og öldungar lýðsins í forbyrgi kennimanna höfðingjans, þess
4 er Caiphas hét; og samsettu ráð, hvernin þeir gæti með
5 slægð gripit Jesum, og líflátið. En þeir sögðu, Eigi á hátíðar-deginum, svo at eigi verði upphlaup með fólkinu.

6 En þá Jesus var nú í Bethania, í húsi Símonar vanheila, gekk kona at honum, hafandi buðk dýrligs smyrsla-vatz; og
7 hún hellti því yfir höfut honum, er hann sat við borðit. En er þat sáu hans lærisveinar, þyktust þeir, og sögðu, Til hvers
8 er þessi spilling? Því þat hefði mátt seljast fyri mikit, og gef-
9 ist fátækum. En er Jesus fornam þat, sagði hann til þeirra, Hvat eru þér ýfnir við þessa konu? því gott verk gjörði hún

11 á mér. Fátæka hafi þér jafnan hjá yðr; en mig hafi þér eigi
 12 alla tíma. Þat hún hellti þessu smyrsla-vatni yfir minn líkama,
 13 þat gjörði hún mér til greftrunar. Sannliga segi eg yðr, hvar
 helzt þetta Euangelium predikat verður í öllum heimi, mun sagt
 verða í hennar minning hvat hún hefir gjört.

14 Þá gekk burt einn af tólf, sá er Judas Scarioth hét, til
 15 kennimanna höfðingja, og sagði til þeirra, Hvat vili þér gefa
 mér, og mun eg selja yðr hann? En þeir buðu honum þrjá-
 16 tigi silfr-peninga. Og þaðan í frá leitaði hann lægis þat hann
 sviki hann.

17 En á fyrsta Sætubrauðs-degi gengu lærisveinarnir til Jesu,
 og sögðu til hans, Hvar viltu at vér til reiðum þér Paska-
 18 lambit at eta? En Jesus sagði, Farit þér í borgina til (mannz),
 nokkurs, og segit honum, Meistarinn lét segja þér, Minn tími
 er í nánd; hjá þér vil eg Paska halda með lærisveinum
 19 mínum. Og lærisveinarnir gjörðu svo sem Jesus hafði þeim
 boðit, og reiddu til Paska-lambit.

20 En at kveldi komnu, setti hann sig til borðz með sínum
 21 tólf lærisveinum. Og er þeir átu, sagði hann, Sannliga segi
 22 eg yðr, at einn yðar mun svíkjá mig. Þeir hrygðust mjög
 við þat, og tóku allir til at segja, Er eg þat nokkut, herra?
 23 En hann svaraði, og sagði, Sá er hendinni drepr í fatið með
 24 mér, hann mun mig forráða. Mannzins Son mun at sönnu
 fara, svo sem skrifat er af honum. En vei þeim manni, fyrir
 hvern Mannzins Son mun forráðinn verða; betra væri honum,
 25 at sá maðr hefði aldri fæddr verit. En Judas svaraði, sá er
 forréð hann, og sagði, Er eg þat nokkut, Rabbi? Hann sagði
 til hans, Þú sagðir þat.

26 En þá þeir neyttu, tók Jesus brauðit, blezaði, og braut þat,
 gaf sínum lærisveinum, og sagði, Takit og etið; þetta er mitt
 27 hold. Hann tók og kalekinn, gjörði þakkir, gaf hann þeim,
 28 og sagði, Drekkit allir hér út af; þvíat þat er mitt blóð hins
 nýja testamentz, hvert eð út hellist fyrir marga til syndanna

- 29 fyrirgefningar. En eg segi yðr, at eg mun eigi heðan í frá drekka af þessum vínviðarins ávexti, allt til þess dags, er eg mun drekka þat nýtt með yðr í míns Föðurs ríki.
- 30 Og at lofsöngnum sögðum, gengu þeir út í fjallit Oliveti.
- 31 Þá sagði Jesus til þeirra, Á þessari nótt munu þér allir hneykslan líða á mér; þvíat skrifat er, Hirðirinn mun eg slá,
- 32 og sauðir hjarðarinnar munu í sundr tvístrast. En eptir þat eð eg er upp risinn, mun eg ganga fyri yðr í Galileam.
- 33 Pétur svaraði og sagði til hans, Og þó allir skamm-fyllist við
- 34 þig, þá skal eg þó alldri skamm-fyllast þér. Jesus sagði til hans, Sannliga segi eg þér, at á þessari nótt, áðr en haninn
- 35 gelr, muntú afneita mig þrysvar. Pétur sagði til hans, Einnin þó mér byrjaði með þér at deyja, skylda eg eigi neita þér. Slíkt hið sama sögðu og allir lærisveinarnir.
- 36 Jesus kom þá með þeim í þat gerðis-tún sem kallaðist Gethsemani, og sagði til sinna lærisveina, Sitið hér á meðan
- 37 eg fer þangat og bið. Og tók með sér Petrum, og tvo sonu Zebedei; tók síðan til at hryggvast og harm-þrunginn at
- 38 verða. Hann sagði þá til þeirra, Hrygg er sála mín allt til
- 39 dauða; biðit hér, og vakit með mér. Hann gekk litlu eina fram lengra, féll fram á sína ásjónu, biðjandi, og sagði, Faðir minn, ef möguligt er, þá líði af mér kalekr þessi. En
- 40 eigi þó sem eg vil, heldr svo sem þú vilt. Og hann kom til sinna lærisveina, og fann þá sofandi; og sagði til Pétrs,
- 41 Máttir þú ekki eina stund vaka með mér? Vakít þér og biðit, svo at þér fallit eigi í freistni. Andinn er at sönnu
- 42 reiðu-búinn, en holdit er breyskt. Í annat sinn gekk hann enn burt, og bað, segjandi, Faðir minn, ef þessi kalekr má eigi af mér líða, utan eg drekki hann, þá verði þinn vili.
- 43 Og hann kom aptr, og fann þá sofandi; og þeirra augu voru
- 44 þrungin. Og hann lét þá kyrra, og gekk í burt aptr, og bað
- 45 í þriðja sinn, segjandi en sömu orð. Þá kom hann til sinna lærisveina, og sagði til þeirra, O já, vili þér nú sofa og hvílast?

Sjáit, sú stund tekr at nálgast eð Mannzins Son mun ofr-
46 seljast í syndugra hendr. Standit upp, föru vær. Sjáit, hann
tekr at nálgast sá er mig forræðr.

47 Og sem hann var þetta at tala, sjá, at Judas, einn af tólf,
kom, og með honum flokkur mykill með sverðum og stöngum,
út sendir af kennimanna höfðingjum og öldungum lýðsins.
48 En sá er hann forræð, gaf þeim teikn til, og sagði, Hvern
49 helst eð eg kyssi, sá er þat; haldit honum. Og jafn-snart
gekk hann at Jesu, og sagði, Heill sért þú, Rabbi, og hann
50 kysti hann. En Jesus sagði til hans, Minn vin, hvar til komt
þú hingat? Þá gengu þeir þangat at, og lögðu hendr á
51 Jesum, og gripu hann. Og, sjá, at einn út af þeim sem með
Jesu voru, rétti höndina, rykti sínu sverði, og sló þjón kenni-
52 manna höfðingjans, og hjó af hans eyra. Þá sagði Jesus til
hans, Snú þú sverði þínu aptr í sína slíðr; þvíat hverir sem
53 sverðit taka, þeir munu fyrri sverði farast; eðr meinar þú, at
eg kunni eigi at biðja Föður minn, at hann skikkaði mér meir
54 en tólf legion engla? Eða hvernin upp fyllast þá ritningarnar,
svo byrjar at ské skuli.

55 Á þeim tíma sagði Jesus til flokksins, Þér erut út gengnir
líka sem til annars spillvirkja með sverðum og stöngum at
höndla mig? Dagliga hefi eg þó hjá yðr setið, og kent í
56 musterinu, og þér hafit mig eigi gripit. En allt þetta er skéð,
svo at upp fylldust ritningar spámannanna. Þá forlétu hann
allir lærisveinarnir, og flýðu.

57 En þeir sem Jesum höfðu gripit, leiddu hann til Caiphás
kennimanna höfðingja, hvar eð skriptlærðir og öldungar voru
58 saman komnir. En Pétur fylgði honum eptir langt í burt frá,
allt í forbyrgi kennimanna höfðingjans, og gekk inn, setti sig
59 hjá þénurunum, svo at hann sæi hver endir á yrði. En kenni-
mannanna höfðingjar, og allt ráðit, leituðu ljúg-vitna í gegn Jesu,
60 at þeir gæti selt hann í dauða; og fundu eingin. Og þó at
mörg fals-vitni gengi fram at, þá fundu þeir eingin. En at

61 síðustu gengu tveir fals-vottar til, og sögðu, Þessi sagði, Eg
 get niðr brotið musteri Guðs, og eptir þrjá daga þat upp aptr
 62 byggt. Kennimanna höfðinginn stóð upp, og sagði til hans,
 63 Svarar þú öngu til þessa, sem þeir vitna í móti þér? En
 Jesus þagði. Kennimanna höfðinginn anzaði, og sagði til
 hans, Eg særi þig fyrir lifanda Guð, at þú segir oss, ef þú ert
 64 Kristr, Sonr Guðs. Jesus sagði, Þú sagðir þat. En þó segi
 eg yðr, Hér eptir man þat ské, at þér munut sjá Mannzins
 Son sitja til hægri handar Guðs kraptar, og komanda í
 65 skýjum himins. Þá reif kennimanna höfðinginn sín klæði,
 og sagði, Hann guðlastaði. Hvat þurfu vær vitnanna við?
 66 Sjá, þér heyrðut nú sjálfir hans guðlastan. Hvat virðist yðr?
 67 Þeir svöruðu og sögðu, Hann er dauðans sekr. Þá spýttu þeir
 í hans ásján, og börðu hann með hnefum; en aðrir gáfu
 68 pústra í hans andlit, og sögðu, Spá þú oss, Kristr, hver sá er
 sem þig sló.

69 En Pétur sat úti í fordyrinu. Og ambátt ein gekk at honum,
 70 og sagði, Og þú vart með hinum Jesu af Galilea? En hann
 71 neitaði fyrir öllum, og sagði, Eg veit eigi hvat þú segir. En
 sem hann gekk út um dyrnar, leit hann ein önnur, og sagði
 til þeirra sem þar voru, Þessi var og með Jesu af Nazareth.
 72 Og í annat sinn neitaði hann með eiði, at, Eigi þekki eg
 73 þann mann. Og innan skams gengu þeir at sem þar stóðu,
 og sögðu til Petro, At sönnu ertú og af þeim; þvíat þitt mál
 74 opinberar þig. Þá tók hann at formæla sér, og sverja, at eigi
 75 þekti hann þann mann. Og jafn-snart gól haninn. Og þá
 mintist hann orða Jesu er hann sagði til hans, Áðr en haninn
 gelr, neitar þú mér þrysvar. Gekk út og grét beiskliga.

27 **E**N at morni gengu allir kennimanna höfðingjar og öld-
 ungar lýðsins saman í ráð móti Jesu, svo at þeir gætu
 2 hann líflátið. Þeir bundu hann, og leiddu í burt, og ofr-
 seldu hann Pontverskum Pilato landzdómara.

3 Þá er Judas, sá er forréð hann, leit þat at hann var til dauða

dæmdr, iðraðist hann þess, og færði aptr kennimanna höfð-
 4 ingjum og öldungum lýðsins þá þrjátígi silfr-peninga, og
 sagði, Misgjörða eg, þat eg forræð saklaust blóð. En þeir
 5 sögðu, Hvat kemr þat við oss? sjá þú þar fyrir. Og hann
 snaraði þeim silfr-peningum í musterit, fór þaðan, gekk í burt,
 6 og hengdi sjálfan sig í snöru. En kennimanna höfðingjar
 tóku silfr-peningana, og sögðu, Eigi hæfir, at vér látum þá
 7 í Guðs kistuna, þvíat þat er blóðsölu verð. En at samteknu
 ráði, keyptu þeir meðr þeim leirkerarans akr, vegförundum
 8 til grestrunar. Fyri þat er sá akr kallaðr Blóð-akr, allt til
 9 þessa dags. Þá er nú upp fyllt hvat sagt er fyrir Hieremiam
 spámann, segjanda, Og þeir tóku þá þrjátígi silfr-peninga, er
 hinn seldi með bítalaðr varð, hvern þeir keyptu af sonum
 10 Israels, og hafa gefit þá fyrir leirkerarans akr, eptir því sem
 Drottinn hafði mér umboðit.

11 En Jesus stóð frammi fyrir landzdómaranum: og landz-
 dómarinn spurði hann at, og sagði, Ertú konungr Gyðinga?
 12 En Jesus sagði til hans, Þú segir þat. Og sem hann klagðist
 af kennimanna höfðingjum og öldungum, svaraði hann öngu.
 13 Þá sagði Pilatus til hans, Heyrir þú ekki, hve mörg vitni þeir
 14 segja í móti þér? Og eigi svaraði hann honum til nokkurs
 15 orðz; svo at dómarinn undraðist þat næsta. En á hátíðar-
 deginum var landzdómarinn vanr fólkinu lausan at láta einn
 16 bandingja, hvern helst þeir vildu. En þá hafði hann einn
 17 formætan bandingja, sá er Barrabas hét. Sem þeir voru til
 samans komnir, sagði Pilatus til þeirra, Hvorn vili þér at eg
 láti yðr lausan, Barrabam eðr Jesum, sá er kallast Krístr?
 18 Þvíat hann vissi vel, at þeir höfðu fyrir öfundar sakir ofr-selt
 19 hann. Og sem hann sat á dómstólinum, sendi hans húsfrú
 til hans, segjandi, Haf þú ekkert með þennan réttláta; þvíat
 20 margt hefi eg liðit í dag í svefni fyrir hann. Kennimanna
 höfðingjar og öldungar réðu fólkinu, at þeir skyldu biðja um
 21 Barrabam, en Jesu skyldu þeir fyrir fara. Landzdómarinn

svaraði og sagði til þeirra, Hvorn af þessum tveimr vili þér
 22 at eg láti yðr lausan? Þeir sögðu, Barrabam. Pilatus sagði
 til þeirra, Hvat skal eg þá gjöra af Jesu, hver eð Krístr
 23 kallast? Þeir sögðu honum allir, Krossfestist hann. En
 landzdómarinn sagði, Hvat hefir hann þess illt gjört? En
 24 þeir kölluðu því meir, segjandi, Krossfestist hann. Og er
 Pilatus sá, þat hann fékk ekki at gjört, heldr þat at þar yrði
 enn meira upphlaup af, tók hann vatn, því hendrnar fyrir
 fólkinu, og sagði, Saklaus em eg af blóði þessa ins réttláta;
 25 Sjái þér til. Allr lýðrinn svaraði og sagði, Hans blóð komi
 26 yfir oss og yfir sonu vora. Þá lét hann þeim Barrabam
 lausan; en húðstrýktan Jesum gaf hann þeim ofr, at hann
 kross-festist.

27 Þá höfðu stríðs-sveinar landzdómarans Jesum meðr sér inn
 28 í þinghúsit. Þeir söfnuðu saman at honum allt liðit, og af-
 29 klæddu hann. Þeir lögðu yfir hann purpura möttul, og
 fléttuðu kóronu af þyrnum, og settu upp á hans höfuð, og
 reyr í hans hægri hönd; og beygðu knéin fyri honum, spé-
 30 uðu hann, og sögðu, Heill sért þú, konungr Gyðinga! og
 hræktu á hann; tóku reyr-vöndinn, og börðu um höfud
 31 honum. Og eptir þat þeir höfðu spottað hann, færðu þeir
 hann úr möttlinum, og færðu hann aptr í sinn klæðnað; og
 32 leiddu hann út, at þeir krossfestu hann. En er þeir gengu
 út, fundu þeir mann af Cirenía, Simonem at nafni; honum
 33 þreyngdu þeir til, at hann bæri hans kross. Og er þeir kómu
 í þann stað, sem kallaðist Golgata, hvat er þýðist Aftöku-
 34 staðr, gáfu þeir honum edik at drekka, galli blandat; og er
 hann smakkaði þat, vildi hann eigi drekka.

35 En sem þeir höfðu krossfest hann, skiptu þeir klæðum
 hans, kastandi þar um hlutkesti; svo at upp fylldist hvat sagt
 er fyrir spámanninn, er hann segir, Þeir skiptu sér klæðum
 36 mínum, og yfir mínu fati köstuðu þeir hlutkesti. Og þar
 37 sátu þeir, og varðveittu hann; og upp yfir hans höfud settu

þeir hans sök skrifaða: Þessi er Jesus konungr Gyðinga.

38 Þá voru og kross-festir með honum tveir spillvirkjar, einn til
39 hægri handar, og einn til hinnar vinstri. Og þeir sem þar
40 gengu hjá, hæddu hann, skakandi höfud sín, og sögðu, Þú, sá
sem niður brýtr musterit, og upp byggir þat aptr á þimur
dögum, frelsa þú sjálfan þig. Ef þú ert Guðs Sonr, þá stífgu
41 þú ofan af krossinum. Líka einninn spottuðu hann kenni-
manna höfðingjar með skriptlærðum og öldungum, og sögðu,
42 Aðra frelsaði hann, sig sjálfan getr hann eigi frelsat; ef hann er
konungr Israels, stigi hann nú af krossinum, og munu vér trúa
43 honum; hann trúði á Guð; hann frelsi hann nú ef hann vill,
44 þvíat hann sagði, Eg em Guðs Sonr. Og um þat sama hæddu
hann og spillvirkjarnir þeir með honum voru kross-festir.

45 En í frá séttu stund gjörðist myrkr yfir allt til nífundu
46 stundar. Og nærri nífundu stund, kallaði Jesus hárra röddu,
og sagði, Eli, Eli, lama sabachthani? Þat er, Guð minn, Guð
47 minn, hvar fyrir forlétzt þú mig? En nokkrir af þeim sem
48 stóðu þar, og heyrðu þat, sögðu, Þessi kallar Eliam. Og jafn-
snart hljóp einn af þeim til, tók njarðar-vött, fyllti af ediki,
49 ok setti hann ofan á reyr-legg, og gaf honum at drekka. En
aðrir sögðu, Vert kyrr, sjáum, hvort Elias kemr at frelsa hann.
50 Jesus kallaði enn upp í annat sinn hárra röddu, og gaf upp
andann.

51 Og, sjáit, at tjaldit musterisins er í sundr rifnað í tvo parta
frá ofanverðu og allt niður í gegnum, og jörðin skalf, og
52 hellurnar klofnuðu, og grafir framliðinna lukust upp; og
53 margir líkamar heilagra risu upp, þeir eð sváfu, og gengu út
eptir hans upprisu úr gröfunum; kómu og í hina heilögu
54 borg, og auglýstust þar mörgum. En höfuðs-maðrinn, og
þeir sem með honum voru at varðveita Jesum, þá þeir sáu
jarð-skjálftan, og þat hvað þar skéði, urðu þeir mjög ótta-
55 slegnir, sögðu, Sannliga var þessi Guðs Sonr. Þar voru og
margar konur langt í frá, sem sáu á þat, hverjar Jesu höfðu

56 eptir fylgt af Galilea, og honum þjónat; meðal hverra var Maria Magdalena, og Maria móðir Jacobs og Joseph, og móðir þeirra Zebedei sona.

57 En at kveldi kom nokkur mann ríkr af Arimathia, Joseph
58 at nafni, hver eð sjálfr var og lærisveinn Jesu. Hann gekk til Pilato, og beiddi hann um líkama Jesu. Þá skipaði Pilatus
59 at honum skyldi fást líkit. Og er Joseph hafði tekit við
60 líkinu, sveipaði hann þat í hreinu lérepti, og lagði þat í sitt eigit nýtt leiði, hvert hann hafði út höggva látið í hellu-stein; og velti at dyrum leiðisins stórum steini, og gekk í burt.
61 Þar var Maria Magdalena, og önnur Maria, sitjandi gegnt yfir frá gröfinni.

62 En annan dag, þann sem eptir atfanga-daginn er, söfnuð-
63 ust saman kennimanna höfðingjar og Pharisei til Pilato, og sögðu, Herra, vær minnunst á þat, at þessi falsari sagði, þá
64 er hann lífði, Eptir þrjá daga mun eg upp rísa; af því skipa þú at forvara gröfina allt til hins þriðja dags; svo at eigi komi hans lærisveinar, og steli honum í burt, og segi fólkinu, at hann sé upp risinn af dauða; og verði svo hin síðari villan
65 argari inni fyrri. Pilatus sagði til þeirra, Þar hafi þér varð-
66 mennina; farit og forvarit sem þér kunnit. En þeir gengu í burt, og forvöruðu gröfina með varðmönnum, og mörkuðu steininn.

28 **E**N at aptni þvottdagsins, sá er hefst at morni hins fyrsta dags þvottdaganna, kom Maria Magdalena og hin önnur
2 Maria at sjá gröfina. Og, sjá, þar varð jarð-skjálfti mikill; þvíat engill Drottins sté af himni, gekk til, og velti steininum
3 frá dyrunum, og sat á honum. En hans ásján var sem
4 elding, og hans klæði hvítt sem snjár. En fyrir ógninni, er af honum var, urðu varðhaldz-mennirnir sem væri þeir dauðir.
5 En engillinn svaraði og sagði til kvennanna, Eigi skulu þér óttast; þvíat eg veit at þér spyrit at Jesu, sem kross-festr er.
6 Eigi er hann hér; upp er hann risinn, svo sem hann sagði:

- Komi þér hér, og sjáit þann stað hvar herrann var lagður.
7 Gangit skyndiliga, og segit þat hans lærisveinum at hann
sé upp risinn af dauða; og sjá, at hann gengr fyrir yðr í
Galileam; þar munu þér sjá hann. Sjánú, eg sagða yðr þat.
8 Og þær gengu skyndiliga frá gröfinni meðr ótta og fagnaði
myklum, og hlupu svo at þær undirvísuðu þat hans læri-
9 sveinum. En meðan þær gengu at kunngjöra þat hans læri-
sveinum, sé, þá mætti þeim Jesus, og sagði, Heilar séu þér.
En þær gengu til hans, og héldu hans fótum, og krupu fyrir
10 honum. Þá sagði Jesus til þeirra, Eigi skulu þér óttast; farit
og kunngjörít mínum bræðrum, at þeir gangi í Galileam; og
þar skulu þeir mig sjá.
11 En meðan þær gengu á burt, sjá, þá kómu nokkrir af
varðhaldz-mönnunum í borgina, og undirvísuðu kennimanna
12 höfðingjum allt hvat til hafði borit. Og þeir söfnuðust saman
með öldungunum, haldandi ráðstefnu, og gáfu stríðs-mönn-
13 unum ærna peninga, og sögðu, Segit, at hans lærisveinar
14 kæmu um nótt, og stæli honum á meðan vér sváfum; og ef
þat kann at heyrast fyrir dómaranum, skulu vér stilla hann, og
15 gjöra at þér séut traustir. Og þeir tóku peningana, og gjörðu
svo sem þeim var kent. Og þessi orðrómr er víðfrægr orðinn
meðal Gyðinga allt til þessa dags.
16 En þeir ellifu lærisveinar gengu burt í Galileam, á eitt fjall
17 þar eð Jesus hafði þeim fyrir skipat. Og er þeir sáu hann,
18 kné-krupu þeir honum; en nokkrir efuðu þat. Jesus gekk
til þeirra, talaði við þá, og sagði, Allt vald er mér gefit á
19 himnum og á jörðu. Fyrir því, gangi þér út, og lærit allar
þjóðir, og skírit þær í nafni Föður, og Sonar, og Heilags
20 Anda; kennit þeim og at geyma allt hvat eg bauð yðr: Og,
sjáit, eg em með yðr alla daga, allt til enda veraldar.

Her er endi S. Matheus Gudspialla.

THE GOSPEL OF LUKE. I. 26-38.

26 **E**N á hinum setta mánaði var Gabriel engill sendr af Guði
 27 í þá borg í Galilea, sem nefndist Nazareth, til þeirrar
 meylar er föstnuð var þeim manni eð Joseph hét, af húsi
 28 Davíðs, og heiti meylarinnar var Maria. Og engillinn gekk
 inn til hennar, og sagði, Heil sért þú náðar-fulla, Drottinn er
 29 með þér; blezuð ert þú á meðal kvenna. En þá hún sá
 hann, varð hún hrædd af hans orðum, og hugleiddi at hvílsk
 30 væri þessi kveðja. Og engillinn sagði til hennar, Óttast þú
 31 eigi, Maria, þvíat þú fannst náð hjá Guði. Sé, þú munt barn
 geta í kviði þínum, og munt son fæða, og hans nafn skalt
 32 þú Jesus kalla. Hann mun mykill verða, og kallast sonr ins
 Hæðzta: og Guð Drottinn mun gefa honum sæti síns föðurs
 33 Davíðs; og hann mun ríkjja yfir húsi Jacobs at eilífu; hans
 34 ríkis mun og einginn endir verða. Þá sagði Maria til engils-
 ins, Hvernin má þat ské, af því eg hefi öngvan mann kennt?
 35 Engillinn svaraði og sagði til hennar, Heilagr Andi mun
 koma yfir þig, og kraptr ins Hæðzta mun umskyggja þig:
 af því at þat hið helga sem af þér mun fæðast, skal nefnast
 36 Sonr Guðs. Og, sjáðu, at Elizabeth, frændkona þín, hefir
 og son getið í elli sinni, og þessi er hennar sétti mánuður,
 37 sem köllut var óbyrja; þvíat Guði er ekkert orð ómáttugt.
 38 En Maria sagði, Sjá, eg em ambátt Drottins; verði mér eptir
 orði þínu. Og engillinn veik frá henni.

I. 46-56.

46 **O**G Maria sagði:—
 Önd mín myklar Drottinn:
 47 Og gladdist andi minn í Guði, heilsu-gjafara mínum.
 48 Þvíat hann leit á læging ambáttar sinnar:
 Sjá, af því munu mig heðan af sæla segja allar ættir.
 49 Þvíat hann veitti mér mykit, sá er voldugr er:
 Og hans nafn er heilagt.

- 50 Og hans miskunsemd er yfir kyni til kyns :
 Þeim er hann hræðast.
- 51 Hann veitti mátt meðr sinni hendi :
 Og dreifði dramblátum í fyrirhyggju síns hjarta.
- 52 Volduga setti hann af stóli :
 Og upp hafði lítilláta.
- 53 Hungraða fyllti hann auðæfum :
 Og ríka lét hann fá-fenga.
- 54 Hann mintist miskunnar sinnar :
 Og með tók sinn þjón Israel.
- 55 Svo sem hann talaði til Feðra vorra :
 Abrahams og hans afspringis at eilífu.
- 56 En Maria var hjá henni svo nær sem þrjá mánuðu, og fór aþtr
 til síns heimkynnis.

II. 1-14.

EN þat bar til á þeim dögum, at þat boð gekk út frá keis-
 aranum Augusto, þat heimrinn allr skyldi skatt-skrifast.

2 Og þessi skattr hófst fyrst upp hjá Cyrino þeim þá var land-
 3 stjórnari í Syria. Og allir fóru at tjá sig, hver til sinnar
 4 borgar. Þá fór og Joseph af Galilea úr borginni Nazareth
 upp í Judeam til Davíðs-borgar, sú er kallast Bethlehem, af
 5 því at hann var af húsi og kyni Davíðs; og hann tjáði sig þar
 6 meðr Mariu sinni festar-kvón ólétttri. En þat gjörðist þá
 þau voru þar, at þeir dagar fullnuðust eð hún skyldi fæða;
 7 og hún fæddi sinn frumgetinn son, og vafði hann í reifum,
 og lagði hann niðr í jötuna; þvíat hún fékk ekkert annat
 8 rúm í herberginu. Og fjár-hirðarar voru þar í sama bygðar-
 lagi um grandana við fjár-húsin, sem varðveittu og vöktu
 9 yfir hjörð sinni. Og, sjá, at engill Drottins stóð hjá þeim,
 og Guðs birti ljómaði kringum þá, og þeir urðu af myklum
 10 ótta hræddir. Og engillinn sagði til þeirra, Eigi skulu þér
 hræðast: sjáið, þvíat eg boða yðr mykinn fögnuð, þann er
 11 skér öllum lýð; því í dag er yðr Lausnarinn fæddr, sá at er

12 Krístr Drottinn, í borg Davíðs ; og hafit þat til merkis, þér
13 munu finna barnit í reifum vasit, og lagt vera í jötuna. Og
jafn-skjótt þá var þar hjá englinum mykill fjöldi himneskra
14 hersveita, sem lofuðu Guð, og sögðu, Dýrð sé Guði í upp-
hæðum, og friðr á jörðu, og mönnum góðvili.

II. 25-35.

25 **O**G sjá, at maðr var þar í Hierusalem, sá er Symeon hét ;
og þessi sami mann var rettlátr og guðhræddr, bíðandi
eptir huggun Israels, og Heilagr Andi var meðr honum.
26 Symeon hafði og andsvar fengit af Helgum Anda, at hann
skyldi eigi dauðann líta, nema hann sæi áðr fyrri Krist
27 Drottins. Og (hann) kom af Andans tillaðan í mustherit. Og
þá er foreldrarnir höfðu barnit Jesum í mustherit, og gjörðu
28 fyrir honum eptir siðvenju laganna : og hann tók hann þá
upp á sína arm-leggi, lofaði Guð og sagði :—

29 Nú láttú Drottinn þjón þinn, eptir orðum þínum, í friði fara :
30 Þvíat mín augu hafa séð þitt hjalpráð,
31 Þann þú til reiddir fyrir augliti allra þjóða.
32 Ljós til uppbirtingar heiðnum þjóðum :
Og til dýrðar þíns fólks Israel.

33 Og hans faðir og móðir undruðust þat hvat af honum
34 sagðist. Og Symeon blezaði þau, og sagði til Mariu móður
hans, Sjá, þessi er settr til fallz og uppris margra í Israel ;
35 og til merkis, hverjum í móti mun mælast, þvíat sverð mun
í gegnum smjúga sjálfrar þinnar önd, svo at augljós verði
hugskotz-hjörtu margra.

THE GOSPEL OF JOHN. XIV. 23-31.

23 **J**ESUS svaraði og sagði til hans, Hver hann elskar mig, sá
varðveitir mín orð : og minn Faðir mun elska hann, og
við komum til hans, og gjörum okkr í hjá honum vistar-veru.
24 En hver hann elskar eigi mig, sá varðveitir eigi mín orð : og
þat orð er þér heyrir, er eigi mitt, heldr Föðursins, þess er

- 25 mig sendi. Þetta sagða eg yður á meðan eg var hjá yður.
 26 En Hugðarinn, hinn Heilagi Andi, þann er minn Faðir mun
 senda yður í mínu nafni, hann sjálf mun læra yður alla hluti,
 og áminna yður um allt þat hvat eg sagða yður.
- 27 Minn frið læt eg hjá yður; minn frið gef eg yður: eigi svo
 sem heimrinn gefr þá gef eg yður. Yðart hjarta hryggvist
 28 eigi né skelfist. Þér heyrðut þat eg sagða yður, Eg fer, og
 kem til yðar. Ef þér elskuðut mig, þá gleddust þér við þat
 eg sagða, Eg fer til Föðursins, þvíat Faðirinn er mér meiri.
 29 Og nú sagða eg yður þat fyrr en þat skér, svo at þér trúit þá
 30 þat er skéð. Hér eptir mun eg eigi tala margt við yður; þvíat
 höfðingi þessa heims kemr, og með mig hefir hann ekkert;
 31 heldr þat at heimrinn kenni þat eg elska Föðurinn, og þat
 eg gjöri svo sem Faðirinn hefir mér boðit. Stöndum upp og
 göngum heðan.

XVI. 16-24.

- 16 **O**G innan skams þá munu þér eigi sjá mig: og enn aptr
 innan skams þá munu þér sjá mig; þvíat eg fer til
 17 Föðursins. Þá sögðu hans lærisveinar sín á milli, Hvat er þat
 at hann sagði oss, Innan skams þá munu þér eigi sjá mig: og
 þá aptr innan skams munu þér sjá mig, þvíat eg fer til Föðurs-
 18 ins. Þá sögðu þeir, Hvat er þat, Innan skams? vér vitum eigi
 19 hvat hann segir. Þá fornam Jesus at þeir vildu spyrja hann
 at, og sagði til þeirra, Þér spyrir at því yðar í milli, Innan
 skams, þá munu þér eigi sjá mig: og þá aptr innan skams,
 20 munu þér sjá mig. Sannliga, sannliga, segi eg yður, þér
 munut gráta og kveina, en heimrinn mun fagna: þér verðit
 21 og hryggvir, en yðar hrygð skal snúast í fögnut. Konan
 nær hún skal fæða, þá hefir hún hrygð, þvíat hennar stund
 er komin. En þá hún hefir barnit fætt, minnist hún eigi
 þess harmkvælis fyrir fagnaðar sakir, því (at) maðr var í
 22 heiminn borinn. Þér hafit nú hrygð: en eg skal sjá yður aptr,
 og yðart hjarta skal fagna, og yðvarn fögnuð skal einginn af

23 yðr taka. Á þeim degi munu þér mig og einskis spyrja.
 Sannliga, sannliga, segi eg yðr, Hvers þér biðit Föðurinn
 24 í mínu nafni, þat mun hann gefa yðr. Hingat til hafi þér
 einskis beðit í mínu nafni: Biðit, þá munu þér meðtaka,
 svo at yðar fögnuðr fullkomnist.

XX. 11-18.

11 **E**N Maria stóð við gröfina úti og grét: og er hún grét, þá
 12 laut hún niðr í gröfina, og sá tvo engla hvítklædda, sitj-
 andi þar, einn til höfða en annan til fóta, sem þeir höfðu lagt
 13 líkama Jesu. Og þeir sögðu til hennar, Kona, hvat grætr þú?
 Hún sagði þeim, Þeir hafa tekit burt Herrann minn, og eg
 14 veit eigi hvar þeir hafa lagt hann. Þá hún hafði þetta sagt,
 snerist hún við, og leit Jesum standa þar; og veit þó eigi at
 15 þat er Jesus. Þá sagði Jesus til hennar, Kona, hvat grætr
 þú? at hverjum spyr þú? En hún ætlaði garðvörðinn vera,
 og sagði til hans, Herra, ef þú bart hann burt, þá seg þú
 mér hvar þú hefir lagt hann, svo eg taki hann í burt þaðan.
 16 Jesus sagði til hennar, Maria. Hún snerist við, og sagði til
 17 hans, Rabboni; þat kallast, Meistari. Jesus sagði til hennar,
 Snert þú mig eigi, þvíat eg er eigi enn upp stigin til míns
 Föðurs. Far heldr til bræðra minna, og seg þeim at eg stigi
 upp til míns Föðurs, og til yðars Föðurs; til míns Guðs, og
 18 til yðvars Guðs. Maria Magdalena kom, og kunngjörði læri-
 sveinum, Eg hefi sét Herrann, og þetta sagði hann mér.

THE ACTS OF THE APOSTLES. IX. 1-18.

SAUL blés enn ógnum og aldrtila í gegn lærisveinum Drott-
 2 ins; gekk til kennimanna höfðingjans, og beiddist af
 honum bréfa til samkunduinnar í Damasco; svo at ef hann
 fyndi þar nokkra þess vegar, karla eða kvinnur, at hann færði
 3 þá bundna til Hierusalem. Og sem hann var á veg kominn,
 skéði þat svo, er hann tók at nálgast Damascum, at í skynd-
 4 ingu leiptraði um hann ljós af himni: og hann féll til jarðar,

og heyrði röddina er til hans sagði, Saul, Saul, því ofsækir
 5 þú mik? En hann sagði, Hver ertú, Lávarðr? Drottinn
 sagði, Eg em Jesús hvern þú ofsækir: hart er þér at bak-
 6 spirna í mót broddunum. En hann skjálfandi og felms fullr
 sagði, Drottinn, hvat viltú at eg gjöri? Drottinn sagði til
 hans, Statt upp, og gakk inn í borgina, og þar mun þér sagt
 7 verða hvat þér byrjar at gjöra. En þeir menn sem með
 honum fóru, stóðu felms fullir, heyrðu at vísu röddina, en
 8 sáu þó öngvan. Saul stóð þá upp frá jörðunni, og með upp
 luktum augum sá hann ekkert. En þeir héldu um hönd
 9 hans, og leiddu hann inn í Damascum. Og svo var hann
 í þrjá daga, at hann sá eigi, og eigi át hann né drakk.
 10 En í Damasco var sá lærisveinn, sem hét Ananias. Og í sýn
 þá sagði Drottinn til hans, Þú Anania. En hann anzaði, Sé,
 11 hér em eg, Herra. Drottinn, sagði til hans, Statt upp, og
 gakk í þat stræti sem kallast hit Réttu, og spyr at í húsi Juda
 eptir þeim sem Saul er at nafni út af Tharsen; því, sjánú,
 12 at hann biðr; og í sjón sá hann mann inn til sín koma,
 Ananiam at nafni, leggjandi hönd yfir sig, svo at hann yrði
 13 sjáandi aptr. Ananias svaraði, Drottinn, út af mörgum hefi eg
 heyrt um þenna mann hvat mikit illt hann hefir gjört þínum
 14 Heilögum til Hierusalem; og hér hefir hann út af kennimanna
 höfðingjum vald til at binda þá alla sem þitt nafn á kalla.
 15 En Drottinn sagði til hans, Far þú, þvíat þessi er mér út-
 valit ker, at hann beri mitt nafn fyrir heiðinn lýð og konunga,
 16 og fyrir Israels sonu. Eg mun og sýna honum, hversu mikit
 17 honum ber at líða fyri míns nafns sakir. Ananias fór þangat,
 og gekk inn í húsit, lagði yfir hann hendr, og sagði, Saul
 bróðir, Drottinn Jesus sendi mig hingat, hvar eð þér birtist
 á veginum, þeim er þú komt hér, svo at þú fengir sýn aptr,
 18 og upp fylltist Heilögum Anda. Og jafn-skjótt féll af hans
 augum svo sem annat fiski-hreistr, og hann fékk sýn aptr.
 Hann stóð upp og lét skíra sig.

THE EPISTLE OF PAUL TO THE ROMANS. XII. 9-21.

9 ELSKAN sé flærðarlaus. Og hatið hit vonða ; en loðit á
 10 hinu góða. Bróðurligir kærleiki sé ástúðligr yðar á milli.
 11 Hafi hver annan sér í virðingum æðra. Verit og eigi latir í
 því þér skulut vinna. Verit glóandi í andanum. Hegðit yðr
 12 eptir tíðinni. Verit glaðir í voninni ; en þolinmóðir í kvöl-
 13 inni ; staðfastir í bæninni. Annist nauð-þurftir volaðra ; kost-
 14 gæfit gestrisni. Blezit þá er yðr ofsækja : blezit en bölvit
 15 eigi. Fagnit með fögnundum ; en grátið með grátundum.
 16 Verit samhuga innbyrðis. Stundit eigi þat hvat hátt er,
 heldr lútið að því sem lágt er. Verit eigi sér-klókir.
 17 Gjaldit öngum illt móti illu. Leggit kapp á at vera siðsamir,
 18 þat möglegt er, við hvern mann ; og það þér formegit þá
 19 hafit frið við alla menn. Hefnit yðar eigi sjálfir, mínir elskan-
 ligir, heldr gefit rúm reiði : þvíat skrifat er, Mín er hefndin,
 eg vil endrgjalda, segir Dróttinn.
 20 Nú ef óvin þinn hungrar, þá gef honum fæðu ; þyrstir
 hann, gef honum at drekka : En nær þú gjörir þetta, þá
 21 safnar þú glóðum eldz yfir höfut honum. Lát eigi yfir stíga
 þig hið vonða, heldr yfir vinn þú hið vonða með góðu.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL TO THE CORINTHIANS. XIII.

ÞO at eg talaði tungur mannanna og englanna, en hefða
 ekki kærleikann, þá væri eg sem annar hljómandi
 2 málmr, eðr hvellandi bjalla. Og þó at eg hefða spádóm, og
 vissi alla leynda hluti, og alla skynsemi, og hefða alla trú, svo
 at eg sjöllin úr stað færði, en hefða ekki kærleikann, þá væri
 3 eg ekkert. Og þó at eg gæfa allar mínar eigur fátækum, og
 eg yfir gæfa minn líkama svo at eg bryn timer, og hefða ekki
 4 kærleikann, þá væri mér þat eingin nytsemd. Kærleikrinn
 er þolinmóðr og góðviljaðr ; kærleikrinn er eigi meinbægin ;
 kærleikrinn gjörir ekkert illmannliga ; eigi blæs hann sig upp,
 5 eigi stærir hann sig ; eigi leitar hann þess hvat hans er ; eigi

6 verður hann til illz egndr; hann hugsar ekki vondzligt; eigi
 7 fagnar hann yfir ranglætinu, en fagnar sannleikanum. Hann
 um ber alla hluti; hann trúir öllu; hann vonar allt; hann
 8 umlíðr alla hluti. Kærleikrinn hann doðnar aldri; þótt
 spádómrinn hjaðni, og tungu-málunum sloti, og skynseminni
 9 linni. Þvíat vorir vitzmunir eru sjónhending, og vorar spá-
 10 sagnir eru sjónhending. En nær þat kemr sem algjört er,
 11 þá hjaðnar þat sem sjónhendingin er. Þá eg var barn, talaði
 eg sem barn, og eg var forsjáll sem barn, og eg hugsaði sem
 barn: en þá eg gjörðumst maðr, lagða eg af hvat bernsligt
 12 var. Nú sjáu vér fyrir spegilinn, at ráðgátu, en þá auglit at
 augliti: nú kenni eg af sjónhending, en þá man eg kenna
 13 svo sem eg em kendr. Nú blífa þó þessi þrjú, trúan, vonin,
 kærleikinn; en kærleikrinn er mestr af þessum.

THE REVELATION OF JOHN THE DIVINE. XXI. 1-5.

Og eg sá nýjan himin og nýja jörð: þvíat hinn fyrsti
 himin og fyrsta jörð forgekk; og sjórinn er eigi meir.
 2 Og eg Johannes sá hina heilögu borg, þá nýju Jerusalem, ofan
 fara af himni, frá Guði til reidda, svo sem prýdd brúðr sínum
 3 manni. Og eg heyrði rödd mykla af stólinum segja, Sjá þar
 tjaldbúð Guðs hjá mönnum, og hann mun hjá þeim byggja,
 og þeir munu hans fólk vera; og Guð sjálfr meðr þeim mun
 4 þeirra guð vera. Og Guð mun þerra öll tár af þeirra augum;
 dauði man eigi meir vera; eigi harmr, né kveinan, eða hrygð,
 5 mun meir vera; þvíat hið fyrsta er um liðit. Og sá upp
 á stólnum sagði, Sjá, eg gjöri þat allt saman nýtt. Og hann
 sagði til mín, Skrifu þú; þvíat þessi orð eru sönn og trúanlig.

NOTES.

Abbreviations.

Prol. = Prolegomena on Icelandic Literature affixed to Sturlunga, vol. i, Oxford edition, quoted by sections.

Sturl. = Sturlunga Saga, Oxford, 1878.

Dict. = Icelandic Dictionary, Oxford, 1874, quoted s.v. or by pages and columns.

O. T. S. = The great Saga of King Olaf Tryggvason.

O. H. S. = The Saga of St. Olaf.

Hsk. = Heimskringla.

The usual grammatical abbreviations are occasionally used, with the addition of ell. and imp. for 'elliptical' and 'impersonal phrase.'

Where a comma follows an Icelandic citation from the text, the phrase that follows is a translation or paraphrase.

I. ARI THE HISTORIAN.

1. Landnama-bók.

The prologue and other extracts are taken from Hauks-bók. The spelling is normalized, and there are a few obvious emendations made from Sturla's recension. For an account of Ari's life and works, see Prol. § 4.

Page 1, line 2. Aldarfars-bók, Bede's De Temporum Ratione, upon which much of his fame seems to have rested in early times. There is no hint of Ari having known the Church History.

3. sex dœgra, six days' sail, dægr being usually a space of twelve hours, not twenty-four. See Dict. s.v. dægr, p. 112 a.

5. Til þess . . . um nætr, wherefore wise men have given this fact as a reason for Iceland being called Thule—that there are many places in the country when the sun shines in the night. See Dict. s.v. hafa, E. II, p. 230 a.

8. at sól sér eigi; notice the correct use of the impersonal for an operation of nature; for other instances see Grammar.

14. vestan um haf, from the British Islands, lit. from west of the main, a standing phrase which as originally used by Norwegians was strictly correct, but like other expressions for direction, it was still employed by Icelanders, though Ireland and the Western Isles, which were especially denoted by it, lay to the south-east. Vestmenn are Irishmen, just as Austmenn are Norwegians from the Old Country.

17. bókum Enskum; the only book we now have which mentions that 'there was intercourse' between the two countries is Dicuil's, which refers several times to Iceland, the Færeys, etc. There is a good edition by G. Parthey, Berlin, 1870.

2. 6. Fjall; just as 'Haf' is the North Sea, so 'Fjall' is the Alps, 'Montes' par excellence to mediæval speakers.

17-20. svá at því at . . . hval; 'því at' seems here redundant, indeed the first phrase seems to be an interpolation of Hauk's; it may be rendered, 'albeit this may only be when there is a clear sky!' meaning that though this is the quickest way Ari is giving here, and it is really the 'great circle' course, yet that if you have not clear weather you must go through the Pentland firth and creep along from thence to the Færeys instead of making the straight run. Ari goes on, 'next you leave the Færeys to the north at such distance that the sea shows half way up the cliffs; and then you sail by Iceland, keeping so far south as just to reach the line where whales and sea-fowl are met with,' i.e. you need not get in sight of Iceland, but you must get near enough to it to know that you are on the right course. These sailing directions are as precise as was possible when no scientific modes of measurement were known.

28. þá sleit . . . vestr í haf, but just as he was sailing . . . a storm tore him away from land and he was driven out west into the Atlantic. The impersonal 'rak' showing the helplessness of the position.

30. þar var þá höfn, there was a haven there at that time.

3. 7. staðfestisk . . . fritt, took up his abode or made a station in the Færeys, because (as a noted wicking) he could find no other place where he would be unmolested by the law.

9. sæhafi, driven out of his course at the mercy of the waves.

16. fékk at blóti, he held a great sacrifice and hallowed three ravens to show him his course. Lit. 'fá at blóti' means to get together provisions for the sacrificial feast, which was the most important part of the whole ritual. This amusing apology which follows is probably by Lawman Hauk, as it is only found in his recension of Ari's book, and is in keeping with his date, c. 1300.

32. upp lauk firðinum, and the firth began to open out.

4. 9. þeim beit eigi . . . bátinn, they could not weather Reykjanes, and there their boat was torn away and Herjolf on board of it. 'á' is elliptical.

14. kost ok löst, the whole truth, good and evil, about the country.

27. strengði heit, made a solemn vow. A heathen custom, of which there are many other instances.

28. 'eiga' is only used of the man, and points to a time when women were mere property 'owned,' just as 'fá' is evidence for the practice of capture.

29, 30. Um þessa . . . fátt, men were not best pleased with or thought little good would come of this vow. ok var fátt, and a coldness sprung up between. . . See for other idiomatic uses of fár Dict. s. v. p. 147 a.

5. 5. fór at, attacked. See Dict. s. v. for other uses of fara.

14. varði Ingólfr . . . vestr-víking, Ingolf invested their money in a trading voyage to Iceland, but Leif went off on a cruise in the west. For this use of verja see Dict. s. v. p. 697 b.

17. þar til er lýsti, till there shone out a light from a sword which a man was holding.

25. ok leitaði sér heilla . . . sín, and consulted omens as to his luck. 'Frettin' is here the *answer*, though etymologically it is the *enquiry*. 'The oracle directed him to Iceland.' See Dict. s. v. frétt and heill.

27. sítt skip hvárr, every man his ship, distributive: 'hvárr sítt skip' would be every man his *own* ship, possessive.

6. 3. þeir . . . sam-flot, they were able to keep together or sail in company.

4. þá skilði með þeim, then they parted company. The impersonal form giving the notion of the act being against their will or without any interference on their part by the mere accident of wind and sea.

5. öndugis-súlum sínum, his two holy temple-pillars. The door of the temple was *opposite* to the Chief's high-seat between the two pillars of the temple which stood like cherubims on each side as he sat presiding over the holy feast and other rites. They are only mentioned as parts of *temples* (not of other *halls*, as the Editor once believed). See Dict. s. v. öndvegi, where the references are collected. In a hall the parallel parts would be called set-stokkar. These were also honourable and venerated objects, and just as the súlur (dual form always) led Ingolf to Iceland, so it was through a quarrel about the 'seat-stocks' that Eirik came to settle in Greenland.

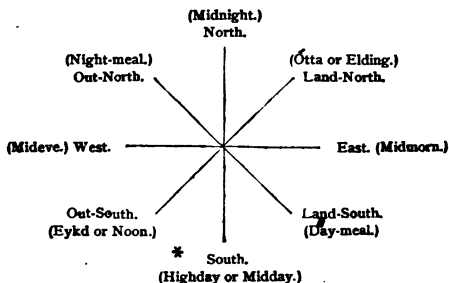
8. ok fékk hann vatn-fátt, and then he ran short of water.

10. minnþak, see Dict. s. v., is a Gaelic word.

14. ok horfði botninn at höfðanum, and the bottom of the bay lay over against the 'Head.'

26. út-suðr, south-west. The Norwegian system of dividing the 'points of the compass' was carried to Iceland, and the division of the day into watches, which was founded upon it, the classical hour-system being unknown. On each farm there are on the horizon traditional day-marks (rocks, jutting crags, and the like), which roughly point out, when the sun gets over them, that such a division of the day has begun. The general 'lie' of the land in Norway, land and sea parallel from north to south, is of course

responsible for the nomenclature. The following sketch gives the divisions :—

The time between these divisions is roughly indicated by saying that it is 'even between' two of them, or near it, thus giving sixteen marks. There is also, to complete the identity of these divisions of the day with those of our sailors, a mark for the dog-watches inserted between noon and highday, called 'midmundi,' mid-point*, the noon of the working-day, at 1.30. In modern times this is also called 'middegi,' which in *old* times (not *mod.*, as the Dict. 427 a, by a slip, reads) means highday.

30. lét hann ílla yfir, he took it ill or was very grieved.

32. lítit lagðisk hér, it was a mean way for a brave man to die at the hands of slaves. Drengir is a curious word originally meaning a stake. Cf. the needle-rocks 'drengrs.' See Dict. s. v.

7. 7. kom at þeim, came upon them : with a notion of surprise.

9. þar sem . . . síðan, which was in later days called after them.

15. þau missari, that season. It is used of the year, and is a collective word in the plural. See Dict. s. v. misseri.

22. millim ok, between this dale and Ax-water: ell.

23. Til íllz . . . þetta, we were unlucky when we passed by a good country to take up our abode on this far-away headland. 'Hérað' is here used in its purely Icelandic sense of inhabited land or 'country-side,' not in its original legal Norwegian sense of a 'hundred.'

8. I. er einn . . . síðaðr, who, as far as we have any evidence, was the most righteous man of his life of all heathen men that ever lived in Iceland. Such reverence for the sun as Thorkel's still survives in such customs as those noticed in the Dict. s. v. sól, B, 579 a, just as the Bedawee, in spite of Islam, are said still to pray to the rising sun.

13. horn-stafi, the corner pillar : in our stone buildings it would be of course the corner-stone, but all Northern building-terms are founded on timber-work. The bishop who gave Örylg 'wood for a church,' all cut and marked out ready to be put together, a 'gospel-book and an iron bell,' is

not known; he may have been some Hebridean whose fame has died, or there may be a confusion of person with the greater apostle of Erin. The passage points to a better knowledge of Iceland by the Papar than is usually allowed.

24. í land-vón, to where they might look for seeing the land.

9. 14. troll-aukinn ok tók þó Kristni, possessed, but nevertheless he took upon him the Christian faith. Such states of mind and body as are indicated by the words—'ófreskr,' having the gift of second sight (Dict. p. 471); 'hamramr' or 'eigi einhamr,' able to change one's form (Dict. p. 236); 'kveldulf,' were-wolf (lit. evening-wolf), 'trylltr' and 'troll-aukinn,' possessed—seem to have been frequent among the first generations of settlers; that they were hereditary in some degree is shown by the Myramen. But with the quiet which followed the settlement and under the soothing influence of Christianity such epithets became fewer and at last disappeared. The harmless and useful 'skygni,' *daemonia* or spæcraft, such as Nial's, alone surviving. The 'glamol' of the Danish Rune stone seems to denote some such magic 'glamour' power as 'ófreskr.'

2. Libellus.

This extract, which is nearly in the spelling of the MS., should rather be read with the Specimens of Vellum spelling (p. 252), but its literary interest and origin give it a place among the other extracts from Ari's work. For an account of the Libellus and the reasons for the translation given of the first few lines the reader is referred to Prol. § 4, p. xxxi, etc.

17. sýndak=sýnda ek, I showed.

18-21. at hava eða . . . þeiri, to have it so or to add to it, therefore I wrote this treatise on the same subject . . . and I added [iókk=iok ek] what had become better known to me afterwards, and which are now more clearly told in this book (Libellus) than in the former (Liber). 'an,' old form for 'þan.'

22. þá es skylt . . . reynisk, you should rather receive that which turns out to be the truer.

24. þann típ; an old fossil form of the pronoun.

10. 1. af því at hónom . . . nema, because it seemed to him to amount to laying the land waste altogether.

3. skilipr, those at least who were not excepted: cf. næmi frá, l. 9.

11. log, constitution: as we say the 'Law' of Moses. The few fragments which remain of Ari's account of this Constitution will be found in Hauks-bók, Thord Hreða's Saga, etc., and extract I. 5 is one of the most important.

13. es . . . frá, from whom the Deepdale-men of Eyfirth are descended. Notice the old forms 'es' for 'er,' like 'vas' for 'var,' l. 17.

3. Kristni Saga.

The account given in this Saga of the acceptance of Christianity by the Icelanders is perhaps more vividly and powerfully told than any other narrative of the conversion of a people. Even the relation of Bede, which is often of great beauty, must be allowed to be inferior to it in point of simplicity and truth.

23. gaf sér ekki um, gave no heed to what they said. One of those elliptical short-hand phrases which are so frequent in Icelandic, and occasionally occur in English.

11. 5. Hörða-eyri, the Altar-ore. The horg is the 'high place' of the Bible. See Dict. s.v. horg, p. 311 b. Some of our 'Harrows' may have preserved the name.

6. mælti svá . . . land, and gave orders to the effect that a church should be built (the impersonal phrase here answers to and makes up for the lack of a conditional mood) on the spot where they first shot their landing-stages ashore. These 'landing-bridges' made up for the lack of quays and piers.

8. var hlutað um . . . ok hlautz, they cast lots . . . and the lot fell.

17. féngu þeir þat af Hjalta, they succeeded in persuading Hjalti; lit. 'they got so much out of him as that.'

18. sekr fjörbaugs-maðr, a convicted outlaw. This outlawry, although the lesser, sufficed to bar Hjalti from the hallowed moot-place, he being considered, according to law phrase, 'a wolf in the sanctuary.' See for fuller explanation Dict. s.v. fjörbaug. The 'fjörbaugr-garðr' there mentioned must however not be taken as identical with the 'þing-helgi' (the Editor's former opinion), but as synonymous to 'örskots-helgi.'

32. skryðdir, in vestments; i. e. they were clerks in orders. This booth of the Westfirthing-men afterwards descended to the father of Snorri the Historian; it was known in his days (and in Njala) as the Lathe-booth, 'Hlað-búð.' The Hill of Laws was hard by it, also on the edge of the Brink. For the Editor's opinion on its situation and a map of its position see the Appendix to Sturl. vol. ii, at the end.

12. 7. En þat görðisk . . . heiðnu, then, when things got so far, it came to pass that every man, one against another, began to take witness and declare himself out of his neighbour's law, the Christian from the heathen, and the heathen from the Christian. Every solemn act of law must be done by taking witness, and of course it was requisite for this universal secession.

13. Um hvat . . . á, what were the gods angry about then, when the lava we stand on now was a-fire?

19. þá enn eigi skírðr, at that time he was not yet baptized.

26. mann-blót, jam-fjölmennt sem, their sacrifice too, just the same as the heathen.

13. 8. þar var . . . til, there was no one else that came forward: ell. Perhaps 'varð' would be better here than 'var.'

17-20. at hónum þótti . . . land-auðnar, that he thought they were come to a hopeless state in the country, now that men were not to live under one Constitution here in Iceland, and he entreated them not to act in this way, for he said that battles and war would certainly come of it, and it would launch the country to complete destruction.

23-26. þar til . . . ríkinu, till the people of each country constrained them. svá, at þeir . . . fresti, so that they even within a few years exchanged gifts. 'vetr,' as usual, meaning not merely winter, but the whole year.

28. er hér gangask . . . móti, who are the most forward [cager] on each side, i.e. the men of extreme party; and miðlum svá mál, make such a compromise.

30. ein lög ok einn sið . . . friðinn, one constitution and one religion, for surely it is true that if we tear up our constitution we destroy the peace of the realm. The force of the Icelandic here can, we are afraid, be but faintly represented by any translation; the arrangement of the words and the power of the diction is quite Tacitean.

14. 4. ef vátum kæmi við, if it could be brought home to them with witnesses.

8. Gömlum . . . saltiau, see how we teach the old chief to mumble the salt! This phrase, alluding to the salt put in the mouths of the neophytes, was the only revenge Hjalte took on his hereditary enemy, to whom moreover he paid the honour of standing godfather. The alliteration has no doubt preserved the very words he spoke.

11. kom á leið, did most to bring it about among the Westfirth-men.

4. Konunga-bók.

This is interesting as giving an insight into Ari's canons of criticism and as evidence of his sound good sense and trustworthiness. It is found attached to 'Heimskringla,' and was formerly ascribed to Snorri.

14. á Danska Tungu, in the Danish Tongue, i.e. Scandinavia. Local use of 'Tunga' as in Daniel iii. 4, etc. The words added in some MSS., 'hafa mælt,' are not at all necessary.

15. fróða menn, historians. The word 'fróðr' denoted possession of acquired knowledge, and was first applied to men who knew many songs and traditions in verse, as to Thiodulf here. Then of men well acquainted with prose Sagas; lastly, as when applied to Ari and his contemporaries, an *historian* in our modern sense of the word. It is to be distinguished from 'vittr,' used of wisdom in life, and 'spakr,' used of one who possesses foresight as a seer.

19. frásögnum . . . ljóðum, traditions, or poems, or epic lays; 'tal' (line 17) being a genealogy in poetry.

20. þótt . . . haft, though we have no evidence for this, yet we have proofs of the fact, that old men skilled in tradition held such matters to be credible.

15. 5. bauta-steina, memorial stones. The word is purely Icelandic, and may even be of Ari's coining. It should be, we believe, 'brauta-steina,' road-stones, 'set as a memorial by the way.' See Dict. s.v. p. 54 a.

17. ok tókum . . . af, and we draw most of our historical knowledge (lit. evidence) from what is thus told.

23. ok svá . . . lof, and he himself also, for that were mockery and not praise.

5. The Heathen Oath, etc.

The following extracts are taken out of the different Sagas in which they are imbedded, but they may with the highest probability be ascribed to Ari, from whose 'Liber' we believe them to have been taken. [Konrad Maurer.]

26. half-sextögr at aldri, was fifty-five years old, i.e. in the half of the sixth decade. For other examples see below. This mode of computation occurs in other Teutonic tongues, e.g. Germ. *anderthalb*, one and a half, but is not known in English.

29. Alþingi sett, the Great Moot created, and all folk in the land have had (or lived under) one constitution ever since. The confusion which must have existed when folks of all 'Laws' from the Western Isles and the different folk-kingdoms in Norway were thrown together, was put an end to by this new universal constitution, founded chiefly on the Gula-þing's Law, the constitution and common law observed by the community which held its moot at Gula in Norway.

16. 2. hvar við . . . af taka, when it should be enlarged or cut down. Impersonal phrase used for the non-existent passive.

6. land-vættir, guardian spirits of the land. The formula seems to preserve in this passage some traces of verse—*gapandum höfðum né gínandum trjónum*.

11. í roðru blót-nautz, in the blood of the sacrifice-bull, 'roðru' an old word which has only survived in this use. See Dict. p. 502 b.

12. þurfti . . . dómi, had any lawful business to perform at the court.

17. sœkja . . . dœma, plead this suit, or defend it, or bear witness, or give verdict, or pronounce sentence. All the various 'legis actiones' are given that the man who is to use the oath may take the one he wishes. The technical terms are always accurately adhered to as in all old law systems. The 'Almighty God' is Thor, not Odin.

23. þar . . . sakferli, there were men chosen out for their wisdom and uprightness to keep the temples and to hold the elections for the courts [i.e. choose the chiefs for the grand-jury, as it were] at the moots, and to execute criminal justice.

27. til mann-fagnaðar . . . vóru, for defraying the entertainment of the people where the sacrificial feasts were held.

30. þingmörkum, boundaries of the Moot-court. Unfortunately the end is lost here, and we do not know how far the *Témevos* of the Althing extended.

6. Genealogies.

This extract is from the first of two vellum leaves which formed part of the now lost *Mela-bók*, an abridgment as it were of *Landnama*, probably derived by Snorri Markússon of Melar from Ari's *Liber Islandorum*, the pedigrees being traced down by him to his wife and father, and a few other interpolations added. Snorri died in 1302 (*Sturl.* ii. 489). One extract gives the beginning of the book, and it will enable the reader to form some idea of the plan or matter of the great *Landnama*, Iceland's Domesday Book. The South Country with which Ari begins both here and in *Landnama* is classic ground, the scene of the famous tragedies of Gunnar and Nial. The style of Ari may be distinctly felt in the passage given below.

17. 2-5. er nú . . . bygðar, 'which may at this day be held to be the most flourishing of all, and to have been turned to the honour of our whole country, through the good keeping of God and those great rulers who live in this quarter, and, under God, have the country in keeping.' An allusion to the great Bishop Gizur, the most famous of all Icelandic prelates and the Father of the Icelandic Church, of whom, while still a young man, King Harald Hardrada said that three men might have been made—a king, a wicking, and a bishop. See p. 149. Thorlak the other bishop, a kinsman of Gizur's and friend of Ari, who dedicated the *Liber* to him, must also be included in the compliment. *veizk* is from the second *veita* (= *vreita*). See *Dict.* p. 691 a, b. It is etymologically the same as the English 'write;' it is one of those few Icelandic words in which instead of the 'w' being lost it was kept and the 'r' perished. See *Dict.*, letter V, III, p. 672.

10. Valgarðz . . . Hildi-tannar; a good example of the running genitive which gives the genealogies as clearly and concisely as possible.

21, 23. *ins helga*; an interpolation in both places, as must be all the degrees after 'helga.'

28. *maðr ágætr*, a noble man. A technical word peculiar to Ari in its present use. A synonymous expression is *göfugr*, 18. 19.

18. 1. *þóttizt* . . . lífi, when he was just ready to put to sea, the king had him put to death.

12. *sjaunda mann*, six men. The ordinal is invariably used in such cases. The notion is that Nial himself made the seventh.

27. *fór Jörundr eldi*; a holy heathen rite for solemnly taking possession of land and marking out the boundaries. A man started at sunrise with a burning torch and followed the course of the sun round the piece of land he wished to claim.

10. 11. En þá . . . beit, and they got into a quarrel about rights-of-pasture. The impersonal phrase expressing a nuance of meaning as it alone can do.

14. gengusk þar at . . . meira, set upon one another furiously, but the bear prevailed. The bracket marks the end of the vellum fragment; the lacuna is filled up from the ordinary Landnama text.

7. The Wager of Battle abolished.

This is a fragment which, like the account of the Temple in Eyrbyggja Saga, is, we believe, taken from one of Ari's lost works.

19. Lögrétta, the Court of Law, the Legislature in which all laws are 'set' or 'righted,' made of force.

22-24. ok þessi . . . böðusk, and the Wager of Battle, when Hrafn and Gunnlaug fought, was the last that was carried out in Iceland. framin is 'executed,' a legal word. The way the explanatory clause is put in at the end of the phrase is characteristic of early prose-writing, and is met with continually in Icelandic.

II. GREATER ISLENDINGA SAGAS.

1. Laxdæla Saga.

For an account of the origin, composition, and age of this most romantic of Icelandic Sagas, the reader must be referred to Prol. § 8. We need only give some account of the text followed in the part here printed (the whole latter third of the Saga), which may be regarded as a contribution towards a much-required final edition.

AM. 309, the MS. on which our present text is based, is a large vellum written in 1498, which once contained our Saga, Eyrbyggja, Njala, and King Olaf Tryggvason's Life (copied from Flateyar-bók); of Laxdæla, only the end which we have here printed remains. That it yields the best foundation for the portion of the Saga which it covers, a comparison with the textus receptus will amply prove. It is probably more correct, but it certainly possesses a greater charm of style, a better choice of words, a more graceful phrasing, and freer flow of language. That it is an old text as well as a good text may be proved by the existence of a fragment of a vellum of Laxdæla, written by the scribe of Stock. MS. 20 at least 220 years before AM. 309 was penned, which gives a text agreeing word for word with the 15th-century MS. AM. 309 being in a very miserable condition in parts, the tops of the pages mouldering and rotten, lacunae as to which there could be no doubt (besides slips and errors) have been filled up from AM. 132 (which by-the-by contains the best text of the former part of the Saga though it falls off in the latter portion); one word in 40, which is unreadable and does not exist in AM. 132, we have been obliged to give up.

AM. 309 begins with the asterisk 32. 29. Down to this asterisk we have used the paper MS. AM. 158, part of a large folio in double columns into which Thorstein Björnsson, priest of Útskala in Reykjanes (1638-60), had copied several Sagas. It is neatly written in a characteristic cursive hand in modern spelling, and appears to be copied from several sources, but excepting the portion here made use of, which must have been taken from a MS. of the best type (perhaps a *sister* of AM. 309, if not that very vellum when more complete), it is derived from inferior texts.

Laxdæla thus furnishes a striking instance of the necessity of taking the best text, even though it be found only in a late and inferior copy, rather than choosing and classifying MSS. merely by their penmanship, beauty, or age.

20. 3. *hvat hann*; 'hann' is here objective, the dream being independent of the man's will.

21. 5. *hvat . . . at at hafaz*, what engagement they had. An elliptical phrase. *at hafaz* means to behave, to take to, etc.

8. *ok vildut . . . illt*, and have been content to let nothing proceed from you whether good or evil.

11. *annan mann*, one man only. Lit. 'a second man,' K. being the first; cf. Germ. *selbander*.

12. *svins-minni*, short-memory; like a *hog's*, which minds nought but meal tide. *rekin . . . til*, past hope that you will ever muster courage to . . .

16. *kvað . . . mótmælis*, said that she used very strong language [lit. took it very much to heart; see Dict. s.v. *taka*, A. III. 3], but he said that it was not easy to contradict her.

23. *lokit . . . undan*, their life together was at an end [i. e. she would divorce herself] if he refused to go.

22. 3. *ok rýmaz . . . dalrinn*, and the dale began to widen.

12. *slá . . . mik*, be in a plot against my life.

13. *hvárir . . . liðs-mun*, which of us shall live to tell the tale, even though I have to do with odds.

15. *vestr*; here, in the Icelandic sense of the word, opposed to *south*, and meaning roughly any point of the compass from due north through west to south-west. The names of the four quarters and the diagonal lie of the Great Rift will account for this use of the word, which is especially frequent when referring to the Althing.

24. *mann-fólinn þinn*, thou great fool thou! *þinn* is not possessive, but stands for *þu inn*; it is common to the Scandinavian languages, and has given rise by analogy to a whole set of adjectives such as '*yðrir*,' even. See Dict. s.v. *þinn*, II, p. 738, where the form was explained for the first time.

26. *at ek spari . . . saman*, and I do not care to prevent either of them from doing each other as much harm.

23. 3. *brugðu á glímu*, and began to wrestle with him.

10. bar af, was carried away. Imps. like 'tók . . . afvöðvann,' the biceps was cut in two.

15. Konungs-naut; naut, like Germ. *genosse*, is a companion, a fellow, but in composition it has almost acquired the sense of heir-loom, as here the 'Kings-gift.'

16. mátti . . . verða, one could not distinguish between them, which should get the upper hand.

24. 8. at þiggja bana-orð (thus, not *þikkja*), receive my doom from you. The metaphor is taken from the belief that no man died before his Fate or Weird spoke his death-word or sentence.

20. hversu fram-orðit væri, what time it was. See note, p. 340.

21. hermðar-verkin; probably a 'great deed of renown,' ἄρ. λεγ.

30. ok þat grunar . . . tíðindum, and I suspect that you would be less shocked were you to see me lying on the field and Kiartan were to be telling you the news.

vetvangi, a technical law word, 'locus criminis.' See Dict. s. v., p. 721 a.

25. 29. ok sækja . . . fram, and pulling lustily.

26. 9. vilja . . . sér, he wished to have the whole matter in his own hands (leaving nothing to chance). A phrase frequently used of a man who wishes to be allowed to make a 'settlement' of a feud or lawsuit entirely as he thinks best.

26. þviat nær . . . brátt, for I am afraid the outsiders will think themselves somewhat unjustly treated, and that they will therefore attack us shortly. The metaphor is taken from partnership or sharing of booty,— 'they will think they miss somewhat of their share.'

27. 7. gerðum . . . þingi, the award was to be delivered at Thorness moot. A law phrase.

16. hafði . . . viku, had been lying in state for a week. The church was newly consecrated and decked in white weeds like a neophyte. See, for notice of this custom, Dict. s. v. hvítr, p. 302 b.

21. sekir . . . ferjandi, outlaws, and a great price was paid down for them to go into exile. Exile would be a commutation of the outlawry, and they would run less danger of death.

27, 28. ok . . . sik, and was willing to let him ransom himself at a price.

29, 30. þungt . . . þá, it would prove a heavy matter and turn out a bad bargain, if B. were to stay in the same country-side with them.

28. 4. fara í trola-hendr, go to the devil, lit. into 'the hands of the trolls,' the demons of the heathen.

5. braut . . . skipinu, the ship was wrecked on the F. and every soul on board perished. skipit, in objective case, imps.

6. þótti . . . spáð, it was thought that what O. had foretold about A. had held very closely.

29. hermdi . . . áverkann, would always be mocking him, imitating his bearing under his wounds.

29. 2. gekkz . . . hönd, T. was moved with compassion at his piteous tale, and said that she would grant him quarters there as far as *she* was concerned.

10. mun . . . bræðrum, you brothers are not likely. Lit. 'it will be far from you brothers.'

16. tók hús á, surprised T. in his house. Frequently used of such surprises or 'stickings up.'

17. varð . . . sitt, he met his death like a coward.

20. kyrt at kalla, quiet outwardly *or* as far as you could see.

21. létu . . . vægði, the brothers behaved considerably towards B., who in his turn gave way.

30. vetrinn þegar á leið, the winter was drawing to a close.

30. 1. segir . . . skil á, she declared her purpose to him.

18. ok sú . . . eignin, and the ill-luck of Olaf is very clear to me, in that he made such a mistake of it with his sons. The Egging of Thorgerd very much resembles that of Gudrun in the Eddic Lays, which we believe to have had a reflex action on this Saga.

22-24. eigi . . . minni, 'we cannot blame you, mother,' says he, 'if we let it pass quickly out of our minds.'

31. 10. Ílla mun . . . mælaz, it would not be well spoken of, i.e. it would be reckoned highly disgraceful. Such euphemisms are very common in Icelandic.

14. þikki . . . brjótaz, it seems to me it will be no easy matter to struggle against all this. The metaphor is from one pinioned struggling to get loose.

16. at torvelda . . . oss, to make difficulties for us in this matter.

32. 7. mesti geigr . . . fram, the most awful thing, if you go on killing one another off.

9. kom þat fyrir ekki, it came to nought.

15. kæmi fyrir, should stand as composition himself.

33. 6. vóru í gröfinni; in the MS. stands 'í ʃ^o gröfinni.' The meaningless 'for' may perhaps stand for 'tor' or 'torf,' which would make sense.

15. getr farit smala-manninn, came up with the shepherd.

32. tók at þvá, betook her to washing, i.e. began to wash.

34. 2. hversu . . . orka, how they should proceed.

7. ódauðr at eins, all but dead. Cf. our phrase 'within an ace of.'

35. 2-4. at vinna . . . höfuðs, to mince matters with B., but to strike him dead off his shoulders. Lit. 'to walk between trunk and head.'

8. njóta . . . hrið, have good luck of his hands, saying that Gudrun would have a bloody head to comb for Bolli now. It was, as in our old Ballads, the use for ladies to dress the heads of their lovers and husbands.

12. Guðrún . . . enda, Gudrun was dressed in such wise, that she had on a 'nam'-gown, and a woven jacket fitting tight, and a high steeple-cap

on her head; she had knotted a scarf round her, it had a black pattern on it and fringes at the ends. The dress described here is of the 12th or 13th century rather than the 10th or 11th, and was no doubt elaborated by the last compiler. The scarf must however be authentic. The meaning of 'nam' is unknown; one would think it to be the name of some stuff or else a pleat. See Dict. s.v. 'Sveigr' is the high cap of linen still to be seen in many shapes in Normandy; in modern Icelandic dress it is crooked forward, something like a high cap of liberty. See Dict. s.v. *faldr*, 139 a. The old head-dress was the twisted kerchief 'fold'; this mention of the 'sveigr,' which seems to be of foreign origin, is therefore an anachronism.

24. *er . . . þeim*, since she struck into talk and walked along with us.

28. *hygg . . . þessa*, I rather think her purpose in walking and talking with us in this way was—. 'leið-orð' is conversation by the way as you accompany a man. *at ganga til*, elliptical expression arising from a phrase like our vulgar 'to go for to do.'

33. *þótt*, etc., 'although it was not granted to us kinsmen to live in peace together.'

36. 4. *þau . . . var*, that she and O. thought that all their hope lay in Snorri [lit. where Snorri was].

8. *at játa . . . hönd*, to consent on T.'s behalf.

22. *kaupa um*, exchange. *rézt*, moved or fitted.

37. 3. *þ. gaf . . . sveitina*, made many errands for himself west in the country-side.

5. *Hón . . . öllu*, she took the matter quietly, but without giving much encouragement. A set phrase for a person disliking a proposal but not wishing for some motive to flatly refuse it.

20. *varð . . . lund*, wherefore the case was not followed up. Folks blamed Thorkel because he, such a champion as he was, and bound as he was by kinship to Eid, did not see that justice was done in some way.

31. *miklu . . . ferðin*, no small stake lies on the upshot of this expedition.

38. 13. *lyf-steinn*, the healing-stone *er þar fylgir* which goes with it. This stone was tied to the hilt, and was to be rubbed into the wound. Sir K. Digby's 'sympathy' doctrine is one of the last traces in England of such a belief: 'healing-stones' for hydrophobia and snake bites are still in credit.

25. *er á bar vatnið*, which was cast on the water.

29. *kendi þar . . .*, the difference of strength was soon shown, and . . .

39. 2. *mun . . . okkrum*, there is another [and a greater] fate in store for thee than to lose thy life in this struggle.

15. *Lízt . . . giptusamliga*, Grim makes a good impression on. Cf. the North. Eng. 'leaze me on the spinning-wheel.'

26. *at hónum . . . þessu*, that this is not altogether to his liking. *getnaðr* is, in this sense, *ἄγ. ἀεγ.*

40. 8. gjarna . . . skeið, but I am very anxious that it should turn out less ill than for a time it appeared likely that it would.

12. í hraustra . . . lög, in a guild with honourable men.

15. samir . . . þeim, and it is not seemly for me to back thee against them. veita, to furnish, used elliptically, some such word as 'help' being understood.

17. jafn-framarla; lit. so forwardly, i.e. to ask for so much as he offered him.

41. 14. rekin ván . . . skap til, past hope that anybody will pay heed to our case, and now I have waited quite as long as I have the heart to.

29. gjalda . . . afhroð, to pay dear. 'Afhroð' or 'afhrauð' is an old law word for a tax; it only occurs in this phrase. See Dict. s.v. afrað, 8 b.

31. hefir . . . málum, he behaved worse in this business: lit. 'has dealt himself a worse share.'

42. 8. ok er . . . friðkaup, and this is meet ransom for L. and T.

9. mun . . . víti, I shall not speak very warmly against your fixing their 'wite' or 'weregild.'

24. en gera . . . Þorgils, but still you must do it with this equivocation, that you will never marry any man in the land but Thorgils. 'vera gipt,' of the woman.

32. kenn . . . dugir, blame me if it does not answer.

43. 16. sögðu . . . kvóðuz, spoke to this effect, saying . . .

18. en muna . . . látið, but we have certainly not forgotten what we have lost; i.e. it is not that we have forgotten it, but we have been too young, etc.

23. hvat þeim var, what was the matter with them?

26. menn . . . handa, folks will blame us brothers strongly, if we do not take action; lit. lift our hands.

32. standa í mann-ráðum, 'to act as principals,' lit. to stand as accomplices 'in a plot against a man's life.' See Dict. s.v. ráða, A. I. 6, 486 a. en eigi . . . fyrr, but it is only lately that there has been any pressing need for paying attention to the matter.

44. 2. þvert tekít . . . gert, thou hast flatly refused to accede to the proposals I made thee.

5. þá . . . þeirra, it will be a small matter for me, or, I am not afraid [lit. it will not become a great thing in my eyes] to kill off one of these fellows.

8. ef þat . . . er, if there is any dangerous work to be done.

16. efna . . . sátt, fulfil all that they two had agreed on.

24. tilgæng á, how far things had come.

27. hefir . . . mik, bargained to get me for a wife as the price of the expedition. mæla, in a technical sense, see Dict. s.v.

28. skír-skota . . . yðr, I declare before you as witnesses. At skír-

skota originally meant to clear oneself by ordeal, then to appeal or to declare solemnly before a court.

45. 2. Leiðar-dagr, the Leet-day; after the people had come home from the moot, a kind of Court of Execution. See Dict. s.v.

16. at sæta vélræðum, to seek to deal treacherously, to plot.

19. þarftú . . . dyljaz, you need not deceive yourself, Thorstein.

21. sæta . . . við komaz, undergo summary treatment, as soon as they find the opportunity.

23. öng-þveiti, straits: a rare word.

27. ef hana . . . verða, if he were not obliged to stand alone in the matter. einlagi, i.e. partnerless. Mark Twain's 'lone hand.'

46. 2. ok . . . Óláfs, and there was the greatest excuse for thee in this affair, next after the sons of Olaf. þegar leið, an adverbial expression. See Dict. s.v. líða, A. III, p. 390 b.

8. eigi . . . ferðinni, it is not so clear, Lambi, that you should refuse this expedition so sharply. en þikkjaz . . . hlut, who believe themselves to have sat down quietly too long under a wrong; lit. over a maimed lot, a 'minished share.'

13. megu . . . stórvirki, we cannot dream of escaping but by ransoming ourselves in some way for such a deed [as we took part in].

17. allt láti fjörvi fyrr, life is dearer than anything else; lit. a man lets everything go before [he parts with] his life.

21. þat til skilja, make this reserve, or condition, if I join in the matter.

26. kvóðu nú á með sér, they fixed the day, or made the appointment.

47. 20. hans . . . mundu, they would rely on his foresight, submit to his judgment.

48. 2. ek . . . viðrtöku, I want to call on him for his protection.

5. mikill . . . sér, a man of personal worth and power; lit. a good man in himself.

15. sem . . . annt, the shortest cut to the shieling for I am in a great hurry.

30. hyggja . . . nótt, take note of the passing of men, or of whatever he saw worth repeating: 'For my dreams have "gone heavily" to-night.'

49. 4. eigi all-fá . . . mena, none so few either, and I do not think that they are from this part of the country.

9. eigi . . . hluti, I was not taken so much aback as not to pay attention to such matters.

11. hvirfing . . . öðrum, in a ring or side by side in a line.

17. vikótr . . . nokkut, bald above the temples and teeth that stuck out a little.

22. gull-hlaði, a gold lace. hlað seems to be a foreign word borrowed early from the Latin *laqueus*; when it was borrowed again later from the French *lacs* it appears as *laz*.

23. liðaðiz . . . niðr, waving down over his shoulders.

24-26. ok liðr . . . hári, with a 'knot on the nose' [i.e. the bridge broadening in the middle of the nose], and his nose was a little tilted at the end, or rounded at the end into a little knob [the nose is neither quite straight or hooked, but of the common Scandinavian type, cf. *nasum a summo eminentiorem*, Svetonius, of Augustus], with very fine eyes, blue and keen [the next word is unreadable in the MS.], broad-browed and full-cheeked, with his hair shorn across his brows [in the way children's hair is so often cut now, in a *fringe* or *fish tail*]. þykkir undir hönd, broad-chested. lát-bragð hit kurteisasta, the most noble or graceful bearing. kurteis referring to bodily qualities as always in Icelandic, where the word is never used of 'courteous' in our sense. The entire description of Bolli is intended to give the writer's idea of a hero, and his whole character is worked up with such care that it would seem that some compliment was intended to descendants of his, for whom the story was probably put into its present shape. It is amusing to see the efforts made to keep him prominently before the reader.

31. þrúttinn af trega, swollen with sorrow. See extract from Egils Saga, where this effect of grief is most powerfully illustrated.

50. 4. smeltum söðli, an 'enamelled' saddle; ornamented as saddles often are in the East with paste and stones of various colours. The whole description of the dresses of the Chiefs here is one of the most interesting passages in the Saga, and may be likened to the noble classic picture of the arms and array of the Seven against Thebes, though its most complete parallel is a very noticeable episode in the great Irish tale *Tain bo Cuailnge*, quoted by O'Curry in his Lectures. Of course, as in the case of Gudrun's dress above, the writer has drawn the finest clothes and fashion of his own day, not of Bolli's; but this makes his words far more vivid and valuable to us, than if he had merely guessed at what he could not have known.

6. fór allvel hárít, the hair lay gracefully on his head. The phrase is still used of clothes which 'fit well.' The hero's hair, according to Northern notions, should be long and waved in locks; they disliked long straight hair or hair curling tightly to the head like a negro's hrökk, or bristly; skruf hárr, 'scrub hair.'

10. glögg-þekkin, observant. gyrðr í brækr, his tunic or frock tucked into his breeches, like a Garibaldian. rétt-leitr, of regular features. vel farinn í annliti, fair of countenance.

18. Skozkum söðli, a Scotch saddle; what this was like we do not know; it should, from the context, to suit the rough dark Lambi, be some rude simple kind of horse-furniture. skol-brúnn, swarthy. The etymology of skol is unknown; the meaning of the word can however be pretty well ascertained from its application to dark-haired men of mixed foreign Gaelic blood, such as Earl Thorfinn of Orkney.

24. stann-söðli, a pommelled saddle of the usual Norman type. yzta heklú grá-blá, a knitted grey-blue over-cowl. This was a hooded armless garment something like the Eskimo 'jumper,' or certain forms of the chasuble, to which the term 'heklá' is still applied. The dependent ends were sometimes tied between the legs. It was a rough outer covering against bad weather or cold, worn over the tunic. Cf. mid Eng. mass-hackle. heldr af æskuskeiði, past the prime of life.

51. 6. spanga-brynju, a breast-plate; opposed to mail-coat. stál-húfu, a steel hat with a barmrinn or brim of a hand's breadth. fyrir munninn, the 'bite' or sharp edge of the blade. víkingligsti, looked like a wicking or pirate.

14. þykk-leitr . . . meðal-maðr, broad-faced and red-faced, with heavy brows, and a little above middle height.

20. er várn . . . komit, would look on our meeting as very natural, even though it had happened somewhat earlier.

26. munu . . . vænna er, they need only give us a little respite for us to be able to gather men to us, and then it is not at all sure which will have the fairer chance.

32. all-kvikláttr . . . hest, very fidgetty and exceedingly restless of look (lit. 'many-eyed,' looking about him on all sides suspiciously and sharply); he had a fine horse [under him].

52. 12-15. en ek . . . eptir, but it comes to me with my name [an allusion to the Viga-Hrapp of Nial's Saga as well as to his own nickname] that I cannot stand (lit. sit) such insults from any man, and I turned upon him, but whether I touched him or not I can't tell, for I did not wait there long to see. A covert phrase meaning that he had slain his master.

53. 1. hvárt . . . inni, whether Reynard was at home. Skolli, lit. 'skulker,' used of a fox or wolf. Fyrir þat . . . greninu, 'you will soon know, that there is some one at home that may do you a hurt (lit. dangerous one), and he will know how to bite [when you come] near his den.'

5. Sjaldan er flas til fagnaðar, the more haste the worse speed; lit. 'haste is seldom speed.' farnaðar would perhaps be the better reading here.

8. Selit . . . göflum, the shieling was built with one main beam [as a ridge-pole], and this lay between [rested on] the two gable-walls. ekki gróin þekjan, the thatch had not grown together, i.e. the green fresh grass-covered turves with which all Icelandic farm-buildings are covered had not become an even surface but were still loose.

12. treysta . . . ásinum, pull hard enough to break this main beam or tear the rafters off it.

26. þat . . . fyrir, 'there's some one in, true enough!' hrutu frá, tumbled back, rebounded.

31. Enn . . . vápnunum, 'the old man still dares look a sword in the face;' i.e. 'you shall see that I can still meet your weapons fearlessly.'

54. 12. Skál . . . gríð, 'no dastard's work shall be done here,' says he, 'H. shall have quarter.'

17. lýstu þar vígum, gave lawful notice of the manslaughter.

28. tölðu . . . konungs, blamed him very much, saying that he had put himself down now as T.'s descendant rather than M.'s the Irish king; i.e. he showed which side of the family he took after. Thorbjorn the Brittle was of mean extraction, and Melkorka married him after her first husband's death because of his wealth.

31. er þeir . . . dauða, for them to reproach him, 'since it was I,' says he, 'that rescued you from death.'

55. 9. hann sat . . . stafa, he was sitting with his back to a pillar.

12. This stanza, which is by no means poetical, is only printed that the text of this part of *Laxdæla* may be complete. With the two stanzas below it is the only verse in the Saga, and must, we believe, be taken from the lost *Thorgils Saga*. The sense is roughly—

We visited Helgi—gave the ravens a corpse to gorge—

We reddened our weapons.

What time we followed Thorleik, we slew three men—

Now Bolli is revenged.

The style reminds one somewhat of Alfred Jingle's.

24. heldr skörluga . . . innt, thoroughly done, well put out of hand.

26. þikkjumz . . . kominn, I think my bargain is now due.

56. 6. Görla . . . undir, 'I think I can tell very well,' says he, 'from what quarter this under-current flows.' alda, lit. a billow. The metaphor is from such a wave breaking under the boat and capsizing it.

15. miklu . . . lúta, much too proud a man to stoop for crumbs; i.e. he will not be content with any offer: you must treat him generously.

16. mundu . . . heima, he must look to himself for comfort; i.e. he will get none from me.

26. skili . . . samvistur, will part us.

28. þangat . . . mikit; this is an allusion to the Cloister founded there late in the 12th century.

57. 4. Kom nú fram spá-sagan . . . Sælingsdal, and so was fulfilled the prophecy of Gest, that they should be nearer neighbours, though one of them dwelt at Bardzstrand in the north and the other in Sælingsdale, i.e. with the whole breadth of Broad-firth between them. The last time he came to Laugar, Gest had sent a message by Gudrun to her father, when she had begged him to stay and talk to him and he could not stay—bidding her tell her father that there would come a day when they would dwell nearer together than they did at that time, and that then they could have a long talk together if only they were allowed. But Oswif had said, when he heard it, that it was hardly likely, seeing that they were both of them too old to flit now.

7. gerði á æði-veðr, a terrible storm arose.

9. er svá . . . síðan, that the weather allowed them to go with G.'s corpse, when there was no passing before or since.

17. Geriz . . . mikill, this sprig of Halla's is getting too forward and pushing.

31. The sense is—

Let all good men beware of Snorri's wiles,

Though you will not succeed, for Snorri is too clever.

58. 1. Sjaldan . . . þings, 'it seldom happened, when all was going on well, that you were leaving the moot when I was riding to it.' For a man to 'meet his fetch in the way' is a sign of the greatest ill-luck. Cf. our phrase, 'His luck has left him.'

8. The sense is—Hanging on the wall as it dries after washing, the cowl 'kens a braid,' nay, I won't say it doesn't ken two. The cowed cloak is an emblem of covert guile. bragð is a pun, meaning both a wrestling gambit, North. Eng. braid, and the braid of a garment.

24. í Sögu Þorgils, in Thorgils Saga; from which undoubtedly the material for the last few chapters were in the main taken. Of course this lost Saga would not have put its hero Thorgils in such a ridiculous light as that in which the writer of Laxdæla has made him appear, that he might the better show off the set purpose of Gudrun and the craft of Snorri.

59. 10. þvíat eigi . . . gangaz, I would not refuse a good match, if it could be managed. til þess . . . hönd, he was ready enough to plead his case for him.

14. ráðaz til félags, marry; lit. enter into partnership, the monetary consequence being of special importance and there being no marriage ceremony that we know of in Iceland in heathen times.

26. hefja . . . þik, to ask for thy hand.

30. vill . . . semja, will choose to take it up.

33. munu . . . maðr, they must have the casting vote, but you are the next man.

60. 2. er mér . . . skipta, which I think of great moment.

17. hafa boð þat inni, to have the wedding at his house. Snorri makes this offer as Thorkel's 'patronus' and best man, his friend having as yet no settled abode. The regular course being for the bridegroom to fetch the bride home to his own or his father's house where the feast would be held, Gudrun is so proud that she will have the wedding at her own house, which was unusual, and only happened in cases where there was some great superiority of rank and dignity on the bride's part. The incident shows the great position which she occupied. The old custom is well illustrated in Alvismál, where the fussy little Dwarf rushes out of his house, starting to fetch the bride home, and shouts back to his servants, 'Deck the hall, you! the bride will be back with me directly.' For breiða of the MSS., the Editor would here read breiði, imperative. Shelter and harbourage could

by law be claimed for folks going a brúðferð to fetch the bride home, just as if they were going or returning from the moot.

25. at sex vikum sumars, six weeks before the end of summer. There are only two seasons in Iceland, 'winter and summer,' and they reckon these rather by weeks of the season than by months. The phrase here used is elliptical, some such word as 'left' being omitted. The time fixed was the usual time for arvals and bridals, it being after the harvest and the Althing, when the serious business of the summer season was over.

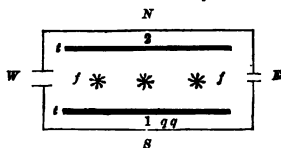
32. lit-klæðum, coloured clothes; i. e. full dress, the fine scarlet or embroidered clothes which were worn on all great occasions.

61. 9. fór . . . sjár, he went about disguised, because there were many influential men in the suit against him.

11. gengu til vatz, went out to wash. There must have been some kind of apparatus for washing in the porch which is alluded to here; the ordinary mediæval fashion is depicted in *Liðsvetninga Saga*, when the servant goes round with a basin and napkin before dinner, serving of course the most-honoured guest first.

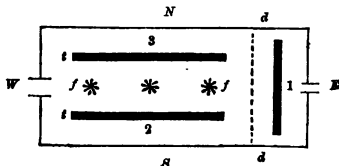
22. innar á þverpalli, next the wall in the middle of the dais-bench. In the earliest times there was no cross-bench or dais, but the hall was as in fig. 1, when such ladies as were present sat on the right hand of the high-

FIG. 1.
Hall in heathen days.

1. King's high-seat. qq. The ladies' seats at his right hand. 2. The next honourable seat. W. The main or western entrance. E. A small private entrance. ff. The fire hearths. tt. The tables.

FIG. 2.
Hall in later times.

dd. The þverpallr or dais. 1. The dais high-seat. 2. The high-seat. 3. The next distinguished place. W. E. ff. tt. as before.

seat inwards. When the halls grew bigger, a dais was made after the foreign fashion, raised above the floor of the halls, and perhaps separated

from it by hangings, 'pallia,' whence the name pallr for the dais itself. At this cross-bench such ladies as shared the feast sat, and these could only be few, for most of them would be busy between the fires and the tables serving the guests; so in our Saga, Gudrun sits at (1) fig. 2, her husband in the next most honourable place (2) with his kinsmen and friends on each side of him, while her kinsmen and guests sit on the opposite bench, Snorri being in (3). This disposition of places we find to have held in Iceland throughout the Saga-time, but in Norway the king sat on the dais in his high-seat (1), and the queen by him, with the most distinguished guests on each side (just as the Head of an Oxford College sits now on a Gaudy Day), while the less distinguished folk occupied the long side tables below.

25. bað . . . lýsa, and bade them spare no man who should break the peace. Horfði . . . verit, it looked as if something would happen quite otherwise than had been looked for, i.e. there would be a fight instead of a wedding.

30. ef hón . . . ráðum, since she is going to have her own way over both of us.

62. 14. leggja . . . gerr, pull down the hall, and it was rebuilt . . .

15. takaz ástir, love arose between. A phrase frequently used of happy matches.

19. hefir . . . leyst, you took up the matter so strongly, that you will not be best pleased unless he be sent on his way with honour.

28. kvazt . . . launat, said that he should never have 'arms long enough' to repay them.

63. 2. hérað-rikr . . . hans, an influential public man and a distinguished chief, though his public life will not be spoken of here.

6. sat vel bœinn, kept up a fine household.

18. leiðiz . . . þetta, I am quite tired of this. farar-efni, means for travel. Ekki . . . tókuz, I don't think I have gainsaid you two brothers in anything since our affinity began.

28. kaupir þ. í skipi, 'bought a share in a ship' for Thorleik: ell., some such word as 'hlut' being understood.

64. 4. at þat skipti vetrum, that 'it amounted to' several winters, i.e. more than one year.

15. allt . . . við, all important that it should go off well.

21. bæði—enda, in the first place—in the second place.

33. mæla til mægðar, woo thy daughter; lit. make suit with thee for affinity.

65. 22. ok er . . . þrýtr, when the feast was over.

29. þektiz . . . vel, accepted it gratefully, i.e. he returned his affection.

66. 13. Hvártki henda þeir . . . gleði, they neither took pleasure in any game or other kind of amusement.

26. ok virði . . . sé, and though it be so, I will hold you excused.

67. 12. hann . . . hug-hvarf, he could not persuade them.

22. tók . . . fjarri, did not appear so unwilling.

26. deilt . . . hlut, dealt generously. See above for other phrases in which 'hlut' occurs.

68. 3. en undan . . . staðfestu, but I bargain that there be no outlawry for any man concerned, nor forfeiture of my chieftainship or estate. skilja, to 'bar' or 'make reserves in a bargain' here.

69. 10. drepa hendi, 'wave it off with the hand,' i.e. spurn your offer.

11. Vil ek . . . vera, I do not wish to be beholden to any man; lit. 'any man's bedesmen.'

70. 6. hann skaut . . . skytningum, he alone paid 'scot' for all his companions when they were at the guild-halls. skytning, a house of call for merchants and traders. Their mention is an anachronism, for they had not long existed in England at the date of Bolli's leaving Iceland. 'scot' still survives in the phrase 'to pay one's shot.'

71. 8. ein-sannir, self-willed; ἄπ. λεγ.

25. gengit á mála, entered the service. máli in the sense of community. This statement is probably true.

30. Nú . . . sem, now we must take up the story of Thorkel. The set phrase for that marks the beginning of a new episode.

72. 8. mundir þú . . . í B., thou shalt dip thy beard in Broad-firth, i.e. be drowned.

13. hann . . . taka, he had an easy passage, but not a very quick one, and they made Norway northerly. Anacoluthon, hann comprising the idea of himself and his men.

21. vandað allt til, and all that belonged thereto was of the choicest. The preposition when elliptically used coming at the end of the sentence.

27. er þá . . . smíð. that was then a-building. morni . . . komit en, it was earlier in the morning than . . .

31. lagði . . . uppstöðu-tré, took the measure of all the highest beams, cross-trees, sills, and pillars.

73. 4. ok man . . . Íslandi, it will then be the biggest church ever built in Iceland.

6. eða þér . . . at, if you have a mind for it back or yearning for it again.

12. þviat . . . liggja, for it will never be big enough to hold all thy pride.

30. til þess . . . stór-menzku, that the only use of money was for men to magnify themselves thereby, for she was always foremost if there were any question of display. See Dict. s. v. fram-reitr.

74. 6. sópaz . . . fjörðinn, scoured the firths round for horses.

9. Langa-föstu, Lent. See the amusing story given below in the extract from Bishop Lawrence's Saga. Efsta-víku below is Passion Week, lit. the Last Week. dró við, dragged the timber; there being no carts or wheeled

vehicles, or indeed roads in Iceland, the beams are drawn by horses from the sea to their destination. Each horse has a beam lashed on either side of the girths like shafts, but so that the ends, frequently shod with an iron shoe to prevent their splitting, trail along the ground.

75. 6. samða . . . títt, a seamed cloak, with a long pin-brooch on it, as was then the usage. The word samða (a rare word and for the common saumaða) shows that the cloak was not woven, but of cloth cut and shapen. The brooch seemed old-fashioned to the 13th-century writer.

12. okkr . . . hent, not unprofitable to either of you.

16. þeir . . . kosti, they began haggling over the bargain.

26. ór skugga garða, to speak his mind openly, lit. 'come out of the shadow.'

28. fara myrkt um þetta, make a mystery of it or keep it dark.

31. hafa . . . oss, we have firm ground under us, *ἀπ. λεγ.*, standing only in AM. 309. hamra being thus written—hað.

32. at þú . . . vart, you do it with a good grace, when you should have our friendship in return.

76. 4. Verða . . . eigi, one thing more will happen before I say the words that I never mean to say. mæla, a law term, to transfer by solemn phrase, deliver, the Icelandic equivalent for 'signing away.' The story of the death of Thorstein is lost, though the Annals (A.D. 1027, the year after Thorkel's drowning, on April 7, 1026) mention his death by violence. He was a kinsman and friend of Grettir, the famous outlaw.

10. Fyrir . . . land, you will be gripping at the tang-roots in Broad-firth before I handsel you the Herdholt estate against my will.

15. mestu óhæfu á slíkum tíðum, the greatest sacrilege at such a season. It was in Lent when all this happened. All brawls were of course most strictly forbidden by the church at such a time.

17. mundi . . . þyrfti, he would never be unprepared for them whenever it should come to a trial.

77. 2. fær . . . sinni, carry your wish or have your way this time.

20. laust . . . seglit, a squall caught the sail; impersonal, as is the next clause.

29. þegi . . . armi, 'be silent over them, thou fiend!' armr at first with the pitiable sense of 'poor,' 'wretched,' then of 'wretch,' 'cast away,' like 'abandoned.'

78. 4. Þá brá . . . mjök, then Gudrun was very much shocked.

5. Frjádag inn Langa, Good Friday. There is a popular belief that it is the longest day in the year.

11. átta . . . tigar, forty-eight years old; lit. had the eighth winter of the fifth 'teen.' For further information on their cumbrous way of counting, see note to p. 15, l. 26, and Dict. s. v. tigr, 629-630.

19. hón . . . Íslandi, was the first woman in Iceland to get the psalter by heart.

23. *vefjar* . . . *dúki*, a woven mantle with a kerchief head-dress. The *fald* was a turban-like arrangement of the coarse 'duck' kerchief.

27. *at* . . . *af*, that my whole body is scalded with the hot drops. *af*, elliptical. An early instance of a common mediæval belief. Cf. the Second Lay of *Helgi Hundingsbane*.

28. *þó svífr* . . . *er*, there is something strange drifting over you too, but I could put up with that, if I did not feel that there were much more amiss with *Gudrun*. This is perhaps a hint of *Herdis* being afterwards the ancestress of such holy men as *Ketil*, abbot of the Cloister that was to rise hard by the spot where the Sibyl's bones lay.

79. 2. *kinga* . . . *mikill*, a round brooch and a magic-staff. *Völuleiði*, Sibyl's grave. *kinga* is used especially of bracteates.

24. *þá gáðu* . . . *dramb*, the women minded nothing but gazing on their show and state.

80. 4. *sóttin* . . . *ótt*, the sickness set in with no violence at first.

6. *naudleyta-menn*, *consanguinei*, blood-relations. *leyta* is from *hlaut*, blood, which is used of blood shed in sacrifice (like *roðra*), and from the use of this blood in augury there may be a connection with *hlut*, lit. sortilege.

81. 4. *Hón* . . . *á lesti*, she was the first nun in Iceland, and became an anchoress at the last. The word *fyrst* had better be added from AM. 132, before *nunna*. There were no regular communities in her day, so that she must have been such a nun as the early saints of the Irish Church.

12-22. *en engi* . . . *einarðliga*, *Thorkel* was the mightiest man and the greatest chief, but never man was more accomplished than *Bolli* was, or more gifted of his body. *Thord Ingun's* son was the wisest man of them all, and the greatest lawyer: *Thorvald* I count for nought. Then answered *Bolli*, 'I understand clearly enough what thou hast said of thy husbands, but I cannot tell from thy answer whom thou lovedst best; surely thou wilt not hide it from me any longer.' 'Thou art pressing me hard, my son,' said *Gudrun*; 'but if I must tell this to any one, I will rather choose to tell thee.' *Bolli* prayed her so to do. Then spake *Gudrun*, 'I entreated him the worst I loved the most.' 'Now,' said *Bolli*, 'I think thou hast opened thy whole heart.'

30. *váttar* . . . *þetta*, bears witness in the dirge he made over *Gelli*, where he expressly mentions this. This dirge, like the *margar sögur* above, has perished. But for this notice we should not have known that *Arnor* lived so long as to make a dirge for *Gelli*, who died 1073. *Gelli* was *Ari* the historian's grandfather.

2. Egils Saga.

The extract here given is taken from the excellent text of AM. 132. For an account of the Saga, see Prol. § 8.

82. 19. *væn* . . . *læt*, a fair woman and very tall, a wise woman and somewhat imperious, but reserved and quiet at ordinary times.

83. 8. Görði . . . verða, the sea ran high in the firth, as it often will there.

84. 5. Engvan . . . Freyju, I have had no supper, and none will I have till I sup at Freyia's. 'at' here is *ell.*, *húsi* being understood as with our English phrase.

14. við harm þenna, under such a blow or calamity.

19. Hvat man varða? why not? *varða*, a law term, see Dict. s. v. p. 679, where it is put in § II, though it rather belongs to § III.

21. Slíkt . . . meirr, that's what comes of eating dulce, it makes one all the more thirsty.

29. rísta á kefli, score it on a tally. This is a very early example of writing. There was no parchment writing till long after those days. *kefli* is a stick or staff like a tally or clog-almanack, along whose long narrow sides the runes could be quickly scratched.

31. en þat . . . erfðr, for it were not seemly for him to lack funeral honours; though I hardly think we shall ever sit at the banquet for his funeral. She means—we shall die of grief first, so at all events let us do him all the honour which we are still able to pay him; do you make a song that may be sung over him.

85. 4. The sense is—

Hard it is for me to lift the tongue in my mouth.

I have no hope of inspiration, nor is it easy to draw it from the inmost recesses of my mind.

8. Egill . . . kvæðit, E. got more cheery as he proceeded with the song. *færði*, delivered it before. The processes here akin to our 'writing,' 'printing,' and 'publication' were first—*yrkja kvæðit*, to *compose* the poem in the mind, then at *festu* (see Egils Saga elsewhere), to *imprint* it on the memory, then *færa* or *flytja kvæðit*, to *deliver* the song in public, as Egil does solemnly before his wife, his daughter, and the rest of his household. Of course there was no such thing as a poet *writing* at this time or long after, in fact, till quite modern times. Thorgerd, when she speaks of 'scratching a verse,' has only in mind to associate herself, as it were, with her father, by busying herself with putting a strophe down that may serve as an epitaph over her brother. No one ever wrote down a *kvæði*, they were handed down by memory.

11. Sona-torrek, The Wreck of the Sons, a poem of 21 stanzas, which we have in a copy from a separate unique MS.

12. fornri sið-venju, the old fashion, i. e. the heathen fashion, in an *howe*. *forn* strictly applies to *things*, as *gamal* does to *persons* and *animals*.

8. Níala.

From AM. 468. With reference to this, the noblest of all the Saga, see Prol. § 8. It must not be judged by any extract; the whole work should be read with the greatest care as a most perfect example of prose style.

15. eigi . . . eiga, we can no longer take an inactive part. Cp. with eiga sitja, not to 'stand' a thing. buarnir, the *jurati de vicineto*: nine in number.

17. kvöddu . . . kviðar, and challenged four of the 'neighbours' out of the jury and prayed the five which remained for an acquittal on the ground that the two namesakes [the plaintiffs] had set out with the intention of meeting and slaying Gunnar [the defendant] if they could. báru, gave verdict.

21. Kallaði, etc., N. said this was a lawful ground of defence in the case, and that he would pass on to the defence, unless they would put the case into arbitration.

23. fekz þat af, it ended in. gera um málit, give a final award in the case.

26. kveðit á . . . þingi, and fixed the money-fine, and it was all to be paid at once there at the moot.

28. ok mætti komaz, supposing he was able to get away.

30. lét ekki . . . sættin, let no one see by his behaviour but that he thought this a very favourable award.

31. fengit til varð-veizlu . . . sik, put into his keeping, now Nial had laid it out at interest, so when he came to pay it down, it came exactly [lit. the ends met] to the sum which G. had to pay.

36. 4. Görðu . . . félagi, be so good, partner mine (my dear friend). svá sem—þá, just as—so.

9. á sporði þér standa, be a match for or stand against thee; lit. stand on thy tail, used from the metaphor of fighting with a snake or dragon.

20. tvísýnt, precarious, *dubious*. en eigi örvænt, it is to be feared.

24. Réðu . . . með, took their passages with. öll föng, all the baggage.

87. 2. ríða . . . alfari, ride away for good.

8. Hónum varð litið, it happened that he cast his eyes.

11. Görðu . . . fagnað, you are doing your foes a pleasure, i. e. playing your foes' game.

12. þér mundi . . . ætla, no one would expect it of you.

16. á þessu níðaz, behave dishonourably in this matter. níðaz, a law term, to make intentional and treacherous default in a contract or action.

25. Líðr . . . garði, the winter was now passing from the farm. 'Seasons like guests that silent come and go.'

28. en þá er . . . eigi, but when it came to the point, then he would not.

29. lýsa þeir Gizurr . . . bergi, Gizur and his party [the plaintiffs] proclaimed his outlawry at the Law Hill. þing-lausnir, prorogation of the moot.

4. Eyrbyggja Saga.

For this Saga, especially interesting from the many details of early political life it contains, see Prol. § 8.

88. 3. þangat . . . brott, no man was allowed to look thither unwashen, and there nothing might be put to death on the mountain, neither man nor beast [nor driven out of the sanctuary], except it left of its own accord. líta, to look towards in prayer with reverence, as to the Kaaba. Few ancient nations prayed without purification.

6. mundi þangat . . . fjallit, would 'die into' the fell, i.e. would dwell there after his death; as Heracles would have been said to have 'died into' Olympus.

10. hvárki . . . ganga, neither by bloodshed [in battle], nor should there be any 'defilement' going on. Alf-rek is lit. Elf-drift; any odour or pollution would drive the fairies away from a spot. ok var . . . eitt, but for such purposes there was an outlying rock, or skerry, appointed outside.

19. Hann . . . skyol, he looked in and saw a great fire there, and could hear a great noise of voices and the clashing or gurgling of the drink-horns.

21. næmi nökkur orða-skil, catch any distinct words [of their conversation]. ok heyrði, he was able to hear them greet Th. and his mates, and tell him to sit down in the high-seat opposite to his father (the second place of dignity).

III. MINOR ISLENDINGA SAGAS.

1. Liósvetninga.

The dialogues in this Saga are extremely good, and it is one of the best of the class.

The first extract comprises the vellum fragment (*90. 23 to end) of the lost 'Liósvetninga' vellum, for notice of which see Prol. § 9, p. lv. It is here published for the first time. Down to the asterisk is the ordinary text from paper copies.

The second extract down to the asterisk 94. 3 is from AM. 561 (with a few emendations), an important MS., which also contains Gull-þoris Saga. The rest of the extract is according to the ordinary text.

89. 5. skyldu . . . hönun, should do no manner of work, but be always feasting with him. The honest Saga-man is careful to explain that when they were at home even gentlemen used to work.

14. at eigi . . . göra, there was very little foundation for it or little in it, i.e. 'not worth speaking of.' eigi varð við séð, it could not be checked.

19. Þá . . . líta, she happened to turn and see.

21. Nú . . . garð, why, how bright the sun shines out, and there's a south wind, and here comes Sörli riding into the yard! Þetta bar saman, and so it was.

90. 7. Hversu . . . sakir, how do you like Sörli? G. said, Very much, for such men as he have every kind of accomplishment, i. e. are courteous, and agreeable, and worthy. Hversu er þá? well, what then?

14. orðz . . . leikit, other people's gossip which has been flitting about, i. e. has got abroad.

15. at fast . . . bar, it was a difficult job (i. e. G. was hard to move), and also what were the obstacles which he had met with, lit. what the reasons were which G. had brought against it.

22. Sá hlutr . . . vildir til ráðaz, I have the matter at heart, and it is very important for me [i. e. I am very anxious] that you should take it in hand.

27. en eigi . . . fyrir, and there had been no ready answer, i. e. the marriage had been mooted before 'but it had not met with any encouragement.'

29. ef nökkut vinnuz, if there is any progress. miklu varða, of much import.

91. 3. Eigi . . . þat, it did not suit me, or approve itself to my mind; i. e. I refused. It was impolite to make positive statements or flat denials in such matters.

6. gengr . . . er, my reason for not giving him my daughter is rather that. þú annt hönunum ekki, you grudge him. látir á þessu brjóta, though you put forward this pretext. The metaphor is from a wave breaking on a rock,—though the wave breaks over this rock and covers it, it is still there.

12-24. í býr . . . málum, lurking in your mind. G. said, 'I am at a complete loss,' or, 'I have no part or lot in the business then, if you know [my mind] better than I do.' Thorarin answered, 'Well, have it your own way,' or, 'Just as you please.' G., 'I am curious to know what you think is in my mind.' Th., 'Ah, I see you want to give me the task of speaking out what you are really thinking about.' G., 'It has gone so far [i. e. I am at my wit's end] that I think I should like you to do so.' Því . . . manna er, the reason why you will not allow the match is because you would not, for the sake of the community, that a child should be born from a daughter of yours, you being yourself a man of such power; for you believe that the community could not endure the rule of such a man, sprung as he would be from such a splendid family. Hví munu . . . málum, 'well, why should we not take the matter into consideration?' giving in to the compliment.

27. Nú . . . mannzins, this story is told to show how fond of praise Gudmund was, and how cleverly the other managed his suit with him, guessing so closely at the character of the man.

92. 2. Óþökk . . . gull, 'your visits here are unwelcome, for I remember [for the sake of] the griefs that lie between us.' G. answered, 'It is no insult or cruelty I intend now [I don't want to hurt your feelings], and prithee take this finger-ring.' Gudmund had slain Thorkel Hake Finn's brother, whose head he saw in his dream.

7. þá sýndiz . . . vissi, then I thought I beheld Th.'s head on that side of me which was next the farm. [at bænum vissi, 'spectavit in villam.'] sat höfuðit . . . þessu, the head sat at my other shoulder, which was then turned toward the farm, wherefore I am now afraid because of this.

13. ok mun þér . . . frænda, and that is why you are afraid, and so the head shifted from one of your shoulders to the other, according to the direction of the farm [at bera við is used of alignment, to 'lie in the same line with'], and I should not be surprised if some of your friends were to be nearly hit. The metaphor is from vessels steering so close to each other so as just to 'shave' by.

19. ok . . . fram, when the tables were set.

24. Þat . . . fá, do you think it would do a man a hurt? G., It would break a bone or kill a man outright. O., What should you think of such a death?

31. sveifz . . . hug, never shrunk from anything that came into his mind.

93. 1. forn í lund, a witch, one given to the dealings of old days; lit. of the *old fashion* or *mind*, opposed to the *new faith*.

5. hitt . . . saman, find me alone.

9. gördiz . . . þrýstilig, became bigger to look on than she was before. This magic increase in stature was a phenomenon common to Celtic and Teuton mythology. ok þótti . . . taka, but G. could perceive no change therefrom. verði til . . . þinni, will aim at you in blood-revenge, so that you will remain in your present high estate; i. e. live out your life in peace and honour.

20. þvíat . . . mæli, 'it costs me no little price in every way, and neither threats nor fair speech will prevail with me.' She was risking her soul.

30. eðr . . . þegar, or thou shalt straightway be driven therefrom perforce. Madder-field, Gudmund's farm, derives its name from a plant, which, though not cultivated now in Iceland, must have been of importance in early days, probably for dyeing, as it is found in many local names in the island.

94. 2. skrautligr . . . mjök, dappled and big-horned.

7. lagðiz . . . upp, he lolled up in the seat. var fram kominn matr, the meal was set. ok vóru á steinar, warmed by means of stones: the oldest mode of cookery, still used in the South Sea Islands.

11. Kynliga er þá, 'that is curious.' hvar . . . þítt, what your power of drinking hot things is come to. heit-fengi is used of either meat or drink. This peculiar phenomenon occurs in some diseases, and is no doubt historically correct. The clever way in which the horror is enhanced by the mystery of the story, which the reader never hears, should be noticed. The whole incident is remarkably vivid and impressive.

22. er hann . . . eigi, when he had no feeling in him.

2. Hardar Saga.

We have here printed the entire fragment of Vatnshyrna, containing the beginning of the Saga. It is the only bit of genuine text that remains. The other complete recensions are of inferior worth [see Prol. § 9, p. 1], to the additions and amplifications of which no heed has been paid, they being to our mind entirely superfluous.

95. 2. væn . . . góð, fair woman and very industrious.

18. ok eigi . . . skap, but not very popular, not in sympathy with everybody: with the hidden meaning of being 'uncanny,' 'a bit of a witch.'

26. góða . . . hafa, had heard none but good report of him.

29. Tví-mánaði, Tway-month: the double month, the fifth summer month; the middle of August to the middle of September, the same time as Gudrun's bridal feast was held above.

31. at lítils . . . heit-orð, that little heed was paid to his advice, since he was not consulted about this betrothal.

96. 2. lykja . . . er, defray my wedding-portion out of it, to the amount my father fixed it at, and do you take the residue. heiman-fylgja is the wife's contribution to the family stock; it went 'home' again with her if she was divorced.

6. vera fyrir brúð-ferðinni, to head the bridal-procession, i.e. be 'best man.' This passage is the *locus classicus* for the brúð-ferð. See note to 80. 17 above.

10. var . . . fjöturinn, Signy's horse, which was called 'Mountain-child' (i.e. Hill-bred), was missing. G. went over the heath north into Flokisdale, following up the slot in the dew, and found the horse dead in an earth-slip, and took the hobble off its feet. fúsari . . . aptr, he should be best pleased if they turned back.

18. allt . . . mál, had treated him with disrespect.

19. Grímkell . . . þeim, Grimkel's disposition was morose and S.'s reserved, and they did not get on very well, they had no friends in common, but Grim managed so that things went tolerably between them.

24. vant . . . ganga, it was very trying to be a mediator between them. Ok mun . . . þín, and he will certainly do something for you [improve your position], for he is fond of you, or well disposed towards you.

32. Dýrr . . . nú, you rate yourself high.

97. 1. með umsýslu hans, by his intervention. flytr vel, urges the matter heartily.

11. tvau . . . átti; lit. there were 'two heads' on every beast he owned; i.e. his herds multiplied exceedingly and throve mightily.

14. engi á blómin á; the preposition repeated, a frequent idiom. The first á is general, 'thereon,' the second particularises.

20. hofs-helgi, the temple-feast, kept up with us in the annual village feast which for long was held in the church and churchyard, which had

taken the place of the older 'hof.' blót-maðr, a man who paid great attention to religion, only of course with reference to heathen times. bjóz um, dressing herself. Þá gekk . . . kom, just then H. made his first steps from the bed or bench where he lay, and caught at her knees with both his hands, and pulled the necklace off her knees, and it broke in two as it touched the floor. 'This 'mon' was made of several large pieces of stone or jet; such a necklace was called sörví, see Dict. s.v. p. 621.

98. 1. visnaði . . . væri, shrunk more and more as the trunk grew taller, but for all that there was . . .

12. fóru . . . manna, went about on several visits to people's houses.

16. tók sótt . . . þungliga, and fell ill when the time of her delivery was near, and sped but slowly.

22. ok leizt . . . ána, and liked the look of the baby, and had not the heart to throw it into the river.

24. ok þótti ván . . . finnaz, when he thought it likely that it would soon be found.

26. bregðaz sjúka, feign to have been delivered of it.

27. jós; see Dict. s.v. ausa, 35 a, for this custom.

32. annan klyfjaðan, one of them laden with provisions.

3. Hrafnkels Saga.

The usual text is followed, see Prol. § 9, p. lvii.

99. 4. brún-mó-álóttir at lit, of a dun colour with dark stripes. The 'robe' which Dr. Darwin gives to the original ancestor of our modern breeds of horses.

11. Þ. átti . . . mikla, had but little wealth and many helpless hands to support; children, old people, and paupers are ómegð, see Dict. s.v.

15. en þér . . . vistar, but you will easily get service, see l. 19 below.

16. eigi . . . þik, it is not for lack of love that I dismiss you so.

21. en mér . . . ein, but I do not want to have only other folk's leavings.

26. en nú . . . vilja, but I have ordered all my household, except one piece of work which you will not care to take.

100. 12. skulu . . . reiðu, they are at your service for riding.

13. Eigi . . . annan, 'he clears himself of blame that warns another.' Whatever happens don't blame me, you cannot say I did not warn you.

15. svá mein-gefit, so fatally bent.

32. þá . . . niðr, he began to follow them to catch them, but they, who had never before been wont to stir from a man, were now suddenly become shy, all save Frey-mane, he was as still as if he were moored to the ground.

101. 3. slær við beisli . . . sik, slips the bridle into its mouth, lays the felt under himself on the back of the horse.

8. frá eldingu . . . aptans, from before the dawn till evening, i.e. 3 A.M. to 6 P.M.; the 'ageing' or wearing of the night. See p. 340.

16. stökti . . . fénu, set them moving homeward with the [other] sheep.

21. vill komaz fyrir, tried to get round in front of the horse, so as to turn it.

31. Hvat . . . kominn, 'What does my gallant want, that he has come home?' says Helgi. 'It cannot bode any good.'

102. 9. lá . . . fé, he was lying on the fold wall counting the sheep. This exactly describes a scene that takes place every evening of the season in Iceland. The sheep are driven into the fold to be milked by the women who are waiting there for them, and as they all huddle up side by side along the broad turf wall of the fold, the shepherd stretches himself lazily full length on the top of it, and counts the sheep, or chatters with the milkmaids. It is the exact painting of such idyllic incidents as this and the 'horse-catching' which make this little story so charming. The latter is a regular feature in Icelandic life—for no one walks, so a pony must be caught every time any one wants to go to the next farm, and the children grow very expert at this office, which is usually given to them. Compare Anacreon's pretty allusion to 'horse-catching,' Πῶλε Θρηκίη.

16. þræta þat, he could not altogether deny it.

18. þar myndi . . . á sik, but I would have forgiven thee this one fault, were it not that I had sworn so strong an oath thereon, albeit thou hast bravely confessed. Nevertheless, under the belief that nought goes well with these men who let the ban of broken vows fall upon them, he . . .

27. haldinn . . . selinu, and is used for a day-mark at mideve to the Shieling. Lit., mideven is reckoned by it from the Shieling. See p. 340 for the measuring of the Icelandic day.

4. Þidrandi þattr.

One of the weird little stories which sprung up in the East of Iceland, and have most of them unfortunately perished. This has survived from having been copied into King Olaf Tryggvason's Saga. It is given here in entirety.

103. 11. lítilátr . . . hvert barn, gentle and kind to every soul.

28. kann . . . atgörvi, it may well be, that they will not have him to take pleasure in much longer, and then you will have regret enough for your son, such a noble fellow as he is, even though every one does not praise his gifts now to your face, i. e. the more you hear him praised now, the deeper your grief will be, and it will be great enough without that.

104. 8. ok boðar mér . . . kveða, and I have a foreboding of greater and more wondrous tidings than I am minded now to proclaim; meiri tíðindi is objective, and does not govern 'boðar.' þá er . . . boði því, but we might easily put off the feast. þvíat þat . . . ætlat er, for what is fated must happen.

13. hvasst ok viðgörðarmikit, sharp and very troublous.

20. rjúfaz . . . binda, they never fail, and it is better to bind a hale limb, i. e. 'prevention is better than cure.'

23. skipaði . . . þili, T. gave up his own bed, and lay down on a bench next the wall, i. e. on a bench against the wainscot that separated the bed-lockers from the body of the hall, see below. þá var kvatt dyra, there was a knock at the door.

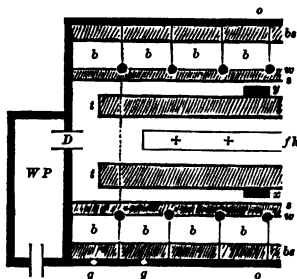
31. er seinna riðu, who were lagging behind, lit. rode last.

105. 21. ok . . . frændr, and also that you and your kin would give them up, i. e. leave their service.

26. er þær . . . fylgja, the new faith which they preach and follow.

31. gluggr var á hvílu-golfinu, a window-hole in the bed-room. These bed-rooms were, like berths in a ship (this 'dead-light' being under the eaves), along the wall of the hall with sliding panel doors.

FIG. 3.

Ground-plan of the west end of a large Icelandic Hall, c. 1000.

WP. West or main porch. bb. The bed-rooms with beds next the outside wall (oo), and shut off by wainscot (ww) panelling with sliding or shutting door from the main body of the Hall. bs. The bedsteads or berth-beds. ss. The benches placed along the sides of the Hall. tt. The tables, boards on trestles. fh. The fire-hearth. gg. The dead-lights in the walls under the eaves. x. The high-seat. y. The opposite seat. D. Hall door.

106. I. margr . . . far-daga, every hillock opening, and every soul, big or small, packing up their baggage and making 'fitting-day' of it. 'Smá ok stór' includes giants, trolls, fairies, dwarfs, and all. 'Far-daga,' like our quarter-day.

5. Kormaks Saga.

The extract comes from AM. 132, on which the old edition was founded; it has been verified from the MS. The style of this Saga is very archaic, with rough and broken constructions, and primitive system of syntax.

5. Ek býð . . . fresti, I challenge thee, B., to wager of battle at the term of a fortnight hence.

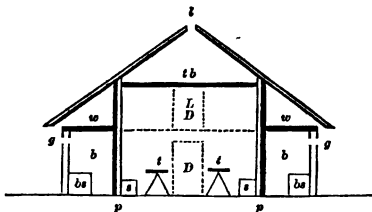
11. þú . . . gört, the fault was thine, K., but this [marriage] was not made with my consent.

25. tóm-látr . . . lundaðr, takes his time, but you are headlong and headstrong. Sköfning is spoken of as a person, from his demoniac qualities.

29. Ljá . . . skipta, 'he will lend the sword, though he won't be eager to part with it.' K. said that did not seem fair, if he lends you the sword, while he refuses it to me.

107. 9. halla . . . hjaltið, slant the sword, and make it easy for him [the little snake] to creep under the hilt. The snake came from the hilt downwards on to the blade.

FIG. 4.

Section of an Icelandic Hall, c. 1000.

gg. tt. bs. ss. bb. As before. *l*. The lower in the roof. *pp*. The pillars which support the roof and between which the wainscotting runs. *ww*. The top of the wainscot between the bed-rooms, which does not run to the roof. *tb*. The tiebeam. The dotted line represents the bottom of the loft, when there was one at the end of the Hall, and (*D*) the door of the Hall, while *LD* would be the loft door, reached by a 'krake' or log ladder.

12. þetta . . . koma, these things thou shalt fully observe.

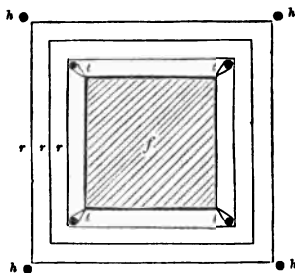
23. en hann . . . sliðrum, when he had unwrapped it from its cover, and tried to draw it, and could not manage to do so, then he drove at the hilt with his feet [lit. stood on the hilt], and the little snake appeared, but it was not treated as it ought to have been, and the luck of the sword was gone and it sprang howling out of its sheath. The impersonification of the sword in its wild fury is expressed in the very ring of the Icelandic words here.

33. ein-vígi, single combat, here distinguished from the ceremonious and more important 'holm-ganga.'

108. 3-11. feldr . . . gört, there must be a cloak five ells square, with loops at the corners; into these loops pegs with heads must be driven. These are called 'tjosnur.' Then he who prepares the place must go round to the 'tjosnur,' in such a position that he may see the sky between his legs [i. e. bent double], and he shall hold the lobes of his two ears while he repeats the formula, which has since come down to us, and is called

‘tjosnu-blót.’ [This heathen *carmen* the copyist has unfortunately been too scrupulous to insert and it is therefore lost.] There shall be three trenches made [in the ground] all round the cloak of a foot’s breadth.

FIG. 5.

h h h h. The hazel wands with, no doubt, a cord between them. r r r. The trenches. f f f. The pegs. f. The cloak.

24. fyrir . . . rimina, just where the middle channel of the blade ended, i. e. about three inches from the top.

109. This little story, though given in Kormaks Saga, is best told in Laxdæla:—There is something pathetic as well as humorous about the two characters it puts before us—the bedridden old wicking, left at home to mind the child, like some toothless old hound no longer fit for the field, and the baby kicking and sprawling by his side.

10. The verse means—

Here we are both lying together helpless on the floor, Halldor and I,
Youth ails you, and age ails me; you will get better, but I never shall.

14. en B. batnar, and B. recovered, did not die that bout. Halldor is well known to us from Laxdæla.

6. Hallfredar Saga.

See notice in Prol. § 3. The text below is that of the Editor’s in Forn-sögur. This story is only found in AM. 132.

17. ok unði sér engu, for he was restless: at festaz, to settle there.

24. ok í því . . . hann, and suddenly a wave struck him down into the hold and the boom on top of him.

25. Er . . . orðit? Has it hurt thee, brother? Þeir þóttuz . . . sik, they perceived that he was taken ill, so they helped him to go aft, and there they made a berth for him, asking him what he thought of his case, i. e. how he felt.

110. 4. Í sundr . . . þik, I renounce thee. He is dying and will clear his life of all heathendom.

10. The sense is—

I should die now without sorrow (I was sharp-tongued enough in my youth),

If only I knew that my Soul were safe,

I know that nothing troubles me (every man must die), but that I fear Hell.

May God apportion me an Abiding-place hereafter.

21. skip skaldz míns, my poet's ship, i.e. the coffin.

22. nú haf . . . undr, now do thou get the truth out of them, or all kind of plagues shall fall upon you.

7. Sighvatz Saga.

A few fragments of the lost Saga of Sighvat the poet and friend of St. Olaf. See Prol. § 23.

111. 18. vit . . . folgit, the wisdom of every living creature is within it.

24. hrað-mæltr . . . mál, he was not ready of speech in prose, but his power of verse-making was so ready, that he improvised in it as if he were talking common speech.

112. 16. gjörðiz . . . fjallinu, and the going began to be bad, for the drift was so deep that the horses could not make way through it, and men were obliged to walk, but they were determined to get down from the mountain.

19. þeir urðu tveir saman, they were left alone together.

24. mæðaz . . . sér, that he was getting very warm under his fur-cloak with heat and weariness, and that he couldn't bear it on him any longer.

28. tók konungi at orna, the king began to get warm.

29. Eigi er þat . . . bera, I am getting just as cold now as I was hot a while ago. 'Is it so, poet?' says the king. 'I don't mind carrying your cloak [like a page] right up to the farm, but I see your trick.' To understand the full humour of the passage we must remember that King Olaf was nicknamed the Fat, and that with his short thick-set figure and full habit of body, a long tramp through thick snow would weary and oppress him terribly, while the spare poet, a great walker, would be at his ease.

113. 8. boraz . . . allt fyrir konunginn, bored his way through the middle of the press, but could not quite reach the king.

11. The sense is—

Ye are thronging and pushing about the young king

So that I cannot get speech of Olaf:

It was easier for me to get a word with my lord,

When we were wading wearily through the drift on Dover-fell.

20. This verse, taken from the dirge Sighvat made over his master, may be roughly given—

O Lord, whose will be done, help thou him who lifted my daughter

Out of heathendom, giving her the name of Tova.

The wise king, Harald's brother, held my child over the font:

Very happy I was that morning.

27. I turn aside from the games of the king's Henchmen,
Sorrow waxes in my breast, so that I am pale as bast.

Compare Sappho's *χλωροτέρα δὲ πόας ἔμμε*.

31. stælti . . . sögu, borrowed the burden from the story of Sigurd.

114. 4. ban-vænn, sinking fast. skipta verkum, exchange business.

11. stæli eptir U., take it out of Genesis.

22. The king is long in coming from the South methinks.

'Long is a king's morning.' We are sorely grieving for him,

Whatever it be that holds the blessed one back,

(I have waited to-day for the lord), I am waiting for him here in Selja.

8. Havardar Saga.

See Prol. § 9. The extract contains chaps. 8 and 9. The old man's son had been slain, and he is borne down by grief and unable to do anything.

29. innan, an emendation, for inn of the MSS., required by the geography: 'out down the firth.'

115. 1. hafa uppi færi okkar, pull up our tackle. framan at borði, toward the bows of the boat. The circling round Thorbjorn's boat was a magic ceremony.

11. meta þau . . . árum, dipped their oars into the water. slíkt . . . mega, as fast as they could.

13. Kvænna . . . farandi, there thou goest, most accursed woman!

17. skaltú . . . komaz, thou shalt pay dear for it. umtölur, prayer. langt undan komin, gone very far.

116. 3. nær . . . koma, when I came to fetch them.

25. óbirg . . . torf-færi, so badly off for a turf-cutter. þykkir . . . fær, looks fit for nothing.

117. 1. settiz . . . við, sat up in the bed when he heard it. •

2. allmikil lygi, this refers to his saying in the verse that he had never slept since his son's death.

3. þó er nú, howbeit now you must get up.

8. skorti eigi göngu, and walked easily enough, lit. there was no halting in his walk.

118. 1-3. skyldu . . . hælunum, when they came to take their shoes, lo, they were scorched by the sun. They thrust their feet into them as quickly as they could, in such haste that they tore the skin off their heels. The shoes were 'high' over the ankle and of raw hide, which would warp and grow hard in the sun.

20. lúka . . . sundr, that his words might prove true, of good augury. mikit undir, of great importance.

26. framan-vátt, water over the bows, a sea term.

27. fyrir . . . at leggja, till they came off Bathby [see Dict. s. v. ból]. It was easy to lay up there.

31. grafin . . . grjóti, great whale-ribs laid down for rollers, fastened down at the end by stones. þurfti . . . verða, no one need get wet. Whale-ribs are still used to run boats over, up and down.

119. 1-5. yfir var . . . fjöruna, en, above there was a high ridge of shingle. Behind this ridge stood a great boat-shed made of hurdles, and it was all 'ship-shape and weather-tight.' On one side of the boat-shed behind the ridge was a big backwater from the sea. From the shed you could not go to the shore, but . . .

8. verum . . . bráðir, do not let us be too hot in the hunt.

9. Vapnfirdinga Saga.

Our extract is printed from the *verso* of a single vellum leaf which remains of the unique MS. from which the text of this Saga is derived. It is in very bad condition, but as the present Editor has been able to read more than has been deciphered before, it is given here for the first time correctly. After the * the episode is finished from the paper copies of the lost MS.

13. orða . . . heilli, spake in an evil hour, i. e. ill-considerately. marg-háttað, shiftý.

16. Þá mun . . . því, 'it will always thaw, if this weather is turning to thaw.' dofinn, numb, lit. 'dumb,' which we use only of voice, but of course words used of one *sense* are frequently transferred to another in kindred tongues, and even in the same. Geiti and Bjarni are enemies of long standing, and Bjarni has now come to Geiti's house in a murderous mood, but not quite decided to take any fixed step, looking out for a pretext, word or gesture, to settle his uncertain purpose.

20. iðraðiz . . . höfuð, his heart misgave him [i. e. he repented] and took Geiti's head on his lap: as Bolli did to Kjartan.

29. tóku . . . hlut, they put off or adjourned the moot, and would not hold it, for they thought it would be no easy matter to keep men who were concerned in such great feuds from coming to blows there.

120. 8. lætr . . . vera, behaved as if there were nothing amiss.

16. treystiz . . . göra, no one dared then to do his fellow a wrong, i. e. when the chief was present. This 'homing' of the sheep is still kept up; at the end of the summer season they are all driven off the common pastures on the hills into large common folds, whence each man picks out his own by the ear-marks, and brings them down to his farm for the winter. See Dict. s. v. réttir, 494 a.

20. settiz . . . sinn, stopped away, and sent another man in his stead.

27. Eigi . . . boðit, you will not think my offer an hospitable one.

121. 25. seta mikil, a great gathering.

10. Gull þoris Saga.

The end of the Saga, read by the Editor in 1861 from the *recto* of a vellum leaf, which contained on this side the end of Gull þoris Saga, and on the

verso the beginning of *Liósvetninga*. The MS. which contained these and several other Sagas was split up into its component part, and thus this unhappy recto became as it were the fly-leaf page of *Liósvetninga*: and all the writing was so completely washed off it that it would hardly be noticed that it had ever been there. Before the Editor read it, there was only an apocryphal ending to the Saga, which however in 1858, when he was last in Iceland, was accepted as a traditional account. But—and it is worth noticing as a caution against believing too implicitly the testimony of ‘old inhabitants’ as to what of local tradition has come down to them—since the publication of the present page in *Ný Félagsrit*, 1861 (an Icelandic Review printed in Copenhagen), Dr. Kålund [see *Islands Topographi*, 1877, a most interesting book], travelling in Iceland in 1874, found the people speaking of *Thori*’s being changed into a dragon and going into *Flóka-gnípa*, as being known to them from time immemorial. As additional proof that this was not so, in the Collection of Icelandic Tales by Arnason, 1861, there are several relating to *Flóka-gnípa*, taken down orally on the spot, and amongst them is not the slightest allusion to Gold-Thori, and so this tradition had sprung up between 1861 and 1874, owing to the article in *Ný Félagsrit*. As it is nearly always impossible to get dates etc. for false traditions, and so catch them ‘in flagrante delicto,’ we have noted this at length here.

122. 4. En þat . . . satt, but folks hold it as a fact. lagzt á . . . líki, ‘lies curled round’ his chests of gold in the likeness of a snake.

8. fjall þat: now called *Flóka-gnípa*. The name seems to have slipped out.

11. Bandamanna Saga.

From the text of *Codex Regius*, the better recension of the story, see *Prolog.* § 9.

11. ósómans, scandal. Þat er gerð . . . aura, this is our award, Egils and mine, we award that Odd pay thirteen ounces of silver. A very small fine. Hvárt skilðiz . . . gripir, ‘Did I understand right that you have awarded thirty hundred ounces?’ ‘Nay,’ says E., ‘was it not rather that you had been asleep on both ears, when you got up, we give thirteen [the xxx above is probably a mistake, as xiii makes it more ridiculous and unexpected] ounces, and such ounces as only fit to pay beggars in, no legal tender, broken rings and rubbish.’

21. at svíkja . . . truir, to deceive a man who will trust nobody.

123. 1. væri . . . allir, there had starved to death thirty hackneys, and that they had all been eaten. A dreadful accusation and insult, as ‘eating horse’ was a sign of loose faith and pariah condition. farnir is used of things on the farm going wrong or being destroyed through ill-luck or thriftlessness.

5. mun . . . trollindr, if we are not both at the moot, it will certainly be because you have gone to the devil, body and bones.

12. *Hiriki Saga Rauda.*

We have given this Saga practically in full, that the reader may have as complete a view of one of the smaller Icelandic stories, as the long extract from *Laxdæla* will have given of the larger Sagas; and it has been chosen rather than any other, not only because of its historic interest and the pleasure it may give to those across the Atlantic into whose hands this little book may come, but also because it is a very charming story in itself, abounding in beautiful scenes and well-told incidents. The noble character of the heroine, whose strange fate was foretold so early, the honourable pride of her father, the admirable picture of the old Sibyl, the strange adventures in the unknown land so vividly portrayed are among the many points which might be selected for special praise. As is well known, the substance of the story appears in two completely different forms, which we believe to have originated in the North and West of Iceland respectively. The 'Northern' version is that copied into the *Flatey-book*; the 'Western,' ours here, is found in two MSS., the *Hauks-bók* and *AM.* 557. It is from the latter vellum that our text is taken; though it has been amended from *Hauks-bók* in many places where this could be done safely, for 557 is unfortunately in a sad condition, and also appears to have been copied from a somewhat illegible original. We have preferred it to *Hauks-bók*, for all that, because it has preserved a certain charm of style and beauty of diction, which, though the difference sometimes consists merely in the arrangement of words, is not found in the somewhat wooden stiffness of the sister text.

The superiority of the Western over the Northern version is a wider question, but it will be generally allowed that the former ranks far higher as a literary work, and that it is free from grave errors of fact which disfigure the latter. The reasons which have led us to attribute our version to the West are, first, the style, which is that of the Sagas of Broadfirth, easy and flowing, quite unlike the rougher and more primitive writings of the North: secondly, the prominent position filled by the heroine Gudrid, who is most lovingly entreated by the Saga-teller. She was from the far West, born in Strand, out at the end of Snowfells-ness, and all the interests of herself and her family are bound up with that quarter of Iceland; many great men there drawing their pedigree to Snorri, her American-born son. Of the *Flatey-book* version, Freydis, a cruel virago of the ordinary type, is the heroine, and Gudrid's very family and fortunes are unknown, a totally false account being given of her when she is introduced in quite a subordinate position. Again, it was from the West that the emigration to Greenland went forth, and a constant intercourse was kept up between the colonists and the mother-country, so it is in the West of all parts of the land that we should on *à priori* grounds alone expect to find the most lively memories of the people that took part in the wonderful voyage which this Saga tells of.

We have printed the whole story, except that the first two chapters,

which really do not belong to it, and are mere excerpts from Landnama-bók, have been left out, and that two passages unfit for a Reader have been omitted; their places are marked by dots (128. 28 and 131. 3). We may mention here that the only other edition is the old one in Antiqq. Americ., which is confused and long-winded, founded on Hauks-bók rather than AM. 557, and in fact just what an edition of such a story ought not to be. Of course we have not in this Reader been concerned to print AM. 557 to the letter, but have simply endeavoured from both vellums to give the best text possible of a work which must always possess very great interest.

124. 3. brýtr . . . varninginn, broke the bulk.

11. eða: used often, as here, in some such sense as 'I should think,' interrogatively.

12. liggr . . . hennar, and it is no such light matter [lit. that match does not lie loose round for every one to pick up]; it is felt that both she and her father will be fastidious in their choice. Svá . . . þat, 'be that as it may.'

16. alendu: ἄπ. λεγ., seems to stand for 'alhendu.' The sense of the passage would be, 'and used every exertion to plead my cause.'

20. mjök á förum, much on the wane.

125. 4. ef þér . . . verð, since you think her worthy of such a mean match as this.

11. reynt . . . svívirða, I have experienced men's good-will and love, and I must acknowledge that we have all got on well together. But now my stock has begun to run low [I am coming into straits], though up to this time my estate has been reckoned no small one. And so I shall rather move my dwelling than lose my good report [or credit and honour], and rather leave the country than dishonour my family.

29. ok fórz . . . sumarit, and they had a bad slow voyage that summer.

31. Sjó tók . . . vega, the sea began to run high, and they had altogether a wet and miserable voyage in every way.

32. við vetr-nætr sjalfar, at 'winter-night tide,' answers to our middle of October.

126. 4. hallæri . . . komnir, a great famine in G., and those who went fishing had bad takes, and some never came back at all.

6. bygð, the country side, in a special sense in Greenland of the strip of inhabited land, opposed to the Obygð, or Deserts of the North coasts on either side, and the interior.

7. lítill-völva, the little Sibyl.

8. ein eptir á lífi, the only one left alive. The following passage has often been noticed by Walter Scott amongst others.

10. mest þeir . . . stóð, especially those who wished to know their fate or the kind of season there was to be; and inasmuch as Th. was the biggest yeoman in the place, it was thought his business to find out when the famine, which was upon them, should cease.

19. allt í skaut ofan, right down to the bottom. The skaut is our

sheet of a sail. gler-tölur, glass beads; tölur is a Christian word originating from 'telling' prayers on a rosary. The heathen word would be sörvi or men; messingu, brass. hnjósku-linda . . . taufr þau, a girdle of tinder and a great skin pouch on it, in which she kept her magic. hnjóska is literally tinder made of a kind of fungus; whether it was of pieces of this fungus strung together, or, as is more likely, of some stuff with pieces of the tinder sewn into it or on it, we cannot tell. The pouch is exactly the 'medicine pouch' of the Indian magicians. látúns-knappar, knobs of lateen, a mixed metal much used in the Middle Ages.

30. tók . . . til, she received their greetings as each man was agreeable to her.

127. 1. kómu fram; necessary emendation for the vóru upp tekin of both the MSS.

2. grautr . . . til, porridge of 'kids' milk,' but for meat there were dressed for her the hearts of every kind of beast that could be got. 'Kids' milk' is goats' beestings. tann . . . eiri, ivory handled knife bound doubly with brass: that is, with two rings of brass round the haft. The ivory was tann tooth, i. e. walrus or narwhale tusk.

12. seiðinn fremja, perform her enchantments. See Dict. s. v. seiðr.

13. bað . . . eigi, bade them bring her some women who knew the songs she needed for working her spells, which songs were called Warlocks (Weird-charms), but none such were found. The curious word Varð-lokkur, now in Scotch applied to the Wizard, formerly, as the derivation shows, signified the magic songs by which the Spirits were lured and the Wizard wrought into the clairvoyant state. See Dict. s. v., where the word was first explained. fjölkunnig né vísenda-kona, neither witch nor sorceress. happ-fróð, wise in seasons.

19. Þetta er . . . Kristin, this is a song and ceremony of such kind as I will take no part in, for I am a Christian woman.

21. Svá . . . þarf, it might be brought about that you should give your help to all this company of us here now, and yet not be any the worse for it [as a Christian woman] than you were before, but I leave it to Thorkel to provide for my needs.

25. Slógu . . . hjallinum, then the women made a ring round about her while Thorbjörg sat up on the 'spell-seat' above them in the midst. The seið-hjallr is, as it were, a tripod for the pythoness. The ring of women was to make a hallowed circle into which the Spirits lured by the songs might enter. This passage is the key to the right understanding of the Völu-spá: in the opening of which, for it consists of two separate sections, we have the gods in a ring and the Volva in the midst. She is recalling the past, recounting the beginning of things in an inspired chant. The second section represents rather a scene of *secret* magic, an 'outsetting' in which Odin (who has in the former part acted as spokesman to the gods, like the goodman Thorbjorn here) is the magician, and has summoned the Volva, like Samuel, from the grave to tell the future which he dreads. The

horrid burden, 'The wolf howls before the Gnupa-cave,' is very consonant to the weirdness of the awful ceremony. In the first section the burden 'Understand ye yet or what?' i.e. 'Will ye that I tell you more?' is appropriate to the pythoness, and marks her situation, as uttering the oracle. Both poems are unluckily fragmentary. There is no other passage which gives such an accurate or minute account of the Sibyls of the heathen days, and the ceremonial of consultation, as this, which some years ago suggested to the Editor the explanation of *Völu-spá*, given above.

28. ok hafa . . . dulðir, and many Spirits have sought hither and thought it fair to hear this song—yea, Spirits that aforetime would turn away from us and pay no heed to us at all. But now many things are open to my sight, which before were hidden both from me and others also. *natura* is an inoffensive Latin word, inserted probably by the Saga-teller or copyists instead of the heathen term which the Sibyl used.

128. 2. í hönd, out of hand, i.e. at once. til langæðar, of long duration.

7. ok . . . geisli, and above thy lineage there shall shine a bright beam of light. The allusion is no doubt to Bishop Thorlak, her great-grandson, and the bright array of holy men after him that sprung from her.

10. var hón . . . sagði, and she was very communicative; and little of what she said failed to come to pass. gekk í tauma, lit. get entangled or 'hitched,' a sailor's phrase.

129. 9. at eins . . . við, only, said L., if I have your help; or, if I go under your auspices, with a notion of the king's luck. velkti úti; was long tossed on the sea; an impersonal phrase, as usual, where the elements are acting.

13. mösur: probably 'maples,' to judge from other notices; see Dict. s. v. ok höfðu . . . lögð, and took some specimens of them [some were so long that they were used in building].

16. Sýndi . . . gæzku, so he showed his greatness and goodness by bringing Christendom into the land, and by saving the crew.

25. hafði . . . fram, she used to pray there. halda samfarar, cohabit. hónum var . . . í móti, this grieved him very much; lit. was very much against his wish.

29. af þessu . . . mundi, and about this time there was much talk about his being absent.

32. at hans . . . forsjá, that his luck and foresight would go far.

130. 8. hón tæki . . . folgit, that she should take the money which he had hidden, thinking that this had happened through his hiding the money. þótti vænt . . . ráð, in high spirits over their plan. at kóma á slóðir, to fetch the course. reiddi . . . innan, their ship was tossed to and fro all over the sea.

14. væstir ok þrekaðir, worn out with exposure to sea and storms, and knocked up with fatigue.

17. eru nú . . . at, but still all is not lost, i.e. it might have been worse, they might not have come back at all.

20. Eigi . . . er, one never knows till one has got one's answer.

131. 6. setja . . . söngva, set a pole straight up in the ground touching the heart of the corpse, and afterwards when any clerk came there, they would pull up the pole and pour holy water down the hole, and sing the service over the body, though it were many months after [the burial].

132. 10. Nú leikr . . . yðr, it would not please me at all that you should put yourselves to unfair expense for me, but I should not like folks to have reason to say that they never had passed a worse Yule than the one now drawing nigh, when Erik the Red was your host in Bratta-hlid.

27. veizla . . . brullaup, the feast was made bigger and turned into a bridal.

29. mjök töfl . . . vera, a good deal of table-playing going on, and story-telling, and everything that could make the household merry. töfl includes all games with a board, chess, draughts, etc., but strictly it means backgammon. It was at such feasts that the Sagas begun and were handed down.

133. 7. þursligr . . . verra, big as a giant, rather stricken in years, ill-tempered, melancholy, not much of a talker usually, a double-dealer, although he had a foul tongue, and always busy to set evil going or take the wrong side. lítt vinsældum horfinn, not very popular. hafði Eiríkr . . . haldit, but Eirík had long been in the habit of taking his advice.

Thorhall, the Winelander as he is called, seems to be treated here worse than he deserves; he was evidently a man of great experience and trustworthiness, he is also mentioned in Gretla and Landnama-bók. lítt við trú blandaz, not mixed himself up much with the true faith. This is the real reason for his hard treatment by the Saga-teller. Thorhall was of the family from which Thorodd the Grammarian sprung.

15. Á skipum þeirra . . . hundraðs, they had 160 men aboard, lit. four tens off the second hundred. This ship of Thorbjorn's seems to have been their only big ship, it keeps recurring; it is a pity we do not know her name, as she well deserves a place by the Golden Hind and other famous craft.

20. hellur . . . iljar, many flat stones so big that two men could lie stretched upon them sole to sole, lit. could 'spurn soles' on them, i. e. ten or twelve feet across. melrakkar, arctic foxes, lit. 'moor-dogs.'

31. fundu . . . skipi, lit upon the keel of a ship or boat lying there.

32. Furðu-strand, 'Ferly'-strand, i. e. Wonder-strand, it was so long to sail by.

33. Þá . . . vágum, then the land began to be cut into bays, and they steered their ship into the bays, or entered the bays.

134. 3. menn Skotzka, Irish people. The names, Gaelic of course, have not been identified.

11. bialfal; one MS. reads kiafal. The word not being identified we cannot tell which is right. svá . . . staðar, shapen so, that it had a hood at the top, was open at the sides, and armless, and [the tails back and front]

fastened between the legs; a loop and button held it together, and what this did not cover was naked, i. e. this was their only garment, so that their arms and legs were bare.

16. vínberja-köngul . . . sait, a bunch of grapes, else the other an ear of wheat self-sown. This incident shows at least that they reached south of the St. Lawrence.

22. trautt, you could not put your feet down between the eggs.

27. gáðu einskis, they paid attention to nothing else. tokuz af veiðarnar, the fishing began to fail. af veiðum eða rekum, by fishing or of jetsom.

34. var eigi . . . annt til, but they did not get answer as soon as they needed it.

135. 5. klóraði . . . nökkut, scratching and pinching himself and mumbling something. He was working a charm, such as that described in Irish stories, and making a song to charm Thor.

12. kunni . . . hvölum, he knew all about whales.

14. hinn . . . yðvarr, Red-beard [Thor] was a better friend than your Christ. full-truann, the good patron. sneru . . . miskunnar, and turned for help in their need to God's mercy.

20. höfðu . . . sjónum, they got provisions on either hand by hunting on the mainland and getting eggs and fish from the sea.

32. The sense is—

When I came here first I had the best of drink:

I need not say a word against it.

Now I have to carry the water-cask,

And must stoop to the spring. Wine has never once touched my lips.

136. 3. The sense is—

Let us turn back to our own land:

Let our sea-steeds seek through the broad paths of the main,

While our mates bide here cooking their whale steaks,

Since they like this land so well, here on Ferly-strand.

These two verses are doubtless genuine, and are the first recorded American poetry, the song to Thor, which no one ever heard, excepted.

9. mjök . . . barðir, thrown into hard slavery and sorely flogged. How this was known or whether it is one of the many traditions, which locate people, who disappear, in Ireland, we cannot tell. The very name of Ireland is used vaguely enough. Cf. Sweden the Great for the Russian steppes.

16. þar sem . . . kendi, wherever there was a hollow, but wherever there was a holt there were vines. holt [here a hill side] is originally 'a wood,' but in its *Icelandic* sense it is applied to high-lying, rough, scrubby land, such as our Exmoor is full of.

19. helgir fiskar, halibut; why they are called 'holy fish' we known not.

23. húð-keipa . . . sólar-sinnis, hide boats [kayaks no doubt], and there were 'snout-like' staves brandished from the boats, which made a

noise like flails [thudding like clappers], and were twisted round with the sun, i.e. not widdershins, 'rang-sælis,' like a wizard's wand, as below. 'Trjónum' (a snout) is the Hauks-bók reading for 'trjánum' of AM. 557.

29. ok illt . . . kinnunum, and their hair on their head was ugly [either from its coarseness and blackness which the Northmen disliked, or for its unkempt appearance hanging, as with the Eskimo men now, about their faces in elf-locks]; they had big eyes and broad cheeks.

The portrait is unmistakable, only Eskimo can be meant, and a reference to Dr. Rink's excellent work (*Eskimoiske Eventyr*, Copenh. 1866) will show that every detail of the story may be confirmed.

This is the first time the Northmen met this people, who had left Greenland, leaving however, as Ari tells us, traces of their presence before the Norse emigration thither began. They returned there in A.D. 1379, as the *Annals* witness, and have remained there ever since.

33. skálarnir; any kind of dwelling may be meant, the usual sense is 'hall.' It is not certain whether this refers to the Eskimos or the Norsemen, but that the Eskimo of the continent built meeting-halls and stone and wood houses we know, see Bancroft. But *infr.* 140. 5, they are said to live in caves and holes.

137. 4. svá . . . sáð, as though the water was strewn with bits of charcoal, i.e. the whole water was black with them.

10. Þeir . . . stund, they exchanged 'unsullied skins' for cloth, and would take a piece of cloth a span long for a skin, and bind it round their head, and so things went for a while. ófölván belg may mean 'clean' or prepared fur, or some particularly choice kind, as 'ermine.' It is a technical term of the fur trade, no doubt. Þvers . . . breitt, a finger's breadth wide.

16. ok gall hátt við, bellowing loudly withal.

19. svá . . . stæði, flowing down on them like a river.

23. val-slöngur, staff-slings or else a war-flail, a staff with a heavy ball of ivory fastened to it with a thong.

24. færðu . . . kom, lifted up on poles, great balls as big as a sheep's stomach, black coloured, and they flew up over their men [the Norsemen] and when they came down they made a horrid sound. These balloon-like things are bladders made out of seals' stomachs. They are still used by the 'angedkoks' or wizards. There are pebbles etc. inside, so that they rattle and make a noise. Here they were evidently intended as charms to counteract the influence of the terrible bull's voice.

138. 5. hón var eigi heil, she was not hale; the euphemism for 'she was with child.'

9. hón tekr . . . sverðit, she stripped down her smock and slapped her breast with the naked sword. Thorbrand's death is mentioned in *Eyrbyggja*.

17. sjón-hverfingar, glamour, deception of sight; AM. 557 has a curious word þver-sýningar, 'cross-sight,' which is not impossible, but occurs nowhere else.

19. öngu nýtt . . . grjótinu, good for nothing since it could not withstand the stone. This incident is too natural not to be true.

25. skokka, a hollowed stump of a tree, used, like a bamboo joint, as a tub. dýra-merg dreyra blandinn, marrow of beasts mixed with blood. A kind of pemmican.

28. þann veg . . . vetrna, this ness was to look on as it were one cake of dung, from the beasts lying there all through the year.

139. 8. fyrir . . . þeim, away down the open ground a speck glittering before them. skýtz ofan, hobbled down.

13. Gótt . . . ístruna, 'we have gotten a good land, there is fat round my paunch.' There was fat on the arrow-head.

15. ok þótti . . . undan, but it seemed likely that he would get away.

18. The verse runs—

Our men pursued, indeed it's true, a *one-foot* down to the shore,

The strange man ran fast over the stubbles. Hearken, Karlsefni!

The foundation of the story of the One-footer, a being well known to the Romantic literature of the Middle Ages (in the Alexander cycle, etc.), is doubtless that Thorvald was slain by a savage, and he being an important personage, his death must be adorned as much as possible. Thorvald's death words are the same as Thormod the poet's at Sticklestead.

23. Þeir ætluðu . . . vegna, they guessed that it was all one chain of mountains, those in Hope and those they had now come on, and that they corresponded, and that Stream-frith would lie about even distance between them.

27. Gengu . . . sleitum, then men began to quarrel *or* grow mutinous and riotous.

28. Snorri was born the first harvest, and he was three years old when they left. They had therefore passed three years in the newly-discovered country.

140. 1. kendu þeim mál, taught them to speak [Norse to wit]. The names are evidently imitations of Eskimo names.

7. hvítum . . . flikr, men in white garments, who were wont to whoop loudly, and bore poles, and wore *or* carried patches. This clearly refers to the white buffalo robes, the war whoop, the long spears, and the fringed or feather-decked garments and weapons of the Red Indians, equally strange to the Eskimo and the European. The Norsemen never came into actual contact with them, or we should have a far more vivid description than this, and their land would bear a more appropriate title.

11. Írlandz-haf, the Atlantic; one MS. has Grænlandz-haf (the Polar Sea). maðka-sjá, lit. the 'maggot-sea,' a part of the North Atlantic which was particularly infested with the creatures that bore into timber. fundu . . . maðk-smogit, but they did not pay attention to it before the ship was all worm-eaten under them. skel-maðkrinn; the particular 'shell-maggot' is probably one of the *Teredos* of which there are many all over the North Atlantic coast.

20. at mann-virðingum, by rank.

28. Svá verður . . . því, 'so it must be.' He answered, 'That is not what . . .,' or, 'Well, but how about the promise . . .?' In Hauks-bók the promise is made to the father.

141. 2. þikkir . . . deyja, you do not like the thought of death.

6. Hauks-bók has, komu til Dyflinar á Írlandi, Dublin in Ireland.

10. litt . . . tekit, made a poor match.

12. samfarar. This must refer to Karlsefni and his wife, not to the mother-in-law and Gudrid, so that the word Karlsefni has perhaps slipped out after þeirra.

14. Gudrid was great-grandmother of Ari's friend, Bishop Thorlak, born 1085, died 1133, and great-great-grandmother of Bishop Biorn of Holar, died 1163, and Bishop Brand, who died at a high age in 1201. She was also, according to some, the ancestress of the famous Hitardale family, see Pedigree I. 8, Sturl. vol. ii. p. 485.

13. Thættir or Little Stories.

For a complete list of these little stories, which are found as episodes in the Lives of the Kings, see Prol. § 10. They are usually stray incidents which were of interest, but are sometimes, though rarely, fragments of lost Sagas.

20. fræði, song or story. Often very nearly what we mean by 'tradition.'

28. koma . . . sína, it was merely through his changefulness of mood; i. e. he was mercurial, now downcast, now gay, and the bad fit was on him now. Ekki . . . vera, No, that's not it!

142. 2. löngum, for long stretches. Útfarar-saga, the story of your travels abroad.

11. svá . . . Jólin, I will so arrange it for you or take care that the story and Yule shall end together.

21. Þrettánda dag, Twelfth night. hvergi vikit . . . til, and that it did not depart at all from the facts.

143. 12. stikaði lérept, was measuring out linen webs. The 'stika' is the ell-wand, our 'yard measure.'

24. Ekki er mér mikit um, I don't much like; like ekki heyrir mér, I am very averse.

144. 2. heldr . . . nú, we are getting quite rich.

7. spretti af . . . erminni ok hafði eptir, ripped off one sleeve and kept it.

12. eiga . . . gefa, have only one hand, and that the hand that takes, but never gives.

17. görði sér . . . Noregi, made himself acquainted with all the 'Laws' of Norway. There were four great moots, each with their own common law.

21. hugkvæmr . . . harmi, and careful to find out from his friends what grieved them, i. e. sympathetic.

26. naut . . . síns, got great kindness at many men's hands for his brother's sake.

145. 7. illa . . . gört, had behaved badly. unði . . . buit, was very grieved at what had taken place.

146. 7. forræði . . . þat, employment or stewardship, and an estate that you may busy yourself with looking after it.

14. hvat helzt hlýðir, what is most likely to benefit you. gefa mér tóm til þessa, reserve leisure time for this.

27. This story is almost the same as that of our own Cædmon told by Bede.

147. 2. lof-kvæði, a song of praise.

9. hefir . . . stafni, with the same idea in his head. fyrir stafni, lit. 'before his bows,' a sailor's phrase.

14. vildir . . . lánat, have been trying to do what you have no gift for.

15. þér verður lagit . . . íþrott, you will become skilled in this craft. ok er þat vænna . . . lengr, and that is the most likely thing to happen, but if not, then do not trouble yourself any longer over it. 'yrkja lof,' sing the praises. For the technical sense of 'yrkja' see extract from Egla above.

21. togar . . . tunguna, he took and stretched his tongue for him. See Dict. s. v. tunga, 644. a, at the top.

25. vanda . . . kenningar, make it as elaborate as possible, both in metre and diction, and above all things the poetical figures and similes. A *kenning* is such a phrase as sand-heaven's steed for ship.

148. 10. því at . . . för, for the reason of my being here is, that I am come on a marriage errand, to ask thee for thy daughter's hand.

23. Ertú . . . ganga, 'art thou very much concerned?' She answers, 'Yea, so it is indeed.' metnaðar-girnd, ambition. göfgasta . . . fæðaz, the noblest son by him that shall ever be born in Iceland. eigi óráðligt, the best thing to do. Ekki . . . til, thy wishes have always been powerful with me.

29. við nema . . . þangat, hinder or put a stop to the marriage, even if he did not come and settle in the North.

149. 2. einn . . . öllum, though one excelled or outwitted them all.

15. Hverr gat nú hans? who spoke of him then? Þá kemr . . . hlutum, he always comes into my mind when I hear a good man talked of. I found him so in every way.

22. ok er hann vel . . . fenginn, and he is well fitted for that.

IV. LIVES OF KINGS. FROM THE BOOK OF KINGS.

1. Snorri's Life of Ari.

This important document is discussed in Prol. § 4.

150. 3. sinnar bókar, i. e. Liber Islandorum, now lost. bygð ok Laga-setning, Settlement and Constitution. hafði sagt, had been Speaker. The Lögsögu-maðr was the president and chairman of the High Moot and Court. The skeleton of all this still remains in the Libellus.

7. *tók þar við . . . dömi*, treated or touched on also many other historical matters. *Konunga æfi*, the Lives of Kings. This refers to other works of Ari's, much of the substance of which is doubtless included in Snorri's Lives of the Kings of Norway.

10. *forvitri, ok þó gamall*, very wise and at the same time so old.

24. *fekk . . . uppreist*, and bettered his estate mightily thereby.

151. 15. *En kvæðin . . . tekin*, the songs seem to me to have undergone least change, but they must be correctly recited, and rightly interpreted.

21. *Kringla heimsins*, the circle of the world [viewed as a flat plate as it were]. With this word begins *Codex Academicus*, and just as *Genesis* is known by the Jews as 'In the Beginning,' and the titles and sections of *Justinian's Institutes* by their first words, so 'Heims-Kringla' has become a title for the Kings' Lives, and in a restricted sense is now exclusively applied to the abridgments of them, found in *Cod. Frisianus*, etc.

28. *Sviðjóð hina Myklu*, the South Russian steppes; Scythia of the ancients. *Serkland hit Mykla*, North Africa. Spain might be 'Saracen's land the smaller' in Ari's days. *Bláland*, Ethiopia. *Niorva-sund*, the Straits of Gibraltar. *Tana-kvísl*, Don. In the account of the hills where this river rises, he confounds it with the Volga flowing near the Ural farther East. The highway of the Scandinavians of *Garða-ríki* from North to South lay along the Dnieper. *Elli-paltar* (which occurs in connection with those lands), Saxo's *Hellespontus*, is not the Sea of Azov, but the marshes, 'paludes,' along the coast by Odessa, Oczakov, and Cherson.

152. 14. *Diar*, like *biannak*, 'bannock,' below, a Gaelic word. See *Dict. s. vv.*

2. King Olaf Tryggvason's Saga.

The life of King Olaf Tryggvason, the great hero and apostle of the North, has come to us in two forms. One, the larger, contains the fullest and most interesting detail, told in a beautiful classic style, and is altogether a work of the very highest kind. It is known as the Great O. T. S., and is accessible to all in the *Flatey-book* (cf. *Prol. § 15*), where, as usual, it is accompanied and interpolated by a great many *Thættir* or Episodes of various worth, which can however be easily separated by the reader from the main body of the original Saga. This life we take to be essentially the work of Snorri, nor changed save by a few clerical remarks and 'adoucissements' of the good clerk whose transcription we have.

The other, which is found in MSS. of the 'Heimskringla' class (which have been far too frequently reprinted, owing to various causes which cannot be discussed here), is a mere sketch-like abridgment of the former, in which much matter of the greatest import is left out and the rest cut down in most merciless fashion; its varied and delightful phrasing docked and hacked into the baldest and curtest regularity of diction, altogether a

deplorable shadow of the original handiwork of Snorri. For reasons, which we have given in Prol. § 15, we believe that these abridgments were the work of Icelanders while resident in Norway, working for Norwegian noblemen, about the years 1260-70. They are only found in Norse vellums.

The extracts which we have taken below from the O. T. S. (unchanged save for a phrase or two introducing a poetical quotation, or containing a reflexion of the clerical scribe, in which latter case we have supplied it from the Hsk. version) have been printed in order that the reader may judge for himself as to the comparative worth of the two versions in important and interesting passages. Thus he will find the whole account of Earl Hakon's escape and sojourn in the cave, so ruthlessly cut down as to make the story confused and imperfect. Again, in the Passing of the Ships several mistakes are made in Hsk., which in the account of the last battle, the whole of the 'miraculous element' has been carefully removed, and, as noticed below, the beautiful legend of the Blind Yeoman's Prophecy and its sorrowful fulfilment, which is conceived in the truest epic spirit and told in touching and Homeric style, is entirely left out.

Those who only know the life of King Olaf Tryggvason in the Hsk. form must not only be ignorant of the greatest perfection to which Icelandic historical writing has attained, but are also in great danger of raising up for themselves false canons of criticism, such as would entirely vitiate their whole conception of early Norse history.

The text printed here is from the great vellum AM. 61, perhaps the best of about five or six MSS., which are remarkable for their close agreement, nearly always presenting throughout an almost verbal coincidence.

27. þar . . . á, at a place called . . . The kings used to pass most of their time in 'guest-quarters,' going through the land and seeing that justice was done and the land at peace. They were received at the great men's houses with much ceremony, and would stay at each for a while feasting and drinking.

158. 15. skar . . . herðr, split up a war-arrow. lét þegar . . . sér, sent the arrow on straightway. This war-arrow answers to the Highland 'fiery-cross.' All summons were made this way in the North, thus a staff was sent round to bid folks to a moot. fjogurra vegna, to all four quarters. vígir karlar, good men and true.

24. tóku vega alla, kept all the ways.

28. fara mark-leiði, followed the wood-paths.

33. fá leynzt . . . oss, find myself a hiding-place to lurk in near here.

154. 5. tann-fé, gift on cutting the first tooth: something like our christening gift. jafn-gamlir, born on the same day.

8. vökóttir, riddled with holes. vök, an ice-hole. ofan reka, drift away.

18. Ulli: perhaps a pet name for Erlend the Earl's son.

21. lét . . . illa í svefninum, was restless in his sleep.

25. lokin sund öll, all the sounds are stopped.

29. Logn var á veðrs, there was a calm of the weather 'on:' as in our popular speech.

156. 8. ekki nývirki sá á, no trace of its being freshly worked at might appear.

15. Þess er . . . tíma-dagr, it has been a blessed day for us inasmuch as we have been able to meet you.

21. gengit . . . þolanda, gone beyond all ensample, and in no way to be endured.

157. 15. Skaut . . . á erendi, made a speech or set forth his parable.

30. yfirbragð . . . verpaz, face and countenance grew very dark and deadly pale by turns.

158. 19. hest, 'steed,' the 'gallows:' well known from mythical tales as the steed of Sif and of Odin, and often so styled by the poets.

23. skaut . . . hnakkanum, and was convulsed from head to heel.

159. 5. leiða . . . dróttna, so to deter others from betraying their liege lords.

18. svá mikill rómr . . . þeim, and their hatred was risen to such a pitch. kall, 'cry,' including as it were with hatred and epithet.

24. viti. We have left out here a manifest interpolation of the clerical transcriber. Again below, after síns, l. 29, we have replaced his reflexions [ok bar . . . Tryggvasonar] in Flateyar-book i. 239, ll. 14-21, by a period from the Heimskringla text. [En bar . . . siðir.]

160. 7. sýslur ok ármennigar, shrievalties and bailiwicks: somewhat similar to those in England.

14. höfðu kappmæli, challenged each other or made a wager as to who . . .

19. hönun hélt . . . hrapan, was on the point of danger and downfall. ok þó sem nauðuligast, but with the utmost difficulty. vísligt ofanfall ok bana, open downfall and death.

161. 3. undir hönd sér, caught him up in his arms. svá at hann hafði, still carrying him. á jöfnu, on the flat. This story is partly paraphrased out of an old poem, called Rekstefja, by Hallar-Stein, who lived about the middle of the 11th century. Though whether he can be identified with Stein Herdisarson is a question. It is preserved in Bergs-bók.

15. síð-klæddr, clad in flowing garments. döggrar-drep, track on the dew. loðit, 'lush,' is a derivation of the same root.

20. sat um . . . verða, on the watch to see if he could espy. hversu þess, instrumental genitive. Cf. 'ubi terrae,' 'quid auxilii,' etc.

25. stokkinn . . . sporðinn, the gunwale close by the bridge-tail. hélt svá . . . sér, kept himself awake. lyptingunni, the quarter-deck, or where the officers' cabins were.

33. fann . . . eigi fyrr, was ware of nought till he was gripped by the shoulders, and cast suddenly overboard. 'váveifiga' has a notion of danger about it.

162. 4. Haf . . . þína, 'have thou that for thy spying!' hvárt . . . þínn, 'has thy tail got well?' The king plays on his uncle's nickname; 'dyðrill' is probably a 'seal's tail.'

11. háðungar, out of mockery or to insult. mínar tiltekjur, my behaviour.

18. skipaði . . . sér, spread the cloak out before him.

29. ekki mundi saka, he should take no harm.

31. Trönunni, the Crane. It is fem. here, the older form is masc. as in the poems which mention the ship. So also in Upsala fragments of Odd's O. T. S.

163. 4. Ef . . . lætr, 'if thou art so desirous as thou pretendest.'

8. þú veizt líf mítt, thou knowest that I am alive. The king is made here, as it were, to hint at his end.

23. konungs skróða, royal array.

164. 2. kallaðr . . . orðr, known as a man of mark and truthful of speech.

18. á höfut, and a figure-head thereon. Cf. seinir, too slow.

165. 4. stafat segl, striped sail, like those in the Bayeux tapestry; the stripes were 'palewise' in heraldic phrase.

12. óbætilig, that can never be atoned. þjóð-leið . . . útan, and that he should sail out on his regular course before our faces. þjóð-leið, lit. the highway on land or sea.

22. nær-gætr varð, proved a good guesser.

27. viku . . . hólminum, they veered, and lay by under the island.

166. 4. við her várn at jafna, in comparison to our host. hjá oss sjalfum, under our very eyes.

7. frýit . . . óleiðara, challenge my courage, you will neither of you be any the less fearful.

9. í ægi, into the sea, lit. 'in Neptunum.' Ægir was the sea-god whose name survives in the 'Eager' of our rivers. The expression is used only in a few phrases, especially of sunset.

32. dreka-höfuð . . . skein á, dragon-head on the bows of the ship, which was so adorned that it looked as if it were wrought all of gold, and it glittered far over the sea when the sun shone on it.

167. 2. þvíat stund . . . fram, there was such a space after their seeing the stem before the stern appeared: spoken of the great length of the vessel.

27. segir svá, gives this account. This phrase, as noticed in Prol., does not invalidate Snorri's claim to the authorship of the whole Saga, but only particularises that account, out of the many that were told, to which Snorri gave the preference, and which the scribe has written down one by one (from Snorri's dictation?).

30. ok á . . . hvárr, one for each side. borð, of a ship's sides, larboard and starboard, or backboard and steerboard as the Icelandic has it. The

phrases came down from the time all ships were steered by one oar, and the steersman's face would be, as he 'rowed,' turned to the right. See Dict. s.v.

168. 4. stallari, marshal.

13. sjá . . . stökk, thought he saw the flash of the king jumping over-board.

16. í þeirri svipan, at that very moment. at kalla mátti . . . skipit, so that you might say the ship was full of them.

18. Sagði . . . lítlum, Kolbiorn said afterwards that a little fright came over him just then.

26. En sá . . . á, but the man let go the shield when he felt the weight fall on to it.

169. 5. Lagðiz . . . sínu, Th. swam to land and so saved his life. leggjaz, to swim; see Dict. s.v. leggja.

16. lustu . . . í, caught the water; ell.; for full phrase see above.

18. Vinda-snekkjunni . . . Ólaf, the Wendish smack, which had twice 'spoken' King Olaf that day.

170. 4. vera í harms létta (to be taken with kallar), says that it would be some alleviation of their sorrow withal.

171. 6. tók ifa af, all doubt disappeared.

23. The Danish tongue, used, as by Ari, for Scandinavia, including of course Iceland, the Færeys, Greenland, coast of Ireland, Isle of Man, the Orkneys, etc., in short the whole Norse world.

27. Máriu-messu hina síðari, 8th of September; the Nativity of the Virgin. The other Mary-masses are, 1. Boðanar-daga Máriu, Lady-Day, 25th March; 2. Þing Máriu-messa [from the moot being a-holding then], the Visitation, 2nd July; 3. Máriu-messa hin fyrri, the Ascension of the Virgin, 15th August. It is from this that the date in our passage is known as 'the later.' See Dict. s.v. messa, B.

172. 2. undan þiljum, from under hatches. þili, wainscot or boarding.

15. mér . . . næringar, I have no hope left of prolonging my life; lit. of nourishment of life. ok at því gafz, and so it came to pass.

17. hvat . . . lengingar, what was the least allowance of food to preserve life withal which God would allow one to take, i.e. that she might not have the guilt of suicide. hlýðni-marki, mark of obedience, 'signum obedientiae,' an eccles. phrase.

26. ok þó sem . . . stjórn, they just brought her, so to say [i.e. you could hardly say 'she sailed'], but as awkwardly as might be, from the east into the bay, but she would never trim, nor answer her helm at all. hallr is 'heeling over.'

32. Vígi. This dog, which shares the celebrity of Sam (Gunnar's dog in Níala) in Northern tradition, was, like it, an Irish dog, probably one of the large wolf-hounds for which Erin has always been famous; given by its shepherd owners to King Olaf, who had landed on the Irish coast in a foray,

he remarked its sagacity in separating single beasts belonging to its master out of a great herd. The story is told earlier in the Saga. The name *Vigi* means Fighter, and might be Englished 'Champion' or 'Soldier.'

173. 5. ok gnöllraði . . . tekit, and gave a loud bay, as if his very heart was touched. hjartverk is spasm or heart-disease.

II. Nú týndu . . . Mostr. And so in piteous-wise the Northmen lost the four most precious things in the country, as the blind yeoman of Mostr had foretold.

The whole of these two pages, with the beautiful tale of the queen's grief and the dog's faithful love, and the almost human feeling which the very ship displayed, is omitted in the Hsk. abridgment, which ignores the whole tale of the blind yeoman, in its stupid rationalistic way.

3. Olafs Saga Helga.

This Saga, which has not, owing to its subject being so highly venerated in Norway, suffered appreciably at the hands of the Hsk. abridgment-makers, is preserved in about thirty vellums, more than are left of any other Saga, and has been most popular in Norway. Yet none of the vellums are Norse, all are written by Icelanders. In Iceland the elder Olaf was always and is still the favourite. It is, we believe, Snorri's very work, unchanged and unaltered save in the most minute degree.

The preface, part of which we have given below, is omitted in the Hsk. texts. It is interesting as being, as we think, derived, sometimes perhaps verbally, from Ari's lost *Konunga Æfi*, of which the substance was, no doubt, worked up by Snorri in these *Kings' Lives* of his. The Saga is a model of historical composition, and interesting in every respect, but hardly so romantic as the preceding.

15. þá . . . æfi, wise men know many more facts about the *Kings' Lives*. sannendi is a word of Ari's, as are probably the whole canons of criticism laid down below.

19. haft eptir til frá-sagna, handed down in tradition: the process which follows the selection and appropriation by the memory of men in early ages.

20. berum orðum, in plain words, i.e. not under metaphor or simile liable to be mistaken.

24. þótt . . . breyta, although it has passed from mouth to mouth; for this cannot be mistaken, or can have undergone no transformation.

26. þá er . . . veg, there is always the risk of these not being understood the same way [that is, as he explains, through *oblivion* or *change*]; some have no memory [unaided by metre], as time flies on, for what was told them; moreover, things often become much changed in their minds.

174. 7. tæk, acceptable.

12. Nú . . . æfi. This is, we think, Ari's beginning of a new and important section, Saint Olaf's Life, in his *Konunga Æfi*. The foregoing lines we take to be part of his larger introduction to the whole work, extracted.

here by some copyist to serve as preface to the Life of St. Olaf when copied separately. *með nakkvarri minningu*, as a memorial in some sort. There may lurk in the 'concise obscurity' of this phrase some idea of the subject demanding special care or reverence. In these prefatory remarks of Ari's there is necessarily as much difficulty in ascertaining the precise shade of meaning in a phrase often only once used, or of a term which has a technical meaning here only, as Ari found in expressing *literary* ideas in a language which had never before been used for that purpose.

13. *bæði . . . Stikla-stoðum*: the two main sections were to treat of his Travels and his Reign, but there was to be a third section telling 'something about the reasons and origin' which brought about the 'revolution' which ended with his death.

16. *Veit ek*, I daresay folks will think, if this story should come abroad, that I have spoken much of Icelanders.

20. *En þó . . . sem*, but for all that (Ari continues), I have written chiefly according to what I found in the songs of those poets who were with King Olaf, i.e. nevertheless my work is *based* on the poems for the reasons I have given above.

24. The foundation for this narrative, we can hardly doubt, is the account given by Hall to Ari, as Snorri notices above, p. 150.

31. *Hirðmanna . . . til flytja*. His 'mighty men,' like David's, were of different degrees: 1. The *noblemen* and *gentlemen* who were in honourable service with him (Henchmen), or received for a while at his court as probationers or guests (Guests), each with their regular duties (*mála ok lög*, appointments and regulations), rations, seat in hall, quarters on board ship, and station in battle. 2. The *yeomen*, who acted as free servants and soldiers (House-carles) under rule and leaders of their own. 3. *Thralls*.

175. 2. *til flytja*, and get provender for the court. There being no markets or towns, they had to go foraging, as it were, and collecting the royal dues in kind from the farmers in the district in which he was staying. *skáli*, hall; *stofa*, room. *Átti hirð-stefnur í*, held his privy council, 'curia regis.'

7. *taka hand-laugar*, make ablutions. *óttu-söngvi ok morgun-tíðum*, primes and matins. *á stefnur*, to council, lit. 'the assembly.' *sætta . . . skylt*, to settle men's suits or talk over such other business as was thought of public good, i.e. fulfil the two kinds of royal duties, judicial and executive.

10. *ok þeim öllum . . . vóru*, all, that is to say, who were the wisest.

15. *ok lagði á þat . . . af*, and on this especially he set his whole heart—the abolition . . .

22. *mikilla . . . væri*, it was very far from being as it ought to be. The metaphor is from weighing with a steelyard.

32. *Slíkar . . . rétt*, it was such matters that he would most often speak on, or else he would be talking of the Laws or Constitution.

176. 13. mál-stofu, parlour. This whole story, with the characteristic speeches, is in Snorri's raciest and most dramatic style. The whole description of the moot, the behaviour of the franklins or 'commons,' and of their king, and especially of Thorgny, is wonderfully vivid and true.

177. 21. sá maðr . . . nökkut, that the man must be putting forward some measure of his own [Olaf the Swede king's]. af hverjum rifjum, from what quarter. slíkt ekki tjóa munðu, such a thing would never do.

28. Vestr-Gautar; the tribe that inhabited the middle of modern Sweden were the Gauts; like the Saxons, they had local divisions, East and West. The West Gauts lived on both banks of the great river called Gauta-elfr, Gotha River, the Delta of which is called Elfar-kvislir, where the present Gothenborg stands. These Gauts are mentioned in Beowulf, who belonged to them himself, and must be distinguished from the Goths with whom mediæval writers confound them, and the Geotas of Ælfred, our Jutes.

31. ár-bót í, to their profit. at sitja fyrir, to be exposed to.

178. 6. sannan . . . við sik, guilty of high-treason against himself. Latin sons is the same word as sannr, our 'sooth,' and used in the same law-sense of manifest clear guilt.

8. Ingibjörg was the sister of Olaf Tryggvason, king of Norway.

9. at girndum, for lust sake.

26. ef . . . ræða, if they had any matter which they must talk over with him.

28. en engum þurð, and no 'drain' or weakness.

31. var . . . koma, and it was easy for us to get to talk over things with him.

33. þat einu; notice the dative here.

179. 1. hefir . . . kapp, put all his pride in this.

13. Mora-þingi, the MSS. all read Mula-þingi (which is in Iceland), an evident slip. The whole tone of Thorgny's speech is patriarchal, like an old judge of Israel, Samuel or Gideon.

29. slæður af pelli ok silki-ræmur, long gown of fur and silk garters.

180. 7. grein, record; a sense especially used by Ari; see Dict. s.vv. grein and greina, 213 b and 214 a.

4. Haralldz Saga Hardrada.

181. 7. ok mælti eigi frekliga til, made no immoderate claims.

15. njótz-minni, earnest-cup. This story is spoilt in Hsk. by the leaving out of the investiture by the cloak and the earnest-cup, and a speech of no great merit inserted in its place.

20. Of-jarl, 'a proud earl,' lit. 'too great an earl,' or an earl too much. Cf. Einar's speech to King Olaf at Svoldr. (See Marsh, Lect. IX. p. 141.)

22. Kann . . . manna, I can't help your thinking some too great earls and some too mean men. Ellipt. some such word as help after kann ekki.

30. skyldr ok skeyttr, liege and feoffee. Skeyttr has always reference to land and the duties owed on its account in a more or less feudal way.

182. 12. á hann enga ætt, he has no blood claim.

15. ættar . . . fégjafir, the title of my family, and I will give you in return my protection, fitting honours, statutes, and gifts of money.

22. hann . . . bar, that of all men that had been with him he was the least moved by sudden hap, whether it were peril or good tidings that befell [lit. came to hand].

26. hvárt . . . stríðu, whether it were joy or trouble that was before him. The ring and alliteration of this passage and the next should be noticed.

27. fá-mæltr . . . um, spare of speech, curt of words, blunt-spoken, moody, and burly, and strong-willed in everything, no matter whom he had to do with. kapp-gjarn, 'certamina gaudia.' This character is of course not meant to be unfavourable. Halldor was a great friend of the king's, and they had been companions in arms for years.

29. þat kom illa við konung, did not go down with King Harold. nóga, plenty.

183. 4. engan mann ótiginn, no commoner. tigginn includes earl and king and their blood.

14. þurfa hlýss, to need warmth. This story can hardly be true of King Harald Hardrada, who was only fifty-one when he died. It may arise from a confusion with King Harald Fairhair, of whom and one of the original settlers it was very likely first told, and who lived to a very high age (83).

16. Eldiz ár-galinn nú! 'So chanticleer's getting old!'

24. lendz mannz rétt, the rank of lord.

29. buanda ættar, of yeoman blood.

Battle of Stanfordbridge.

There is an excellent example of the way in which the abridgment-makers skipped from point to point in their anxiety to cut their original down: from the full point l. 23 to the full point l. 26 is omitted entirely in all the Hsk. MSS.; as we have here an important historical event left out it is noticeable, but there are hundreds of less remarkable instances.

184. 8. svá at . . . munninn, and straightway the blood came gushing out of his mouth in a stream.

14. Landeyðuna, the Land-waster, the famous standard of the Northern King.

30. var við sjalft . . . flýja, they were on the point of flying.

Battle of Hastings.

Here too is an important omission (full stop 185. 20 to end of 186. 5), of which one clause (Varð þar in snarpasta orrosta) only is picked to copy.

186. 1. helgan . . . at, relics of St. Othmar, the same that Harald had, sworn on.

5. Kann . . . orrostu, 'may be, we must not expect victory in this battle.'

10. þessa orrostu: the battle at Anglesey (1098), where the Earl of Shrewsbury fell—the last important Norse invasion. See Orderic Vitalis and Florence of Worcester.

14. stjórnföstu skipi, a rudder-fast ship, i. e. not a *boat* whose rudder may be unshipped.

16. Sátiris-eið, the Tarbet of Cantyre.

22. Skotlandz-fjörðu, the sea between the Hebrides and the mainland. með . . . út, now in now out, i. e. following the bends of the shore.

5. Hryggjar-stykki.

The nickname of this book is taken from a sea-bird, the *sheldrake* probably. The difference of style may be felt even in this little passage. Down to the end of Sigurd the Crusader's Saga, in the series of Kings' Lives, we take Snorri to have gone; after that, though the authors of the succeeding Sagas are not always known, they cannot at all events be attributed to him, differing as they do in every respect from the earlier Lives, for the mediæval element has appeared in Norway, and the early Homeric days are gone. Nothing is known of Eirik Oddzson, part of whose work appears incorporated in a MS. of Kings' Lives, called Morkinskinna.

187. 13. Ok . . . bragðit, and this is recorded because the trick seemed so characteristic of the man, or was thought to be so cleverly managed. 'at taka nær sér' now means to exert oneself beyond one's strength, by a different metaphor no doubt. The phrase is elliptical.

6. Sverris Saga.

Text from Flatey-bók, corrected where necessary from Skálholts-bók. It is the finest historical work of the 'Silver Age,' so to speak, of Icelandic literature. Abbot Karl of Thingore wrote most of it under the very eyes of the king, 'who sat over him and told him what he should write;' it is thus of great historical value. The style is racy, and has a character of its own, Abbot Karl died 1213, see ProL. § 13.

17. Berginu, Tunsberg: which the king had been besieging for twenty weeks, it being held against him by Reidar, a leader of the rebels and clerical party; at last there was a parley, and the besieged, worn out by famine and cold, agreed to surrender. It was now the depth of the winter 1201-2. King Sverri had already caught the illness that was to carry him off, through the fatigue, cold, and privations of the siege.

25. krömðuz, lingered health-broken. lagði . . . til, applied: Sverri was a skilled leech.

188. 6. hjúkrun, nursing: used of a sick man or a child.

10. Þriðja morgin í . . . Föstu, Tuesday morning in the second week of Lent, 5th of March 1202.

16. ok aldri . . . borit, and never told me aught but true.

21. at aðra-hvára . . . skjótt, the illness will take a sudden turn one way or the other.

30. oleun, extreme unction.

32. At allra vitni veit ek, in witness of you all I declare . . . This was necessary to forestal imposters, who claiming to be his sons might disturb the succession.

189. 17. Er svá . . . mál, and since, as I think, there have been many who envied me, yea, and have gone to the fullest pitch of hatred against me, so now I pray God forgive them all that they have done, and may God judge between us and all my case.

23. buit . . . at, laid in state, as was the custom.

28. bezt látaðr, of the best carriage. breið-leitr, broad of face, but yet of a comely countenance. optast skapat . . . fagrt, the beard mostly trimmed close, bright-hazel eyes, firm and fairly set. kyrrlátr ok hugaðsamr, of quiet manners and observant. málsnjallastr . . . mæla, most eloquent, of great designs, his articulation was clear, and his voice of such great resonance when he spoke, that though he did not seem to be speaking loud . . . rómrinn is of the *timbre* of the voice. We should hardly expect to find 'stórráðr' in connection with this description of his oratorical qualities, and though it is in all the MSS., one half suspects that it is miswritten for some other word with such meaning as 'caustic' or 'sententious.'

hár . . . fótleggrinn: as Homer says of Odysseus in Iliad iii. 211. matar einmælt, to take one meal only in the day.

190. 5. eljunar . . . vökur, a man who could well endure 'wet and watchings.'

It is perhaps worth noticing that the chronology of this Saga is what may be called the 'Thingore' Chronology, seven years late. Thus the king is said to have died when it was 'one thousand winters, and five winters short of two hundred winters from the birth of Christ;' or 1195 for 1202. Gunnlaug and the author of Hungrvaka also follow this system.

7. Hakonar Saga.

Written 1264-5 by Sturla, at the request of the young king, Hakon's son, as historiographer royal. Hence there is something constrained about it, and the subject not being like Sverri a great man, nor one with whom as the enemy of himself and his family the author could feel much sympathy, the whole work is far less interesting and well written than the Íslendinga Saga, where Sturla was thoroughly concerned. Our text is from the Stockholm MS. 20 down to kapellu, l. 8, and the rest from Flatey-bók. See Rolls' edition.

8. kallzaðr, annoyed; so the MSS. There had been a defeat, and no doubt there were murmurings and quarrels and discontent, which gave him little rest and 'many cares.'

9. Meðallandz-höfn, Midland Haven, off Orfir in the S. W. of Mainland in the Orkneys.

17. ker-bað . . . sér, a tub-bath and got into it, and had himself shaved. The only time in a Saga that shaving is mentioned.

21. En þá . . . þýddi, but it became a great exertion to him, to think out what it meant.

23. Heilagra-manna-sögur, the Lives of the Saints; of such many survive. Prol. § 24.

24. Konunga-tal. This History of the Kings the Editor believes (see Prol. § 16) to be preserved in Fagrskinna, which may even be the very MS. No other compilation of the Kings' Lives begins exactly with Halfdan the Black and ends just before Sverri, and there are other reasons for connecting it with the court of King Hakon.

27. görði . . . sína, made arrangements for the wages of his court.

28. mörk brenda, pure silver. Cf. *Dialogus de Scaccario*, Part ii.

29. The half-märk to the 'guests,' 'pages,' and 'serving-men' marks the difference in rank, and the fact that the guests, though of higher degree, were as yet 'unattached,' not fully accepted as Henchmen.

101. 1. borð-búnað, table-plate.

11. mál-hress, able to speak, of a sick man; usually it means 'chary of speech.'

13. at hans missti . . . konungs, if they should lose him or King Magnus (his son, who like our 'young King' Henry was crowned and ruled by his father's side in his lifetime).

14. eðr . . . væri, or whether there were any other quarter to look to, for a son or daughter of his. The same idea as we have 188. 32.

15. tók mikit af, earnestly assured them.

20. Messu-dagr Lucie; the 13th of December. The king died two days afterwards. For such dates as battles and deaths of great men the reader may consult the Obituaries and Annals in Sturl. Appendix, vol. ii. pp. 348-396.

8. Skjoldunga Saga.

For an account of this Saga, and the new views put forth on the subject, see Prol. § 17. The extract below is from the fragments AM. 20 and 1 e B. The death of King Gorm is from the Stockholm MS. of *Jomsvikinga*. The spelling of the vellum is mainly adhered to in the first and third extracts, æ being substituted for ø and k for c.

102. 1. sior . . . afli, as the sparks [of molten metal] from a furnace.

4. lann-norðri, N.E. See p. 340.

6. reiðar ok elldingar, thunderings and lightning: 'reiðar' was originally the rumbling of the god Thor's car.

12. at öll . . . einum, and they were all turned into whales.

18. sprettir lang-skarir, cast back the edge of the awnings. These were along the gunwale with the tilt above as a roof.

23. hel-gráðr, hell-greed. An extraordinary ambition, such as presages

death and downfall: Herodotus gives it to Xerxes; Alexander is another instance. It is a poetical word, and there can be little doubt but that this story is derived from a poetic original, broken pieces of which can still be detected in the dialogue, the burden for instance.

26. Gakk hingat, come here. heðan segja, speak from hence.

28. Hverr er . . . Ásum, 'which of the gods may Halfdan the Sharp be likened to?' It is as if they were playing a kind of game, like the 'man-matching' which the Northmen were so fond of, and 'supposing my family were the gods who would so-and-so be?'

29. Hann var Balldr, he would be Balldr; i.e. the fair god slain by treachery and wept for by 'all the Powers.' Many of the allusions in this dialogue are obscure, owing to the loss of so much of Skioldunga. Halfdan was the father of Ivar.

32. Hrœrekr: brother of Helgi the King: he slew Halfdan by treachery. ok þó þér íllr, but he too is unfavourable to thee.

193. 1. Helgi the Keen; the good brother.

Hermóðr is only known from his riding to Hell to try and bring back Balldr.

7. Miðgarðz-ormr, the Earth-Serpent, who is lying in the ocean that runs round the world, curled about the circle of the earth. An evil being, in conflict with whom the gods are to perish.

9. ek kenni . . . þursinn, 'I know thee now, where thou standest, thou mighty giant.' The allusion is to Thor, 'If I be the Earth-Serpent, thou art Thor, my foe.' þursinn is abusive. The word þrúðna, genitive, is a poetical word, only found in old songs. The poem evidently ended like Harbarðsljóð, by the author of whom it may even have been.

194. 3. folginn, buried (Lat. *sepultus* for *se-pulctus*), a rare word, which only occurs here and in a verse on a Rune stone. folginn in Iceland has its primitive meaning of 'hidden.'

9. Haugr, a barrow or howe such as the Iliad and Beowulf's Lay describe. King Gorm's howe is well known, it has been opened several times.

There is a fine Ballad by the late Sir Edmund Head on this story.

20. forn lög, the old common law.

195. 5. konung-sælir, happy in our kings. Jótarnir, Jutes. Dana-vellði, the Danish empire.

7. her-skátt af víkingum, exposed to wickings' forays.

10. vit ok vanda, wisdom and foresight. stilltr vel . . . réttra, a man of moderation, but still stern in punishing when he ought.

15. góðr . . . vár, a good king is better and more profitable to us than all our old Laws.

21. rómr, applause, by shouting.

196. 11. prettr . . . várum, the sleight he put into the mouth of the man who spoke on our side.

197. 11. svá . . . hljóta, what was done must needs stand now. mun often takes a double infinitive of this kind.

16. *gœla* . . . með sættar boðum, be appeased with offers of an atonement or settlement. 'gœla,' lit. to charm or soothe by charms.

18. *meinbugi*, lawful or religious impediment.

198. 10. Clearly a popular ditty, reminding one somewhat of the nursery song of 'Jack-a-Manóry:'

Let us sing a song. There's trouble brewing in Denmark,

The sons of Sweyn are not of one mind after their father's death.

Harald must guard his land,—half my song is done,—

With might and main from his eleven brethren.

29. Harald Hone. *frekr harð-steinn*, a hard gritstone. The antithesis lies between the soft slatey whetstone, which puts on the final edge, and the hard grit used to shape the blade roughly, the one worn by the steel, the other wearing it.

199. 4. *álög*, imposts.

7. *fjöl-skylldur*, obligations, personal, such as the *fyrð*, *leiðangr*, etc.

21. *dœmði* . . . *lög*, and did lawful justice to all men. Halland, a province of modern Sweden, north of Skaney, facing Jutland.

23. *kvöðunum*, claims.

200. 3. *þat kallaði hann*, which the MSS. have, should read *þat kalla ek*, 'Well, then, I claim the sea and all other uninhabited places as waste' [playing on the word *óbygðir*, which means deserts], said the king, 'and I claim Ore-sound as mine.' [*þat kalla ek auðn*, s. ok a. ó., ok köllumz ek . . .]

9. Jomsvikinga Saga.

The Story of the Wickings of Jom.

This passage affords favourable opportunity for comparison with the other recension of the Saga, and, judging from it, the Stockholm vellum must contain the more primitive text.

16. *Hváarki* . . . *lögum*, kinship should not be acknowledged, because otherwise men would have ties with those who were not in the community. The conjunction is a little awkward, but the sense is clear.

22. *til stangar*, *sub hastam*. *fémætt*, of value.

24. *í brottu verða*, should be expelled. *róg kveykva*, to 'kindle' or sow dissension; an old law phrase.

25. *hvat-víss*, indiscreet. *í hávaða*, openly or aloud, *þalam*.

10. Orkneyinga Saga.

The Lives of the Orkney Earls.

This little story was recovered from a copy of Magnus Olafsson, made, in 1632, from a lost MS. (of which two fragments only, once used for binding, now remain), by the Editor, in Upsala, August 20, 1874. It is included in the Rolls' edition of the Orkney Saga, which went through the press in 1875, but has not as yet appeared. See Prol. § 17.

9. *beið . . . sinnar*, was waiting a long time for his crew. Each boat has its own crew, as among our South-coast fishermen, and the catch is divided into shares. See below.

11. *koðli*, cowl. Travellers and people exposed to the weather wore such cowed cloaks, which afterwards became the distinctive dress of monks and friars.

15. *hlut af skipi mínu*, I will have a share for my boat, i. e. as well as a share for himself.

18. *Þar var . . . röstinni*. There was a great stream where they were, and great eddies; they were to keep in the eddy and fish in the 'race.' This was one of the phrases quoted in Magnus Olafsson's *Lexicon Runicum* which gave the Editor a hint of the discovery which might be made if the copy of Magnus' should ever be found, as it was in Upsala.

202. 10. *hált*, slippery. *brekku*, the cliff by the landing-place.

13. The meaning is—

The girl mocks my dress

And laughs more than becomes a maid.

(I put to sea early this morning),

Few would know an earl in a fisher's weeds.

For *af unnum*, of *unnir* seems preferable. He is not talking of his return but of the start.

20. *brögð*, tricks, almost *adventures* here. *hjálpsamlig . . . mönnum*, creditable in the sight of God and interesting to men. The earl was afterwards regarded as a saint, to which reverence his popularity and death by treason were his chief titles.

V. MYTHICAL AND HEROICAL TALES.

1. Edda.

The work of Snorri, written about 1230. It is in three parts: 1. Mythology, *Gylva-ginning*; 2. Dictionary for Poets, *Skaldskapar-mál*; and, 3. Prosody, *Hatta-tal*.

We have taken extracts from the three great MSS. in which this work is found. The former editions of the 'Prose Edda' have always servilely followed *Codex Regius*, which is a good MS. with two valuable and unique pieces inserted (the Mill Song and a Sigurdar Saga). We have preferred the sister, *Codex Wormianus*, as a foundation; it is more graceful and delicately wrought in style and a more *honest* copy of the original lost vellum, from which they are both taken, leaving spaces where a word or sentence was missing or unintelligible, where *Codex Regius* slurs such a blank over as if it had not existed. *Codex Upsalensis* has somewhat the air of a surreptitious quarto copy of Shakespeare. It is of about 1300; but its original seems to have been made by a Norseman in a hurried and stealthy way as it

were about 1232. The tales are in a different order, and the verse hopelessly corrupt throughout, but it is worthy of more attention than it has received, for it is probably from another type of MS. than that copied by Codex Regius and Wormianus. A list of Law-Speakers, it preserves, ends with Snorri's second Speakership, and favours the idea that its prototype was a very early MS. from the lifetime of Snorri.

The paper MSS. of the Edda are without exception worthless, and the vellum 'Codex Sparfvenfeldtianus' (falsely dated 1461, in Roman numerals) was inspected by the Editor in Sept. 1877, and proved to be a copy of Codex Regius by one of the scribes of Bishop Thorlak of Holar (died 1656). Its real date is somewhere about 1640, and 1461 may be a mere mistake for 1641, as there is no suspicion of forgery.

203. I. *Gylva-ginning*, the beguiling of Gylvi. This being cleverly chosen as a thread upon which the various stories might be loosely strung. frá því er, of how . . .

9. Háva-höll, the High Hall. þá read þar. spán-þak, shingles: the ordinary Icelandic roofing is turf, there being of course no timber save what is imported and a few logs of driftwood, so that a shingle-roof would be a sign of luxury even in the Saga-times, and only used for a great hall.

11. handsöxum, daggers or short swords: whether they represent the — ~ shaped knives or the short weapons of the ordinary sword type is not known. sjau . . . lopti, seven in the air at once. Gangleri, a wayfarer, North-E. 'gangrel man.' Refils-stigum, Refil's path. The exact meaning of this is lost; the phrase only once occurs elsewhere, in the death-song of Thorleif the Earl's poet, who uses it of a ghost that stabbed him and made off in a moment on 'Refil's path.'

17. This verse is from Hava-mal—

All doorways before he go forward
a man should make sure of—
For there is no knowing where foemen within
may be seated in wait.

á fletjum, lit. on flats, used of floors or couches.

22. sátu . . . í hverju, there they sat a man in each.

204. I. heimill . . . drykk, 'meat and drink are free,' i.e. we keep open house, take something.

4. And stand thou forth while thou askest—
He shall sit down who answereth.

This is a fragment from some lost Lay—it means, 'you as a scholar must stand while you ask me questions. I will sit and answer you as a master.' Perhaps the oldest notice of our school custom.

14. þó . . . fúna, and yet the body shall decay. þar sem heitir Gimle, in the place called 'Gimle.' The name is taken from Völuspá. Hell, the goddess Hell. Nífl-heim, Cloud-world.

19. Hríml-Þursum, the Rime-giants, Spirits of Frost and Snow.

23. Hvergelmir, perhaps the 'surging cauldron.' galmr is used as a local name for a place where the sea beats surging and boiling on the rocky shore. Gjöll, Yell is next to 'Hell-grate,' the barred gate of the Cloud-world. Muspellz-heimr; this word, of unknown etymology, occurs in an old Saxon poem. Surtr, 'Swart,' the Fire Demon. The whole of this cosmogony is a paraphrase of some ancient poem, and as parts of Völuspá are certainly quoted, it would seem that we may look upon the rest as based upon verses of that poem which have not come down to us.

30. The next extract is of a different character—a popular legend, something like that of Orion, told with a quiet humour fitting the subject. Öku-Þórr, the Driving-Thor, whose chariot-wheels rumble out the thunder. Thor is merely a contracted form of Þunor, 'Thunder,' see Dict. s. v. Þórr. Loki, the evil god; as his name is not found in any other Teutonic language we cannot get at the primitive form for certain; the Editor has guessed that it is Wloki, and would connect it with Lat. Volc-anus. See Dict. p. 776 b.

205. 2. skar báða, killed them; the proper phrase for 'killing' meat.

6. Þjalfi and Rǫskva, the spirits of Delving and Ripening; Vroskva is the early form. Those names remind one of 'Auctumnus,' etc.

9. spretti á knífi . . . til, split it with his knife and broke it for the marrow. lǽr-legg, hind leg.

12. Mjöllni, perhaps the 'Miller' or 'Crusher.' Etymology uncertain, see Dict. p. 433 b. vígði, hallowed; as a Christian with the cross. The sign of the hammer was made over food, etc., at least in late heathen times, perhaps in imitation of the Christians.

18. en þat er sá augnanna . . . áttu, but what he could still see of the eyes, he thought he should sink to the earth with the very sight of them. Then he (Thor) gripped the hammer-shaft with his hands till the knuckles whitened. But, as you may suppose, the goodman and all his house cried out with all their might, and prayed for mercy, offering everything they had to make the loss good.

24. móðrinn, the wrath, and especially of a god's or giant's wrath and fury.

206. 3. at beiða griða Balldri, lit. to beg grith for Balder. 'grith,' a legal term, is opposed to 'frith.' As a particular and special protection attached to a person or place, thus a nun has grith, so has a sanctuary 'grith-stead,' see below. Frith is the 'peace of the realm.' svardaga, oath. eira Balldri, hold Balder sacred. The *twelve* dangerous things are numbered here. The printed editions founded on Codex Regius have 'eitr-ormarnir,' snake-poison, which is clearly wrong.

13. hefðiz at, were about; elliptical. Mistil-teinn, mistletoe. teinungr, little twig.

31. felluz . . . hendr, speech and hand failed the gods altogether.

207. 3. bar þeim mun verst . . . skyn, Odin bore this loss or scathe so much the worse inasmuch as he knew most clearly.

23. kraki, a pole; especially of a thin spar with a few cross-bars driven through it, used as a ladder. Cf. Saxo, book II, p. 88.

27. nafn-festi: there must always be a present to the 'namer' of a child or man, to make it lucky no doubt. Vogg's promise to avenge the king comes true.

208. 1. Lítlu . . . feginn, 'a little thing pleases Vogg!' 'Pleased with a rattle, tickled with a straw.'

3. 'Why the Sea is Salt.' This story is told in all the MSS., but this vellum, AM. 748, is alone in mentioning 'Pentland Firth.' This vellum only contains parts of the Edda in an abridged form, but is not to be neglected, as the preservation of this little detail shows. This extract shows a very primitive form of prose.

Grotta, Grinder; now used of a grinding current in the sea, e. g. that off Reykjavik (Grottu-tangi).

7. svelgr, a 'swelchie' or swirl.

19. vafor-logann, the wavering lowe or flickering flame.

23. Andvara-nautr, the dwarf Andvari's heirloom. Gnita-heiðr, the Glittering Heath.

209. 2. lagði . . . sik sverði, thrust herself through with the sword.

2. Grettis Saga (Beowulf Gretti).

We have included this extract in the Reader, not only because it is the most powerful and impressive ghost story we know in any language, but because it is in reality the story of Beowulf and Grendel, applied by the writer of the Saga to his hero Gretti, the famous outlaw. This was first observed by the Editor in the spring of 1873 on first reading the English poem. And not only is Beowulf's struggle with Grendel applied to Gretti, but also the fight with Grendel's monster-mother, who is here made an ogress living in the great Gygjar-foss (Ogre force) in Bárðardal; (Goðafoss is the modern name marked on the map); here Grendel is turned into Glám the shepherd's ghost, and Hroðgar the King in his Hall of Heorot into Thorhall the yeoman of Thorhalls-stad in Forsælu-dale (Shadow dale). One word remains to mark the identity—if any were needed, where the correspondence of incident is so perfect, down to the torn cloak (serving as coverlet = Grendel's arm), the broken benches, and the complimentary gifts—in 'hefti-sax,' the 'hæft-mæce' of the English poem.

The chapters of Gretti's Saga, which include these two stories, should be printed as an Appendix to Beowulf in any future edition.

What we have been able to include here is merely the culmination or catastrophe of the story; the preceding chapters, which tell how the haunting began and how Glám became a ghost, are also extremely fine. The whole tale, in short, proves the unknown Iclander who wrote it to have risen as

far above the author of *Beowulf*, which is certainly a noble poem, in every subtle quality which makes a work immortal, as Shakespeare rises in his historical plays above the rude pathos, the honest description, and the simple eloquence of the chroniclers on whom his work is founded.

There is a deep tragic sense underlying the story: Grettir rids the land of the monster, but, like many great men, he does so at the cost of his own happiness, getting scanty thanks for his trouble, being a doomed man and an outlaw for the rest of his life.

8. Þórhallr . . . tíma, Th. said that he should be very grateful if he would stay; but few count it gain to be guests here for long. hlytir engi vandhæfi, run no risk. þá veit ek . . . kemr, yet I know for certain that thou shalt lose thy horse, for no man that comes here can keep his horse [lit. conveyance] safe-and-sound.

14. kvað gótt til hesta . . . yrði, Grettir said that there was no lack of horses, whatever became of this one.

16. báðum höndum: used of a hearty welcome.

20. riða húsum, eða brjóta upp hurðir, to 'ride the houses' or break down the doors. 'dyr' is the doorway, and 'hurd,' lit. 'a hurdle,' the door itself.

21. eigi . . . nátt, either he will not refrain himself long, or else the hauntings will cease for more than one night. af reimaz; this deponent or middle form is only met with here, where it well expresses the haunting ceasing of its own accord.

24. gletz við, meddled with. at einu fara, were going one way, consistent. It was another instance of the luck of Grettir.

26. þrællinn, the slave; used almost as a term of abuse here, 'the monster.' mjök vænkaz, things were looking brighter.

210. 2. Eigi . . . þrællinn, 'the least I can get for my horse is to see the monster.' nökkurri mannligr mynd, anything in human shape. en góð . . . vera, but I am fain of every hour thou wilt stay here.

10. höfuð-smáttina, the neck-hole of the poncho-like rug. Setstokkar, the pillar which supported the roof, see Dict. p. 525 b. Grettir was lying on a bench transversely to the length of the hall, with his back against the wainscot of the bed-locker, behind which the yeoman was lying trembling, and his feet against the pillar of the high-seat, the tables and benches etc. were all torn about, so that he could easily watch both ends of the hall where the porches were.

11. Dyra . . . buit, the door-fittings were all broken off the outer doors, but there was a hurdle set up instead, roughly fastened. Þver-þilit, the 'cross wainscot,' across the hall at the end, forming a kind of inner porch before the body of the hall. Þver-treit, the cross-beam, to which this wainscotting was fixed. It would be on and above this very beam that the loft found in some halls, answering to a hall-gallery as in Merton College, was fixed. Here no such loft is mentioned, though the 'cross boarding'

which was torn down may be the remains of such a structure. If the high-seat was on the south side of the hall, the main porch being always on the west, Gretti's right hand would be toward Glám as he enters.

15. Heldr . . . óvistligt, the place was very uninhabitable or uncomfortable.

19. brakaði í hverju tré, every beam cracked. Því gekk lengi, this went on for some time.

22. afskræmiliga . . . inn yfir skálann, ghastly big and wonderfully huge of feature. Glám came in slowly, and stretched to his full height when he came inside the doorway, looming up against the roof. He turned his face down the hall and laid his arms upon the cross-beam and glared down therefrom all over the hall.

28. hrúga, bundle. rézt nú, with that he moved on up the hall. stundar-fast, wonderfully hard.

31. ok bifaðiz . . . feldrinn, nor did the coverlet give.

33. kiptu nú í sundr, and now the cloak was rent asunder between them. This is the Icelandic version of the arm being torn off Grendel.

211. 3. ok spenti . . . gat hann, and gripped his back as hard as he could, i. e. he caught him low down to try and break his back. kikna við . . . ýms-sætin, his legs would give way before him, but the monster bore down so hard on Gretti's arms [to try and loose his hold] that he was bowed down by the might of him. Then Gretti tried to stay himself against the seats on either side down the hall. Gengu þá frá stokkarnir, the pillars along the hall started. færði við fætr . . . mátti, set his feet against everything he could to stop him.

11. ór bænum, out of doors. They are now in the porch outside the hall. En svá íllt . . . þó var verra, but ill as it was, . . . it would be much worse. ok því . . . stein, wherefore he struggled with all his main that he might not be dragged out. Glám put forth all his strength, and gathered him up to him when they got into the porch; and when Gretti saw that he could never prevail by trying to thrust him off him, he made no more ado, but hurled himself against the monster's breast, as hard as he could, spurning his feet at the same time hard against an earth fast-stone.

18. við þessu . . . sundr, the monster was not prepared for this, as he was trying to pull Gretti close up to him; and with that he reeled over backwards, and fell, crashing out through the door, so that he caught the lintel with his shoulders, and the frozen roof was torn asunder.

22. opinna ok öfugr, Lat. *supinus*.

24. glugga-þykkni . . . frá, rifts in the clouds, that were sometimes driven over the moon and sometimes left her clear.

26. hvesti augun, cast his eyes sharply up towards the moon.

27. þá eina . . . leið, this was the only sight he ever saw that made him shudder. Then he fell into a kind of swoon, both by reason of his weariness, and especially at seeing Glám roll his eyes so horribly, so that he

could not draw his dirk, and lay on the very brink between life and death. But in this Glám showed his accursed might, more than all other ghosts, when he spoke thus.

212. 9. hamingjuleysis, bad luck; 'fetchlessness.'

14. rann af Gr. ómegit, the palsy left him; lit. 'ran off him.'

213. 4. man þér . . . verða, all will turn out badly for thee.

9. hvers kyns skrípi, every kind of goblin. at þeim ljai Glámr augna, that they have 'Glám's eyes.' 'Glám' is no doubt connected with 'glamour.' 'Glám' seems to have the original meaning of 'moonlight,' the weird light which deceives. See Dict. s. v.

3. Norna-Gest etc.

25. er þær . . . verðar, that they did not ask her to prophesy to them in a matter of such weight.

26. ribbalda-sveit, company of 'ribalds.'

214. 21. hörpu-stokkr, harp-case. He is represented as a wandering harper.

27. at leið at Gest, that Gest was passing away. The story of Me-leager, in a Northern dress.

Thor and King Olaf.

215. 7. þessi . . . árar. This man was both 'high on the thwarts' [long-bodied] and broad-shouldered, and he made his oars bend again.

12. dregr . . . þeim, pulling his oars fast through the water and 'getting back' till his shoulders were well over the bottom of the boat behind him; lit. 'letting his shoulders sink' [i. e. he was rowing a long quick stroke], and holds his own against them or does not let them draw up.

14. auka . . . Orminum, increase the rowing-power, and put out as many sweeps as there were 'rowers' for on board the Serpent. The 'rúm' are the compartments into which the waist was divided, as often in a lugger now; there was a gangway ran like the plankway of a barge from the raised fore-deck to the after-deck, which divided each compartment into 'half-rooms,' to each of which there was an oar pulled by two or three men when fully manned. There were about twelve or fourteen oars a side on a 'long ship' or war ship, but the Long Serpent had thirty-four a side.

18. sem . . . hónum, that he had eyes all round him.

21. stendr . . . seint, stands up to his oars and sinks back till he almost touches the keel.

29. Allt at einu . . . tveir (for einn read einu), 'ye would have fled even had there been two of you!' In answer to the stranger's boastful verse, omitted here, in which he says—'You gain upon my little boat with your great dragon-ship—If my brother were but here we would not fly from you at all!' The 'brother' is probably Vidar, the strong god.

216. 5. hvelði . . . sér, turned the little boat over beneath him.

Odin and the Smith.

8. This story belongs to the Year of Truce, 1208. It is from *Böglunga Saga*, which tells of the civil wars of Norway. As much of the original text has perished with the lost vellum which Peter Clausen, 1599, translated into Danish, we have supplied a lacuna in this passage by putting back into Icelandic from his text a phrase which is missing. The *Eirspennill* text is otherwise adhered to: ll. 2, 13, 15. Nesjar, the Naze by Laurvik, at the mouth of the Christiana firth; Medaldal, 120 miles away in the middle of Norway, W. by N. of Nesjar; Jardal, on the Norwegian coast above Stavanger, 70 miles W. of Medaldal.

18. Aldri . . . hestinum, 'it never went so with my smithying before,' said he. The stranger said, 'Let the smithying go as it will;' and they turned out the biggest horse-shoes that he had ever seen, but when they were tried they fitted the horse exactly.

22. ófróðr . . . ok óvitr, foolish and witless.

29. Sparmörk; in Sweden.

217. 6. sjau alna; the old two-foot ell is here meant, the cubit. The long modern ell was not then known in the North. See Dict. s. v. p. 13.

8. Leinum; in West Gautland. Mod. Lena.

10. Píslum; this farm still exists near Laurvik.

The Grateful Ghost.

13. Egða konungs, the king of a small 'folk-kingdom' of the people of Agde, the south point of Norway.

14. Hákonar-hellu; a small sloping holm not far south of Bergen, called after King Hakon, Æthelstan's foster-son, who was born and died there. It is now called Hellon. This little story is from a lost page of *Hauks-bók*, preserved only in a paper copy.

VI. STURLUNGA SAGA AND LIVES OF BISHOPS.

Sturla and the Beggar.

This chapter is from the *Saga of Sturla*, the father and founder of the Sturlunga family, to which Snorri (his son) and Sturla and Olaf (his grandsons) belong. The author is unknown, but must have been a contemporary. It has been chosen as furnishing part of the plot of the '*Skíða-ríma*,' the ballad of Skidi the Beggar, which is by far the best of all the *Rímur*, and of most Aristophanic humour. It is supposed to be by Einar Fostri, who lived in Saurbær, in the West, about 1450. The ballad begins almost as the story below, but has preserved the beggar's name. At Thorleif's house he fell asleep, and now the god Thor himself appears to him in his dream and takes him to Walhalla to settle a great quarrel that is raging there. At last, after an amusing burlesque scene with the gods and heroes, he is expelled and his scrip thrown after him, which wakes him as it hits his forehead. But

as a token of the truth of the story, his new shoes are worn out by the journey to Asgard, and a tooth of one of the heroes weighing ten pounds, which had been lost in the conflict he had witnessed and taken part in, was found in his wallet. Besides this poem, written for recital at social gatherings, Einar also wrote, as a nursery song for children, Skaufhala-balkr, the story of Reynard the Fox, into the last verse of which he has woven his name. The Rima edited by Maurer, the Reynard by Kölbing.

218. 3. umrenningr, a tramp, Scotch 'landlouser.' Such people were, and still are, tolerated as bringers of news, carriers of messages, purveyors of gossip, in fact playing the part of a modern newspaper among a scattered population living in widely-separated homesteads. As in Scotland, since Scott's time, such people are, like the state of things which gave them a *raison d'être*, fast disappearing.

4. settisk á tal við hann, he sat down and began to talk to him. Sturla was a very shrewd man, and would take full advantage of any opportunities of learning how things were going on, especially with his foe Thorleif.

8. ferða-maðrinn, lit. 'the traveller.' Hversu . . . vel, 'how was Thorleif?' said Sturla. 'I am happy to say, He was very well.' hönun sparðar, reserved for him.

14. Þorleifr beiskaldi: Sturla's foe; he is made a hard-hearted inhospitable man in Skiða-ríma by the beggar, when Odin asks him about the chiefs in Iceland, whom of course he estimates by the gifts they give him. It was at his house that Bishop Magnus and several of his chaplains and clerks were burnt to death, Sept. 30, 1149. There had been a great feast, the house caught fire, and they were probably too drunk to get away. var spurull við hann, kept asking him questions; lit. was 'inquisitive' towards him.

16. Hversu . . . mikil, 'how was the season there?' [þangat, lit. thither 'towards Hvamm.'] He said it was good, 'except that there is a great sickness going on there now.'

20. en nú . . . tekinn, but just now, when I was coming from the West, he was lying a-bed, and the sickness had got a strong hold of him, i. e. he had a very bad attack.

21. en hálfu verra síðarr, but twice as much later on.

Thora the Younger and Thora the Elder.

This story is taken out of Sturla's great work, the *Islendinga Saga*; it is a good specimen of his skill, and the incidents acquire importance from the fact, that had these marriages fallen out differently the history of Iceland might have been entirely changed. Earl Gizur, who in many ways seems to have taken after his mother in character, was the great antagonist of the Sturlungs, a demoniac personage, almost the evil genius of Iceland. His quietness till he was roused, his fatalistic recklessness and sudden and immovable

determination are almost foreshadowed in the part taken by his mother, the younger Thora, in this dialogue.

The portraits of the two sisters, who, like Minna and Brenda, are complete contrasts; the one merry, impulsive, and yet shrewd; the other a fatalist, and loath to act, but determined and even ambitious when she is forced to do so; the idyllic air which is thrown over the scene by the homely details, the two ladies washing and doing the household work, like Nausicaa, before them, and the simple naiveté of their talk the while, all make up one of those fresh and truthful pictures of daily life which gives such a peculiar beauty to the Icelandic Classics.

The elder Thora, who died in mid-life (1203), was the grandmother of the Svinfellingss, whose story forms a touching episode in *Islandinga*, ch. 215. The younger Thora certainly lived to 1242. It is from her family that Sturla doubtless got the story. [Pedigree, see Sturl. ii. 489.]

219. 2. Jón Loptzson was the greatest man of his day in Iceland. Snorri the historian was brought up at his house.

3. vóru . . . at önnur, and their names were distinguished one from the other, so that one . . .

6. The place where they washed may still be identified by the river-side above the gap where the water runs down to the plain. [See Map, Sturl. ii. 513.]

9. at skemta sér, amusing themselves at the river-side by chatting. eigi verði menn til, that no man will come forward and woo us.

13. Svá . . . þat, 'True,' said the elder Thora, 'it is honourable enough to be here with father and mother, but it is not very merry here, or so delightful, for all that.'

17. þú unír . . . bregðr, that thou wouldest like any change better.

18. göru . . . okkra, let us get some fun out of it, and try our powers of prophecy.

22. allt . . . nökkut, all that is fated beforehand, and therefore it is of no use to take thought in such a matter or chatter at all about it.

29. Þegar . . . líðr, lit. 'away goes the word when it slips from the mouth.' Words have wings. Ekki . . . af, 'I don't care,' says the elder Thora, 'though a tale should come of it.'

220. 9. at þú sátt . . . væri, because thou sawest that it would be hard for me to choose afterwards. But what I wish would happen is a much harder thing, and more unlikely.

12. Hættum . . . eigi um, 'let us cease this talk,' says the elder Thora, 'and say nothing about it.'

15. tíu vetr: Thorwald and Jora had been married but a little while when it was discovered that they were within the prohibited degrees, but the archbishop, at Thorwald's request, gave them a dispensation to live together for ten years.

18. fengi af sér, could have the heart.

21. Jón was from the S. E., his estate was Svínafell, which had been the

home of Flosi, the head of the band that burnt Nial in his house. Thorwald lived in Hrúni in the S. on the Laxá.

24. hvíldi . . . við stokk, the elder Thora always used to sleep next the 'beam,' i. e. outside. There is always a board and posts (stokk) forming an edge or frame to the bed on the outside; whilst the other side was against the wainscot (pili) of the wall, and counted the least honourable place, and given to the wife or the younger of sisters or brothers, while the husband or the elder sleeps outside. This is still the rule. The little sleeping-rooms or cabins were just the length of a bed, which took up half its space, so that both feet and head, as in our ships' berths, were against the wainscots which separated one 'cabin' from the other.

27. skipa . . . liggja, put them in our bedroom to-night, and if they ask us in marriage this time, I will have the one that lies in my place in the bed.

30. Þat vissi hún, she had found out.

221. 7. The marriages probably took place about 1197, as Jora Thorwald's first wife died 1196.

The Burning of Flugumyrri.

This terrible tragedy, which took place on the night of the 22nd October 1253, is perhaps the most fearful incident which Sturla relates, and it is certainly his masterpiece. The impressive realism, the simple force, the pitiless objectivity of his style here have rarely been equalled. Defoe and Carlyle alone among English prose-writers have painted scenes which dwell upon the memory in the way this does, with every detail as sharp and clear, as it must have been to those who lived through it. We can see the little bride, Sturla's own daughter, standing in her white sark with the silver belt clinging round her bare feet in the burning porch; we can tremble with Gizur, where he is hiding for his life; and grieve for the noble Groa, as they did that first heard the story more than six hundred years ago.

12. seint sóttisk, the matter was going but slowly forward. Eyjolf had beset the hall at nightfall, and they had been fighting for some time without the defence having slackened. Sturla had ridden away from the wedding-feast the evening before, and so escaped.

14. gærrur af þönum, sheepskins off the frames, where they are stretched to dry.

16. töðu, hay. The best hay off the home-field, which is well manured.

17. svæla, choking hot smoke. Gizurr . . . gólfitt, G. lay down in the hall by the row of the pillars on one side, putting his head and nostrils close to the floor. The air was of course purer on the ground.

20. horfðusk . . . höfðum at, he and Gizur had their faces turned towards each other.

22. háleitlega, fervently. á marga vega; shows his eloquence and fluency. formála, words of prayer.

25. hélt Gróa á hónum, Groa his wife supported him *or* held him up.

28. Gizur the glad, a namesake of the earl's. Kolbein a'-beard, the champion of the attacking party.

222. 1. svalaði . . . meðan, and so got a little cooler; impers.

3. ef frá væri skilðir, excepting only.

4. Ingibjorg, the little bride of fourteen years old. sköruleg at sjá, comely to look on. vafizk um fætr henni, were hanging loose about her feet. mjök fegin henni, she was very glad to see her.

10. En er . . . hendi, but when Gizur had got a little cooler, he thought no more of rushing out. He was in his linen clothes [shirt and hose] with a mail-coat over them, and the broad steel helmet on his head, and the sword Mail-coat-biter in his hand. húfa is a helmet with a brim to it like a hat. bróka-beltis-pússi, the purse that was on the belt of his breeches.

15. þvíat . . . dauða, for he thought that she would live and himself die. gullit annat hafði átt, lit. had owned the one of the rings. njóti, enjoy. faun á, could perceive.

20. Guðmundr ofsi, G. the violent *or* haughty.

21. Litlu-stofu-durum, the door of the Little-room: the ladies' day-room, one of the separate buildings on the farm which was attached by a covered passage to the hall.

28. verð at leita, I must look for the boy. hreimr, noisy, (probably.)

223. 4. beiskr, the bitter, the man that murdered Snorri Sturluson the historian. Hall was the bridegroom.

6. Borði var . . . dyrnar, a board had been set across the middle of the doorway [by the besiegers]. horfði lítt á, paid no heed to it; lit. looked little thereon, made the leap in the dark.

10. hjó . . . undan, another man cut at his right leg below the knee, and nearly hewed it off [lit. from under him].

12. ölgörðarmaðr, the brewer. It was an office of necessity and importance to brew for a great feast. kipði . . . at, pulled them both together, Hall and the skin, up the path to the church when they [the besiegers] were not looking. ok kól hann, he got frost-bitten (impers.)

18. drap . . . aldr, he struck his foot against the board, he was then getting an old man.

23. Hvart . . . Sturluson, 'does no one remember Snorri now?'

25. ok, he and; ell.

26. norðan . . . skálanum, first from the north southward to the loft that was in the hall. elda-hús, fire-house *or* kitchen. skyr-búr, dairy. skyr is made like Corstorphine cream, milk soured and clotted. It is a staple food in Iceland.

31. heldr einn . . . tveir, that alone he could more easily escape by some subterfuge, if it were so fated, than two could. brott fara at sinni, to leave him.

224. 3. búrinu, the byre. skyr-ker, sour-milk-tub. sýra, sour whey,

used when mixed with water, when it is called *blanda*, as beer with us, the staple drink.

7. *hulði* . . . *hitt*, well-nigh covered the whey-tub. *rúm svá*, just room for . . . *geir-vörtur*, the nipples. All this is of course from the earl's own mouth.

13. *áverka við hann*, to butcher him: used of inflicting a painful or infamous death. *ok* . . . *brygði við*, and each of them was to strike a blow, and not to hurry over it, to see how he bore it.

18. *Þrættu þeir um*, they disputed over it. *at fyrir yrði nökkut*, they could feel something.

20. *Gizur* . . . *yrði*, G. held his hands open before his belly, moving them as softly as possible, that they might be best able to feel anything, i. e. he fended off the points from his belly with the palms of his hands. *skein-disk*, was scratched.

24. *svaglaði í kerinu*, so that the tub gurgled. *svaglaði* is here used instead of the usual form *þvaglaði*.

26. *fóru* . . . *síani*, and did the same each time. *í dagan*, about daybreak.

LIVES OF BISHOPS.

These Biographies possess considerable interest, their contents illustrating very fully the ecclesiastical history of the time in which they were written, besides affording endless incidents of domestic and public life. The style is quite different from that of the early Sagas or of *Sturla*, and is full of religious phraseology and 'book-learning,' though it never loses the *naiveté* and purity which characterise all good Icelandic prose. See *Prol.* § 21.

The present extract is from that 'model of all ecclesiastical biographies,' the Life of Bishop Paul, written by the anonymous author of '*Hungrvaka*,' with which and the other Lives of the Bishops it was printed by the Editor for the Icelandic Literary Society, Copenh. 1858. Lady Herdis was drowned May 17, 1207.

225. 3. *skyldi* . . . *þurfti*, she wished to hire servants and to provide for other things which were needed. Herdis, the granddaughter of Thorleif Beiskaldi of Hitardale, an excellent woman and notable housewife, as the biography carefully records. For her kin, see *Sturl.* vol. ii. p. 485.

9. *óráðit* . . . *biða*, unsettled, which were to wait for her coming.

18. *veðr nökkut byljótt*, the weather was rather squally. *þá barz þeim á*, they got into trouble (our modern 'came to grief'): it may refer to any kind of accident.

22. *fálu sik*, commended themselves. The terrible list of drownings which mark the records of Iceland arise chiefly from the fact that no one is able to swim; this was less the case indeed in old times, but swimming was never an Icelandic sport.

23. *Skilði* . . . *ófeigan*, and there the parting came between the death-doomed and them that should be saved. 'fey' and 'unfey,' North. Eng.

26. En . . . biðr, but Almighty God fulfilleth all His promises, that He hath promised that He would give comfort with every affliction, and that he would not try any one with a greater affliction than he could bear. 1 Cor. x. 13, Vulg. þess er biðr; lit. of that (genitivus modi) which he was bearing.

226. 3. en þat . . . líkindum, but yet there had been little probability thereof. miskunsemi, compassion; náttar-þeli, the dead of night.

8. nær ætlat, measured closely.

12. hafa . . . þess, to have lost in so sad a way that person. misst takes the genitive. í sífellu, constantly; the simile is taken from a joiner's term, used of wainscot-boards joined 'without a break.'

15. Stillilega . . . svívandi. He acted considerably in all the duties that had to be performed for the dead, both in his gifts to clerks and also to the poor, for he saw that in all matters of importance the proverb holds good, 'slow and sure;' lit. better a sticking plow than a swaying one. The old reading *suiuandi* of the lost vellum was corrupted into *snuandi*.

20. var þat . . . mat-ráða, and many men, both learned and unlearned, felt it their duty to remember her with reverence and love, as they would their nearest kinsfolk, by reason of her many and noble acts of hospitality. The author, who was no doubt a clerk attached to Bishop Paul's household, is speaking here of the generous way in which she kept house. The housewife gives out all the meals in Iceland, the old fashion of the hall-dinner has long gone out, so that on her depends the feeding of the house.

27. forráða . . . stokk, the rule of the household in-doors. með ást-samlegri ásjá, under the loving superintendence. ok bar . . . vóru, and got on so well with it, that they who knew her housewifery best, praised it most, i.e. to the satisfaction of all; a compliment to a lady who was probably alive when the biography was written.

31. drap . . . harm, get over his grief so soon. þóttuz lítt á finna, could observe little of it on him; as so often á is elliptical.

227. 1. ok þat . . . þat, and that it was rather that he wished to pay respect to every one in his cheerful bearing, than that . . .

Gizur's Sermon.

Gizur is a prominent figure in Icelandic history, a learned man, a chief, a great traveller, and a friend of the Norwegian king, and for many years Law-Speaker in Iceland. It is from his relation that the biographies of the first bishops were compiled. He was intimately connected with the southern bishopric, and had been brought up by Thorlak the First. He lived to a high age, but dying July 27, 1206, did not live to see the sixth bishop buried.

Bishop Thorlak, who became the most famous of Icelandic saints, died Dec. 23, 1193, and it was on the 26th when Gizur spoke at his grave.

4. greptri . . . þorláks, the burial of the holy Bishop Thorlak. 'sæla,'

like our 'sely,' mod. 'silly,' was first applied to express a holy innocence, as of a saint. 'helgr,' our 'holy,' is the title 'saint' in Icelandic.

7. Ok vil ek: here the scribe has inserted 'segir sá er söguna setti,' in his anxiety to keep the epic objectivity of the Saga, which forbids all mention of the author by himself. This rule is never (except by a rare slip on one or two occasions) broken by those who write in Icelandic. We have several works, originally written in Latin and afterwards translated, which speak in the first person.

8. ok mér . . . minni, which have lingered in my memory; lit. 'gone last out of my memory.'

10. Thorlak died Feb. 1, 1133; Ketil died, while on a visit to Skalholt, July 7, 1145; Magnus, as noticed above, was burnt to death on Sept. 30, 1149, Klæng on Feb. 27, 1176. For a list of the Bishops and Abbots of Iceland, see Sturl. vol. ii. pp. 470 and 504.

18. mála-efni, occasion or circumstances. merkis-menn í sínum biskupsdómi, men of mark in their position of bishop.

20. at sögn . . . várara foreldra, according to our own experience and the relation of our forefathers.

23. þá er . . . æfi, yet what is quite peculiar in this case is the careful way in which, far more than all his predecessors, he prepared himself for the office of bishop; he preserved his chastity all his life. Many of the other bishops were married, e.g. Bishop Paul above.

28. smærrum vígslum, the lesser orders. There are four of them, reader, etc. sem . . . mega, as soon as was possible.

30. undir reglu-hald, under rule, i.e. to become a 'regular.' Kanoki, canon.

228. 1. Nú má . . . vóru til, and you may see how it was that his superiors and the wisest men, whose judgment was the best, thought fit to consecrate him to all the orders of the church, one after another, for he kept each step (or degree) of his orders so well, that there was no other course than to advance him a degree higher as long as there was any left.

8. þá megum . . . leggja, that we may hardly constrain ourselves to do according to the commandment, that we should not pass a decided judgment upon any man's state. The allusion is probably to 1 Cor. iv. 5, Vulg.

12. vánar-menn, lit. men of hope, with a 'good assurance of salvation.'

15. speki ok réttýsni, insight and judgment. ok raun er á orðin, and are now proved. Thorlak was declared a saint, and the biographer believes Gizur to have had a kind of 'prophetic insight' into the future by the words he spake at the grave.

Bishop John's Childhood.

There are two Lives of this Bishop, translations from the Latin Biography of Gunnlaug, a monk of Thing-ore, c. 1210. John was the first bishop of Holar; he died in 1121, having been bishop since 1106, Ketil, Ari's friend,

succeeding him. John was canonized 1200, two years after Thorlak, by solemn vote in the Althing, the Northerners wishing to have a saint of their own now that the South had Thorlak.

21. Þorgerðr: the mother of John, she was descended from the well-known Hall o' Side.

27. Þat kviðja hónum, his mother wanted to chide him for it. ljóstú eigi, do not strike.

31. sem fyrr kómum vér orði á, as we noticed before. fannz mikit um, were impressed with...

229. 2. guðlegri fyrir-ætlan, divine dispensation.

Of Thorodd.

This is taken from the other recension. It is interesting for its mention of the great Grammarian, of whom little else is known.

9. blý-þekja, to cover with lead, lit. 'lead-thatch.' með allri... dómi, in all its glory according to the secret judgment of God.

11. sú er... atgördum, which having indeed undergone many repairs was standing till a short while ago. This marks the age of the scribe, not of the author. Thorodd's grammar has proved more lasting than his timber church, which in 1237, when some 120 years old, is reported as shaking and rickety. It was rebuilt by Bishop Jörund 1266-1314, and finished by his successor Audun.

17. at hann... list, that he had such quick memory, that listening to the boys being taught grammar—that is the art of Latin—while he was at his work, it stayed so fast in his ears that he became a most accomplished man in that 'art.' næmi is the power of 'picking up' quickly, as in learning by heart.

Bishop Gudmund.

The extract is taken from the Life of Bishop Gudmund (born 1160, died 1237) while he was a priest, known as the Saga of Gudmund the Priest: his life as a bishop can be very completely made out from Sturlunga. It is an anonymous work, but must have been written by a contemporary and eye-witness of much that he describes. The Editor has guessed that Lambkar, afterwards abbot of Helgafell, a disciple of the bishop's, might be the author. The bishop was a very extraordinary man, an Icelandic Becket.

28. góðmenni mikit í manna augliti, she was a very worthy woman in the eyes of men, i. e. as far as man in his blindness can judge.

230. 2. kysst... sælu, I have not said good-bye to the dear old woman. The 'kiss' was the universal salute in Iceland as it once was in England.

8. Hofuð-engli, Archangel. vin mínum, my patron.

11. þeir... stofuna, they who were outside the room heard quite distinctly.

14. Um þessa... vert, Sigurd thought a great deal of all these things.

Bishop Laurence.

This is perhaps the most interesting of all the Bishops' Lives, Laurence's career and character reminding one in many respects of the varied fortunes and gifts of abbot Sampson as drawn by Mr. Carlyle. The author, who, though he does not mention his own name, may be clearly identified, was Einar Hafidison, whose father had always been a friend of the bishop, of whom the son was later the favourite disciple. The bishop is drawn as a man of dauntless courage, great humility, a kind and generous heart, and a high sense of humour, to which latter quality much of the interest of his biography is due. Born of a good but not noble family, he was sent out to Norway by Jorund of Holar, to his namesake the archbishop of Nidaros. There he was well received, and became of the greatest use to his patron in the lawsuits and disputes in which he was involved with his chapter, appeals and counter-appeals and all the cumbrous machinery of the canon-law were set a-going, and Laurence and John Fleming the lawyer fought manfully for the archbishop, till matters culminated by Laurence being sent to the chapter-house to read a 'brief' of his master's threatening excommunication, the tone of which may be guessed from the first two words, 'Rumor pestiferus,' which Einar gives us. The boldness of Laurence exasperated the leaders of the chapter-party, Audun the Red and Eilif, to the highest degree, so that for some time his life was hardly safe. At last the king interfered and the chapter had to give way and submit to the archbishop. It had turned out well for Laurence, but unhappily Jorund's mind began to give way, and he fell into a state of hopeless imbecility, with an occasional semi-lucid interval. The chapter now had things their own way, and Laurence was suspended from all priestly functions and banished to Iceland, where he had last been in great authority as 'visitor' for the archbishop, and had made enemies by his honesty. Bowing submissively to his superior's will, he entered the monastery of Thingore and occupied himself by teaching. His enemies were now in power; Eilif succeeded Jorund in the archbishopric, and Audun came out to Iceland as bishop. It was at this time, when all looked black, that Hafidi the priest of Breidabolstad, Einar's father, who was always a believer in Laurence's future, predicted that the 'hook-nosed fellow' would some day rule them all. Audun fell ill and went to Norway, and there, touched by Laurence's humility and cheerfulness in adversity and in acknowledgment of his great learning in the canon-law, recommended him to Eilif to succeed himself. Eilif, who remembered the scene in the chapter-house, was not very willing, but Audun generously defended Laurence, saying that what he did was done in obedience to his master's orders, and that he was therefore blameless. So Laurence succeeded Audun, and ruled wisely and well for six years, though even as a bishop he had troubles enough to contend with, and the conduct of his bastard son Arni, a young man of great promise but idle and pleasure-loving, was perhaps not the least of

them. For the last three days of his life we miss the information of the Saga, which breaks off abruptly, but from short entries in Einar's Annals we know the end, and hear how the good bishop bade Sir Egil (who succeeded him) and Einar the deacon read the 'Hours of the Holy Ghost' to him as he listened, and after this was read he said, 'You are both my disciples, and I pray you to read these "Hours" daily from this day forward.' After that, brother Arni [his son] read the mass, and the bishop made all the responses in the mass and, *facta benedictione post missam super astantes*, gave up his soul to God, as I should surely hope. Sir Thorstein Illugissson bore witness also, that he had never seen any man depart from this world in such a manner as my lord Bishop Laurence. His death took place April 16, 1331. Einar lived till Sept. 27, 1393, and became a very notable ecclesiastic, succeeding his father in the benefice of Breidabolstad, and serving as delegate to the bishop more than once.

24. Herra is used, as our 'Sir,' of a knight or bishop. 'Sira' was and is still used as the proper title for priests. Sir Hugh Evans bears witness to a similar practice in England. *hversu . . . sinni*, how men bore themselves and how they looked when they were sea-sick. 'That differs,' said Peter, 'I will tell thee more about it another day.'

31. kallzi, mockery. 'gabbi,' O.F. gabe, gibe.

281. 2. *sá er . . . ert*, pale and haggard as you do now. Lafranz; the popular Norse pronunciation, the breathing of the 'u' occasionally takes place.

16. *klókt at . . . galdr*, perform many tricks of magic, more however by natural art than by any kind of sorcery.

20. *lék . . . her-brest*, performed the 'war-crack.' A receipt for this performance, which seems to have been an explosion somewhat such as our 'maroons' make, is given by Cornelius Agrippa.

22. *með konum . . . viðbrögð*, women with child fell with labour when they heard it, and men fell down out of their seats on the floor, and various other accidents befell.

28. *eldr . . . strý*, fire, brimstone, parchment, and tow. *En menn . . . víðs-vegar*, men often let off this 'war-crack' in battle, to the end that they who are taken unawares by it may fly and be scattered. We do not know any instance of this 'stratagem of war' occurring in English chronicles.

32. *Kórs-bræðra*, lit. the choir-brethren, i. e. the chapter, whose official seats were in the choir.

282. 5. *hafði ok . . . mótstaðlegir*, and thereby had the archbishop the greatest support from him: for all the most eminent of the chapter were his adversaries.

7. *iðulega*, again and again. *af páfagarði*, from the Curia.

21. *Guði vel-kominn*, welcome in the Lord. *sýn oss letr þitt*, show us thy handwriting. *dikta*, compose in Latin.

24. *lofaði lettrið*, praised the writing.

26. *gört til Frú H.*, made upon Lady Hallbera. For the Benedictine

convent at Stað, see Sturl. vol. ii. p. 504. The title 'Abbess of Stade' is here anticipated by a few years. This dialogue took place in 1294, whilst she was inducted in 1299; the nunnery was founded in 1296. This explains why the archbishop did not know her name.

29. Legg af heðan af versa-görð, from henceforward give up verse-making. Kirkjunnar lögum, Canon Law.

233. 3. rauð klæði; red clothes were the right wear for a gentleman on all state occasions, but were forbidden to clerks, who must wear 'subfusc or black' raiment. 'klæði' is singular, as here, of stuff or clothing, and plural of the suit of clothes.

9. tak í . . . klæði, but get from the Steward of our household money to buy you black clothing withal.

12. Ráðsmannz-stóli, the Steward's bench. The seat at table marked a man's degree, and it was an important matter to have a good seat.

15. las hónum, read to him, i. e. taught him, an expression which, like our Oxford 'reading with a man,' originated from the scarcity of books.

16. Laurentio . . . lítt at, Laurence thought it great sport, when he tried to talk Norse and could make but little way with it.

19. flyttir við mínun herra, make intercession with my lord for me. veitti mér, present me to the living.

23. Skipum nú þá, let us make believe then. sóknar-fólki yðru, your congregation.

27. gjöri . . . sukk, get him shriven, put away his wife, make no brabbles. John's curt style, in a foreign language, is very humourously given. It recalls to mind the Welsh priest and his advice, both in substance and manner. (Merry Wives of Windsor, Act V, Sc. 5.)

29. Ekki skilr . . . er, the people don't know what 'Lent' means.

31. afdeiling sinnar beiðslu, lit. a portion of his prayer. bráð-lyndr, hot-tempered.

234. 4. göra . . . athvarf, do him a civility. heilsa, salute.

8. Fagnaðar-laús, welcomeless. undirstend and forstend are John Fleming's Low Dutch words.

Archbishop Absalon.

This story is taken from amongst a collection of tales told by Jon Hall-dorsson, Bishop of Skalholt, the contemporary of Laurence, with whom he carried on a famous lawsuit. He was a well-travelled man, and had picked up many good stories abroad, amongst which is 'Godfather Mors,' which is one of the best of Grimm's Märchen. The bishop's 'table-talk' was luckily written down, and we have various collections in AM. 624, 657, 764. At the end of Biskupa Sögur the Editor has printed such of it as was of biographical or historical interest. It is to be hoped that a complete edition may some day appear. Archbishop Absalon, who plays such a sorry part in the story we have published as a specimen, was a very famous man,

a great soldier and politician, and the patron and informant of Saxo the historian, who tells us a great deal about him. Of course this tale is purely legendary, and must not be considered to give a true view of his character, see Prol. § 24.

20. *eflt . . . herbergjum*, founded and completely finished a cloister for Black monks, and endowed it with rich revenues and fair buildings all out of his heritage he got from his father.

27. *aldini*, crop, fruit, properly of trees, here of corn. *falaði*, made bids. *sagði . . . af*, telling him that chattels would suit him far better than this piece of land, for then he would not have to share the produce thereof.

235. 3. *Ok sem . . . mikit*, and when he had tried every means in vain, the archbishop fell into a great rage.

8. *sambúðin*, joint ownership. *akr-skiptis*, dividing the field. *akr*, always of arable or cultivated land.

10. *fýsilegastr ágjörnum manni*, and most delightful to a covetous man's eyes. *til hlíta*, entrust it to . . .

13. *Þann tíma . . . akrinn*, when the ground dipped between the ridges, the rope dipped to the earth and did not show so clear or accurately the line it traced across the field.

18. *þarf . . . afls*, takes a strong pull to lift it, the yeoman put forth his strength. *haldit . . . bila*, the hold at the other end would not give way.

24. *skemdr með öfund*, maliciously hurt.

30. *Kristilegt samneyti*, Christian fellowship, i.e. communion with the church of Christ. *kennir herða-mun*, knew the odds against him, lit. the disparity of their shoulders. *lausnar*, absolution.

236. 6. *veitir lýð-skyldu*, paid the same dues or homage.

16. *ok þær greinir . . . lúta*, and all the circumstances appertaining thereto.

18. *en þikir . . . nökkut*, but he thought there was a little risk in it. See Dict. s.v. *skafa*, the simile may be from a carpenter or from 'a near shave' in sailing.

29. *ríkit*, the 'province.' *víkja*, to turn: used of change of scene in a story.

237. 3. *röddin . . . augliti Guðs*, the voice meekly prayed the foundation to remember him in the face of God.

6. *fekk . . . fram-liðinn*, his departed soul got leave. *dagstætt*, contemporaneous or coincident.

10. *með fljótu máli til þess efnis*, hver, suddenly to this subject, what?

12. *dyflizzu*, dungeon; a foreign word. *valdz-manni*, by the constable.

14. *varði . . . sakir*, he defended all the accusations made against him by means of lies and perjury.

17. *ok fær . . . herra-manni*, putting this 'fly' in the mouth of an idiot. *skipting* comes from the superstitions about 'changelings' who always grew up idiots. *flugu*, falsehood, lit. a fly. There must be an allusion to some popular tale or phrase. *herra-manni*, sheriff.

20. útan bar . . . gótt, excepting this difference, as was likely, that he summoned him to the *Lord below* [the Devil], who doth never good. réttar-maðr . . . kvöl, the justice was afraid to put the lawful punishment in force against him.

25. geymanda, must take care ; gerundive.

27. ráðvendni Dróttins, integrity of the Lord.

VII. THE GRAMMARIANS.

Thorodd.

For a notice of this writer, Ari's contemporary, who flourished about 1120, see Prol. § 6.

238. 2. fróðleik, history. giorz, happened. þann annan, what else. minnisamligaztr, the most memorable.

3. staðar hafi ; there is a hole here in the vellum of Codex Wormianus, where Thorodd's work is alone preserved.

5. þær þegar er, even those which. þegar, an important word, is omitted in the Arna-Magn. edition.

6. gengiðz eða greinz, proceeded or grown out. The reflexive form gives the sense of unconscious evolution much more delicately.

7. þá þarf . . . öllum, therefore it is necessary to have unlike letters in each, and not the same in all. The *þ* is elliptical. The 'clenching clause' is frequent in our early prose, especially when the writer is grappling with a difficult subject.

9. né en heldr, nor any the more do : cp. né in heldr, of the Volsung Lays. en is an enclitic.

14. þeir er af ganga, the residue ; lit. those which are over.

15. öllum þeim . . . Enskunni, all those letters that can be rightly read in English, i. e. that correspond to English sounds. En þar er . . . við, but where they do not match (i. e. there is a lack of correspondence), then they make use . . . en hina . . . ór, leaving out on the other hand those . . .

18. Nú . . . stafróf, now after these ensamples, *since we are both of one tongue*, though one has been much transformed, and both somewhat, that it may be easier to write, and (as is now coming into use in this country) both Laws and Genealogies and holy Commentaries [homilies], and especially the Wise Histories which Ari Thorgilsson has put into books with understanding and sagacity—I also have composed an alphabet for us Icelanders. The italicized sentence is very noteworthy.

24. bæði Látinu-stöfum öllum þeim, composed of all those Latin letters. gegna til, go with, pair off against.

239. 1. ok þeim öðrum, and of those others.

2. en ór vóru teknir, those being thrown away.

3. atkvæðum, sounds, *phonesis*. samhljóðendr, consonants. í giorfir, added.

4. raddar-stafir eru öngvir ór teknir, no vowels are thrown away,—‘en’ of the vellum is to be ‘eru,’ and the sentence to run thus—. . . í giorfir. Raddar-stafir eru öngir ór teknir, en . . .

6. flesta alla hljóðs eða raddar, is by far the richer in ‘sonants’ or vowels. flesta alla, by far the most; those two words are now used as one, and declined so. Thorodd’s system included nine single *vowels*, a, e, i, o, u, y, ǫ (ao), æ (ae), ø (oe), each with its corresponding nasal, marked by a *dot* above, either of these eighteen might be lengthened, marked by an *acute* accent above, as now, giving a complete system of thirty-six vowels, which well explains the ‘flesta alla.’ His *consonants* were sixteen single, b, c, d, f, g, q (i. e. ng), h, l, m, n, p, r, s, t, x, þ, and he uses the capitals B, K, D, F, G, L, M, N, P, R, S, T to represent the *doubled* sound of the corresponding single consonants (q=ng, h, x, þ cannot be doubled and only require one sign), making twenty-eight in all; his whole system thus comprising sixty-four sounds and signs. It was never completely followed, but was long partially used. See Dict., Outlines of Grammar, p. i.

The Anonymous Grammarian.

We take him to have flourished about 1175. The passage given below was chosen on account of the rich collection of words relating to sound which it contains. We have not been able to find any foreign work containing similar theories or classification, and conclude them to be original. His work is found in Cod. Wormianus, but a part of it is found in Cod. Upsalensis, which has been used for emendations.

7. Nú . . . mál, now these objects have sound, some voice, some speech.

8. Sú . . . þýtr, there is one kind of sound which *thuds*. hrynr, crash.

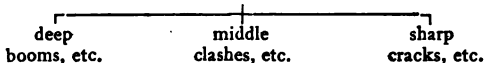
9. þetta hljóð . . . dunr, such sounds are called roaring or rumbling, *din* or booming.

10. er málmr mætiz, when metals meet. þyss, crowd. glymr eða hlymr, rattle or ring.

12. brotna eða gnesta, break or gnash. brak eða brestir, cracks or snaps.

13. These are senseless sounds. His system being—

A. SENSELESS SOUND.

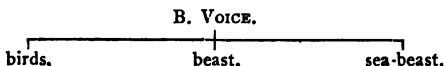

En hér um fram, there is besides. He makes an appendix of *Music*. stafi eina skortir til máls, which only lacks letters to be speech or articulate.

16. sæ-kvikindi, sea-beast, i. e. seals, whales, etc. heita . . . lund, these *voices* are named in various ways.

17. gjalla eðr klaka, scream or cluck. ok þó . . . háttum, and so on.

19. ok kunna . . . sumum, and people think they understand what they seem to mean in some of their utterances. lát, Lat. modus or manifestatio. blása, snort. His classification here is—

23. Málið . . . varanna, speech arises from the breath, the motion of the tongue, and the shaping of the lips. His third division—

C. SPEECH, which includes *Sound* and *Voice* with *articulation* to boot.

25. vit . . . bragð. He seems to mean here that the three requisites are, *meaning*, and *power* of putting meaning into *words*, and *organs* to put those words into sound.

26. skörðóttar, notched. tann-garðr, the tooth-ring or fence, ἔρκος ὀδόντων.

28. blest, lisping. hol-gómr, lit. hollow-gummed—as people speak when they have no palate—hollow and indistinct.

29. leik-völlr, play-ground. stýrið, the helm. His metaphors get mixed.

31. stafir, lit. staves, letters, book-staves, and sound-staves, as our forefathers called them. In Egil's Sonatorrek a passage occurs which may have suggested this metaphor:

‘þat ber ek út or orðhofi
mæðar-timbr máli laufgat.’

I bear out this from the word-fane (i. e. mouth),
Sound-timber (i. e. letters, ‘staves’) budded into, speech.

VIII. SPECIMENS OF MANUSCRIPTS.

A. NORSE VELLUMS.

We have given several extracts from Norse vellums, first, in order that the reader might have specimens of the *mediæval* literature of Norway (for there were no ‘Sagas’ in any Scandinavian land except Iceland), and notice the difference in tone and spirit which exists between it and that of Iceland, which, although in the historical works there is direct imitation of style, can always be clearly perceived.

There is practically no Norwegian literature till the 13th century, when foreign books began to make their way from the Continent to the Norwegian Court: but the Norse translations of French Romances, the Lives of Saints, etc., always remained Court literature: just as the copies and abridgments of the Icelandic Kings’ Lives were confined to the families of the nobles, and had little or no influence upon the people.

In the second place, it was necessary that the reader should be able to see for himself the philological peculiarities of the Norwegian tongue, and note how it differed from Icelandic, and what kind of influence the intercourse with Norway was likely to have upon the slower-changing speech of the colony.

The chief Norse peculiarities may be roughly tabulated, taking first those in *writing* and *spelling*.

Vowels.

æ and œ are distinguished.

oy is used for ey, ou for au (Fagrskinna).

æ and e are kept distinct in Norwegian MSS. (O. H. L.) For the latter see Dict., letter e, 113 a, where a list of words is given.

σ is written for ø. This is a mere difference in handwriting.

The vowel system being more archaic and purer.

There is one marked peculiarity which distinguished the Icelandic from the Norse vowel system, that is the second, fuller *u*-umlaut. It sprung up in Iceland, and has been observed in no South Teutonic dialect.

y is used for i in such forms as *mykill* for *mikill*, the influence of the following consonant produces this.

Consonants.

v is here used between vowels for f, e.g. *geva* or *gefa*, but *gaf*.

ð is always used between vowels and finally, a few contractions excepted; and Ð is sometimes used as a capital initial. This is a mere graphic peculiarity, probably derived from Anglo-Saxon MSS.

h lost before r, l, n. A noteworthy change.

There is a very marked and curious doubling of letters which points to a real peculiarity of pronunciation. The consonant must have been *breathed*, not *voiced*.

The following are the chief instances of this phenomenon: *nnd, nng, rnn; llt, lld, llv, lldd, rll; gut, rtt, ptt; lpp, ppt, ppl; ngg, ggl*, etc. See for this esp. the Barl. Saga.

The gutturalizing of the g into gh, especially in the east of Norway.

There is an r inserted frequently between ð and s, e.g. 'guðrs' for 'guðs.' This points to a thickening and breathing of the ð.

r occasionally takes the place of ð in finals of verbs and verbal forms, as 'vitor' for 'vitoð.'

rs is often put for ss.

Here we may notice that Icelanders having been much in Norway, and having undoubtedly done much writing there, copying out MSS. and compiling chronicles from Icelandic sources, it is natural to suppose that we should occasionally find evidence of their intercourse with Norwegian men of letters, such as occurs, for instance, when in a Norse vellum we meet with stray Thoroddian peculiarities, N or R for nn or rr, or an g, g.

But if then a few of the peculiarities noticed above are present in a given MS., if moreover that MS. is fairly free from abbreviations, careful and elaborate illuminations, has large margins, and whitish parchment, that MS. is undoubtedly Norse.

As to *grammatical* differences, we meet such forms as 'þessor' for 'þessi,' '-are' for '-ara,' in adverbial forms, and a few other archaisms.

A table of Norse vellums and of vellums written in Norway by Icelanders will be found in Prol. p. ccxiii.

It is not intended to give full notes to the following extracts, nor will the reader find all the peculiar forms which occur therein set down in the Glossary, but with the assistance of the above remarks and of his knowledge of Icelandic, he will scarcely find any difficulty in the simple prose of Skuggsja or the Legend Book of St. Olaf. Here also the instructive Prefaces of Dr. Unger will render him assistance.

1. Speculum Regale or Skuggsja.

The work from which the following passages are taken is of some worth, from a scientific point of view, as containing very early descriptions of many of the marvels of the Northern Seas and Lands, derived for the most part from an eye-witness. The various species of whales and seals, the different kind of ice, the hot-springs and 'ale'-wells [springs impregnated with iron and hence having a smack of beer], and volcanoes of Iceland, one of which is the abode of the damned, the Northern Lights, the manner of life of the inhabitants of those regions, etc. It is written with that bald common sense which is the fundamental characteristic of the Teutonic mind, and reminds one much of Old and Early English writing. The style is primitive, e.g. pronouns proper are little used and 'clenching clauses' frequent, but plain and straightforward enough.

The MS. AM. 243 was written, we take it, about 1270, some twenty-five years after the book itself was composed.

This MS. unfortunately is not quite complete, but there are late Icelandic copies of another MS. which supply its shortcomings. In the interests of philology this beautiful Norse vellum should be published in its original spelling, for our extract is the first portion of the MS. which has appeared in print in its 'native garb.' See Prol. § 26.

240. 3. hafgerðingar, monstrous rollers; lit. sea-fences or sea-walls. These were mentioned two centuries before, when a crew of Norsemen in the 10th century were sailing to Greenland and were caught by these monstrous waves. One of the sailors, a Christian Norseman, from the Hebrides, made a votive Lay called Hafgerdinga-Drapa, of which the burden to this effect—

I beg the blessed friend of the monks to further our voyage,

May the Lord of the heavens hold his hand over me—

as quoted in Ari's Landnama-bók, the monks being Culdees or Anchorites. Prof. Steenstrup the elder has ingeniously made out, in a valuable essay, by comparison of ancient and modern accounts, especially the phenomena of 1755, that these terrible phenomena are really the 'earthquake-waves' which frequently accompany volcanic disturbance.

21. He first describes the floe-ice, then, 241. 22, the icebergs falliacla.
 28. We cannot identify all these species of seals, but it might perhaps be done.
 29. no(. .); the later MSS. have 'norð.' Two letters blotted out in MS.
 30. ærcnsælar, see Dict. örcnselar, 767 a.

32. flætto sælar, flat seals (?).

242. 1. gransælar, phoca barbata, the bearded seal.

4. opnosælar, thus from swimming in herds on their *backs* (opinn).

8. skemmingr, a short seal.

15. rostungr, Walrus, also called 'rosmhvalr.' The ropes of Walrus hide, svarðreip, were a very important article of commerce at one time, and used for ship-stays and other purposes for which we employ wire rope.

243. 29. buccavoro, a rare foreign word, which we take to be buckskin. The Dict. s. v. may be corrected here.

244. 10. The beasts here spoken of are the Arctic hare and the Arctic fox.

26. lið, pass. This is all very interesting, we know now that Greenland is an island, but it is only lately that we have proof of it.

245. 20. The Greenland of to-day is not so favourable to human life as the Greenland of the author, as far as we can judge, but whether the climate has really changed very much must at present be considered an open question.

2. The Story of Barlaam and Josaphat.

The finest of the mediæval Norse compositions, a paraphrastic translation, but feelingly and beautifully done, from the Latin version of this well-known and popular legend. It belongs to the 13th century. See Prol. § 24.

26. mala oc starflaun, pay and wages.

246. 3. glöyptti honom, the use of the dative after this verb is curious.

16. askramlega; perhaps better askranlega, horribly.

3. The Legend Book of St. Olaf.

From a rare and unique MS. See Prol. § 24.

247. 2. maðrenn; the half-mythical Olaf Geirstaða-Alf, who was worshipped after death. He was king in West-fold near the Wick.

24. sømn, sleep, Icl. svefn. æte hugenum, racking his heart or brain.

248. 12. The tooth gift is here prettily noticed. It was a luckier gift than Earl Hakon got.

19. Lios lios lios; the baby king's first cry of joy at the coming of 'the light' to those that sat in darkness reminds one of Goethe's last words.

4. The Norse Homilies.

The translation (Matt. ii. 12-18, Vulg.) should be compared with the Icelandic version made well-nigh 500 years after this, and with the Old English version.

5. Strengleikar.

The Lays of Mary of Brittany, translated, as the extract tells, for King Hakon Hakonsson, c. 1230. See Prol. § 25.

249. 27. volsko, French. syðra Brætlandi, Brittany distinguished from Wales (?).

29. horpum ... strænglæikum, harps, fiddles, bagpipes, organs, drums, psalteries, and choirs [sic], and all kinds of other music. 'Strengleik' originally meant *string music*.

6. Þiðreks Saga, the Story of Theodrick of Verona.

The passage given has been chosen because it contains a similar incident to our Chevy Chase. See Prol. (Sturl. ii. 515), and Dr. Storm's Essay on Þiðreks Saga, Christiania, 1878.

250. 3. Iron, the Earl Iring of the older and Irent of the later tales. Brandinaborg, Brandenburg. Ungaraskog, the wood of Hungary. See for the geography Dr. Storm's Essay.

12. steicia, to roast, lit. make steaks of.

22. visundr, bison.

7. Fagrskinna or Fair-skin.

This we believe (see Prol. § 16) to be a Norse composition, founded, of course, on Icelandic sources. It was probably composed for the young 'Crown-Prince' Hakon (died 1257), and was almost certainly the Konungatal read to the old king on his death-bed. See p. 190. It is a most valuable work, and has preserved several important historical notices, genealogies, songs, etc. which are not found elsewhere, e. g. the Story of Dag given below. It is philologically important, as it can be nearly dated, and has the Norse peculiarities very clearly *marked*. It should therefore be published according to the MS. Unfortunately the existing edition is in Normalised *Icelandic* spelling.

B. ICELANDIC VELLUMS.

In noticing the phonetic and graphic peculiarities of Icelandic MSS., examples must be drawn from those written before the end of the 13th century. In these we find the following distinction made, classifying as before:—

Vowels.

The Thoroddian influence introducing the following forms:

œ or œ or ǫ for ao as the *u-umlaut* of *a*;

æ or ǣ for æ;

ϕ for σ.

Consonants.

Generally all Norse peculiarities are absent. The Thoroddian double consonants, especially N and R and G, are used.

þ is used between vowels;

the *h* is *always* preserved before *l*, *r*, *n*.

As there are a few very old Icelandic MSS., the primitive *s* for *r* is only found in such words as *vas*, *es*. If we had Norse vellums sufficiently old it would have occurred in them also.

The elliptical phrases and the other marked peculiarities of the classic Saga-style are distinctly Icelandic.

The chief thing, however, which strikes the eye when one looks at an Icelandic vellum, is the way in which almost every word is *abbreviated*, till in some MSS. the result is almost like short-hand, and in all many words are so consistently abridged that it is almost impossible to ascertain the real pronunciation: thus 'hana' is printed with a short *a*, for the universal contraction has destroyed all trace of the long vowel *á*, which, however, was met with in one uncontracted instance by the Editor, and seems likely to have been the rightful spelling. The earliest MSS. are less contracted, and resemble Anglo-Saxon vellums very closely. Lack of parchment very probably originated the custom, and convenience kept it up.

After the Union, the Norse influence was very strong in Iceland, and affected, mainly, as the Editor believes, through the continual every-day use of Norse law-books, even the spelling of MSS. throughout the whole of the 14th century. The philologist and phonetician must beware of such Icelandic classic vellums, which are all more or less written in a bastard Norse spelling, each scribe imitating the peculiarity which he most admired: thus, in AM. 748, *æ* for *e*; in Cod. B of Sturlunga consonants are doubled; in Flatey-bók, second hand, the *h* is dropped before *l*, *r*, *n*, etc. The confusion is made worse by the occasional inconsistency, the pronunciation of the Icelanders breaking through the conventional and fashionable spelling: thus, in AM. 468, the *hr* occurs ever and anon; and Hauk, though educated in Norway and determined to follow Norse spelling, forgets himself now and again, and writes *hr*, *hl*, *hn*, like a good Icelanders, as he was. Such slips as these are infallible tests of the origin of the MS. It thus curiously happens that the bulk of the good MSS., in which the classic literature is preserved, must not be implicitly trusted or followed in the matter of spelling, and that we must look to older (12th) or later (15th century) MSS. if we would ascertain the history of Icelandic phonesis.

Among the MSS. which must be looked to as authorities for classic spelling, AM. 132, the Landnama-bók (Sturla's recension), which latter is unfortunately lost, and the A text of Sturlunga, of which a few leaves remain, are perhaps the best. Upon the first of these the *normal spelling* of editions is largely based. We have in this Reader gone a step nearer to it, by printing 'z' for 'zt,' etc.

By the 15th century the fashion of Norse spelling had worn off, intercourse with Norway was gradually dwindling away, and the MSS. are once again phonetically and correctly spelled. But these evidences of changed pronunciation, which serve to distinguish them, still more clearly than before, from the Norse (*ø* and *æ* confounded, *d*, *t*, for *ð*, *rn* for *nn*, etc.), will be noticed elsewhere.

The first *printed* books follow the 15th-century spelling closely enough; but when the revival of letters came about, and the best Saga texts were copied and printed, the 14th-century spelling, in which they were found, was patriotically but somewhat pedantically adopted.

The classics are printed in *normalised* spelling, following more and more closely the type of the best 13th-century MSS., esp. A. M. 132.

Many of the most important MSS. have also been printed according to the vellum spelling, and some have been facsimiled.

Besides the special points noticed above, there are several other 'physical idiosyncracies,' so to speak, common to Icelandic MSS. of all ages. The damp climate and the smoky rooms have wrinkled and darkened the parchment to a deep brown, the margins are usually very small, and there are few such illuminations as are sometimes met with in Norse MSS., but which abound in contemporary vellums on the continent. There is also a peculiar 'look' in the handwriting which the connoisseur cannot mistake.

A table of Icelandic MSS. of importance, classified according to date, will be found in Prol. p. ccxii.

Of the specimens given below, the first five are printed without contractions; the last is given so as to show the kind of way Icelandic MSS. are written. It was not necessary for our purpose, seeing that facsimiles of the most important vellums are found in nearly all the editions, to absolutely copy the forms of the letters, etc.

1. The Icelandic Homily Book.

The oldest of all Icelandic MSS., with the exception of a few fragments; it may even be one of the very ones alluded to by Thorodd. In 1682 it was transported from Iceland, where it was bought for 'four marks,' to Stockholm, where it is now one of the greatest treasures of the Royal Library. It is a vellum quarto, bound in sealskin, clearly written, with only the ordinary 11th-century contractions. It was much used by the learned Rydqvist in his classical Svenska Språkets Lagar. Professor Th. Wisén, who succeeded to his chair in the Swedish Academy, published a good and accurate edition of it in 1872, which might serve as a model for other such publications. The Editor unfortunately had not access to it for use in the Dictionary, hence a few forms which are found in it, such as Norvegr and bruphlaup, are there noted as 'hardly occurring.' [The case is *misstated* in Professor Wimmer's Læsebog, 2nd edition, Preface.]

252. 4. This first piece was chosen as exhibiting the tendency to build up a 'super-inflexive' form of verb. Men had forgotten the meaning of the old Aryan terminations, and were very nearly making new terminations, just as their forefathers had done by suffixing pronouns, as e.g. reisek, rose-I; vakeþér, waketh-ye; segeec, say-I. A prae-Thoroddian sound should be noticed, the early *eo*, as in keomr, the later Icel. *ø* and Norse *œ*.

7. boþorn, a MS. error for boþorþ.

16. ælaþe, a MS. error for ætlaþe.

24. The rare negative suffix, as in verþra; the *u*-umlaut of *á* in váon, later written *ǫ*, but soon lost altogether; the *s* for *r* in vesom; 27, the position of the suffixed article, which has not yet coalesced with its principal, but is still written at 'half distance;' ér for later þér.

253. 19. oldlegom, 19, and hriki = riki, 29, are early instances of 'not, minding one's *k*.' ón, Germ. ohne, is of rare occurrence in classical times.

2. St. Gregory's Homilies.

Of these Homilies in a MS. of about twenty-five years later, only nine or ten remain, published by Thorvald Bjarnarson, Copenh. 1878. There are in the same MS. a few fragments of the Dialogues, edited by Unger, in his Icelandic Lives of Saints.

Of the Sunday Gospels prefixed to these Homilies we have taken three, two of which may be compared with Odd's translation below. The rendering is somewhat stiff, the Latin of the Vulgate is felt throughout.

254. 9. John xiv. 23-31. The Thoroddian *g*, etki for ekki, etc., are to be noticed.

25. Luke xv. 1-10. Notice *ev* for *ey* in evþimorc, qingor for cingor; fiþr for finþr; the later form again is finnr, just as tanþ has come into toþ in Mid. English.

255. 13. Matt. xxii. 1-14. Notice brullaup assimilated, sǫto for earlier sáoto.

3. AM. 645.

From this vellum, which contains several distinct works, we have taken part of the Miracle Book of St. Thorlak, which was publicly read on the Alþing in 1200 by Bishop Paul, as evidence for the sanctity of the holy man, which was then voted unanimously. The incident it records is very homely, and characteristic of Icelandic life.

256. The Thoroddian T, L, *g*, *g*; ifer for yver, an early confusion of *y* and *i*.

4. Codex Regius of Grágas.

For a notice of this MS. see Prol. § 35. It was published by V. Finsen, Copenh. 1853, to which edition we must refer the reader who wishes to know something of old Icelandic Law. It is a MS. of c. 1230-40. We have given a passage which illustrates the character of this Common Law Book, and fixes the position of the Hill of Laws on the southern brink of the Great Rift, Almanna-gjá.

20. ver scolom, we shall. The words of the Lawman himself. oc fœra doma vt til hrvþningar, and set the courts for challenges.

21. a gia hamri, on the cliff, i.e. the northern wall of the Great Rift.

(See the Lögberg Map, Sturl. ii. 513.) He is speaking on Friday, the morrow is therefore Saturday, the Alþing having assembled on Thursday.

30. drottins dag in fyrra, the first Lord's day; there were only two during the session.

257. 3. saka sœkiendr oc þingheyindr, pursuing their suits and doing public business. These words comprise the objects of the session.

5. ganga for our gagna.

5. Agrip (AM. 325. 2).

For an account of this important and unique MS. see Prol. § 16. The 'vowelling' is interesting, and represents well the pronunciation of the end of the 12th century. King Sverri is mentioned, and it was probably written during his reign. The story given here is not found elsewhere. We might almost guess that it represents the school of Sæmund as distinct from the school of Ari. We believe it to be the *original* of a translation from the Latin. The title of Agrip is false and modern, but convenient.

8. The forms Hocon for Hákon; davmi for dœmi; *av* is a very favourite letter of this scribe, e.g. Havlayia for Háleygja; the absence of accents and the occurrence of *æ* and *ay*, and the avoidance of *y* alone, are characteristic of the MS., which deserves attention as containing a very peculiar consistent and beautiful orthography.

6. Fragment of Egils Saga (AM. 162).

This fragment of c. 1240 is, however, only of the B type, and the definite edition of Egla must here be based on a paper copy of 400 years later, which contains the earlier and purer text (a copy of a lost leaf in 132). The orthography, however, of such a vellum as this is useful, e.g. arf gengia is right and early, and the other copy's arf genga is a later form. The passage given answers to pp. 345. 5—351-6 of the old edition.

The Icelandic system of contraction, which is carried to an extraordinary extent, is based on the mediæval system, of which the German facsimiles, the photozincographs published by the Rolls' Office in this country, and the splendid French Government Handbook will give the reader full information. The cheap little books, Dict. des Abréviations and Palæographie, by M. Alph. Chassant will be found very useful when the larger works above mentioned cannot be conveniently consulted. For the Icelandic system proper, K. Gislason's Frumpartar, Copenh. 1846, is a useful work.

The very names being given in contracted form, as *pb* and *Sgh* for *þorbiörn* and *Sighvat*, the possibility of mistakes is very great; and though in reality they are not very frequent, the editor of a MS. has to be always on his guard. Where emendations are required, a thorough knowledge of the *dramatis personae*, as well as of the contraction system, is absolutely necessary.

In the text ' stands for *er*, *ir*, ~ for *ur*, *or*, etc.; — superposed for *m* or *n*. The small letters affixed (ð = *var*, for instance) are in the MS. written above.

The following are the chief contractions used :—

mr, mz, m^a, mn, or m', mlti = maðr, mannz, manna, menn, með, mælti.

þ = þat, þ' = því ; þ'ra, þ'r, þ'ta, þ'is = þeirra, þeir, þetta, þoris.

h' (h with superposed . . .), h's, ho' = hann, hans, hon.

B, b'ra = Biörn, bera.

k'r, k's = konungr, konungs.

u' = uer.

f'm = framm.

e = eða.

t = til.

It should be noticed also that the pronouns *á* and *í* are prefixed, according to pronunciation, to their governed subjects, e. g. *alandi*, *iriki* (cf. the English *asunder*, *amongst*, etc.), and it would be right and proper to print them so. It is a special *Icelandic* peculiarity, that all compounds or 'genitive' groups are written separately, e. g. *Sturlu sonar*; *vitnis burðin*; *lanz mann*, etc., witnessing to a distinct and *quantitative* pronunciation. In Norse vellums, on the contrary, such words are often run together. If the hyphen in this Reader and in the *Sturlunga*, Oxford edition, be read as a half-distance, it will serve to represent this important phonetic peculiarity of *Icelandic MSS.* Unfortunately editors have nearly always ignored it. The remarkable coincidence shown herein with the *adme*, *inagros*, *manu tentio*, etc., of the best old Latin authorities, is worth remarking. The fact is that old Latin and old *Icelandic* being *quantitative* could hardly tolerate a double accent, ' and ' in one word, as it would spoil the strict observance of the quantity. The Norse of the vellums and mediæval Latin were as now *accentual*.

Proverbs and Sayings.

There have been many Collections of Proverbs made by Icelanders; one was published by Gudmund Jonson, a priest of Stad in Snowfellsness, since supplemented by the late Dr. Hallgrim Scheving, in two 'Programs,' for Bessastad High School, and there are several large MS. collections in the British Museum and elsewhere. But none of them are of much use to one who wishes to get at the real 'philosophie du peuple' in Iceland. They contain as many as five or six thousand 'proverbs' indeed, but the bulk of these are foreign, more or less idiomatically translated, from every possible quarter, many sentences are included which are not proverbs at all, and a great deal of absolute rubbish as well. The Editor has endeavoured to give here a collection of genuine old *Icelandic* proverbs only, and though it is not pretended that every proverb found in the Classical Literature is set down, at least four-fifths of the whole are here. The references will show the authority for each. Njal's and Grettis' Sagas yield the richest crop, about twenty each. We have not, for various reasons, given many of the proverbs from the Eddic Lays, though *Hávamal* and *Malshatta-kvæði* are as rich as

Hesiod's works in such apophthegmic wisdom. Where no authority is given, the proverbs are either old, but the Editor has forgotten the reference, or such as, though no MS. authority can be given for them, are reasonably presumed to be old and are certainly Icelandic. To illustrate the material here printed is not our province. There is no lack of means for such a work, and in England alone the 'proverbs of Hendyng,' and the fine collection of Heywood, lately reprinted, would no doubt supply many parallels. But as in every case there will, after the most rigorous application of the comparative test, be left a national substratum of original proverbs, few in number indeed, but vigorous in character, which enables one to judge out of their own mouths, so to speak, the people they sprung from. The Norse proverbs as a whole convey an impression of the sound common sense of their creators. But they do not show much imagination, nor, on the other hand, do they exhibit that intense cannyness which vitiates many North English proverbs; they are not so neat as the French, so bold as the Italian, or so perfect as the Spanish. But, after all, it is from them, not from the Sagas, which, like our Elizabethan Literature, was the outcome of one or two great generations, that a right idea of permanent and lasting features of the national character must be derived.

We have numbered the proverbs for reference, and affixed the initial of the important word by which they are classified (no other way is practical), and under which they, in most cases, will be found in the Dictionary.

At the end of the proverbs the Editor has placed a few of those 'sayings,' the like of which are so characteristic of English popular talk, and were so ably illustrated in the conversation of Mr. Samuel Weller.

The Gospel of Matthew.

Turned into Icelandic by Lawman Odd the Wise, and printed 1540.

It will not be out of place here to give a few lines to the history of the Icelandic translation of the New Testament, and to the memory of the man that made it.

Before giving the evidence on which our knowledge of Odd rests, we may notice that though he is now so entirely forgotten as to have been omitted in the Lists (1874) of Icelandic Worthies, he made a very great impression on the minds of his contemporaries. Popular stories, illustrating his wisdom and gift of second sight, were long current, and it was in his favour that the old epithet 'spaki,' which had been given to the sages of the old days, was revived. Again, the Reformation in Iceland, though it was bloodless, cannot be looked back upon with much satisfaction; nearly all concerned in it, in some way or other, forfeit our sympathy—treachery, greed, ingratitude, and falsehood stain the foremost men. But upon Odd there rests no such blot. That he was mindful of Charity, as well as of Faith, is shown by all

we know of him, and gentleness and purity breathe through every page he has written. Even in his translations so careful was he to avoid offending any, that in the 'Introductions' he has softened down the hard words in which the out-spoken wrath of Luther manifests itself. The quality and value of Odd's chief work may be touched on later, and it is within the power of the reader himself to judge it by a most severe test—comparison with our own noble version. But of Odd himself it may be said in all soberness, that from his day to the present Iceland has produced two men only—Hallgrim Petursson and John Widalin—whose influence can be compared to his; and even the beautiful Passion-Hymns of the former, and the glowing eloquence and earnest pleading of the latter's Sermons, popular as they have been, have given less joy and soothed less sorrow than the Sunday Gospels of the Icelandic Postills and Prayer-books, which, but for this long-forgotten translator, would never perhaps have reached the poor, the needy, and the afflicted.

The following extracts, faithfully translated, will give the chief facts of Odd's life. The first is from the account of one who had as a boy entered his service but a short while before a sudden death, which he himself witnessed, cut off Odd in the prime of life, at a time when his example and influence were still sorely needed.

'Thormod Asmundssons of Brædratunga's account of the death of Lawman Odd Gottskalksson, taken down by Bishop Odd Einarsson as Thormod told it in the year 1613, he being then seventy-four years old, but he was seventeen winters old when he came into Lawman Odd's service in the same year that he was drowned:—

'Odd Gottskalksson sailed to Norway young, and grew up there with kinsmen of his father, and learned much at school there; then he came out here again, and was with his father, Gottskalk, Bishop of Holar. There he was wantonly stabbed with a dagger, nigh to the left eye, by Olaf o Dell, father of Mark, and was somewhat disfigured thereby.

'He was a tall man and broad in proportion, of a well-shapen countenance. After the death of his father he sailed again, and was then some years abroad; then he came back and was chamberlain to Ogmund, Bishop of Skalholt. Afterwards he set up household with Thurid, Einar's daughter, and dwelt with her some years at the Reeks in Olves unwed, till she had a son by him, Peter by name, then he took her to wife. Then he flitted to Reekholt, where he was two years, for he was Rector there; but in the latter year he became Lawman of the North and West. Then he flitted North to Rowanstead Cloister, and was there two years.

'In the third year of his Lawmanship he rode southward, to go to the Althing. But when he came to Borgar-frith, he wished to sail thence to Bessastead with his taxes in a big ship which he had. He could not get a fair wind, though he waited half a month, so he rode the land-path, and was drowned on the way. It came about in this wise. He was riding after the

others through the Laxwater in Kios, when his horse's hind legs gave way, and it slipped under him, so that he fell out of the saddle and was straightway drifted on to a sand-bank in the river. Then he got on his hands and knees, but his cloak blew up round his head, and in this plight he was drifted down further on to a bank [afkast, is not now used: it is difficult to get at the exact meaning here]. Then his men picked him up alive, and pitched a tent over him at once. His servants were, Sir Einar Hallgrímsson his vicar, who was afterwards at Utskala, Thorstein Einarsson his steward, Peter his son, and his grooms [of whom the writer was one]. About midnight he came to, and said that he felt bruised all over. His men said that was no wonder, seeing that he had fallen into the river. A little after he spoke to them again, and ordered them to take his body to Skalholt, bidding his men say good-bye ['good night' is the word in the text, always used of the last farewell of a dying man] for him to all his friends, and after that he died. He left no children save Peter Oddsson. Thirid his wife lived five years after him, and in the same year that he died there came out a letter from the king bidding him go abroad.

'He was such a hard-working and busy man, that when there was no feasting which he must attend, and he was not hindered by other folks, he would busy himself with nothing else but reading, writing, and translating books. He had a great chest, big enough to hold twenty weights of butter [c. 800 lbs.]; it was full of written books, many of which he had himself written and translated, and he may be rightly numbered among those who have been of the most use to their mother-country. Peter (his son) was not grown up when his father died, so Lawman Thord Gudmundsson took the Lawmanship of the whole country to himself. Afterwards Peter married, and lived some time on his estate, then he sailed to Norway with his wife, and died abroad.'—Finn Jónsson, *Hist. Eccl. Isl.* tom. iii. p. 229.

The next account was written by Jón Egilsson (born 1548, died 1636) before 1606, from information obtained from eye-witnesses. His informant here was priest at Skalholt:—

'Now I will first begin my story, according to what Sir John Biarnarson told me, as the late Odd himself told him. He was brought up in Norway from the time when he was six years old, with his father's brothers, and was very well taught in Latin, German, and Danish, and could sing and read the lessons, as was then the use in Iceland. He travelled both in Germany and Denmark, and was well received by all, but still he remained in his popish beliefs; but he never took orders, because he had not a good voice, and was not minded so to do.

'He began to marvel much within himself that he could not come to a clear understanding as to this change of faith, as they called it, seeing that so many wise and thoughtful men inclined thereto.

'Then he made up his mind, said he, for three nights following, when all were asleep, to get out of bed in his night shirt, and pray God that he

would open his heart and make manifest to him which of the two were the truer—this faith or the old—and give him true understanding therein, with many other words of supplication, saying that whichever God should breathe into his breast as the truer, he would seek to increase and further and follow the same all the days of his life. When these prayers were ended and the three nights had gone by, then it is told that he said that all had been changed before him, that he had quite forgotten the old faith as if he had never heard of it nor known aught of it, but in its stead the new faith was all laid open to him.

‘Then he turned back, before he sailed again to Iceland, and got him books in three tongues, Latin, German, and Danish, and amongst them the New Testament, and then he came out to Iceland and became the chamberlain and secretary to Bishop Ogmund, and was held in good friendship of him.

‘Odd Eyjolfsson had a house to himself there, and there they (the two namesakes) were for the most part all day, and no man else, but sometimes the late Odd Gottskalksson was out in the cow-byre; he had made himself a desk there, and gave out that he was about reading old books and writing out the statutes of the bishops, and these he showed to them that came there to him, but no man knew of the rest. He first took in hand to translate the Gospel of Matthew, and it is told that he said that the Saviour Jesus had lain in an ass’s stall, and that now he was translating his Word and turning it into his mother-tongue in a cow-byre; and they were often talking over this, Gizur [later bishop] and he. Then he fell short of paper, so he prayed the bishop [the old blind Bishop Ogmund] to give him some paper. The bishop asked what he was writing, and he said that he was writing out the bishops’ statutes and the old laws of the church. The bishop said that he would gladly give him as much paper as he would, and so he finished the Gospel of Matthew. It is not told of him that he translated more that winter, before he went away and set up a household of his own. He first dwelt at the Reeks in Olves, and there he translated the History of the Passion and of the Destruction of Jerusalem, anno 1545. . .

‘He translated these books—the New Testament and the Postill of Corvinus, both of which he had printed, as the preface tells and the date shows. But these were not printed: Corvinus’ Book of Epistles, the Catechism of Justus Jonas, the Psalms of David [which, we believe, are those which appear in Bishop Gudbrand’s Bible of 1584], all the Sermons de Sanctis, Margarita [or the Pearl], which latter Lord Gisli (the Bishop) had printed anno 1558. . .

‘Three years before he died, or even earlier, he prophesied of his death, and of what kind it should be; and in that very year he prayed many to call their children after him. . .

‘He was in the water no longer than sufficed to drown him, and there were two books dry in his bosom—a prayer book and an account book. . .

‘He had made known before that he wished to rest in Skálholt, in front of the pulpit, as it was then; but this was not done by reason of the rock, and

they laid him before the lectern in the transept, but a short way from the late Lord Gizur and the late Olaf the Schoolmaster. Olaf was drowned anno 1555, and the late Odd 1556; Olaf about Thorlak's mass, and Odd about John's mass.'—Bisk. Ann. Jón Egilsson, chap. 40.

Odd would seem to have been fifty years of age when he was drowned, about the 24th of June, 1556. But neither the day nor year of his birth are known. Of his works noticed above, we are only concerned here with the New Testament. When he had finished his translation he took it to Denmark, and procuring a permission from the king (a document in which he is called 'Othe Norske,' Odd the Norseman, an appellation to which his long sojourn abroad, and the nationality of his father's kindred, gave him some title), he had it printed at Roskild in 1540. It is a small thick duodecimo, neatly printed in a fine small round black-letter type.

Only three examples are known besides the two in the Copenhagen Royal Library. It is from one of the latter, which was kindly lent by Hr. Chr. Bruun, Royal Librarian, at the Editor's request, to the Bodleian Library, that our text is printed.

The first authentic production of an Icelandic press (for the story of printing done in Iceland under Bishop Jón Arason's auspices before the change of faith, which we first find in Bjorn of Skardsa, must be set down as a myth) dates from 1559, three years after Odd's death, when John Matthewson, a priest of Swedish origin, having brought over some half-worn Danish types, put up a press at Breidabolstad by the Hope in Hunaflœ. In 1562 he printed from the New Testament of 1540 the Sunday Gospels and Epistles, a book which has been the *antecessor* of many others which have made known the work of Odd, where the Testament itself was never read, and its translator's name forgotten.

In 1575, Bishop Gudbrand brought over a fine new fount of types which he completed himself, cutting initials, finals, head-pieces, etc. with his own hand. The *Via Vitæ* of Niels Hemmingsen is the first book which issued from the new press at Holar.

In 1584, a great work, which had been some years in hand, was completed there—the translation of the whole Bible, much of which was printed by the bishop's own hands from translations of his own. Parts of this Bible, which we no doubt owe to the inspiration of Odd's work (the New Testament and 'several other books' being his, the Psalms, we believe, among them), are due to other hands,—Ecclesiasticus and the Proverbs, perhaps also Samuel, by Bishop Gizur, Odd's friend—the whole having been revised by Gudbrand, who, however, with excellent taste, limited his changes in Odd's case to mere alterations of spelling.

The bishop was attacked as having lived to take to himself the honour of the whole work, and triumphantly defends himself in the statement which follows: 'There are some that have brought this charge against me, that I have claimed as my own other men's translations in the Bible, because in

one place I said that I had been for the most part single and alone in the work of reading over, correcting, and translating. But in these words I did by no means wish to have claimed for myself the whole translation of the Bible. Wherefore I make this statement :

‘As for the New Testament and some other books also of the Old Testament, which the late Odd Gottskalksson of blessed memory translated, all good men will know, that I could never have been minded to claim them as my own. Nevertheless, by the ordinance of his Majesty the King, and according as God hath given me wisdom so to do, I have read over those books also, and emended them in some places.

‘Another set of books came before me at the same time, which certain others had themselves translated out of the Danish, or caused to be translated for them, these I care not to claim to myself any more than the former, let him own them that will. For so great trouble had I with these translations in mixed Danish and broken speech, reading over and setting aright and emending the same, that it cost me no less pains than it would have done to translate them afresh, as may be proved. They that will not believe this, let them compare the excellent translations which they and their friends have made with this Bible.

‘A third set of books were those which I was obliged myself to translate, seeing that, to my knowledge, they had not been translated by others, which I care no whit the more to reckon up by name ; be they more or less, it is all the same to me, I seek no man’s praise therefore.’

This ‘Gudbrand’s Bible,’ as it is called, is a fine folio, beautifully printed in black letter (the very graceful initials are specially noteworthy), and bearing throughout it traces of the loving care of the Printer-Bishop. Before he died (in 1627, at the ripe age of eighty-five, having been bishop for fifty-six years), he issued, in 1609, a second reprint of Odd’s New Testament, hardly differing, save in spelling, from the *editio princeps* of 1540.

A few words will suffice to characterise Odd’s work. It is well worthy to stand by the side of that of Tyndal or Luther, and higher praise could hardly be given to it. Like our own Version, it was made just at the right time, when the spoken language was in the main still pure and classical, but yet rich and flexible enough to be easily adapted to the idioms and vocabulary of the Greek and Hebrew,—when men still had that exquisite feeling for rhythm in prose which is absolutely needed to reproduce worthily the sublime poetry of the prophecies, prayers, and epistles of the original texts,—when there was still a singleness of life and thought, which must exist if the translator is ever ready to enter into and understand the eternal simplicity of Eastern life,—when, above all, there was that lively faith without which the whole spirit of a book vanishes under the translator’s hands, leaving the dead residuum of a pedantic paraphrase or a sentimental travesty which will never be of the slightest good to any human soul.

The praise given to Odd may also in a high degree be shared by Gudbrand, for he faithfully followed in his great predecessor’s steps, and really moulded

the rest of the various translations of which he complains into a shapely and consistent whole, which, though inferior to Odd's own, in no place sink below a high standard.

Turning now to the history of the Bible in Iceland, the following table will make what there is to say on the subject clearer:—

BIBLES AND TESTAMENTS:—

Odd's New Testament	1540	Roskild, h.
Gudbrand's Bible	1584	Hólar, h.
Second New Testament	1609	Hólar, h.
<hr/>		
{ Thorlak's Bible	1637-44	Hólar, h.
{ Stein's Bible	1728	Hólar, from a Danish version, h.
{ Waisenhuus' Bible	1747	Copenhagen, first with verses, h ² .
{ Brit. & For. B. Society's N.T.	1807	Copenhagen, h ² .
{ B. & F. 'Harmagrút' Bible	1813	Copenhagen, h ² .
<hr/>		
Paraphrastic New Testament	1826	Viðey, h ⁴ , and 1851 Reykjavik, h ⁴ .
Paraphrastic Bible	1841	Viðey, h ⁴ .
Second Edition	1859	Reykjavik, h ⁴ .
B. & F. B. S.'s Paraphr. N. T.	1864 & 66	Oxford.
B. & F. B. S.'s Paraphr. Bible	1866	Oxford.

Bishop Thorlak's Bible, a new edition, as it were, of Gudbrand's, was made in obedience to a royal ordinance which enjoined a revision of the Icelandic Bible in accordance with the Danish version. This was judiciously effected, and though several Danish words crept in, where a good and rhythmical Icelandic word stood before, on the whole the change is not very great or baleful. If we may judge from a copy of this book, bearing the autograph of Henrik Bjelke (now in the Collection of the Rev. J. Franck Bright, brought from Iceland in 1810 by his late father, Dr. Bright), which is dated 1637, this edition, of which all other copies known to the Editor are dated 1644, must have taken seven years a printing.

Bishop Stein's Bible was an unlucky experiment, almost a fresh translation from the Danish, a poor performance altogether, but interesting from its being the last Bible printed in the old type of Bishop Gudbrand, then, after 150 years' use, much worn and broken. Waisenhuus' Bible is a good reprint of Thorlak's. In 1807 the British and Foreign Bible Society printed the third New Testament, none had appeared since 1609, from which their very good and useful edition was taken, with however a few Danicisms. It is now unfortunately out of print.

This was succeeded by a Bible which was so carelessly executed by the people employed at Copenhagen, that from one ridiculous misprint in the

headings to the Lamentations of Jeremiah (Harmagrút for Harmagrát¹) it has been, like our 'Naughty Bible,' a by-word. Had it been more strictly revised it would have been a useful edition enough, but it never became popular in Iceland. This Bible, sad to say, is the last of the old series of editions which had their root in Gudbrand and Odd's labours.

At the end of the 18th century a wave of rationalism of the dullest and most stupid type overwhelmed Iceland. Magnus Stephensen, a lawyer (born 1762, died 1833), a man of energy and some patriotism, but of a most prosaic mind and zealous impatience of any spiritual life other than the peculiarly dull dispensation which he believed in, was the ringleader of this movement, which began by issuing a new hymn-book in 1801, to replace the venerable collections which had held so great a place in the private and public devotions of the people. In this new hymn-book, the beautiful Whitsun Hymns on the Holy Ghost were replaced by new ones, affirmations of the Divinity of the Second Person, all anthropomorphisms, and allusions to spirits good or evil were carefully expunged; and not content with this, copies of the old books in which the old hymns appeared were collected and burnt. To give two illustrations out of hundreds of the incredible stupidity which marks this movement, note the following verse:—

The old verse of the hymn,

O Jesu Guðs eingetinn son! Eilífi Guð vor Herra!
 Þú bættr allt vort andartjón, eynd vora virtist bera,
 Lamb Guðs er dauðann leiðst á kross. Liknsamr sértu öllum oss!
 Vora bæn vilir heyra,

was altered into

O Jesu Guðs eingetinn son! *Athvarf og líknin manna*
 Þú bættr allt vort andartjón. Eynd vora virtist *kanna*
Lausnari er dauðann leiðst á kross. Liknsamr sjertu öllum oss
Leid oss veg lífsins sanna,

where not only is the sense perverted, but the whole verse was broken up and spoilt in rhythm and flow so that 'Lamb of God' and 'Everlasting God our Lord' of Jesus Christ might be expunged. And again,

Englum Sínum hann setti boð at sjá til þín og leiða,
 Á vegum þínum þér veita stoð og venda öllu til greiða:
 Þeir bera þig hægt á höndum sín, svo hvergi náir þu fætr þín
 á minsta steini að meiða,

was metamorphosed into

Svo mun og líka sialfr Gud vel sjá til þín og leiða,
Á vegum þínum þér veita stoð og venda öllu til greiða:
Fra þér burt hrinda háska og þín svo hvergi náir þu fætr þín
á minsta steini að meiða,

¹ 'Grátur' is tears, 'grútr' the gruel-like residuum of animal oil.

where a quotation from the Psalms, which is used by Jesus himself, is wantonly cast out, and the beauty of the passage destroyed. Some of these patched-up hymns bear in the old editions the signature of the bishop, afterwards first President of the new Icelandic Bible Society; some, that of Magnus Stephensen himself.

This process could not be effected without an outcry, and the innovations were bitterly satirised by Jón Thorlaksson, the translator of Milton, a gifted man, and others; but the people were helpless, the only printing-press was in Magnus Stephensen's hands, and the bishop was completely a zero under Stephensen's control.

So the work went on, and by an unfortunate coincidence, Henderson, a good man, whose guilelessness allowed him to be completely hood-winked, became the tool of this set of irrational reformers, and the Icelandic Bible Society, which he founded with the best and purest intentions, was as soon as Henderson had turned his back upon Iceland made a vehicle for attacking, by means of a 'new translation,' or rather *paraphrase*, the New Testament itself. Slipshod carelessness, foreign words, mistranslations, omissions, and defects abound, hardly a verse is correctly given, while dulness and prosaism deform every page. This book was practically paid for by English money, and was followed by the whole Bible, treated in the same way by the same and similar men. A second edition appeared in 1859.

And we must regard it as a great misfortune, that when the British and Foreign Bible Society most laudably determined to issue an Icelandic Testament and Bible, they did not recur, as they had done half a century before, to the old version, but were persuaded to use the hapless paraphrase of 1859. The last Edition, that of 1866, is besides covered with misprints and misspellings of every kind.

But every havoc leaves some oasis, and in most wrecks some one is saved, and so here. The Gospel-book, containing the Sunday Gospels and Epistles all the year round, the *only* portion of the Bible officially read in churches in Iceland, survived the havoc made on hymns and Bibles¹; so also did the Gospels prefixed to the Postills. Both were left untouched or unheeded by Stephensen, and even the earlier alterations of Bishop Thorlak were never inserted here; and like the Psalms in the English Prayer-book, they still present the pure old text of Lawman Odd's time. They are used for family prayers every Sunday in every home all over the island, according to a pious, time-honoured custom. The difference between the text of Odd and Bishop John Widalin² (died 1720) are just as between two MSS. of the same type. But the tide of the new movement has at last flooded this last

¹ The oldest Gospel-book in Iceland is of 1562, published by Jón Mathewson of Breidabolstad; hence all others date down to 1867.

² The first edition of Widalin appeared in 1717, the eleventh and last in 1827.

landmark; for in 1867 the old Gospel-book was superseded by the new paraphrased one, whilst the sermons of old Widalin with their old Gospel texts have also been superseded by a new one; and so the fruits of the piety and godliness of Lawman Odd, Bishop Gudbrand the printer, Poet Hallgrim, and Preacher Widalin, the most eloquent and stirring prose-writer since the old Saga-time, have all one by one vanished.

Thus at the present day the Icelander has actually no means of either hearing or reading any part even of the New Testament in his own tongue in a pure and worthy shape.

We have gone into this subject somewhat at length in the hope that now that all, whether Icelanders or Englishmen, have for the first time a ready means of comparing the venerable and beautiful translation of Odd with the Icelandic Authorized Paraphrase, some measure may be taken to remedy this present unsatisfactory state of things before it is too late.

We have noticed that the translation was made at a happy moment when the Danish influence on the language had not yet had time to affect its vocabulary or style. It is also well that it was not made earlier, when the traditions of the classical style were still strong. As it is the first real book written for 200 years (1340-1540), it has a freshness and beauty of its own, which the laboured scholarship of a later date and the pedantry of earlier times could never have attained to.

Remarkably pure in vocabulary on the whole, we yet find a few, mostly legitimate, Germanisms; such are *strax*, *meina* (vi. 7), *ske*, *makt*, *þenkja* (xvi. 7), *æfa*, *þat for at* (now become a regular mark of biblical diction, as in Widalin, for instance). Many of these however only occur once or twice. Many compound verbs and participles in *for-*, Germ. *ver-*, *for-djarfa*, *-láta*, *-ganga*. In a very few instances, as by oversight, the demonstrative is used for the Germ. article, *þeirra fortapaðra sauða*, *þeir ríkisins synir*.

And lastly, the word *blífa*, in the sense 'to abide,' here used because the Icelandic has no word which exactly expresses the idea; 'una' would have done perhaps, but unluckily Odd did not hit upon it; *thesaur = fésjóðr*, xiv. 52; *spámann = spámaðr*, xi. 9.

On the other hand, ancient forms, such as, *em for er*; *vart*, *tókt for varst*, *tókst*; *þeim sömum*; *preterites*, 1st pers., in *-a*, *hefða*, *vilda*, *þekta*; *gjörðu vær*; *trúa for trú*, etc.

We have kept in the main to the *spelling* of the original, which is of a good 15th-century type, with abbreviations etc. The old *forms* have been everywhere adhered to faithfully; but *rn* has been replaced by *nn*, as in *steinn* for *steirn*, and Odd's reflexive *zt* changed into *st*. The text has been mended in the following instances, where it could hardly have been left untouched:—Matth. xxiv. 15, where Odd by oversight has, *þá er hann stóð*; Matth. xxvi. 38, *blíðit for blífit*; Matth. xx. 19, where, by a strange confusion of forms, he has *húðstrokunar og krossfestunar* (see Syntax);

xxvii. 35, þrautkesti for hlutkesti (by a misprint); xxiv. 9, harðkvæli for harmkvæli; xv. 30, snöruðu for snor pudu.

We may further note that in the biblical phrase sjá aumr á, 'to feel compassion for,' 'aumr' not being an adjective, is but a corruption from an older sjá örmu á e-m, whence it comes that Odd once spells 'aumor,' and Widalin once says, hún sá aumur á honum (edit. 1827, vol. i. p. 253); verðkaup stands for the older verk-kaup. Observe, þeysi-dögg, viii. 27, the whole *rendering* of that passage is vigorous and beautiful. Matth. viii. 6, kveisusjúkr, and ix. 9, ikt-sjúkr, of which one would be *cholic*, one *gout*, the translator confounding the Eastern ailments; xii. 20, reykjandi hör, better rjúkandi hör; xiii. 54, grúaði is a Germanism, where 'óaði,' a little later on (ver. 30), is better; xv. 34, fiska-korn, 'korn' here denotes a diminutive.

RUNES.

OLD RUNES—Golden Horn, c. 300.

M < H I M P F X F R T I Y : H & M O F Y : H & R T F : T P I X :
 E C H L E W A G A S T I Z . H O L T I N G A Z . H O R N A . T A W I D O .

Stone of Tune, c. 400.

A Golden Bracteate found at Vadstena gives the 'Alphabet.'

B F N B > N D > X > H & I & J & Y Z : T & M P A T O &
 B F U P J E o P B M

Ruthwell Cross, Northumbria, c. 700.

Other forms.

K S D M A M Á F A o r Æ U Ó O K
 * * * * * G Y

Thames Knife (Iron) gives this Alphabet.

P N > M R T X P F H T I + Z & Y r T & M & X H I P P & F & A Y
 O H J E o P S N g D O Á A Y E A

MIDDLE RUNES.—On the Sweyn Stones in Denmark,

LATE RUNES.—The Irish Inscription

c. A. D. 1000, the following letters are used:

(Greenmount, Louth), 12th century.

F & B P F * I V T P & N R H T A T A Y T I N I * & F & I & I R B T I
 A A B P F H I K L M N U R S T Z T O M N A L S E L S H O F O P A S O E R P E T A

RUNIC TEXTS IN ROMAN LETTERS.

I. Old Runes.

1. ec hlewagastiz holtingaz horna tawido.—*Golden Horn.*

2. ec wiwaz after woduride witada halaiban : worohto r[unoz] : *and on the reverse*—arbinga singostez arbingano þuingoz dohtriz dalidun [. . .]z woduride staina.—*Tune.*

3. afatr hariwulafa hapuwulafz haeruwulafiz warait runaz þaiaz.—*Istaby.*

II. Early Middle Runes.

On one side of the stone—

Aft uamuþ stanta runaz þai : in uarin faþi
faþiz aft faikian sunu :

Sakumuk mini þat huariaz ualraubaz uazin tua þar suaþ
tualf sinum uazin [n]umnaz tualraubaz þapaz saman ʌ
umisum [m]ʌnum.

Pat sakum ʌnart huaz furniu aldum ʌ nurþi fiarumiz hraiþ-
kutum auk tumiz ʌn ub sakaz :

Raiþ [þ]iaurikz hin þurmupi .
stiliz flutna strantu hraiþmaraz
sitiz nu karuz ʌ kuta sinum
skialti ub fatlaþz skati marika.

On the other—

Pat sakum tualfta huar histz sikunaz it uituaki ʌn kunukaz
tuaiz tikiz suaþ ʌ likia.

Pat sakum þritaunta huariz tuaiz tikiz kunukaz satint i
siulunti fiakura uintuz at fiakurum nabnum burniz fiakurum
bruprum : ualkaz fim rapulf suniz hraiþulfaz fim rukulf
suniz haislaz fim haruþ suniz kunmundaz fim airnaz suniz
aftez. . . —*Rökstone in Göthland.*

III. Danish Middle Runes.

1. Kunualtstain : sunaz : ruhalts : þulaz : ʌ salhaukum.
—*Zealand.*

2. Kunulfsz : auk : aukuti : aslakz : auk : rulfz : risþu :
stin : þansi : iftiz : ful : filaka : sin : iaz : uarp : . . . tuþr :
þa : kunukaz : barþusk.—*Jutland.*

3. Raknhiltr : sati : stain þansi : auft : ala : sauluakupa
via . . . anþuiarþan þiakn :

ala : suniz : karþu : kubl : þausi : aft : faþur : sin : auk :
hans : kuna : auft : uar : sin : in : suti : raist : runaz : þasi :
aft : trutin : sin :

þur : uiki : þasi : runaz :

at : rita : sa : uarþi : is : stain : þansi : ailti : iþa : aft :
anan : traki.—*Fünen.*

4. Þur : uiki : kuml : þisi.—*Jutland.*

5. Raknhiltr : sustiz : ulfs : sati : stain : þansi : auk : karþi :
hauk : þansi : auft : kunulf : uar : sin : klamulan : man : auk :
skaip : þasi : [umhv]airbis : faiz : uarþa : nu : futiz : þai :
batri : sa uarþi : at : rita : is : ailti : stain : þansi iþa hiþan
traki.—*Zealand.*

6. Aft ruulf statz [st]ain sasi is uas nuzakupi : satu su
[niz. . .]—*Jutland.*

7. Rhuulfsz sati stain nuzakupi aft kupumut brupur sunu
sin truk anþui[arþan] : ʌuaiz faþi.—*Jutland.*

8. Haraltr : kunukz : baþ : kaurua : kubl : þausi : aft :
kurm : faþur : sin : auk aft : þiurvi : muþur : sina : sa : haraltr :
ias : saz : uan : tanmaurk : ala : auk : nuruiak . . . auk
. . . t : kristna.—*Jutland.*

9. Tufa : lit : kaurua : kubl : mistiuis : tutiz : aft : muþur :
sina : kuna : harats : hins : kupa : kurms : sunaz.—*Jutland.*

10. Kurmz : kunukz : kaurþi : kubl : þausi : aft : þurui :
kunu : sina : tanmarkar : but.—*Jutland.*

10 b. Rafnuka : tufi : auk : futin : auk : knubli : þair :
þrir : karþu : þuruiar : hauk.

10 c. Rhafnuka : tufi : hiu : runir : þisi : aft : [þur]ui :
trutnik : sina.

11. Svin : kunukz : sati : stin : uftiz : skarþa : sin : himþika : ias : uas : farin : uistr : ian : nu : uarþ : tauþr : at : hiþa : bu.—*Jutland.*

12. Þurlf : rispi : stin : þansi : himþiki : suins : aftiz : irik : filaka : sin : ias : uarþ : tauþr : þΛ : trakiaz : satu : um : haiþabu : ian : han : uas : sturi : maþr : trikz : harþa : kuþr.—*Jutland.*

13. Suti : sati : stain : þansi : aft : ailaif : brupur : sin : sun : askaus : rauþum : skialta.—*Funen.*

14. Þurmutz : niut : kubls.—*Funen.*

15. Suni : sati : stin : þansi : iftir : tusta : hin : skarpa : faþur : sin : harþa : kuþan : buta : uirþi : at : rata : huks : ubbriutr.—*Schonen.*

IV. Swedish Middle Bunes (nearly all round Lake Mälaren).

1. Uipuksi : lit raisa : stain : pinsa : iftiz : faþur : sin : kopan : han : bu a : akurstam :
hier ma : stanta : stan : miþli : bua (*read* brua) :
rapi : tekr : þaz : runsi : runum : þimsum :
Bali : risti.

2. Turkuntr : auk : kunar : þair : litu : hakua : stain : pinsa :
at : anut : faþur : sin : boanta : auþfriþaz : Bali : risti : stain :
þisa.

3. Iarlabaki : lit : raisa : stain : þisa : at : sik kuikuan :
auk : bru : þisa : karpi : fur : ont : sina : auk han ati : alan :
tabu : kuþ hialbi ont : hans.

4. Iustin : auk : iuruntr : auk : biurn : þiz : buruþr : rispu :
. . . . stin : trums : faþur : sin : kuþ : ialbi : ons : ont : auk :
silu : fur : gifi : onum : sakaz : auk : sutiz :

hir : mun : likia : meþ : altr : lifir : bru : arþ : slakin i : riþ :
aft : kuþir : suinaz : karþu : at : sin : faþur : ma : iki : brutaz :
kuml : betra : uerþa.

5. Þufz : auk : þorfatz : þaiz : litu : raisa : stain : at : þorbiorn : faþur : sin : kopan :

hir : mun : stanta : stain : naz : brutu : auk : kilauk rip :
kirua : marki : at : sin.

6. Sirip : lit : risa : stan : þina : at : suin : sin : bunta :
han : uft : siklt : til : simkala : turum : knari : um :
tumisnis.

7. Saksi : sati : stin : pasi : auftiz : asbiurn : sin : filaka :
tuka : sun : saz : flu : aki : at : ubsalum : an ua maþan :
uabn : afpi.

8. Þorstain : [lit : rai]sa : stain : þena [aftir] sik : sialfan :
auk : sun : sin : hefni : uaz : til : eklans : ukr : trenkr : farin :
uarp : þa : haima : at : harmi : tauþr : kup : hialbi : sialu :
þaira : Bruni : auk : sloþi : þaiz : [raistu] stain : þena.

9. Þurstain : auk : austain : auk : natfari : raistu : stain :
at : finuip : auk : ulif : þurkil : buruþr : sin : uaru : aliz :
uikiks : suniz : latburniz : men : litu : rista : stain.

10. Hakun : karþi : bru : þisa : ian : su : skal : haita :
kunas : bru : ian : saz : uaz : sun : hakunaz.

11. Barkuiþr : auk : þu : helka : reistu : stain : þansi : at :
ulf : sun : sin : han : entaþis : miþ : ikuari : kup : ialbi : salu :
ulfs.

V. Orkney (Maeshowe).

1. mæþ þæiri øhse er ati koukr tranils sonr fyrir sunan
lant.

2. sia høuhr uar fyr laþin hælr loppbrokar : synir hænar
þæir uoro huater : slit uoro mæn sæm þæir uoro fyrir sir :

3. iorsala farar brutu orkøuh :

4. ut norþr er fe folgit mikit þat er lo eftir uar fe folgit
mikit. sæl er sa ir fina ma þan øuþ hin mikla.

5. visar runar rist sa maþr er runstr er fyr uestan haf.

VI. Manx Stones.

1. mail : brikti : sunr : apakans : smiþ : raisti : krus :
þana : fur : salu : sina : sin : brukuin :

kaut : kirþi : þaana : auk : ala : imaun.

2. [b]itra : is : laifa : fustra : kupan : sun : ilan :

VII. Ireland (see Plate).

VIII. Greenland (dotted Runes; 14th century).

Ellikr : sikuap̃s : sonr : bianne : tortarson ok : enripi [i]
 onsson : laukartak in : fyrir : gangdag : hlopu : uarda te ok
 rydu. . . .

IX. Runic Song (from a lost Norse vellum).

FE veldr frænda rógi : Fœðiz ulfr í skógi :
 AR er af elldu iarni : Opt løypr reinn a hiarni :
 ÞURS veldr kvenna kvillu : Kátr verðr fár af illu :
 OSS er flestra ferða : En skalpr er sverða :
 REIÐ kveða rossum vesta : Regin á sverðit bezta :
 KAUN er bági barna : Böl giorir 'near folvarna' :
 HAGL er kaldast korna : Krístr skóp heim in forna :
 NAUÐ görir nappa kosti : Naktan kelr í frosti :
 IS köllum brú breiða : Blindan þarf at leiða :
 AR er gumna góði : Get ek at örr var Fróði :
 SÓL er landa ljómi : Lútig at helgum dómi :
 TYR er einhendr Ása : Opt verðr smiðr at blása :
 BJARKAN er lauf-grœnst lima : Loki bar flærðar tíma :
 LÖGR er þat er fellr úr fjalli : Föst en gull eru halli :
 MAÐR er moldar auki : Mikil er greip á hauki :
 YR er vetr-grœnst víða : Vant er þar 'r brennr at svíða.

Unicum saltem exemplum ex antiquo legum volumine in archivis Bibliothecae Academiae Regiae, quae Hafniae est, extante depromptum produxisse suffecerit.—*Ole Worm*, Dan. Lit. p. 95.

NOTES TO THE RUNIC TEXTS.

All remains with Runic writing on them fall into two classes—*OLD* and *NEW*—distinguished by difference of age and alphabet. Inscriptions on stone, metal, etc. of the *Old Type* are found in many parts of Scandinavia as well as in England, and would, as far as we can judge, date from between the third and fifth centuries. That they are older than the invasion of Britain is proved by the fact that the English brought this type of letter

with them. They are archaic in *language*, and rather group with the Gothic of Ulfila than with any later Teutonic tongue. To Englishmen they must be of interest, as giving them the only specimens of the tongue their forefathers spoke when they first invaded Britain, the tongue which in England developed into the language of Ælfred and Ælfric and the English Chronicle, by a series of alterations of which we have little record; while they show Scandinavians how deep were the changes which have metamorphosed this *Teutonic* tongue into the Scandinavian language, which in its turn was to be broken up into the dialects of to-day.

I. **Old Runes.** As to their *origin*, they must all come from *one source*—almost, we might say, from *one man*—for their shape, arrangement, etc. are everywhere the same. That the Roman uncial alphabet was the one from which they are taken the forms have been held to prove, though there are one or two letters which look as if they came from some Greek alphabet.

The arrangement in the *Futhork*, which is universal, points to a *single* origin, and shows, we think, that the letters were not taken from A, B, C, but from coins or tablets and the like. The earliest remains on which the Futhork occurs are the ‘bracteates,’ imitations from Greek and Roman coins used as ‘bullae.’

Their *shape* is merely an adaptation of the classic uncial letters to the material most used by their Teutonic borrowers, *wood*. Any one can see that on such a material the *horizontal* strokes of the F, for instance, would be impossible, whereas *perpendicular* and *slanting* strokes would cut across the grain and show well and clearly.

Unfortunately the remains with the *Old Type* of Rune are very scanty, and yield hardly more than two or three sentences in all. But on comparing their small vocabulary with the richer store of Ulfila, their essential consonance is apparent—the noun *-a -i -u* stems, as in *holtingaz* (hyllingr), *gastiz* (gestr), *sunu* (acc. sing.)—the final sibilant, which we have here transliterated into *z* (the analogy of the Gothic and its shape on the Rökstone, where *𐌱 = s* and *𐌿 = final z*, leaving us little doubt on this head)—the uncontracted forms as *dohtriz* (dætr), *dalidun*, plur. preterite, *þwingon*, fem. genitive, a form still kept up in the isle of Gotland (as *-or*), as the late Prof. Sæve, a native, first observed. In the third inscription there is an inserted vowel between two consonants, the ‘Gothic’ prejudice against consonants still prevailing.

We have given of these the Golden Horn inscription, probably the oldest writing of the whole, and interesting to us, as being found precisely in the region whence the English came, and dating from before their coming to England. *Tune*, near the mouth of R. Glommen; *Istaby*, West Sweden.

The remains of this type we date from the third and following centuries. Its alphabet we give in Plate I. The famous Ruthwell Cross, c. 800, and other o’ld English Runic remains belong to this type of alphabet.

The **New** or **Scandinavian** Runes may be divided into *middle* and *late*.

Middle Runes : These are known by leaving many of the old forms of the first alphabets, though the *z* is retained, but the distinguishing mark is perhaps the *Λ*, the old *α* now used as a *nasal a* before *n* and *m*, as also marking *lost n*.

II. Rökstone, East Sweden. The longest inscription known. The first part of it reads :

‘After Wamuð stand Runes these, but Warin made [them]

A-father for a-fey [dead] son.’

The only piece of verse in this metre found on the Rune stones.

The piece before the verse is not clear, but seems to mean—

‘That say we secondly, how for nine ages he was lord of the Red-Goths, also he judged their cases [i.e. was king and judge etc., referring to Theodrick].’

‘Ruled Theodrick daring of mood,

Lord of seamen, Redmere’s strand !

He sitteth now in full [war] gear on his steed,

Shield girt, [the] Marings’ Prince.’

It seems to be a piece of an epic referring to Theodrick the East Goth, Lord of Verona; the Redmere is, we think, the Mediterranean, the ‘Red haf’ of *Island. ch. 323*; the ‘Marings’ are given as his subjects in *Deor’s Lament*.

‘*Þeódríc áhte þritig wintra*

Mæringa-burg, þæt wæs monegum cup.’

We take the stone to bear the same relation to a lost ‘Theodrick Lay’ as the Ruthwell Cross does to the ‘Lay of the Rood.’ The little fragment showing the dead king in his barrow is good enough for us to wish for more.

Noteworthy forms are, *faikian* = *feigan*, *sakumuk* = *segjumk* (reflex.?), *vasin* = *væri* (subj.), *sitiz* = *sitr*, *satint* = *sæti* (subj.), *anart* = *annat*, *flakurum* = *fiórum*, *karuz* = *görr*, see *Dict. p. 256* at bottom, *skialti* = *skildi*, *wintruz* = *vetr*.

minni, *memory*, here it means *old tales*, cf. *Dict. s. vv. minni* and *dæmi*.

The middle part of the inscription seems to be some sort of arithmetical mythic story. Part of it reads :

‘We tell the tale what war spoils were there, two such that twelve times were taken twain spoils both together on single men.’ . . . ‘That say we twelfth how the horse of Sigyn [wolf] ate (?) on the battle-field kings two tens that lie there.’

‘That say we thirteenth how two teens of kings sat in Zealand four winters, by four names, born of four brothers, five Walkars sons of Redwulf, five Hraithulfs sons of Rugulf, five Haislars sons of Haruth, and five Gunmunds sons of Airn.’

III. Danish Stones : Found all over Denmark from Heathby to Funen. They form a regular catena, and seem to range chiefly through the 10th century. 1–7 are heathen, before 950 and after 850 (3 and 5 are clearly connected); 8–12 are historical, and belong to the three kings, Gorm,

Harald (r. 950-84), Sweyn (r. 985-1014). After this there are few Runic stones in Denmark.

They are written in fine large characters between lines with word division by dots or strokes. There is no art about them till we come to the Sweyn stones, in which the end of the lines are connected with beautiful bold curves.

On the Heathen Group: *Thor's hammer* occurs on several, and the god's name on two stones; e. g. 3. 'Thor hallow these Runes!' 4. 'Thor hallow this monument!' The *curse* (occurs four times) is also heathen; e. g. 'Into a "beast" may he turn that this stone overthroweth or for another [grave] draws it [away].' 5. 'May he become an ogre who overthroweth this stone or hence draweth [it].' And lastly, 15. 'May the howe-breaker become an ogre.' [*riti*, a maniac or a hog, *swine*, cp. *verða at gjalti?*].

Political terms are used; e. g. 6. *Nura-kupi*, the Nora priest; 3. *Solva-kupi*, the Solva priest. A few *curious* words are: *Glamulan man*, a white wizard, one *with second sight*; 3 and 7. *drengr*, a gallant man, or godr *drengr*, a gentleman; *þiakn* (*þegn*), a thane; in 3 and 7. *anþviarþan*, a word of praise, 'worthy,' the exact meaning unknown; in 1. *þulaz*, the sage, see Dict. s. v.; *var*, husband; *trutin* (*drottin*), lord; *trutnik*, mistress; *himpika* (*heimþegi*), henchman; *flaki*, fellow; 5. *skaiþ*, i. e. *skeið*, a ship, here denoting the ship-shaped stonehenge, or circle. For such see *Sveriges Historia* by Montelius, fig. 410.

Early forms are: *þiurvi*, acc. = *þyri*, *Thyra*; *sunu*, sing. acc. = son; *þrankiar*, *drengir*; *sasi*, nom. dem. pron.; *þansi*, nom. dem. pron., etc.

a + i = e, throughout, as *Nurviak* = *Norveg*; *ias* = *es*; *viarþan* = *verþan*; *þaikn* = *þegn*. The reflexive *þarþusk* is noticeable.

We will select No. 8 for translation: 'Harald the king bid make monument this after Gorm father-his and after Thyra mother-his: that Harald who won Denmark all and Norway [all] and [mouldered] to christen.'

The blank after 'Norway' will not allow of any other word but 'all'; the next blank contains, the Editor believes, the name of some Wendish land.

The form '*sa . . . ias saz*,' = '*sá . . . er sá*,' supplies the lack of relative. In the Icelandic, see Dict. s. v. *er*, 132 a; examples of '*er hann er hennar*,' '*er þeirri*,' to which '*er sá*' is merely nominative. The Swedish stone 10 furnishes a parallel, '*ian saz uaz*' = *qui erat*.

Later Runes: The alphabet has again increased, and continues to do so till the latest times. The earliest inscriptions of this type are the Swedish. Those of the Isle of Man, the Orkneys, etc. also belong to it.

There is often a great deal of skill displayed in cutting the names and several regular conventions; if a syllable or a letter occurs twice running, it is seldom written twice. An *n* before *k*, *g*, *d* are seldom written, and *k*, *t*, *p* stand for *g*, *d*, *b*.

Bind-runes, letters joined together, usually to save space, are found in inscriptions of all ages.

These Runes last from A.D. 900 to 1200.

IV. Swedish Stones: These stones are on the whole later than the Danish stones, and nearly all Christian, therefore not earlier than the 11th century, for Sweden was not completely Christianised till c. A.D. 1100.

Those occur in vast numbers, principally on the tombstones that border Lake Mælär, the centre of old Swedish life, Upland, Södermanland, etc., and in Gotland (the last collected by Säve).

Two thirds of all known Rune stones (about two thousand) belong to Sweden. Some of them are very interesting, and give little touches of early life, and even notices of historical events; but the bulk are of mere philological interest from the proper names they preserve. There is something artistic about the way they are carved, and the serpent scrolls on which they are written are often twisted into beautiful patterns.

Social life: Many of the stones are erected to commemorate the maker of a 'bridge,' *bru*, i. e. a causeway, a dike over a swamp or the like; a work done for the glory of the bridgemaker's soul. Such are the stones of *Jarlábági*, e. g. 3. Such stones were naturally, like other memorial stones, set by the *braut*, the 'broken way,' i. e. the road. Such phrases as, 4. 'May no better way-monument be,' or, 'Here shall stand this stone near the way.' From these 'way-stones,' or *brautar-steinar*, was formed by some mistake the bastard and meaningless word *bautarstein*.

The road by *Sigtuna* (Upsala), fringed with Rune stones, and winding among barrows, gave the Editor a most vivid confirmation of his conjecture in the Dictionary, s. v. (p. 54). [Many of these stones owe their fine condition to the pious care of Count von Essen, who had the fallen stones raised up again, etc. He now lies buried in *Hátuna*, the centre of this old Swedish folk-land, and a Rune stone set over his grave.]

Historical: Notices of the Christian times—the square cross so frequent on the stone, the mention of a man who died in his *white-weeds*—the memorial stones to men who took part in Prince *Ingvar's* crusade to the East (his death put in *Annales Regii* to 1041. This group is one of the oldest), to men who died abroad in *Greece* and in the *West* (England and the Western Isles), the allusion to a great *battle* at *Upsala*, e. g. 7. 'He fled not at Upsala, but fought as long as he had weapons.'

Artistic: There are numerous types of scroll-work, for many stones are by the same carver, and even where the name is not given it is often possible to identify the artist of the more elaborate carvings, such as *Bali*, *Ubi*, and others of the 11th-century Swedish artists wrought. Dybeck's careful and laborious works will give the reader an excellent idea of the look of the stones.

It is by the type of the scroll-work that the famous inscription on the Lion of the Piræus (now at Venice) may be safely attributed to a Swedish hand. Rafn's reading is entirely untrustworthy; only a few names can be read.

The scroll-work may also be useful in fixing the date of the stones, according to the complexity of the design which varies from the simple Danish type to the most complex serpentine curves.

Philologically: They contain later forms and simpler vocabulary. Hundreds of times the bare formula, 'N [and N] set this stone after M, his [or her] son [husband, etc.], God help his [her] soul,' in all varieties of possible spelling occurs. The phonetic peculiarities of some of the stones are marked; thus 'h' is left out, as in *ialba* 4; *ukva* for *höggva*; *onum* for *honum*, etc. The old form *z* is used, but whether it was still so pronounced we do not know. The *Λ* is now *o*, and has been so transcribed.

There are some inscriptions in Sweden which are written in a curious Runic alphabet, in which each character is deprived of the main staff, and only the side strokes written, as if in English letters we were to write *≡* for *E*.

There are many *verses* on the Swedish stones, and a good deal of that *alliterative prose* which is sometimes hard to tell from verse.

'Here shall lie whilst the age lives
The "bridge" well built in time to come.
Good lads laid it after their father,
There can no better way-monument be.'—(No. 4.)

Sigrid let raise this stone for Sweyn her husband:

'He often sailed to Singallia
On a dear bark by Dumisness.'—(No. 6.)

I.e. the present road to Riga up to R. Düna.

'Thurstan let raise this stone after himself and his son Hefni,
He did to England, a young lad, go, did then at home for woe die.
God help their souls [mine and Hefni's],
Bruni and Slothi they carved this stone.'—(No. 8.)

The presence of so many sculptured stones early excited antiquarian curiosity in Sweden. Buraeus (he was a contemporary of Arngrim the learned, born 1568, died 1652), a tutor of Gustavus Adolphus, drew a great many, and from his copies the 'Bautil' plates were taken long after his death. He fell into poverty in his later years by a strange fate. Knowing that a comet was predicted, he gave all his property away, as he expected the world would be destroyed by it. The comet indeed appeared in due time, but the world went on as before, and Buraeus was left a beggar by his belief.

Verelius (died 1682) and Rudbeck (died 1702) his son-in-law indulged in the most extravagant ideas with regard to the Runic stones. They believed that from Sweden all civilization, Egyptian, Chaldean, Greek, Roman, etc., took its rise; that the human race was indebted to this land, the '*vagina nationum*,' for almost every blessing it enjoyed. All this was proved by the testimony of the Runic stones. The anger of Verelius against those that disagreed with his theories bursts forth in 'Whosoever shall deny the arch-antiquity of our Runic stones he ought, with those same Runic stones, to be smitten in the middle of the pate.'

The last of this school, which produced 'Atlantica' and many other astounding works, was Göranson, the editor of Bautil (1750). But extravagance seems to haunt Runic studies down to the present day, of which the extraordinary readings of the Ruthwell Cross and Runamo, perpetrated by Finn Magnussen in defiance of all grammar, are a standing proof.

The glamour and mystery (largely caused by the wandering wordiness of 'Runologists'), which enshrouds the whole subject, is even yet not quite dissipated, and much valuable time and real talent is wasted over a field which after all has yielded a poor result, and shows little prospect of a better harvest. A few inscriptions are interesting enough, but the sameness of nine out of every ten is past endurance.

V. Orkney Runes: Maeshowe, a great tumulus, in the side of which is a large chamber lined with stone, on which many inscriptions of various dates are cut, is the only place in the Orkneys where Runes are found. We translate:

1. 'With the axe which owned Gauk Trandilsson in the south country [of Iceland].' (Gauk's Saga is lost, see Prolegomena.)

2. 'This howe (barrow) was laid before that of Lodbrok; her sons were keen. Such were men [who were] as they were:' [i. e. men like them were men indeed.]

3. 'The Jerusalem journeyers [crusading pilgrims] broke Ork-howe.'

4. 'In the North-west is great treasure hid that was left behind, great treasure hid: happy he who might find that great treasure.'

5. 'These Runes carved the man who was the greatest Rune-wright [lit. Runest man] West of the Main.' (*Rynstr* is only found here.)

The Maeshowe seem all to be about Earl Rognwald's time, 12th century.

VI. Manx Stones: About a score have been found. The inscriptions were collected and edited by Munch in his handy little *Chronicon Manniae*. We translate:

1. 'Maelbrigd, son of Athakan the smith, raised this cross for his soul . . . , but Gaut made this and all in Man.' [Carved all the crosses in the island.]

2. 'Better is it to have a good foster son than an ill son.' (-as of kupa is to be repeated.) Dr. Stephens cleverly supplied the 'B' of 'bitra.' The sole instance of a proverb on a stone.

The Manx inscriptions belong to the 12th century.

VII. Ireland: Only one bit of Runic carving has been found in Ireland. On a piece of a sword-hilt left inside a barrow of an early age by some 'howe-breaker' or outlaw. The inscription reads: 'Domnal Sealshead owns this sword.' ('þ' has to be read twice.) This inscription belongs to the 12th century.

VIII. Greenland: Very late Runes belonging to the latest school, which would be in English: 'Erling Sigvats son, Biarni Thordsson, and Endride Johnsson, Saturday before Ember days, laid two cairn-marks [a pile

of stones as guide to the wayfarer] and rid [the road].’ A curious glimpse into the Greenland life and talk of the last days of the extinct colony.

King Waldemar’s Bunes : When the Latin alphabet came into general use the Runes were forced into agreement with it, and the ‘*dotted*’ or ‘*stung*’ Runes and the invention of a few new forms are the result. See Plate, p. 445. King Waldemar talked to Olaf Hvitaskald, Sturla Thordson’s brother, about Runes, and made a mnemonic sentence to contain them. There were even MSS. written in it, such as the Danish Law MSS., lately edited in facsimile (14th century). Numerous inscriptions are also found in this late alphabet, and the clog almanacks (of the 16th and 17th centuries), which are so common all over the North, afford numerous examples of its use.

The king’s sentence we read : ‘Tossed man’s hawk fled [the] dove bright,’ [i.e. the bright dove fled before the tossed hawk of the man.] The first three words must be objective, as otherwise ‘høker’ (not høk) would certainly be used. This at once suggests that the final two words must be the nominative to the verb ‘flyðu.’ The word ‘tuui’ or ‘toui’ of the MSS. by two dots becomes ‘duuæ’ or ‘dœuæ,’ nom. fem., and the ‘boll’ agrees as a fem. adj. with this. The *d* of the MSS. must be undotted at the end of the first word to make it *t*.

The Helsing Bunes : These Runes are only found on five small stones in Helsingland in Sweden. They were first deciphered (in 1674) by Magnus Celsius, a native of that country, grandfather of the great Celsius. The Runes from which they are derived are most like those on the Forsa Ring, of which facsimiles have been several times made.

Hidden Runes : There are many ways of writing the RUNES by means of *numbered marks*, a system that also appears in the OGHAMS of Ireland and Wales, which Professor Rhys (see his Lectures on Welsh Philology) with high probability believes to have reached the Kelts through some Teutonic tribe. One such plan, founded on the three groups of the ‘Futhork’ (FUPORK. HNIAS. TBLMY.), is exemplified in Plate, p. 445, where *m* is the fourth letter of the third group, and so on. By varying the order of the groups etc. secrecy might be attained, as in ‘þisar runar’ in the Maeshowe. See Plates.

The Runic Lay : Found by Ole Worm on the fly-leaf of a single Norse Law Vellum (since destroyed), and printed in the Lexicon Runicum. As Worm did not know the language, it is in a bad state. It has been restored as far as could be, but some parts of it are still corrupt. It is not earlier than the middle of the 12th century, and probably from the Western Isles, as *hr* alliterates as *r*, which entirely forbids an earlier or an Icelandic origin. The idea is very possibly taken from some such English poem as the Exeter Codex Rune Poem. The little gnomic sentences are sometimes amusing.

SWEDISH LAW-TEXTS.

Church Ring in Forsa, Sweden
(in Runic characters).

: Uksa tuiskilan auk aura tua staf at fursta laki :
 uksa tua auk aura fiura [a]t apru laki :
 in at þriþia laki uksa fiura [a]uk aura [a]ta staf :
 auk alt aiku iuaz if an hafskaki rit furiz :
 suaþ lirþiz aku at liupriti sua uas int fur auk halkat :
 in þaz kirþu sik þita [a]nunz ʌ tarstapum : auk ufakz ʌ
 hiurtstapum :
 in uibiurn faþi :

Upplands Lagh of 1296.

Gup siælwær skipaþi fyrstu lagh ok sændi sinu folki mæþ
 Moyses ær fyrsti laghmaþær war fore hans folki. Sva sændir
 ok en waldughær kunungær Sweæ ok Giøtæ, Byrghir son
 Magnusæ kununx, allum þem ær byggjæ mellum haffs ok
 sæw, strøms ok øþmorpæ, bok þessæ mæþ Wigens flokkum
 ok laghum Upplænzku. Lagh skulu wære satt ok skipaþ
 almænni til styrsl bapi rikum ok fatøkum ok skiæl mellum
 ræt ok oret. Lagh skulu gømæs ok haldæs, fatøkum til
 wærnær, spakum til friþær, æn ospakum til næfst ok ognær.
 Lagh skulu wære rætwisum ok snællum til sòmðær æn
 wrangum ok osnællum til rætningær. Warin allir rætwisir
 þa þurfpti æi lagha wiþ.

Laghæ yrkir war *Wiger Spa*, heþin i heþnum timæ. Hwat
 ær wi hittum i hans laghsaghu, ær allum mannum þarfflikt
 ær, þæt sætium wir i bok þessæ; þæt oparfft ær ok þungi ær
 at, þæt wiliu wir utæn lykkia. Hwat ok ær hin heþne læt
 affat wære, swa sum ær i kristnu-ræt ok kirkiu-laghum, þæt
 skulum wir til økiæ i upbyriæn þæssæri bok. Ok wiliu
 wir fylghjæ i laghum þæmmæ warum forseþrum, Erikinum
 hælghæ, Byrghiri iarli, ok Magnusi kunungi; ok aff wari bryst-
 hyggiu ok wart rap, hwat wir gitum til satt ællr aff takit,
 sum allum snællum samþykkis a, þa skulum wir samæn
 sættjæ til þarwæ aldræ mannæ ær byggjæ þær wir fyrmer
 saghþum.

The West Gotland Laghmanna-tal.

Hær hittæs namn þerræ manna ær Wæstræ-Götlans lagh görðþo oc fram förðþo:—

Fyrsti war Lumbær, oc af hanum æru Lumslagh callæðþ, fore þy at han sighs hauæ huxæt oc gørt en mykin loth af laghum warum. Han war fœðær i Wangum, oc þar liggær han i enom collæ, fore þy at han war heðþen.—Annar war Biorn kialki. Han war af Mæðþalby; þær war hann iorðþæðþær i enom collæ, fore þy hanum war eygh kunugh hælægh Crisnæ. En a þem sama collæ standær clocnæ hus þerræ nu i Mædalby.—Þriði war Þorer ræfuær af Gøkem.—Fyarðhi war Alli. Han war fœðær i Sighlislangem, oc han taldi lagh a Lincornæ wallum. Æn war wrangwis, oc fore sins wrangleks sakir castæðhi han i lagh war marghæ wrætti oc krokæ oc ilh braghð, oc þy war han kallaðþær kring-Alli.—Fæmti war Tubbi stallæri. Han war laghmaðþær litlæ stund, oc war grimþær oc wrangwis þa stund han war.—Sætti war Øndær aff Æfsungi.—Syndi war Wluar af Trælgheu. Han þolde bort wrækilsa swa at han baðhi tappæðhi wald oc laghmanz namn fore sinæ usiðhi oc folsko.—Attunði war Þyrnir. Han war fœðær i Uplandum.—Niundi war Wluar hans sun.—Tiundi war Aszur af Hæru. Han taldi Wæstgötæ lagh al a enom dagh; þy eno sinni oc aldrigh mer, fore þy at han do skamp þær æptir. Æliupti war Karlli af Ezwæri. Han æfti eygh egn ællær aðræ costæ swa mykit sum raslekær hans oc hyarttæ haweskæ oc snilli hans høgðhe han til þæs wælz. Han spurði æptir þem mannum spaklikæ, ær læghæ spiæl görðo i landi waru. Han ræfsti hwarium æptir sinni giærð oc land siðh; fore ondom mannum frælsæðhi han oc udømun, hwaðæn af war han saghþær mæð myldri hyggiu laghæ styræri; oc þy war han saghðær kuæmilikæ faðþir at fostærlandi.—Tolfte war Algutær, hans sun, æptir han, mykilhughæþær maðþær oc girughær. Nu firi þy at Sitruggær, han[s] sun, wildi eygh ættir sins faðþurs dœðþæ þa byrd a sic bindæ at Westgötæ formæli, for þy at [han] war ungær oc eygh at sær gior æn i allæ lœte, oc þy tok Øndær aff Grolandum þræntandi wiðþær laghmanzdøme, ræt wis man oc staðlikær. Han taldi ræt lagh, oc gømde þerræ i hwarn stað.—Siðþæn tok æptir han Naghlli brøþer

hans, fyghurtandi wið samæ walði. Han fylghði siðpum oc mæðfærðum broðþors sins, hafði hof i orðum oc athawm allum, þyænæði rætwisi oc laghikæ wærn allum West-Gøtum.—Æptir han tok Sittryggær Alguz sun, fæmtandi, wið laghmanzdømi þa fulkomin at walði oc witi sinu mæð Guðz trøst.—Sæxstandi war Alguttær hans sun.—Syutanði war Æskil laghmaðþær. Han spurði innurllikæ oc lettæði all Lums lagh, oc annarær, at nytræ hæfð lanzsins forælðri. Siðþæn han fan lanzsins lagh, þa huxæði han þem mæð mykli snilli oc syalfsins forseo. Han war marghæ wæghæ wæl fallin til þæs walz; han hafði þa giæff af Guði, at han atti snilli myklæ fore aðrum mannum; han hafði oc clærkdom ærlikæn iæmh goðpum clærkum; oc iuir allæ løtte styrkti han Wæstgøtæ oc þerræ hofðhengiæ. Han war Mangnusær sun Minniskiolz af Bialbo. Han war mykin maðþær for sic til aldræ raðæ oc rætræ, swa at war iuir allæ rikissins hofðhengiæ. Swa sum han war mykin for sic til aldræ raðæ, swa war oc han goðþær drængær till swærðh oc til aldræ takæ i strið. Hwat ma iæk nu meræ af hanum sighiæ utæn þættæ, at sent fðþes annar slikær maðþær.—Atærtandi war Gøstawær laghmaðþær spakær maðþær oc retwis.—Nitandi war Folki laghman, warskær oc mildær; i daghum sinum toku marghir hedþær af warum laghum, oc frillu bõrn gengu ffra arwi sinum.

DANISH.

The Law of Zealand, AM. 24, MS. c. 1275.

Thætæ ær then rætæ sialanzfaræ logh oc thæn gamlæ ut aruæ mal.

Fathær oc mothær ær sun oc dotær nest at æruæ. sun til ful lot. oc dotær til half lot; æn of af giftæs sun æller dotær ællær bathe. liuænde fathær oc mothær. tha faræ the af bo. sun mæth ful lot oc dotær mæt half lot. allæ æin ful lot sum theræ fathær hauær. for utæn fæthrinis iorth. oc the aruæ ær han ærfdæ sithen han fec theræ mother. ællær theræ mothær sithen hun fec theræ fathær.

NOTES TO THE SWEDISH LAW-TEXTS.

The Forsa Ring: On the church-door of Forsa, in Helsingland, North Sweden, is an iron ring with an inscription which was, in 1806, first deciphered by M. F. Arendt, a wandering runologue, who, in the course of his travels, came to this place. He spent two days (March 5 and 6) on the ring, cleaning it, copying the letters, and deciphering it. His readings are marvellously accurate, and very little remained to be done after him, as Professor Bugge (whose edition and interpretation is no doubt the final one) justly observes. Forsa Ring, Christiana, 1877.

As the earliest document relating to Swedish Law, and as a good example of the early tongue, it is given here. It reads:

'An ox double-valued [twice the unit—a cow] and ounces two amount at first instance:

oxen two and ounces four at [the] second instance:

but at third instance oxen four and ounces eight amount:

and all ownings forfeits if still he throws [the] right off,

which the learned [clergy] own by Common Law, as was proclaimed of yore and hallowed.

But they did this, Anund of Tarstead and Ufeig of Hartstead:

But Wibiorn drew [the Runes].'

The whole probably refers to a tithe or the like. Anund and Ufeig were the wardens or perhaps the Law-Speakers.

This *liupriti* is the earliest form of the well-known *lyriti* of Grágás, and supplies the etymology. 'Lewd-right'—Folk Law or Common Law. The etymology suggested in the Dict. s. v. (p. 401) must be hence corrected.

For *ivarz* (i. e. *í varr*, *forfeits*) see Dict. s. v. *Verda*, B. 4, p. 696 b, where similar uses are given.

The inscription would be c. 1150.

Middle Swedish: The frequent use of *æ* in weak and inflexive syllables, the adiphthongisation or simplifying the old compound vowels—e. g. *Gøstawær*; the curious *ðp* for *ð* or *dd*, as *fððpes*; the *gh* and *ff*, as in *daghum* and *giøff*; *ngn* for *gn*, as *Mangnussær*; *mb* kept where Icelandic has lost it; *Lumbær*; *grimbær* = *grimmr*; the retention of *w* before *r*, *wranguis*, as in Mid. English; the absence of Icelandic *u*-umlaut are the most notable marks of the dialect. The peculiarities should be compared with those of the Norwegian specimens given above (p. 240 foll.) and the Danish which follow.

Upland's Law: The Prologue, c. 1296.

A translation of a few lines will be the best help:

'God himself made [the] first law, and sent [it] to his people by Moses, who was the first Lawman to his people. So also sendeth the mighty

King of the Swedes and Gots, Byrgi, son of King Magnus, to all that dwell between Main and Sea [North Sea and Baltic], stream and desert [the lake chain and Lapland], this Book with Wigir's tables and Upland's Law. . . . A Law-wright [great lawyer] was Wiger the Seer, a heathen in heathen time. Whatever we find in his Law-speaking useful to all men, that we set in this Book. What is hurtful or grievous, that we will lock out [omit]. And whatever the heathen lot be lacking with regard to Christian right and Church law, that we shall add to in the outsetting of this Book. We shall follow in the Laws those of our forefathers, Erik the Holy [S. Erik died 1160], Earl Byrgi [died 1266], and K. Magnus. And of our own wisdom [breast knowledge] and our counsel what we can add thereto or take away as seems good to wise [sharp] men, this we shall add thereto for the good of all men that dwell where we aforesaid.'

The Law-Speaker's List in the West Gotland Laws :

A piece, such as Ari's lost list of Icelandic Law-Speakers must have been, is found, with a list of Bishops and Kings, attached to West Got Laws. It is of the end of the 13th century.

It begins with :

'Here is found the name of those men who made or brought forth West Gotland's Law.

'The first was Lumbi, from whom the Lumb Laws are called, because that he is said to have thought and made a great lot of our laws; he was born in Wang, and there he lies in a knoll because he was heathen. The second was Biorn Jawbone; he was of Middleby, there he was "earthed" in a knoll because holy Christendom was not known to him; and on that same knoll stands their clock-house [belfry], now in Middleby. The third was Thori Fox of Gowkham. The fourth was Alli; he was born in S., and he "spoke law" on Linkorne fields; he was wrongeous, and for his wrongness' sake he cast into our law many "unrights" and crooks and ill "braids" or tricks. [A most ingenious way of accounting for the bad side of the law, which would have delighted Blackstone, and enabled him to make out a better case for some of the "peculiarities" of the Law of England.] . . . The tenth was Azur of Heru; he "spoke" the whole West Got Law in one day; that one time and never more, because he died shortly thereafter. . . . The seventeenth was Oskil the Lawman; he sought out thoroughly and enquired after all Lumbi's Law and others of good usage to the former dwellers in the land. After he had found the Law of the land, he thought over them with great keenness and a foresight of his own. He was in many ways well fitted for this power; he had this gift from God, that he had great skill of speech above other men; he had also worshipful clerkdom, equal to good clerks; and above all things he strengthened the West Gots and their chiefs. He was the son of Magnus Minni-shield of B.; he was a great man "of himself" [of disposition] in all "right and rede" [law and counsel], so that he was before all the chiefs of the Land. Just as he was great in

himself at all rede, so was he a good knight at the sword and all feats of war. What may we now say of him than this, that late will be born such another man?’

(This Oskil was Snorri's contemporary, mentioned in *Islendinga*, ch. 40, and *Hákon's Saga*, chaps. 29 sqq. He was brother of Earl Byrgir the Great. See *Pedigree in Hákon's Saga*, vol. ii. [VI. E.] Roll's edition.)

Gøstaver, the first of the name recorded. It is first found as a horse's name, *Gautstafr*, *Hákon's Saga*, ch. 238. The Gotland horses were very good and famous. The word is properly *Götstaff*.

The text of both extracts is from the famous edition of the Swedish Law by Professor Schlyter of Lund.

NOTES TO THE DANISH LAW-TEXT.

Middle Danish: The language is much more decomposed than the Swedish of like date: the modern form of the tongue is showing itself. The *æ* in all inflexive syllables for older *a* or *e*, and the adiphthongisation of the old tongue, which had already taken place one or two generations ere this, as seen in *høk* for *hawk* [King Waldemar's Runes].

Beginning of the Law of Inheritance from the Law of Zealand.

It reads literally: 'This is the right Sealand farer's law and the old out of the Section on Inheritance.

'To father and mother are son and daughter nighest for heritage, the son for full lot, the daughter for a half lot.

'But if son or daughter be given away [in wedlock], father and mother being alive, then they leave the house, the son with a full lot, the daughter with half lot.

'All one full lot as their father has, except the patrimony [hereditary allod] and the heritage which he has inherited since he took their mother, or their mother's since she took their father.'

The extract is from a photograph of a MS. of c. 1275.

A SHORT GRAMMAR.

CHAPTER I.

SOUND AND LETTER CHANGE.

§ 1. Introductory Summary.

As far as is known the whole of the Teutonic tribes North and South spoke what was essentially *one tongue* at the time when they first began to take an active part in history. Of this tongue the *Gothic* of Ulfila is almost the only monument. It shows us the language in an early state, with fairly full inflexions and a simple vowel system.

The emigration into England of tribes from the North Sea coast (Jutland to the Rhine delta), bringing their language with them to their new home, is the first great event in the linguistic history of the Northern Teutons. What this language was at the time of the emigration, and the disturbances which preceded it, can be made out, partly from the Anglo-Saxon of Ælfred's day, its direct unmixed descendant, and partly from the remains (Tune Stone, the Golden Horn, etc.) which survive in the lands which the English left.

Five hundred years after the English migration the phenomena was repeated. There was another Wicking-tide, such as that which Claudian spoke of, and another migration and conquest, such as that which Gildas deplored. And just as the Anglo-Saxon tongue seems in the throes of the exodus to have acquired its distinctive character (for language, besides its long periods of slow growth and decay, has its sudden springs of blossoming), so it was during the great stir of the 8th and 9th centuries that the Scandinavian tongue differentiated itself from the parent stem, becoming henceforth a distinct language.

A. The peculiar characteristics which mark out this **Scandinavian** tongue from the Anglo-Saxon and the parent stem may be briefly noticed :—

In form they are—

- a. Excessive contraction and assimilation. See below, p. 470.
- b. Simplification of case endings, as compared with the Gothic of Ulfilas ; i. e. on the Rune stones *dohtriz* for Icelandic *dætr* ; *dálidum* or *dalidedum* for Icelandic *deillu* (dealt).

c. Dropping of all prefixes *be-*, *ge-*, *er-*.

All changes which may be summed up in a decided *trochaization* of the

tongue and a disposition to get rid of all that could interfere with this result.

d. Through the regular umlaut the vowel system is much more regularly harmonised than had ever been the case before.

e. Certain vowel assimilations take place. See below, § 3.

f. The suffixing of the article.

g. The dropping of the initial *w* before *r*, *l*, and a front vowel (a *u*-vowel), *reiðr*, lit, ull, for *wreiðr*, *wlit*, *wull*. See Dict. 672 b, B. I. 2.

Preserved in a few words—By dropping the *r*, see Dict. 672 b, B. III. 3, or by turning *w* into *h*, see Dict. 672 b, B. III. 2.

h. The dropping of *j* initial, *ok*, *ár*, English *yoke*, *yew*. See Dict. 302 b, B. III.

i. The frequent vocalisation of *w*. See Dict. p. 672 b, B. I. 2.

In vocabulary :

Neologisms, when new words, formerly little known or restricted in sense, replace or turn out old common Teutonic general words, such as where *gøra* (*gaurwa*, properly *to make ready*) and *taka* replace *do* and *niman*. Thus in the Golden Horn and Stone of Tune we have *tawido* and *worahio* for the modern *gørða* (*I did or wrought*) and when *ekkia* (properly *a single woman*, *a girl*) replaces the older *widowa*. For the particles and conjunctions we note *at*, *ok* for *to*, *and*. See the list, ch. ii, § 3. Many words lost in the Saxon and South Teutonic tongue survive in the Norse, and vice versâ.

B. The next movement is the consequence of the former, to wit, the emigration of many Norse settlers in the Western Islands to Iceland, whence arise the distinctive peculiarities of the classic Icelandic tongue, which are in many respects the exaggeration of the Scandinavian idiosyncracies noticed above. These settlers, coming originally from the far West of Norway, had passed under the whole influence of the emigration movement in the Western Islands, and were thus likely to manifest to the fullest in their speech the effects of the stirring times they had gone through.

Accordingly the following particulars are confined to the **Western branch of the Scandinavian tongues**—

In form :—

a. The vowel-harmony is carried further by a second *u*-umlaut (caused by an inflexive *o*, *londom* for *landom*, etc.), a very prominent feature in the language.

b. The *w*, which had already given way in many instances, now vanishes altogether before the *r* and *l*.

c. Vowels were gradually lost :

The nasal vowels already in Thorodd's time ; a little later the *ø* and *œ* and *æ* ; of the two *é*'s one was lost ; and lastly, in the 16th century, the *y* (*y*, *ý*, *ey*) was lost.

The vocabulary :

It has been affected by foreign intercourse, and many English, Danish, German, Latin, and Romance words have passed into daily use. This began

very early. In pre-historic times from Latin: pund, penningr, aurar (aureus), vín (wine), etc. From Finnic: refr (a fox). From Slavonic: torg (a market). Along with Christianity words came from England: bleza (to bless), guðspjall (gospel), Hvíta-sunna (Whitsun), or they were translated, as 'skíra' and 'skírn' from Anglo-Saxon fulluht. From Gaelic: diar, bjannak, dalkr (pin), njola (night). From Romance languages (French): kurteisi, danz, pallr, etc. In much later times, from England through the trade with Iceland in the 15th century: prenta (print), púðr (gunpowder), kot (coat), svinta (apron), peisa (piece), vír (wire); and even Gaelic words, as brekan (a coverlet), tær (pure). See Dict. passim. Then at the time of the Reformation came German words, especially through the translation of Luther's Bible. See Odd's Translation of the Gospel. And finally, in the last centuries, from Danish. The history of the country may be traced in this way.

Since the Western and Icelandic emigrations a series of well-marked changes of a similar kind to those with which we are familiar in England,—the *destruction of inflexional grammar*, the simplification and decay of case endings, have affected the **Scandinavian mother tongue**, although the vowel system and the roots have been less altered than in Iceland. We may mark the loss of the initial *h* before *l*, *n*, *r*, the degradation of certain letters, as the *h* into *g* and *g* into *v* or *j* in Denmark.

§ 2. Pronunciation.

In giving a short view of the chief changes of pronunciation in Iceland, it will be well perhaps to caution the English student against the endeavour to acquire the *modern* pronunciation in all its intricacy at the cost of time which would be better spent in mastering the classic literature. If he speaks in the way which the best manuscripts—on which the normal orthography of this Reader is founded—spell, he will be on the right path and will succeed in some measure in reproducing the sounds of the classic language. If, on the contrary, he too closely follows the modern pronunciation, he will certainly not speak as the ancients did, and will lose, especially in the poetry, much of the beauty and sound-harmony on which a great deal of its force depends.

Thus háf is better than hauf, iarl than iadd'lh, iarn than iaudd'nh, nafn or namn than nabbnh, afi than abblh, while they are more in consonance with the English pronunciation and easier to articulate.

The *letters* used in the oldest MSS. are of the same type as the Irish or Anglo-Saxon; their shapes alter gradually into black letter, just as was the case in England.

The *spelling* of the MSS. is of course *phonetic* at the outset, but there is occasionally some confusion in the symbols used, different scribes preferring letters etc. of different form.

There seems at two distinct periods to have been a considerable change of pronunciation. The *first* may roughly be consigned to the lifetime of

Snorri Sturlasson, just before the Change of Law. It is in accordance with this change that the bulk of the MSS. are written and our normal spelling printed. The *second* may be assigned to the early lifetime of Odd Gottskalksson, or just before the Reformation. The changes which then took place are *not* embodied in the modern spelling. Since that time no perceptible alteration seem to have taken place.

I. Thorodd's alphabet is the best evidence for the *oldest pronunciation*. We believe its letters to have been pronounced much as follows. "Mr. Ellis's notation is used, and an approximative sound given.

LETTERS.	PALEOTYPE.	KEY-WORDS.
a	a	man (Nor. Eng.)
á	aa	father
ę or æ or æ	e	men
ę or æ or æ	ee	air
e	e	été (French)
é	ee	see (German)
i	i	it
í	ii	ni (French)
o	o	stock (South German)
ó	oo	so (German)
u	u	und (South German)
ú	uu	gut (German)
y	ı	écu (French)
ý	ıı	grün (German)
q or æ or æo [ö]	œ	hurt [short]
q̇ or æ̇ or æ̇o	œœ	earth [long]
φ or æ or eo	si	seuil (French)
φ̇ or æ̇ or eó	sıi	deuil [long] (French)

(For the *ø*, the nearest in sound to *y*, see Dict. 761 b, I.)

There were three diphthongs—*au*, *ei*, *ey*—of which the components had the values assigned above. All the vowels might be *nasalised*, when they must have somewhat resembled the French nasals.

The consonants—*b*, *p*, *m*, *n*, *k*, *l*, *t*, *d*—were pronounced as in English.

c and *g* were always hard; *s* always sharp; *r* always trilled; *f* may have been pronounced medially and finally as *v*; *u* consonant as *w* (in *we*); *i* not yet consonant (*iar* = our *ear*); *þ* (initial) *th* (in *thing*); or *dh* when medial (as in *the*); *ŋ* was *ng*.

In *hr*, *hn*, *hl*, at first the aspirate must have been separate, afterwards pronounced with the following letters, as also *hv* (in *when*), *hl* (Welsh *llan*).

In *double* consonants each were carefully and *distinctly* pronounced. *cc* (in *book-case*, not *booking*), *gg*, *nn*, *ll*, *pp*, *bb*, etc. The whole words were probably spoken more *slowly* and more *clearly* than in English or modern

Icelandic. Indeed the observance of quantity of necessity presupposes a distinct speaking.

The Englishman must take care not to lengthen short vowels when the accent falls on them.

The ACCENT was *trochaic* on the whole, nearly always on the root-syllable—*hyrjar*. In compound words each root is accented, but the former most strongly, *LÆRI-sveinn*, *KALEK-inn*.

The QUANTITY was felt and marked in speech and verse, but all, even heavy *inflexive* syllables, were in verse considered as *short*, e.g. *-ask*.

II. The changes which brought the above system to the **normal spelling and pronunciation** of the end of the 13th-century vellums were—

a. The loss of the *á*-umlaut *ó*, which is replaced by *ó* or *á*.

b. The change of *s* in the forms *vesa*, *vas*, *es*, etc., and the particle *es* into *er*.

c. The merging of the reflexive terminations *-sk* etc. into *-z*, later *-st* (pronounced *ts* or *ds*).

d. The form *ð* appears side by side with *þ*, but whether its use is phonetic or merely a fashion it is hard to say. In the time of the Second Grammarian (end of the 12th century) the case must have been as at present, for he counts *þ* as 'head-stave,' *ð* as 'under-stave.' But how it was in the time of Nial we cannot tell. *ð* is now used medially and finally.

e. The late hardening of final *ð* into *t* or *d*, as *sæmd* for *sæmð*, and *dýpt* for *dýpð*, *spekt* for *spekð*.

f. The confusion of *æ* and *æ*, and of *ɔ* and *ɔ*, *ɛ* and *e*, the latter swallowing up the former. These changes were perhaps not complete in Snorri's day.

The palatal *k* or *kj* and *g* or *gj* must have been a very early phenomenon. It is shown in the very old spellings *ki* and *gi*, as in 'kier,' 'gizta,' 'giora,' etc. As, unfortunately, Thorodd does not pay so much attention to the consonants as to the vowels we have not such full information in their case as to pronunciation, etc.

III. The changes which were taking place in the 15th and 16th centuries are far greater and more important, and have made the **spoken language** quite another thing to the written language, so that though educated Icelanders, like educated Frenchmen and Englishmen, *spell* their language in a more or less *classic* fashion, they *pronounce* it quite differently.

I. The **vowel changes** are remarkable, and show a certain symmetry, which proves that they must in most cases have taken place at the same time, and, as all changes in Iceland, *uniformly*.

a. The diphthongization of the *long vowels* is (as in English) specially striking.

SPELLING. PRONUNCIATION.

á	as in	cow
í	"	feet
ó	"	note

SPELLING. PRONUNCIATION.

ú	as in	tool
é	"	yea
æ	"	wise

ey, *y*, *ý*, confounded into *ei*, *i*, *í*, very few traces of the *y* surviving, although the *sound* is still in the existing language; for the sounds have been *shifted* or *shunted* forward, thus the short *u* of modern Icelandic is phonetically the *y* of the old, *au* the *ey*, *á* the *au* of old.

au, having its sound taken by *á*, now shifts into *oi*, so the accented *é* is early diphthongized into *ei* near the old sound of *æ*, and *æ* shifting its sound to *ai*.

b. There is a *nivellization* of all vowels as to their quantities, as can be proved by the poetry of that time; yet that a double consonant shortens the preceding vowel, e. g. *a* in 'sat' is long, short in 'satt.' See Outlines of Grammar, § 1.

2. In the **consonants** the pronunciation is still more altered, and for the worse also, to our ears:

a. The double consonant *nn* falls into *tnh* or *ddnh*, a change first indicated by the spelling *steirn* for *steinn*.

b. The *ll* falls into *dlh* or *tlh*.

c. The distinct *gn* now becomes *ggnh*.

d. The *g* is weakened into *y* in medial position.

e. The final inflexive *-r* falls into *-ur* (phonetically *ør*), getting separated into a distinct syllable. This is very clearly shown in verse, where in such places as require a trochee, such words as 'allr,' 'aldr,' etc. are found, first in the body of the verse, when the stem is less marked, but later, as at present, even in the *last foot*, whereas in all the old verse such words would be an impossibility in such places.

3. The **intonation**, which still survives in Sweden and Eastern Norway and, though metamorphosed, in Denmark (Mr. Sweet's Essay), perished.

At the same time it is remarkable how *few changes have taken place in the INFLEXIONS of the Icelandic*. In this respect indeed modern Icelandic in the main truly represents the classic language, continuing in a stage of inflexional grammar, which may be compared with that of English in Alfred's time. A few modern changes in the verbs are collected in Outlines of Grammar, p. xxvi a.

§ 3. Changes—Vowels and Consonants.

VOWELS change in various ways: either in **nature** or in **quantity**. These changes are produced in obedience to more or less fixed methods, by *agglutination*, *contraction*, *assimilation*, and the like, while many instances can be explained by the influence which *analogy* is ever exerting.

In Icelandic **simple homogeneous vowel change** is produced by *umlaut* or *resolution*, while **complex quantitative change** is brought about by *contraction* or *absorption*.

I. **ABLAUT** is a *complex vowel variation*, due to strong early contraction, of which no other trace remains in Icelandic. It is a part of the original Teutonic framework of the language.

It is found in strong verbs, chief tenses, and in nouns and adjectives derived from existing or lost strong verbs.

The following table exhibits the chief forms in which it appears; the forms in *brackets* are affected by *umlaut*:—

a	gives	ó, au [œ]	as	tamr (tame), taumr (bridle); gal (crowing), gaul (bellowing).
e	„	á, ó	„	berja (beat), bára (wave); taka (take), tók (took).
i	„	ei, í	„	bit (bit), beit (bite), bíta (to bite).
o, u	„	au [ey]	„	losa (loosen), lauss (loose).

An inserted *j* or *w* does not affect the regular ablaut, thus—

o gives jó, jú, au, as rof—rjúfa (break), rauf (broke); brot—brjóta (break), braut (broke).

II. **ABSORPTION.** Many long vowels and diphthongs are caused by absorption of consonants. The forms in brackets are archaic or theoretic.

1. *Root-nasals*, when lost, lengthen preceding vowels—þá [þan], *then*; áss [ans], *god*; gás [gans], *goose*; fúss [funs], *willing*. (Outl. xxx b, i. β.)

But when final in *inflections*—in infinitives and in weak nouns—the *n* slips out without leaving any traces [cp. for instance with A.S. paradigms].

2. *Gutturals*—

a. Before *t*—dóttir [dohtir], *daughter*; nótt [naht], *night*; sótt [sauhs], *sickness*; dráttir [drahtir], *draught*; sléttir [sleht], *slight*; vættir [vaiht], *wight*; níta [nihta], *to deny*: fem. ending—úð [hugð], *mind*.

b. At the end of a syllable—þó [poh], *though*; nár [nahs], *corpse*; fé [feoh], *fee*; mý [mucca], *midge*; má [mag], *may*, and many preterites.

3. *Dentals*—nál [naðl], *needle*; hvárr [hvaðarr], *whether*; Gormr [Goð-ormr]; Hrólfr [Hroðulfr].

4. *v*—nýr [niwis], *new*; sál [sawl], *soul*; mey [mawi], *maid*.

5. Strong contractions—hestir [hengist], *horse*; haust [harfest], *autumn*.

Some vowels are long (diphthongic) in modern Icelandic which were short and pure in the old tongue; as those are almost always misspelt it is worth while to notice them:—

1. -úng, -ing, which should always be written -ung, -ing.

2. a, o, u, before *l*, followed by a consonant, *lf*, *lk*, *lm*, *lp* . . . , are falsely written á, ó, ú—kálfir (calf), tólf (twelve), úlf (wolf), bálfir (baulk), álfka (awk), álftr (swan), fólk (folk). This change dates from about Sturla's time, and is akin to our Elizabethan 'cauf,' though the *l* has not been altogether lost, as in England.

The usual spelling was used in the Dictionary for the sake of convenience, but it should not be retained in future editions of the classics.

III. UMLAUT. A single vowel change produced by the *reaction of a thematic or characteristic* (thus called in the Outlines) *vowel on the root vowel*. In Icelandic *i* (*j*) and *u* (*w*) are the two themes which hit back in this way, assimilating the root vowel half way to themselves, and thus producing a delicate harmony. It is far later than ablaut, and in one (its latest) form exclusively Icelandic.

A. The I-UMLAUT :—

a	before thematic i	is changed into e	
á	„	i	æ [ǣ]
au	„	i	ey [Norse oy]
o (= u)	„	i	ø
ó	„	i	œ
u	„	i	y
ú	„	i	ý
jó, jú	„	i	y'
o	„	i	e [ø]

The thematic or characteristic *i* which wrought those changes has in most cases disappeared, the thematic forms having turned into non-thematic.

But in two cases it remains—

a. After long syllables, after diphthongs when followed by a final *g, k, j*—*fylg-ja* (follow), *sæk-ja* (seek), *dey-ja* (die).

b. In short words—*tem-ja* (tame), but *tæm-a* (to empty), *sel-ja* (to sell), but *sæla* (bliss); also lost before double consonants, as *brenna*, *kenna*, etc.

Root and Stems formed by *i-umlaut* are very numerous.

1. *Verbs*. Many causals are formed thus from intransitives—*græta* (to make to weep), from *gráta* (to weep); *fella* (to fell), but *falla* (to fall).

All thematic *i*-verbs, *ja*-verbs, many verbs throughout the II, III, and IV Weak Conjugations (see Tables, pp. 492, 496).

2. *Nouns and Adjectives*—

a. All thematic *i*-words—*nýtr* (fit), as Decl. II. sing. masc. and fem.—*bekkr*, *heiðr*; masc. in *-lækknir*; weak fems. in *-gleði*; all neuters in *i*, etc.

b. Words with nominal inflexions in which thematic *i* was or is present; all words in *-lingr*, *-ingr*, *-ing*—*dræpligr* (a little poem), *lægging* (a lowering), because they are derived from umlauted words.

c. Feminines with inflexive *d, ð, t* [*ið*]—*lengd* [*langið*] (length), *hæð* [*hauða*] (height), *dýpt* [*diúp-i-ða*] (depth).

d. Most feminines with inflexive *-sla* [*-isla*], *-ska* [*-iska*]—*Island-ska* [Island] (Icelandic), *bern-ska* [*barniska*] (childhood).

WORD-FORMS OR FLEXIONS formed by *i-umlaut*—

1. *Verbs*. The present indicative, and preterite subjunctive of strong verbs and of Conjugation III weak, and many of Conjugation IV weak (wherever the root vowel admits of such)—from *taka tek*, and from *tók tæki*. See Tables.

2. *Nouns*, plural of 3rd declension, strong—from *bók*, pl. *bæk*; *mús*, pl. *mýs*; *gás*, pl. *gæss*, etc.; *eigandi*, pl. *eigendr*.

3. *Adjectives*, dissyllable, comparatives and superlatives, in *-ri*, *-str*—*hár* (high), *hæri*, *hæstr*.

B. The U-UMLAUT is much later, and acts only upon a root *a* :—

a before *u* is changed into *ø* [ao or ɔ]

[*á* „ *u* „ *ó* or *ø*]

a. Caused by thematic *u* or *w*—

In many nouns, adjectives, and words in *-w*—*bölva*, *fölr* [balw-, falw-].

b. By a lost inflexive *u*—

In the fem. sing. and neut. plur. of such nouns as *hagr*, fem. *hög*: *land*, plur. *lönd* [landu].

The *ø* was formerly met in like cases, but has long been obsolete, though in the older MSS. and such books as *Grágás* or *Libellus* [*só*r (wounds), *skrø* (scroll)] it should be preserved in printing. Such words as *nótt* (night) preserve traces of this umlaut, and were once spelt and spoken *nøtt*.

c. Caused by inflexive *u* [o]. This is purely Icelandic, and arose from analogy, for when it came about the inflexive was *o*, not *u*. It is universal in all nouns and verbs having *a* as root vowel, wherever *-um*, *-ur*, *-u* occur in inflexion.

u is used for *ø* in *inflexive* syllables, as *kölluðu* (called).

IV. RESOLUTION. Breaking of *i* or *e* into *ia* or *ja* [*ea*], as *fjall* (a fell), *gjalda* (to pay), *hjálp* (help), *björk* [umlauted] *bjarkar* (birch), *jarl* (earl), *fjarr* (far), *hjarta* (heart), *hjálmr* (helm), *fjörðr* [umlauted] *fjarðar* (frith), etc.

Also in *fjörðr* (feather), *mjörðr* (mead), *gjöf* (gift), *jafn* (even), *jötunn* (giant), *fjötur* (fetter).

This change was gradual, first *ea*, then *ia*, and at last *ja*. In future editions *ia*, *ið* would be preferable.

As seen from the examples given above it is almost confined to words with final *l* or *r* with double consonant. It might therefore be put down as due to consonantal influence, somewhat analogous to the A.S. *eo* in *eorl* (earl), *meolc* (milk), or of A.S. *a* becoming *ea* before certain consonants.

CONSONANTAL CHANGES.

V. ASSIMILATION is carried to a great pitch in the Icelandic.

a. *In Roots*—

Original np	becomes pp, as happ (hap)
„ nk	„ kk „ <i>drekka</i> (drink)
„ nt and ndt	„ tt „ <i>vettr</i> (winter), <i>batt</i> (bound)
„ np	„ nn „ <i>sannr</i> (south)
„ lp	„ ll „ [goll] <i>gull</i> (gold)
„ [zd] rd	„ dd „ <i>odd</i> (point)
„ [zn] rn	„ nn „ <i>rann</i> (house) in <i>ran-sack</i>
„ [un-r] nn-r	„ ð-r „ <i>fið-r</i> for <i>finn-r</i> (finds)

Scandinavian words in English may be traced by attention to these rules, which never obtained currency out of Scandinavia, as 'odd, ransack, happy,' etc.

b. In Inflexions—

Original [-l-z]	-l-r	has become	l-l,	as	gamall (old)
„	[-n-z]	-n-r	„	n-n	„ stein-n (stone)
„	-s-r	„	s-s	„	íss (ice)
„	-ð-d	„	d-d	„	fædda (fed)
„	-ð-t	„	t-t	„	gótt (good)

Curious changes are—*vatz*, gen. of *vatn*; *botz* from *botn* (bottom); and the modern *bass* for *barns*, gen. of *barn*.

The great *symmetry* of the Icelandic *vowel-system* is very conspicuous, surpassing in this respect those of all other Teutonic languages.

CHAPTER II.

PARADIGMS AND FORMATION OF WORDS.

§ 1. Nouns.

TAKING a general view of *declension*, it will be seen that the indefinite adjective is the most complex of all, i. e. has best preserved the older form, having as many as four terminations in masc. and three fem. sing. forms. The singular forms of all declensions are less simple than the plural, and the masculine singular (4 or 3 forms) more complex than the feminine (3 or 2 forms), and that than the neuter (2 forms).

The best plan of grouping the various sets of terminations is—first, to divide by what Grimm named the *strong* and *weak* declension systems, but which in Icelandic might almost be called *consonantal* and *vocalic* (though of course originally all were consonantal, for the final *n*, which is still retained in the German weak declensions, was early lost in the Scandinavian tongues). Secondly, to subdivide by *genders*, by far the most trenchant and real division, and the one that is actually most felt.

The other plan of dividing according to original *stem-forms* is extremely confusing to the learner and of no significance in the classic Icelandic tongue, which has lost these distinctions, that are correctly observed in Gothic.

For greater clearness and practical convenience the most common forms are set first in the Tables, and the rest in order of frequency. In the word-lists the classification is based on final root consonants.

SUBSTANTIVES.

A. STRONG NOUNS.

Masculine.

1st Declension, gen. sing. -s, nom. pl. -ar.

	(home)		(heaven)		(leech)	
	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.
NOM.	heim-r	heim-ar	himn-a	himn-ar	lækn-ir	lækn-ar
GEN.	heim-s	heim-a	himn-a	himn-a	lækn-is	lækn-a
DAT.	heim-i	heim-um	himn-um	himn-um	lækn-i	lækn-um
ACC.	heim	heim-a	himn-a	himn-a	lækn-i	lækn-a

2nd Declension, gen. sing. -ar, nom. pl. -ir.

	(meeting)		(bench)		(car)	
	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.
NOM.	fund-r	fund-ir	bekk-r	bekk-ir	kött-r	kött-ir
GEN.	fund-ar	fund-um	bekk-jar	bekk-ja	katt-ar	katt-um
DAT.	fund-i	fund-i	bekk	bekk-i	kett-i	kött-um
ACC.	fund	fund-i	bekk	bekk-i	kött	kött-u

3rd Declension, nom. pl. -r.
(winter) (owner)

vetr	vetr-ar	vetr-i	vetr	eigend-r	eigand-a	eigund-um	eigend-r
------	---------	--------	------	----------	----------	-----------	----------

Feminine.

1st Declension, gen. sing. -ar, nom. pl. -ir.

	(tide)		(haven)		(sun)	
	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.
NOM.	tið	tið-ir	höfn	hafn-ir	sól	sól-ir
GEN.	tið-ar	tið-a	hafn-ar	hafn-a	sól-ar	sól-a
DAT.	tið	tið-um	höfn	höfn-um	sól-u	sól-um
ACC.	tið	tið-ir	höfn	hafn-ir	sól	sól-ir

2nd Declension, gen. sing. and nom. pl. -ar.

	(needle)		(foot)		(heath)	
	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.	SING.	PLUR.
NOM.	nál	nál-ar	fit	fit-jar	heið-r	heið-ar
GEN.	nál	nál-um	fit	fit-jum	heið-i	heið-um
DAT.	nál	nál-ir	fit	fit-jar	heið-i	heið-ar
ACC.	nál	nál-ir	fit	fit-jar	heið-i	heið-ar

3rd Declension, nom. pl. -r.
(oak) (book)

eik	eik-ar	eik	eik-r	bók	bók-a	bók-um	bók-r
-----	--------	-----	-------	-----	-------	--------	-------

		1st Declension, gen. sing. -s.		2nd Declension.	
		(<i>ship</i>)	(<i>batrn</i>)	(<i>stroke</i>)	(<i>realm</i>)
SING.	NOM.	skip	barn	högg	klæði
	GEN.	skip-s	barn-s	högg-s	klæði-s
	DAT.	skip-i	barn-i	högg-vi	klæði
	ACC.	skip	barn	högg	klæði
<hr/>					
PLUR.	NOM.	skip	börn	högg	klæði
	GEN.	skip-a	barn-a	högg-va	klæð-a
	DAT.	skip-um	börn-um	högg-um	klæð-um
	ACC.	skip	börn	högg	klæði

B. WEAK NOUNS, i. e. the simpler kind of Declension, in which the gen. sing. ends in a Vowel.

		Masculine.		Feminine.		Neuter.	
		(<i>time</i>)	(<i>stirky</i>)	(<i>tongue</i>)	(<i>billow</i>)	(<i>eld</i>)	(<i>eye</i>)
SING.	NOM.	timi	steð-i	tung-a	ald-a	ell-i	aug-a
	GEN.		steð-ja	tung-u	öld-u	ell-i (unchanged)	aug-a (unchanged)
	DAT.	tím-a					
	ACC.						
<hr/>							
PLUR.	NOM.	tím-ar	steð-jar	tung-ur	öld-ur	no plur.	aug-u
	GEN.	tím-a	steð-ja	tung-na	öld-ur		aug-na
	DAT.	tím-um	steð-jum	tung-um	öld-um		aug-um
	ACC.	tím-a	steð-ja	tung-ur	öld-ur		aug-u
							hjört-u
							hjart-na
							hjört-um
							hjört-u

We subjoin a few, more or less irregular words, in tabulated form:—

Masculine and Feminine.

	(father)	(brother)	(mother)	(sister)	(daughter)
SING.	N. faðir	bróðir	móðir	systir	dóttir
	G.D.A. föður	bróður	móður	systur	dóttur
PLUR.	N.A. feðr	bræðr	mæðr	systir	ætr
	G. feðra	bræðra	mæðra	systra	ætra
	D. feðrum	bræðrum	mæðrum	systurum	ætrum

Masculine.

	(man)	(foot)	(finger)	(day)	(son)	(kettle)
SING.	N. mað-r	fótr	fingr	dag-r	son-r	ketil-l
	G. mann-z	fótar	fingr-s	dag-s	son-ar	ketil-s
	D. mann-i	fæti	fingr-i	deg-i	syni	katli
	A. mann	fót	fingr	dag	son	ketil
PLUR.	N. menn	foet-r	fingr	dag-ar	syn-ir	katl-ar
	G. mann-a	fót-a	fingr-a	dag-a	son-a	katl-a
	D. mönn-um	fót-um	fingr-um	dög-um	son-um	kötl-um
	A. menn	foet-r	fingr	dag-a	sonu (syni)	

Feminine.

	(cow)	(ewe)	(maid)	(night)	(river)	(hand)
SING.	N. ký-r	æ-r	mæ-r	nótt	á	hönd
	G. ký-r	æ-r	meyj-ar	næt-r	á-r	hand-ar
	D. kú	á	meyj-u	nóttu	á	hendi
	A. kú	á	mey	nótt	á	hönd
PL.	N.A. ký-r	æ-r	meyj-ar	næt-r	á-r	hend-r
	G. kú-a	á	meyj-a	nátt-a	á	hand-a
	D. kú-m	á-m	meyj-um	nótt-um	á-m	hönd-um

Neuter.

	(fee)	(knee)	(tree)
SING.	N.D.A. fé	kné	tré
	G. fjár	kné-s	tré-s
PLUR.	N.A. fé	kné	tré
	G. fjá	knjá	trjá
	D. fjá-m	knjá-m	trjá-m

Plur. only dyr (*door*), gen. dur-a, dat. dur-um.

STRONG NOUN DECLENSION.

MASC. DECL. I. **heimr** :—A few have characteristic *v*, which appears before a vowel in inflexion—hör-*r* (flax), söng-*r* (song), má-*rr* (sea-mew), sæ-*r* or sjó-*r* (sea), snjá-*r* or snjó-*r* (snow), which give hor-*vi*, -*var*, má-*vi*, -*var*, etc.

The nom. -*r* (older -*z*) is assimilated after *l*, *n*, *s*, final radicals, as in—ál-*l* (eel), hvál-*l* or hól-*l* (hill), stól-*l* (stool), hæl-*l* (heel), þræl-*l* (thrall), stein-*n* (stone), svein-*n* (swain), lás-*s* (latch), haus-*s* (skull), ís-*s* (ice), ós-*s* (oyce).

-*r* is doubled after radical *r* (*ṛ* in vellums)—ár-*r* (messenger), hver-*r* (boiler), her-*r* (host), geir-*r* (spear), leir-*r* (loam), þór-*r* (the god Thunder).

It is dropped in the following words:—afl (forge-hearth), gafi (gable), nagl (nail), vagl (cross-beam), fugl (fowl), karl (churl), jarl (earl), jaxl (grinder), lax (salmon), hrafn (raven), stafn (stern), stofn (stem), ofn (oven), þorn (thorn), vagn (wain), svefn (sleep), þegn (thane), geisl (staff), gisl (hostage), hálss (neck), sess (seat), foss (water-fall, 'force'), koss (kiss), kross (cross), þurs (giant), angr (sorrow), hungr (hunger), akr (acre), hafr (he-goat), sigr (victory), otr (otter), lúðr (a trumpet), naðr (adder), nykr (a water spirit, nixy or nick), veðr (wether), gróðr (growth), aldr (age), Baldr (Balder the god), galdr (charm), arðr (plough), hlátr (laughter), bólst (a bolster, 'a place-name'), austr (bilge), lestr (reading), bakstr (baking).

graunt-*r* (groats), skóg-*r* (shaw) take -*ar* in gen., like Masc. II.

Many words in Masc. I (but especially in II) drop the -*i* of the dative. Such are words with long vowel and final *p* or *f*—hóf-*r* (hoof), hóp-*r* (heap), sóp-*r* (sweep): with diphthong root—leik-*r* (game) and its compounds, as kær-leik-*r* (charity), hleif-*r* (loaf): words of a heavy, often contracted, sort—þór-*r* (Thunder), bát-*r* (boat), dún (down), múl-*l* (muzzle), búk-*r* (trunk), dúk-*r* ('duck,' the stuff), dverg-*r* (dwarf).

But proper names, þorleik-*r*, and nouns with inflexive endings, -*ingr*, -*ungr*, konungr (king), seldom drop -*i*; words with root -*r*, galdr (charm), *never*.

himinn :—assimilation in nom., contraction in dat. sing. and through-out plur. All mascs. with inflexive -*n-n*, -*in-n*, -*un-n*, -*ar-r*, -*ur-r*, -*il-l*, -*ul-l* are of this class: -*nn*, aptan-*n* (evening), dróttin-*n* (lord), himin-*n* (heaven), Óðin-*n* (Woden), morgin-*n* (morning): -*arr*, hamar-*r* (hammer), humar-*r* (lobster), nafar-*r* (auger). Proper nouns in -*ar-r*, e.g. Einar-*r*, are *never* contracted, the -*arr* in them perhaps stands for the older 'hari,' Egin-hari: -*ur-r*, fjötur-*r* (fetter), tötur-*r* (tatter): not so proper nouns, e.g. Gizur-*r*: -*l-l*, ketil-*l* (kettle, contracted even when proper name), lykil-*l* (key), jökul-*l* (icicle), söðul-*l* (saddle), öngul-*l* (angle), Egil-*l* (proper name).

læknir :—now usually declined—

Sing.

NOM. helli-*r*

GEN. helli-*rs*

DAT. ACC. helli-*r*

Plur.

NOM. hell-*rar* or lækn-*irar*

GEN. ACC. hell-*ra* or lækn-*ira*

DAT. hell-*rum* or lækn-*irum*

Such are *endi-r* (end), *kæsi-r* (rennet), *mœni-r* (house-top), *víði-r* (dwarf sallow), *geysi-r* ('gusher,' now especially 'hot fountain spring'): and proper names, *Gretti-r* ('frowner,' a mythical serpent name), *Sverri-r*.

MASC. DECL. II. has gen. sing. *-ar*, nom. plur. *-ir* (or *-jar*), acc. plur. *-i* or *-u* (mod. *-i*).

fundr:—few, but important—*sult-r* (hunger), *veg-r* (way), *frið-r* (peace), *kvið-r* (womb), *feld-r* (cloak), *verð-r* (dish), *brestr-r* (crash), *gest-r* (guest), *kost-r* (choice), *burð-r* (birth), *fund-r* (meeting), *mund-r* (dowry), *gris-s* (young pig), *ná-r* (corse).

Words in *-aðr*, *-uðr*—*búnað-r* (dress), *fögnuð-r* (gladness), *jöfnuð-r* (evenness), *söknuð-r* (loss), *skilnað-r* (parting): also—*stað-r* (stead), *mat-r* (meat), *ham-r* (skin), *svan-r* (swan), *val-r* (dead in battle, lit. 'chosen'), *sauð-r* (sheep), *bol-r* (bole), *hug-r* (mind), *rug-r* (rye), *grun-r* (suspicion), *hlut-r* (lot), *vin-r* (friend), *grip-r* (chattel), *glæp-r* (crime).

Compounds in *-skapr* (-ship)—*felag-skapr* (fellowship), etc.

Proper names, as *Þórrð-r* (contracted for *Thórröðr*, Thunor-fred = Thunder (contracted for Sigfred), *Hákon* (High-kin, *Διογενής*).

In plural People-names—*Danir* (Danes), *Serkir* (Saracens), *Vanir* (the gods), *Þrœndir* (Thronds), *Háleygir* (the Heligo-men, Norway), *Laxdœlir* (Laxdale folk).

Several words, which should belong to Masc. I, have now partly fallen into Masc. II, usually by analogy, though they keep *-s* gen. sing.—*dal-r* (dale), *hval-r* (whale), *staf-r* (staff), *hver-r* (boiler), *ref-r* (fox), *sel-r* (seal), *mel-r* (links) vary between *-ar* and *-ir* in plur. and drop dative *-i*.

bekkr:—originally *i*-stem words. The most usual are—*beð-r* (bed), *vef-r* (web), *bekk-r* (bench), *eyk-r* (packhorse), *reyk-r* (reek), *legg-r* (leg), *vegg-r* (wall), *belg-r* (belly), *merg-r* (marrow), *streng-r* (string), *þveng-r* (thong), *hrygg-r* (back), *drykk-r* (drink), *byl-r* (squall), *hyl-r* (deep, of a river), *byr-r* (fair wind), *læk-r* (brook), *bœ-r* (homestead).

dreng-r (man), *segg-r* (man) have *-s* in gen. sing.

kött-r:—probably originally *u*-stem words, whence the characteristic *-u* acc. plur. There are about sixty of them; of these some do not change the root vowel in inflexion—*kvið-r* (saying), *kvist-r* (twig), *lið-r* (joint), *lim-r* (limb), *lit-r* (colour), *sið-r* (want), *smið-r* (smith), *stig-r* (path), *tig-r* (a 'teen'), *við-r* (wood), *réttr* (fold). Nearly all these drop *-i* in dat. now.

Suffering change in root vowel *ð*, *a*, *i*—*lög-r* (lake), *mög-r* (son), *völl-r* (field), *vönd-r* (wand), *vörð-r* (word), *böllr* (ball), *svörð-r* (sword), *börk-r* (bark), *knör-r* (ship), *gröpt-r* (grave), *örn* (eagle), *hött-r* (hord), *knött-r* (ball), *vött-r* (gauntlet), *köst-r* (pile), *vöxt-r* (growth).

Resolution forms *i*, *ia*, *ið*—*björn* (bear; it now makes *Björns*, not *Bjarnar*, when proper name), *fjörð-r* (firth), *hjört-r* (hart), *kjöl-r* (keel), *mjöd-r* (mead), *skjöld-r* (shield), *Njörð-r* (the god).

á with umlaut *æ*—*ár-r* (messenger), *ás-s* (beam), *hátt-r* (wont), *mátt-r* (might), *þráð-r* (thread), *spán-n* (spoon), *bálk-r* better *bölk-r* (baulk).

ó ... *æ*—*bóg-r* (bow).

o ... *y*—*son-r* (son).

MASC. DECL. III. *eigend-r*. Plural of participles follow this form, and the plurals of *bóndi*, *buandi* (franklin), *frændi* (kinsman), *fjándi* (foeman).

For masculine irregulars see Tables.

FEMININE STRONG DECLENSION.

A simple declension with nom. and acc. plur. always the same, nom. and acc. sing. generally the same; the gen. sing. in *-ar* (a few in *-jar* and *-r*).

FEM. I. Nom. and acc. plur. always *-ir*.

tíð:—the commonest of all, very many words.

höfn:—about eighty words, root *a* unlauded into *ð* in dat. plur. and acc. sing. except gen. by lost inflexive *-u*. Some of the most usual are—*fönn* (fen), *önn* (work), *höld* (buckle), *hvönn* (angelica), *spönn* (span), *sögn* (saying), *þögn* (silence), *höfn* (haven), *mörk* (forest), *örk* (ark), *þökk* (thanks), *vömb* (womb), *skömm* (shame), *ösp* (aspens), *öxl* (shoulder), *björg* (help), *björk* (birch), *tjörn* (tarn), *sög* (saw), *möl* (gravel), [and now-a-days, *dögg* (dew), *öx* (ax), and *kvörn* (quern).]

Several words have kept the old '*u*' of dat. sing.—*rödd* (voice), *strönd* (strand), *önd* (breath of life), *jörð* (earth), *hjörð* (herd), *höll* (hall), *þöll* (young fir), *mjöll* (snow), *stöng* (pole), *töng* (tongs), *röst* (league).

A few have *-r* [for *-ir*] nom. and acc. plur.—*önd* (duck), *mörk* (march, a border), *hönd* (hand), *tönn* (tooth).

The following have in the Saga-time (mostly) *-ar*, though later they have *-ir*—*röd* (row, a line), *gröf* (grave), *gjöf* (gift), *fjöðr* (feather), *sök* (sake), *vök* (ice-hole), *dvöl* (dwelling), *fjöl* (deal board), *kvöl* (torture), *grön* (moustache), *mön* (mane), *för* (journey), *nös* (nostril), *hvöt* (whetting): and—*vörr* (lip), *þörf* (need), *gjörð* (girth), *görn* (guts).

sól:—*sál* (soul), *ván* (hope), *braut* (road), *þraut* (travail), *mold* (mould), *þjóð* (people), *grund* (ground), *lund* (mind), *mund* (hand), *stund* (while), *und* (wound), *ull* (wool), *hurð* (hurdle).

Fem. proper names in *-björg*, *-laug*, *-rún*, *-ný*, *-ey*, *-leif* all keep *u* in dat., e. g. *Ingi-björg*, *As-laug*, *Guð-rún*, *Sig-ny*, *Þór-ey*, *Guð-leif*. *Kristín*, *Katrín*, etc. follow same declension.

Feminines in *-ing* all have *-ar*, not *-ir*, in plur., and mostly *-u* in dat. sing. (in mod. also in acc.)—*kenn-ing* (doctrine), *dróttning* (queen), *fæð-ing* (birth), *virð-ing* (honour), *kerling* (old woman), etc.

Those in *-ung* follow the same rule—*hörm-ung* (distress), *laun-ung* (secrecy), etc.

FEM. II.

nál:—simple words—ár (oar), ál (thong), nál (needle), skál (bowl), laug (bath), geil (gill), vél (trick), sin (sinew), smíð (work), hlíf (armour), flik (rag), kví (fold), brú (bridge), rún (Rune), kvern (quern), alin (ell).

All feminines in *-ung*, *-ing* for plural.

With radical *r*—lifr (liver).

Only in plur.—herðar (shoulders), sliðrar (scabbard). In lygar (lies), görsimar (treasure), sing. is Weak Fem.

fit:—hel (hell), skel (shell), ben (wound), eng (meadow), egg (edge), ey (island), il (sole of foot), nauðsyn (need), *mær* (maiden).

u-stems are—ör (arrow), dög (dew); in plur. ör-v-ar, dög-g-v-ar.

heiðr:—heið-r (heath), veið-r (hunting), erm-r (sleeve), eyr-r (ore), mer-r (mare), reyð-r (trout), brúð-r (bride), byrð-r (burden), fyll-r (fill), flœð-r (flood), æð-r (vein), æð-r (duck), mýr-r (mire), vætt-r (wight), öx (axe), ký-r (cow), sý-r (sow), æ-r (ewe).

Many female proper names—Auð-r, Hild-r, Sigríð-r, Ragnheið-r, Hallgerð-r, Gunnhild-r, Holmfríð-r: in *-uð-r*, now *-nn*—Steinun-n, Steinuð-r, Iðun-n: in *-dís*—Herdís: also Margret, Elizabeth, and abbadið (abbess) follow same rule by analogy.

FEM. III. about forty words.

eik:—eik (oak), steik (steak), geit (goat), greip (grip), kinn (cheek), tik (bitch), flik (flitch), vík (creek), mjolk (milk), kverk (throat).

Umlauting the root vowel—bók (book), brók (breach), glóð (embers), nót (net), rót (root), *nótt* (night), tönn (tooth), hönd (hand), önd (duck), mörk (mark), kló (claw), tá (toe), gás (goose), mús (mouse), brún (brow), stoð (prop), hnot (nut).

Mark also monosyllables as—á (river), gjá (chasm), brá (brow), skrá (scroll), spá (prophecy), rá (sailyard), stó (stove), trú (faith), frú (lady).

Several of the above words are given in full declension in the Tables.

NEUTER STRONG DECLENSION.

Four cases end the same way, nom. sing., nom. plur., acc. sing., acc. plur.
skip:—a great number, many common words—orð (word), lið (troop), etc.

barn:—with *Icelandic* umlaut—bað (bath), blað (blade), vað (ford), haf (sea), bak (back), þak (thatch), svar (answer), fat (vat), gat (hole), afi (strength), tafl (tables, the game), fall (fall), fjall (mount), kall (call), land (land), band (band), skarð (pass), bjarg (rock), nafn (name), hagl (hail), tagl (tail), gagn (gain), hald (hold), tjald (tent), barn (child), ax (ear of corn), fax (hair), sax (sword), vatn (water).

Inflex. *-að*, *-al*—hérað (country), hundrað (hundred), óðal (udal-land), sumar (summer), höfuð (head), gaman (joy).

nes :—*i*-stems—**veð** (bail), **nef** (nose), **stef** (burden), **egg** (egg), **skegg** (beard), **él** (shower), **fen** (fen), **gren** (fox-hole), **men** (necklace), **ber** (berry), **sker** (sherry), **net** (net), **kið** (kid), **gil** (chasm), **þili** (deal), **fyl** (foal), **kyn** (kind), **ný** (new moon).

högg :—*a*-stems—**kjöt** (flesh), **böl** (bale), **öl** (ale), **mjöl** (flour), **fjör** (life), **smjör** (butter), **bygg** (barley), **lyng** (ling), **fræ** (seed), **hræ** (carcase), **hey** (hay).

klæði :—bisyllabic words, mostly derivatives with unlauded vowel. They are very numerous—**frelsi** (freedom).

ríki, of same class, with final *g* or *k* and thematic *i*. They abound—e. g. **fylki** (battle array), **vígi** (stronghold), **lægi** (berth).

Many have only plur.—**goð** (heathen gods), **lög** (law), **sköp** (fate), **gríð** (truce), **skil** (pleading), **rök** (reason), **laun** (reward), **tár** (tears), **svik** (treason), **söl** (seaweed), **tól** (tools), **Jól** (Yule), **hljóð** (cry), **ljóð** (lay), **hót** (threats), **dyr-r** (door), **iðr** and **innyfi** (entrails), **þjó** (thigh), **bið** (delay), **misseri** (seasons), **auðæfi** (riches), **tíðindi** (tidings), **visindi** (science), **fylgsni** (hiding-place), **feðgin** (parents), **systkin** (brother and sister), **mæðgin** (mother and son).

WEAK NOUN DECLENSION.

The *n* has disappeared, only vowel terminations left.

MASCULINES.

Gen. dat. acc. sing. and gen. acc. plur. same in *a* or *ja*.

tími :—an endless list.

steði :—**aðili** (principal), **bryti** (steward), **vili** (will) : plur. -**verjar** (-men). Words in -**ingi**—**höfðingi** (chief), etc.

FEMININES.

tunga :—and where root vowel is *a* like **alda** by *Icelandic* umlaut—**ekka** (widow), **kirkja** (church), **vika** (weak), and countless more, only few of which however in classic writers form a gen. plur.

Kona has in gen. plur. **kvenna**.

elli :—mostly derivatives, have no plur.—**ævi** (life), **elli** (age), **leti** (sloth), **gleði** (joy), **speki** (wisdom), **fræði** (knowledge), **birti** (brightness), **hreysti** (valour), **reiði** (anger), **æði** (fury) : **lygi** (lie) has plur.

Words in -**semi** from -**samr**—**skynsemi** (reason), etc.

Words in -**ni** from -**inn**—**hlýðni** (obedience) from **hlýðinn** (obedient), etc.

NEUTERS.

Auga (eye), **eyra** (ear), **hjarta** (heart), **tunga** (tongue), **nýra** (kidney), **lunga** (lung), and a few besides.

ADJECTIVES.

A. STRONG DECLENSION, used of Adjectives, both positive and superlative, when indefinite.

	SING. NOM.		SING. GEN.		SING. DAT.		SING. ACC.		PLUR. NOM.		PLUR. GEN.		PLUR. DAT.		PLUR. ACC.	
	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.
	(<i>young</i>)			(<i>fair</i>)			(<i>high</i>)									
	ung-r	ung	ung-t	fagr	fögr	fagr-t	há-r	há	há-vir	há-var	há	há-r	há	há-tt	há	há-tt
	ung-s	ung-rar	ung-s	fagr-s	fagr-ar	fagr-s	há-s	há-rar	há-rra	in all genders	há-s	há-s	há-rar	há-s	há-s	há-s
	ung-um	ung-ri	ung-u	fögr-um	fagr-i	fögr-u	há-m	há-ri	há-m	in all genders	há-m	há-m	há-ri	há	há	há
	ung-an	ung-a	ung-t	fagr-an	fagr-a	fagr-t	há-van	há-va	há-van		há-va	há-va	há-va	há-tt	há-tt	há-tt
	ung-ir	ung-ar	ung	fagr-ir	fagr-ar	fögr	há-vir	há-var	há-vir		há	há-rra	in all genders	há	há	há
	ung-ra	in all genders		fagr-a	in all genders	fögr	há-rra	in all genders	há-rra	in all genders	há	há-m	in all genders	há	há	há
	ung-um	in all genders		fögr-um	in all genders	fögr	há-m	in all genders	há-m	in all genders	há	há-m	in all genders	há	há	há
	ung-a	ung-ar	ung	fagr-a	fagr-ar	fögr	há-va	há-var	há-va	há-var	há	há-va	há-var	há	há	há

THE ARTICLE.

	SING. NOM.		SING. GEN.		SING. DAT.		SING. ACC.		PLUR. NOM.		PLUR. GEN.		PLUR. DAT.		PLUR. ACC.	
	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.
	(<i>new</i>)			(<i>the</i>)			(<i>come</i>)									
	ný-r	ný	ný-tt	hin-n	hin	hi-t	komin-n	komn-ar	komin-n	komn-ar	komn-ar	komin-n	komn-ar	komn-ar	komn-ar	komn-ar
	ný-s	ný-rar	ný-s	hin-s	hin-nar	hin-s	komin-s	komn-nar	komin-s	komn-nar	komn-nar	komin-s	komn-nar	komn-nar	komn-nar	komn-nar
	ný-jum	ný-ri	ný-ju	hin-um	hin-ni	hin-u	komn-um	komn-ni	komn-um	komn-ni	komn-um	komn-um	komn-ni	komn-um	komn-um	komn-um
	ný-jan	ný-ja	ný-tt	hin-n	hin-a	hi-t	komin-n	komn-a	komin-n	komn-a	komn-a	komin-n	komn-a	komn-a	komn-a	komn-a
	ný-ir	ný-jar	ný	hin-ir	hin-ar	hin	komn-ir	komn-ar	komn-ir	komn-ar	komn-ir	komn-ir	komn-ar	komn-ir	komn-ir	komn-ir
	ný-rra	in all genders		hin-na	in all genders	hin	komin-na	in all genders	komin-na	in all genders	komin-na	in all genders	komn-na	in all genders	komn-na	in all genders
	ný-jum	in all genders		hin-um	in all genders	hin	komn-um	in all genders	komn-um	in all genders	komn-um	in all genders	komn-um	in all genders	komn-um	in all genders
	ný-ja	ný-jar	ný	hin-a	hin-a	hin	komn-a	komn-ar	komn-a	komn-ar	komn-a	komn-ar	komn-a	komn-ar	komn-a	komn-ar

PARTICIPIAL ADJECTIVES in -inn.

	Masc.	Fem.	Neut.
	(<i>come</i>)		
	komin-n	komn-ar	komn-ar
	komin-s	komn-nar	komn-nar
	komn-um	komn-ni	komn-ni
	komn-n	komn-a	komn-a
	komn-ir	komn-ar	komn-ar
	komn-na	in all genders	in all genders
	komn-um	in all genders	in all genders
	komn-a	komn-ar	komn-ar

B. WEAK DECLENSION, used of Adjectives, both posit. and superl., when indef.; and general in compar. and part. act. sing.

POSITIVE (definite).			COMPARATIVE (def. and indef.)			SUPERLATIVE (definite).		
	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>
SING. NOM.								
GEN.	ung-i	ung-a	ung-a	yng-ri	yng-ri	yng-ra	yng-sti	yng-sta
DAT.	ung-a	ung-u	ung-a	yng-ra	yng-ri	yng-ra	yng-sta	yng-sta
ACC.								
PLUR. NOM.								
GEN.	ung-u	in all genders		yng-ri	in all genders		yng-stu	in all genders
ACC.								
DAT.	ung-u	in all genders		yng-rum	in all genders		yng-stum	in all genders

We subjoin the following in a tabulated form:—

	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>
SING. NOM.									
GEN.	annarr	önnur	annat	(<i>great</i>) mikill	mikil	mikit	(<i>old</i>) gamall	gömul	gamalt
DAT.	annars	annarrar	annars	mikils	mikillar	mikils	gamals	gamallar	gamals
ACC.	öðrum	annari	öðru	miktum	mikilli	miklu	gömlum	gamalli	gömlu
	annan	aðra	annat	mikit	mikla	mikit	gamlan	gamla	gamalt
PLUR. NOM.									
GEN.	aðrir	aðrar	önnur	miklir	miklar	mikil	gamlir	gamlar	gömul
DAT.	annarra			mikilla			gamalla		
ACC.	öðrum	aðrar	önnur	miktum	miklar	mikil	gömlum	gamlar	gömul
	aðra	aðrar	önnur	mikla			gamla	gamlar	gömul
	margr (many) has in neut. mart.			sannr (true, sooth) has in neut. satt.					

ADJECTIVES.

ungr and **fagr**:—the same forms, but the second suffers Icelandic umlaut. In many words ending in a radical *r* the inflexive *r* is of course dropped, as in **fagr** (fair), **magr** (meagre), **digr** (thick), **vittr** (wise), **bitr** (bitter), **snotr** (wise), **þorr** (dry): farther on—**forn** (old), **frjáls** (freed), **hvass** (sharp). It is assimilated in—**bein-n** (straight), **ein-n** (one), **hrein-n** (clean), **sein-n** (slow), **græn-n** (green), **kæn-n** (keen), **væn-n** (fair), **heill** (hall), **sæl-l** (happy), **hás-s** (hoarse), **fús-s** (willing), **laus-s** (loose), **ljós-s** (light), **vís-s** (wise).

Having *a* as root vowel and suffering umlaut are—**marg-r** (many), **all-r** (all), **harð-r** (hard), **fag-r** (fair), **hag-r** (skilled), **van-r** (wont), **hvas-s** (sharp), **varm-r** (warm), **sam-r** (same), **tam-r** (tame).

The neut. sing. nom. and acc. are formed by adding *t* to root or *tt* in vocalic roots, if root vowel is long, e. g. **há-tt**, **mjó-tt**, **smá-tt**, **ný-tt**: or if root ends with *ð*, e. g. **mið-r** (middle) **mit-t**; **breið-r** (broad), **blíð-r** (blithe), **fróð-r** (wise), **góð-r** (good), **úð-r** (wrathful), makes **breit-t** . . . **gót-t**, **ót-t**.

In long syllables with *ð* final *ð* is dropped in neut. nom., **harð-r**, **har-t**: and in participles and adjectives in **-aðr**, **elskað-r** (beloved), **elska-t**: and the stem *t*, **bratt-r** (steep), **bratt**.

The inflexive **-r** in gen. and dat. sing. fem. and gen. plur. is assimilated to *n* in words in **-inn** and monosyllable in **-nn** with long roots, **vænn** (fair): into *l* in **gamall** words, and into *s* in words like **vís-s**.

hár:—thematic *w*—**dygg-r** (doughty), **hrygg-r** (sorrowful), **glögg-r** (gleg), **þröng-r** (narrow), **dökk-r** (dark), **þjokk-r** (thick), **kvík-r** (quick), **myrk-r** (mirky), **föl-r** (pale), **gör-r** (ready), **mjó-r** (slim), **sljó-r** (blunt).

nýr:—*i*-stems. It is kept in a few words with final *g* and *k*—**fræg-r** (famous), **hæg-r** (easy), **slæg-r** (sly), **sek-r** (guilty), **rik-r** (mighty), **þekk-r** (comely). But many words once belonged to this division—**mið-r** (middle), **hlý-r** (lukewarm), **sæ-r** (clear). To this class once belonged—**dýr-r** (dear), **lynd-r** (minded), **væn-n**, **sæl-l** (blessed), **sæt-r** (sweet), **skœð-r** (hurtful), **hæf-r** (fit), **kær-r** (dear), **ber-r** (bare), **þver-r** (thwart).

Contracted are **gamall** and the like. A few words in **-igr**, **-ugr** are contracted before an inflexive vowel—**auðig-r** (wealthy), **blóðig-r** (bloody), **höfug-r** (heafy); **nauðig-r** (unwilling), **máttig-r** (mighty), **auðgir**, **blóðgir** . . . **máttkir**.

Adjectives in **-inn** follow **kominn**.

COMPARISON OF ADJECTIVES.

The regular degrees are formed by adding **-ari**, **-ast-r** or **-ri**, **-st-r** to the stem, e. g. **kald-r**, **kald-ari**, **kald-ast-r**, fem. neut. plur. **köld-ust**. When there is thematic *u* or *i* these letters appear, **ör-r** (generous), **ör-v-ari**, **ör-v-ast-r**, **ný-r**, **ný-j-ari**, **ný-j-ast-r**.

Assimilation of comparative takes place in adj. in **-n-n**, **-l-l**, **heil-l**, **heil-l**, **heil-st-r**, **sæl-l**, **sæl-li**, **sæl-st-r**.

For irregular comparison see Table.

Comparison with umlauted vowel:—

POSITIVE.	COMPARATIVE.	SUPERLATIVE.
fár (few)	færi	fæstr
fagr (fair)	fegri	fegrstr
grannr (thin)	grennri	grenstr
hár (high)	hæri	hæstr
lágr (low)	lægri	lægstr
langr (long)	lengri	lengstr
skamr (short)	skemri	skemstr
smár (small)	smæri	smæstr
stórr (big)	stœri	stœrstr
ungr (young)	ygri	ygstr
þungr (heavy)	þyngri	þyngstr

Heterogeneous comparison:—

góðr (good)	betri (better)	bestr (best)
illr (evil)	verri (worse)	verstr (worst)
lítill (little)	minni (less)	minnstr (least)
mikill (great)	meiri (more)	mestr (most)
gamall (old)	ellri (older)	ellztr (oldest)
margr (many)	fleiri (more)	flestr (most)

Irregular defective forms from adverbs or prepositions:—

NO POSITIVE.	COMPARATIVE.	SUPERLATIVE.
austr (east)	eystri	austastr
norðr (north)	nyrðri	nyrztr
suðr (south)	synnri	synnstr
vestr (west)	vestri	vestastr
aptr (back, after-)	eptri	eptstr
fram (forward)	fremri	fremstr
út (out)	ytri	œtstr
inn (in)	innri (iðri)	instr
niðr (nether)	neðri	neztr
of (upp)	efri (øfri)	efstr
(nigh)	næri	næstr
(far)	firri	firstr
fyrir (former)	fyrri	fyrstr
síð (late)	síðari	síðastr
(good)	skári	skástr
(high)	œðri	œztr
hindri	hindri	hinstr (last, hindermost)
(right)	hægri	
(left)	vinstri	

NUMERALS.

CARDINALS (one, etc.)	ORDINALS (first, etc.)	DISTRIBUTIVES (by one, etc.)
1. einn, ein, eitt	fyrstr	einir
2. tveir, tvær, tvau	annarr	tvennir
3. þrír, þriár, þrjú	þriði	þrennir
4. fjórir, fjórar, fjögur	fjórdi	fernir
5. fimm	fimmti	
6. sex	sétti	The oldest forms
7. sjau	sjaundi	tvenni
8. átta	átti	þrenni
9. níu	níundi	(were indeclinable)
10. tíu	tíundi	
11. ellifu	ellifti	
12. tólf	tólfti	
13. þrettán	þrettándi	
14. fjórtán	etc.	
15. fimmtán	"	
16. sextán	"	
17. sjaután	"	
18. átján	"	
19. níttján	"	
20. tuttugu	tuttugti	
21. einn ok tuttugu	etc.	
etc.		
30. þrír tígir		
etc.		
100. tíu tígir		
110. ellifu tígir		
120. hundrað		
1200. þúsund		

MULTIPLICATIVES.

(onefold, etc.)

ein-faldr
tví-faldr
þrí-faldr
fer-faldr
fimm-faldr
sex-faldr
sjau-faldr
átt-faldr
ní-faldr
tí-faldr
tvítog-faldr
etc.

ADVERBIALS.

(once, etc.)

um sinn
tvisvar
þrysvar
fjórum-sinnum
fimm-sinnum
etc.

ADJECTIVALS.

(age and measurement).

tví-tögr (twenty,
years or units)
þrí-tögr
fer-tögr
fim-tögr
sex-tögr
sjau-tögr
átt-ræðr
ní-ræðr
tí-ræðr
tólf-ræðr

THE SUFFIXED ARTICLE:

A peculiarity confined to the Scandinavian branch of the Teutonic tongue. It forms a double declension: that of the noun in the middle of the word, that of the adjective at the end. The harmony *-ar, -ir* prevents the monotony which such a proceeding would otherwise occasion.

To decline the suffixed article, *k* is dropped throughout. Where a vowel ends the substantive, the *i* gives way also—*sólunni* (the sun). After *-ar, -ir, -r* plural, *in* gives way—*tíðir-nar* (the times); but after *-ar, -r* gen. sing. they stay—*tíðar-innar* (of the time). After dat. of Strong Masc. *in* gives way—*bekk-num*. On the other hand, *m* of dat. plur. of nouns goes out—*tíðu-num*.

THE ARTICLE SUFFIXED TO NOUNS.

STRONG.				WEAK.			
	Masc.	Fem.	Neut.	Masc.	Fem.	Neut.	
	(the world)	(the tide)	(the ship)	(the time)	(the tongue)	(the elf)	
SING. NOM.	heimr-inn	tíð-in	skip-it	tími-nn	tunga-n	elli-n	auga-t
GEN.	heims-ins	tíðar-innar	skip-ins	tíma-ns	tungu-nnar	elli-nnar	auga-ns
DAT.	heimi-num	tíð-inni	skipi-nu	tíma-num	tungu-nni	elli-nni	auga-nu
ACC.	heim-inn	tíð-ina	skip-it	tíma-nn	tungu-na	elli-na	auga-t
PLUR. NOM.	heimar-nir	tíðir-nar	skip-in	tímar-nir	tungur-nar		augu-n
GEN.	heima-anna	tíða-anna	skipa-anna	tíma-anna	tungna-anna		augna-anna
DAT.	heimu-num	tíðu-num	skipu-num	tímunum	tungu-num		augunum
ACC.	heima-na	tíðir-nar	skip-in	tíma-na	tungur-nar		augu-n

RASK'S HARMONY. When a noun and adjective agree, there is usually a harmonious difference in their terminations: thus, *allir dagar, allar stundir*, which avoids the sameness of the Latin. The Nouns of Masc. and Fem. II. are so few that they do not sensibly affect this rule, which Rask was the first to point out.

PRONOUNS.

ek (I), þú (thou), hann (he), hon (she), vit (we two), þit (ye two), vér (we), þeir (ye), þeir (they, of men), þær (they, of women), þau (they, of neuter or of man and woman).

PERSONAL (1st and 2nd pers.) without gender.				PERSONAL (3rd pers.) with gender.				REFLEXIVE.				DEMONSTRATIVE (sá, the, that; þessi, this).			
SING.	NOM.	GEN.	DAT.	ACC.	MASC.	FEM.	NEUT.	IV.	MASC.	FEM.	NEUT.	MASC.	FEM.	NEUT.	
	ek	mín	mér	mik	han-n	hon (hún)	þat	sín	sá (sjá)	sú (sjá)	þat	þessi	þessi	þetta	
					han-s	hen-nar	þess	sér	þessa	þeir-rar	þess	þessa	þessa-rar	þessa	
					hán-um	hen-ni	því	sík	þeim	þeir-ri	því	þess-um	þess-ari	þessu	
					han-n	han-a	þat		þann	þá	þat	þenna	þessa	þetta	
						[hána?]									
DUAL.	NOM.	vit	þit (it)												
	GEN.	okkar	ykkar												
	DAT.	okkr	ykkar												
	ACC.														
PLUR.	NOM.	vár	þér (ér)		þeir-r	þær-r	þau		þess-ir	þess-ar	þessi				
	GEN.	vár	yðar		þeir-rra	in all genders			þessa-ra	in all genders					
	DAT.	oss	yðr		þeim	in all genders			þess-um	in all genders					
	ACC.				þá	þær-r			þessa	þess-ar	þessi				

common for both demonstratives

INDERTINITE (*one, some one*).

INTERROGATIVE.

In dual sense ('who or which of two').

In plural sense ('who or which of many').

	INTERROGATIVE.				INDERTINITE (<i>one, some one</i>).			
	Masc.	Fem.	Neut.		Masc.	Fem.	Neut.	
SING.	NOM. hver-r	hver	hver-t and hvat		nokkur-r	nokkur	nokku-t	
	GEN. hver-s	hver-rar	hver-s		nokkur-s	nokkur-rar	nokkur-s	
	DAT. hver-jum	hver-ri	hver-ju		nokkur-um	nokkur-ri	nokkur-u	
	ACC. hver-a	hver-ja	hver-t		nokkur-n	nokkur-a	nokku-t	
PLUR.	NOM. hver-ir	hver-jar	hver		nokkur-ir	nokkur-ar	nokkur	
	GEN. hver-ra	in all genders	hver		nokkur-ra	in all genders	nokkur	
	DAT. hver-jum	in all genders	hver		nokkur-um	in all genders	nokkur	
	ACC. hver-ja	hver-jar	hver		nokkur-a	nokkur-ar	nokkur	
NUMERALS (<i>two, both, three, four</i>).								
	NUMERALS (<i>two, both, three, four</i>).				INDERTINITE (<i>one, some one</i>).			
	Masc.	Fem.	Neut.		Masc.	Fem.	Neut.	
NOM. tvei-r	báð-ir	báð-ar	boð-i		sjór-ir	sjór-ar	sjogur	
	GEN. tve-ggja	be-ggja in all genders	boð-i		sjog-urra	in all genders	sjogur	
	DAT. tvei-m or tvei-mr	báð-um in all genders	boð-i		sjór-um	in all genders	sjogur	
	ACC. tvá	tvær-r	tvö		sjór-a	sjór-ar	sjogur	

The indeclinable reflexive pronominal particles *er* and *seem*.

§ 2. Verbs.

Icelandic verbs have *two tenses*, present and preterite, formed by inflexion. The future and pluperfect are formed by auxiliaries *skal*, *mun*, *vil*, *hefi*, and the like.

In modern usage the present largely supplies the place of the future, as in English—*hann kemr á morgun*, he comes to-morrow=he will come to-morrow.

There are *four moods* formed by inflexion, indicative, subjunctive, imperative, infinitive, and *two participles*, active and passive.

The great division of verbs is into **Strong** and **Weak** (as Jacob Grimm first named them), or, as they might be called, **Simple** and **Compound**.

Strong Verbs.—In the first division, which is the oldest, there are about 200 now in use, many of them the more important words of the language.

They *ablaut* the stem to form their chief tenses:—*rísa* (rise), *reis* (rose), *rísinn* (risen)

As in English, several (c. 25) that were once strong have become weak, changing into Conj. I. Weak, as *bjarga*,

into Conj. II. Weak, as *sá* (to sow),

into Conj. III. Weak, as *þvá*.

Weak Verbs.—In the second division the stem is unchanged, but the tenses are formed by suffixing to it a strong *auxiliary* verb:—*-aða*, *-ða*, which, though lost in Icelandic, survives in a separate form in the English *do*, *did*, *done*, *deed*. Such a *weak verb* is *kalla* (call), *kall-a-ð-a* (called), *kall-a-ð-r* (called).

FORMATION OF TENSES.

From infin. comes in the strong verbs by umlaut the pres. indic. sing., thus—*ek*, *el*, *fer*, *tek*, from *aka*, *ala*, *fara*, *taka*; *ræð*, *græt*, *læt*, from *ráða*, *gráta*, *láta*; *eyk*, *hleyp*, from *auka*, *hlaupa*; *býð*, *nýt*, from *bjóða*, *njóta*, etc. In plur. the root vowel reappears, *ökum*, *ráðum*.

From plur. pret. comes by umlaut the subj. pret., thus—*brynni*, *ygni*, *byði*, from *brunnu*, *unnu*, *buðu* [*brenna*, *vinna*, *bjóða*]; *færi*, *tæki*, from *fóru*, *tóku* [*fara*, *taka*]; *bæri*, *gæfi*, from *báru*, *gáfu* [*bera*, *gefa*]; *risi*, *liði*, from *risu*, *liðu* [*rísa*, *líða*]. Weak verbs of III and IV Conj.—*gleddi*, *trýði*, from *gladdi*, *trúði* [*gleðja*, *trúa*]. See the Tables.

Dissyllabic Infinitives occur from verbs of weak IV Conj.—*uggi*, *dugi*, *uni*, *vaki*, *lífi*.

A. STRONG VERBS, i.e. Verbs in which the Preterite is formed by changing the Root Vowel (as found in the Infinitive.)

INFIN.	INDIC. Pres. Sing.	1st Class, (to burn)	2nd Class, (to rise)	3rd Class, (to bid)	4th Class, (to fare)	5th Class, (to give)		6th Class, (to weep)	
						gef-a	ber-a	grát-a	hlaup-a
INDIC. Pres.	Sing.	1. brenn-a	ris-a	bjóð-a	far-a	gef	ber	grát	hlaup
		2. brenn-r	ris-s	byð-r	fer-r	gef-r	ber-r	grát-r	hlaup-r
		3. brenn-r	ris-s	byð-r	fer-r	gef-r	ber-r	grát-r	hlaup-r
	Plur.	1. brenn-um	ris-um	bjóð-um	for-um	gef-um	ber-um	grát-um	hlaup-um
		2. brenn-it	ris-it	bjóð-it	far-it	gef-it	ber-it	grát-ið	hlaup-it
		3. brenn-a	ris-a	bjóð-a	far-a	gef-a	ber-a	grát-a	hlaup-a
PRET.	Sing.	1. brann	reis	baud	fór	gaf	bar	grét	hljóp
		2. brann-t	reis-t	baut-t	fór-t	gaf-t	bar-t	grét-st	hljóp-t
		3. brann	reis	baud	fór	gaf	bar	grét	hljóp
	Plur.	1. brunn-um	ris-um	buð-um	for-um	gáf-um	bár-um	grét-um	hljóp-um
		2. brunn-ut	ris-ut	buð-ut	for-ut	gáf-ut	bár-t	grét-uð	hljóp-ut
		3. brunn-u	ris-u	buð-u	fór-u	gáf-u	bár-u	grét-u	hljóp-u
IMPERAT.	SUBJ. Pres. Sing.	brenn	ris	bjóð	far	gef	ber	grát	hlaup
		1. brenn-a	ris-a	bjóð-a	far-a	gef-a	ber-a	grát-a	hlaup-a
		2. brenn-ir	ris-ir	bjóð-ir	far-ir	gef-ir	ber-ir	grát-ir	hlaup-ir
	Plur.	3. brenn-i	ris-i	bjóð-i	far-i	gef-i	ber-i	grát-i	hlaup-i
		1. brenn-im	ris-im	bjóð-im	far-im	gef-im	ber-im	grát-im	hlaup-im
		2. brenn-it	ris-it	bjóð-it	far-it	gef-it	ber-it	grát-ir	hlaup-it
PRET.	Sing.	3. brenn-i	ris-i	bjóð-i	far-i	gef-i	ber-i	grát-i	hlaup-i
		1. brynn-a	ris-a	byð-a	fer-a	gáf-a	bær-a	grét-a	hlyp-a
		2. brynn-ir	ris-ir	byð-ir	fer-ir	gáf-ir	bær-ir	grét-ir	hlyp-ir
	Plur.	3. brynn-i	ris-i	byð-i	fer-i	gáf-i	bær-i	grét-i	hlyp-i
		1. brynn-im	ris-im	byð-im	fer-im	gáf-im	bær-im	grét-im	hlyp-im
		2. brynn-it	ris-it	byð-it	fer-it	gáf-it	bær-it	grét-ið	hlyp-it
PART. ACT. PASS.	PART. Act. Pass.	3. brynn-i	ris-i	byð-i	fer-i	gáf-i	bær-i	grét-i	hlyp-i
		brenn-andi	ris-andi	bjóð-andi	far-andi	gef-andi	ber-andi	grát-andi	hlaup-andi
		brunn-inn	ris-inn	boð-inn	far-inn	gef-inn	ber-inn	grát-inn	hlaup-inn

1st Conjugation, * (to <i>bode</i>) (to <i>call</i>)		2nd Conjugation, (to <i>deem</i>) (to <i>follow</i>)		3rd Conjugation, (to <i>gladden</i>) (to <i>ask</i>)		4th Conjugation, (to <i>watch</i>) (to <i>avail</i>)	
INFIN.	boð-a kall-a	deem-a fylg-ja	glæð-ja spyr-ja	vak-a dug-a			
INDIC. Pres. Sing.	1. boð-a kall-a	deem-i fylg-i	glæð spyr	vak-i dug-i			
	2. boð-ar kall-ar	deem-ir fylg-ir	glæð-r spyr-r	vak-ir dug-ir			
	3. boð-ar kall-ar	deem-ir fylg-ir	glæð-r spyr-r	vak-ir dug-ir			
Plur.	1. boð-um köll-um	deem-um fylg-um	glæð-jum spyr-jum	vök-um dug-um			
	2. boð-it kall-it	deem-it fylg-it	glæð-it spyr-it	vak-it dug-it			
	3. boð-a kall-a	deem-a fylg-ja	glæð-ja spyr-ja	vak-a dug-a			
PRET. Sing.	1. boð-aða kall-aða	deem-da fylg-da	glæð-da spurða	vak-ða dug-ða			
	2. boð-aðir kall-aðir	deem-dir fylg-dir	glæð-dir spurðir	vak-tir dug-ðir			
	3. boð-aði kall-aði	deem-di fylg-di	glæð-di spurði	vak-ti dug-ði			
Plur.	1. boð-uðum köll-uðum	deem-dum fylg-dum	glæð-dum spurðum	vök-tum dug-dum			
	2. boð-uðut köll-uðut	deem-dut fylg-dut	glæð-dut spurðut	vök-tuð dug-ðut			
	3. boð-uðu köll-uðu	deem-du fylg-du	glæð-du spurðu	vök-tu dug-ðu			
IMPERAT.	boð-a kall-a	deem fylg	glæð spyr	vak-i dug-i			
SUBJ. Pres. Sing.	1. boð-a kall-a	deem-a fylg-ja	glæð-ja spyr-ja	vak-a dug-a			
	2. boð-ir kall-ir	deem-ir fylg-ir	glæð-ir spyr-ir	vak-ir dug-ir			
	3. boð-i kall-i	deem-i fylg-i	glæð-i spyr-i	vak-i dug-i			
Plur.	1. boð-im kall-im	deem-im fylg-im	glæð-im spyr-im	vak-im dug-im			
	2. boð-it kall-it	deem-it fylg-it	glæð-it spyr-it	vak-it dug-it			
	3. boð-i kall-i	deem-i fylg-i	glæð-i spyr-i	vak-i dug-i			
PRET. Sing.	1. boð-aða kall-aða	deem-da fylg-da	glæð-da spyr-ða	vek-ða dug-ða			
	2. boð-aðir kall-aðir	deem-dir fylg-dir	glæð-dir spyr-ðir	vek-tir dug-ðir			
	3. boð-aði kall-aði	deem-di fylg-di	glæð-di spyr-ði	vek-ti dug-ði			
Plur.	1. boð-aðim kall-aðim	deem-dim fylg-dim	glæð-dim spyr-ðim	vek-tim dug-ðim			
	2. boð-aðit kall-aðit	deem-dit fylg-dit	glæð-dit spyr-ðit	vek-tið dug-ðit			
	3. boð-aði kall-aði	deem-di fylg-di	glæð-di spyr-ði	vek-ti dug-ði			
PART. Act.	boð-andi kall-andi	deem-andi fylg-jandi	glæð-jandi spyr-jandi	vak-andi dug-andi			
PART. Pass.	boð-aðr kall-aðr	deem-dr fylg-t	glæð-dr spur-ðr	vak-a-t dug-a-t			

C. IRREGULAR VERBS.

THE VERB SUBSTANTIVE.

vera (to be)						
INFIN.						
INDIC. Pres. Sing.	1. em	Pret. var (vas)	IMPERAT. ver (ver-tu)	SUBJ. Pres. sé	Pret. vær-a	PART. Pass. verit-
	2. er-t	var-t		sé-r	vær-ir	
	3. er (es)	var (vas)		sé	vær-i	
Plur.	1. er-um	vår-um	verit (estole)	sé-m	vær-im	
	2. er-ut	vår-ut		sé-t	vær-it	
	3. er-u	vát-u		sé	vær-i	

TEN VERBS WITH PRESENT IN PRETERITE FORM.

		(own)	(be able)	(may)	(shall)	(ken)	(will)	(mind)	(need)	(grant)	(know)
INFIN. Pres.	Pret.	eig-a	eig-a	meg-a	skul-u	kunn-a	mun-u	mun-a	þurf-a	unn-a	vit-a
INDIC. Pres. Sing.		1. á	kná	má	skal	kann	mun(mon)	man	þarf	ann	veit
		2. á-tt	kná-tt	má-tt	skal-t	kann-t	mun-t	man-t	þarf-t	ann-t	veiz-t
		3. á	kná	má	skal	kann	mun	man	þarf	ann	veit
Plur.		1. eig-um	kneg-um	meg-um	skul-um	kunn-um	mun-um	mun-um	þurf-um	unn-um	vit-um
		2. eig-ut	kneg-ut	meg-ut	skul-ut	kunn-ut	mun-ut	mun-it	þurf-ut	unn-it	vit-uð
		3. eig-u	kneg-u	meg-u	skul-u	kunn-u	mun-u	mun-a	þurf-u	unn-a	vit-u
Pret. Sing.		1. á-tta	kná-tta	má-tta		kunn-a	mun-da	mun-da	þurf-ta	unn-a	vis-sa
		as regular weak verbs									
IMPERAT.		eig				kunn		mun		unn	vit
		as regular weak verbs									
SUBJ. Pres. Sing.		1. eig-a		meg-a	skul-a	kunn-a	mun-a	mun-a	þurf-a	unn-a	vit-a
		as regular weak verbs									
Pret. Sing.		1. ætt-a	knætta	mæt-a	skyl-da	kynn-a	mþu-da	myn-da	þyrf-ta	ynn-a	vis-sa
PART. Act.		eig-andi		mæt-andi		kunn-andi		mun-andi	þurf-andi	unn-andi	vit-andi
PART. Pass. Neut.		á-tt		má-tt		kunn-at		mun-at	þurf-t	unn-t	vit-að

NINE VERBS WITH THE PRETERITE IN *-ra (-li)*.

INFIN.	(to row)	(to grow)	(to sow)	(to rub)	(to turn)	(to freeze)	(to choose)	(to strike)	(to wield)
INDIC. Pres. Sing.	3. ró-a	gró-a	sá	gnú-a	snú-a	frjós-a	kjós-a	slá	vald-a
INDIC. Pres. Plur.	3. rœ-r	grœ-r	sæ-r	gný-r	sný-r	frýs-s	kýs-s	slæ-r	veld-r
	3. ró-a	gró-a	sá	gnú-a	snú-a	frjós-a	kjós-a	slá	vald-a
Pret. Sing.	3. rö-ri	grö-ri	sö-ri	gnö-ri	snö-ri	frö-ri	kjö-ri	slö-ri	ol-li
(or re-ri)		gre-ri	se-ri	gne-ri	sne-ri	fre-ri	ke-ri	slé-si)	
IMPERAT.	ró	gró	sá	gnú	snú	frjós	kjós	slá	vald
SUBJ. Pret. Sing.	3. rö-ri	grö-ri	sö-ri	gnö-ri	snö-ri	frö-ri	kjö-ri	slö-ri	yll-i
PART. Pass.	ró-inn	gró-inn	sá-inn	gnú-inn	snú-inn	fros-inn	kos-inn	sleg-inn	vald-it

THE VERB *hafa* (to have).

INDIC. Pres. Sing.	1.	2.	3.	SUBJ. Pres. Sing.	1.	2.	3.
	hefi	hefir	hefi	hafa	hafa	hafir	hafi
Plur.	höfum	hafit	hafa	hafim	hafit	hafir	hafi
Pret. Sing.	hafða	hafðir	hafði	Pret. Sing.	hefða	hefðir	hefði
Plur.	höfðum	höfðut	höfðu	Plur.	hefðim	hefðit	hefði

PART. haft.

D. VERBS WITH THE REFLEXIVE OR RECIPROCAL SUFFIX *-sk, -z, -st (-mk)*.

	Pres. Indic.	Subj.	Pret. Indic.	Subj.	Pres. Indic.	Subj.	Pret. Indic.	Subj.
Sing. 1. kalla-z	kalli-z	kalli-z	kallaði-z	kallaði-z	létum-k	lāti-z	létum-k	lėti-z
2. kalla-z	kalli-z	kalli-z	kallaði-z	kallaði-z	lét-z	lāti-z	lét-z	lėti-z
3. kalla-z	kalli-z	kalli-z	kallaði-z	kallaði-z	lét-z	lāti-z	lét-z	lėti-z
Plur. 1. köllu-mz	kalli-mz	kalli-mz	kölluðu-mz	kallaði-mz	létu-mz	lāti-mz	létu-mz	lėti-mz
2. kalli-z	kalli-z	kalli-z	kölluðu-z	kallaði-z	létu-z	lāti-z	létu-z	lėti-z
3. kalla-z	kalli-z	kalli-z	kölluðu-z	kallaði-z	létu-z	lāti-z	létu-z	lėti-z

PART. Pass. Neut. kalla-z, lāti-z (glæð-z, gefi-z, bori-z), etc.

STRONG VERBS.

Class I.—About 50 verbs with double final consonant after root vowel *i* or *e*, as *springa*, *drekka*.

A few with root vowel *e* resolved into *ja*, as *gjalda*.

A few with thematic *j* or *v*, as *syngja*, *hrökkva*.

All those with final *n*, *g*, *k* have *u* in past pass., as *fundit*; the rest have *o*, as *holpinn*; those with initial *v* drop it before *u*, *o*, *y*, as *svella*, *sollinn*.

List of the chief verbs:—*finna*, *spinna*, *vinna*, *binda*, *hrinda*, *vinda*, *springa*, *stinga*, *brenna*, *renna*, *drekka*, *bregða*, *bresta*, *sleppa*, *snerta*, *detta*, *spretta*, *svelta*, *vella*, *velta*, *hverfa*, *sverfa*, *þverra*, *verpa*, *verða*; *gjalda*, *gjalla*, *bjarga*, *skjálfa*, *hjalpa*; *hrökkva*, *stökkva*, *sökkva*, *þröngva*, *svelgja*, *tyggja*, *syngja*.

Class II.—About 40 words with root vowel *i*, as *biða*.

A few with thematic *j*, as *víkja*.

List of the chief verbs:—*biða*, *kviða*, *líða*, *ríða*, *skriða*, *sviða*, *sníða*, *drífa*, *klífa*, *rífa*, *þrífa*, *gína*, *skína*, *grípa*, *rísa*, *bíta*, *líta*, *ríta*, *rísta*, *slíta*, *hníga*, *síga*, *stíga*; *svíkja*, *víkja*.

Class III.—About 35 words with root vowel *jó*, as *njóta*.

Those with final *f*, *p*, *g*, *k* have *jú* in infin., as *krjúpa*.

Those with final *g* have old pret. in *ó*, as *fló*.

List of the chief verbs:—*bjóða*, *hrjóða*, *rjóða*, *sjóða*, *frjósa*, *gjósa*, *kjósa*, *ljósta*, *brjóta*, *fjóta*, *hljóta*, *hrjóta*, *njóta*, *skjóta*, *þjóta*, *þrjóta*; *kljúfa*, *krjúfa*, *rjúfa*, *drjúpa*, *krjúpa*, *fjúga*, *ljúga*, *smjúga*, *fjúka*, *rjúka*, *strjúka*; *súga*, *súpa*, *lúka*, *lúta*.

Class IV.—About 25 words with root vowel *a*, as *grafa*.

A few contracted, as *slá* [for *slaga*].

Those with final *g* or *k* have *e* in past pass., as *dreginn*.

List of the chief verbs:—*hlaða*, *vaða*, *vaxa*, *standa*, *grafa*, *skafa*, *ala*, *kala*, *gala*, *mala*, *skapa*, *fara*, *draga*, *aka*, *taka*, *skapa*; *flá*, *þvá*, *slá*; *deyja*, *geyja*, *hefja*, *hlægja*, *sverja*.

Class V.—About 20 words with root vowel *e* before single consonant (one exception, *fregna*), as *kveða*.

A few with thematic *j*, as *liggja*.

List of the chief verbs:—*kveða*, *vega*, *fregna*, *gefa*, *leka*, *reka*, *drepa*, *vera*, *lesa*, *eta*, *geta*, *meta*; *biðja*, *liggja*, *þiggja*, *sitja*, *sjá*.

Almost a separate class form—*vefa*, *fela*, *stela*, *nema*, *bera*, *skera*, and—*troða*, *sofa*, *koma*.

Class VI.—Originally reduplicated verbs with *e* in pret., as *blanda*, *ganga*.

List of the chief verbs:—*falda*, *halða*, *falla*, *blanda*, *ganga*, *hanga*, *fá*, *ráða*, *blása*, *gráta*, *láta*, *heita*, *leika*, *blóta*.

The seven—*auka*, *ausa*, *hlaupa*, *búa*, *höggva*, *spýja*, and defective *bauta*.

WEAK VERBS.

Conj. I, marked 'að' in the Dictionary. Characteristics—a *trisyllabic preterite*; a *thematic a* (boð-a-r). Contains—

1. *Simple verbs* (about 500) with root vowels *a, á, au, o, ó, u, ú*, a few with *i, í*, or *ei*, and,

2. A good many *Derivative verbs*. Such are—

Inchoatives in *-na* (about 100), as *harð-na* (grow hard).

Causals in *-ga* (about 20), from adj. *-igr*, as *blód-ga* (make bloody).

Causals in *-ka* (about 20), as *min-ka* (minish).

Iteratives in *-sa* (a few), as *heil-sa* (to greet).

Diminutives in *-la* (a few), as *væt-la* (drizzle).

Verbs in *-ja*, as *egg-ja* (egg).

Verbs in *-va*, as *böl-va* (curse).

A few verbs in *-ra*, as *halt-ra* (hobble).

Conj. II.—Contains some 300 verbs. Characteristics—*bisyllabic preterite*; a *thematic í* (dæm-i-r). And an *i* before double consonant, as *spilla* (to spoil). The final consonant marks are given in the Dictionary, '*d, ð, dd, t, tt*,' according to the law of assimilation; thus, *fœd-d-i* from *fœða*. After hard consonant, or *s, t*, as *reisa . . . reis-t-i* (but in Runes *raisþi*). It is dropped in words like *skipt-a . . . skipt-i*. In words with a double final consonant one is dropped, *kyssa . . . kys-t-i*. In mod. Icelandic even root *d* is changed into *t*, *enda . . . enti* (for *endi*).

The bulk of this conjugation are—

1. **Derivatives** with *umlauted* vowel in the root *e, ey, ý, æ, œ*. In Gothic these words had primitive vowel and thematic *j*, Goth. *dôm-j-an*, Icel. *døma*.

2. Many **transitives** formed from intransitive strong verbs, as *reisa* (to raise), from *rísa, reis*; *hleypra* (make leap), from *hlaupa*; *græta* (make weep), from *gráta*.

3. A few monosyllables (contracted), as *má* (to blot).

Conj. III.—Characteristics:—

The *umlaut* in pret. indic. and pret. subj.

The *monosyllabic pres. indic. sing.*

The *thematic j*.

An old participle pass. in *-iðr* [now *-inn*, which is not to be confounded with *-inn* of the strong conjugations]. This conjugation contains—

1. About 50 verbs with *e* (old *a*) root vowel, as *kveð-j-a*.

List of the chief verbs:—*gleðja, kveðja, seðja, kefja, krefja, tefja, vefja, segja, þegja, hrekja, rekja, þekja, dvelja, kvelja, selja, telja, velja, fremja, gremja, kremja, semja, lemja, temja, þenja, venja, gleþja, berja, erja, verja, etja, hvetja, letja, setja, leggja, skilja, vilja*.

2. About 30 verbs with *y* (old *u*) root vowel, as *hygg-j-a*.

List:—*ryðja, styðja, hyggja, lykja, dylja, hylja, þylja, glymjá, dyngja, hrynja, stynja, smyrja, spyrja*.

3. A few verbs with long root vowel, as *gný-j-a*: *heyja, flýja, lýja*.

Conj. IV.—The root vowel is like Conj. I, but all have thematic *i* of Conj. II. A few have part. pass. in *at* (old *að*). The most have old bisyllabic imperative, as *vaki*, *uggi*, *uni*.

About 20 verbs; many of which are the chief verbs of the language. They form pres. subj. by umlaut from pres. indic.

List of the chief verbs:—*vaka*, *gapa*, *spara*, *stara*, *blaka*, *lifa*, *loða*, *þela*, *skolla*, *þora*, *brosa*, *glotta*, *duga*, *una*, *trúa*, *grúfa*, *ugga*.

For the IRREGULAR VERBS see Tables, pp. 493, 494.

AN ALPHABETICAL LIST OF VERBS,

Including a picked selection of Strong Verbs, Irregular Verbs, and the Verbs of the 3rd and 4th Conjugations, cp. the Paradigms. The vowel changes (ablaut) in the Preterite and Participle forms are the most important to bear in mind; those of the Present and Subjunctive (umlaut) are secondary. The chief Verbs are here marked with capitals or thick type.

<i>Infin.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
aka (<i>to drive</i>)	ók	óku	ekinn
ala (<i>to feed, beget</i>)	ól	ólu	alinn
auka (<i>to eke, augment</i>)	jók	jóku	aukinn
ausa (<i>to sprinkle</i>)	jós	jósu	ausinn
BERA (<i>to bear</i>)	bar	báru	borinn
berja (<i>to beat</i>)	barði	börðu	barðr
biðja (<i>to beg</i>)	bað	báðu	beðinn
binda (<i>to bind</i>)	batt	bundu	bundinn
bíða (<i>to bide, wait</i>)	beið	biðu	beðið
bíta (<i>to bite</i>)	beit	bitu	bitinn
bjarga (<i>to save</i>)	barg	burgu	borginn
bjóða (<i>to bid</i>)	bauð	buðu	boðinn
blanda (<i>to blend</i>)	blétt	blendu	blandinn
blása (<i>to blow</i>)	blés	blésu	blásinn
blóta (<i>to worship, sacrifice</i>)	blét	blétu	blótinn
BREGÐA (<i>to move, draw</i>)	brá	brugðu	brugðinn
brenna (<i>to burn</i>)	brann	brunnu	brunninn
bresta (<i>to break</i>)	brast	brustu	brostinn
brjóta (<i>to break</i>)	braut	brutu	brotinn
brosa (<i>to smile</i>)	brosti		brosat
BÚA (<i>to abide, make ready</i>)	bjó	bjoggu	búinn,
detta (<i>to drop</i>)	datt	duttu	dottinn

κ k

<i>Infm.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
deyja (<i>to die</i>)	dó	dó	dáinn
DRAGA (<i>to draw</i>)	dró	drógu	dreginn
drekka (<i>to drink</i>)	drakk	drukku	drukkinn
drepa (<i>to smite, kill</i>)	drap	drápu	dreppinn
drífa (<i>to drift</i>)	dreif	drifu	drifinn
drjúpa (<i>to drip</i>)	draup	drupu	dropið
drúpa (<i>to droop</i>)	drúpði		
duga (<i>to help</i>)	dugði		dugat
dvelja (<i>to dwell, delay</i>)	dvalði	dvölðu	dvalðr
dylja (<i>to conceal</i>)	dulði		dulðr
dynja (<i>to pair</i>)	dunði		dunið
ELGA (<i>to own</i>)	étti	átta	átttr
erja (<i>to ear, plough</i>)	arði	örðu	arðr
eta (<i>to eat</i>)	át	átu	etinn
etja (<i>to goad</i>)	atti	öttu	att
falda (<i>to fold, hood</i>)	félt	féldu	faldinn
FALLA (<i>to fall</i>)	féll	féllu	fallinn
FARA (<i>to fare, go</i>)	fór	fóru	farinn
FÁ (<i>to fetch</i>)	fékk	fengu	fenginn
fela (<i>to hide</i>)	fal	fálu	folginn
FINNA (<i>to find</i>)	fann	fundu	fundinn
flúka (<i>to be driven by the wind</i>)	fauk	fuku	fokinn
flá (<i>to fly</i>)	fló	flógu	fleginn
fljóta (<i>to float</i>)	flaut	flutu	flotinn
fljúga (<i>to fly</i>)	flaug & fló	flugu	flögin
flytja (<i>to flee</i>)	flutti		fluttr
flýja (<i>to flee</i>)	fló & flýði	fló	flýðr
fregna (<i>to ask, hear</i>)	frá	frágu	freginn
fremja (<i>to further</i>)	framði	frömðu	framðr
frjósa (<i>to freeze</i>)	fraus	frusu	frosinn & frörinn
frýja (<i>to challenge</i>)	frýði		frýð
gala (<i>to crow</i>)	gól	gólu	galið
GANGA (<i>to go</i>)	gék	gengu	gengit
gapa (<i>to gape</i>)	gapði		
gá (<i>to heed, mark</i>)	gáði		gáð
GEFA (<i>to give</i>)	gaf	gáfu	gefinn
geta (<i>to get, guess</i>)	gat	gátu	getið & getað
geyja (<i>to bark</i>)	gó	gó	
gína (<i>to gape</i>)	gein	ginu	ginið
gjalda (<i>to pay</i>)	galt	guldu	goldinn
gjósa (<i>to gush</i>)	gaus	gusa	gosinn
gjóta (<i>to cast</i>)	gaut	gutu	gotinn

<i>Infm.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
gleðja (<i>to gladden</i>)	gladdi	glöddu	gladdr
glepja (<i>to confound</i>)	glapði	glöpðu	glapör
glotta (<i>to grin</i>)	glotti		glott
gnesta (<i>to crack</i>)	gnast	gnustu	
gnúa (<i>to rub</i>)	gnöri		gnúinn
gnýa (<i>to sound</i>) defect.	gnúði		
grafa (<i>to grave, dig</i>)	gróf	grófu	grafinn
gráta (<i>to weep</i>)	grét	grétu	grátinn
grípa (<i>to grasp</i>)	greip	gripu	grippinn
gróa (<i>to grow</i>)	gröri		gróinn
GÖRA, gjöra, gera (<i>to do</i>)	görði		görr, gört
HÁFA (<i>to have</i>)	hafði	höfðu	haför
HALDA (<i>to hold</i>)	hélt	héldu	haldinn
hanga (<i>to hang</i>)	hékk	héngu	hanginn
HEFJA (<i>to lift, heave, begin</i>)	hóf	hófu	hafinn
HEITA (<i>to be called, promise</i>)	hét	hétu	heitinn
heyja (<i>to perform</i>)	háði		háinn
hjálpa (<i>to help</i>)	halp	hulpu	holpinn
hlaða (<i>to build up</i>)	hlóð	hlóðu	hlaðinn
hlaupa (<i>to leap, run</i>)	hljóp	hljópu	hlaupinn
hljóta (<i>to get allotted, must</i>)	hlaut	hlutu	hlotinn
hlæja (<i>to laugh</i>)	hló	hlógu	hlegið
hníga (<i>to sink</i>)	hneig	hnigu	hniginn
horfa (<i>to look</i>)	horfði		horft
hrekja (<i>to toss</i>)	hrakði	hrökðu	hrakði
hrinda (<i>to push</i>)	hratt	hrundu	brundinn
hrífa (<i>to grapple</i>)	hreif	hrifu	hrifinn
hrína (<i>to squeal</i>)	hrein	brinu	krinið
hrjóða (<i>to rid, clear</i>)	hrauð	hruðu	hroðinn
hrjósa (<i>to shudder</i>)	hrais		
hrjóta (<i>to rebound</i>)	hrait	hrutu	hrotið
hrynja (<i>to crumble</i>)	hrunði		hrunið
hrökkva (<i>to recoil</i>)	hrökk	hrukku	hrokkinn
hverfa (<i>to wheel</i>)	hvarf	hurfu	horfinn
hvetja (<i>to whet</i>)	hvatti	hvöttu	hvattr
hyggja (<i>to think</i>)	hugði		hugt
hylja (<i>to hide</i>)	hulði		hulðr
höggva (<i>to hew</i>)	hjó	hjoggu	höggvinn
kala (<i>to cool, freeze</i>)	kól	kólu	kalinn
kaupa (<i>to chaffer, buy</i>)	keypti		keyptr
kefja (<i>to submerge</i>)	kafði	köfðu	kaför
kjósa (<i>to choose</i>)	kjöri, kaus	kuru & kusu	kjörinn kosinn

<i>Infin.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
klekja (<i>to hatch</i>)	klakði	klökðu	klakðr
klífa (<i>to climb</i>)	kleif	klifu	
kljúfa (<i>to cleave</i>)	klauf	klufu	klofinn
(knega, <i>to be able</i>) defect.	knátti	knáttu	
knýja (<i>to knock</i>)	knúði		knúinn
KOMA (<i>to come</i>)	kom	kómu	kominn
krefja (<i>to crave</i>)	krafði	kröfðu	krafðr
krjúpa (<i>to creep</i>)	kraup	krupu	kropinn
KUNNA (<i>to know, be able</i>)	kunni		kunnað
KVEÐA (<i>to say</i>)	kvað	kváðu	kveðinn
kveðja (<i>to call on, request</i>)	kvaddi	kvöddu	kvaddr
kvelja (<i>to torment</i>)	kvalði	kvöldu	kvalðr
lafa (<i>to dangle</i>)	lafði	löfðu	lafat
LÁTA (<i>to let</i>)	lét	létu	látinn
LEGGJA (<i>to lay</i>)	lagði	lögðu	lagðr
leika (<i>to play</i>)	lék	léku	leikinn
leka (<i>to leak</i>)	lak	laku	lekit
lesa (<i>to gather, to read</i>)	las	lásu	lesinn
letja (<i>to hold back</i>)	latti	löttu	lattr, lött
LÍFA (<i>to live</i>)	lifði	lifðu	lifað
LIGGJA (<i>to lie</i>)	lá	lágu	legið
LÍÐA (<i>to glide</i>)	leið	liðu	liðinn
líta (<i>to look</i>)	leit	litu	litinn
ljá (<i>to lend</i>)	léði		léðr
ljósta (<i>to strike</i>)	laust	lustu	lostinn
ljúga (<i>to lie</i>)	laug & ló	lugu	loginn
loða (<i>to stick to</i>)	loddi		
lúka (<i>to shut, end</i>)	lauk	luku	lokinn
lúta (<i>to lout, stoop</i>)	laut	lutu	lotinn
lykja (<i>to lock</i>)	lukði		lukðr
lýja (<i>to beat soft</i>)	lúði		
mala (<i>to grind</i>)	mól	mólu	malinn
MEGA (<i>may, to have might</i>)	mátti	máttu	mátt
meta (<i>to tax</i>)	mat	mátu	metin
metja (<i>to eat, consume</i>) defect.	matti		
muna (<i>to remember</i>)	munði		munað
Munu and monu (<i>will, shall</i>)	mundi		
ná (<i>to reach</i>)	náði		náð
NEMA (<i>to take, learn</i>)	nam	námu	numinn
njóta (<i>to enjoy</i>)	naut	nutu	notinn
RAÐA (<i>to advise, rule</i>)	réð	réðu	ráðinn
reka (<i>to drive</i>)	rak	ráku	rekinn
rekja (<i>to unfold</i>)	rakði	rökðu	rakðr

<i>Infin.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
renna (<i>to run, flow</i>)	rann	runnu	runninn
riða (<i>to ride, swing</i>)	reið	riðu	riðinn
riða (<i>to writhe, knit</i>)	reið	riðu	riðinn
rífa (<i>to rive, tear</i>)	reif	rifu	rifinn
rísa (<i>to rise</i>)	reis	risu	risinn
rísta (<i>to slash</i>)	reist	ristu	ristinn
ríta (<i>to trench, to write</i>)	reit	ritu	ritinn
rjóða (<i>to redden</i>)	rauð	ruðu	roðinn
rjúfa (<i>to dissolve</i>)	rauf	rufu	rofinn
rjúka (<i>to reek, steam</i>)	rauk	ruku	rokinn
róa (<i>to row</i>)	röri		róinn
ryðja (<i>to rid, clear away</i>)	ruddi		ruddr
sama (<i>to besem</i>)	samði	sömðu	samit
sá (<i>to sow</i>)	söri	söru	sáinn
seðja (<i>to satiate</i>)	saddi	söddu	saddr
SEGJA (<i>to say</i>)	sagði	sögðu	sagðr
selja (<i>to sell</i>)	seldi		seldr
semja (<i>to compose</i>)	samði	sömðu	samðr
SETJA (<i>to set</i>)	setti		settr, sezkr
SITJA (<i>to sit</i>)	sat	sátu	setinn
síga (<i>to sink</i>)	seig	sigu	siginn
SJÁ (<i>to see</i>)	sá	sá	sénn
sjóða (<i>to cook</i>)	sauð	suðu	soðinn
sjúga & súga (<i>to suck</i>)	saug & só	sugu	soginn
skafa (<i>to scrape</i>)	skóf	skófu	skafinn
skaka (<i>to shake</i>)	skók	skóku	skekinn
skapa (<i>to shape, make</i>)	skóp	skópu	
skera (<i>to cut</i>)	skar	skáru	skorinn
SKILJA (<i>to separate, understand</i>)	skilði		skilðr
skína (<i>to shine</i>)	skein	skinu	skininn
skjálfa (<i>to shiver</i>)	skalf	skulfu	skolfit
skjóta (<i>to shoot</i>)	skaut	skutu	skotinn
skolla (<i>to dangle</i>)	skolldi		skollat
skorta (<i>to lack</i>)	skorti		skort
skriða (<i>to creep</i>)	skreið	skriðu	skriðinn
SKULU (<i>shall</i>)	skyldi		
slá (<i>to smite</i>)	sló	slógu	sleginn
sleppa (<i>to slip</i>)	slapp	sluppu	sloppinn
slíta (<i>to slit</i>)	sleit	slitu	slitinn
slökkva (<i>to slake</i>) defect.			slokinn
smjúga (<i>to creep through</i>)	smaug, smó	smugu	smoginn
smyrja (<i>to anoint</i>)	smurði		smurðr
snerta (<i>to touch</i>)	snart	snurtu	snortinn

<i>Infin.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
sníða (<i>to slice</i>)	sneið	sniðu	sniðinn
snjóa (<i>to snow</i>) defect.			snífinn
snúa (<i>to turn</i>)	snöri	snöru	snúinn
sofa (<i>to sleep</i>)	svaf	sváfu	sofinn
spara (<i>to spare</i>)	sparði	spörðu	sparat
spá (<i>to spae, prophesy</i>)	spáði		spáð
spinna (<i>to spin</i>)	spann	spunnu	spunninn
spretta (<i>to spirt, spring</i>)	spratt	spruttu	sprottinn
springa (<i>to spring, crack</i>)	sprakk	sprungu	sprunginn
spyrja (<i>to spear, ask</i>)	spurði		spurðr
STANDA (<i>to stand</i>)	stóð	stóðu	staðinn
stela (<i>to steal</i>)	stal	stálu	stolinn
stinga (<i>to stick</i>)	stakk	stungu	stunginn
stíga (<i>to step</i>)	steig & sté	stigu	stiginn
strá (<i>to strew</i>)	stráði		stráð
strjúka (<i>to strike</i>)	strauk	struku	strokinn
styðja (<i>to prop</i>)	studdi		studdr
stynja (<i>to groan</i>)	stunði		stunið
stökkva (<i>to leap</i>)	stökk	stukku	stokkinn
súpa (<i>to sip</i>)	saup	supu	sopinn
svelgja (<i>to swallow</i>)	svalg	sulgu	solginn
svella (<i>to swell</i>)	svall	sullu	sollinn
svelta (<i>to starve, die</i>)	svalt	sultu	soltinn
sverfa (<i>to file</i>)	svarf	surfu	sorfinn
sverja (<i>to swear</i>)	sór	sóru	svarinn
svimma (<i>to swim</i>)	svamm	summu	summit
svíða (<i>to singe</i>)	sveið	sviðu	sviðinn
svíkja (<i>to betray</i>)	sveik	sviku	svikinn
syngja (<i>to sing</i>)	saung	sungu	sunginn
SÖEKJA (<i>to seek</i>)	sótti	sóttu	sóttir
sökkva (<i>to sink</i>)	sökk	sukku	sokkinn
TAKA (<i>to take</i>)	tók	tóku	tekinn
tefja (<i>to delay</i>)	tafði	töfðu	tafðr
telja (<i>to tell, count</i>)	talði	tölðu	talðr
temja (<i>to tame</i>)	tamði	tömðu	tamðr
tjá (<i>to show</i>)	tjáði		téðr
troða (<i>to tread</i>)	trað	tráðu	troðinn
trúa (<i>to throw</i>)	trúði		trúað
ugga (<i>to fear</i>)	uggði		uggat
una (<i>to rest</i>)	unði		unað
unna (<i>to grant, love</i>)	unni		unnat & unnt
vaða (<i>to wade</i>)	óð	óðu	vaðið
vaka (<i>to watch, to be awake</i>)	vakði	vökðu	vakað

<i>Infin.</i>	<i>Pret.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Part.</i>
valda (<i>to wield, rule</i>)	voldi & olli		valdit
vara (<i>to be aware of</i>)	varði		varat
vaxa (<i>to wax</i>)	óx	óxu	vaxinn
vefa (<i>to weave</i>)	vaf & óf	ófu	ofinn
vefja (<i>to wrap</i>)	vafði	vöfðu	vafðr
vega (<i>to weigh, wage fight</i>)	vé	vágu	veginn
vekja (<i>to wake, rouse from sleep</i>)	vakði	vökðu	vakðr
velja (<i>to choose</i>)	valði	völðu	valðr
vella (<i>to boil</i>)	vall	ullu	ollinn
velta (<i>to roll</i>)	valt	ultu	oltinn
venja (<i>to accustom to</i>)	vanði	vönðu	vanðr
VERA & vesa (<i>to be</i>)	var & vas	váru	verit
VERÐA (<i>to become</i>)	varð	urðu	orðinn
verja (<i>to defend, clothe</i>)	varði	vörðu	varðr
verpa (<i>to warp, throw</i>)	varp	urpu	orpinn
VILJA (<i>to will</i>)	vildi		viljað
vinda (<i>to wind wrong</i>)	vatt	undu	undinn
vinna (<i>to work</i>)	vann	unnu	unninn
VITA (<i>to wit, know</i>)	vissi		vitað
vikja (<i>to move</i>)	veik	viku	vikinn
yrkja (<i>to work, compose</i>)	orti		ortr
þegja (<i>to be silent</i>)	þagði	þögðu	þagat
þekja (<i>to thatch</i>)	þakði	þökðu	þakðr
þekkja (<i>to know</i>) defect.	þátti & þekði		
þenja (<i>to stretch</i>)	þanði	þönðu	þanðr
þeyja (<i>to thaw</i>) defect.	þá		
þiggja (<i>to receive</i>)	þá	þágu	þeginn
þilja (<i>to board</i>)	þilði		þilðr
þjá (<i>to coerce</i>)	þjáði		þjáðr
þjóta (<i>to whistle</i>)	þaut	þutu	þotinn
þola (<i>to thole, bear</i>)	þolði		þolt, þolat
þora (<i>to dare</i>)	þorði		þorat, þort
þrá (<i>to long</i>)	þráði		þráðr
þrifa (<i>to seize</i>)	þreif	þrifu	þriffin
þrjóta (<i>to cease</i>)	þraut	(þrutu)	þrotinn
þröngva, þryngja (<i>to press, throng</i>)	þröng	þrungu	þrunginn
ÞURFA (<i>to need</i>)	þurfti		þurfat (þurt)
þvá (<i>to wash</i>)	þó	þógu	þvegin
þverra (<i>to wane</i>)	þvarr	þurru	þorrinn
ÞYKKJA (<i>to think, seem</i>)	þótti	þóttu	þótt
þylja (<i>to recite</i>)	þulði		
þeja (<i>to bait, rest</i>)	áði		áð & áit

§ 3. Particles.

ADVERBS.

ár (early)	ella (else)	æ } (aye)
svá (so)	gær (yesterday)	ætið } (aye)
þá (then)	of (too)	ey or æi } (for ever and
nú (now)	hve or } (how)	a day)
nær (when)	hversu }	ei-gi and ekki (not)
enn (still)	samt and saman	alldri-gi (never)
þegar (at once)	(together)	hví (why)
áðan (a while	meðan (whilst)	ýmist } (indiscriminate-
ago)	síðan (since)	ly, anyhow)
ok (also)	jafnan (always)	unz (until)

Compound Adverbs—um sinn (once), tvýsvar (twice), þrýsvar (thrice), see p. 486; á laun (secretly), á braut (away), á vit (towards), á fram (forwards), á víxl (crossing), ávallt or of allt (always).

In *-eg* or *-egin* from *veg* and *vegum* (*-way, -ways*)—

þann-ig or þann-og (thus, thither)	báðum-megin (on both sides)
hinn-ig (the other way)	hinum-megin (on the other side)
hvern-ig (which way, how)	öllum-megin (on all sides)
einn-ig (also)	

In *-an*, of *motion 'from'*—

heð-an (hence)	aptan (from behind)
það-an (thence)	und-an (from under)
hvað-an (whence)	inn-an (from inwards)
síð-an (since)	út-an (from outwards)
hand-an (from beyond)	heim-an (from home)
neð-an (from beneath)	norð-an, etc. (from the north), so
of-an (from above)	also, vestan, sunnan, austan
fram-an (from before)	

In *-at*, of *motion 'to'*—

hing-at or heg-at (hither)	hvert (whither)
þang-at (thither)	heim (hence)

In *-r* or *-a*, of *rest in a place*—

hér [hóðra] (here)	hvar-gi (wherever)
þar [þaðra] (there)	nekkver, nokkur (somewhere)
hvar (where)	heima (at home)
hvergi (nowhere)	

Formed from Inflections—

As genitives in *-s, -is*.

Such are—

öllum-is (quite)

einung-is (only)

lok-s or loksins (at last, at the last)

all-z (in all)

From nouns in -is—

heim-leið-is (homewards)

sömu-leið-is (likewise)

á-leið-is (onwards)

rak-leið-is (straight)

um-berg-is } (all around)

um-hverf-is }

ár-deg-is (early in the day)

út-byrð-is (overboard)

fram-veg-is (furthermore)

tví-veg-is, etc. (twice)

for-streym-is (down stream)

for-viðr-is (before the wind)

jafn-fæt-is (on equal footing)

and-sæl-is (against the sun)

ókeyp-is (gratis, for nothing)

erlend-is (abroad)

marg-sinn-is }

opt-sinn-is } (ofttimes)

And in -ar—

all-stað-ar (everywhere)

sum-stað-ar (somewhere)

marg-stað-ar (in many places)

annar-stað-ar (elsewhere)

nokkurs-stað-ar }

einhvers-stað-ar } (anywhere)

eins-kon-ar (of one kind)

hvers-kon-ar (of any kind)

marg-kon-ar (of many kinds)

annars-kon-ar (of another kind)

nokkurs-kon-ar (of any kind)

Others are innan-, útan—

útan-lands, etc. (abroad)

inn-fjarða, etc. (up country)

innan-húss (in-doors)

útan-húss (out-of-doors)

Accusative sing. neut. used adverbially (really elliptical, noun being understood)—

brátt (suddenly)

hart (swiftly)

mikit (a great pace, fast)

lítt (little)

Datives in -um—

einkum (especially)

lögum (all along)

fyrrum (formerly)

tíðum (often)

stundum (sometimes)

forðum (of yore)

bráðum (bye-and-bye)

fikjum (eagerly)

óðum (rapidly)

hrönnum }

unnvörpum } (by waves, Lat. unda-tim)

Adverbial Prefixes—

Positive and intensive are, especially with adjectives—

al- (quite), al- (see Dict. p. 11 seq.)

all- (very)

auð- (easy)

afar- (greatly)

fjöl- (frequently, many, mani-)

ofr- (very, greatly, over-)

full- (quite, ful-)

hálf- (half-)

sam- (with, Lat. con-)

er- (Lat. ali-)

and- (against, an-)

gagn- (against, gain-)

dá- (very)
einka- (especially)

Of time are—

sí- (semper, ever-)
ið- (often, again, re-)
ey- of **ei-** (ever-)

Of negation are—

ú- or **ó-** (un-)
mis- (mis-)
var- (scarce-)
sví- (woful)

gör- (quite, altogether)

endr- (again, back-)
frum- (originally)

van- (deficient, 'wane,' lack-)
tor- (hard-, Gr. *δύς*-)
ör- (Lat. *ex-* in *ex-*pers)
for- (Germ. *ver-*)

Words denoting wonder and awe and honour are often used as adverbial prefixes in intensive sense. Such are—

fjarska- (very)
geysi- (strikingly)
æði- (awfully)

undra- } (wonderfully)
firna- }
furðu- (marvellously)

Irregular Adverbial Comparison, cp. p. 485.

POSITIVE.	COMPARATIVE.	SUPERLATIVE.
vel (well)	betr (better)	bezt or bazt (best)
illa (ill)	verr (worse)	verst (worst)
mjok (much)	meir-r (more)	mest (most)
litt (little)	minn-r or miðr (less)	minn-zt (least)
lengi (long time)	leng-r (longer)	leng-st (longest)
skamt (short)	skem-r	skem-zt
(fram)	frem-r (more)	frem-st
sið (late)	sið-ar (later)	sið-ast (last)
	siðr (less)	sízt (least)
	held-r (rather)	hölzt (soonest)
	áðr (ere)	
	fyr-r (before)	fyr-st (first)
fjar-r (far)	fir-r (farther)	fir-st (farthest)
sjaldan (seldom)	sjaldn-ar	sjaldnast
opt (often)	opt-ar	opta-st
út (out)	út-ar	út-ast (outermost)
inn (in)	inn-ar (innermore)	inn-zt
fram (forward)	fram-ar	frem-st
niðr (down)	neðar	nezt (nethermost)
aptr (back)	apt-ast	apt-ast (hindmost)

So also **norðr**, **austr**, **vestr**, **suðr**, **norðar** (northernmost), **nyrzt** (northernmost), etc.

Also compared on **-ara**, **-ast**, **viða** (wide), **við-ara** (wider), **við-ast** (widest), etc.

PREPOSITIONS.

Taking **dative** and **accusative**—

at (to, towards, up to, rarely acc.)	undir (under, beneath)
á (on, at)	yfir (over, above)
fyrir (for, before)	við } (with, by, Lat. cum)
eptir (after, behind)	með }
í (in)	

Taking **dative**—

af (off, of)	hjá (besides, hard by)
frá (from)	mót } (against)
ór [mod. úr] (out of)	gegn }

Taking **accusative**—

gegnum (through)	niður } (down)
fram (on, onwards)	ofan }
upp (up)	um [old form—of] (concerning, by)

Taking **genitive**—

til (till, to)	milli } (between)
án (without) [gen. and dat.]	meðal }

á and í are joined to their substantives in MSS., as *alandi, iriki*. Prepositions may follow their substantives in verse, as *himnum á*. For elliptical and adverbial use of prepositions see Dict.

CONJUNCTIONS.

Simple—

ok [mod. og] (and, also)	nema (unless, but, except)
né (nor, Lat. neque)	heldr (but, rather)
eða or eðr } (or, but indeed)	sem (as, Lat. sicut)
ellegar }	þó (though, although, yet)
en (but, Lat. sed)	alls (because)
en [an] (than)	hvárt (whether, Lat. an)
enda (and even, and then)	því (therefore)
ef (if)	svá (so)

The enclitic *of* or *um* used in old prose or poetry, Gr. *δε*, as, *hann of sá* (he saw, Gr. *ὁδε*).

Compound Conjunctions are—

þó-at or þó-tt (although)	at einu (yet)
svá-at or svá-t (so that, Lat. ut)	þegar er (at the same time as)
því-at (because, for that)	síðan er (since)
hvárt að (whether)	meðan er (whilst)
fyrir en } (before that)	hvárt er (whether)
áðr en }	hvar's (wheresoever)
eins og (as, mod.)	at eigi (lest, that . . . not)

INTERJECTIONS.

aiai (oh, pain), p. 130, l. 7	ó ó (ho ho, wonder)
o (oh)	á á (ha ha, delight)
há (what?)	þey (tush)
já (yea)	svei (be off)
nei (nay)	jaur, jor, jur (yes, yes!)
fý (fye)	uss, sussu (indeed!)
putt (pish)	

Onomatopœia—

The cat's mew, mjá, mjá	The duck's quack, ví, ví
The dog's bark, gá	The lark's song, dirrindi
The raven's croak, krunk	atatata, hutututu (teeth chattering)
The bird's chirp, kví kví	from cold)
The seagull's scream, gagga-gagg	

The little ditty gives several *verbs* of this kind—

Hani, krummi, hundr, svín, hestr, mús, titlingr :

Galar, krunkar, geltir, hrín, gneggjar, tístir, syngr.

So the sheep is said to *bleat*, jarma; the bull to *bellow*, belja or öskra; the cow to *moo*, to *low*, gaula, hloa (the last word is only once found); the dog to *growl*, urra; to *howl*, spangóla; to *bay*, geyja; the fox to *bark*, gagga; the bird to *chatter*, klaka; the eagle to *scream*, gella; the swan to *bell* or *clang*, kvaka; the seal to *bark*, gelta; the cat to *purr*, mala [lit. to grind]; the child to *cry* or *whimper*, æpa or hljóða; the river to *rattle* in its stony bed, gniða; the whip to *smack*, smella; the boy to *whistle*, blistra.

For other words of the kind see the notes to p. 422.

To a cat one calls, **kis kis**.

To a dog (hunting), **hép hép** or **sep sep**.

To a horse (driving), **hæ, hæ, trutt, hott**.

To cows (driving them home), **tu tu tu tu, kus kus, bás bás**.

So driving beasts out of a field one calls, **rhrrrh**.

Turning sheep down from the fells, **ho ho**, loud and long.

Hushing a baby to sleep, **bí bí, by by!** as in the lullaby—

Bí bí ok blaka, alptírnir kvaka,

Mér er sem þú sofir, samt mun ek vaka.

korriró (kurðu-i-ró), *rest in peace!*

dillindo, dilly, dilly! are also used to children.

Lullabies are *barngæslur*, 'baby charms;' and the maid who sings to keep the cow quiet while it is being milked is said in Norway to *lokka*, see p. 379.

CHAPTER III.

WORD-FORMATION.

WORDS are either **primitive** or **derived**. Derived words are formed from primitives by adding prefixes or suffixes. *Ablaut*, due to a prefix (reduplication), *umlaut*, due to a lost suffix, and *inflexion* are the three chief agents by which new words are made.

Thus from *heil-l* (whole), formed by ablaut from a lost word, comes *heil-ag-r* (holy) by inflexion, whence *hel-ga* (to sanctify), and from this *hel-ga-n* (sanctification). The last of which only is a Christian word, whereas *heil-l* must be centuries before 1000.

Feminines in *-n* and *-ing* [from verbs] are comparatively late formations. The umlaut derivatives are later than the ablated ones:—*dómr* (doom) gives rise to *dœma* (deem), and that to *dæm-ing* (damnation).

The way in which words have been formed by ABLAUT and UMLAUT has been treated of in ch. I, § 3, we shall therefore only consider here the way in which new words have been formed by INFLEXION.

§ 1. Nouns.

I. FROM VERBS:—

1. From Conj. I, weak, feminines are formed by adding *-n* to infinitive, as—*boða-n* (announcement), *hugga-n* (comfort), *blez-an* (blessing), *skapa-n* (creation), *iðra-n* (repentance), *hugsa-n* (thinking), *hegða-n* (conduct).

The *-an* is often changed into *-on* or *-un*, the modern form.

2. From Conj. II, weak, feminines are formed by adding *-ing* to the root—*dœm-ing* (judgment), *þekk-ing* (knowledge), *fylk-ing* (array), *kenn-ing* (doctrine), *lík-ing* (parable), *fyll-ing* (fulfilment), *lær-ing* (teaching), *ginn-ing* (beguiling), *fœð-ing* (birth), *bygg-ing* (building), *hegn-ing* (chastisement), *virð-ing* (value).

3. From Conj. III, weak, and from strong verbs are formed forms in *-ning* added to root.

a. Conj. III, weak—*glað-ning* (gladdening), *kvað-ning* (greeting), *sam-ning* (agreement), *set-ning* (thesis), *skil-ning* (understanding), *spur-ning* (asking).

b. From strong verbs—*lot-ning* (veneration), *kos-ning* (choosing), *get-ning* (begotten), *rit-ning* (writing), *upp-stig-ning* (ascension), *bú-ning* (dress).

(The rule above as to the relation between verbs and nouns, a useful one for the beginner, was first observed by the Editor in January, 1869, in compiling the Outlines of Grammar for the Dictionary.)

c. A few masculines in *-nað-r* are formed from the same, as—*bú-nað-r* (husbandry), *skap-nað-r* (shape), *skil-nað-r* (departing).

From other verbs and words are—*her-nað-r* (harrying), *kost-nað-r* (cost), *trú-nað-r* (trust), *fé-nað-r* (cattle), *fögn-uð-r* (joy), *jöfn-uð-r* (equity), *sökn-uð-r* (regret), *vörn-uð-r* (caution), *klæð-nað-r* (clothing).

The *-n* in this termination is evidence of a past part. once existing.

4. From Conj. II, weak, feminines in *-n*, chiefly formed from roots not infinitive, as—*heyr-n* (hearing), *spur-n* (asking), *skír-n* (baptism), *sög-n* (saw), *þög-n* (silence), *vör-n* (defence), *sók-n* (prosecution), *fýs-n* (desire), *njós-n* (news), *laus-n* (freedom), *sjó-n* or *sý-n* (sight), *bæ-n* (begging), *lík-n* (mercy), *óg-n* (awe).

There are also a few from adjectives, as—*feik-n* (immensity), *tig-n* (lordship), *auð-n* (desert).

In *-na*—*stjar-na* (star), *auð-na* (luck), etc.

5. From Conj. II, weak, feminines in *-sla* [*-isla*], as—*skír-sla* (ordeal), *víg-sla* (inauguration), *reyn-sla* (experience), *gæzla* and *geym-sla* (keeping), *kenn-sla* (teaching), *veit-sla* (banquet), *hræð-sla* (fright), etc.

6. Masculines in *-dr* [*-tr*], *-ð-r*, with radical *r*, as—*al-dr* (age), *hlá-tr* (laughter), *ró-ð-r* (rowing): with inflexive *-r*, as—*bur-ð-r* (birth), *skur-ð-r* (cut), *vör-ð-r* (warder), *vöx-t-r* (growth), *fun-d-r* (finding), *kos-t-r* (choice), *má-tt-r* (might), *drá-tt-r* (draught), *slá-tt-r* (mowing), *há-tt-r* (manner), *blás-t-r* (blast).

Also *ó-tti* (awe), *fló-tti* (flight), *þó-tti* (conceit), *van-ði* (custom), *fjöl-ði* (multitude).

7. In *-st*, *-str*, masc., fem., and neut., as—*bak-str* (baking), *rek-str* (a drove), *þor-sti* (thirst), *ri-st* [*ríða*] (an instep), *ba-st* [*binda*] (bast).

II. FROM NOUNS AND ROOTS:—

A. MASCULINES:—

a. In *-in-n*, *-un-n*—*apt-an-n* (even), *jöt-un-n* (giant), *him-in-n* (heaven), *drótt-in-n* (lord), *ar-in-n* (hearth).

b. In *-ur-r*, *-ar-r*—*fjöt-ur-r* (fetter), *jöf-ur-r* (boar), *töt-ur-r* (tatter), *ham-ar-r* (hammer), *hum-ar-r* (lobster), *naf-ar-r* [*naf-gar*] (auger).

c. In *-ul-l*, *-il-l*, many: either diminutives—*jök-ul-l* [*jaki*] (icicle); or of foreign origin—*tig-il-l* [*tegula*] (tile), *eng-il-l* [*angelus*] (angel), *söð-ul-l* (saddle).

d. In *-al-l*—*kap-all* (nag), *kað-al-l* (chain).

e. In *-lingr*, diminutives—*kið-lingr* (kidling), *boek-lingr* (pamphlet).

f. In *-ung-r*, *-ing-r*—*Vík-ing-r* [*Vík*] (Wickings), *firð-ingar* (firthmen), *öðl-ing-r* (etheling), *spek-ing-r* (wise man), *byrð-ing-r* (a merchant ship), *átt-ær-ing-r* (an eight-oar).

g. In *-ingi*—*morð-ingi* (murderer), *höfð-ingi* (chief).

h. In *-und-r*—*vís-und-r* (bison), *höf-und-r* (justice).

i. In *-ari*—*ridd-ari* (knight), *rít-ari* (writer), *vef-ari* (crane): foreign are *salt-ari* (psalter), *kjall-ari* (cellar).

k. In *-ali*, *-li*, as—*kast-ali* (castle), *taf-ali* (trouble).

l. In *-aldi*, often foreign—*ribb-aldi* (ribald).

m. In *-si*, as—*van-si* (disgrace), *of-si* (overbearing).

n. In *-andi*, active participles, as—*fjá-ndi* (foe), *bó-ndi* or *bu-andi* (husbandman), *fræ-ndi* (kinsman), *eig-andi* (owner).

B. FEMININES :—

a. In *d*, *ð*, *t*, from adjectives, with umlaut if possible [older *-iða*]*—hæ-ð* (height), *dýp-ð* (death), *leng-ð* (length), *víd-ð* (width), *breid-d* (breadth), *helf-t* (half), *sek-t* (guilt), *spek-t* (wisdom); and all words in *-sem-ð*, as *skyn-sem-ð* (reason).

b. In *-ska* [older *-iska*], with umlaut—*bern-ska* (childhood), *mæl-ska* (eloquence), *vizka* (wisdom), *gœzka* (goodness), *ill-ska* (spite), *el-ska* (love), *œ-ska* [œr-ska] (youth), *heim-ska* (home-ness, foolishness); and those in *-eskja* or *-neskja*—*vitn-eskja* (knowledge), *flat-neskja* (plain).

c. Indeclinable umlauted feminines in *-i*, *-gi*, *-ni*, from adjectives—*bræð-i* [bráðr] (wrath), *helt-i* [haltr] (lameness), *gleð-i* [gláðr] (gladness), *reið-i* (wrath), *œð-i* (madness), etc. See p. 481.

d. In *-osta*, *-usta*—*orr-osta* [earnest] (fight).

e. In *-átta*—*vin-átta* (friendship).

f. In *-ung*—*hörm-ung* (vexation), *verð-ung* (household).

g. In *-und*—*pús-und* (thousand), *ti-und* (tithe).

h. In *-ynja*—*ás-ynja* (goddess).

i. In *-ingja*—*ham-ingja* (luck).

k. In *-sa*—*heil-sa* (health).

l. Diminutives in *-la*, *-ka*, and *-lin*—*hrís-la* (twig), *stul-ka* (girl), *mús-ka* (mousey, name for a *mouse-grey* cow), *bringa-lin* (*ringis*, of a cow).

C. NEUTERS :—

a. Formed in *-i* from adjectives or roots, *-leysi* [-laus-s] (-lessness)—*fé-leysi* (pennilessness), *sak-leysi* (sacklessness), *rik-i* (rule), [rik-r, powerful.]

These abstract or collective words are all neuter, no matter what gender the word they are derived from may be—*veld-i* [vald] (power), *boel-i* [ból] (stead), *hall-æri* [ár] (bad season), etc.

b. In *-endi* or *-indi*—*eyr-indi* (errand), *tíð-indi* (tidings).

c. In *-erni*, denoting kinship—*fað-erni* (fatherhood), *móð-erni* (motherhood), *bróð-erni* (brotherhood), *ætt-erni* (kindred).

d. In *-elsi*—*reyk-elsi* (incense).

e. In *-ildi*, *-di*, *-ili*—*sifr-ildi* (butterfly), *el-di* (food), *heim-ili* (home).

f. In *-in*—*bynd-ini* (sheaf).

g. In *-sl*, *-sli*—*bei-sl* (bridle), *renn-sli* (watercourse).

h. In *-sn*, *-sni*—*ræk-sn* (mesh), *fylg-sni* (hiding-place).

i. In *-al*—*óð-al* (feud).

k. In *-an*—*gam-an* (joy).

l. In *-gin* and *-kin*—*feð-gin* (parents), *syst-kin* (brother and sister).

m. In *-að*, *-uð*—*her-að* (country), *hundr-að* (hundred), *höf-uð* (head).

n. In *-ald*—*kaf-ald* (snow-storm).

o. In *-ar*—*sum-ar* (summer, prop. masc.): *-arn*—*und-arn* (afternoon).

p. In *-ang*—*hun-ang* (honey).

q. In *-t*—*fros-t* [*frjósa*] (frost).

III. COMPOUND NOUNS:—

A. MASCULINES:—

a. In *-leik-r* and *-leiki* [*leikr*]*—kær-leik-r* (charity), *sann-leiki* (truth), *heilag-leiki* (holiness).

b. In *-dóm-r* [*dómr*]*—helgi-dómr* (halidom), *heiðin-dómr* (heathendom), *vís-dómr* (wisdom). There are also many neuters in *-dæmi* of the same origin.

c. In *-skap-r* [*skap*]*—vin-skap-r* (friendship), *félag-skap-r* (fellowship).

d. In *-angr* [*vangr*]*—leið-angr* (levy), *kaup-angr* (cheaping).

e. In *-dagi* [*dagr*]*—bar-dagi* (battle), *ein-dagi* (term), *mál-dagi* (deed).

B. FEMININES:—

a. In *-úð* and *-ýðgi* [*hygð*]*—öl-úð* (sincerity), *ill-úð* (spite), *var-úð* (heedfulness), *ást-úð* (love), *harð-úð* (hardness).

b. In *-semi* [*samr*]*—miskun-semi* (mercy).

C. NEUTERS:—

a. In *-æfi* [*hóf*]*—auð-æfi* (riches), *ör-æfi* [*höfn*] (harbourless coast).

b. In *-orð* [*worth* or *word*]*—goð-orð* (priesthood), *ban-orð* (death-weird), *vátt-orð* (testimony), *vit-orð* (intelligence), *gjaf-orð* (match).

c. In *-læti* [from adjectives in *-lát-r*]*—rétt-læti* (righteousness), etc.

PROPER NAMES.

All classical proper names are compounds (of two parts) and bear great resemblance to the Homeric names, with some of which they are exact parallels—*Olaf* (*An-laif-s*), *Guð-rún*.

There are a few names which were originally nicknames, as—*Sturla* (young steer), *Ari* (eagle), *Sveinn* (boy), *Snorri* (a wrangler). Some of these are old.

Several names, which look like simple uncompounded names, are really abbreviations (pet names and the like) for the long compounds—*Steinki* for *Steingrím-r*, *Ulli* for *Erlendr* (most of them only in modern use).

There are a certain number of Gaelic names and nicknames in *-an*—*Kjartan*, *Feilan*, *Bjólan*. See Dict. p. 780.

With Christianity many new names came in—*Magnus* (from *Charlemagne*), *Nikulás*, *Páll*, *Lafranz*, *Joan* or *Jón*, *Kristín*, *Margret*, *Cecilia*; but they have never supplanted the old heathen names, which are as much used as ever.

ADJECTIVES.

1. COMPOUNDS in *-ligr*:—

a. From adjectives—*sein-ligr* [*seinn*] (slowly), *hljóð-ligr* [*hljóðr*] (silently), *mín-ligr* [*minn*] (like myself).

b. From verbs etc. with binding vowel *u* or *i*—*virðu-ligr* [*virða*] (worthy), *kostu-ligr* [*kosta*] (costly), *senni-ligr* [*sanna*] (probable), *æti-ligr* [*éta*] (eatable).

c. From nouns—*and-ligr* [*anda*] (spiritual), *mann-ligr* [*maðr*] (manly): with inserted *s*—*yndis-ligr* [*yndi*] (charming).

d. With double inflexion—*heimol-ligr* (intimate), *heilag-ligr* (holy).

2. PARTICIPIAL ADJECTIVES:—

a. Past participles in *-inn* from strong verbs—*svar-inn* [*sverja*] (sworn).

From lost strong verbs—*bog-inn* (bowed), *tög-inn* (drawn), *rot-inn* (rotten), *bólg-inn* (swollen), *lú-inn* (weary), *loð-inn* (shaggy), *sólg-inn* (gloating).

From verbs with radical *n*—*heið-inn* (heathen), *Krist-inn* (Christian), *tíg-inn* (noble), *feg-inn* (fain), *ær-inn* (ample), *op-inn* (open).

With single *n*—*jaf-n* (even), *for-n* (old), *gjar-n* (willing), *fræk-n* (valiant), *syk-n* (sackless).

Many adjectives with sense of *apt, given to*, and the like—*ið-inn* (busy), *hæð-inn* (mocking), *gæt-inn* (watchful), *gleym-inn* (forgetful), *hygg-inn* (thoughtful), *send-inn* (sandy).

b. Past participles from weak verbs in *-aðr, -ðr*—*bless-aðr* (blessed), *gaml-aðr* (stricken in years), *aldr-aðr* (aged), *vilj-aðr* (willing), *hær-ðr* (hoary), *reyn-dr* (experienced).

c. Present participles and gerundives in *-andi*—*les-andi* (able to read), *óþol-andi* (unbearable), *óhaf-andi* (unfit).

3. Adjectives in *-agr, -igr, -ugr*—*heil-agr* (holy), *auð-igr* (wealthy), *mátt-igr* (mighty), *blóð-igr* (bloody), *göf-ugr* (noble), *leir-ugr* (clayey), *mold-ugr* (dusty), *verð-ugr* (worthy), *höf-ugr* (heavy), *nauð-igr* (unwilling), *öf-ugr* (backward): many compounds in *-úð-igr* [*hugð-igr*] (-minded) belong to this class—*grimm-úð-igr* (grim-hearted).

4. Adjectives in *-ótt-r*, denoting *colour, shape*, etc.—*brönd-ótt-r* (brindled), *frekn-ótt-r* (freckled), *rönd-ótt-r* (striped), *bár-ótt-r* (waved), *kringl-ótt-r* (round-shaped), *tind-ótt-r* (with peaks), *gör-ótt-r* (poisoned), *kvist-ótt-r* (knotty), *vök-ótt-r* (with many holes), *refj-ótt-r* (wily).

5. In *-al-l, -il-l, -ul-l*, often with iterative sense—*giöf-ull* (open-handed), *svik-all* (traitorous), *þag-all* (taciturn), *at-all* (fierce), *svip-all* (shifty), *mik-ill* (big), *lít-ill* (little), *gam-all* (old), *ves-all* (poor).

6. In *-sam-r*—*gaman-samr* (game-some), *rök-samr* (meddle-some), *grun-samr* (suspicious), *lán-samr* (lucky), *sið-samr* (honest).

7. In *-skr*—*bern-skr* (childish), *fífi-skr* (foolish), *heim-skr* (silly), *frí-skr* (fresh), *va-skr* (vigorous), *himn-eskr* (heavenly), *jarðn-eskr* (earthly).

In names of nations this termination is very frequent—*Dan-skr* (Danish), *Sæn-skr* (Swedish), *En-skr* (English), *Ir-skr* (Irish), *Bret-skr* (Welsh), *Ger-zkr* (Russian), *Gaut-skr* (Gautish), *Gotn-eskr* (Gothic), *Saxn-eskr* (Saxon).

Compounded with *land* in *-lenzkr*—*Ís-lenzkr* (Icelandic), *Græn-lenzkr* (Greenlandish).

Compounded with *-dælr* in *-dælskr*—Raum-dælskr (of Raum-dale).

Compounded with *-verjar* in *-verskr*—Róm-verskr (Roman).

8. In *-æn-n*, a few words of *direction* with final *r*—nor-œnn (Norse), suðr-œnn (southern), austr-œnn (eastern), vestr-œnn (western).

9. In *-látr*, of *manner*—litil-látr (humble), fá-látr (reserved), stór-látr (magnificent), mikil-látr (proud).

10. COMPOUND ADJECTIVES, which still preserve the original meaning in some kind, are :—

In *-leitr* [litr]—föl-leitr (pale-faced), þykk-leitr (broad-faced).

In *-eygr* [auga]—fagr-eygr (fair-eyed).

In *-lyndr* [lund]—fjöl-lyndr (fickle-minded), fljót-lyndr (hot-tempered).

In *-ræðr* [röð], of numbers—tólf-ræðr, see p. 486.

In *-laus-s* (-less)—sak-lauss (sackless), etc.

ADVERBS.

a. In *-a*—harð-a (very), ill-a (badly).

b. In *-la*—var-la (scarcely), bráð-la (shortly), ár-la (early).

c. In *-liga*—harð-liga (hardly), skjót-liga (swiftly), etc.

VERBS.

All strong verbs and weak verbs of the I and IV Conjugations are primitive words. Conjugations II weak and III weak are derived from nouns, adjectives, or preterites of strong verbs.

But verbs of Conj. I weak with inflexive syllables are derived as below :—

I. Inchoatives or increscives in *-na*—

a. Formed from strong past participles in *-inn*—rot-na (to rot), vis-na [visinn] (to wither), sof-na [sofinn] (to go to sleep), drukk-na [drukkinn] (to be drowned), bog-na (to bend), slök-na [slökinn] (to be quenched).

Sometimes the participle has been lost, but the verb remains as a proof of its existence—þag-na [þag-inn] (to become silent), kvik-na [kvikinn] (to quicken), þor-na [þorinn] (to dry).

b. Formed from adjectives, perhaps by analogy—harð-na [harðr] (to harden), stíð-na [stíðr] (to stiffen), fól-na [fölr] (to grow pale), bráð-na (to melt), hvít-na (to whiten), sort-na (to grow black), tré-na [tré] (to get wooden).

c. With different sense—sam-na [saman] (to gather), krist-na [kristinn] (to christen), drótt-na [dróttinn] (to rule).

II. In *-ga*, from adjectives in *-igr*—auð-ga [auðigr] (to enrich).

III. In *-ka*, from adjectives, with sense of *becoming* or *making*—min-ka (to minish), græn-ka (to grow green), smæ-kka (to grow less), stæ-kka (to grow bigger), hækk-ka (to be heightened), lækk-ka (to be lowered), dýp-ka (to deepen), etc.

CHAPTER IV.

PECULIARITIES OF SYNTAX.

THE Icelandic tongue, being essentially a spoken-speech, not a literary book-language, has developed many syntactic peculiarities of its own, so that it may rather be placed in the same category with the simple Ionic of Herodotus or the spoken Greek of the Gospels than with the cultivated Attic of Plato's age.

From among many idioms we can here barely touch on more than a few of the most noteworthy and important, such as really give the tongue its distinctive character.

ELLIPTICAL PHRASES AND USES, a kind of *short speaking*. These, which are so frequent in English, are still oftener met with in Icelandic. Many instances will be found in the Notes, but still more in the Dictionary, where they are mostly arranged under a separate head in the big words.

IMPERSONAL USE OF VERBS. Sentences composed of a verb and an object without a subject are of frequent occurrence. This is a delicate way in which the language expresses actions and events which take place in obedience to the hidden or impersonal agencies of nature or the unbidden impulses of the mind. Where the wind, the stream, the storm, the fire, or time are at work, a bird floating by on the wing, a ship drifting, dreams; or where longing, hatred, hunger, thirst, foreboding, and the like are felt, it is employed. Many such instances are given in the Notes and in the Dictionary: such are—*kirkju* (obj.) *braut* (verb): *skip* (obj.) *rak* (verb): *daginn líðr*, *nóttina lengir* The objective is sometimes in dative; as, *her lykr sögu þessi* (here this saga ends), and countless instances. The term 'impersonal' does not quite express the use, but it has been employed for convenience till some better be invented. It often reminds one of the middle verb.

REFLEXIVE AND RECIPROCAL FORMS OF THE VERBS. The simplicity of the Icelandic verbs has been very much modified by the use of the reflexive pronoun, which has enabled much more subtle and intricate operations to be described shortly, clearly, and forcibly.

A. By the suffixing of the reflexive '*sik*' etc. forms are produced which, while never rightly *passive* as in the similar Latin form, run through all the varied meanings of the Greek *middle* verbs, falling into two great groups, which we have called **REFLEXIVE** and **RECIPROCAL**.

I. The former arising from the idea of *self-agency* or *self-concern* has come to express many shades of difference of more or less *deponential* force leaning towards passive. Such are—

- anda, to breathe; andaz, to breathe one's last, die.*
bua, to get ready; buaz, to be ready.
koma, to come; komaz, to be come, to arrive.
vara, to warn; varaz, to avoid.
heita, to promise; heitaz, to threaten.
binda, to bind; bindaz, to bind oneself, oblige oneself.
setja, to set; setjaz, to sit.
skjóta, to shoot; skjótaz, to run.
samna, to summon; samnaz, to be come on a summons, assemble.
týna, to lose; týnaz, to perish.
brjóta, to break; brjótaz, to struggle.
lúka, to end; lúkaz, to come to an end.
minna, to remind (others); minnaz, to remember (oneself).
gipta, to give away; giptaz, to be wed (of a woman).
taka, to take; takaz, to happen, arise, succeed.
gefa, to give; gefaz, to prove.
bregða, to change; bregðaz, to fail, start.
spyrja, to ask about; spyrjaz, to spread (of news).
þykkja, to be deemed (by others); þykkjaz, to think or feel (of oneself).
sýna, to show; sýnaz, to appear.
líta, to behold; lítaz, to look like, to please.
kveða, to say; kveðaz, to say in regard of oneself.
segja, to say; segjaz, to say of oneself, or segjask í . . . , to enter into partnership.
hljóta, to get by lot; hljótaz, to turn out, happen.
undra, to cause wonder; undraz, to wonder.
göra, to do, make; göraz, to happen, arise.
ráða, to counsel; ráðaz, to be settled, betake oneself.

Also *deponential* are—

<i>kvángaz, to take a wife.</i>	<i>æðraz, to be in fear.</i>
<i>dáz, to marvel.</i>	<i>iðraz, to repent.</i>
<i>óttaz, to be afraid.</i>	<i>reiðaz, to be wroth.</i>

A few of *INCHOATIVE* or *INCRESCIVE* sense—

<i>eldaz, to grow old.</i>	<i>þyngjaz, to grow heavy.</i>
<i>grœnaz, to grow green.</i>	<i>létta, to grow light.</i>

But the verbs in *-na* and *-ka* fulfil this function in most cases.

II. *RECIPROCAL* forms arise from a notion of getting some one by your own actions to do something to you, and is thus a kind of *self-agency* also—

berja, to strike; berjaz, to fight.
 höggva, to hew; höggvaz, to fight.
 sækja, to attack; sækjaz, to engage in battle.
 finna, to find; finnaz, to meet.
 hitta, to hit; hittaz, to light on each other.
 sjá, to see; sjáz, to see each other.
 kenna, to know; kennaz, to recognise each other.
 sverja, to swear; sverjaz, to take mutual vows.
 sætta, to pacify; sættaz, to make peace (of two).

hvárr annan is sometimes used with the simple verb to express similar ideas.

B. By the use of the *separate sér* a more definite middle form is made, expressing a more wilful act, and corresponding mainly with the use of *oneself* in English. Thus *fara*, to lose; *faraz*, to perish; *fara sér*, to do away with oneself. Others are *bregða sér*, to turn oneself; while *bregðaz* means to start, change, turn quickly, etc.

NEW VERBS FORMED BY ADDED PREPOSITIONS. An almost infinite number of moods or shades of meaning in verbs may, as in English, be caused by the use of prepositions. The more important of these should be carefully noted.

In Icelandic the preposition has not yet grown out of its original *elliptic* use, so that it has not *coalesced* with the verb, though in nouns and participles formed therefrom this welding has taken place. Thus *bera at*, to happen; but *at-burðr*, a hap.

Familiar and important examples are in the great verbs, marked in the Dictionary. A few instances are here given:—

bera, to bear; -at, -við, -til, to happen; -af, to surpass.
bregða, to change; -við, to start.
bua, to make ready; -til, to prepare; *buaz við*, to expect, look out for.
draga, to draw; -af, -undan, to deduct.
eiga, to use; -við, to deal with; whence *viðr-eiga* (dealings).
falla, to fall; -til, to fall out, happen.
fara, to fare; -fram, to come to pass.
fá, to make; -at, to gather stores; whence *at-fang*.
ganga, to go; -á, to break; -til, to purpose.
kanna, to search, explore; -við, to recognise.
koma, to come; -við, to touch; -fram, to fulfil.
standa, to stand; -at, to assist (at-stod, help).
taka, to take; -við, to receive (*við-taka*); -á, to touch, pull (*á-tak*).

And many others. See the Dictionary.

TENSES EXPRESSED BY COMPOUNDS. Inchoative and temporal phrases are often expressed by using subsidiary verbs—*taka*, *nema*, *ráða*; *as*, *tók at dimma*, began to grow dark, e.g. *réd senda* (*did send*); *tók at ganga*, began

to walk; gat at líta, *saw*. This is even more frequent in poetry (nam, réð, vann, gat).

PECULIAR USES OF THE PREPOSITIONS. Beside the elliptical use of these particles, noticed above, there is a curious *tnesis* which sometimes occurs in such phrases as, en engi á blómin á limunum, p. 97.

Connected with the particle 'er' the preposition is thrown back, e. g. þeir er mest lið var í (they who).

The doubling of the preposition occasionally occurs through this peculiarity, which gives an almost adverbial force to one of the two particles; as, ok var or tekít or lögunum allt, i. e. and it was *altogether* removed from the law = the enactment was repealed.

THE DATIVE. The dative is very frequently, and more than in any other Teutonic language, used as a *secondary objective case*, a peculiarity which may often be accounted for by ellipsis having occurred, e. g. fylgja governs dative, see the Dict. passim.

THE POSSESSIVE, analytic usage. When a part of the body or of the body's belongings, clothes, weapons, tools, etc., is mentioned in the possessive sense, the *genitive* should not be used, but the prepositions á or í, and the *dative pronoun*; thus, the hat dropped off the head on me, the teeth in the mouth on him clattered (= in his mouth), the heart in me (= my heart). See Dict. p. 316 b, IV. 2.

This peculiarity is shared by many old languages, Latin, Hebrew, etc.

THE ABRUPT CHANGE OF PERSON. In Icelandic, as in early Greek, there is a great desire to avoid oblique narration and subjunctive clauses, and a marked preference for the direct oration in the first person. In many cases, when a sentence begins with indirect narration, it changes abruptly into direct speech in a manner which would be perfectly intelligible in speech, but which looks odd at first in writing.

A great simplicity of wording is secured by this usage, and the subjunctive mood is so rare that it was with difficulty that its forms were collected for the Dictionary, even in the 'great verbs.' The Dialogues in the present Reader afford ample instances of this peculiar idiom.

THE COLLECTIVES. The plural pronoun used collectively, an idiom which occurs in every page of an Icelandic book; as, þeir Sigmundr, *Sigmundr and his men*.

Mixed gender makes neuter in the collectives, þau Þorleifr, *Thorleif and his wife*. Even for men and animals; thus, a man leading a cow would be þau; and in the song of the fisher and the flounder, þau stríddu hvart við annars mátt.

NUMERALS. The old mode of counting by *groups*, decades, and scores is fully preserved in Icelandic in a more complete form than even the Homeric poems have preserved.

The hundred is always, as in Old English, 120.

After twenty the reckoning may go from one and twenty to *nítján ok tuttugu* (nineteen and twenty); and from forty again in a like way to sixty; from sixty to eighty the same, and so from eighty to 'tenty' (*tíu-tíu*), and from tenty to a hundred. This is counting by *scores*.

In older days there were no indeclinable thirty, forty, etc., but a counting by 'teens,' see the Dict. s. v. *tígr*, pp. 629, 630. To the instances collected there we add—*tveim vetrum fátt í tíu tígu vetra*, Sturl., *two winters short of the tenth teen* = $(9 \times 10) + (10 - 2) = 98$.

The mode of expressing large numbers will be best seen from examples—

Nær ellifu tígr ins fjórða hundraðs, Sturl. ii, *near eleven teens of the fourth hundred* = $(120 \times 3) + 110 = 470$.

Halfr tolfthi tögr annars hundraðs, Dipl. i. 396, *half the twelfth teen of the second hundred* = $120 + (11\frac{1}{2} \times 10) = 235$.

Níu tígr manna annars hundraðs, Sturl., *nine tens of men of the second hundred* = $120 + (9 \times 10) = 210$.

Sex vetr ins tiunda tígar ok hundrad tolfraett, Sturl., *six winters of the tenth teen and a hundred twelve-right* = $(9 \times 10) + 6 + 120 = 216$.

Þrír tígr hundraða tíræðra, Hom. 23, *three teens of hundred ten-right* = 3000.

Níu tegom ok níu sauðum, Hom. = $(9 \times 10) + 9 = 99$, which might also be expressed, 'nine sheep of the tenth teen,' or 'one sheep short of the tenth teen.' Anything rather than 'ninety-nine.'

The modern indeclinables thirty, forty, etc. do not appear till about the end of the 14th century, and their introduction may be traced from *fjórir tígr* through *fjóra tígi* to *fjörutíu*.

Many references will be found under *tígr*, *hundrað*, etc. in the Dictionary.

FIGURATIVE IDIOMS—SIMILES, ETC. Beside grammatical and syntactical idioms there is in the Sagas a fund of racy picturesque expressions, proverbial adages, saws and similes, and the like, such as one expects to meet in a *spoken* tongue.

These figurative idioms, often of great force and liveliness, reflect the life from which they sprung, and give a good deal of insight into the everyday circumstances and economy of the ancient time.

The origin and meaning of many of them is perfectly clear, but some have passed through their *first stage*, so to speak, and though now their *secondary* and derivative meaning may be grasped, all sense, and often all knowledge, of their derivation and *original signification* is quite gone. This older group, to which many of the most striking belong,

contains many traces of the wild roving life of the Wicking Age, and even of the heathen life of a still older period.

Space does not admit of giving a list of them here, but a few instances are appended for sake of illustration. A great number will be found under their chief words (here marked in *italics*) in the Dictionary.

1. Comparisons :—

ganga sem lok yfir akr, to run like tares over a field.

sem ulfr í sauða dun, like a wolf in a sheepfold.

gamall sem steina-brú, as old as a stone bridge.

blár sem Hel, as black as Hell.

rauðr sem dreyri, as red as blood.

audígr sem Niörðr, as rich as Niord.

hvítr sem skjall, as white as eggweb.

fölr sem gras, as pale as grass.

2. Similes, etc. :—

bera bratt halann, to carry one's tail high [of elation].

ala ulfa, to bring up a wolf [breed a serpent in one's bosom].

harðr í horn at taka, hard to take by the horns [grapple with].

troll standa fyrir durum, an enemy in the doorway.

troll toga tungu ór höfði einum, a devil draws one's tongue out of one's head [of an indiscreet speech].

þykjast hafa himin höndum tekit, to believe one has got heaven in one's hands [when one thinks one has got one's highest hopes fulfilled, though it afterwards turns out to be far otherwise].

hjarta drepr stall: of the heart beating with fear, like a mast loosely stopped in the 'stall' rocking unsafely.

bera efra skjöld, to come off best, lit. to bear the shield higher.

leika tveim skjöldum, to play with two shields [of a double game].

berja einum tjald-kúlur, to bring down the house over one's ears [derived from the wicking-time when the boarders cut the awning-stays, and the blocks rattled about the encumbered crew's heads].

beraz bana-spjót eptir, to be at deadly feud.

leika við fingr ser, to play with one's fingers [of joy and satisfaction].

flýja sem fætr toga, to fly as fast as one's feet can carry one.

eiga fótum fjör at launa, to owe one's life to one's feet.

stinga nefi í feld, to put on one's considering cap.

köld ráð undan hverju rífi, cold counsels from every rib [said of a man whose every thought is mischief].

GLOSSARY.

A 'Word-list' rather than a Glossary, to help beginners to use the Dictionary. Here are omitted, in order to avoid repetition, the Verbs (pp. 490-503), the Particles (pp. 504-508), the Pronouns, Numerals, etc. (pp. 486-489), already noticed.

The letter order of this list is as usual—a, á, b, d, e and é (mixed), f, g, h, i, í, j, k, l, m, n, o, ó, p, r, s, t, u, ú, v, y, ý, þ, æ, ö. m., f., n., adj., adv. = masculine, feminine, neuter, adjective, adverb; a, m. = weak masculines; u, f. = weak feminines; að or d, ð, t, mark weak verbs of 1st and 2nd Conjugations. The strong and weak of 3rd and 4th, as well as the irregulars, are given above, pp. 497 sqq. 'from' refers to the List of Verbs above.

af-bragð, n. *paragon*.
af-brigð, f. *transgression*.
af-kvæmi, n. *off-coming*.
afi, m. *forge*.
afi, n. *strength*.
afli, a, m. *stores, forces*.
afi-raun, f. *trial of strength*.
af-rek, n. *prowess*.
af-roð, n. *damage*.
af-skræmiliga, adv. *monstrously*.
af-springr, m. *offspring*.
agi, a, m. *awe, uproar*.
agn, n. *bait*.
akarn, n. *acorn*.
akkeri, n. *anchor*.
akr, m. *acre, field*.
alda, u, f. *wave*.
alda-, age, *time*.
aldin, n. *fruit*.
aldr, m. *age*.
aldr-tili, a, m. *death*.
aldroenn, adj. *aged*.
al-hugi, alogi, a, m. *earnest*.

alin, f. *ell*.
allr, adj. *all*.
al-máttigr, *almighty*.
almúgi, a, m. *the people*.
alr, m. *awl*.
al-þingi, n. *the Althing*.
al-þýða, u, f. *the people*.
ambátt, f. *handmaid*.
amma, u, f. *grand-mother*.
andaðr, adj. *dead*.
andar-, *breath, soul*.
andaz, að, *to die*.
andi, a, m. *breath, spirit, ghost*.
and-lát, n. *death*.
and-varp, n. *sigh*.
and-virði, n. *value, prize*.
angist, f. *anguish*.
angr, m. [n.] *grief*.
angra, að, *to vex*.
ann, from *unna*.
annmarki, m. *blemish*.
ann-svar, and-svar, n. *answer*.
annt, n. adj. *busy*.
api, a, m. *ape*.

aptan, m. *evening*.
aptr-ganga, u, f. *ghost*.
arðr, m. *plough*.
arfi, a, m. *heir*.
arfr, m. *inheritance*.
argr, adj. *dastardly*.
Ari, a, m. *eagle*.
arinn, m. *hearth*.
armr, m. *arm, wing*.
armr, adj. *wretched*.
arn-, *eagle*.
aska, u, f. *ashes*.
askr, m. *ash*.
at, n. *fight*.
at-beini, m. *assistance*.
at-burðr, m. *chance*.
at-djúp, n. *deep water*.
atfanga-dagr, *Yule-eve*.
at-ferð, f. *exertion*.
at-för, f. *aggression*.
at-geirr, m. *halberd*.
at-görð, f. *measures*.
at-görvi, f. *accomplishment*.
at-hugi, a, m. *attention*.
at-hæfi, n. *behaviour*.
at-kvæði, n. *decision*.
at-laga, f. = at-sókn.

at-mælasamr, adj. *evil-spoken*.

at-sókn, f. *onslaught*.

auðga, að, to *enrich*.

auðigr, adj. *wealthy*.

auðit, part. *fated*.

auðn, f. *wilderness*.

auðna, u, f. *fortune*.

auðr, adj. *void, desert*.

auðr, m. *wealth*.

auð-sótttr, part. *easy*.

auð-synn, adj. *evident*.

auð-sær, adj. *id.*

auð-veldr, adj. *easy*.

auð-œfi, n. pl. *riches*.

aufusa, u, f. *thanks*.

auga, n. *eye*.

aug-lit, n. *countenance*.

auk, (at auk, to boot.)

auki, a, m. *addition*.

auk-visi, m. *laggard*.

aumr, adj. *miserable*.

aurar, m. pl. *money*.

aurr, m. *clay, loam*.

ausa, u, f. *scoop, ladle*.

austan, from the *east*.

aust-maðr, *Easterling*.

austr, n. *East*.

austr, m. *bilge*.

austroenn, adj. *eastern*.

auvirði, n. *worthlessness*.

ax, n. *ear of corn*.

axlar-liðr, the *shoulder-joint*.

á, f. *river*.

á, from *eiga*.

á-burðr, m. *charge*.

á-byrgð, f. *liability*.

á-eggjan, f. *egging on*.

á-fall, n. a *breaking wave*.

á-fram, *face foremost*.

á-gangr, m. *aggression*.

á-gæti, n. *blessings*.

á-gætr, adj. *good, great*.

á-hlaup, n. *onsets*.

á-hygga, u, f. *concern*.

á-kað, a, m. *eagerness*.

á-kafr, adj. *vehement*.

ál, f. *leather strap*.

álfr, m. *fairy, 'ouph.'*

ál-lit, n. *appearance, consideration*.

áll, m. *eel, channel*.

álmr, m. *elm*.

álpt, f. *swan*.

á-mæli, n. *blame*.

á-nauð, f. *servitude*.

ár, n. *year, season*.

ár, f. *oar*.

árangr, m. *season*.

ár-ferð, f. *season*.

ár-gali, a, m. *chanticleer*.

árla, adv. *early*.

ár-maðr, m. *steward*.

árna, að, to *earn, pray*.

ár-óss, m. *river-mouth*.

árr, m. *messenger*.

ár-tíð, f. *anniversary*.

á-ræði, n. *courage*.

á-sauðr, m. *milk-sheep*.

á-sjá, f. *help, protection*.

á-sjóna, f. *countenance*.

áss, m. *beam*.

áss, m. a *god*.

ást, f. *love*.

ást-leysi, n. *lack of love*.

ást-semð, f. *affection*.

ást-úð, f. *love*.

ást-vinr, *dear friend*.

át, n. *eating*.

át, ate, from éta.

átt, f. *quarter of heaven*.

átti, from eiga.

áverki, a, m. *wound*.

á-vöxtr, m. *fruit, interest*.

bað, n. *bath*.

bað, from biðja.

baggi, a, m. *bag*.

bak, n. *back*.

baka, að, to *bake*.

bak-borði, m. *larboard*.

bakki, a, m. *bank*.

band, n. *band*.

bani, a, m. *bane*.

banna, að, to *forbid*.

bar, from bera.

barð, n. *brim*.

bar-dagi, a, m. *battle*.

barki, m. the *windpipe*.

barmr, m. *brim*.

barn, n. *child*.

bast, n. *bast*.

bati, a, m. *bettering*.

batna, að, to *grow better*.

batt, from binda.

baud, from bjóða.

baugr, m. *ring*.

bági, a, m. *adversary*.

bál, n. *flame, pyre*.

bára, u, f. *wave*.

báss, m. *boose*.

bátr, m. *boat*.

beðr, m. *bed*.

beið, from biða.

beiða, d, to *bid, ask*.

bein, n. *bone, leg*.

beini, a, m. *hospitality*.

beinn, adj. *straight*.

beiskr, adj. *bitter*.

beisl, n. *bridle*.

beit, n. *pasturage*.

beit, from bita.

beita, t, to *graze, yoke, cruize*.

bekkr, m. *bench*.

belgr, m. *skin*.

belja, að, to *bellow*.

belti, n. *belt*.

ben, f. *wound*.

benda, d, to *bend, beckon*.

bending, f. *augury*.

ber, n. *berry*.

berg, n. *rock*.

bernska, u, f. *childhood*.

berr, adj. *bare*.

betr, adj. *better*.

bið, n. pl. *delay*.

bifaz, að, to *shake*.

birgð, f. *provisions*.

birki, n. *birch*.

birta, t, to *brighten*.

bit, n. *bit, morsel*.

bjarg, n. *rock*.

bjarn-dýr, n. *bear*.

bjartr, adj. *bright*.

bjó, from búa.

bjórr, n. *paddock of land*, 18. 26.

bjúgr, adj. *crooked*.

björk, f. *birch*.

björn, m. *bear*.

blað, n. *blade, leaf*.

blautr, adj. *soft, wet*.

blár, adj. *blue*.

blástr, m. *blast, breath*.

bleikr, adj. *bleak, wan*.

bleza, að, to *bless*.

blikna, að, to *blench*.

blindr, adj. *blind*.

blíðr, adj. *blithe, mild*.

blíst, að, to *whistle*.

blóð, n. *blood*.

blóm, n. *blossom*.

blót, n. *worship, sacrifice*.

blys, n. *torch*.

blæða, d, to *bleed*.

blær, m. *puff of air*.

blöskra, að, to *blench*.

boð, n. *bid, message*.

boði, a, m. *breaker*.

boðorð, n. *commandment*.

bogi, a, m. *bow*.

boginn, *bowed*.

bolr, m. *bole, trunk*.

bol-öx, f. *pole-axe*.

bora, að, to *bore*.

borð, n. *board*.

borg, n. *hill, castle, barrow*.

botn, n. *bottom*.

bógr, m. *bough, shoulder*.

bók, f. *book*.

ból, n. *homestead*.

bólginn, adj. *swoln*.

bóndi, a, m. *franklin*.

bón-orð, n. *wooling*.

bót, f. *bettering*.

bragð, n. *braid, movement, trick*.

braka, að, to *creak*.

brandr, m. *brand, sword's blade*.

brattr, adj. *steep*.

brauð, n. *bread*.

braut, f. *road, a way*.

braut, from brjóta.

brá, f. *eyelid*.

brá, from bregða.

bráð, f., í bráð, in a *hurry*.

bráðliga, adv. *soon*.

bráð-lyndr, *hot-tempered*.

bráðr, adj. *sudden*.

breiða, d, to *spread*.

breiðr, adj. *broad*.

brekka, u, f. *brink*.

brenna, d, to *burn*.

brenna, u, f. *burning*.

brestr, f. *crash, clank*.

breyskr, adj. *brittle*.

breyta, t, to *change*.

brigzla, að, to *upbraid*.

brim, n. *surf*.

bringa, u, f. *breast*.

brík, f. *tablet*.

brjósk, n. *gristle*.

brjóst, n. *breast*.

broddr, m. *spike*.

brosa, t, to *smile*.

brot, n. *breach, fragment*.

brott, adv. *away*.

bróðir, brother.

brók, f. *breeches*.

brum, n. *bud*.

bruni, a, m. *burning*.

brunnr, m. *boirn, well*.

brú, f. *bridge, dyke*.

brúð-bekkr, m. *bride's bench*.

brúð-ferð, f. *bride's journey*.

brúð-gumi, a, m. *bride-groom*.

brúð-kaup, brullaup, n. *bridal*.

brúðr, f. *bride*.

brún, f. *eyebrow, edge*.

brúnn, adj. *brown*.

bryggja, u, f. *draw-bridge*.

brynja, u, f. *coat of mail*.

bryti, a, m. *steward*.

brytja, að, to *chop*.

brýna, d, to *whet*.

brýnn, adj. *prompt, keen*.

bræða, d, to *melt*.

bræðrungr, m. *first cousin*.

bugr, m. *curve*.

buklari, a, m. *buckler*.

bundin, n. *sheaf*.

burðr, m. *birth*.

burst, f. *gable end*.

bú, n. *household, estate*.

búandi = bóndi.

búð, f. *booth*.

búfé, n. *cattle*.

búi, a, m. *neighbour*.

búkr, m. *trunk*.

búlki, a, m. *bulk*.

búnaðr, m. *husbandry, dress*.

búningr, m. *attire*.

búr, n. *bower, pantry*.

bú-staðr, m. *abode*.

bygð, f. *settlement, cultivation*.

bygg, n. *barley*.

bygging, f. *colonization*.

byggja, ð, to *settle, people, inhabit*.

bylgja, u, f. *billow*.

bylr, m. *squall*.

byrðingr, m. *ship of burthen*.

byrðr, f. *burden*.

byrgi, n. *enclosure*.

byrgja, d, to *enclose*.

byrja, að, to *begin*.

byrr, m. *fair wind*.

býsn, n. *marvel*.

bægja, ð, to *push back*.

bæli, n. *lair*.

bæn, f. *prayer*.

bær, byr, m. *farm, estate, town*.

bæta, t, to *better, amend*.

böl, n. *bale*.

böllr, m. *ball*.

bölva, að, to *curse*.

börkr, m. *bark*.

ein-örð, *f. frankness.*
 eir, *m. brass.*
 eira, ð, *to spare.*
 eittr, *n. poison.*
 ekki, *none, not.*
 ekkja, *u, f. widow.*
 ekla, *u, f. dearth.*
 él, *n. snow-shower.*
 elda, *d, to kindle.*
 eldaz, *d, to grow old.*
 eld-hús, *n. the fire-room, kitchen.*
 elding, *f., see p. 340.*
 eldr, *m. fire.*
 eld-stó, *f. fire-stove.*
 elgr, *m. an elk.*
 elja, *u, f. concubine.*
 eljan, *f. energy.*
 elli, *f. old age, 'elld.'*
 ellri, ellztr, *older, oldest.*
 elska, *u, f. love.*
 elskr, *adj. fond of.*
 elta, *t, to chase.*
 embætti, *n. service.*
 enda, *d, to end.*
 endi, *m. end.*
 eng, *f. meadow.*
 engill, *m. angel.*
 enni, *n. forehead.*
 enskr, *adj. English.*
 epli, *n. apple.*
 eptri, *the hindmost.*
 er, *which, who, that.*
 erfa, ð, *to honour with a funeral.*
 erfð, *f. inheritance.*
 erfi, *n. arvel, funeral.*
 erfiði, *n. toil, labour.*
 erfiðr, *adj. hard.*
 erfingi, *a, m. heir.*
 erja, *to plough.*
 erki-, *arch-*
 erlendr, *adj. outlandish.*
 ermr, *f. sleeve.*
 ertr, *f. pl. peas.*
 eta, *u, f. crib.*
 ey, *f. island.*
 eyða, *d, to waste, make void.*
 eyði-mörk, *f. desert.*

eyðsla, *u, f. waste.*
 -eygr, *adj. -eyed.*
 eykr, *m. beast of draught.*
 eymd, *f. misery.*
 eyra, *n. ear (body).*
 eyrendi, *n. errand, message.*
 eyrir, *m. ounce.*
 eyrr, *f. ore, gravel bank.*
 faðir, *father.*
 faðmr, *m. fathom.*
 fagna, *að, to rejoice.*
 fagnadr, *m. joy.*
 fagr, *adj. fair.*
 fal, *from fela.*
 faldr, *m. fold, hem, hood.*
 fall, *n. fall.*
 falr, *m. socket of a spear's head.*
 falr, *adj. for sale.*
 fang, *n. fetch, stores; arms, wrestling.*
 fann, *from finna.*
 far, *n. vessel, passage, track, condition.*
 far-dagr, *flitting day.*
 far-dreng, *m. sailor.*
 farmr, *m. freight.*
 far-sæll, *adj. speeding.*
 far-vegr, *m. track.*
 fasta, *u, f. Lent.*
 fastna, *að, to betroth.*
 fastr, *adj. fast, firm.*
 fat, *n. vat, luggage, dress.*
 fatnaðr, *m. clothing.*
 fauk, *from fjúka.*
 fauskr, *m. dry log.*
 fax, *n. mane.*
 faxi, *a, m. maned.*
 fâ, ð, *to draw, paint.*
 fâ-dæmi, *n. portents.*
 fâ-liðr, *adj. with few followers.*
 fâ-ligr, *adj. cold, reserved.*
 falma, *að, to grope.*
 fâ-mennr, *with few people.*

fâr, *adj. few.*
 fâ-tækt, *f. poverty.*
 fâ-vizka, *u, f. folly.*
 fé, *n. money, see p. 476.*
 feðgar, *father and son.*
 feðgin, *n. parents.*
 feginn, *adj. fain, glad.*
 fegrð, *f. beauty.*
 feigrð, *f. 'feyness,' death.*
 feigr, *adj. 'fey,' death-bound.*
 feikn, *n. portent.*
 feitr, *adj. fat.*
 fékk, *fengu, from fá.*
 félag, *n. fellowship, partnership.*
 félagi, *a, m. fellow, partner.*
 félag-skapr, *m. partnership.*
 feldr, *m. a cloak.*
 féll, *from falla.*
 fell, *n. mount.*
 fella, *d, to fell.*
 felmr, *m. fear.*
 fen, *n. fen, swamp.*
 fengr, *m. haul, catch.*
 fer-, *four times-.*
 ferð, *f. travel.*
 ferill, *m. track.*
 ferja, *u, f. ferry.*
 ferligr, *adj. monstrous.*
 festa, *f. cable, betrothal.*
 festri, *t, to fasten, stipulate.*
 fet, *n. pace.*
 fetill, *m. strap.*
 fiðla, *u, f. fiddle.*
 fimleikr, *athletics.*
 fimr, *adj. nimble.*
 fimt, *f. pentad, summons.*
 fingr, *n. finger.*
 firn, *n. abomination.*
 fírra, ð, *to alienate, defend.*
 fiski, *f. fishing.*
 fiskr, *m. fish.*
 fit, *f. webbed foot.*
 fífill, *m. dandelion.*

fífl, n. *fool*.
 fífrildi, n. *butterfly*.
 fílkjum, adv. *eagerly*.
 fjall, n. *mount*.
 fjall-ganga, u, f. *searching the mountains*.
 fjara, u, f. *ebb, beach*.
 fjarri, *far off*.
 fjándi, a, m. *a foe*.
 fjándskapr, m. *foeship*.
 fjár-, gen. from fé.
 fjór-, *four-*.
 fjórðungur, n. *quarter*.
 fjós, n. *cow-byre*.
 fjúk, n. *snow-storm*.
 fjöðr, f. *feather*.
 fjöl, f. *deal, board*.
 fjöl-, *very, many*.
 fjöldi, a, m. *multitude*.
 fjöl-kunnigr, *skilled in the black art*.
 fjöl-mennt, *many people*.
 fjör, n. *life*.
 fjörðr, m. *frith*.
 fjöturr, m. *fetter*.
 flagð, n. *ogre*.
 flaki, n. *wreck*.
 flatr, adj. *flat, level*.
 flaut, from fljóta.
 flátskapr, m. = flærð.
 fleinn, m. *pike, fluke*.
 fleiri, see p. 485.
 flekkur, m. *fleck, spot*.
 flesk, n. *swine's-flesh*.
 fletta, t, to *strip*.
 fleygja, ð, to *throw*.
 fleyta, to *float*.
 flík, f. *flitch, rag*.
 fljót, n. *fleet, river*.
 fljótr, adj. *fleet, swift*.
 flokkur, m. *host, troop*.
 floti, a, m. *fleet*.
 fló, from fljúga.
 flóa, ð, to *overflow*.
 flóð, n. *flood*.
 flói, a, m. *bay*.
 flótti, a, m. *flight*.
 flug, n. *flight* (bird's).
 flutningur, f. *transport*.
 flýja, ð, to *flee*.

flýta, t, to *hasten*.
 flæðr, f. *flood-tide*.
 Flæmingi, *Fleming*.
 flærð, f. *deceit*.
 fnjoskr, m. *touchwood*.
 fold, f. *field*.
 folginn, from fela.
 foli, a, m. *foal*.
 for, n. *trench, drain*.
 forað, n. *dangerous place*.
 forða, að, to *shun, escape*.
 forðum, *formerly*.
 forellri, n. *ancestors*.
 for-kunnliga, *exceedingly*.
 for-maðr, m. *foreman*.
 for-máli, a, m. *preamble*.
 forn, adj. *old* (of things).
 forneskja, f. *old time*.
 for-ráð, n. *management*.
 fors, m. *force, rapid*.
 for-sjá, f. *foresight*.
 for-spár, adj. *prophetic*.
 for-vitni, *curiosities*.
 for-vitri, adj. *very wise*.
 forysta, u, f. *headship*.
 fódur, n. *fodder*.
 fól, n. *fool*.
 fólk, n. *folk*.
 fór, from fara.
 fórn, f. *offering*.
 fóst-bróðir, *fast-brother*.
 fóstur, n. *fostering*.
 fóstri, a, m. *foster-son*.
 fóstur-land, n. *native land*.
 fótur, m. *foot*.
 fram, adv. *forward*.
 framan-verðr, adj. *in the front*.
 fram-burðr, m. *delivery*.
 fram-byggjar, m. pl. *forecastle-men*.
 fram-gengt, *brought about*.
 frami, a, m. *advancement*.
 fram-kvæmð, f. *fulfilment*.

framr, adj. *forward*.
 fram-reitr, m. *display*.
 fram-saga, u, f. *pleading*.
 fram-synn, adj. *foreseeing*.
 frauðr, m. *frog*.
 fraus, from frjósa.
 frá, *from*.
 frá, from fregna.
 frá-bærr, *surpassing*.
 frá-ligr, adj. *swift*.
 frá-r, adj. *swift*.
 frá-saga, u, f. *narrative*.
 frá-sögn, f. = frá-saga.
 freista, að, to *try, tempt*.
 frekr, adj. *greedy, harsh*.
 frelsa, t, to *free, deliver*.
 frelsi, n. *freedom*.
 frelsingi, a, m. *freed man*.
 fræmi, svá fræmi = so far.
 frest, n. *delay, respite*.
 frétt, f. *news, oracle*.
 frétta, t, to *hear news, enquire*.
 friða, að, to *pacify*.
 friðr, m. *peace*.
 fritt, n. adj. *being in peace*.
 frið-leikr, m. *beauty*.
 friðr, adj. *handsome*.
 Frjádagur, m. *Friday*.
 frjals, adj. *free*.
 frjó, fræ, n. *seed*.
 frjóvga, að, to *fertilize*.
 frost, n. *frost*.
 fróa, að, to *relieve*.
 fróð-leikr, m. *knowledge*.
 fróðr, adj. *wise, learned*.
 frum-, *the first, prime*.
 frú, freyja, f. *lady*.
 frýja, ð, to *defy*.
 frýja, u, f. *defiance*.
 fræ, n. *seed*.
 fræði, f. *learning, history*.
 frægð, f. *fame*.
 frægr, adj. *famous*.
 frækjum, adj. *valiant*.

frændi, a, m. *kinsman*.
 frændsemi, f. *kinship*.
 fugl, n. *fowl, bird*.
 full-, fully.
 fullr, adj. *full, complete*.
 fulltingja, ð, *to help*.
 full-trúi, m. *patron*.
 fundinn, *found, from*
finna.
 fundr, m. *finding, meet-*
ing.
 fura, u, f. *fir*.
 furða, u, f. *portent, 'ferly.'*
 fúll, adj. *foul*.
 fúss, adj. *willing*.
 fyl, n. *filly*.
 fylgð, f. *following*.
 fylgi, n. *support*.
 fylgja, u, f. *'fetch,'*
guardian spirit.
 fylgja, ð, *to follow*.
 fylgsni, n. pl. *hiding-*
place.
 fylki, n. *county, shire*.
 fylking, f. *battle-array*.
 fylla, ð, *to fill*.
 fyrir-gefa, *to forgive*.
 fyrir-hyggi, u, f. *fore-*
thought.
 fyrir-maðr, m. *foreman*.
 fyrir-muna, *to grudge*.
 fyrir-rúm, n. *chief cabin*.
 fyrir-sát, f. *ambush*.
 fyrir-sögn, f. *dictation*.
 fynnaz, ð, *to grow old*.
 fymd, f. *antiquity*.
 fyrr, *before*.
 fyrri, fyrstr, *former,*
first.
 fýsa, t, *to exhort*.
 fýsilligr, adj. *winsome*.
 fýst, f. *desire*.
 fæð, f. *fewness, estrange-*
ment.
 fæða, ð, *to feed, rear up*.
 fæðing, f. *birth*.
 fægja, ð, *to cleanse*.
 fæla, ð, *to scare, frighten*.
 færa, ð, *to bring, carry,*
remove.

færi, n. *reach, line*.
 færri, adj. *able, fit for*
use.
 fætta, t, *to make few*.
 fæzla, u, f. *food*.
 fölna, að, *to grow pale*.
 fölr, adj. *pale*.
 fönn, f. *drift of snow*.
 för, f. *journey, expedi-*
tion.
 föru-nautr, m. *compa-*
nion.
 föru-neyti, n. *company*.
 gabb, n. *mockery, boast*.
 gaddr, m. *spike*.
 gaf, gáfu, from gefa.
 gafi, m. *gable end*.
 gagn, n. *gain, profit*.
 gagn-, *gain-, counter-*.
 gagna, að, *to help*.
 gagn-stæðr, *adverse*.
 gagn-vart, *over-against*.
 galdr, m. *charm, witch-*
ery.
 galt, from gjalda.
 gamall, adj. *old (of*
man and beast).
 gaman, n. *amusement*.
 gammr, m. *vulture*.
 gangdagr, m. *Rogation*
or Ember days.
 gangr, m. *going, walk-*
ing; vogue, fury.
 gapa, ð, *to gape*.
 garðr, m. *yard, court,*
house, estate, fence.
 garn, n. *yarn*.
 garpr, m. *doughty fel-*
low.
 gat, n. *hole*.
 gata, u, f. *passage, path*.
 gaukr, m. *cuckoo*.
 gaumr, m. *head, atten-*
tion.
 gaut, from grjóta.
 gá, ð, *to heed, observe*.
 gá, f. *barking*.
 gálauss, adj. *heedless*.
 galgi, a, m. *gallows*.

gás, f. *goose*.
 gáta, u, f. *guess, riddle*.
 gáttir, f. pl. *doorway*.
 geð, n. *mind, mood*.
 gegn, *against*.
 gegn, adj. *gain, ready*.
 gegna, ð, *to meet, dis-*
charge, suit, amount.
 gegnt, *over against*.
 gegnum, *through*.
 geisla, að, *to mumble*.
 geigr, m. *seath, hurt*.
 geil, f. *narrow glen*.
 geip, n. *idle talk*.
 geirr, m. *a spear*.
 geir-varta, u, f. *nipple*.
 geisli, a, m. *beam, ray*.
 geispa, að, *to yawn*.
 geit, f. *she-goat*.
 gekk, from ganga.
 geldr, adj. *barren*.
 gella, ð, *to yell*.
 gengi, n. *good luck,*
success.
 gerð, f. *yeast*.
 gerði, n. *fenced field*.
 gestr, m. *guest, stranger*.
 geyma, ð, *to keep, watch,*
mind.
 geysa, t, *to gush, rush*.
 geysi-, *very*.
 gil, n. *chasm, gill*.
 gildi, n. *payment, tri-*
bute.
 gildr, adj. *of full worth,*
great.
 gildra, u, f. *trap*.
 ginna, t, *to befool*.
 ginning, f. *deception*.
 gipt, f. *gift, endowment*.
 gipta, u, f. *good luck*.
 gipta, t, *to give in mar-*
riage.
 girða, ð, *to fence, girth*.
 girnaz, t, *to yearn*.
 gista, t, *to pass a night*
as guest.
 gisting, f. *passing the*
night as guest.
 gigja, u, f. *fiddle*.

gísl, m. *hostage, watchman.*

gíslar, f. pl. *sureties.*

gjaf-orð, m. *match (of woman).*

gjaf-vaxta, *marriageable.*

gjald, n. *payment.*

gjarn, adj. *willing.*

gjarna, adv. *willingly.*

gjá, f. *a rift.*

gjöf, f. *a gift.*

gjörð, f. *a girdle.*

gláðliga, adv. *gladly.*

gláðr, adj. *glad, cheerful.*

glam, n. *noise.*

glata, að, *to destroy; lose.*

glaumr, m. *merry noise.*

glámr, n. *moon; ghost.*

glám-skygni, n. *glamour sight.*

gleði, f. *gladness, joy.*

glenz, n. *joke.*

glettr, m. *banter.*

gleyma, ð, *to forget.*

gleypa, ð, *to gulp down.*

glita, að, *to glitter.*

glíkindi, n. *likelihood.*

glíkr, adj. *alike, similar.*

glíma, u, f. *wrestling.*

gljúfr, n. *abyss, chasm.*

glotta, t, *to grin, smile.*

glóa, að, *to gloss, shine.*

glóð, n. *glowing embers.*

glugg, m. *window.*

glys, n. *finery.*

glæpr, m. *wickedness.*

glæsiligr, adj. *splendid.*

glögg, adj. *clear, distinct.*

glögg - þekkin, adj. *clear-sighted.*

gnaga, að, *to gnaw.*

gnapa, ð, *to loom up.*

gnauða, að, *to rusile.*

gneggja, að, *to neigh.*

gneisti, a, m. *a spark.*

gnípa, u, f. *peak.*

gnista, t, *to gnash the teeth.*

gnógr, adj. *enough, sufficient.*

gnótt, f. *abundance.*

gnúa, ð, *to rub.*

gnyðr, m. *murmur.*

gnyja, ð, *to rusile.*

gnyr, m. *clash, din.*

gnæfa, ð, *to jut out.*

gnöllra, að, *to howl.*

goð, n. pl. *gods.*

goði, a, m. *chief, priest.*

goðorð, n. *chieftainhood.*

góð-menni, n. *good man.*

góðr, adj. *good.*

góð-vili, a, m. *good will.*

gólf, n. *floor.*

gómr, m. *palate; finger's point.*

graðung, m. *bull.*

gramr, adj. *wrath, angry.*

granda, að, *to hurt.*

granni, a, m. *neighbour.*

grannligr, adj. *slim, slender.*

grannr, adj. *thin, slim.*

gras, n. *grass.*

grautr, m. *porridge.*

gráðr, m. *greed.*

grágás, f. *grey goose.*

gráleitr, adj. *wan, pinched.*

gráp, n. *sleat.*

grár, adj. *grey.*

grátr, m. *tears, weeping.*

greft, n. *hoe.*

grefta, að, *to bury.*

greiða, d, *to disentangle, further, pay.*

greiði, a, m. *arrangement, entertainment.*

greiðligr, adj. *ready, prompt.*

greiðr, adj. *ready, free.*

grein, f. *branch, point, distinction, record; dissent.*

greina, d, *to branch, discern, expound, record; differ.*

greip, f. *grip, grasp.*

greip, from gripa.

gremi, f. *wrath.*

gremja, ð, *to anger, provoke.*

gren, n. *fox hole.*

grend, f. *neighbourhood.*

grenja, að, *to bellow.*

grét, from gráta.

grettir, m. *frowner (mythical serpent name).*

greypr, adj. *fierce.*

gríð, n. pl. *truce.*

gríðung, m. *bull.*

grimd, f. *fierceness, cruelty.*

grimmr, adj. *fierce, cruel.*

grind, f. *railing, gate.*

grip-deild, f. *rapine.*

grip, m. *costly thing.*

gríma, u, f. *hood, cowl.*

griss, m. *young pig.*

grjón, n. *groats.*

grjót, n. *gravel, stones.*

grotti, a, m. *grinder.*

gróðr, m. *growth.*

gróf, f. *pit.*

gróf, from grafa.

grufla, að, *to grovel.*

gruna, að, *to support.*

grund, f. *green.*

grund-völtr, m. *ground (for a building).*

grunn, n. *shallow.*

grunnr, m. *the bottom of the sea.*

grunnr, adj. *shallow.*

grunr, m. *suspicion.*

grúfa, ð, *to grovel.*

grýla, u, f. *ogre.*

grýta, t, *to stone.*

græða, d, *to make grow, increase.*

grænn, adj. *green.*

græta, t, *to make weep.*

gróf, f. *pit, grave.*

gröft, m. *digging, burial.*

grön, f. *lip, beard; pine.*

gröri, from gróa.

Guð, *God*.
 guð-sifjar, f. pl. *sponsor-ship*.
 guð-spjall, n. *gospel*.
 guð-vefr, m. *good, costly stuff*.
 gull, m. *gold*.
 gulr, adj. *yellow*.
 gustr, m. *blast*.
 Gyðingar, m. *Jews*.
 gyðja, u, f. *goddess*.
 gylla, t, to *gild*.
 gyltr, f. *young sow*.
 gymbr, f. *ewe lamb*.
 gyrða, ð, to *gird*.
 gyrdill, m. *girdle*.
 gygr, f. *ogress*.
 gæða, d, to *bestow, endow, increase*.
 gæði, n. *good things*.
 gæfa, u, f. *gift, good luck*.
 gægjaz, ð, to *be agog*.
 gær, gø, *yesterday*.
 gæta, u, f. *sheepskin, fleece*.
 gæta, t, to *watch, tend*.
 gætr, f. pl. *heeding*.
 gæzka, u, f. *goodness, grace*.
 gæzla, u, f. *keeping*.
 göfga, að, to *honour, worship*.
 göfugr, adj. *worshipful*.
 göltr, m. *boar*.
 gör-, quite-, altogether.
 göra, ð, to *do, make; to avail, despatch, arbitrate*.
 görð, f. *making, arbitration*.
 görr, compar. *plainer, clearer*.
 görr, adj. part. *ready, accomplished*.
 görsamliga, adv. *altogether*.
 görsemi, f. *costly thing*.
 görvallr, adj. *whole, entire*.

görviligr, adj. *accomplished*.

hadda, u, f. *pothook*.
 haddr, m. *hair*.
 haf, n. *sea, the main*.
 haf-siglingar-menn, m. *mariners*.
 haf-villur, f. pl. *loss of one's course at sea*.
 hafna, að, to *forsake*.
 hafr, m. *he-goat*.
 haft, n. *bond, chain*.
 haga, að, to *manage*.
 hagi, a, m. (hedged) *pasture*.
 hagl, n. *hail*.
 hagliga, adv. *gently*.
 hagr, adj. *handy, skilled*.
 hagr, m. *state, condition*.
 hag-stæðr, adj. *fair*.
 haka, u, f. *chin*.
 hald, n. *holding, support, custody*.
 hald-kvæmr, adj. *meet*.
 hali, a, m. *tail*.
 hallar-, *hall-*.
 hallaz, að, to *lean*.
 hallr, adj. *leaning to one side*.
 hallr, m. *slope, hill*.
 hall-æri, n. *famine*.
 haltr, adj. *lame*.
 hamarr, m. *hammer, crag*.
 hamingja, u, f. *luck, fortune*.
 hamr, m. *skin*, see p. 341.
 hamramr, adj. see p. 341.
 handan, *from beyond*.
 handar-, *hand-*.
 hand-bogi, a, *hand-bow*.
 hand-festr, f. *hanselling*.
 hand-laugar, f. pl. *washing hands*.
 hand-leggr, m. *the arm*.
 hand-sal, n. *hanselling*.
 hani, a, m. *cock*.

hannyrð, f. *hardiness, (needlework)*.
 happ, n. *good luck*.
 happ-fróðr, adj. *wise in season*.
 harðla, adj. *very*.
 harðr, adj. *hard, severe*.
 harma, að, to *bewail*.
 harmr, m. *grief, sorrow*.
 harpa, u, f. *harp*.
 hasl, m. *hasel*.
 hasla, að, to *hazel, 'pitch' a battle*.
 hasta, að, to *rebuke*.
 hata, að, to *hate*.
 hatr, n. *hatred*.
 haugr, m. *howe, cairn*.
 haug-staðr, m. *cairn-place*.
 haukr, m. *hawk*.
 hauss, m. *scull*.
 haust, n. *autumn*.
 háð, n. *mocking*.
 háðung, *disgrace*.
 hálf, u, f. 'half,' *region, quarter, behalf*.
 hálf, adj. *half*.
 háll, adj. *slippery*.
 hálmr, m. *straw*.
 hálmr-pust, f. *a flail*.
 háls, m. *neck; bow (of a ship); rope's end, 235. 14.*
 hár, adj. *high*.
 hár, n. *hair*.
 hárr, adj. *hoary (greyish)*.
 háski, a, m. *danger*.
 háss, adj. *hoarse*.
 há-sæti, n. *high-seat*.
 hátt, að, to *dispose*.
 -háttar, *of kind so and so*.
 hátt, m. *manner, habit*.
 heðan, *hence*.
 hefla, að, to *furl the sail*.
 hefna, d, to *revenge*.
 hefnd, f. *revenge*.
 hegna, d, to *fence, protect, chastise*.

hegning, *f. chastisement.*
 heiðingi, *a, m. heathen.*
 heiðinn, *adj. heathen.*
 heiðni, *f. heathendom.*
 heiðr, *adj. bright.*
 heiðra, *ad, to honour.*
 heilag, *adj. holy, inviolable.*
 heili, *a, m. the brain.*
 heill, *adj. hale, whole, healed.*
 heill, *n. luck, good luck, augury.*
 heil-ráðr, *adj. giving good counsel.*
 heilsa, *ad, to greet.*
 heilsa, *u, f. health.*
 heim, *m. home.*
 heima, *at home.*
 heiman, *from home.*
 heiman-fylgja, *u, f. doury.*
 heim-boð, *n. bidding.*
 heimild, *f. right, title.*
 heimili, *n. home, house.*
 heim-kynni, *n. home.*
 heimoll, *adj. entitled.*
 heimolligr, *adj. private.*
 heimr, *m. home, world.*
 heimska, *u, f. folly.*
 heim-sókn, *f. inroad, attack.*
 heimta, *t, to fetch, claim.*
 hein, *f. hone.*
 heipt, *f. deadly feud, spite.*
 heit, *n. vow, promise.*
 heit, *n. pl. threats.*
 heita, *t, to heat.*
 heitaz, *ad, to threaten.*
 heit-fengi, *f. being able to eat or drink things hot.*
 heiti, *n. name.*
 heit-orð, *n. promise.*
 heitr, *adj. hot.*
 heit-strenging, *f. solemn vow.*
 hekk, *from hanga.*
 þekla, *u, f., see p. 354.*

hel, *f. Hell, death.*
 héra, *u, f. hoarfrost.*
 heldr, *helzt, rather, p. 504.*
 helga, *ad, to hallow, appropriate, to proclaim inviolable.*
 helgi, *f. sanctity, inviolability.*
 helgr, *f. holiday.*
 hella, *u, f. slate.*
 hella, *t, to pour out.*
 hellir, *m. cave.*
 helmingr, *m. half.*
 helsi, *n. collar.*
 hélt, *from halda.*
 helti, *f. lameness.*
 helvíti, *n. Hell.*
 helzti, *holzti, very.*
 hemna = hefna.
 henda, *d, to catch.*
 hengja, *ð, to hang.*
 hentr, *adj. meet.*
 heppinn, *adj. happy, lucky.*
 hepta, *t, to bind, fetter.*
 hepti, *n. haft.*
 hér, *here.*
 hérað, *n. county.*
 herbergi, *n. inn.*
 herða, *ð, to harden, press on.*
 herðar, *f. pl. shoulders.*
 her-fang, *n. booty.*
 heri, *a, m. hare.*
 herja, *ad, to harry.*
 herma, *ð, to report, mimic.*
 hermd, *f. anger.*
 hermdar-verk, *n. feat, see p. 348.*
 hermiliga, *angrily.*
 hernaðr, *m. harrying.*
 herr, *m. host, people.*
 Herra, *m. Lord.*
 her-konungr, *m. king of host.*
 her-leiðing, *f. captivity.*
 her-skapr, *m. warfare.*
 her-ör, *f. fiery-cross.*

hersir, *m. lord, chief.*
 hespa, *u, f. hasp.*
 hest-hús, *n. stable.*
 hestr, *m. horse.*
 hét, *from heita.*
 hetja, *u, f. hero.*
 hetta, *u, f. hood.*
 hey, *n. hay.*
 heyr, *ð, to hear, give ear.*
 heyrn, *f. hearing.*
 himinn, *m. heaven.*
 himneskr, *adj. heavenly.*
 hind, *f. kind.*
 hindra, *ad, to hinder.*
 hindri, *the hinder.*
 hingat, *hither.*
 hinn, *pron. you.*
 hinna, *u, f. membrane.*
 hirð, *f. king's body-guard.*
 hirð-maðr, *m. henchman.*
 hirða, *ð, to tend, take care of.*
 hirðir, *m. shepherd.*
 hirta, *t, to chastise.*
 hirtla, *u, f. chest.*
 hiti, *a, m. heat.*
 hitta, *t, to hit, meet with.*
 hitzug, *yonder there.*
 hixti, *a, m. hiccough.*
 híbýli, *n. homestead.*
 híð, *n. lair.*
 hit, *f. scrip.*
 hjala, *ad, to chatter.*
 hjallr, *m. scaffoldage.*
 hjalt, *n. hill, guard.*
 hjarn, *n. frozen earth.*
 hjarni, *a, m. brain.*
 hjarta, *n. heart.*
 hjálmr, *m. helm.*
 hjálm-völr, *m. tiller.*
 hjálp, *f. help.*
 hjálpa, *ad, to help, see p. 499.*
 hjálpráð, *n. salvation.*
 hjálp-samligr, *adj. salutary.*

hjó, hjoggu, from
 höggva.
 hjól, n. *wheel*.
 hjú, n. *household, family*.
 hjúka, að, *to nurse*.
 hjún, hjón = hjú.
 hjú-skapr, m. *wedlock*.
 hjörð, f. *herd, flock*.
 hjörtr, m. *hart*.
 hlað, m. *pile, wall*.
 hlað, n. *lace-work*.
 hlaða, u, f. *barn*.
 hlass, n. *cart-load*.
 hlaup, n. *leap, run*.
 hlaut, n. *sacrificial blood*.
 hlaut, from hljóta.
 hláka, u, f. *thaw*.
 hlátr, m. *laughter*.
 hleifr, m. *loaf*.
 hlekk, m. *link*.
 hlera, að, *to listen*.
 hleypa, ð, *to make leap, make run*.
 hlið, f. *side*.
 hlið, n. *gate*.
 hlið, f. *mountain side*.
 hlif, f. *shelter, armour*.
 hlifa, ð, *to shelter, spare*.
 hlít, f. *security; til hlitar, well enough*.
 hlíta, t, *to trust, rely on*.
 hljóð, n. *silence; sound*.
 hljóða, að, *to sound, cry*.
 hljóð-færi, n. *instrument*.
 hljóðliga, adv. *silently*.
 hljóðr, adj. *silent*.
 hljómr, m. *tune*.
 hljóp, from hlaupa.
 hló, from hlægja.
 hlóð, from hlaða.
 hlunnr, n. *roller for launching*.
 hlust, f. *ear*.
 hlusta, að, *to listen*.
 hlut-fall, n. *casting of lots*.
 hluti, a, m. *part*.
 hlutr, m. *lot, share, thing*.

hlutsamr, adj. *meddlesome*.
 hlynr, m. *plane-tree*.
 hlý, n. *warmth*.
 hlýða, ð, *to listen, obey, to be due*.
 hlýðinn, adj. *obedient*.
 hlýja, ð, *to cover, shelter*.
 hlýr, adj. *warm*.
 hlægja, ð, *to make laugh*.
 hnakki, a, m. *nape of the neck*.
 hnefi, a, m. *fist*.
 hneig, from hníga.
 hneigja, ð, *to bow, bend*.
 hnekkja, ð, *to throw back*.
 hnerri, a, m. *sneeze*.
 hneykja, ð, *to confound*.
 hneyxa, að, *to offend*.
 hnísa, u, f. *porpoise*.
 hnjóða, ð, *to rivet, clinch*.
 hnjósa, ð, *to sneeze*.
 hnjóskr = fnjóskr, n. *touchwood*.
 hnoða, u. *clew*.
 hnoss, f. *jewel*.
 hnot, f. *nut*.
 hnykkja, t, *to pull*.
 hodd, n. *hoard*.
 hof, n. *temple*.
 hol, n. *hollow*.
 hold, n. *flesh*.
 holdgan, f. *incarnation*.
 holkn, n. *lava-field*.
 hollr, adj. *gracious, faithful*.
 hollusta, u, f. *homage*.
 holr, adj. *hollow*.
 holt, n. *holt*.
 hopa, að, *to draw back*.
 horn, n. *horn, corner*.
 horn-stafr, *corner beam*.
 horskr, adj. *wise*.
 hosa, u, f. *hose*.
 hóf, n. *measure*.
 hófr, m. *hoof*.
 hóg, n. *easily*.

hóg-liga, *sofly*.
 hóg-værr, adj. *gentle*.
 hól, n. *flattery*.
 hólkr, m. *ring, tube*.
 hóll, m. *hill*.
 holmganga, u, f. *wager of battle*, see p. 371.
 hólmr, m. *islet*.
 hóp, n. *hope, inlet*.
 hör-dómr, m. *whoredom*.
 hóstr, m. *throat*.
 hót, n. *whit*.
 hót, n. pl. *threats*.
 hóta, að, *to threaten*.
 hraðr, adj. *swift*.
 hrafn, n. *raven*.
 hrammr, m. *bear's paw*.
 hrapa, að, *to fall in ruin*.
 hratt, from hrinda.
 brauð, from hrjóða.
 hraun, n. *lava field*.
 hraustr, adj. *valiant, strong*.
 hráki, a, m. *spittle*.
 hrár, adj. *raw*.
 hreða, u, f. *logic*.
 hregg, n. *storm and rain*.
 hreiðr, n. *bird's nest*.
 hreinn, adj. *clean*.
 hreinn, m. *reindeer*.
 hreinsa, að, *to cleanse*.
 hreistr, n. *scales (fish)*.
 hremma, ð, *to clutch*.
 hreppa, t, *to catch, get*.
 hret, n. *tempest*.
 hreysi, n. *lair, den*.
 hreysti, f. *valour*.
 hringja, ð, *to ring*.
 bringr, m. *ring*.
 hrista, t, *to shake*.
 hrið, f. *tempest, while*.
 hrífa, u, f. *rake*.
 hrím, m. *rime, frost*.
 hris, n. *brushwood*.
 hrisla, u, f. *twig*.
 hrjúfr, adj. *rough*.
 brogn, n. *spawn, roe*.
 brokkinn, adj. *curled*.

hross, n. *horse*.
 hróðr, m. *fame*.
 hróf, n. *ship's shed*.
 hrókr, m. *rook, castle*.
 hrósa, að, to praise.
 hrukka, u, f. *wrinkle*.
 brumr, adj. *infirm*.
 hrúga, u, f. *heap*.
 hrútr, m. *ram*.
 hryggð, f. *grief*.
 hryggja, ð, to distress.
 hryggr, adj. *rueful, sad*.
 hryggr, m. *the back*.
 hræ, n. *carrion*.
 hræðaz, d, to dread.
 hræddr, adj. *frightened*.
 hræðiligr, *dreadful*.
 brækja, t, to spit.
 hræra, ð, to move, stir.
 hræsní, f. *vanity; hypocrisy*.
 hræzla, u, f. *dread*.
 hrökkva, ð, to beat back, to coil.
 hrörna, að, to decay.
 hugaðr, adj. *bold*.
 hugð, f. *mind*.
 hugga, að, to comfort.
 huggari, m. *comforter*.
 hug-hvarf, u. *change of mind*.
 hug-kvæmr, adj. *gentle*.
 hug-lauss, adj. *craven*.
 hug-leiða, d, to consider.
 hugna, að, to please.
 hugr, m. *mind, mood, courage*.
 hugsa, að, to think.
 hugsan, f. *thought*.
 hug-skot, n. *soul, mind*.
 hug-vit, n. *sagacity*.
 hug-þekkr, adj. *endeared*.
 hulda, u, f. *hiding*.
 hunang, n. *honey*.
 hundr, m. *hound, dog*.
 hundrað, n. *hundred*.
 hungr, m. *hunger*.
 hurð, f. *door*.
 húð, f. *hide*.

húð-fat, n. *hammock*,
 húð-keipr, m. *canoe*.
 húfa, u, f. *bonnet*.
 húfr, m. *kulk*.
 húm, n. *twilight*.
 húnn, m. *young bear*.
 hús, n. *house*.
 hús-bóndi, a, m, *master; husband*.
 hús-búnaðr, m. *furniture*.
 hús-freyja, f. *housewife*.
 hús-karl, m. *house-carle, servant*.
 hús-þing, n. *hustling*.
 hvaðan, whence?
 hvalr, m. *whale*.
 hvammr, m. *combe, vale*.
 hvar, where?
 hvarf, n. *turning, out of sight*.
 hvarf, from hverfa.
 hvarfa, að, to wander.
 hvargi, nowhere.
 hvarmr, m. *eyelid*.
 hvar-vetna, everywhere.
 hvass, adj. *sharp, keen*.
 hvat, what.
 hvata, að, to hasten.
 hvatki, whatsoever.
 hvatligr, adj. *brisk*.
 hvatr, adj. *quick*.
 hvat-vetna, whatsoever.
 hvat-víss, adj. *headlong*.
 hválf, n. *vault*.
 hváll, m. *hill*.
 hvárr, which of two.
 hvárrgi, neither of two.
 hvárr-tveggi, either.
 hvárt, whether.
 hve, how.
 hvegi, howsoever.
 hveim, whom.
 hveiti, n. *wheat*.
 hveiti-ax, n. *ear of wheat*.
 hvel, n. *wheel*.
 hvellr, adj. *shrill*.
 hvelpr, m. *whelp*.
 hvergi, nowhere.

hvernig, how.
 hverr, m. *cauldron, hot spring*.
 hverr, who, which (of many).
 hvergi, every one.
 hversu, how.
 hvert, whither.
 hvessa, t, to sharpen, blow up to a gale.
 hvíða, u, f. *squall*.
 hvíka, að, to waver.
 hvimr, m. *whizzing*.
 hvirfill, m. *the crown of the head*.
 hvirfling, f. *circle*.
 hví, why.
 hvíla, d, to rest.
 hvíla, u, f. *bed*.
 hvíld, f. *rest, while*.
 hvílu-golf, n. *bed-closet*.
 hvísla, að, to whisper.
 hvíta-björn, m. *white bear*.
 hvítr, adj. *white*.
 hvönn, f. *angelica*.
 hvöt, f. *egging*.
 hygindi, n. *wisdom*.
 hygginn, adj. *clever*.
 hylli, f. *favour*.
 hylr, m. *deep in a river*.
 hymrdr, adj. *horned*.
 hyski, n. *household*.
 hýbýli = híbýli.
 hýrr, adj. *sweet, smiling*.
 hæð, f. *height*.
 hæða, ð, to scoff.
 hæfa, d, to hit, to fit, behave.
 hæfr, adj. *fit*.
 hægindi, n. *ease, pillow*.
 hægja, ð, to abate, relieve.
 hægr, adj. *easy, gentle*.
 hæli, n. *shelter*.
 hæll, m. *heel, peg*.
 hænna, u, f. *hen*.
 hænns, n. pl. *hens, poultry*.
 hæra, u, f. *grey hair*.

hæta, t, to threaten.
 hætta, t, to risk.
 hætta, t, to leave off.
 hætta, u, f. danger.
 hættligr, adj. dangerous.
 hætttr, adj. in danger.
 höfða-skip, n. beaked ship.
 höfði, a, m. headland.
 höfðingi, a, m. head, chief.
 höfðingskapr, m. power, magnificence.
 höfgr, a, m. heaviness.
 höfgr, adj. heavy.
 höfn, f. haven, harbour.
 höfuð, n. head, beak.
 höfuð-, head-, chief-.
 högg, n. stroke, blow.
 högg-orrosta, u, f. close fight.
 höldr, m. franklin.
 höll, f. hall.
 hönd, f. hand.
 höndla, að, to catch.
 hörfa, að, to draw back.
 hörgr, m. 'high-place.'
 hörmung, f. affliction.
 hörr, m. flux.
 hörund, n. skin.
 höttr, m. hood.
 iða, u, f. eddy.
 iðinn, adj. diligent.
 iðja, að, to work.
 iðja, u, f. occupation.
 iðn, f. = iðja.
 iðr, n. pl. entrails.
 iðraz, að, to repent.
 iðrun, f. repentance.
 ifa, að, to doubt.
 ikt, f. gout.
 il, f. sole of the foot.
 ilmr, m. sweet scent.
 inn, in, into.
 inna, t, to perform, relate.
 innan, from within.
 innan-verðr, adj. inward.

inn-gangr, m. in-going.
 inni, in-doors.
 inni, n. an inn.
 inniliga, adv. minutely.
 innsigli, n. seal.
 innuþfi, n. pl. entrails.
 ígull, m. urchin.
 íhuga, að, to consider.
 ískorni, a, m. squirrel.
 illa, ill, badly.
 ill-fúss, adj. ill-willed.
 illr, adj. evil, ill.
 ill-virki, n. crime.
 ill-virki, a, m. villain.
 illzka, u, f. wickedness.
 íss, m. ice.
 ístra, u, f. paunch.
 íþrótt, iðrótt, f. accomplishment, art, skill.
 jaðarr, m. edge.
 jafn, jamn, adj. even.
 jafn-, evenly, equally.
 jafna, að, to make equal, compare.
 jafnaðr, m. equity, fairness.
 jaki, a, m. piece of ice.
 jarða, að, to earth.
 jarð-fall, n. earth-slip.
 jarð-hús, n. earth-house, underground.
 jarðneskr, adj. earthly.
 jarl, m. earl.
 jarmr, m. bleating.
 jarpr, adj. brown.
 jartegn, f. token.
 jaxl, m. grinder.
 já, yes.
 járn, n. iron.
 járn-, of iron.
 járna, að, to iron.
 játa, að, to say yes, confess, assent.
 játning, f. confession.
 jók, from auka.
 Jól, n. pl. Yule.
 jór, m. horse.
 jós, from ausa.

jurt, f. herb.
 júgr, n. udder.
 jöfnuðr = jafnaðr.
 jökull, m. icicle, glacier, ice.
 jörð, f. earth, estate.
 jörfi, a, m. gravel.
 jötunn, m. giant.
 kaðall, m. cable.
 kaf, u. dive under water.
 kafa, að, to dive.
 kafli, m. piece of wood.
 kafna, að, to be choked.
 kaldr, adj. cold.
 kall, n. call, cry.
 kalla, að, to call.
 kallza, að, to taunt, vex.
 kambr, m. comb, crest.
 kampr, m. beard, crest.
 kann, from kunna.
 kanna, að, to search; recognise.
 kapp, n. contest, eager pursuit.
 kappi, a, m. champion.
 kappsamr, adj. eager.
 karl, m. man.
 karls-efni, n. mettle of a man.
 karl-maðr, m. man.
 karl-mennzka, f. manhood.
 kasta, að, to throw, cast.
 katt-skiinn, n. cat's skin.
 kaun, n. sore.
 kaup, n. bargain.
 kaupangr, n. market-place.
 kaup-eyrir, m. money, wares.
 kaup-ferð, f. journey.
 kauplaust, without price, costless.
 kaup-maðr, m. chapman, merchant.
 kaup-stefna, f. market.
 kaup-tún = kaupangr.
 kaupu-nautr, m. cus-tomer.

kál, n. *cabbage*.
 kálfi, m. *calf of the leg*.
 kálfr, m. *calf*.
 kápa, u, f. *cloak*.
 kátr, adj. *merry*.
 kefli, n. *stick*.
 keipr, m. *rowlock*.
 kelda, u, f. *well*.
 kemba, ð, *to comb*.
 kenna, d, *to know, acknowledge, teach, feel*.
 kenni-maðr, m. *priest, clerk*.
 kenning, f. *teaching*.
 keppa, t, *to strive*.
 ker, n. *vessel*.
 ker-bað, n. *tub-bath*.
 kerling, f. *old woman*.
 kerti, n. *candle*.
 ketill, m. *kettle*.
 keyra, ð, *to whip, drive*.
 kið, n. *kid*.
 kinga, u, f. *brooch, bracelet*.
 kinn, f. *the cheek*.
 kippa, ð, *to pull*.
 kirkja, u, f. *church*.
 kista, u, f. *chest*.
 kistill, m. *little chest*.
 kjarr, n. *copse wood*.
 kjálki, m. *jaw bone*.
 kjölr, m. *keel*.
 kjör, n. *choice*.
 kjöri, from kjósa.
 kjöt, n. *flesh*.
 klappa, að, *to stroke, hammer*.
 klauf, f. *cloven foot*.
 klefi, m. *closet*.
 kleif, f. *cliff*.
 klettr, m. *rock*.
 klif, n. *cliff*.
 klofi, m. *cleft, rift*.
 klóf, f. *claw*.
 klóra, að, *to scratch*.
 klungr, m. *bramble*.
 klyf, f. *pack (on a horse)*.
 klýpa, ð, *to pinch*.
 klæða, d, *to clothe*.
 klæði, n. *cloth, clothes*.

klæðnaðr, m. *clothing*.
 klæki, n. *infamy*.
 klökkr, adj. *crying*.
 knappr, m. *knob*.
 knálga, *defily*.
 knár, adj. *vigorous*.
 kné, n. *knee*.
 kneppa, t, *to button*.
 knífr, m. *knife*.
 knoða, að, *to knead*.
 knúli, m. *knuckle*.
 knútr, m. *knot*.
 knýta, t, *to knit*.
 knörr, m. *ship*.
 knötttr, m. *ball*.
 kofi, m. *cowl*.
 kol, n. *coals*.
 kollr, m. *crown, top*.
 kona, u, f. *woman, wife*.
 konungr, m. *king*.
 korn, n. *corn*.
 koss, m. *kiss*.
 kosta, að, *to try, tempt; defray, cost*.
 kostnaðr, m. *cost*.
 kostur, m. *choice, condition, chance, match, cost, stores*.
 kot, n. *cottage*.
 kólna, að, *to get cold*.
 kramr, adj. *bruised*.
 krappur, adj. *cramped*.
 kraptr, m. *strength*.
 kráka, u, f. *crow*.
 krás, f. *dainty*.
 kreista, t, *to squeeze*.
 kremja, *to squeeze*.
 kreppa, t, *to clench*.
 kring, adv. *round*.
 kringja, ð, *to surround*.
 kringla, u, f. *orb*.
 Kristinn, adj. *Christian*.
 Kristna, að, *to Christianize*.
 Kristni, f. *Christianity*.
 kross, m. *cross*.
 kross-festa, ð, *to crucify*.
 krókr, m. *hook*.
 krækja, t, *to hook*.

kufi = kofi.
 kuldi, a, m. *cold*.
 kuml, kubl, n. *sign, badge, monument*.
 kunnusta, u, f. *knowledge*.
 kunnigr, adj. *known*.
 kunnliga, *knowingly*.
 kunnur, adj. *known*.
 kurr, m. *grumbling*.
 kurteisi, f. *courtesy*.
 kú, f. *cow*, see kyr.
 kúga, að, *to cow*.
 kúla, u, f. *knob*.
 kvað, kváðu, from kveða.
 kvaka, að, *to twitter*.
 kvarta, að, *to complain*.
 kváma, u, f. *coming*.
 kván, f. *wife*.
 kván-fang, n. *marriage*.
 kvángaz, að, *to take a wife*.
 kveðja, u, f. *welcome*.
 kveðskapr, m. *poetry*.
 kveisa, u, f. *boil*.
 kveid, n. *evening*.
 kvenn-, kvenna-, *women*, see kona.
 kvenn-maðr, f. *woman*.
 kverkr, f. pl. *throat*.
 kvern, f. *mill*.
 kveykja, ð, *to kindle, light*.
 kviða, u, f. *song*.
 kvið-burðr, m. *verdict*.
 kviðja, að, *to forbid*.
 kviðr, m. *saw; verdict*.
 kviðr, m. *womb*.
 kvik-fé, n. *live stock*.
 kvikna, að, *to come to life*.
 kvikr, adj. *quick, living*.
 kvikvendi, n. *living creature*.
 kvistr, m. *branch*.
 kvitr, m. *rumour*.
 kví, f. *fold*.
 kviða, ð, *to apprehend*.
 kvíga, u, f. *heifer*.

kvísl, *f. fork, branch.*
 kvæði, *n. song.*
 kvæmt, *adj. coming.*
 kvöð, *f. summons.*
 kvöl, *f. torment.*
 kylfa, *u, f. club.*
 kyn, *n. kind.*
 kynda, *d, to kindle.*
 kyn-fylgja, *f. family mark.*
 kyn-kvísl, *f. lineage.*
 kynligr, *adj. strange.*
 kynna, *t, to make known.*
 kynni, *n. acquaintance.*
 kyrr, *adj. still, quiet.*
 kyrra, *ð, to calm.*
 kyrtill, *m. kirtle.*
 kyssa, *t, to kiss.*
 kýli, *n. boil.*
 kyr, *f. cow.*
 kæfa, *ð, to choke.*
 kæla, *ð, to cool.*
 kænna, *adj. skilled, clever.*
 kæra, *ð, to accuse.*
 kærleikr, *m. love, charity.*
 kærr, *adj. dear.*
 köggull, *m. finger-joint.*
 köngull, *m. stalk.*
 köstr, *m. pile.*
 köttir, *m. cat.*

laða, *að, to bid.*
 lað-orð, *n. invitation.*
 lag, *n. layer, companionship, thrust, metre, degree.*
 lag-, laga-, *law.*
 laga-setning, *f. law, constitution.*
 lagðr, *m. lock of wool.*
 lakr, *adj. lacking.*
 lamb, *n. lamb.*
 lami, *lame.*
 land, *n. land, country, estate.*
 land-aurar, *tax.*
 land-eign, *f. land-premises.*

land-festar, *f. moorings.*
 land-kaup, *n. buying land.*
 land-nám, *n. settlement.*
 land-norðr, *see p. 340.*
 land-ráð, *n. treason.*
 land-seti, *m. tenant.*
 landz-kostr, *m. the good of the land.*
 landz-réttr, *m. common law.*
 land-vættir, *f. guardian spirit.*
 langa, *að, to long.*
 lang-fedgar, *ancestors.*
 langr, *adj. long.*
 lang-hendr, *long-handed.*
 lang-skip, *n. long ship.*
 lang-æð, *f. longevity.*
 lang-ær, *adj. long-lived.*
 las, lásu, *from lesa.*
 lasta, *að, to speak ill of.*
 latr, *adj. slow, lazy.*
 lauðr, *n. lather.*
 lauf, *n. leaf.*
 laug, *f. bath, hot spring.*
 laug, *from ljúga.*
 Laugar-dagr, *Saturday.*
 laugaz, *að, to bathe.*
 lauk, *from lúka.*
 laukr, *m. leek.*
 laun, *f. secrecy; á laun, secretly.*
 laun, *n. pl. rewards.*
 launa, *að, to reward.*
 laun-getinn, *born out of wedlock.*
 laun-sátr, *n. ambush.*
 laupr, *m. basket.*
 lausa-fé, *n. movable property.*
 lausingi, *m. freedman.*
 lausn, *f. release, redemption.*
 lauss, *adj. loose, free, void, vacant.*
 laust, *from ljósta.*
 lausung, *f. leasing.*
 laut, *from lúta.*

lax, *m. salmon.*
 laz, *n. lace.*
 lá, *f. shoal water.*
 lá, *from liggja.*
 lágr, *adj. low.*
 lán, *n. loan.*
 lánar-dróttinn, *m. liege-lord.*
 láss, *m. lock, latch.*
 lát, *n. loss, death; pl. manners.*
 lát-bragð, *n. bearing.*
 lé, *m. scythe.*
 léði, *from ljá.*
 leðr, *m. leather.*
 leggr, *m. leg, hollow bone.*
 leið, *f. way, road; til leiðar, bring about.*
 leið, *from liða.*
 leið, *f. the Leet-meeting.*
 leiða, *d, to lead.*
 leiða, *d, to make loath: reflex. to loath.*
 leiðangr, *m. levy.*
 leiðar-steinn, *n. load-stone.*
 leiði, *n. fair wind.*
 leiði-orð, *n. walking and talking.*
 leiðr, *adj. loathed.*
 leið-saga, *f. piloting.*
 leif, *f. leaving, patri-mony.*
 leifa, *ð, to leave.*
 leiga, *ð, to hire, rent.*
 leiga, *u, f. rent, wages.*
 leig-lendingr, *m. tenant.*
 leikr, *m. play, game.*
 leiptr, *f. lightning.*
 leir, *m. loam, clay.*
 leistr, *m. sock.*
 leit, *f. search.*
 leit, *from líta.*
 -leitr, *adj. looking.*
 leizla, *f. leading.*
 leki, *a, m. leakage.*
 lén, *n. feif, fee.*
 lend, *f. loin.*
 lenda, *d, to land.*

lenda, u, f. *land, estate*.
 lendr, adj. *landed* (of landlords).
 lengd, f. *length*.
 lengi, adv. *long*.
 lengja, ð, *to lengthen*.
 lengstum, adv. *all along*.
 leppr, m. *lock of hair*.
 lerept, n. *linen*.
 lerka, að, *to lace*.
 lest, t, *to damage*.
 lesti, in á lesti, *at last*.
 lét, from láta.
 leti, f. *laziness*.
 letr, n. *letters*.
 létta, t, *to lighten; clear off*.
 léttr, adj. *light*.
 leyfa, ð, *to leave, allow*.
 leyfi, n. *leave*.
 leyna, d, *to conceal*.
 leynd, f. *secrecy*.
 leyni, n. *hiding-place*.
 leyniligr, adj. *secret*.
 leysa, t, *to loosen, redeem*.
 lið, n. *host, troop, help*.
 lið-margr, adj. *having many men*.
 liðr, m. *joint*.
 liðs-munr, m. *odds*.
 lið-veizla, u, f. *help*.
 lifnaðr, m. *life, convent*.
 lifr, f. *liver*.
 lim, n. *foliage, faggots*.
 limar, f. pl. *branches*.
 limr, m. *limb*.
 lina, að, *to soften*.
 lind, f. *lime-tree*.
 lindi, a, m. *belt*.
 linna, t, *to cease*.
 linr, adj. *soft, gentle*.
 list, f. *art, craft*.
 lit, n. *see and-lit*.
 litaz, að, *to look about*.
 lit-klæði, n. *red clothes*.
 litr, m. *dye, colour*.
 lit-verpaz, d, *to grow pale*.
 liða, *to suffer*, N. T.

líf, n. *life*.
 lifga, að, *to call to life*.
 líf-lát, n. *loss of life*.
 líf-vænn, adj. *with hope of recovery*.
 lík, n. *corpse*.
 líka, að, *to like*.
 líkamr, m. *body*.
 líki, m. *form, shape*.
 líkn, f. *relief, mercy*.
 líkna, að, *to show mercy*.
 líkneski, n. *image*.
 líkr, adj. *like*, see glikr.
 lík-prá, f. *leprosy*.
 lím, n. *lime*.
 lín, n. *flax, linen*.
 lítill, adj. *little*.
 lítillátr, adj. *humble*.
 líttr, adv. *little*.
 ljá, f. *mown grass*.
 ljóð, n. pl. *lay, song*.
 ljóma, að, *to gleam*.
 ljómi, a, m. *gleam, ray*.
 ljóri, a, m. *louvre*.
 ljós, n. *light*.
 ljóss, adj. *light, bright, clear*.
 ljótr, adj. *ugly*.
 ljúfr, adj. *dear, mild, beloved*.
 loðinn, adj. *shaggy*.
 lof, n. *praise, licence*.
 lofa, að, *to praise, allow*.
 lof-kvæði, n. *encomium*.
 lof-orð, n. *leave*.
 lof-söngur, m. *hymn*.
 log, n. *lowe, flame*.
 loga, að, *to burn with flame*.
 logi, a, m. *flame*.
 logn, n. *calm weather*.
 lok, n. *lock, lid, end*.
 lok, n. *tares*.
 loka, að, *to lock*.
 loka, u, f. *latch*.
 lok-hvíla, f. *bed-closet*.
 lokka, að, *to allure*.
 lokkr, m. *lock of hair*.
 lok-rekkja = lok-hvíla.
 loks, adv. *finally*.

lopt, n. *air; loft, an upper room; & lopt, aloft*.
 losa, að, *to loosen*.
 losna, að, *to get loose*.
 losti, a, m. *lust*.
 lota, u, f. *bout*.
 ló, f. *sandpiper*.
 lóð, f. *crop*.
 lófi, a, m. *the palm of the hand*.
 lóga, að, *to part with*.
 lón, n. *sea loch*.
 lund, f. *temper, manner*.
 lundr, m. *grove*.
 lungu, n. pl. *lungs*.
 lurkr, m. *cudgel*.
 lustu, from ljosta.
 lúðr, m. *trumpet*.
 lús, f. *louse*.
 lútr, adj. *stooping*.
 lyf, f. *herb, simple*.
 lyf-steinn, m. *healing-stone*.
 lygi, f. *lie, falsehood*.
 lygn, adj. *calm*.
 lykill, m. *key*.
 lykkja, u, f. *loop*.
 lyndi, n. *temper, mood*.
 -lyndr, adj. *-tempered*.
 lyng, n. *ling*.
 lypta, t, *to lift*.
 lypting, f. *after castle* (on a vessel).
 lyrirtr, m. *common law* [= lýð-réttr].
 lyst, f. *desire*.
 lýðr, m. *people*.
 lýð-skylda, u, f. *homage*.
 lýsa, t, *to lighten, manifest, proclaim*.
 lýsing, f. *daybreak*.
 lýta, t, *to deform*.
 lægi, n. *berth*.
 lægja, ð, *to lower, abate*.
 lækna, ð, *to heal*.
 lækning, f. *healing*.
 læknafr, m. *leach*.
 lækr, m. *brook*.
 lær, n. *the thigh*.

læra, *ð*, to teach.
 lærdómr, m. learning.
 lærðr, adj. learned.
 læring, f. teaching.
 læri-sveinn, m. disciple.
 lær-leggr, m. thigh-bone.
 læsa, t, to lock.
 læti, n. pl. manner, screams.
 lög, n. pl. law, constitution.
 Lög-bergi, n. the Hill of Law.
 lög-fullr, adj. lawful.
 lög-ligr, adj. lawful.
 lög-maðr, m. lawman.
 lög-mál, n. rule, the law.
 lög-mæltr, part. prescribed in law.
 lög-r, m. water, lake.
 lög-retta, u, f. legislature.
 lög-saga, u, f. law-speaking.
 lög-skil, n. pl. law business.
 lögu-nautr, m. mess-mate.
 lög-þing, n. parliament.
 löstr, m. fault.
 maðkr, m. maggot, worm.
 maðk-smoginn, worm-eaten.
 maðr, m. man.
 maðra, u, f. madder.
 magi, a, m. stomach, maw.
 magn, u. main, strength.
 magna, að, to strengthen.
 magr, adj. meagre.
 maka, to make.
 maki, a, m. match.
 makligr, adj. becoming.
 malr, m. mail.
 malt, n. malt.
 man, from muna.
 mannaðr, adj. bred (so and so).

manndómr, m. manhood.
 mann-dráp, n. murder.
 mann-fall, n. slaughter in battle.
 mann-gjöld, n. pl. were-gild.
 mann-hefnd, f. blood-revenge.
 mann-jafnaðr, m. 'man-matching'.
 mann-kyn, n. mankind.
 mann-raun, f. trial.
 mann-safnaðr, m. gathering of men.
 mann-vit, n. the reason.
 mann-vænn, adj. hopeful.
 mara, u, f. nightmare.
 margr, adj. many.
 mark, n. mark, sign.
 marka, að, to mark, sign, observe.
 markaðr, m. market.
 mark-leiði, n. wood-path.
 marr, m. the sea.
 mata, u, f. mess.
 mataz, að, to take food.
 mat-búa, to dress food.
 mat-föng, n. viands.
 mat-mál, n. meal time.
 matr, m. meat, food.
 mat-ráð, n. husbandry.
 maurr, n. ant.
 má, *ð*, to blot.
 má, from mega.
 mágr, m. brother-, father-, son-in-law.
 mág-semð, f. affinity.
 mál, n. speech, language, saw; suit, action, case.
 mál, n. meal time, moment.
 mál, n. pl. drawing, inlaid work.
 mála-efni, n. cause.
 mál-dagi, m. deed, character.

máli, a, m. agreement, title, pay.
 máligtr, adj. talkative.
 mál-lauss, adj. dumb.
 málmr, m. metal.
 mál-reitinn, adj. talkative.
 mál-snild, f. eloquence.
 mál-tíð, f. meal.
 mál-tofa, u, f. meeting-hall.
 máni, a, m. the moon.
 mánuðr, m. month.
 már, m. sea-mew.
 máttigr, adj. mighty.
 mátttr, m. might.
 meðal, among.
 meðal-, middle.
 meðal-lagi, average.
 meðan, whilst, meanwhile.
 með-ferð, f. management.
 megin, n. main, strength.
 -megin [-m vegin]-, side, p. 505.
 megna, að, to be able.
 meida, d, to maim.
 meidr, m. the beam (in a sledge).
 mein, n. hurt, harm.
 meina, að, to harm, hinder.
 mein-bugir, m. pl. impediments.
 mein-gefit, fatally inclined.
 mein-særi, n. perjury.
 mein-vætttr, f. evil wight, demon, genie.
 meiri, adj. more, p. 485.
 meirr, adv. more.
 meiss, m. basket.
 meizl, n. mutilation.
 mél, n. nick of time.
 melr, m. bent grass; downs, sandbank.
 mel-rakki, m. polar fox.
 melta, t, to digest.
 men, n. necklace.

mennskr, adj. *human*.
 menntr, adj. *bred so*
 and so.
 ment, f. *craft*.
 mergð, f. *multitude*.
 mergr, m. *marrow*.
 merki, n. *mark, token,*
standard.
 merkiliga, adv. *dis-*
tinctly.
 merki-máll, adj. *true*
speaking.
 merkja, ð, *to mark, sign*.
 merkr, adj. *noteworthy*.
 merr, f. *mare*.
 messa, u, f. *mass*.
 mestr, *most*.
 met, n. *weights of scales*.
 metja, *to dip*, 115. 11.
 metnaðr, n. *pride*.
 met-orð, n. pl. *rank*.
 metta, að, *to fill with*
food.
 mey, f. *maid*.
 mið, *middle; fishing-*
bank.
 mið-aptan, see p. 340.
 miðla, að, *to share,*
mediate.
 miðlungi, *middle (in a*
bad sense).
 mið-nætti, n. *midnight*.
 miðr, adj. *middle*.
 mikil-hæfr, adj. *grand*.
 mikill, adj. *great, large*.
 mikla, að, *to magnify*.
 mildi, f. *mercy*.
 mildr, adj. *mild, muni-*
ficent.
 milkja, t, *to suck*.
 milli, *between*.
 millum, *between*.
 milti, n. *the milt*.
 minja-gripr, *heirloom*.
 minjar, f. pl. *memorials*.
 mínna, adj. *mine*.
 minna, t, *to remind, re-*
member.
 minnaz, t, *to kiss*.
 minni, n. *memory*.

minni, adj. *less*.
 minni, n. *mouth (of a*
firth or river).
 minnigr, adj. *of good*
memory.
 minning, f. *memory*.
 minnisamr, adj. *memo-*
orable.
 minnka, að, *to decrease*.
 minnr, miðr, *less*.
 mis, *amiss*.
 mis-eldri, n. *disparity*
of age.
 mis-för, f. *mishap*.
 mis-göra, ð, *to misdo*.
 mis-jafn, adj. *unequal*.
 mis-kunn, f. *mercy*.
 mis-lika, að, *to dislike*.
 mis-lyndi, f. *distemper*.
 missa, t, *to miss, loose*.
 misseri, n. pl. *seasons,*
year.
 missir, m. *loss*.
 mis-synaz, d, *to see a-*
miss.
 mistil-teinn, m. *mistle-*
toe.
 mis-verk, n. *misdeed*.
 mitt, miðr, *midst*.
 mjolk, f. *milk*.
 mjolka, að, *to milk*.
 mjór, adj. *thin, slim,*
narrow.
 mjó-syndi, n. *strait*.
 mjúkr, adj. *meek, soft,*
nimble.
 mjöðm, f. *the hip*.
 mjöðr, m. *mead*.
 mjök, *much, very*.
 mjöl, n. *flour, meal*.
 mjöll, f. *drift of snow*.
 moka, að, *to shovel*.
 mold, f. *mould, earth*.
 moli, a, m. *crumb*.
 morð, n. *murder*.
 morginn, m. *morning*.
 morna, að, *to dawn*.
 mosi, a, m. *moss*.
 móða, u, f. *large river*.
 móðir, f. *mother*.

móðr, adj. *weary*.
 móðr, m. *mood, wrath*.
 mór, m. *moorland*.
 mót, n. *meeting*.
 mót, móti, *against, to-*
wards.
 mót-görð, f. *offence*.
 mót-staða, f. *resistance*.
 muna, að, *to make a dif-*
ference, move back.
 mund, f. *hand*.
 mund, n. *moment*.
 munda, að, *to aim*.
 mundang, n. *balance*.
 mundlaug, f. *basin*.
 mundr, m. *'mundium,'*
family guardianship.
 mundriði, m. *shield's*
handle.
 mungát, n. *ale, drink*.
 munur, m. *mouth, the*
steel edge or face of
an axe or hammer.
 munr, m. *the turn of*
the balance, differ-
ence, means.
 munr, m. *mind, desire*.
 munúð, f. *pleasure*.
 múgr, m. *crowd*.
 múli, a, m. *mull*.
 múnkr, m. *monk*.
 mús, f. *mouse*.
 múta, u, f. *fee*.
 mykr, f. *dung*.
 mynd, f. *shape*.
 myrða, ð, *to murder*.
 myrk-fælinn, adj. *afraid*
in the dark.
 myrkr, n. *darkness*.
 myrkr, adj. *dark*.
 myrkva, að, *to grow*
dark.
 mý, n. *gnat*.
 mýkja, ð, *to soften*.
 myrr, f. *moor, swamp*.
 mæða, d, *to weary*.
 mæðgin, *mother and*
son.
 mæðgur, *mother and*
daughter.

mæði, *f. weariness.*
 mægd, *f. affinity.*
 mæla, *t, to speak, stipulate.*
 mæla, *d, to measure.*
 mælir, *m. measure.*
 mæna, *u, f. spinal marrow.*
 mænir, *m. house-top.*
 mæt, *f. maid, girl.*
 mærr, *f. border land.*
 mærr, *adj. famous.*
 mæta, *t, to meet.*
 mætr, *adj. valuable.*
 mögla, *ad, to murmur.*
 mögr, *m. son.*
 möl, *f. pebble.*
 mölr, *m. moth.*
 mön, *m. mane.*
 möndull, *m. handle.*
 mördör, *m. marten.*
 mörk, *f. mark (value).*
 mörk, *f. forest, march.*
 mörr, *m. suet.*
 möskvi, *a, m. mesh.*
 müsurr, *m. maple.*
 möttull, *m. mantle.*

naddr, *m. stud.*
 naðr, *m. adder.*
 nafarr, *m. auger.*
 nafli, *a, m. the navel.*
 nafn, *namn, n. name.*
 nafn-festr, *f., see p. 404.*
 nagl, *m. nail (hand).*
 nagli, *a, m. nail, spike.*
 nakkvat, *something.*
 nam, *from nema.*
 nauð, *f. need.*
 nauðga, *ad, to compel.*
 nauðigr, *adj. unwilling.*
 nauðsyn, *f. necessity.*
 nauðung, *f. compulsion.*
 naust, *n. ship-shed.*
 naut, *n. neat, cattle.*
 nautn, *f. use.*
 nautr, *m. donor.*
 ná-, *nigh-*,
 ná-búi, *m. neighbour.*
 náð, *f. grace, mercy.*

ná-hvalr, *m. narwhale.*
 náinn, *adj. near related.*
 nál, *f. needle.*
 nálgaz, *ad, to approach.*
 nám, *n. study, learning.*
 nánd, *f. proximity.*
 nár, *m. corpse.*
 nári, *a, m. the groin.*
 nátt-, *night.*
 náttar-þel, *n. dead of night.*
 nátt-staðr, *m. night-quarters.*
 náttura, *u, f. nature.*
 nátt-verðr, *m: supper.*
 náungi, *a, m. neighbour.*
 né, *nor (neither...nor).*
 neðan, *from below.*
 neðan-verðr, *adj. the undermost.*
 neðarr, *farther down.*
 neðri, *neztr, nethermost.*
 nef, *n. the nose.*
 nefna, *nemna, d, to name.*
 negla, *ð, to nail.*
 nei, *no!*
 neinn, *adj. any.*
 neisa, *u, f. shame.*
 neita, *t, to deny.*
 nekkverr, *some.*
 nema, *unless, save, but.*
 nenna, *t, to mind.*
 nes, *n. ness.*
 nest, *n. viands.*
 net, *n. net.*
 neyða, *d, to force.*
 neyta, *t, to use, enjoy.*
 neyti, *n. fellowship.*
 nið, *n. wane of moon.*
 nið-myrr, *n. pitch dark.*
 niðr, *down.*
 niðr-fall, *n. downfall.*
 niðri, *down.*
 niðr-stigning, *descent.*
 nist, *n. brooch, pin.*
 nista, *t, to pin.*
 nið, *n. libel.*

niða, *d, to libel: reflex.*
to act like a villain.
 niðingr, *m. villain.*
 niðingskapr, *f. villany.*
 nita, *t, to deny.*
 njósni, *f. spying.*
 njósna, *ad, to espy.*
 njótz- minni, *earnest cup.*
 norðan, *from the north.*
 Norðmaðr, *Norseman.*
 norðr, *n. the north.*
 norðr-ljós, *n. northern light.*
 norn, *f. weird sister.*
 Norrænn, *adj. Norse.*
 nógr, *see gnógr.*
 nóin, *see p. 340.*
 nótt, *f. net.*
 nótt, *f. night.*
 nunna, *f. nun.*
 nú, *now.*
 nyrðri, *northernmost.*
 nyt, *f. produce, milk.*
 nytja-maðr, *good man.*
 ný, *n. full moon.*
 ný-, *new, recent, fresh.*
 ný-lunda, *u, f. novelty.*
 ný-mæli, *n. new law.*
 nýr, *adj. new.*
 nýra, *n. kidney.*
 nýsa, *t, to pry.*
 nýta, *t, to make use of, bear.*
 nýt-menni, *n. worthy man.*
 nýtr, *adj. useful.*
 næfr, *f. birch bark.*
 nægja, *ð, to suffice.*
 nær, *nearer, nearly, almost; when.*
 næra, *ð, to nourish.*
 nærri, *near.*
 næst, *næstr, next.*
 nætr-, *night.*
 nöf, *f. wheel-nave.*
 nökkurr, *adj. some.*
 nökkvi, *a, m. boat.*
 nökvíðr, *adj. naked.*
 nós, *nasar, f. nostrils.*

oddi, a, m. *triangle*,
odd number.
 oddr, m. *point*.
 of, too, *overmuch*, *over*.
 of, n. *pride*.
 ofan, *from above*.
 ofan-verðr, adj. *uppermost*.
 ofarliga, adv. *high up*.
 ofarr, *higher up*.
 of-beldi, n. *overbearing*.
 of-dirfð, f. *temerity*.
 of-drykkja, u, f. *hard-drinking*.
 offr, n. *offering*.
 of-láti, a, m. *swell*.
 of-metnaðr, m. *overpride*.
 ofn, m. *oven*.
 ofr-, *over-*, *greatly*.
 ofra, að, to *brandish*.
 of-rausn, f. *presumption*.
 of-riki, n. *tyranny*.
 ofsi, a, m. *overbearing*.
 of-sókn, f. *persecution*.
 of-stofi, m. *insolence*.
 of-sögur, f. pl. *exaggeration*.
 ok, *also*.
 ok, n. *yoke*.
 okkarr, *our* (of two).
 okkr, *us* (two).
 okr, n. *usury*.
 olea, að, to *anoint*.
 olli, from *valda*.
 opa, að, see *hopa*.
 opin-bera, að, to *manifest*.
 opinn, adj. *face uppermost*, *open*.
 opna, að, to *open*.
 opt, oft, *often*.
 optliga, *often*.
 orð, n. *word*, *sentence*,
fame, *message*.
 orð-færi, n. *style*.
 orðinn, from *verða*.
 orð-lag, n. *speech*.
 orð-rómur, m. *report*.
 orð-sending, f. *message*.

orð-tak, n. *speech*,
phrase.
 orðz-kviðr, *proverb*.
 orðz-tír, m. *fame*.
 orf, n. *scythe-pole*.
 orka, að, to *work*, *be able*, *effect*.
 orka, u, f. *earnings*,
strength.
 orlof, n. *leave*.
 ormr, m. *worm*, *snake*.
 orna, að, to *warm*.
 orpinn, from *verpa*.
 orrosta, u, f. *battle*.
 ossir, *ours*.
 ostr, m. *cheese*.
 otr, m. *otter*.
 ó-, *un-*, see *Dict*.
 ó-áran, n. *bad season*.
 óbygdír, f. *desert*.
 óð, from *vaða*.
 óðal, n. *udal-property*.
 óð-látr, adj. *rash*.
 óð-lundaðr, *headstrong*.
 óðr, adj. *wood*, *frantic*.
 óðr, m. *song*.
 óf, from *vefa*, *wove*.
 ófreskja, u, f. *monster*.
 ófreskr, adj. *of second sight*.
 ófriðr, m. *war*.
 ófrýnn, adj. *frowning*.
 ógn, f. *dread*, *horror*.
 ógna, að, to *threaten*.
 ógurliqr, adj. *awful*.
 ók, from *aka*.
 ól, from *ala*.
 ólmr, adj. *mad*, *furious*.
 ólpa, u, f. *outer cloak*.
 ómegð, f. *dependants*.
 ónýtr, *useless*.
 óp, n. *cry*, *shouting*.
 ór, *out of*.
 órar, f. pl. *fits*, *madness*.
 ór-lausn, f. *solution*.
 órr, *our*.
 ór-ræði, n. *expedients*.
 ór-skurðr, m. *decision*.
 ór-slit, n. *final end*.

ór-völ, n. *refuse*.
 ósk, f. *wish*.
 óss, m. *the mouth* (of a
 river).
 óstr, m. *the throat*.
 ótt, adv. *in a hurry*.
 ótta, u, f., see p. 340.
 óttaz, að, to *fear*.
 ótti, a, m. *fear*.
 óvinr, m. *enemy*.
 pallr, m. *dais*.
 Papar, m. *the Culdees*.
 pati, a, m. *rumour*.
 pá, m. *peacock*.
 Páfi, m. *Pope*.
 páll, m. *spade for digging*.
 Páskar, *Easter*.
 pell, n. *pal*.
 penningr, m. *penny*,
money.
 pipra, að, to *quiver*.
 pílagrimr, m. *pilgrim*.
 pínsi, písl, n. *passion*.
 pípa, f. *pipe*.
 plökka, að, to *pluck*.
 plógr, m. *plough*.
 pollr, m. *pond*, *pool*.
 postuli, m. *apostle*.
 predika, að, to *preach*.
 prestlingr, m. *scholar*.
 prestur, m. *priest*.
 prettr, m. *trick*.
 priss, m. *pomp*.
 prófa, að, to *examine*.
 prúðr, adj. *proud*.
 prýði, f. *gallantry*.
 pund, n. *pound*.
 pungr, m. *pouch*.
 púki, a, m. *puck*.
 puss, m. *pouch*.
 pynda, t, to *torture*.
 pyttur, m. *pool*.
 ragr, adj. *dastardly*.
 rak, ráku, from *reka*.
 raka, að, to *rake*, *shave*.
 rakki, a, m. *dog*.
 rak-leiðis, adv. *straight*.

rakna, að, to *unwind, slip; recover.*
 ramliga, *strongly.*
 rammr, adj. *powerful.*
 rangindi, n. pl. *injustice.*
 rang-læti, n. *unrighteousness.*
 rangr, adj. *wry, wrong, unjust.*
 rang-sælis, *wither-shins.*
 rani, a, m. *hog's snout.*
 rann, n. *house.*
 rann, from renna.
 rann-saka, að, to *ransack.*
 rann-sókn, f. *ransacking.*
 raptr, m. *rafter.*
 rasa, að, to *rush, stumble.*
 raska, að, to *rock.*
 rata, að, to *fall in with.*
 rauð, from rjóða.
 rauð-brúnn, *reddish.*
 rauði, a, m. *iron ore.*
 rauð-leitr, adj. *ruddy.*
 rauðr, adj. *red.*
 rauð-skeggjaðr, adj. *red-bearded.*
 rauf, f. *rift.*
 rauf, from rjúfa.
 raufa, að, to *rip up.*
 raun, f. *trial, experience.*
 raunar, *indeed.*
 rausn, f. *munificence.*
 raust, f. *voice.*
 rauta, að, to *roar.*
 rá, f. *sail-yard.*
 rá [vrá], f. *cabin.*
 ráð, n. *counsel, management, marriage.*
 ráða-hagr, *marriage.*
 ráð-gjafi, m. *counsellor.*
 ráðligr, adj. *advisable.*
 ráð-stafalauss, adj. *unprovided.*
 ráðugr, adj. *shrewd.*
 ráðu-neyti, n. *counselors.*

ráð-vandr, adj. *upright.*
 ráf, n. *roof.*
 rámr, adj. *hoarse.*
 rán, n. *plunder.*
 rás, f. *race, running.*
 rá-skinna, n. *hammock.*
 réð, from ráða.
 refill, m. *hangings.*
 refr, m. *fox.*
 refsa, t, to *punish.*
 refsing, f. *punishment.*
 regin, n. pl. *gods.*
 regla, u, f. *rule.*
 regn, n. *rain.*
 reið, f. *riding, raid, chariot, thunder.*
 reið, from riða.
 reiða, d, to *carry, toss, brandish, weigh.*
 reiða, u, f. *outfit, attendance, wages.*
 reiðaz, d, to *be angry.*
 reið-fari, *having (good, ill) voyage.*
 reiði, a, m. *rigging, harness.*
 reiði, f. *wrath, anger.*
 reiðr, adj. *wroth, angry.*
 reiðr, adj. *passable, rideable.*
 reið-skjóti, a, m. *riding-horse.*
 reiðuliga, *wrathfully.*
 reifa, ð, to *endow; to sum up.*
 reifar, f. pl. *swaddling-clothes.*
 reifr, adj. *gladsome.*
 reika, að, to *walk.*
 reikna, að, to *reckon.*
 reim, f. *strap.*
 reimleikr, m. *haunting.*
 reimt, id.
 rein, f. *strip-land.*
 reip, n. *rope.*
 reis, from rísa.
 reisa, t, to *raise, build.*
 reita, t, to *stir up.*
 reitr, m. *trench.*
 rekald, n. *jetsum.*

reki, a, m. *jetsum; pursuit.*
 rekkja, u, f. *bed.*
 réna, að, to *abate.*
 -rendr, *striped.*
 rengja, ð, to *challenge.*
 renna, d, to *make run, put to flight.*
 reri, from róa.
 rétt, f. *sheepfold.*
 rétta, t, to *stretch out.*
 rétt-dæmi, n. *justice.*
 réttindi, n. pl. *right, justice.*
 rétt-látr, adj. *righteous.*
 rétt-læti, n. *righteousness.*
 rétttr, adj. *straight, right, just.*
 rétttr, m. *right, law.*
 rétttr, m. *running before the wind.*
 rétt-vísi, f. *righteousness.*
 reyðr, f. *whale, trout.*
 reyfi, n. *fleece.*
 reykelsi, n. *incense.*
 reykr, m. *reek, smoke.*
 reyna, d, to *try, search.*
 reynir, m. *rowan-tree.*
 reyra, ð, to *haul fast.*
 reyrr, m. *reed.*
 reyta, t, to *pluck.*
 ribbaldi, a, m. *ribald.*
 rið, n. *staircase.*
 riða, að, to *tremble.*
 riða, u, f. *palsy.*
 riddari, m. *knights.*
 riðlaz, að, to *reel.*
 rið-vaxinn, adj. *broad-shouldered.*
 rif, n. *rib, reef.*
 rífa, u, f. *rift.*
 rífa, að, to *be rent.*
 rigna, d, to *rain.*
 rim, f. *rail (in a fence).*
 ripta, t, to *rip up.*
 rípti, n. *stuff.*
 rísi, a, m. *giant.*
 risna, u, f. *hospitality.*

rist, *f. the instep.*
 rit, *n. writ, writing.*
 ritning, *f. scripture.*
 rífr, *adj. abundant.*
 ríki, *n. power, dominion, kingdom.*
 ríkmannliga, *grandly.*
 ríkr, *adj. mighty, strong.*
 rím, *n. calendar.*
 rípr, *m. crag.*
 rjáfr, *n. roof.*
 rjóðr, *adj. ruddy.*
 rjóðr, *n. clearance in a forest.*
 rjúpa, *u, f. ptarmigan.*
 roð, *n. reddening.*
 roði, *a, m. redness.*
 roðna, *að, to redden in the face.*
 rof, *n. breach.*
 rofna, *að, to be rent.*
 rolla, *u, f. roll.*
 rosinn, *adj. ripe, adult.*
 rosm-hvalr, *m. walrus.*
 rostungr, *m. id.*
 rotinn, *adj. rotten.*
 ró, *f. rest.*
 ró, *f. rivet, clench.*
 róðr, *m. rowing.*
 róðra, *u, f. blood.*
 rófa, *u, f. tail.*
 róg, *n. hatred, strife.*
 rómr, *m. ring of voice.*
 Rómverjar, *Romans.*
 rót, *f. root, stubble.*
 ruðning, *f. challenging.*
 rugr, *m. rye.*
 ruonn, *m. grove.*
 rúm, *n. room, place, bed.*
 rúmr, *adj. roomy, ample.*
 rún, *f. rune, character.*
 ryð, *n. rust.*
 rykkja, *t, to pull.*
 rymr, *m. roaring.*
 ryja, *ð, to shear sheep.*
 rýma, *ð, to make room for, quit.*
 rýna, *d, to pry.*
 rýtr, *adj. thin.*

ræða, *d, to speak.*
 ræða, *u, f. speech.*
 ræði, *n. rudder.*
 rægja, *ð, to sow hatred.*
 rækiliga, *adv. sincerely.*
 rækja, *ð, to heed, mind.*
 ræksn, *n. mesh.*
 ræna, *d, to rob.*
 ræningi, *a, m. robber.*
 ræsa, *t, to make flow.*
 ræsta, *t, to clear.*
 rætaz, *t, to strike root.*
 röð, *f. row.*
 rödd, *f. voice.*
 rögg, *f. tuft.*
 rök, *n. pl. reason, ground, origin.*
 rökr, *n. twilight.*
 röksemd, *f. authority.*
 rökva, *að, to grow dark.*
 rökvið, *n. twilight.*
 rönd, *f. rim, stripe.*
 röng, *f. rib in a ship.*
 röskliga, *adv. bravely.*
 röskr, *adj. doughty.*
 röst, *f. [rest] mile.*
 röst [wrost], *roost, current.*

saddr, *part. sated.*
 safi, *a, m. sap.*
 safna, *að = samna.*
 saga, *u, f. story, tale, history.*
 sagna-skemtan, *f. telling.*
 saka, *að, to blame, harm.*
 sak-ferli, *n. action.*
 sak-lauss, *adj. sackless.*
 sakna, *að, to miss.*
 sala, *u, f. sale.*
 salt, *m. hall.*
 salt, *n. salt.*
 sam-, *co-, joint-.*
 sam-farar, *f. living together.*
 sam-fastr, *adj. joined.*
 sam-huga, *of one mind.*
 sam-kvæma, *f. meeting.*

sam-lag, *n. partnership.*
 sam-lendr, *adj., see p. 44, l. 29, and p. 55, l. 32 sqq.*
 samna, *að, to gather.*
 samnaðr, *m. gathering.*
 sam-neyti, *n. communion.*
 samning, *f. agreement.*
 samr, *adj. the same.*
 sam-tal, *n. colloquy.*
 sam-týnis, *adv. abutting on.*
 sam-vista, *f. living together.*
 sam-þykki, *n. consent.*
 sandr, *m. sand.*
 sanna, *að, to prove.*
 sannan, *f. proof.*
 sann-fróðr, *adj. truly informed.*
 sannindi, *n. truth, evidence.*
 sann-leikr, *m. truth.*
 sann-liga, *adv. verily.*
 sannr, *adj. true.*
 sannr, *m. truth, proof.*
 sann-spár, *adj. prophesying true.*
 sann-söglu, *adj. speaking true.*
 sarpr, *m. the croup.*
 sat, *sátu, from sitja.*
 sauðr, *m. sheep.*
 sauma, *að, to sew.*
 saumr, *m. seam.*
 saup, *from súpa.*
 saurr, *m. dirt, mud.*
 sax, *m. sword; prow of a ship.*
 saxa, *að, to chop.*
 sá, *adj. pron. this, that; he, she, it.*
 sá, *from sjá.*
 sáð, *n. seed, crop.*
 sál, *sála, f. soul.*
 sáld, *f. sieve.*
 sálugr, *adj. poor, 'silly.'*
 sár, *m. large tub.*
 sár, *n. sore, wound.*

sár-leikr, m. *pain*.
 sárr, adj. *sore, wounded*.
 sát, f. *ambush*.
 sátt, f. *covenant, conciliation*.
 sátt-mál, n. *covenant*.
 sátttr, adj. *at peace, reconciled*.
 sé, from sjá.
 sef, n. *sedge*.
 sefa, að, to soothe.
 segl, n. *sail*.
 seiða, d, to enchant.
 seiðr, m. *enchantment*.
 seið-stafr, m. *wizard's wand*.
 seigr, adj. *tough*.
 seil, f. *string*.
 seilaz, d, to stretch out.
 seimr, m. *honeycomb*.
 seina, að, to delay.
 seinka, að, to delay.
 seinn, adj. *slow, late*.
 sekja, ð, to sentence.
 sekk, m. *sack*.
 sekr, adj. *outlawed, fined*.
 sekt, f. *outlawry*.
 sel, n. *skielling*.
 selja, u, f. *willow*.
 selr, m. *seal*.
 sel-tjara, f. *seal-tar*.
 sem, as; who, which.
 senda, d, to send.
 sendi-ferð, f. *embassy*.
 sending, f. *message; present*.
 senn, adv. *soon, at the same time*.
 serkr, m. *shirt*.
 sérliga, *particularly*.
 sess, m. *seat*.
 set, n. *seat; the aisle*.
 seta, u, f. *sitting*.
 setning, f. *order*.
 setr, n. *residence*.
 set-stokkr, m. *seat-stock, pillar*.
 seyðir, m. *cooking fire*.
 seyra, f. *famine*.
 siða, að, to reform.

sið-beztr, adj. *of purest life*.
 sið-ferði, n. *conduct*.
 sið-látr, adj. *well-mannered*.
 siðr, m. *custom, conduct, life, faith, rite*.
 sífar, f. pl. *affinity*.
 siga, að, to fall into a trance, 211. 28.
 sigðr, f. *sickle*.
 sigla, d, to sail.
 sigla, u, f. *mast*.
 sigling, f. *sailing, voyage*.
 signa, ð, to sign.
 sigr, m. *victory*.
 sigr-sæll, adj. *victorious*.
 sigra, að, to vanquish.
 silfr, n. *silver*.
 silki, n. *silk*.
 sin, f. *sineus*.
 síndr, n. *slag, dross*.
 síndra, að, to sparkle.
 sinna, að, to side with, *mind*.
 sinni, n. *fellowship*.
 sinnum, time, p. 486.
 sí-, ever, without break.
 sí-byrða, ð, to lay broad-side.
 sía, u, f. *molten metal*.
 sía, að, to sieve, strain.
 síð, adv. *late*.
 síða, u, f. *side*.
 síðan, since.
 síðastr, the last.
 síðr, adj. *long, hanging*.
 síðr, adv. *less*.
 sild, f. *herring*.
 sík, n. *ditch*.
 sinn, poss. *his, hers, theirs*.
 sízt, adv. *least, since*.
 sjaldan, *seldom*.
 sjalf-ala, *self-feeding*.
 sjalf-dæmi, n. *self-doom*.
 sjalf-krafi, of one's own accord.
 sjalfr, adj. *self, himself*.
 sjalf-ráðr, *independent*.

sjatna, að, to subside.
 sjáldr, n. *pupil of the eye*.
 sjár, m. *the sea*.
 sjóðr, m. *money-bag*.
 sjó-maðkr, m. *sea maggot*.
 sjón, f. *sight*.
 sjón-hending, f. *straight line*.
 sjón-hverfing, f. *glamour*.
 sjón-lauss, adj. *blind*.
 sjór, m. = sjár, *the sea*.
 sjó-sótt, f. *sea-sickness*.
 sjúkleikr, m. *sickness*.
 sjúkr, adj. *sick*.
 skaða, að, to scathe.
 skaði, a, m. *harm*.
 skaðsamligr, *hurtful*.
 skaf, n. *scraping*.
 skaga, ð, to jut out.
 skagl, a, m. *ness*.
 skakkr, adj. *wry*.
 skalli, a, m. *bald head*.
 skamma, að, to shame.
 skamm-fyllaz, d, to be ashamed.
 skamm-ær, *short-lived*.
 skamr, adj. *short, brief*.
 skamtr, m. *share*.
 skap, n. *mood, temper; pl. fate*.
 skap-fátt, adj. *losing one's temper*.
 skap-feldr, adj. *agreeable*.
 skap-ferli, n. *temper*.
 skapligr, adj. *suitable*.
 skap-lyndi, n. *temper*.
 skap-raun, n. *provocation*.
 skap-stórr, adj. *proud*.
 skapt, n. *handle*.
 skar, from skera.
 skara, að, to poke.
 skarð, n. *notch, sheard*.
 skarði, a, m. *hare lip*.
 skarfr, m. *cormorant*.
 skarn, n. *dirt*.
 skarpr, adj. *sharp, bitter*.

skars, n. *ogress*.
 skart, n. *fine dress*.
 skata, f. *skate*.
 skati, m. *lord*.
 skattr, m. *scat, tribute*.
 skauf, f. *sheaf*.
 skaup, n. *mockery*.
 skaut, n. *sheet, skirt, hood*.
 skaut, from skjóta.
 skái, a, m. *relief*.
 skák, f. *chess*.
 skál, f. *bowl; scales*.
 skáld, n. *poet*.
 skáld-skapr, m. *poetry*.
 skáli, a, m. *shed, hall*.
 skálkr, m. *rogue*.
 skálm, f. *short sword*.
 skálp, m. *leather sheath*.
 skán, f. *film*.
 skárri, adj. *better*.
 skeðja, ð, to *scathe*.
 skegg, n. *beard; beak of a ship*.
 skeið, f. *ship*.
 skeið, n. *race, space*.
 skeiðir, f. pl. *sheath*.
 skeifr, adj. *askew*.
 skeika, að, to *swerve*.
 skeina, d, to *wound*.
 skeina, u, f. *scratch*.
 skel, f. *shell*.
 skel-eggr, adj. *shell-edged, keen*.
 skelfa, ð, to *make shake*.
 skelkja, ð, to *mock*.
 skelkr, m. *fear*.
 skella, d, to *slam*.
 skellr, m. *clash*.
 skelmir, m. *rogue*.
 skemma, u, f. *bower*.
 skemma, d, to *shorten*.
 skemd, f. *shame*.
 skemr, *shorter*.
 skemta, að, to *amuse*.
 skemtan, f. *amusement*.
 skenkja, t, to *serve drink*.
 skepna, f. *fate, creature*.
 skepti, n. *shaft*.

sker, n. *skerry*.
 skeyta, t, to *convey land*.
 skeyti, n. *shaft*.
 skikkja, u, f. *mantle*.
 skil, n. pl. *discernment, procedure, pleading*.
 skil-dagi, a, m. *stipulation*.
 skil-getinn, born in *wedlock*.
 skilnaðr, m. *parting*.
 skilning, f. *understanding*.
 skil-orð, m. = skil-dagi.
 skinn, n. *shun*.
 skinn, n. *shed*.
 skip, f. *ship*.
 skipa, að, to *arrange, occupy, establish*.
 skipan, f. *order; crew*.
 skipta, t, to *share, shift*.
 skipti, n. *shift, dealings*.
 skipverjar, m. *the crew*.
 skirra, ð, to *prevent*.
 skíð, n. *log of wood; snow-slids*.
 skífa, ð, to *slice*.
 skíra, ð, to *cleanse, baptize*.
 Skíri-dagr, *Maundy Thursday*.
 skírn, f. *baptism*.
 skírr, adj. *pure*.
 skír-skota, að, to *appeal*.
 skírsla, u, f. *ordeal*.
 skjald-, *shield-*.
 skjalla, að, to *clash*.
 skjallr, adj. *shrill*.
 skjarr, adj. *shy*.
 skjálfti, a, m. *shaking*.
 skjár, m. *window*.
 skjóða, u, f. *skin bag*.
 skjól, n. *shelter*.
 skjóla, u, f. *bucket*.
 skjótleikr, *speed*.
 skjótr, adj. *swift*.
 skjótt, adv. *swiftly*.
 skjótt, adj. *skewball*.
 skjöldr, m. *shield*.
 skoða, að, to *look after*.

skokkr, m. *trunk (tree)*.
 skolli, a, m. *Reynard*.
 skolptr, m. *snout*.
 skopt, n. *hair*.
 skora, að, to *score, summon*.
 skorða, að, to *prop*.
 skorpna, að, to *shrivel*.
 skot, n. *shot, missile; scot, appeal, dark passage*.
 skógr, m. *wood, forest*.
 skóli, m. *school*.
 skór, m. *shoe*.
 skó-vátr, *shoe-wet*.
 skóþvengr, m. *shoe-thong*.
 skraut, n. *ornament*.
 skrá, f. *scroll*.
 skref, n. *pace*.
 skreið, f. *dried fish*.
 skreppa, u, f. *scrip*.
 skreppa, ð, to *slip*.
 skriða, u, f. *landslip*.
 skriðr, m. *sliding*.
 skrífa, að, to *write*.
 skrimsl, n. *monster*.
 skript, f. *picture, writing*.
 skript, að, to *shrive*.
 skrín, n. *shrine*.
 skrípi, n. *phantom*.
 skrúð, n. *coloured cloth*.
 skrúð-klæði, n. *robes*.
 skrúf-hárr, adj. *curly-haired*.
 skryddr, adj. *dressed*.
 skrækja, ð, to *shriek*.
 Skrælingar, *Esquimaux*.
 skrök, n. *fable*.
 skuggi, a, m. *shadow*.
 skugg-sjá, f. *mirror*.
 skuld, f. *debt, due*.
 skulda-staðr, m. *investment*.
 skuldu-nautr, *customer*.
 skunda, að, to *hasten*.
 skurð-god, n. *idols*.
 skurðr, m. *carving, cut, trench*.

skurn, *f. egg-shell.*
 skutill, *m. harpoon; trencher.*
 skutr, *m. the stern.*
 skúa, *að, to shoe.*
 skúfr, *m. tassel.*
 skúr, *f. shower.*
 skúta, *u, f. small craft.*
 skúta, *t, to jut.*
 skúti, *a, m. jutting rock.*
 skval, *m. squall, noise.*
 skyggðr, *adj. polished.*
 skyggja, *ð, to overshadow.*
 skygn, *adj. seeing.*
 skygnaz, *d, to look out.*
 skyld, *f. tax, due.*
 skylda, *d, to enjoin.*
 skyldr, *adj. bounden, related.*
 skylmaz, *ð, to fence.*
 skyn, *f. sense, reason.*
 skynda, *d, to hasten.*
 skynding, *f. haste.*
 skynja, *að, to perceive, enquire.*
 skyn-samligr, *adj. rational.*
 skynsemd, *f. reason.*
 skyr, *n. curds.*
 skyrtá, *u, f. shirt.*
 skyti, *a, m. archer.*
 skytningr, *m. inn, club.*
 sky, *n. cloud.*
 skýfa, *ð, to shove.*
 skýla, *d, to screen.*
 skýra, *ð, to explain, interpret.*
 skýring, *f. commentary.*
 skýrr, *adj. clear, manifest.*
 skæðr, *adj. scatheful.*
 skækja, *u, f. harlot.*
 skæri, *n. pl. shears.*
 skærr, *adj. bright.*
 skömm, *f. shame.*
 skör, *f. cut edge, cutty-stool.*
 sköruliga, *frankly.*
 sköruligr, *frank, fine.*

skörungr, *m. paragon.*
 skörungskapr, *m. nobleness.*
 slag, *n. stroke.*
 slagna, *að, to bespatter.*
 slátr, *n. butcher's meat.*
 slátra, *að, to slaughter.*
 slátt, *m. mowing.*
 slæði, *a, m. sledge.*
 sleggja, *u, f. sledge-hammer.*
 sleikja, *ð, to lick.*
 sleipr, *adj. slippery.*
 sleita, *u, f. backsliding.*
 sleppa, *t, to let slip.*
 sletta, *t, to slap.*
 slétta, *t, to level.*
 sléttr, *adj. even, smooth.*
 slit, *n. tear.*
 slitna, *að, to be rent.*
 slitr, *n. shreds.*
 slíðra, *að, to sheath.*
 slíðrar, *f. pl. sheath.*
 slíkr, *adj. such, such-like.*
 slím, *n. slime.*
 sljófaz, *að, to grow blunt.*
 sljólíga, *slowly, dully.*
 sljór, *adj. blunt.*
 slokna, *að, to be extinguished.*
 sló, slógu, *from slá.*
 slóð, *f. track, trail.*
 slóði, *a, m. traileed truss.*
 slyppr, *adj. unarmed.*
 slys, *n. mishap.*
 slý, *n. water-cotton.*
 slæða, *d, to trail.*
 slæður, *f. pl. trailing gown.*
 slægð, *f. cunning.*
 slægja, *u, f. profit.*
 slægtr, *m. gain.*
 slægtr, *adj. sly, cunning.*
 slæmr, *m. the slim end.*
 slær = sljór, *blunt.*
 slökkva, *ð, to slake, extinguish.*
 smala-maðr, *shepherd.*

smali, *a, m. sheep, cattle.*
 smá-, *small-, little-*
 smán, *f. disgrace.*
 smár, *adj. small, little.*
 smá-smugall, *adj. subile.*
 smá-parmar, *m. pl. small guts.*
 smeltr, *enamelled.*
 smeygja, *ð, to make slip.*
 smíðja, *u, f. smithy.*
 smíðr, *m. smith, wright.*
 smíð, *f. craft, smith's work.*
 smíða, *að, to work (wood or iron).*
 smíði, *n. smith's work.*
 smjör, *n. butter.*
 smó, *from smjúga.*
 smurning, *f. anointing.*
 smyrill, *m. merlin.*
 smysr, *n. ointment.*
 smælingi, *m. small man.*
 snag-hyrndr, *adj. snag-horned.*
 snara, *að, to twist, wring, turn quickly, fling.*
 snara, *u, f. snare.*
 snar-eygr, *keen-eyed.*
 snarligr, *adj. sprightly.*
 snarpliga, *adv. smartly.*
 snarpr, *adj. smart, keen.*
 snarræði, *n. smart feat.*
 snart, *from suerta.*
 snauðr, *adj. stripped, poor.*
 snápr, *m. dolt.*
 sneið, *f. slice.*
 sneið, *from sníða.*
 sneiða, *d, to slice.*
 sneis, *f. skewer.*
 snekkja, *u, f. ship, smack.*
 snemma, *adv. early.*
 snemmendis, *adv. early.*
 snerpa, *t, to quicken.*
 sneypa, *t, to outrage.*
 sneypa, *u, f. disgrace.*
 snild, *f. skill, eloquence.*
 snilli, *f. = snild.*
 snúka, *ð, to hanker.*

snjallr, adj. *well-spoken, wise, brave.*
 snjór, m. *snow.*
 snjóva, að, *to snow.*
 snöðra, að, *to snuff.*
 snor, *daughter-in-law.*
 snotr, adj. *wise.*
 snúðr, m. *twist, twirl, gain.*
 snýta, t, *to blow the nose.*
 snæða, d, *to eat.*
 snæðing, f. *meal.*
 snær, m. *snow = snjór.*
 snæri, n. *twisted rope.*
 snöfrligr, adj. *alert.*
 snögggr, adj. *bald, smooth.*
 snöri, from snúa.
 soð, n. *broth.*
 sofna, að, *to fall asleep.*
 soguru, adv. *it being so done.*
 sokkr, m. *sock.*
 sonr, sunr, m. *son.*
 sorg, f. *sorrow.*
 sorp, n. *sweeping.*
 sortna, að, *to grow black.*
 sóa, að, *to squander.*
 sókn, f. *attack, persecution, assemblage.*
 sól, f. *the sun.*
 sólar-gangr, m. *the sun's course.*
 sólar-roð, n. *'sun-red-denning,' before sunrise.*
 sólar-sinnis, following *the sun.*
 sól-hvarf, n. *solstice.*
 sóli, a, m. *sole of a shoe.*
 sól-setr, n. *sunset.*
 sól-skin, n. *sunshine.*
 sóma, ð, *to beseem.*
 sómi, a, m. *honour.*
 sópa, að, *to sweep.*
 sóp-limi, m. *broom.*
 sól, from sverja.
 sótt, n. *soot.*
 sótt, f. *sickness.*
 sótt-dauðr, *straw-dead.*

sótti, from sækja.
 spakligr, adj. *wise, calm.*
 spak-mæli, n. *wise saw.*
 spakr, adj. *calm, wise.*
 spann, n. *measure, span.*
 spannar-langr, a *span long.*
 spá, f. *sooth-saying.*
 spá-dómr, m. *prophecy.*
 spá-kona, f. *prophetess.*
 spá-leikr, m. *divination.*
 spá-maðr, m. *sooth-sayer, prophet.*
 spánn, m. *chip, spoon.*
 spá-saga, u, f. *sooth-saying.*
 speki, f. *wisdom.*
 spekingr, m. *wise man.*
 spekt, f. *peace, wisdom.*
 spell, n. *damage.*
 spell-virki, n. *mischievous.*
 spell-virki, m. *highway-man.*
 speni, a, m. *teat, dug.*
 spenja, að, *to allure.*
 spennna, t, *to span, clasp.*
 spennill, m. *clasp.*
 sperra, u, f. *spar.*
 spik, n. *blubber.*
 spilla, t, *to spill, spoil.*
 spillir, *spoiler.*
 spík, f. *spike.*
 spjald, n. *tablet.*
 spjall, n. *spell, saw.*
 spjall, n. = *spell.*
 spjót, n. *spear, lance.*
 spor, n. *footprint, step.*
 sporðr, m. *fish-tail.*
 spor-hundr, *slot-hound.*
 spori, a, m. *spur.*
 sporna, að, *to spurn.*
 spott, n. *mock.*
 spotta, að, *to mock.*
 sprakk, from springa.
 sprengja, ð, *to make burst.*
 spretta, t, *to unloose, ungird.*
 sproti, a, m. *rod.*
 sprækkr, adj. *sprightly.*

spurn, f. *speering, report.*
 spurning, f. *asking.*
 spyrna, ð, *to spurn.*
 spýja, *to spew.*
 spyta, t, *to spit.*
 spölr, m. *rail, bar.*
 spöng, f. *spangle.*
 spönn, f. *span.*
 spörr, m. *sparrow.*
 staða, u, f. *standing, place.*
 staddr, part. *present.*
 stað-fastr, adj. *steadfast.*
 stað-festa, u, f. *fixed abode, estate.*
 staðinn, from standa.
 staðr, m. *stead, place, estate.*
 staðr, adj. *resistive.*
 stafa, að, *to ordain.*
 staf-karl, m. *beggar.*
 stafn, m. *the stem (prow or stern).*
 stafn-búi, m. *forecastle-man.*
 stafr, m. *staff, stave, letter.*
 staf-róf, n. *alphabet.*
 stag, n. *stay.*
 stagi, n. *rack.*
 staka, að, *to punt.*
 stakk, from stinga.
 stakk-garðr, m. *stack-yard.*
 stakkr, m. *short jacket.*
 stakr, adj. *single, odd.*
 stal, from stela.
 stallari, a, m. *marshal.*
 stalli, a, m. *altar.*
 stallr, m. *most step.*
 stamr, adj. *stammering.*
 stand-söðull, see p. 354.
 stanga, að, *to butt.*
 stapi, a, m. *peak, steeple.*
 stara, ð, *to stare.*
 starf, n. *labour.*
 starfa, að, *to labour.*
 starf-samr, adj. *laborious.*

starri, a, m. *starling*.
 staup, n. *stoup*.
 staurr, m. *stake*.
 stál, n. *steel*.
 stál-húfa, u, f. *steel cap*.
 steði, a, m. *anvil, stithy*.
 stef, n. *burden*.
 stefna, ð, to stand (direction), aim at, summon.
 stefna, u, f. *summons*.
 steig, from stiga.
 steik, f. *stake*.
 steikja, ð, to stake.
 stein-, of stone, stony.
 steindr, adj. *stained*.
 steinn, m. *stone*.
 stein-óðr, adj. *violent*.
 stekkr, m. *fold, pen*.
 stemma, d, to stem.
 sterkr, adj. *strong, stark*.
 stétt, f. *pavement*.
 steypa, ð, to overthrow, put on clothes, pour out; to cast.
 stigi, a, m. *ladder*.
 stigr, m. *footway*.
 stig-reip, n. *stirrup*.
 stika, að, to measure.
 stika, u, f. *yard measure*.
 stikki, a, m. *short song*.
 stikla, að, to leap.
 stilla, t, to still, temper.
 stilliliga, adv. *considerately*.
 stilltr, adj. *composed*.
 stinnr, adj. *stiff, strong*.
 stirðr, adj. *stiff, severe*.
 stirndr, adj. *starry*.
 stía, u, f. *sty, kennel*.
 stífla, að, to dam up.
 stjarna, u, f. *star*.
 stjórni, f. *steerage, rule*.
 stjórna, að, to rule.
 stjórna-boardi, m. *star-board*.
 stjórri, m. *steer*.
 stjúp-, steep- (son . . .).
 stoð, f. *post*.

stoða, að, to stay, support.
 stofa, u, f. *room*.
 stofn, m. *stem*.
 stofna, að, to establish.
 stokka-belti, n. *silver belt*.
 stokkr, m. *block, stock, case*.
 storkna, að, to coagulate, thicken.
 stormr, m. *gale, storm*.
 storm-viðri, n. *tempest*.
 stó, f. *stove*.
 stóð, n. *stud of horses*.
 stóð, from standa.
 stóð-hross, n. *stud-horse*.
 stóll, m. *chair, a see*.
 stólpi, a, m. *pillar*.
 stór-, great-.
 stór-mannliga, magnificently.
 stór-menska, f. *municipence*.
 stórr, adj. *big*; see p. 485.
 stór-ræði, n. *great undertaking*.
 strand-högg, n. *coast-raid of wickings*.
 strangr, adj. *strong, severe*.
 straumr, m. *stream, race*.
 strax, adv. *forthwith*.
 strá, f. *straw*.
 strákr, m. *vagrant*.
 strengja, ð, to string.
 strengleikr, m. *stringed instrument*.
 strengr, m. *string, rope*.
 strigi, a, m. *sackcloth*.
 strita, að, to struggle.
 stríð, n. *deep affliction*.
 stríða, u, f. *severity*.
 stríðleikr, m. *vehemence*.
 stríðr, adj. *strong, hard*.
 strokkur, m. *churn*.
 strý, n. *tow of hemp*.
 stræti, n. *street*.
 strönd, f. *strand, shore*.

stubbi, a, m. *stub*.
 stuðill, m. *prop*.
 stuðning, f. *support*.
 stuldr, m. *theft*.
 stund, f. *while, hour*.
 stunda, að, to pursue, study.
 stundligr, temporal.
 stundum, adv. *sometimes*.
 sturla, pr. *stirk*.
 stuttr, adj. *short*.
 stúdera, að, to study.
 stúfir, m. *stump*.
 stúka, u, f. *sleeve*.
 stúlka, f. *girl*.
 stúra, u, f. *gloom*.
 stygð, f. *dislike*.
 styggja, ð, to make shy, offend.
 styggliga, angrily.
 styggr, adj. *shy, peevish*.
 styrjöld, f. *stir, warfare*.
 styrkja, ð, to strengthen.
 styrkleikr, m. *strength*.
 styrkr, m. *strength, help*.
 styrkr, adj. *strong*.
 styrkt, f. *strength*.
 styrma, ð, to make ado about.
 styrr, m. *tumult*.
 stytta, t, to shorten.
 styttri, comp. *shorter*.
 styztr, *shortest*.
 stýfa, ð, to chop off.
 stýra, ð, to steer.
 stýri, n. *rudder*.
 stýri-maðr, m. *steersman, skipper*.
 stækka, að, to wax.
 stæla, d, to steal, intercalate a song.
 stæra, ð, to swell.
 stærð, f. *bigness, pride*.
 stöð, f. *berth*.
 stöðugr, adj. *steady*.
 stöðull, m. *milking-place*.
 stöðva, að, to stop.
 stökkull, m. *sprinkler*.

stökkva, *ð*, to make
start, sprinkle.
stöng, *f.* pole.
stöpla, *að*, to bespatter.
stöpull, *m.* steeple.
suðr, *n.* the south.
Suðr-land, Sutherland.
suðrænn, southern.
sullr, *m.* boil, swelling.
sultr, *m.* hunger.
sumar, *m.* summer.
sunibl, *n.* banquet.
sumr, *adj.* some.
sund, *n.* sound, strait.
sund, *n.* swimming.
sundr, *adv.* asunder.
sundr-görðir, *f.* show.
sundr-lyndi, *n.* discord.
sundr-pykki, *n.* id.
sunna, *u, f.* the sun.
sunnan, from the south.
sunnan-verðr, *adj.* south-
wards.
sunnr, *adv.* south.
sunr = sonr, son.
súð, *f.* clinching.
súga, to suck.
sút, *f.* grief.
svað, *n.* slide.
svala, *u, f.* swallow.
svala, *að*, to cool.
svalr, *adj.* cool.
svangr, *adj.* slim, hun-
gry.
svanr, *n.* swan.
svar, *n.* reply.
svara, *að*, to answer.
svar-dagi, *m.* oath.
svarf, *n.* file-dust.
svarfa, *að*, to overset.
svartr, *adj.* black.
svá, svó, so.
sváss, *adj.* sweet.
svefja, to lull to sleep.
svefn, sømn, *m.* sleep.
svefnugr, *adj.* sleepy.
sveifja, *að*, to swing.
sveigja, *ð*, to bend.
sveigr, *m.* curved tur-
ban-like hood.

sveima, *að*, to roam.
sveinn, *m.* boy, lad.
sveipa, *ð*, to wrap.
sveipr, *m.* swoop.
sveit, *f.* company, body,
county.
sveiti, *a, m.* sweat.
sveitr, *adj.* steaming.
sveitungr, *m.* comrade.
svelgr, *m.* swirl, eddy.
svell, *n.* swollen, ill.
sverð, *n.* sword.
sviða, *u, f.* halberd.
sviði, *a, m.* burn.
svig, *u.* bend.
svik, *n. pl.* treason.
svinnr, *adj.* wise.
svipa, *að*, to swoop,
flash : reflex. to look
after.
svipan, *f.* moment.
svipligr, *adj.* ghost-like,
78. 24.
svipr, *m.* swoop, sudden
loss, shadow, look.
svipta, *t*, to pull off,
strip.
Sviar, the Swedes.
svífa, to rove, drift.
svín, *n.* swine.
svíri, *a, m.* neck.
sví-virða, *ð*, to dis-
grace.
sví-virðing, *f.* disgrace.
Svíþjóð, *f.* Sweden.
svæfa, *ð*, to lull to sleep.
svæla, *u, f.* choking
smoke.
sværa, *f.* mother-in-law.
svöppr, *m.* sponge, swab.
svörðr, *m.* sword, wal-
rus hide.
syðri, southernmost.
syfja, *að*, to get sleepy.
sykn, *adj.* not guilty,
free.
sykna, *f.* being ac-
quitted.
sýlgja, *u, f.* broock.
syll, *f.* door-sill.

syn, *f.* denial, protest.
synd, *f.* sin.
syndga, *að*, to sin.
syndugr, sinful.
synja, *að*, to deny, pro-
test.
syrgja, *ð*, to sorrow.
systir, *f.* sister.
systkin, *n.* brother and
sister.
systrungr, *m.* next cou-
sin.
sýkjaz, *ð*, to sicken.
sýkn, *adj.* working day.
sýn, *f.* sight.
syna, *d*, to show : reflex.
to seem.
sýnn, *adj.* visible.
sýnu, *adv.* evidently.
sýr, *f.* sow.
sýra, *u, f.* sour whey.
sýsla, *að*, to busy.
sýsla, *u, f.* business,
bailiwick.
sýslu-maðr, *m.* steward.
sýst, *adj.* busied.
sýsta, *t*, to work.
sýta, *t*, to wait.
sæði, *n.* seed.
sæfa, *ð*, to kill.
sæ-hafa, drifted.
sæ-konungr, sea king.
sæla, *u, f.* bliss.
sælu-, soul-.
sæll, *adj.* blessed, happy.
sæma, *ð*, to honour, en-
dow.
sæmd, *f.* honour, re-
dress.
sæmiliga, becomingly.
sæng, *f.* bed.
Sænskr, *adj.* Swedish.
sær, *m.* the sea.
særa, *ð*, to wound.
særa, *ð*, to conjure.
særi, *n.* oath.
særr, *adj.* fair (of oath).
sæta, *t*, to waylay, un-
dergo, amount to.
sæti, *n.* seat.

sætleikr, m. *sweetness*.
 sætr, adj. *sweet*.
 sætt = sátt, *covenant*.
 sætta, t, to *reconcile*.
 sævar-, sea-.
 söðull, m. *saddle*.
 sög, f. *saw (tool)*.
 sögn, f. *tale*.
 sögu-, *history*.
 sögu-ljóð, n. *epic songs*.
 sök, f. *charge, suit, action, sake, cause*.
 sökkva, ð, to *make sink*.
 söku-dolgr, m. *enemy*.
 söku-nautr, m. *id.*
 söl, n. pl. *eatable sea-weed*.
 söngr, m. *song, singing*.
 sönnur, f. pl. *proofs*.
 sörví, n. *stone necklace*.
 taða, u, f. *green hay*.
 tafl, n. *tables*.
 tafla, u, f. *tablet*.
 tafn, n. *sacrifice*.
 tagl, n. *horse-tail*.
 tak, n. *taking, seizing, bail*.
 taka, u, f. *capture, bail*.
 tak-mark, n. *boundary*.
 tak-setja, to *bail*.
 tal, n. *talk, parley*.
 tala, u, f. *speech, numbers*.
 tala, að, to *speak, talk*.
 talaðr, adj. *spoken*.
 tamr, adj. *tame, ready*.
 tangi, a, m. *tongue of land*.
 tann-, *tooth, tusk, walrus ivory*.
 tann-belti, *belt of ivory*.
 tann-fé, n. *tooth fee*.
 tann-garðr, m. *row of teeth*.
 tapa, að, to *lose*.
 targa, u, f. *target*.
 taska, u, f. *mail, trunk*.
 tauftr, n. *sorcery, charms*.
 taug, f. *string, cord*.

taumr, m. *rein*.
 tá, f. *toe*.
 tá, n. *foot-path, walk*.
 tag, f. *willow twig*.
 tákn, n. *token*.
 tál, n. *bait, trap*.
 tálga, u, f. *cutting, quarry*.
 tálkn, n. *the gills*.
 tálma, að, to *hinder*.
 tár, n. pl. *tears*.
 táraz, að, to *shed tears*.
 teðja, to *manure*.
 tefla, ð, to *play at tables*.
 teigr, m. *strip of land*.
 teikn, n. *token*.
 teikna, að, to *betoken*.
 teinn, m. *twig, wand*.
 teinungr, m. *little twig*.
 teiti, f. *joy*.
 teitr, adj. *cheerful*.
 tekja, u, f. *income*.
 tekt, f. *bail*.
 telgja, ð, to *carve*.
 tempr, að, to *temper*.
 tendra, að, to *light*.
 tengðir, f. *ties of affinity*.
 tengja, ð, to *tie, fasten*.
 tengsl, n. pl. *fastenings*.
 tenningr, m. *die*.
 teygja, ð, to *stretch out, allure*.
 tigi, n. *charge*.
 tiginn, adj. *of high estate, lordly*.
 tigl, n. *tile*.
 tign, f. *highness, rank*.
 tigna, að, to *worship*.
 tigr, m. *ten, decade*.
 tiguligr, adj. *lordly*.
 tigund, f. *species*.
 til, to, *till*.
 til-beini, m. *furtherance*.
 til-felli, n. *accident*.
 til-för, f. *raid*.
 til-görð, f. *desert, merit*.
 til-kall, n. *call*.
 til-kváma, f. *arrival*.
 til-lag, n. *contribution*.
 til-mæli, n. *claim*.

til-ræði, n. *assault*.
 til-skipan, f. *arrangement*.
 til-stilli, n. *guidance*.
 til-tekja, -tekt, f., -tæki, n. *contrivance*.
 til-visan, f. *direction*.
 timbr, n. *timber*.
 timbra, að, to *build*.
 tin, n. *tin*.
 tindr, m. *spike*.
 tinna, u, f. *flint*.
 titlingr, m. *tit*.
 titra, að, to *twinkle, shake*.
 tíð, f. *time, tide, season*; pl. eccl. *horae*.
 tíð-, *often*.
 tíðindi, n. pl. *tidings*.
 tíðr, adj. *frequent, famous, eager*.
 tíðum, adv. *frequently*.
 tík, f. *bitch*.
 tímgað, að, to *thrive*.
 tími, a, m. *time, prosperity*.
 tína, d, to *pick, narrate*.
 tírr, m. *renown*.
 tí-ræðr, adj. *decimal*.
 títt, adv. *often*.
 tíund, f. *tithe*.
 tíunda, að, to *tithe*.
 tízka, u, f. *fashion*.
 tjald, n. *tent, awning*; pl. *hangings*.
 tjalda, að, to *pitch a tent, put up hangings*.
 tjara, u, f. *tar*.
 tjá, ð, to *show, tell, report*.
 tjögu, *twenty*.
 tjóa, ð, to *help, avail*.
 tjóðr, n. *tether*.
 tjón, n. *loss, damage*.
 tjúga, n. *fork*.
 tjörn, f. *tar*.
 tog, n. *tow, cord*.
 toga, að, to *tug, draw*.
 togr = tigr, *ten*.

tollr, m. *toll*.
 toppr, m. *tuft*.
 topt, f. *toft, green*;
 square, garth, of the
 walls of a farm-yard.
 tor-, *difficult, hard*.
 torf, n. *turf, peat*.
 torfa, u, f. *turf*.
 tor-fengr, adj. *hard to*
 get.
 tor-færa, f. *difficult pas-*
 sage.
 torg, n. *market*.
 tor-gætr, adj. *rare*.
 tor-sótt, adj. *difficult*.
 tor-tíma, ð, *to destroy*.
 tor-trygð, f. *mistrust*.
 tor-tryggr, adj. *doubt-*
 ing.
 tor-veldr, adj. *difficult*.
 tó, f. *tuft of grass, wool-*
 tuft.
 tófa, u, f. *fox* (from its
 brush).
 tók, from taka.
 tól, n. pl. *tools*.
 tólf, *twelve*.
 tólf-ræðr, adj. *duodeci-*
 mal.
 tólft, f. *dozen*.
 tóm, n. *leisure*.
 tóm-látr, adj. *sloven*.
 tómliga, *leisurely*.
 tóm, adj. *empty*.
 trað, from troða.
 traðkr, m. *track*.
 traf, n. *kerchief*.
 trani, m. *crane*.
 traudla, adv. *scarcely*.
 traudr, adj. *unwilling*.
 traust, n. *trust, help*.
 traustr, adj. *trusty, safe*.
 tré, n. *tree, wood*.
 tre-, *wooden*.
 trefr, f. pl. *fringes*.
 trega, að, *to mourn*.
 tregi, a, m. *reluctance,*
 sorrow.
 tregr, adj. *slovenly, un-*
 willing.

trejja, u, f. *jerkin*.
 treysta, t, *to make firm,*
 try, trust.
 trjóna, u, f. *snout*.
 trog, n. *trough*.
 troll, n. *trolls, giants,*
 demons.
 troll-aukinn, adj. *de-*
 moniacal.
 troll-dómr, *witchcraft*.
 troll-kona, f. *giantess*.
 troll-skapr = troll-dómr.
 tros, n. *droppings, trash*.
 tróð, n. *faggots*.
 trúa, f. *faith, belief*.
 trúðr, m. *juggler*.
 trú-fastr, adj. *faithful*.
 trú-kona, f. *devoted*
 woman.
 trú-leikr, *faithfulness*.
 trú-ligr, adj. *faithful,*
 safe, likely.
 trú-lyndr, adj. *faithful*.
 trúnaðr, adj. *trust, good*
 faith.
 trú, adj. *true, faithful*.
 trygð, f. *plight, faith,*
 truce.
 tryggja, ð, *to plight*.
 tryggr, adj. *trusty, true,*
 safe.
 trylla, d, *to enchant*.
 tröð, f. *pasture, pen*.
 tundr, n. *tinder*.
 tunga, u, f. *tongue, lan-*
 guage.
 tungl, n. *the moon*.
 tungls-ljós, n. *moonlight*.
 turn, m. *tower*.
 tuttugu, *twenty*.
 túlkr, m. *interpreter*.
 tún, n. *enclosure, home-*
 stead, town.
 tún-garðr, *farm-yard,*
 farm-yard wall.
 tveim-megin, on both
 sides.
 tveir, *two*.
 tví-, *double, twice*.
 tvístra, að, *to scatter*.

tvisvar, tysvar, *twice*.
 tyggja, *to chew*.
 tygill, m. *cloak string*.
 tylpt, f. *dozen*.
 týja, tøjja, tjóa, *to help,*
 avail.
 týna, d, *to loose*.
 tæk, adj. *takeable, meet*.
 tæla, d, *to entrap*.
 tæma, d, *to empty*.
 tænaðr, m. *help*.
 tæpr, adj. *lacking, nar-*
 row.
 tög, adj., see p. 486.
 töl-viss, adj. *number-*
 wise.
 töng, f. *smith's tong*.
 tönn, f. *tooth, tusk*
 (walrus).
 töturr, m. *tatter*.
 uggligr, adj. *to be feared*.
 uggr, m. *fear*.
 ugla, u, f. *owl*.
 ull, f. *wool*.
 um-boð, n. *stewardship*.
 um-búð, f. *outfitting*.
 um-búnaðr, m. = um-
 búð.
 um-ferð, f. *circuit*.
 um-fram, *beyond*.
 um-gangr, m. *manage-*
 ment.
 um-görð, f. *sheath*.
 um-hverfis, *all around*.
 um-hyggja, f. *concern*.
 um-leitan, f. *negotia-*
 tion.
 um-mæli, n. *utterance*.
 um-råd, n. *guidance*.
 um-ræða, u, f. *talk*.
 um-sát, f. *ambush*.
 um-sjá, f. *attendance*.
 um-skipti, n. *change*.
 um-sýsla, u, f. *manage-*
 ment.
 um-tölur, f. *persuasion*.
 una, ð, *to dwell, be at*
 rest, enjoy.
 unaðr, m. *bliss*.

unaðsamr, *delightful*.
 und, f. *wound*.
 und, *under*.
 undan, *from under*.
 undan-drátt, *evasion*.
 undan-kváma, f. *escape*.
 undan-róðr, *pulling off*.
 undar-liga, *wonderfully*.
 undir, *under*.
 undir-förull, adj. *double dealing*.
 undir-hyggi, *falsehood*.
 undir-mál, *underhand dealings*.
 undir-standa, *to understand*.
 undorn, n. *afternoon*.
 undr, n. *wonder*.
 undra, að, *to wonder*.
 ungi, a, m. *bird's young*.
 ungligr, adj. *youthful*.
 ung-menni, n. *young people*.
 ungr, adj. *young*.
 unnasta, u, f. *spouse*.
 unnit, from *vinna*.
 unnr, f. *wave*.
 unn-vörpum, adv. *by whole waves, in the swarm*.
 unz, *until*.
 upp, *up*.
 upp-þezla, f. *rearing*.
 upp-ganga, f. *ascent*.
 upp-haf, n. *beginning*.
 upp-hald, n. *lifting*.
 upp-hár, adj. *high*.
 upp-hlutr, *waistcoat*.
 uppi, *up, upon, above*.
 upp-rás, f. *rising*.
 upp-reist, f. *rising*.
 upp-risa, u, f. *resurrection*.
 upp-runi, m. *origin*.
 upp-saga, f. *law-speak-ing*.
 upp-spretta, f. *fountain*.
 upp-stigning, f. *ascension*.
 upp-vöxtr, m. *growth*.

ups, f. *eaves*.
 urð, f. *stone heap*.
 urðr, f. *weird sister*.
 usli, m. *hot ashes*.
 uxi, a, m. *ox*; pl. yxn.
 ú-, *un-*, see Dict. pp. 658 a-668 a.
 úfr, m. *being ruffled*; *uvula*.
 úfr, adj. *ruffled*.
 úldna, að, *to rot*.
 úlfaldi, a, m. *camel*.
 úlf-heðinn, *wolf skin*.
 úlfliðr, m. *the wrist*.
 úlftr, m. *wolf*.
 úlfúð, f. *savageness*.
 ú-magi, m. *one depending for sustenance*.
 úmegð, f. *being úmagi*.
 úr, f. *drizzling*.
 úrr, m. *the uroæ*.
 úsköp, n. *ill fate*.
 úsvifr, adj. *overbearing*.
 út, *out*.
 útan, *from without, outside, except*.
 útan-, *without*.
 útan-ferð, f. *journey abroad*.
 útan-stefning, *summons abroad*.
 útan-verðr, *out-word*.
 útar, *farther out*.
 út-boð, n. *levy*.
 út-byrðis, *overboard*.
 út-ferð, f. *out-journey*.
 út-görð, f. *outfitting*.
 úti, *out*.
 úti-búr, *warehouse*.
 úti-dyrr, *the outer door*.
 úti-vist, f. *voyage*.
 út-kváma, f. *return (to Iceland)*.
 út-lagi, m. *outlaw*.
 út-legð, f. *outlawry*.
 út-lægr, *banished*.
 út-lönd, 'far-off countries,' *abroad*.
 út-norðr, see p. 340.

út-nyrðingr, *wind from*.
 út-róðr, m. *fishing*.
 út-sjár, m. *the ocean*.
 út-suðr, see p. 340.
 út-synningr, m. *wind from ú*.
 út-vegr, m. *expedient*.
 vað, n. *ford*.
 vaðill, m. *shallow*.
 vað-mál, n. *wadmal*.
 vaðr, m. *fishing-line*.
 vaf, n. *wrappage*.
 vagar, f. pl. *bier*.
 vagga, u, f. *cradle*.
 vagl, m. *beam*.
 vagn, m. *wain*.
 vaka, u, f. *waking*.
 vakna, að, *to awake*.
 vakr, adj. *watchful*.
 vald, n. *power*.
 Valir, *Welsh, i.e. French*.
 valr, m. *the slain*.
 valr, m. *hawk*.
 val-rauf, f. *spoils*.
 Valska, f. *French*.
 valtr, adj. *shaky*.
 vamm, m. *blemish*.
 van-, *lacking, wan-*, see Dict. p. 676.
 vanda, að, *to take pains in work or choice; to find fault*.
 vandi, a, m. *hard task, obligation*.
 vanði, a, m. *custom*.
 vand-kvæði, n. *perplexity*.
 vandliga, *carefully*.
 vandlæti, n. *zeal*.
 vandr, adj. *requiring pains*.
 vandræði, n. *trouble*.
 vang, a, m. *cheek*.
 vangr, m. *garden*.
 vani, a, m. *custom*.
 vanr, adj. *wont*.
 vanr, adj. *wanting*.
 vansi, a, m. *shame*.
 vanta, að, *to want*.

vara, að, *to warn, beware.*

vara, u, f. *wares.*

varða, að, *to warrant, import, guard.*

varða, f. *a beacon.*

varð-hald, n. *watch.*

varði, a, m. = varða.

varð-lokkur, f. *charms.*

varð-veita, t, *to keep.*

varð-veizla, f. *keeping.*

vargr, m. *wolf.*

var-hugi, m. *precaution.*

var-hygð, f. *wariness.*

vari, a, m. *caution.*

varla, *scarcely.*

varligr, *warily.*

varmr, adj. *warm.*

varna, að, *to warn.*

varnaðr, m. *keeping, caution.*

varnaðr, m. *wares, goods.*

varningr, m. *id.*

varpa, að, *to throw.*

varr, adj. *ware, aware.*

vart, *scarcely.*

varta, u, f. *wart.*

varúð, f. = var-hygð.

varzla, u, f. *warranty.*

vaska, að, *to wash.*

vaskr, adj. *valiant.*

vatn, n. *water, lake, stream.*

vatna, að, *to water.*

vatt, from vinda.

vatz-, *of water.*

vax, n. *wax.*

vaztir, f. pl. *fishing-banks.*

vá, f. *woe.*

vá, vágu, from vega.

váð, f. *weed, cloth.*

váfa, að, *to swing.*

vág, f. *balance.*

vága, að, *to dare.*

vágr, m. 'voe,' *bay, creek.*

vágr, m. *matter (sore).*

vágrek, n. *jetsum.*

vág-skorinn, *indented with bays.*

válað, n. *misery.*

válgr, adj. *lukewarm.*

váligr, adj. *awful.*

válkaz, að, *to roll.*

ván, f. *hope.*

vána, að, *to hope.*

vánder, adj. *wicked.*

vápn, n. *weapon.*

vápnna, að, *to arm.*

vár, n. *the spring.*

várar, f. pl. *plight.*

várkunn, f. *compassion.*

várr, adj. *our.*

vás, n. *fatigue, from wet, storm.*

vás-búð, f. *wet voyage.*

vátr, adj. *wet.*

vátta, að, *to witness.*

váttorð, n. *testimony.*

váttir, m. *witness.*

váveifligr, *sudden.*

vé, n. *sanctuary.*

vé-bönd, n. *sanctuary bars.*

veð, n. *pledge, surety.*

veð-fé, n. *wager.*

veðja, að, *to lay a wager.*

veðjan, f. *wagering.*

veðr, n. *weather, wind.*

veðr, m. *ram.*

veð-setja, t, *to pawn.*

vefr, m. *web in the loom.*

veggr, m. *wall.*

vegigr, adj. *glorious.*

vegr, m. *way, road.*

vegr, m. *glory.*

vegsama, ð, *to glorify.*

veiða, d, *to hunt.*

veiði-ferð, f. *fishing.*

veiði-maðr, m. *hunter.*

veiði-stöð, f. *fishing-place.*

veiðr, f. *hunting.*

veifa, ð, *to wave.*

veig, f. *beverage.*

veikr, adj. *weak.*

veill, adj. *ailing.*

veina, að, *to wail.*

veisa, u, f. *cesspool.*

veita, t, *to grant, give; to turn.*

veita [vreit], t, *to trench, lead water.*

veita, f. *ditch.*

veitzla, u, f. *grant, help, feast.*

vel, well.

vél, f. *craft, desire.*

véla, að, *to trick.*

veldi, n. *power, empire.*

vélindi, n. *the gullet.*

velkja, ð, *to toss about.*

vella, d, *to make boil.*

vell-auðigr, adj. *rich.*

vél-ræði, n. *treason.*

velta, t, *to set rolling.*

venda, t, *to turn.*

vendiliga, *carefully.*

vendr, adj. *went to.*

venja, u, f. *custom.*

venzl, n. *relationship.*

ver, n. *fishing-place.*

ver, n. *case.*

vér, we.

vera, u, f. *mansion.*

verð, n. *worth, prize.*

verð-kaup, n. *reward.*

verðr, m. *meal.*

verð-skulda, að, *to deserve.*

verk, n. *work.*

verki, a, m. = verk.

verknaðr, m. *workmanship.*

verkr, m. *pain, work.*

verk-stjóri, m. *overseer.*

verma, ð, *to warm.*

vermi, a, m. *warmth.*

vernd, f. *protection.*

verpill, m. *die, barrel.*

verr, m. *husband.*

verri, verri, worse.

versna, að, *to get worse.*

veröld, f. *world.*

vesall, adj. *wretched, poor.*

vesl, n. *tabard.*

vestan, *from the west.*
 vestan-verðr, *western.*
 vestr, n. *the west, westward.*
 vestri, *the western men.*
 völd, f. *misery.*
 vetr, m. *winter.*
 vetrar-far, n. *course of winter.*
 vetr-grænn, adj. *winter green, evergreen.*
 við, f. *withy.*
 við-beina, n. *collar-bone.*
 við-bragð, n. *motion.*
 við-búnaðr, m. *preparation.*
 viðr, m. *wood, tree.*
 viðr, *against.*
 viðr-eign, f. *dealings.*
 viðr-mæli, n. *parley.*
 viðr-nám, n. *resistance.*
 við-ræða, u, f. *parley.*
 við-sjá, f. *guarding against.*
 við-smjör, n. *oil.*
 við-taka, f. *reception.*
 við-tal, n. *parley.*
 við-vindill, m. *ivy.*
 við-vörun, f. *warning.*
 vigr, f. *spear.*
 vika, u, f. *week.*
 vika, u, f. *sea mile.*
 vikna, að, to *give way.*
 vikr, f. *pumice stone.*
 vild, f. *liking.*
 vildir, adj. *good, choice.*
 vili, a, m. *will.*
 viljaðr, adj. *willing.*
 viljugr, adj. *id.*
 villa, u, f. *going astray.*
 villa, t, to *go astray.*
 villi-, *wild.*
 villr, adj. *astray.*
 vilnaz, að, to *hope for.*
 vin, f. *meadow.*
 vina, u, f. *woman friend.*
 vinátta, u, f. *friendship.*
 vind-auga, n. *window.*
 vind-áss, m. *windlass.*

vindr, m. *wind.*
 vindr, adj. *awry.*
 vingan, f. *favour.*
 vingjarnligr, *friendly.*
 vin-hallr, adj. *biased.*
 vin-hollr, adj. *true-hearted.*
 vin-mæli, n. *good words.*
 vinna, u, f. *work, labour.*
 vinr, m. *friend.*
 vinsamligr, *winsome.*
 vinskapr, *friendship.*
 vinstri, *the left.*
 vin-sæll, adj. *beloved.*
 vin-veittr, adj. *friendly.*
 vinza, að, to *winnow.*
 vipr, f. *toys.*
 virða, ð, to *value, esteem:*
 reflex. to think.
 virðiligr, adj. *worthy.*
 virðing, f. *reputation.*
 virðr, adj. *worth.*
 virgill, m. *halter.*
 virki, n. *stronghold.*
 virkr, adj. *working.*
 virkt, f. *tender care, greeting, affection.*
 vittr, n. *the sweet wort.*
 visinn, adj. *withered.*
 visna, að, to *wither.*
 viss, adj. *sure.*
 vissa, u, f. *certainty.*
 vissi, from *vita.*
 vist, f. *abode, provision.*
 vista, að, to *lodge.*
 vit, n. *sense, understanding.*
 vit, adv., á vit, *towards.*
 viti, a, m. *harbinger, beacon.*
 vitja, að, to *visit.*
 vit-lauss, adj. *witless.*
 vitna, að, to *witness.*
 vitni, n. *witness.*
 vit-orð, n. *knowledge.*
 vitr, adj. *wise.*
 vitra, u, f. *wisdom.*
 vitran, f. *vision.*
 vitraz, að, to *appear in a vision.*

vitringr, m. *wise man.*
 vitrleikr, *wisdom.*
 vitrligr, adj. *wise.*
 vits-munir, *cleverness.*
 vitugr, adj. *clever.*
 vizka, u, f. *wisdom.*
 vía, að, to *swarm.*
 víða, *far and wide.*
 vídd, f. *width.*
 víð-förull, adj. *far travelling.*
 víðr, m. *willow.*
 víðr, adj. *wide, large.*
 víf, n. *wife.*
 vífill, m. *beetle, insect.*
 vífi, n. *cudgel.*
 víg, n. *fight, slaughter.*
 vígi, n. *vantage ground.*
 vígi, m. *fighter.*
 vígja, ð, to *consecrate.*
 vígr, adj. *in fighting order.*
 vígsla, u, f. *consecration.*
 víg-völlr, m. *battle-field.*
 vík, f. *bay, frith.*
 víking, f. *freebooting.*
 víkingr, m. *wicking.*
 víl, n. *misery.*
 vín, n. *wine.*
 vín-ber, n. *grapes.*
 Vín-land, *Wineland.*
 vín-viðr, m. *vine.*
 vísa, að, to *show, direct.*
 vísa, u, f. *strophe, stanza.*
 -vís, -vísa, *wise (otherwise).*
 vísdómr, m. *wisdom.*
 vísenda-kona, f. *witch.*
 vísendi, n. *learning.*
 vísir, m. *leader, sprout.*
 viss, adj. *certain.*
 víta, t, to *sconce, fine.*
 víti, n. *sconce, fine.*
 víxl, adv. *across.*
 völdugr, adj. *mighty.*
 vægð, f. *mercy.*
 vægja, ð, to *yield, spare.*
 væna, d, to *hope for.*
 vængr, m. *wing.*

vænkaz, að, *to bid fair*.
 vænigr, adj. *hopeful*.
 vænn, adj. *promising, fair*.
 vænta, t, *to hope*.
 værð, f. *rest, peace*.
 værr, adj. *safe, snug*.
 væstr, *sea-tossed*.
 væta, t, *to wet*.
 væta, u, f. *wet*.
 vætr, adv. *naught*.
 vætt, f. *weight*.
 vætti, n. *witness*.
 vættr, f. *wight*.
 vættugi, adv. *naught*.
 vætt-vangr, m. *place of action*.
 vöðvi, a, m. *muscle*.
 vök, f. *hole (in ice)*.
 vökna, að, *to get wet*.
 vökva, að, *to moisten*.
 völlr, m. *field*.
 völr, m. *stick*.
 völva, u, f. *sibyl*.
 vömb, f. *womb*.
 vöndr, m. *wand*.
 vörðr, m. *ward*.
 vörn, f. *defence*.
 vörpuligr, adj. *portly*.
 vörr, f. *lip, haven*.
 vörr, m. *pull of oar*.
 vöttr, m. *gauntlet*.
 vöxtr, m. *size, growth*.
 yðr, you.
 yðvarr, your.
 yfir, over, above.
 yfir-bót, f. *redress*.
 yfir-bragð, n. *look, show*.
 yfir-ferð, f. *circuit*.
 yfir-gangr, m. *tyranny*.
 yfir-lit, n. *look*.
 yfir-læti, n. *favour*.
 yfir-sókn = yfir-ferð.
 yfir-sýn, f. *appearance*.
 yfir-söngur, m. *funeral service, requiem*.
 yfrinn, adj. *abundant*.
 ygla, d, *to frown*.
 ykkarr, yours, of two.

ykva, t, *to veer*.
 ylgr, f. *she-wolf*.
 ylmaz, ð, *to chase*.
 ylr, m. *warmth*.
 ymr, m. *humming*.
 ynði, n. *delight*.
 ynni, from vinna.
 ynniligr, lovely, win-some.
 yppa, ð, *to hold up*.
 yrði, from verða.
 yrja, u, f. *drizzle*.
 yrki, n. *subject*.
 yrkja, u, f. *work*.
 yrmlingr, m. *wormling*.
 yss, m. *swarm, noise*.
 ysta, t, *to curdle*.
 yxi, from vaxa.

ýfa, ð, *to ruffle, rip up*.
 ýgr, adj. *fierce*.
 yla, d, *to howl*.
 ýlfran, f. *wailing*.
 ýmisligr, adj. *sundry*.
 ýmiss, adj. *alternate, various*.
 ýmist, adv. *in turn*.
 ýr, m. *yew-tree*.
 ýra, ð, *to drizzle*.
 ýrinn = yfrinn.
 ýsa, u, f. *haddock*.
 ýta, t, *to launch*.
 ýtri, ýtztr, the outer-most.

þaðan, thence.
 þaðra, there.
 þagga, að, *to silence*.
 þagna, að, *to become silent*.
 þagsi, adj. *silently*.
 þak, n. *thatch*.
 þakka, að, *to thank*.
 þang, n. *tangle*.
 þangat, thither.
 þannog, that way, thus.
 þar, there.
 þarf, from þurfa.
 þarfa, að, *to need*.
 þarflauss, adj. *needless*.

þarfr, adj. *useful*.
 þari, a, m. *seaweed*.
 þar-lenzkr, adj. *there landish*.
 þarmr, m. *the gut*.
 þarnaz, að, *to want*.
 þar-vist, f. *sojourn*.
 þat, that, it.
 þaut, from þjóta.
 þá, then; þá er, when.
 þá, from þiggja.
 þáttur, m. *strand in a rope; section, little story*.
 þefa, að, *to smell*.
 þefr, m. *smell*.
 þegar, at once, forth-with.
 þegn, m. *thane, franklin*.
 þegn-gildi, n. *weregild*.
 þegu-skapr, m. *honour*.
 þegn-skylda, *allegiance*.
 þekkiligr, adj. *comely*.
 þekkr, adj. *agreeable*.
 þel, n. *nap in wool*.
 þél, f. *a file*.
 þeli, a, m. *frozen ground*.
 þella, u, f. *young pine*.
 þerna, u, f. *tern*.
 þerra, ð, *to dry, wipe*.
 þerra, u, f. *towel*.
 þerrir, m. *dry weather*.
 þessi, this, these.
 þessligr, adj. *thus-like*.
 þéttr, adj. *tight*.
 þeygi, not yet.
 þeyr, m. *thaw*.
 þeysa, ð, *to make rush, storm*.
 þeysi-dögg, f. *storm and rain*.
 þeyta, t, *to wind a horn*.
 þiðna, að, *to thaw, melt*.
 þiðurr, m. *partridge*.
 þili, n. *deal, wainscot*.
 þilja, ð, *to wainscot*.
 þiljur, f. pl. *deck*.
 þind, f. *diaphragm*.

þing, n. *meeting, district, parish, paraphernalia.*

þinga, að, to hold a meeting or 'Thing.'

þing-brekka, u, f. *Thing-brink.*

þing-helgi, f. *the Thing sanctuary.*

þing-heyandi, see p. 344.

þing-mark, n. *the boundary of the moot.*

þing-sköp, n. pl. *the rules of the moot.*

þing-völlr, m. 'Tyn-wall,' *Moot-field.*

pistill, m. *thisle.*

þíða, d, to make malt.

þíðr, adj. *not ice-bound, open.*

þinn, adj. *thine, thy.*

þisl, m. *cart pole, thill.*

þjarfr, adj. *unleavened.*

þjokkr = þykk.

þjá, ð, to enthrall.

þján, f. *bondage.*

þjáning, f. *affliction,*

þjó, n. *the thigh.*

þjóð, f. *people.*

þjóð-, good, great.

þjóð-braut, f. *high road.*

þjóð-hagi, a, m. *great craftsman.*

þjóð-konung, m. *sovereign, high-king.*

þjóð-leið, f. *the high road (at sea).*

þjóð-skald, n. *great poet.*

þjóð-smiðr = þjóð-hagi.

þjófnadr, m. *thief.*

þjófr, m. *thief.*

þjóna, að, to serve.

þjónn, m. *servant.*

þjónosta, u, f. *service.*

þjórr, m. *bull.*

þjóstr, m. *fury.*

þoka, u, f. *fog.*

þoka, að, to move.

þokkaz, að, to be liked.

þokki, a, m. *mood, goodwill.*

þol, n. *endurance.*

þolin-móðr, *patient.*

þolin-mæði, f. *patience.*

þori, a, m. *the greater part.*

þorn, m. *thorn, pin.*

þorna, að, to get dry.

þorp, n. *hamlet, village.*

þorri, a, m. *the month Th., Jan. and Feb.*

þorskr, m. *codfish.*

þorsti, a, m. *thirst.*

þó, though, yet.

þó, þógu, from þvá.

þófi, a, m. *felt, pad.*

þóknaz, að, to like.

þópta, u, f. *thwart.*

þórr, m. *the god Thor.*

þórs-dagr, *Thursday.*

þótti, from þykkja.

þraut, f. *task, labour.*

þrá, ð, to long after.

þrá, n. *defiance.*

þrá, f. *pang, throe.*

þráðr, m. *thread.*

þrár, adj. *stubborn.*

þreif, að, to feel with the hands,

þrek-leysi, n. *weakness.*

þrekr, m. *pith, strength.*

þrennr, *threefold.*

þreskja, ð, to thresh.

þresköldr, m. *threshold.*

þreyja, ð, to yearn after.

þreyta, t, to fight out.

þriðjung, m. *third part.*

þrif, n. *thriving.*

þrifnaðr, m. *thrif.*

þrí-, three.

þrjózka, u, f. *obstinacy.*

þroskaz, að, to grow up.

þroski, a, m. *full growth, manhood.*

þrot, n. *destitution.*

þroti, m. *swelling.*

þrotna, að, to run short.

þró, f. *trough, chest.*

þróaz, að, to wax, grow.

þrótt, m. *strength, might.*

þrúttinn, adj. *swollen.*

þrútna, að, to swell.

þryssvar, *thrice.*

þrýsta, t, to thrust, press.

þrælka, að, to enthrall.

þræll, m. *thrall, monster.*

þræta, t, to wrangle.

þræta, u, f. *quarrel.*

þrómr, m. *verge, edge.*

þröng, f. *throng, strait.*

þröng, adj. *narrow, thronged.*

þröngving, f. *oppression.*

þróstr, m. *thrush.*

þukla, að, to grope for.

þulr, m. *wise man.*

þumall, m. *thumb.*

þumlungr, m. *the thumb of a glove.*

þungi, a, m. *load.*

þungleikr, *heaviness.*

þungr, adj. *heavy.*

þunguð, part. *with child.*

þunnr, adj. *thin.*

þunn-vangi, m. *temples.*

þurðr, m. *waning.*

þurft, f. *need.*

þurftugr, adj. *needy.*

þurka, að, to dry.

þurka, u, f. *towel.*

þurr, adj. *dry.*

þurs, m. *giant.*

þursligr, adj. *giant-like, uncanny.*

þust, f. *flail.*

þú, thou.

þúfa, u, f. *mound.*

þúshundrað, *thousand.*

þústr, m. *chafing.*

þúsund, f. *thousand.*

þvara, u, f. *stick.*

þváttdagr, *Saturday.*

þváttr, m. *washing.*

þváttdagur, *washing-stone.*

þveit, n. *piece of land*;
thwaite, small coin.
 þveita, t, to *hurl.*
 þvengr, m. *thong.*
 þverliga, *flatly.*
 þverr, adj. *athwart,*
across.
 þver-á, f. *tributary river.*
 þverra, ð, to *make to de-*
crease.
 þverúð, f. *discord.*
 þvinga, að, to *oppress.*
 þviti, a, m. *sling stone.*
 því, *therefore.*
 þvílík, adj. *such-like.*
 þvætti, n. *wash.*
 þykkja, u, f. *sentiment.*
 þykkjaz, t, to *take of-*
fence.
 þykkleikr, m. *thickness.*
 þykk, adj. *thick.*
 þykkt, f. *thickness.*
 þyngð, f. *weight.*
 þyngja, ð, to *weigh*
down, grow heavy.
 þyngsl, n. *burden.*
 þynna, t, to *make thin.*
 þyrill, m. *whisk.*
 þyrma, ð, to *spare, re-*
spect.
 þyrnir, m. *thorn.*
 þyrtaz, t, to *crowd.*
 þyrsta, t, to *thirst.*
 þyrstr, adj. *thirsty.*
 þytr, m. *rusling.*
 þý, n. *serf.*
 þýða, d, to *interpret,*
signify, associate.
 þýðing, f. *interpreta-*
tion.
 þýðr, adj. *kind, lovely.*
 þýfi, n. *stolen property.*
 þyr, f. *bondswoman.*
 þæfa, ð, to *stamp.*
 þægja, ð, to *push, shove.*
 þægr, adj. *acceptable.*
 þögn, f. *silence.*
 þögull, adj. *silent.*
 þökk, f. *thanks.*
 þöll, f. *fir.*

þömb, f. *bow-string.*
 þöngull, m. *tangle.*
 þörf, f. *need.*
 æ, *aye, ever.*
 æða, d, to *rage.*
 æði, f. *rage, madness.*
 æði, n. *nature, manners.*
 æði-veðr, n. *gale.*
 æðr, adj. *fordable.*
 æðr, f. *vein.*
 æðr, f. *eider-duck.*
 æðra, u, f. *fear, despair.*
 æðraz, að, to *lose heart.*
 æðri, æðr, *higher,*
highest.
 æfi, f. *life, age.*
 æfintýr, m. *adventure.*
 æfi-saga, f. *biography.*
 ægir, m. *the sea.*
 ægja, ð, to *scare,*
frighten.
 æmta, t, to *mutter.*
 æpa, ð, to *cry.*
 ær, f. *ewe.*
 æra, u, f. *honour.*
 æra, ð, to *madden.*
 ærinn, adj. = ýrinn, y-
 frinn.
 ærr, adj. *mad.*
 ærsl, n. *frenzy.*
 ært, adj. (*good, bad*)
season.
 æsa, t, to *stir up, swell.*
 æsar, f. pl. *edge.*
 æsiligr, adj. *vehement.*
 æska, u, f. *youth.*
 æskja, t, to *wish.*
 æsta, t, to *request.*
 ætið, *ever.*
 ætla, að, to 'ette,' *mean,*
purpose.
 ætlan, f. *design.*
 ætr, adj. *eatable.*
 ætt, f. *quarter of hea-*
ven; family.
 ættar-haugr, m. *family*
cairn.
 ættar-tal, n. *pedigree.*
 ætt-balkr, m. *lineage.*

ætterni, n. *descent.*
 ætt-leið, f. *patrimony.*
 æva, adv. *never.*
 æxa, t, to *make to wax.*
 æxl, n. *excrecence.*
 æxla, to *make to in-*
crease.
 æzli, n. *carriage.*
 öðlaz, að, to *win, gain.*
 öðli, n. *patrimony, ex-*
traction.
 öðlingr, m. *allodial*
owner.
 öfigr, adj. *reverse, back-*
wards.
 öflugaz, að, to *get*
strong.
 öflugr, adj. *strong.*
 öfund, f. *envy.*
 öfund-sjúkr, adj. *en-*
vious.
 ögn, f. *chaff.*
 ökkla, n. *the ankle.*
 öl, n. *ale, beer.*
 öl-görð, f. *brewing.*
 öld, f. *age, cycle, people.*
 öldr, n. *banquet.*
 öldungr, m. *elder.*
 öllungis, adv. *quite.*
 ölmusa, u, f. *alms.*
 öln-bogi, a, m. *elbow.*
 öln-liðr = úlfliðr.
 ölüð, f. *sincerity.*
 ömbun, f. *wage, re-*
ward.
 ömbuna, að, to *reward.*
 önd, f. *breath, life, soul.*
 önd, f. *duck.*
 öndvegi, öndugi, n. *high*
seat.
 öndugis-súlur, f. pl. *the*
holy pillars in a
temple.
 öndverðr, adj. *fronting,*
at the early part of a
period.
 öngr, adj. *narrow.*
 öngull, m. *angle.*
 öng-vit, n. *swoon.*

önn, f. *working season, business.*

ör, f. *arrow.*

ör-, negative prefix, see p. 506.

örðigr, adj. *rising high, difficult.*

örendi, n. *errand.*

ör-endr, adj. *dead, 'breathless.'*

ör-firi, n. *ebbing.*

örk, f. *ark, chest.*

örku, n. *seal.*

ör-kostr, m. *resource.*

ör-kuml, n. *a lasting, maiming scar.*

ör-leikr, m. *liberality.*

ör-lög, n. pl. *fate.*

örn, m. *eagle.*

ör-nefni, n. *local name.*

ör-óf, n. *immensity.*

örr, n. *scar.*

örr, adj. *ready, liberal.*

ör-sekr, adj. *sackless.*

ör-skot, n. *arrow-shot.*

ör-tug, n. *a coin.*

ör-uggr, adj. *unconcerned, safe.*

örvendr, adj. *left-handed.*

ör-vilnan, f. *despair.*

ör-vænn, adj. *past hope.*

ör-vænta, t, *to despair.*

ör-æfi, n. *harbourless coast land.*

öskra, að, *to bellow.*

ösku-, *ashes.*

ösp, f. *aspen-tree.*

öx, f. *axe.*

öxl, f. *the shoulder joint, mountain shoulder.*

öxull, m. *axle.*

SCANDINAVIAN LOAN-WORDS IN ENGLISH.

WHEN the Northmen settled a large portion of the British Islands their speech had, as has been noticed above, like the Old English, followed its own course and developed into a form which, though still very like the English, was in vocabulary pronunciation and idiom a distinct dialect. The bulk of the peculiar words which the invaders brought with them have in one way or other passed into the northern dialects of English, the chief peculiarities of which are due to their presence. But during the thousand years which have elapsed since the 'coming of the Danes,' the Queen's English itself has received, housed, and adopted many of these strange but kindred words. The exact time when such words became properly naturalised is often difficult to determine, because of the absence of an Old English or Anglo-Saxon Dictionary, and of the existence of so many anonymous and unlocalised works in Middle English; but it would seem that the two periods during which they were mostly incorporated into Standard English were the hundred years succeeding the Norman Conquest and the hundred years which comprise the Wars of the Roses and the Reformation, 1450-1550, times of confusion and social disturbance. The Northern English literature of the 14th and early 15th century brought many words into prominence and preserved others which the succeeding age received into its literary dialect.

This list is as complete and correct as the Editor could make it. The *rules* followed are mainly—

a. *Absence* of the words in the A.S. poetry, excepting the Maldon Song (see Grein). The lack of a good A.S. Prose-Dictionary is here much felt.

b. The thorough *Norse character* of the words in question.

c. *Phonetic* reasons, as in *odd*, *happy*, *ransack*, *skin*, *raise*, *fellow*, *window*, *steak*, *breadth*; *lagu*, *lög*, being in the Norse *plur. neut.*, is in A.S. adopted as *sing. fem.*, etc.

Many, if not most of these words, make their appearance very late, 14th or 15th century.

The first *dated works* in which Scandinavian loan-words occur are the Song of Maldon, the Old English Chronicle (E MSS.), the Sermons of Lupus, and the Laws. The Daniel poem contains one doubtful word, *ealdor-lagu*; Cædmon's *hilde-cala* = herald in Exodus is also doubtful.

Maldon Song—*ceallian* (call), *dreng* (a gallant fellow), *wicing* (a wicking), *grið* (peace) in *griðleas*.

Chronicle—871, lagu (of God's *law*, originally brought in perhaps by the Danish church party of the days of Edgar); 871, eorl (meaning *earl*); 1012, husting; 1048, grið, husbond, bonda.

Wulfstan or Lupus' Sermon, Lagu-bryc, -slet, þræl (thrall), grið, wicing.

are	dwelt, v.	? lath	skin
aye	earl	law, outlaw, in-	skirt
bag	egg, v.	law, lawful	skull
bang, v.	eider-[down]	leg, n.	sky
bark (of a tree)	fell, n.	length	sly
bask, v.	fellow	like, v.	sound (sea), geog.
billow	fir	loft, n.	spoon
blush, v.	first	low, adj.	steak, n.
bondman (whence	flat, adj.	meek	strand
bondsman, etc.)	flit, v.	meeting	swain
boon	foster	midden	take, v.
booth	frith	muggy	task, n.
both	fro (to and fro)	mull, geog.	they, them, their
bound (of a ship)	froth	nay	thrall
breadth	frown	odd	thwaite, geog.
broth	geld	raise	till, prep.
-by, geog.	guess	ransack	track
cake	gust (of wind)	rash, adj.	trash
call, v.	hair (new mean-	rein[deer]	trust
cap, v. (verses)	ing)	root, n.	tug
cast, v.	happy, hap, happen	rot, rotten	ugly
clip, v.	heel, n.	rowan (tree)	walrus
crook	hight, n.	sake, sackless	wand
cup	husband, etc.	same	want, v.
dale, geog.	husting	scale, n.	warlock
depth	ill	scant	wick, geog.
die, v.	kid, n.	score, n.	width
dream (new mean-	knife	seat	window
ing)	knot, knit	shift, v.	wing, n.
droop, v.	lack, v.	skill	wrong

More words might be found in *sk-*, probably, if the English Dictionaries were carefully examined. Compounds and place-names would largely increase the list.

bask is not from baðask, but from baða sik.

blush is not from blygjask, but from blygja sik.

busk is not from buask, but from bua sik.

This list was compiled during the writing of the Icelandic Dictionary, and was, with many other things, intended for the Introduction. It was given up when, in 1873, that work upon being finished passed into alien hands. A few words have since been observed, and a few added on the authority of Mr. Sweet.

G. V.

EMENDATIONS, ETC.

- Page 24, line 8, *for þikkja read þiggja*
 " 24, " 17, *for Þórarins read Þórolfs*
 " 58, " 19, *for durrunum read durunum*
 " 85, " 29, *for fyrar read fyrir*
 " 100, " 9, *for þér read hér*
 " 100, " 13, *for annarr read annan*
 " 123, " 22, *for varr read var*
 " 131, " 6, *for of read af*
 " 170, " 1, *for Óláfr read Óláfr*
 " 180, " 19, *for Harald invests read Magnus invests*
 " 183, " 21, *for Lenderman read Yeoman*
 " 193, " 25, *for hefði read hafði*
 " 203, " 9, *for þá read þar*
 " 215, " 29, *for einn read einu*
 " 228, " 9, *dele comma after um*
 " 228, " 21, *for vár read var*
 " 239, " 4, *for í giorvir raddar-stafir, en . . . read í gior-*
 vir. Raddar-stafir eru . . .
 " 352, " 11, *for Mark Twain read Bret Harte*
 " 424, " 4 *from bottom, for But if then . . . read But*
 if more than . . .
 " 444, *the lettering under the Ruthwell Runes should run*
 K, S, D, M, Á, MA, etc.
 " 447, line 2 *from bottom, read—*
 Rhafnukatufi : hiau : runaz : þasi . . .
 " 449, V. 5, *for visar read þisar*
 In the Runic Song, second verse (p. 450), *for AR read UR,*
 i.e. úr. (UR er af elldu iarni.)

Clarendon Press Series.

ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE . . .	pp. 1-6
HISTORY AND GEOGRAPHY	p. 6
MATHEMATICS AND PHYSICAL SCIENCE . . .	p. 7
MISCELLANEOUS	p. 8

The English Language and Literature.

HELPS TO THE STUDY OF THE LANGUAGE.

1. DICTIONARIES.

A NEW ENGLISH DICTIONARY ON HISTORICAL PRINCIPLES, founded mainly on the materials collected by the Philological Society.
Imperial 4to. Parts I-IV, price 12s. 6d. each.

Vol. I (**A** and **B**), half morocco, 2l. 12s. 6d.

Vol. II (**C** and **D**). *In the Press*.

Part IV, Section 2, **C—CASS**, beginning Vol. II, price 5s.

Part V, **CAST—CLIVY**, price 12s. 6d.

Part VI, **CLO—CONSIGNER**, price 12s. 6d.

Edited by JAMES A. H. MURRAY, LL.D., sometime President of the Philological Society; with the assistance of many Scholars and Men of Science.

Vol. III (**E, F, G**), Part I, **E—EVERY**, Edited by HENRY BRADLEY, M.A., price 12s. 6d.

Bosworth and Toller. *An Anglo-Saxon Dictionary*, based on the MS. Collections of the late JOSEPH BOSWORTH, D.D. Edited and enlarged by Prof. T. N. TOLLER, M.A. Parts I-III, **A—SAR** . . . [4to, 15s. each.
Part IV. *In the Press*.

Mayhew and Skeat. *A Concise Dictionary of Middle English*, from A. D. 1150 to 1580. By A. L. MAYHEW, M.A., and W. W. SKEAT, Litt. D.
[Crown 8vo, half roan, 7s. 6d.]

Skeat. *A Concise Etymological Dictionary of the English Language*. By W. W. SKEAT, Litt. D. *Fourth Edition* . . . [Crown 8vo, 5s. 6d.]

2. GRAMMARS, READING BOOKS, &c.

- Earle.** *The Philology of the English Tongue.* By J. EARLE, M.A.,
Professor of Anglo-Saxon. *Fourth Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 7s. 6d.]
- *A Book for the Beginner in Anglo-Saxon.* By J. EARLE, M.A.,
Professor of Anglo-Saxon. *Third Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
- Morris and Skeat.** *Specimens of Early English.* A New and Re-
vised Edition. With Introduction, Notes, and Glossarial Index:—
- Part I. From Old English Homilies to King Horn (A.D. 1150 to A.D. 1300).
By R. MORRIS, LL.D. *Second Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 9s.]
- Part II. From Robert of Gloucester to Gower (A.D. 1298 to A.D. 1393). By R.
MORRIS, LL.D., and W. W. SKEAT, Litt. D. *Third Edition.*
[Extra fcap. 8vo, 7s. 6d.]
- Skeat.** *Specimens of English Literature*, from the 'Ploughmans
Crede' to the 'Shepheardes Calender' (A.D. 1304 to A.D. 1579). With Intro-
duction, Notes, and Glossarial Index. By W. W. SKEAT, Litt. D. *Fifth Edition.*
[Extra fcap. 8vo, 7s. 6d.]
- *The Principles of English Etymology:*
- First Series.* The Native Element. . . . [Crown 8vo, 9s.]
- Second Series.* The Foreign Element. . . . [Crown 8vo, 10s. 6d.]
- Sweet.** *An Anglo-Saxon Primer, with Grammar, Notes, and Glossary.*
By HENRY SWEET, M.A. *Third Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
- *An Anglo-Saxon Reader.* In Prose and Verse. With Gram-
matical Introduction, Notes, and Glossary. By the same Author. *Sixth*
Edition, Revised and Enlarged. . . . [Extra fcap. 8vo, 8s. 6d.]
- *A Second Anglo-Saxon Reader.* By the same Author.
[Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.]
- *Old English Reading Primers.* By the same Author.
- I. *Selected Homilies of Ælfric.* [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 1s. 6d.]
- II. *Extracts from Alfred's Orosius.* [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 1s. 6d.]
- *First Middle English Primer, with Grammar and Glossary.*
By the same Author. *Second Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s.]
- *Second Middle English Primer.* Extracts from Chaucer, with
Grammar and Glossary. By the same Author. . . . [Extra fcap. 8vo, 2s.]
- *A Primer of Spoken English.* . . . [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]
- *A Primer of Phonetics.* . . . [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]
- Tancock.** *An Elementary English Grammar and Exercise Book.*
By O. W. TANCOCK, M.A. *Second Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 1s. 6d.]
- *An English Grammar and Reading Book*, for Lower Forms
in Classical Schools. By O. W. TANCOCK, M.A. *Fourth Edition.*
[Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]

A SERIES OF ENGLISH CLASSICS.

(CHRONOLOGICALLY ARRANGED.)

- Chaucer.** I. *The Prologue to the Canterbury Tales.* (School Edition.) Edited by W. W. SKEAT, Litt.D. . . . [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 1s.
- II. *The Prologue; The Knightes Tale; The Nonne Prestes Tale.* Edited by R. MORRIS, LL.D. *A New Edition, with Collations and Additional Notes,* by W. W. SKEAT, Litt.D. . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.
- III. *The Prioresses Tale; Sir Thopas; The Monkes Tale; The Clerkes Tale; The Squieres Tale, &c.* Edited by W. W. SKEAT, Litt. D. *Fourth Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- IV. *The Tale of the Man of Lawe; The Pardoner's Tale; The Second Nonnes Tale; The Chanouns Yemannes Tale.* By the same Editor. *New Edition, Revised.* . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- V. *Minor Poems.* By the same Editor. [Crown 8vo, 10s. 6d.
- VI. *The Legend of Good Women.* By the same Editor. [Crown 8vo, 6s.
- Langland.** *The Vision of William concerning Piers the Plowman,* by WILLIAM LANGLAND. Edited by W. W. SKEAT, Litt. D. *Fourth Edition.* [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- Gamelyn, The Tale of.** Edited by W. W. SKEAT, Litt. D. [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 1s. 6d.
- Wycliffe.** *The New Testament in English,* according to the Version by JOHN WYCLIFFE, about A.D. 1380, and Revised by JOHN PURVEY, about A.D. 1388. With Introduction and Glossary by W. W. SKEAT, Litt. D. [Extra fcap. 8vo, 6s.
- *The Books of Job, Psalms, Proverbs, Ecclesiastes, and the Song of Solomon:* according to the Wycliffite Version made by NICHOLAS DE HEREFORD, about A.D. 1381, and Revised by JOHN PURVEY, about A.D. 1388. With Introduction and Glossary by W. W. SKEAT, Litt. D. [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.
- Minot.** *The Poems of Laurence Minot.* Edited, with Introduction and Notes, by JOSEPH HALL, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- Spenser.** *The Faery Queene.* Books I and II. Edited by G. W. KITCHIN, D.D., with Glossary by A. L. MAYHEW, M.A.
- Book I. *Tenth Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.
- Book II. *Sixth Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.
- Hooker.** *Ecclesiastical Polity,* Book I. Edited by R. W. CHURCH, M.A., Dean of St. Paul's. *Second Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s.
- Marlowe and Greene.** MARLOWE'S *Tragical History of Dr. Faustus,* and GREENE'S *Honourable History of Friar Bacon and Friar Bungay.* Edited by A. W. WARD, Litt. D. *New Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 6s. 6d.
- Marlowe.** *Edward II.* Edited by O. W. TANCOCK, M.A. *Second Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo. Paper covers, 2s.; cloth, 3s.

Shakespeare. Select Plays. Edited by W. G. CLARK, M.A., and W. ALDIS WRIGHT, D.C.L. . . . [Extra fcap. 8vo, stiff covers.]

The Merchant of Venice. 1s. *Macbeth.* 1s. 6d.
Richard the Second. 1s. 6d. *Hamlet.* 2s.

Edited by W. ALDIS WRIGHT, D.C.L.

The Tempest. 1s. 6d. *Coriolanus.* 2s. 6d.
As You Like It. 1s. 6d. *Richard the Third.* 2s. 6d.
A Midsummer Night's Dream. 1s. 6d. *Henry the Fifth.* 2s.
Twelfth Night. 1s. 6d. *King John.* 1s. 6d.
Julius Caesar. 2s. *King Lear.* 1s. 6d.

Henry the Eighth. 2s.

Shakespeare as a Dramatic Artist; a popular Illustration of the Principles of Scientific Criticism. By R. G. MOULTON, M.A. *Second Edition, Enlarged.* . . . [Crown 8vo, 6s.]

Bacon. *Advancement of Learning.* Edited by W. ALDIS WRIGHT, D.C.L. *Third Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.]

Bacon. *The Essays.* Edited with Introduction and Illustrative Notes, by S. H. REYNOLDS, M.A. . . . [Demy 8vo, half-bound, 12s. 6d.]

Milton. I. *Areopagitica.* With Introduction and Notes. By JOHN W. HALES, M.A. *Third Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 3s.]

—— II. *Poems.* Edited by R. C. BROWNE, M.A. In two Volumes. *Fifth Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 6s. 6d. Sold separately, Vol. I. 4s., Vol. II. 3s.]

In paper covers:—

Lycidas, 3d. *L'Allegro,* 3d. *Il Penseroso,* 4d. *Comus,* 6d.

—— III. *Paradise Lost.* Book I. Edited with Notes, by H. C. BRECHING, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 1s. 6d. In Parchment, 3s. 6d.]

—— IV. *Samson Agonistes.* Edited with Introduction and Notes by JOHN CHURTON COLLINS, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 1s.]

Bunyan. *The Pilgrim's Progress, Grace Abounding, Relation of the Imprisonment of Mr. John Bunyan.* Edited by E. VENABLES, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 5s. In Parchment, 6s.]

Clarendon. I. *History of the Rebellion.* Book VI. Edited with Introduction and Notes by T. ARNOLD, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.]

—— II. *Selections.* Edited by G. BOYLE, M.A., Dean of Salisbury. . . . [Crown 8vo, 7s. 6d.]

Dryden. *Select Poems.* (*Stanzas on the Death of Oliver Cromwell; Astraea Redux; Annus Mirabilis; Absalom and Achitophel; Religio Laici; The Hind and the Panther.*) Edited by W. D. CHRISTIE, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]

—— *Essay of Dramatic Poesy.* Edited, with Notes, by T. ARNOLD, M.A. . . . [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]

Locke. *Conduct of the Understanding.* Edited, with Introduction, Notes, &c., by T. FOWLER, D.D. *Third Edition.* . . . [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]

Addison. *Selections from Papers in the 'Spectator.'* By T. ARNOLD, M.A. *Sixteenth Thousand.* . . . [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d. In Parchment, 6s.]

- Steele.** *Selected Essays from the Tatler, Spectator, and Guardian.* By AUSTIN DOBSON. [Extra fcap. 8vo, 5s. *In Parchment*, 7s. 6d.
- Pope.** I. *Essay on Man.* Edited by MARK PATTISON, B.D. *Sixth Edition.* [Extra fcap. 8vo, 1s. 6d.
- II. *Satires and Epistles.* By the same Editor. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 2s.
- Parnell.** *The Hermit.* [Paper covers, 2d.
- Thomson.** *The Seasons, and the Castle of Indolence.* Edited by J. LOGIE ROBERTSON, M.A. [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- Berkeley.** *Selections.* With Introduction and Notes. By A. C. FRASER, LL.D. *Fourth Edition.* [Crown 8vo, 8s. 6d.
- Johnson.** I. *Rasselas.* Edited, with Introduction and Notes, by G. BIRKBECK HILL, D.C.L. [Extra fcap. 8vo, limp, 2s.; *Bevelled boards*, 3s. 6d.; *in Parchment*, 4s. 6d.
- II. *Rasselas; Lives of Dryden and Pope.* Edited by ALFRED MILNES, M.A. [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- *Lives of Dryden and Pope.* By the same Editor. [Stiff covers, 2s. 6d.
- III. *Life of Milton.* Edited, with Notes, &c., by C. H. FIRTH, M.A. [Extra fcap. 8vo, *stiff covers*, 1s. 6d.; *cloth*, 2s. 6d.
- IV. *Vanity of Human Wishes.* With Notes, by E. J. PAYNE, M.A. [Paper covers, 4d.
- Gray.** *Selected Poems.* Edited by EDMUND GOSSE, M.A. [In Parchment, 3s.
- *The same, together with Supplementary Notes for Schools.* By FOSTER WATSON, M.A. [Extra fcap. 8vo, *stiff covers*, 1s. 6d.
- *Elegy, and Ode on Eton College.* [Paper covers, 2d.
- Goldsmith.** *Selected Poems.* Edited, with Introduction and Notes, by AUSTIN DOBSON [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d. *In Parchment*, 4s. 6d.
- *The Traveller.* Edited by G. BIRKBECK HILL, D.C.L. [Extra fcap. 8vo, *stiff covers*, 1s.
- *The Deserted Village.* [Paper covers, 2d.
- Cowper.** I. *The Didactic Poems of 1782*, with Selections from the Minor Pieces, A.D. 1779-1783. Edited by H. T. GRIFFITH, B.A. [Extra fcap. 8vo, 3s.
- II. *The Task, with Tirocinium*, and Selections from the Minor Poems, A.D. 1784-1799. By the same Editor. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 3s.
- Burke.** I. *Thoughts on the Present Discontents; the two Speeches on America.* Edited by E. J. PAYNE, M.A. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 4s. 6d.
- II. *Reflections on the French Revolution.* By the same Editor. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 5s.
- III. *Four Letters on the Proposals for Peace with the Regicide Directory of France.* By the same Editor. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 5s.

- Burns.** *Selected Poems.* Edited by J. LOGIE ROBERTSON, M.A.
[Crown 8vo, 6s.]
- Keats.** *Hyperion*, Book I. With Notes, by W. T. ARNOLD, B.A. 4d.
- Byron.** *Childe Harold.* With Introduction and Notes, by H. F. TOZER, M.A. [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d. *In Parchment*, 5s.]
- Shelley.** *Adonais.* With Introduction and Notes. By W. M. ROSSETTI. [Crown 8vo, 5s.]
- Scott.** *Lady of the Lake.* Edited, with Preface and Notes, by W. MINTO, M.A. With Map. [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]
- *Lay of the Last Minstrel.* Edited by W. MINTO, M.A. With Map. [Extra fcap. 8vo, stiff covers, 2s. *In Parchment*, 3s. 6d.]
- *Lay of the Last Minstrel.* Introduction and Canto I, with Preface and Notes, by W. MINTO, M.A. [Paper covers 6d.]
- *Marmion.* Edited by T. BAYNE. [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d.]
- Campbell.** *Gertrude of Wyoming.* Edited, with Introduction and Notes, by H. MACAULAY FITZGIBBON, M.A. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 1s.]
- Wordsworth.** *The White Doe of Rylstone.* Edited by WILLIAM KNIGHT, LL.D., University of St. Andrews. [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
-
- Typical Selections from the best English Writers. Second Edition.**
In Two Volumes. [Extra fcap. 8vo, 3s. 6d. each.]

HISTORY AND GEOGRAPHY, &c.

- Freeman.** *A Short History of the Norman Conquest of England.*
By E. A. FREEMAN, M.A. *Second Edition.* [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
- George.** *Genealogical Tables illustrative of Modern History.* By H. B. GEORGE, M.A. *Third Edition, Revised and Enlarged.* [Small 4to, 12s.]
- Greswell.** *History of the Dominion of Canada.* By W. PARR GRESWELL, M.A. [Crown 8vo, 7s. 6d.]
- *Geography of the Dominion of Canada and Newfoundland.* By the same Author. [Crown 8vo, 6s.]
- Hughes (Alfred).** *Geography for Schools. Part I, Practical Geography.* With Diagrams. [Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
- Kitchin.** *A History of France.* With Numerous Maps, Plans, and Tables. By G. W. KITCHIN, D.D., Dean of Winchester. *Second Edition.*
Vol. I. To 1453. Vol. II. 1453-1624. Vol. III. 1624-1793. Each 10s. 6d.
- Lucas.** *Introduction to a Historical Geography of the British Colonies.*
By C. P. LUCAS, B.A. [Crown 8vo, with 8 maps, 4s. 6d.]
- *Historical Geography of the British Colonies:—*
- I. *The Mediterranean and Eastern Colonies (exclusive of India).*
[Crown 8vo, with 11 maps, 5s.]
 - II. *The West Indian Dependencies.* With Twelve Maps.
[Crown 8vo, 7s. 6d.]

MATHEMATICS AND PHYSICAL SCIENCE.

Aldis. *A Text Book of Algebra (with Answers to the Examples).* By W. STEADMAN ALDIS, M.A. [Crown 8vo, 7s. 6d.]

Combination Chemical Labels. In Two Parts, gummed ready for use. Part I, Basic Radicles and Names of Elements. Part II, Acid Radicles. [Price 3s. 6d.]

Hamilton and Ball. *Book-keeping.* By Sir R. G. C. HAMILTON, K.C.B., and JOHN BALL (of the firm of Quilter, Ball, & Co.). *New and Enlarged Edition.* [Extra fcap. 8vo, 2s.]

* * *Ruled Exercise Books adapted to the above; fcap. folio, 1s. 6d. Ruled Books adapted to the Preliminary Course; small 4to, 4d.*

Hensley. *Figures made Easy: a first Arithmetic Book.* By LEWIS HENSLEY, M.A. [Crown 8vo, 6d.]

— *Answers to the Examples in Figures made Easy,* together with 2000 additional Examples formed from the Tables in the same, with Answers. By the same Author. [Crown 8vo, 1s.]

— *The Scholar's Arithmetic.* By the same Author. [Crown 8vo, 2s. 6d.]

— *Answers to the Examples in the Scholar's Arithmetic.* By the same Author. [Crown 8vo, 1s. 6d.]

— *The Scholar's Algebra.* An Introductory work on Algebra. By the same Author. [Crown 8vo, 2s. 6d.]

Nixon. *Euclid Revised.* Containing the essentials of the Elements of Plane Geometry as given by Euclid in his First Six Books. Edited by R. C. J. NIXON, M.A. *Second Edition.* [Crown 8vo, 6s.]

May likewise be had in parts as follows:—

Book I, 1s. Books I, II, 1s. 6d. Books I-IV, 3s. Books V, VI, 3s.

— *Supplement to Euclid Revised.* By the same Author. [Stiff covers, 6d.]

— *Geometry in Space.* Containing parts of Euclid's Eleventh and Twelfth Books. By the same Editor. [Crown 8vo, 3s. 6d.]

Fisher. *Class-Book of Chemistry.* By W. W. FISHER, M.A., F.C.S. [Crown 8vo, 4s. 6d.]

Harcourt and Madan. *Exercises in Practical Chemistry.* Vol. I. *Elementary Exercises.* By A. G. VERNON HARCOURT, M.A., and H. G. MADAN, M.A. *Fourth Edition.* Revised by H. G. MADAN, M.A. [Crown 8vo, 10s. 6d.]

Williamson. *Chemistry for Students.* By A. W. WILLIAMSON, Phil. Doc., F.R.S. [Extra fcap. 8vo, 8s. 6d.]

- Hullah.** *The Cultivation of the Speaking Voice.* By JOHN HULLAH.
[Extra fcap. 8vo, 2s. 6d.]
- Maclaren.** *A System of Physical Education: Theoretical and Practical.* With 346 Illustrations drawn by A. MACDONALD, of the Oxford School of Art. By ARCHIBALD MACLAREN, the Gymnasium, Oxford. *Second Edition.*
[Extra fcap. 8vo, 7s. 6d.]
- Troutbeck and Dale.** *A Music Primer for Schools.* By J. TROUTBECK, D.D., formerly Music Master in Westminster School, and R. F. DALE, M.A., B. Mus., late Assistant Master in Westminster School. [Crown 8vo, 1s. 6d.]
- Tyrwhitt.** *A Handbook of Pictorial Art.* By R. St. J. TYRWHITT, M.A. With coloured Illustrations, Photographs, and a chapter on Perspective, by A. MACDONALD. *Second Edition.* . . . [8vo, half morocco, 18s.]
- Upcott.** *An Introduction to Greek Sculpture.* By L. E. UPCOTT, M.A. [Crown 8vo, 4s. 6d.]
-
- Student's Handbook** to the University and Colleges of Oxford.
Eleventh Edition. [Crown 8vo, 2s. 6d.]
-
- Helps to the Study of the Bible,** taken from the *Oxford Bible for Teachers*, comprising Summaries of the several Books, with copious Explanatory Notes and Tables illustrative of Scripture History and the Characteristics of Bible Lands; with a complete Index of Subjects, a Concordance, a Dictionary of Proper Names, and a series of Maps. . . . [Crown 8vo, 3s. 6d.]

~~~~~

* * A READING ROOM has been opened at the CLARENDON PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, where visitors will find every facility for examining old and new works issued from the Press, and for consulting all official publications.

~~~~~

☞ All communications on Literary Matters and suggestions of new Books or new Editions, should be addressed to

THE SECRETARY TO THE DELEGATES,
CLARENDON PRESS,
OXFORD.

London: HENRY FROWDE,
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER.
Edinburgh: 12 FREDERICK STREET.
Oxford: CLARENDON PRESS DEPOSITORY,
116 HIGH STREET.

